

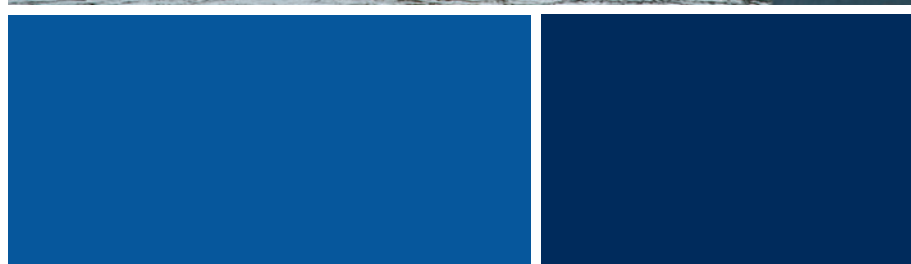

Kristiansand
kommune

Kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2026-2029

Foto: Statens vegvesen / Rambøll Norge

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Kommunedirektørens innledning

Vi har god grunn til å være stolte av den fine og mangfoldige kommunen vår. Budsjettet er på over 11 milliarder kroner årlig og skal legge til rette for gode, likeverdige og fremtidsrettede tjenester for innbyggerne. Vi skal også investere i bygg og infrastruktur.

Kommune-Norge står midt i en omstilling. Regjeringen har satt ned flere utvalg som skal foreslå tiltak for å sikre bærekraftig velferd, blant annet kommunekommisjonen som skal foreslå endringer som reduserer det statlige styringstrykket og frigjør ressurser. Det arbeides hardt i kommunene med å tilpasse driften til de økonomiske rammene.

I Kristiansand har vi jobbet flere år med omstilling og innsparinger, og det går den rette veien. Økonomiplanen for 2026-2029 viser et svakt positivt resultat hvert år, men som fortsatt krever stramme prioriteringer for å sikre økonomisk handlingsrom framover. Det er hovedbudskapet i denne økonomiplanen. Vi har et stort fremtidig prosjekt som vi må begynne å legge til rette for i inneværende økonomiplan, nemlig bygging og drift av et nytt sykehjem.

Investeringsbudsjettet er på 6 milliarder kroner i perioden. Enkelte prosjekter må foreslås utsettes for å holde utgiftene på et forsvarlig nivå. Dette betyr at Brattbakken skole og bydelshus på Hånes ferdigstilles i 2030 istedenfor i 2029.

En ny sikkerhetspolitisk situasjon, endrede økonomiske rammebetingelser og samfunnsutfordringer som ungt utenforskap, demografiendringer og klima og natur krever omstilling og systematisk utviklingsarbeid over tid. Vi må utforske og ta i bruk ny teknologi og innovative løsninger i tett samarbeid med innbyggerne og resten av regionen. For eksempel er Kristiansand ansvarlig for felles anskaffelse

på Agder av et nytt pasientjournalssystem, dette vil kreve både folk og penger de neste tre årene. Videre er det en prioritert oppgave å få satsningen Flere i arbeid over i drift. Å inkludere de som står utenfor arbeidslivet er vår viktigste jobb fordi det har så mange positive effekter, både for enkeltpersoner og for samfunnet. Endringer i trusselbildet og den sikkerhetspolitiske situasjonen gjør at det er nødvendig å sette samfunnssikkerhet og beredskap høyt på agendaen.

Visjonen til Kristiansand kommune er «Sterkere sammen». Kristiansand kommune skal være en kommune som spiller på lag, har ting på stell og er på hugget. Vi skårer godt på ulike kåringer som sammenligner kommuner. Vi har gode fagmiljøer, dyktige ledere og ansvarlige politikere. Økonomiplanen gir rom for å utvikle kommunen på en god og ansvarlig måte, sammen med engasjerte innbyggere og næringsliv. Vi er sterkere sammen.

Bystyret skal behandle årsbudsjett og økonomiplan 17. desember. Det er bystyret som gjennom sine prioriteringer og vedtak fastsetter kommunens økonomiske rammer for perioden 2026-2029. Jeg ønsker Bystyret lykke til med budsjettbehandlingen!

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Innhold

Kommunedirektørens innledning	
1 Hovedlinjer i økonomiplanen	1
2 Det kommunale styringssystemet	2
3 Samfunnsutvikling	6
3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand	6
3.2 Næringssituasjonen for Kristiansand	10
3.3 Utslipp av klimagasser	12
4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen	13
4.1 Visjon og hovedgrep	13
4.2 Attraktiv og miljøvennlig	14
4.3 Inkluderende og mangfoldig	16
4.4 Skapende og kompetent	22
4.5 Indikatorer på samfunnsutvikling	25
5 Forutsetninger for å lykkes	27
5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet	27
5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass	38
5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst og utviklingsorientert organisasjon	41
5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon	42
5.5 Kristiansand kommune skal være en miljøvennlig organisasjon	44
5.6 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden	46
5.7 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte kriser og alvorlige hendelser	48
6 Klimabudsjett	50
7 Økonomiske hovedoversikter	58
8 Kommunens områder	71
1 Kommunedirektør	74
2 Organisasjon og teknologi	76
3 Økonomi og virksomhetsstyring	84
4 Oppvekst	90
4.10 Oppvekststab	107
4.11 Skole	109
4.12 Barnehage	111
4.13 Barne- og familietjenester	114
4.14 Investeringsbudsjett	118
5 Helse og mestring	124
5.10 Helse- og mestringsstab	147
5.11 Forvaltning og koordinering	152
5.12 Livsmestring	156
5.13 Helsefremming og inkludering	159
5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering	162
5.15 Omsorgssenter	165
5.16 Investeringsbudsjett	168

6	Kultur og innbyggerdialog.....	174
7	By- og stedsutvikling	190
7.9	By- og stedsutvikling stab	201
7.10	Ingeniørvesenet	203
7.11	Parkvesenet	212
7.12	Plan og bygg	215
7.13	Eiendom.....	217
7.14	Klima og arealutvikling.....	226
8	Næring og Nav.....	234
8.7	Næring og Nav administrasjon.....	236
8.8	Næringsavdelingen	239
8.9	Nav.....	242
9	Utenomsektorielt	248
10	Planoppgaver 2026-2029	274
11	Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026	280

Figurliste

Figur 1:	Det kommunale plan- og styringssystemet.....	2
Figur 2:	Befolkningsvekst siden 2015 i Kristiansand kommune	6
Figur 3:	Befolkningsframskriving Kristiansand kommune	7
Figur 4:	Prosentvis endring i befolkningsvekst	7
Figur 5:	Aldersbæreevne Kristiansand kommune.....	8
Figur 6:	Andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger	9
Figur 7:	Demografikostnader Kristiansand 2026-2031.....	27
Figur 8:	Korrigert netto driftsresultat 2026-2029 i mill. kr.....	30
Figur 9:	Sentralt disposisjonsfond 2020-2029 i mill. kr.....	32
Figur 10:	Netto lånegjeld 2020-2029 i mill. kr	33
Figur 11:	Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2023.....	51
Figur 12:	Sammenligning av utslippsstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2023.....	52
Figur 13:	Sektorfordelte klimagassutslipp og prosentvise endringer.....	53
Figur 14:	Samlede sektorfordelte klimagassutslipp i Kristiansand kommune	54
Figur 15:	Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder	97
Figur 16:	Forventet elevtallsutvikling 1. – 10. trinn	98
Figur 17:	Kapasitet og elevtallsutvikling Strømme skole.....	100
Figur 18:	Kapasitet og elevtallsutvikling Søm delområde Haumyrheia skole.....	101
Figur 19:	Årlige endringer langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv	133
Figur 20:	Utvikling i totalt antall langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv	134
Figur 21:	Demografisk utvikling frem mot 2050	135
Figur 22:	Forventet antall unge mottakere av heldøgns omsorgs- og hjemmetjenester fra 2022-2050	135
Figur 23:	Demografikostnader Kristiansand 2026-2031	136
Figur 24:	Framskrivninger pleie og omsorg	137
Figur 25:	Antall mottakere i snitt pr. år	243
Figur 26:	Type stønad 2020-2024.....	244
Figur 27:	Andre hjelpeytelser spesifisert ytterligere	244
Figur 28:	Samlet lånegjeld uten pensjonsforpliktelser	264
Figur 29:	Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket.....	264

1 Hovedlinjer i økonomiplanen

Kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi er blitt justert og ble vedtatt av bystyret 26. mars 2025. Det er denne, sammen med bystyrets hovedprioriteringer i økonomiplan 2025-2028, som er lagt til grunn for kommunedirektørens forslag til økonomiplan for 2026-2029.

Økonomiplan 2026-2029 gir rom for et omfattende investeringsprogram med særlig vekt på prosjekter innen skole og omsorgstjenester. Driftsopplegget er imidlertid stramt og baserer seg på innsparinger i alle områdene. Bystyrets hovedprioritering om økonomisk kontroll er fulgt opp. Det er få nye driftstiltak i økonomiplanen, og hovedgrepet er å tilpasse driften til de økonomiske rammene.

Den økonomiske situasjonen er forbedret sammenlignet med det som er meldt i 1. tertialrapport 2025. For inneværende år skyldes det i hovedsak forskyvninger av kostnader til senere år, men også økte overføringer fra staten i revidert nasjonalbudsjett. Oppvekst har et merforbruk i 2025 som gir budsjettutfordringer ved inngangen til 2026. Regjeringens forslag til statsbudsjett er stramt, men gir en realvekst ut over kompensasjon for demografikostnader.

Selv om det i 2. tertialrapport 2025 meldes om balanse samlet sett for områdene er det budsjettutfordringer for flere av tjenestene i Oppvekst og Helse og mestring. I økonomiplan 2026-2029 er budsjettrammen til Helse og mestring økt i forhold til økonomiplan 2025-2028, men det vil fortsatt være utfordrende å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Økt behov for omsorgstjenester som følge av endret demografi, kompenseres ikke fullt ut i perioden. Presset på tjenestene og omstillingsbehovet vil dermed øke.

De økonomiske utfordringene er håndtert med økt overføring fra staten og omstillinger i områdene. Innsparingskravet er ikke økt sammenlignet med vedtatt økonomiplan, men i større grad konkretisert og medfører færre årsverk for flere av tjenestene. Det er budsjettert med positivt korrigert netto driftsresultat i 2026 med 27,8 mill. kr og samlet sett på 222,2 mill. kr for hele økonomiplanperioden.

Bystyrets måltall for overordnet økonomistyring vedr. størrelse på resultat og disposisjonsfond nås ikke i perioden, men det tilføres 63 mill. kr til sentralt disposisjonsfond i perioden. Netto lånegjeld er under gjeldstaket i hele perioden og alle handlingsreglene er fulgt hvert år i perioden. For å holde lånegjelden under taket foreslås det å skyve ferdigstillelse av Brattbakken barneskole med ett år samt å skyve noe på utvidelsen av Strømme omsorgssenter.

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden (6 mrd. kr). Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 344 mill. kr. Den største investeringen er nytt helsehus til 619 mill. kr som forventes ferdigstilt i 2028. Det er avsatt 488 mill. kr til utvidelse av to omsorgssentre på østsiden av byen (totalbevilgning 1,75 mrd. kr). Det bygges 6 boliger for rusfeltet og psykisk helse (68,7 mill. kr).

Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 144 mill. kr. Hovedinvesteringene er Lauvåsen ungdomsskole inklusiv flerbrukshall og kunstgressbane (421 mill. kr), avsetning til ny barneskole på Brattbakken (290 mill. kr), utvidelse og rehabilitering av Slettheia skole (241 mill. kr) og Tordenskjoldsgate skole (250 mill. kr) samt en avsetning til tiltak innen skolestruktur Indre Randesund (62 mill. kr). Det er avsatt 60 mill. kr til kunstgressbaner i perioden og 58,6 mill. kr til rehabilitering av hovedbiblioteket. Det investeres 2,1 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det er videre innarbeidet 68 mill. kr til energiprojekt som i hovedsak innebærer innstallering av solcelleanlegg.

Kommunens lånegjeld er høy. I 2029 forventes netto lånegjeld å være på 8,75 mrd. kr.

I økonomiplan 2026-2029 er det følgende korrigerte netto driftsresultat:

I mill. kr.	2026	2027	2028	2029	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	27,8	16,1	68,8	109,6	222,3

*Korrigert for netto premieavvik og bundne fond

2 Det kommunale styringssystemet

Kommuneplanen og økonomiplanen er sentrale styringsdokumenter som inngår i det kommunale styringssystemet. Kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi er blitt justert og ble vedtatt av bystyret 26. mars 2025. Det er denne, sammen med bystyrets vedtak og hovedprioriteringer i økonomiplan 2025-2028, som er lagt til grunn for kommunedirektørens forslag til økonomiplan for 2026-2029. Figuren illustrerer kommunens viktigste styringsdokumenter og sammenhengen mellom disse:

Kommunal planstrategi skal utarbeides hvert fjerde år av nyvalgt bystyre, og vedtas senest ett år etter at bystyret er konstituert. Planstrategien er ikke en plan, men drøfter utviklingstrekk og avklarer hvilke planoppgaver bystyret skal prioritere i valgperioden, og det skal tas stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. Planstrategien har ingen rettsvirkning verken for kommunen eller andre (PBL. § 10-1).

Figuren nedenfor illustrerer kommunens viktigste styringsdokumenter og sammenhengen mellom disse:

Figur 1: Det kommunale plan- og styringssystemet

Kilde: Kristiansand kommune, Kommuneplanens samfunnsdel Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030

Kommuneplanen er kommunens viktigste overordnede plan som legger føringer for all planlegging i kommunen. Kommuneplanen er langsiktig og består av en arealdel og en samfunnsdel.

Kommuneplanens samfunnsdel gir retning til utvikling av lokalsamfunnet og bidrar til at globale, nasjonale og regionale mål tilpasses lokale forhold. Kommuneplanens samfunnsdel følges opp gjennom mål og tiltak i økonomiplanen som utgjør kommuneplanens handlingsdel.

Kommuneplanens arealdel skal utarbeides etter at samfunnsdelen er vedtatt. Arealdelen skal følge opp overordnet arealstrategi i samfunnsdelen og skal bidra til å nå målene for bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk i kommunen.

Temaplaner skal bidra til å konkretisere og gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel. En temaplan kan utarbeides innenfor et tema eller fagområde hvor det er behov for et eget styringsdokument over en lengre periode, og som beskriver nødvendig omstilling sett opp mot utfordringsbildet. Temaplanene skal ha tydelig formål og funksjon. Hovedmål skal i utgangspunktet hentes fra samfunnsdelen og konkretiseres i delmål i temaplanene. Oppfølging av delmål og tiltak fra temaplaner prioriteres i økonomiplanen.

Kommunedelplaner kan utarbeides for bestemte områder (areal), tema eller virksomhetsområder. De skal følge opp utvalgte mål i kommuneplanens samfunnsdel eller konkretisere arealbruken for et avgrenset geografisk område.

Økonomiplanen viser hvordan satsingsområdene fra kommuneplanens samfunnsdel følges opp gjennom økonomiske prioriteringer, mål og konkrete tiltak de neste fire årene. Delmål og tiltak kan også bli prioritert i økonomiplanen på bakgrunn av temaplaner og andre satsinger som ikke kommer direkte fra et planarbeid.

- Økonomiplanen rulleres årlig og vedtas av bystyret. Det er dermed bystyret som setter ambisjonsnivået knyttet til mål, ressurser og tjenestenivå.
- Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering. (Kommuneloven § 14). Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.
- Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelse av disse i kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet konkretiserer økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og revideres årlig.

Det skal være god sammenheng mellom samfunnsdelen og arealdelen, og samfunnsdelen og oppfølgende handlingsdel. Kommuneloven forsterker koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Virksomhetsplaner viser hvordan områdene følger opp målene og **rapportering** skjer gjennom året i tertialrapporter 2 ganger i året til politisk nivå og endelig i årsrapporten.

Resultater fra foregående år og rapporteringer i budsjettåret er viktig for å vurdere om vedtatte mål er nådd og prioriteringer fulgt opp. Årsregnskap og årsberetninger gir viktig informasjon for neste rulling av økonomiplanen.

Ivaretagelse av budsjettforutsetninger og budsjettpremisser

Budsjettforutsetninger og budsjettpremisser for bruk av bevilgninger blir gitt når økonomiplanen vedtas. Dette skjer på følgende måte:

- Premissene gis i form at av budsjettet vedtas på kommunalsjefsnivå og kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak. Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene.
- Konkrete budsjettendringer fra år til år og premissene for disse endringene vises i økonomiplanen i egne tabeller med tilhørende tekstlige beskrivelser. Dette gjelder både rammeøkninger og reduksjoner/innsparingskrav. Eventuelle endringer i forutsetninger, utsettelse og lignende omtales i tertialrapporter og årsrapporten.

Det kommunale styringssystemet

- Det budsjetteres med bruk/avsetning av/til budne fond og disposisjonsfond der dette er planlagt.
- For bevilgninger til investeringer beskrives premisser for bruk og fremdrift i økonomiplan, og endringer/omprioriteringer av disse bevilgningene gjøres ikke uten politisk vedtak.
- Hovedmål og delmål i økonomiplanen gir også premisser for bruk av midlene gjennom å peke ut retning og ambisjonsnivå på vesentlige områder.

Premisser for bruken av, og hvordan avvik fra premissene følges opp, er videre regulert i kommunens økonomireglement og delegeringsreglementet med flere. Dette er basert på kommuneloven.

Verbalvedtak om synliggjøring av kommunens utgifter

Bystyret vedtok i økonomiplan 2023-2026 følgende verbalvedtak: «Fremtidige rulleringer av handlingsprogrammet må i større grad synliggjøre kommunens utgifter innenfor områdene, med et klart skille av hvilke oppgaver som er lovpålagte eller ikke».

Synliggjøring av kommunens utgifter

I henhold til kommuneloven skal obligatoriske bevilgningsoversikter på drift (5-4 1. ledd og 2. ledd) og investering (5-5. 1. ledd og 2. ledd) følge økonomiplanen og oppdateres i tråd med politisk vedtak. Dette er økonomiske oversikter som viser bevilgninger på drift, finansiering, låneopptak, netto finans mm. og investering på kommunenivå og områdenivå. Økonomiplan og økonomiske oversikter skal sendes Statsforvalteren innen 30 dager etter politisk vedtak.

Kommunene er pliktige til å legge fram detaljert økonomisk oversikt på ulike driftsposter (5-6) til Statsforvalteren innen 1. mars året etter vedtatt økonomiplan. Det vil si hvor mye kommunen bruker på lønn, andre driftsutgifter osv. men ikke på enhetsnivå.

I henhold til budsjettforutsetningene og budsjettpremissene vedtar bystyret budsjettet på kommunalsjefnivå, og det kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak, (jamfør vedtatt økonomireglement i bystyremøte 11. oktober 2023). Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene. En økonomiplan vedtas for 4 år og det er opprinnelig budsjett fra året før som et utgangspunkt for de neste tre årene. Dette betyr at det bare er *budsjettendringer* i forhold til året før som fremstilles i tabeller i økonomiplanen. Disse budsjettendringene kan både være vedtak som er fattet av bystyret fram i tid fra tidligere økonomiplaner eller nye forslag fra kommunedirektøren.

Innenfor kommunalsjefområdene har administrasjonen fullmakt til å bruke de innsatsfaktorene som er hensiktsmessig. Tanken er at politikken ligger i prioriteringen mellom tjenestene og ikke i valg av innsatsfaktorer (f.eks. lønn, konsulentkjøp, tilskudd og inventar). Det er likevel unntak fra hovedregelen ved at bystyret vedtar konkrete tilskuddsposter – både på tema/tjeneste og til konkrete organisasjoner eller andre samarbeidspartnere. Bystyret har også bedt om særskilte saker vedr. administrative kostnader, konsulentbruk og reisekostnader.

Det er fastsatt rammer for alle kommunalsjefområdene, men det foreligger ikke et detaljert tallbudsjett for alle enhetene i kommunen når kommunedirektøren legger frem økonomiplanen. Når budsjettet er endelig vedtatt i desember har alle ledere med budsjettansvar frist til 1. februar med å detaljbudsjettere årsbudsjettet for sin enhet/avdeling. Dette gjøres først når rammene er kjent etter vedtak i desember. Det gjøres så en stor jobb både med ISF (innsatsstyrt finansiering) modell i Helse- og mestring og demografimodellen i Oppvekst for å fordele rammene på enhetene. En detaljert rapport fra økonomisystemet på alle enhetene på hele kommunen vil være på mange tusen linjer.

Det legges i tillegg opp til at gruppelederne og personer de utpeker får opplæring i å lage egne alternative budsjett i Politikermodule i Framsikt.

Oversikt over ikke lovpålagte oppgaver

De lovpålagte tjenestene utgjør en stor del av budsjettet. Selv om en tjeneste er lovpålagt er det i mange tilfeller ikke presist hvilket nivå på tjenesten som er lovpålagt. Det betyr at nivået på tjenestene er gjenstand for prioritering på lik linje med tjenester som ikke er lovpålagt.

Bystyret vedtar budsjettet på kommunalsjefnivå som til dels er sammensatt av tjenester som er lovpålagt og tjenester som ikke er lovpålagt. Det vi også innenfor tjenester som er lovpålagt være enkelte tiltak som ikke er lovpålagt som for eksempel er tilskudd til organisasjoner, vaksinasjonstjenester, trivselstiltak osv. Det er derfor vanskelig å lage rendyrkede oppstillinger som viser hva som er lovpålagt og hva som ikke er lovpålagt. I tillegg har kommunen kostnader til mange tjenester og tiltak som ikke er lovpålagte, men som er politiske prioriteringer. Dette kan gjelde innenfor en lovpålagt tjeneste som grunnskole for eksempel. Det vil derfor være vanskelig å skille ut alle oppgaver som ikke er lovpålagte.

Når det gjelder administrasjon er det noen minimumskrav hvilke oppgaver som må gjøres, for eksempel kommunedirektør og ledelse av administrasjonen samt for eksempel regnskap og lønnskjøring. Ellers står kommunen fritt til å dimensjonere nivået på administrative kostnader.

Det er videre flere tjenester som ikke er hjemlet i lov, men som de fleste kommuner leverer for eksempel; idrettsanlegg og støtte til idrettsorganisasjoner, fritidstjenester, museumstjenester, parktjenester, innbyggertorget, næringsutvikling og klimaarbeid.

Kommunedirektøren finner det på denne bakgrunn vanskelig å legge fram en økonomiplan som skiller mellom lovpålagte og ikke lovpålagte oppgaver. Økonomiplanen legges fram i henhold til vedtatt økonomireglement og legger opp til vedtak på kommunalsjefnivå i tråd med vedtatt økonomireglement.

3 Samfunnsutvikling

Verden er i endring. Megatrendene klimaendringer, demografiendringer, globalisering, urbanisering og digitalisering påvirker også Kristiansand. En mer urolig verden med kriser og krig gjør at Norge, og Kristiansand, må ha større fokus på sikkerhet og beredskap.

3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand

[Kristiansands utfordringsbilde](#) peker på demografiendringer, klimaendringer, naturmangfoldskrise, økende sosial ulikhet, mangel på kompetent arbeidskraft og trangere økonomiske rammer. Dette er utfordringer som det er viktig å finne gode løsninger på, og som utfordrer kommunen på å tenke nytt når vi utvikler fremtidens Kristiansand.

Kristiansand vil fortsette å vokse, men veksten antas å bli lavere enn tidligere

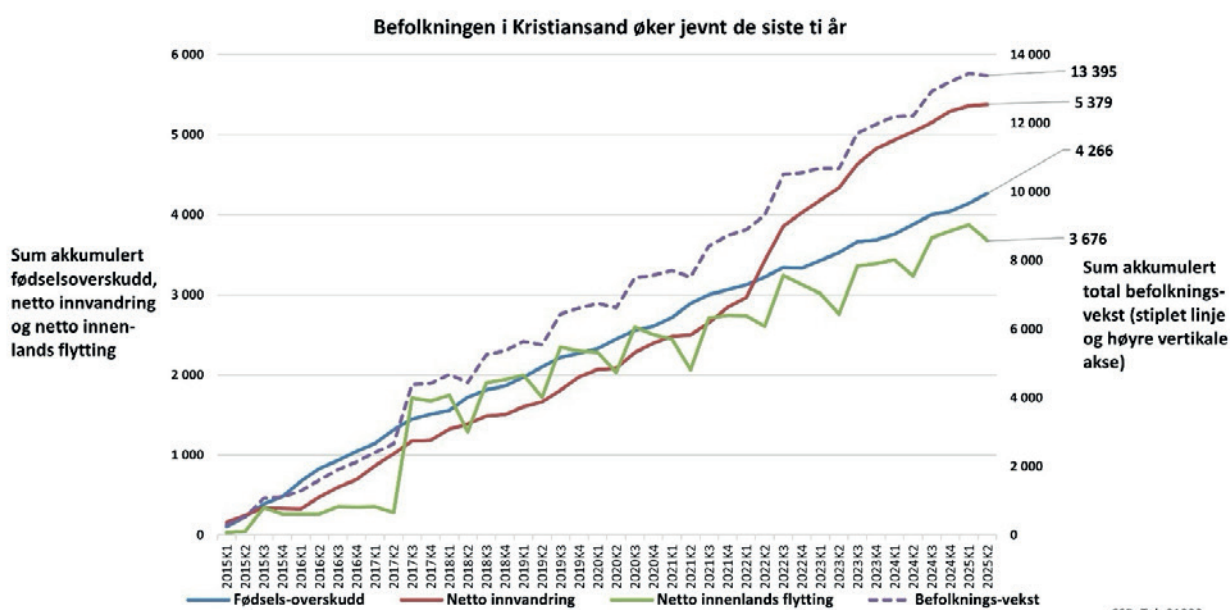
Befolkningen i Kristiansand kommune utgjør 118 221 innbyggere pr. 01.01.25. Det forventes en befolkningsvekst i Kristiansand som er noe høyere sammenlignet med resten av Norge. Veksten i landsdelen er sterkest i og rundt Kristiansand.

De siste årene har innbyggertallet i Kristiansand økt langsommere enn tidligere og befolkningsveksten forventes å bli svakere i tiåret som kommer enn i tiåret som har gått. Framskrivninger per september 2024 viser at Kristiansand vil ha ca. 128 800 innbyggere i 2035 og 139 600 i 2050. Framskrivningen er et estimat fra SSB, og er basert på dagens kunnskap.

Siden 2015 er det netto innvandring som har bidratt sterkest til befolkningsveksten, spesielt med de siste års innvandring fra Ukraina. Fødselsoverskuddet reduseres periode for periode, både på grunn av lavere antall fødte, men også sterkt påvirket av at antall eldre som dør øker. Dødeligheten blant eldre er ikke stigende, det er antall i disse aldersklasser som fører til økningen.

Befolkningsveksten i 2024, på 1 235 personer, var fordelt slik; fødselsoverskudd 359, netto innvandring 465 og netto innenlands innflytting 406. I tillegg er det 5 nye innbyggere som ikke er kategorisert.

Figur 2: Befolkningsvekst siden 2015 i Kristiansand kommune, fordelt på fødselsoverskudd og innflytting.

Kilde: SSB tabell 01222

Aldersmessig befolkningsendring

Befolkningens alderssammensetning i Kristiansand blir vesentlig endret i årene som kommer. Framskrivninger frem til 2035 viser en økning i antall for alle aldersgrupper, bortsett fra gruppen 6-15 år som reduseres i antall. I gruppen 80 år+ er økningen i antall og andel av befolkningen relativt kraftig.

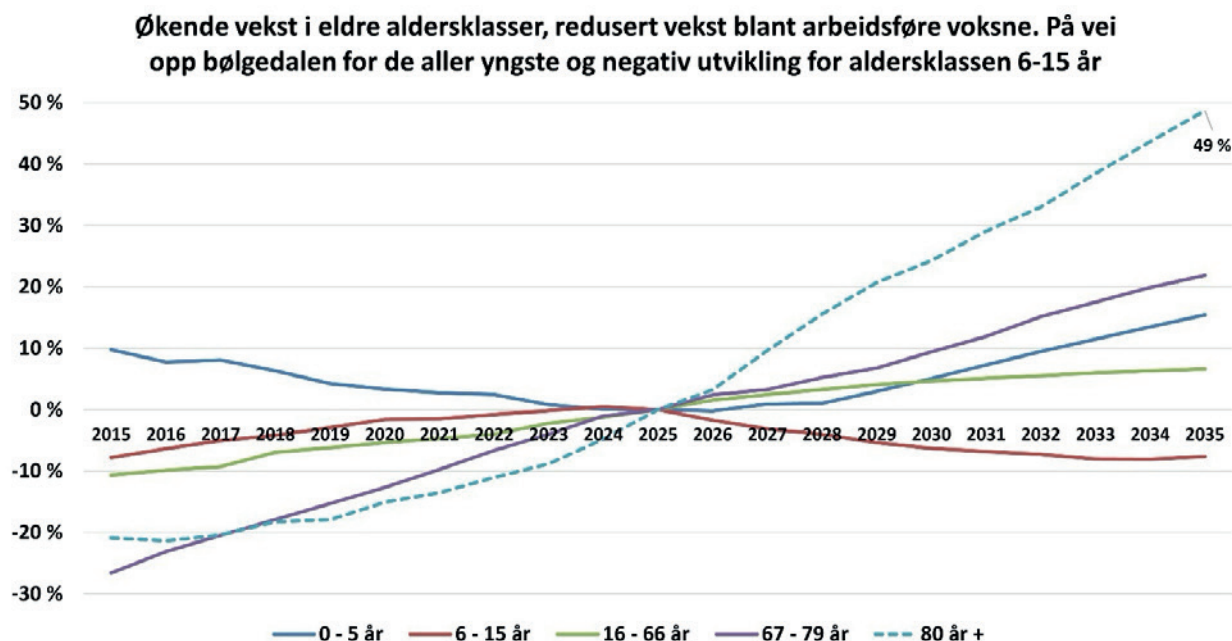
Figur 3: Befolkningsframskriving Kristiansand kommune viser reduksjon i antall yngre og økning i antall eldre.

Antall innbyggere i Kristiansand kommune 2025 og fremskrevet til 2035

Alder/år	2025	Endring i perioden	2035	Endring i prosent	Illustrasjon av endring år for år, 2025-2023
0 - 5 år	7 371	1 138	8 509	15 %	
6 - 15 år	14 359	-1 096	13 263	-8 %	
16 - 66 år	78 761	5 228	83 989	7 %	
67 - 79 år	12 574	2 751	15 325	22 %	
80 år +	5 156	2 513	7 669	49 %	
Alle	118 221	10 534	128 755	9 %	

Kilde: SSB tabell 07459 og 14288

Figur 4: Prosentvis endring i befolkningsvekst, vist per aldersgruppe, med null-punkt i 2025.

Kilde: SSB tabell 07459 og 14288

Endringene i alderssammensetning reduserer aldersbæreevnen i Kristiansand, i 2035 blir det 3,7 yrkesaktive per person over 66 år. En aldrende befolkning vil medføre betydelig større behov for alle typer helse- og omsorgstjenester. Utviklingen vil føre til finansierings- og prioriteringsutfordringer i kommunen og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen.

Figur 5: Aldersbæreevne, Kristiansand kommune.

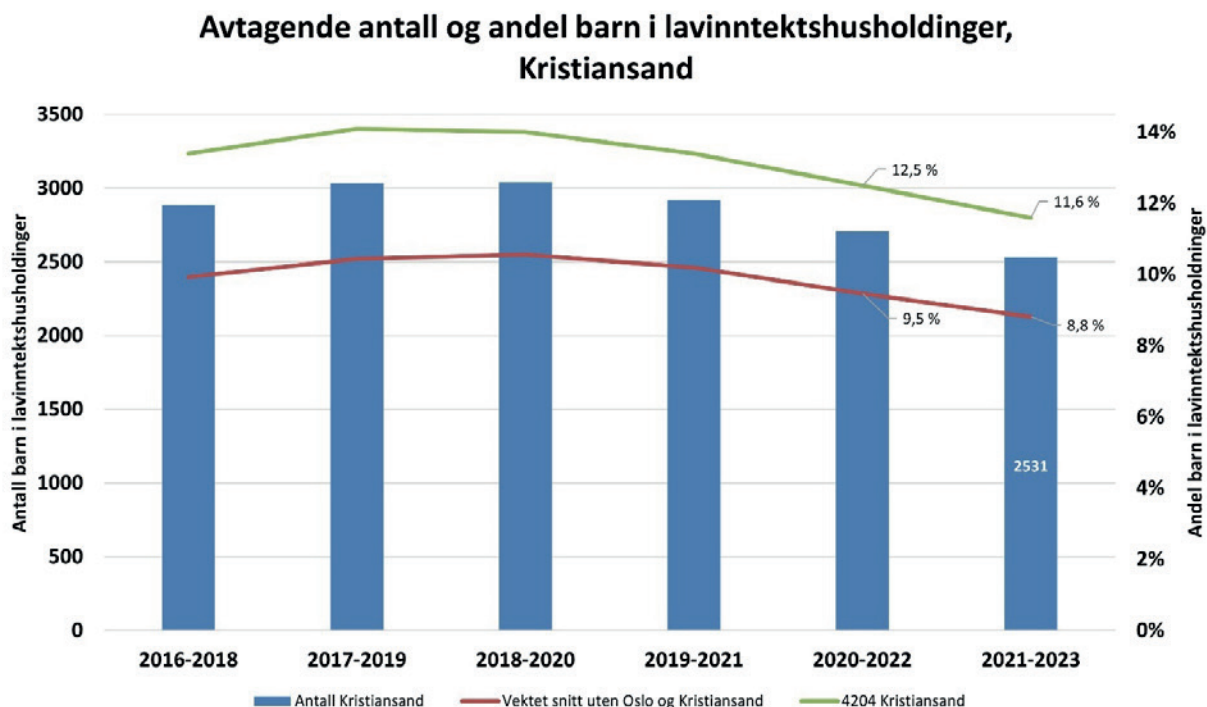
Kilde: SSB tabell 14288

For mange står utenfor utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv

Utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnslivet er viktige ressurser for å oppnå et godt liv og bør være tilgjengelige for alle innbyggere. Utenforskap fra disse arenaene påvirker samfunnsøkonomi, levekår og folkehelsen negativt. Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn landsgjennomsnittet når det gjelder flere grunnleggende sosioøkonomiske faktorer, som utdanning, arbeid og inntekt.

I Kristiansand er det 2 531 barn i aldersgruppen 0-17 år (11,6 %) som bor i familier med vedvarende lavinntektshusholdninger. Antallet er redusert i de siste årene, men andelen er fortsatt større enn gjennomsnittet både for landet og for sammenlignbare storbykommuner (ASSS). Barn med innvandrerbakgrunn blir stadig mer overrepresentert, og yrkesinntekt, eller mangel på sådan, er den viktigste forklaringsfaktoren når lavinntekt analyseres. Barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har høyere risiko for svakere skoleresultater og manglende tilknytning til arbeidslivet som voksen, sammenlignet med andre barn.

Figur 6: Andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger i Kristiansand har et høyere nivå sammenlignet med et gjennomsnitt av storbykommuner i ASSS.

Kilde: SSB, tabell 12944, Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger (EU60), Kristiansand og ASSS-snitt.

I Kristiansand øker andelen som fullfører videregående opplæring innen fem-seks år. I perioden 2021-2023 var andelen 82 % (Kilde FHI: [Lenke til statistikk, Folkehelseinstituttet](#)). Fremdeles er det en høy andel som ikke fullfører innen normert tid. Gjennomføring i videregående opplæring henger sammen med foreldrenes utdanningsnivå og med innvandrerbakgrunn. Jenter gjennomfører i større grad enn gutter, og frafallet er høyere for yrkesfaglige utdanningsprogram enn for studieforberedende program.

Andelen sysselsatte i alderen 15-74 år i Kristiansand var i 2024 på 66,2 %. Det er en marginal nedgang fra 2023, og andelen er fremdeles lavere enn gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Kristiansand har en lavere yrkestilknytning i alle aldersgrupper, og for begge kjønn, selv om avstanden er størst for kvinner. Av de sysselsatte er det i Kristiansand også en høyere andel som jobber deltid sammenlignet med andre storbykommuner, særlig gjelder dette kvinner.

I Kristiansand er det flere unge under 30 år som har nedsatt arbeidsevne enn i sammenlignbare storbyer (ASSS) og landet som helhet. I juni 2025 var 7,2 % av befolkningen under 30 år registrert med nedsatt arbeidsevne mot et gjennomsnitt på 5,7 % i ASSS uten Oslo og 6,2 % i landet. (Kilde: Agdertall.no <https://agdertall.no/arbeidsliv/tall-fra-nav/#nedsatt-arbeidsevne>)

Andel unge uføre 18-29 år er også høyere i Kristiansand sammenlignet med ASSS, og var i juni 2025 på 2,6 %. Antallet unge uføre 18-29 år ble mer enn doblet fra 2014-2020, men har siden stabilisert seg på et litt lavere nivå. (Kilde: Agdertall.no, <https://agdertall.no/arbeidsliv/tall-fra-nav/#uforetrygd>). Andelen av de unge som mottar sosialhjelp, ligger ved siste måling (2024) under gjennomsnittet i ASSS.

Tall for 2024 viser at 9,9 % av unge under 30 år var helt uten arbeid, utdanning eller opplæring i Kristiansand. (Dette defineres som NEET – “Not in Education, Employment, or Training”). Selv om NEET-andelen har vært jevnt over fallende siden 2015 er den fremdeles høyere i Kristiansand enn

gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Blant dem som havner i NEET-gruppen, er det en større andel som kun har utdanning på grunnskolenivå, samt en høyere andel innvandrere.

I Kristiansand fordeler levekårene seg ulikt mellom geografiske lokalområder. Vi finner blant annet store geografiske forskjeller i andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntektsusholdninger, frafall i videregående utdanning og andel unge uføre. Noen områder har en tendens til opphopning av levekårsutfordringer.

Forskjeller i levekår skaper sosiale helseforskjeller, systematiske forskjeller i helsetilstand etter utdanning, arbeid og inntekt. I Kristiansand har personer med videregående eller høyere utdanningsnivå en høyere forventet levealder enn personer med grunnskole som høyeste utdanningsnivå. I perioden 2017-2023 var forskjellen (innbyggere 30 år) på 5,8 år ([Lenke til statistikk, Folkehelseinstituttet](#)). Sammenlignet med gjennomsnittet til andre storbykommuner har Kristiansand lavere forventet levealder i begge utdanningsgrupper.

3.2 Næringssituasjonen for Kristiansand

Næringslivet i Kristiansand omfatter 13 638 bedrifter ved inngangen til 2025. Av disse er 962 bedrifter tilhørende foretak som har hovedkontor utenfor kommunen. Det er om lag rundt 43 000 arbeidsplasser, og kommunen har en næringsstruktur som ligner på resten av landet. Kristiansand er den storbyen i Sør-Norge hvor bedriftene er mest tilfredse med hvordan kommunen legger til rette for næringsliv, viser [Konjunkturbarometeret for Sør Norge](#).

Verdiskaping

Verdiskapingen (summen av lønnskostnader og driftsresultat) var i Kristiansand ca. 43 mrd. kr (2023). Næringslivet i Kristiansand hadde en lavere andel av verdiskapingen i landet i 2022 enn tidligere, men hadde litt økning i 2023. Det viser analyser gjort av Telemarksforskning. Høyest verdiskaping er det innen finans, eiendom og utleie, fulgt av bygg og anlegg og øvrig verkstedindustri.

Dersom det ses på bransjer samlet inn i tre ulike grupper ser vi at "Basisnæringer" som vanligvis konkurrerer nasjonalt eller internasjonalt har en verdiskaping på ca. 16,2 mrd. kr. "Besøksnæringer" (avhengig av at kunden må være fysisk til stede og omfatter handel, overnatting og servering) hadde verdiskaping på omtrent 4,9 mrd. kr. "Regionale næringer", som er resten, er bransjer vi ofte finner mye av i regionsentra (eksempelvis agentur, bygg, transport tjenester) stod for en verdiskaping på ca. 22 mrd. kr.

Ansatte

Kristiansand har hatt en svakere vekst i antall ansatte enn landet siste 10 år, men klart høyere enn resten av landet de siste seks kvartalene. Analyser gjort av Telemarksforskning viser at Kristiansand i 2024 hadde en positiv næringsattraktivitet. Differansen mellom faktisk og forventet vekst tilsvarte 1,6 prosentpoeng, eller 718 flere ansatte i næringslivet. Det var sterk vekst i mange ulike bransjer, men bransjen olje- og gass-utvinning hadde en vekst i antall ansatte med over 300 over forventet, og bidro mest. Bransjene med flest ansatte i Kristiansand er butikkhandel, bygg- og anlegg etterfulgt av forretningstjenester.

Produktivitet

Produktiviteten (verdiskaping per årsverk) er lavere enn i landet. De store forskjellene i produktivitet i de ulike bransjene gjør at næringsstrukturen i et område får stor betydning for den samlede produktiviteten i næringslivet. For eksempel hadde bransjen olje og gass i 2023 en verdiskaping på nesten 11 mill. kr per årsverk, og elproduksjon en verdiskaping på 6,3 mill. kr per årsverk, mens bygg og anlegg hadde 943 000 kr og servering 578 000 kr per årsverk. I Norge hadde næringslivet ifølge

Telemarksforskning en verdiskaping per årsverk på ca. 1 642 000 kroner i 2023 samlet sett, mot ca. 1 285 000 kroner i Kristiansand.

Nyetableringer

Kristiansand har høyere vekst i antall nyetableringer enn landet ellers, noe som er vesentlig ettersom antall ansatte i bedrifter som er mer enn 10 år gamle, faller. I Kristiansand var nettoveksten i bedrifter fra 2015-2024 på 3,2 %, som er en 24. plass blant norske kommuner.

Kristiansand har omtrent netto null når det gjelder inn og utflytting av bedrifter og ansatte. Kristiansand har et overskudd av arbeidsplasser ettersom netto innpendling er 4800 personer.

Etterspørsel etter kompetanse og arbeidskraft på Agder

I Bedriftsundersøkelsen til NAV fra juni 2025 viser svar fra 812 bedrifter i Agder at 9 % forventer flere ansatte om ett år. Undersøkelsen estimerer en mangel på totalt 1 515 ansatte fordi man ikke får tak i riktig kompetanse. 16 % av bedriftene opplever rekrutteringsproblemer, hvor 7 % har ansatt med annen eller lavere kompetanse og 9 % ikke har fått bemannet stillingene i det hele tatt. Den absolutt vanligste årsaken til rekrutteringsproblemer er for få eller ingen kvalifiserte søkere til ledige stillinger. Blant yrkene er det størst mangel på helsefagarbeidere og sykepleiere. Tall på mangel spriker mellom undersøkelser grunnet utvalg og spørsmålsstillinger. Etterspørselen etter spesialistkompetanse gjenspeiler seg i bruk av tjenesten Relocation Agder som er en del av næringsavdelingen i Kristiansand kommune. Siden 2019 har denne støttetjenesten bistått 20 private og offentlige virksomheter med alle formaliteter og bosted for 800 spesialister (og deres familier) fra signert arbeidskontrakt til den første dagen på jobb. I september 2025 er 1 285 personer eller 2,1 % av arbeidsstyrken i Kristiansand arbeidsledig. Også på landsbasis er ledigheten 2,1 %.

Vekst krever fortsatt høy bostedsattraktivitet

Dersom Kristiansand klarer å opprettholde utviklingen slik at den får tilførsel av unge innbyggere og et høyere fødselsoverskudd, antas det at folketallet i Kristiansand øker til over 145 000 innbyggere i 2050. For at veksten skal bli så sterk, anser Telemarksforskning det som nødvendig at den høye boligbyggingstakten opprettholdes. Det offentlige vil trenge flere ansatte de neste tiårene. Kommunen må derfor fortsatt være attraktiv som bosted for at det skal bli nok sysselsatte til at næringslivet også kan vokse.

Bedriftenes forventninger for det neste året

Konjunkturbarometeret for Sør-Norge, gjennomført av Sparebank 1 Sør-Norge fra juni 2025 er basert på svar fra 1050 bedriftsledere. Konjunkturbarometeret viser at lønnsomheten ventes uendret. Optimismen er størst på Sørvestlandet, men bak tallene er det også usikkerheter, regionale forskjeller og bekymringer. Bedriftslederne i Rogaland er mest optimistiske, tett fulgt av Agder og Vestland. Her venter flertallet av bedriftene å ansette flere, og det meldes om god lønnsomhet og solid ordresreserve. Også Norges Banks regionale nettverkundersøkelse, publisert i september 2025, viser at bedriftene på landsbasis samlet sett forventer en liten økning i sysselsettingen ut året, og at det hovedsakelig er i industrien og tjenesteytingen sysselsettingen ventes å øke. I tillegg tror enkelte at vekst i boligbyggingen vil bidra til høyere aktivitet.

Konjunkturbarometeret viser fortsatt nedgang i investeringer, og det er en bekymring rundt de økte tollsatsene. Nesten en av tre bedrifter forventer at dette vil påvirke resultatet deres negativt. Noe kan faktisk skyldes bare frykten for at de blir påvirket, mens en del vil bli indirekte påvirket via andre land enn USA.

Tilfredshet med kommunen som tilrettelegger

Kristiansand er storbyen med flest fornøyde bedrifter ifølge Konjunkturbarometeret for Sør-Norge 2025.

Undersøkelsen viser at Kristiansand har en høyere andel enn bedrifter enn andre kommuner som sier de er svært fornøyde med hvordan kommunen legger til rette for næringsliv. Generelt sett er Bygg -og anleggsbransjen oftere misfornøyd enn andre bransjer, men forskjellene mellom bransjene er ikke så store.

Få bedrifter har styrket beredskap

Det ble i Konjunkturbarometeret for Sør-Norge også undersøkt i hvilken grad bedrifter har tatt grep for å styrke egen beredskap. Tross økende internasjonal uro og krig i Europa, viser undersøkelsen at det er få bedrifter som har styrket egen beredskap. Bare 14 % av bedriftene i Sør-Norge har laget nye beredskapsplaner etter invasjonen av Ukraina i 2022.

Kilder:

[Telemarksforskning, Regional analyse](#)

[NAV, Bedriftsundersøkelsen 2025](#)

[Sparebank1 Sør-Norge, Konjunkturbarometeret for Sør-Norge, juni 2025](#)

[Norges Bank, Regionalt nettverk, 3/2025](#)

[Ledighet i Agder september 2025, NAV](#)

3.3 Utslipp av klimagasser

De direkte klimagassutslippene fra Kristiansand kommune har vist en positiv utvikling over tid, med en tydelig nedgang i utslippene fra 458 tusen tonn i 2015 til 368 tusen tonn CO2 ekvivalenter i 2023. Likevel er det fortsatt et gap mellom faktisk utslippsreduksjon og den målbanen som kreves for å nå klimamålene innen 2030. Dette illustrerer behovet for ytterligere tiltak og oppfølging for å sikre at kommunen kommer i rute med sine klimaforpliktelser.

For en nærmere gjennomgang av målbaner, utslippsgap og nødvendige tiltak, vises det til **kapittel 6 – Klimabudsjett**, hvor dette er behandlet i detalj.

4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

4.1 Visjon og hovedgrep

Bærekraftig utvikling - Kristiansand mot 2030

Kommuneplanens samfunnsdel *Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030* er kommunens strategi for å møte muligheter og utfordringer fremover, og er førende for økonomiplanen. Kommuneplanens visjon «sterkere sammen» peker framover, og setter retning for hvordan vi ønsker å utvikle byen og lokalsamfunnet i et langsiktig perspektiv.

Tre satsingsområder med mål og strategier peker på områder som skal ha ekstra oppmerksomhet og ressurser i perioden fram mot 2030. Kristiansand skal være:

- Attraktiv og miljøvennlig
- Inkluderende og mangfoldig
- Skapende og kompetent

FNs bærekraftsmål legger premisser for bærekraftig samfunnsutvikling i norske kommuner, og er lagt til grunn for Kristiansands kommuneplan. De omfatter økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. De tre dimensjonene henger sammen og påvirker hverandre.

Kommuneplanens handlingsdel - oppfølging i økonomiplanperioden

Bystyret vedtok ny justert kommuneplanens samfunnsdel våren 2025, den er lagt til grunn for utarbeidelse av økonomiplanen 2026-29.

Målene og strategiene i samfunnsdelen er langsiktige. Økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel. Den viser hva som blir prioritert de neste fire årene. Delmålene bidrar til at hovedmålene i kommuneplanen blir nådd. Delmålene uttrykker det som kan måles. Satsingsområdene følges også opp gjennom ulike planer, prosjekter og tiltak, samt gjennom løpende drift og måten arbeidet blir organisert.

Kommunens utfordringsbilde viser at det de nærmeste årene handler om å få lavere utslipp, ingen utenfor og flere i arbeid. Det vil også være større risiko for kriser og alvorlige hendelser.

Ut ifra utfordringsbildet og de tre satsingsområdene, er det lagt opp til å løfte fram fire hovedmål for felles satsing i økonomiplanperioden:

- Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.
- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

- Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller.
- Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende

En mer detaljert beskrivelse av hvordan hvert område følger opp kommuneplanens satsingsområder kommer frem i de ulike områdekapitlene.

Bystyrets vedtak og hovedprioriteringer – oppfølging av kommuneplanen

På bakgrunn av kommunens utfordringsbilde har bystyret vedtatt fem hovedprioriteringer for økonomiplanen 2025-2028.

Hovedprioriteringer

- Økonomisk kontroll
- God oppvekst og mer deltakelse for barn og unge
- Aktiv seniorpolitikk for livskvalitet og møteplasser
- Sosiale utfordringer og bekjempelse av utenforskap
- Beredskap, ta vare på natur og klima

Kommunedirektøren har lagt de fem hovedprioriteringene til grunn i utarbeidelsen av økonomiplan 2026-2029 og prioriteringer i driften for øvrig. Sentrale satsinger innen hovedprioriteringene er beskrevet i avsnittene under og under.

4.2 Attraktiv og miljøvennlig

Prioritert hovedmål 2030

Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015

Slik gjør vi det:

- etablere og forbedre samarbeid med aktører i hele samfunnet som kan bidra til at kommunens ambisjoner om bærekraftig klimaomstilling realiseres
- involvere innbyggere, frivilligheten, ideelle organisasjoner, næringsliv og academia i omstillingen til et bærekraftig lavutslippssamfunn
- gjennomføre klimatiltak med vekt på sosial rettferdighet
- utvikle byggeområder med klima- og miljøvennlige løsninger i samarbeid med utbyggere
- legge til rette for omstilling til fornybare energiløsninger

De direkte klimagassutslippene i Kristiansand kommune som geografisk område er redusert siden referanseåret 2015. Veitrafikk er fortsatt den største utslippskilden, men det er flere store utslippskilder innenfor Kristiansand kommunes grenser, derfor er det behov for et bredt og helhetlig arbeid. Reduksjonen i utslippene går ikke raskt nok og stor innsats for å nå dette målet er fremdeles nødvendig.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2026-2029

Bærekraftig byutvikling

Klimagassutslippene går ikke tilstrekkelig ned for å nå nasjonalt og lokalt mål om reduksjon. Kommuneplanens arealdel, Byveksttavalens premisser for byutvikling og utbyggingsprogrammet er kommunens viktigste verktøy for å redusere klimagassutslippene. I byområder skal hovedtyngden av vekst i boliger og arbeidsplasser planlegges slik at transportbehovet begrenses og legges til rette for kollektivtransport, sykkel og gange.

Det utarbeides ny utbyggingspolitikk i 2025 som følger opp nye føringer i kommuneplanens arealdel, boligsosial handlingsplan og eiendomsstrategien. I arbeidet vurderes kommunens virkemidler i utbyggingspolitikken og en ser på bedre utnyttelse av kommunens handlingsrom for en klimavennlig by- og stedsutvikling.

I påvente av ny utbyggingspolitikk fortsetter kommunen å stimulere til en utbyggingspolitikk som ivaretar målsettingen om kompakt utbygging gjennom kommunens årlige utbyggingsprogram, og fortsetter utviklingen med fortetting og transformasjon innenfor 10-minuttersbyen. Områdeplaner for bydelssentrene prioriteres videre i tråd med ønsket utvikling.

Økt samarbeid for sosial rettferdig klimaomstilling

Flere av kommunens stedsutviklingsprosesser prioriterer i større grad involvering av ulike lokale aktører og samarbeidspartnere blant annet igjennom bydelsmeldinger og mulighetsstudier, og utvidet innbyggerdialog med stille stemmer i tidligfase i byggeprosjekt. Det jobbes med sambruksløsninger i og for lokalsamfunn, på tvers av områder, fag og bransjer. På den måten jobber kommunen for en sosial rettferdig klimaomstilling.

Det er økt fokus på at frivillig sektor tar del i det grønne skiftet. Kommunen har flere tilskuddsordninger som blant annet retter seg mot frivilligheten. Folkets klimadugnad, der søkerne er lag, foreninger, ikke-kommersielle organisasjoner og enkeltpersoner, og tilskuddsordning til tiltak mot marin forsøpling. I tillegg er det i årene 2026-2029 satt av 3,07 mill. kr i året til kommunens klima- og omstillingsfond. Hensikten er å stimulere samfunnet, og særlig næringslivet, til å gjennomføre klimatiltak som bidrar til å redusere klimagassutslippene i kommunen. Alle ordningene skal bidra til å nå kommunens overordnede mål innenfor klima og miljø.

Bølgen bærekraftsenter er et regionalt senter for bærekraft og innovasjon tuftet på FNs bærekraftsmål. Deres målsetting er å bidra til raskere grønn omstilling, et godt lokalsamfunn og en mer rettferdig verden. Bærekraftsenteret har en avtale med kommunen og er en viktig samarbeidspartner for kommunen for å få til en omstilling i samfunnet.

Klima- og miljøfokus i barnehage og skole

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Rammeplanen for barnehage og læreplanen for grunnskolen fremhever viktigheten av bevissthet om bærekraftig utvikling blant barna. I perioden er innsatsen på matsvinn styrket. Både i barnehage og på skole er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet.

Kommunens arbeid med klimagassreduksjon i egen organisasjon er beskrevet under kapittelet Forutsetninger for å lykkes.

Arbeid med klimatilpasning

Både forebygging og håndtering av endret klima er viktig. Ras, flom, vind og oversvømmelser er en stadig større utfordring. Kostnadene knyttet til høststormer og store snøfall er erfaringsmessig svært høye. Tilsvarende ser man at det stadig brukes mer ressurser på å øke kunnskapen om å forebygge og forhindre at det skjer ras der det er en kjent risiko.

Håndtering av overvann igjennom styrket bortledning av regnvann, rett dimensjonering i nye og fortettede områder er prioriterte oppgaver. Omfattende prosjekt som sikrer et robust vann- og avløpsnett prioriteres.

Omstilling til fornybare energiformer

Kommunen jobber i perioden med næringsaktører for klimaomstilling gjennom satsinger på fornybar energi (hydrogen, havvind), sirkulære løsninger og grønt gründerskap.

Kristiansand kommune blir pr.1.1.2026 medlem i Norske Kjernekraftskommuner. Kjernekraft kan ikke bidra til Norges 2030-mål, men anses som en mulig løsning for utslippsfri energiproduksjon i 2050.

Delmål 2026-2029

Delmål	Område
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	By- og stedsutvikling
Jordbruksarealer opprettholdes	By- og stedsutvikling
Matsvinn ved kommunens omsorgssentre er redusert	Helse og mestring
Frivillig sektor tar del i det grønne skiftet	Kultur og innbyggerdialog
Utvikle og forvalte idrettsanlegg med bærekraftige og miljøvennlige løsninger og lang levetid i samarbeid med utbyggere og idrettsorganisasjoner	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Økonomi og virksomhetsstyring

4.3 Inkluderende og mangfoldig

Prioritert hovedmål 2030

I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv

Slik gjør vi det:

- utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring
- bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn
- sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger
- bidra til at flere fullfører utdanning for å møte fremtidens kompetansebehov

I Kristiansand er det fremdeles en stor andel av innbyggerne som ikke deltar i utdanningsløp og arbeidsliv. Andelen unge utenfor utdanning og arbeid har de siste årene gått gradvis nedover i Kristiansand, men i 2023 kom en liten økning i andel. Fremdeles ligger Kristiansand på et høyere nivå enn gjennomsnittet i sammenlignbare storbykommuner. For å øke deltakelse og utdanning og arbeid er det fremdeles behov for innsats på dette feltet.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2026-2029

Kommunen vil videreutvikle tiltak og virkemidler som motvirker «utenforskap» i samfunnet og bidrar til økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Innsatser for å sikre inkludering i utdanningsløpet

Kommunen jobber kontinuerlig med å sikre kvaliteten i det universelle opplæringstilbudet.

I økonomiplanperioden legger læreplanfornyelsen og stortingsmeldingen 34; Bedre, læring, motivasjon og trivsel på 5-10. trinn føringer for å utvikle en mer praktisk og relevant skole gjennom

kompetanseheving og tilskudd til utstyr. Dette er viktig for å motvirke utenforskap nå og på sikt, og styrke elevers engasjement i utdanningsforløpet.

Det jobbes også med å forebygge frafall fra skolen igjennom målrettet innsats for elever med bekymringsfullt skolefravær.

Innsatser for inkludering i arbeidslivet

Kommunedirektørens omorganisering (OU-prosjektet 2024-25) resulterte i opprettelsen av nytt direktørområde, Næring og Nav. Målet med området er å styrke den strategiske og organisatoriske kapasiteten i arbeidet med inkludering og arbeidsdeltakelse og å legge til rette for en langsiktig og offensiv satsing mot utenforskap.

Kommunen vil med ny organisering øke fokus på forebygging av utenforskap blant unge i alderen 16-30 år. Forbyggende tiltak knyttet til økonomisk veiledning og gjeldsrådgivning, og inntektssikring igjennom Jobbskolen og Kvalifiseringsprogrammet, er prioriterte virkemidler i perioden. Den nasjonale ungdomsgarantien skal sikre prioritering av målgruppen unge 16-30 år i kvalifiseringsprogrammet.

Flere i arbeid - prioritering av virkningsfulle tiltak

Programmet Flere i arbeid skal bidra til systemløsninger som gjør det lettere for flere unge utenfor arbeid å komme i jobb. Programmet overføres til ordinær drift i 2026. Allokering av ressurser til endringsarbeidet for å få flere i arbeid er en prioritert oppgave på tvers av områder innen Helse, Oppvekst, Organisasjon og Næring og Nav.

Partnerskapet i programmet bestående av regionalt næringsliv, Agder fylkeskommune, NAV og Universitetet i Agder fortsetter arbeidet med å videreutvikle pågående og nye aktiviteter. Det etableres en styringsstruktur som sikrer at samarbeidet gis prioritet blant partnerne.

Virkningsfulle tiltak og forbedrede arbeidsformer fra programmet prioriteres videre igjennom arbeidsledermodellen, språktrening på arbeidsplasser, ungdomsveiledermodellen, unntak for kvalifikasjonsprinsippet og ordninger som styrker overgang til videregående utdanning. Kommunens innsats som arbeidsgiver for økt inkludering og rekruttering er beskrevet i kapittelet Forutsetninger for å lykkes.

Læringer og integreringstiltak

Kristiansand kommune fortsetter å satse på praksisplasser og fleksible kvalifiseringsløp. Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift. God kvalitet på oppfølging av lærlinger forebygger frafall fra utdanningsløpet.

Kommunen vil finne frem til de virkningsfulle integreringstiltakene som fører til at overgangen til arbeid sikres bedre enn tilfellet er i dag. Opparbeidelse av språkkompetanse er sentralt i dette arbeidet. Samarbeid mellom Helse og mestring, Oppvekst, Næring og NAV videreføres rundt koordineringen av arbeid- og språkpraksis til bosatte flyktninger.

Sørge for en trygg digital oppvekst for barn og unge

I *Fremtidens digitale Norge* Barn er et av innsatsområdene å særlig sikre hensynet til barn og unge. Deres hverdag er i stor grad preget av at skolen, fritiden, familielivet, aktiviteter, underholdning, lek, ytring og læring skjer gjennom bruk av internett og digitale verktøy. Slike verktøy utfordrer barns person- og forbrukervern, mentale og fysiske helse, og retten til å bli beskyttet mot skadelig innhold og overgrep. På nasjonalt nivå arbeides det derfor med en stortingsmelding om trygg digital oppvekst, oppfølging av skjermutvalgets anbefalinger, hvordan utforming av digitale offentlige tjenester skal hensynta barn og unges rettigheter og det vurderes innføring av aldersgrense for sosiale medier.

Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole (Regjeringen, KS 2023) trekker også frem behovet for å øke den digitale kompetansen, samtidig som miljøene for barn og unge skal være inkluderende og trygge. Oppvekst i Kristiansand kommune legger også de nasjonale målsetningene til grunn i sin videreutvikling av det helhetlige tjenestetilbudet for barn og unge.

Delmål 2026-2029

Delmål	Område
Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring	Oppvekst
Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn	Oppvekst
Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Oppvekst
Bidra til at flere fullfører utdanning for å møte framtidens kompetansebehov	Oppvekst
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Organisasjon og teknologi

Prioritert hovedmål 2030

Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller

Slik gjør vi det:

- arbeide aktivt for å forbedre områder med store levekårsutfordringer
- bruke boligpolitikken til å redusere geografiske levekårsforskjeller og utvikle et variert og godt boligtilbud i hele kommunen
- legge til rette for mestring og bruk av egne ressurser hos barnefamilier som har utfordrende levekår
- legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom

Levekårene i Kristiansand kommune er ulikt fordelt i befolkningen og der er i enkelte områder tendenser til en opphoping av lavere levekår, særlig gjelder dette utenforskap fra arbeidslivet og barn i lavinntektsusholdninger. For å bedre levekårene generelt i kommunen og bidra til en rettferdig fordeling av goder og byrder er fortsatt innsats knyttet til levekår nødvendig.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2026-2029

Sikre tidlig og tverrfaglig innsats

Kommunen videreutvikler helsefremmende og forebyggende innsatser for å gi befolkningen i alle aldre mulighet for å leve selvstendige liv så lenge som mulig.

Det er en økning i barn og unge med omfattende og sammensatte behov for helse-, oppvekst- og omsorgstjenester, og unge som har behov for samtidig innsats fra flere kommunale instanser øker. Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er viktig for å fremme inkludering av flest mulig. Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker og temaplan for psykisk helse 2024-2032 er retningsgivende for dette arbeidet.

Helse og mestring og Oppvekst har i perioden vedtatt felles satsingsområder for å styrke samhandlingen om disse barn og unge. Tidlig tilpasset oppfølging er viktig for bedring av barnas utvikling, livskvalitet og samfunnsdeltakelse. Det jobbes konkret med å se på nye samarbeidsstrukturer, lovgivning, tjenesteutførelse, overganger, og hvilke tiltak som tilbys.

Barn og unges medvirkning og foreldres involvering er prioritert i perioden for å sikre treffsikkerhet og kvaliteten i tjenestene.

Barnevernet har det siste året hatt en økning i antall akutt plasseringer og antall barn på barnevernsinstitusjon. Flere av barna på institusjon er plassert etter kapittel 6 i barnevernloven, som gjelder atferd og rusproblematikk. Barnevernet hadde i 2025 budsjettert med 15 barn på institusjon, og per august 2025 var det 27 barn som var plassert etter barnevernloven på barnevernsinstitusjon. Dette er en økonomisk utfordring som vil fortsette også i 2026 og kommunedirektøren foreslår at styrke barnevernets budsjett med 7,1 mill. kr årlig fra 2026. Dette er en økning på 3 mill. kr i forhold til 2025.

Innsatser for barnefamilier med utfordrende levekår og sosialt utjevnerende tiltak

Det skal være gjennomgripende i kommunens arbeid å jobbe for å redusere sosial ulikhet i befolkningen. Arbeidet med å utvikle god kvalitet i det ordinære tilbudet i barnehager, skoler og helsetjenester for barn og unge er det viktigste bidraget for å utjevne sosiale forskjeller.

Det pågår et større omstillingsarbeid i barn- og familietjenester der betydelige ressurser flyttes hovedsakelig fra tiltak i barnevern til forebyggende tjenester for å kunne gi bedre tiltak tidlig i problemutviklingen.

Kommunen viderefører også tiltak som styrker mestring og ressurser hos barn og familier som har utfordrende levekår. Det gjelder blant annet ICDP foreldreveiledning, foreldreressurser i barnehagen og Sammen på vei, som hjelper utsatte familier navigere i systemet og finne veien videre mot utdanning, arbeid og bedre livskvalitet. I 2026 er det dessuten oppstart av Handlingsplan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt.

Redusert foreldrebetaling i barnehage og SFO videreføres i perioden.

Innsatser for å bedre områder med levekårsutfordringer

I gjennom områdesatsingen jobber kommunen i perioden 2023-2028 målrettet med å bedre de sosiale og miljømessige levekårene i lokalområdene Fergefjellet, Eg og Posebyen. Satsingen er et samarbeid med kommunal- og distriktsdepartementet om å løfte levekårsutsatte områder og som krever en tverrfaglig innsats fra flere områder i kommunen.

Områdesatsingen har tre innsatsområder: Bærekraftig stedsutvikling, styrke lokalsamfunnet og styrke oppvekst- og levekårsforhold. Arbeidet og metoder skal være overførbare til øvrige levekårsutsatte områder i kommunen og nasjonalt.

I tråd med prinsipper for senter- og stedsutvikling i kommuneplanens arealdel tilrettelegger kommunen for en sammensetning av boligtyper, størrelse og boformer som sikrer stabilitet og gode levekår i alle bydeler. Transformer og utbedring av skoler og nærmiljø i levekårsutsatte områder er prioritert.

Endringer i plan- og bygningsloven pr. 01.07.25 gir anledning til å stille krav i arealplaner om at boliger organiseres som borettslag, inneholder utleieboliger, eller benytter boligkjøpsmodeller. Dette skal bidra til økt bostabilitet, inkluderende nabolag, og sosial bærekraft i boligområder.

Inkludere alle i et digitalt samfunn

Nasjonal digitaliseringsstrategi, *Fremtidens digitale Norge* legger enda større vekt på at ingen skal stå utenfor digitalisering, at alle skal ha nødvendig digital kompetanse. Det pekes både på ulike tiltak innenfor de ulike befolkningsgruppene, eksempelvis opplæringstiltak for voksne og eldre slik at de kan bruke de digitale løsningene, samt et særskilt søkelys på å sikre barn og unge en trygg digital oppvekst.

Strategien viser til at ca. 20 % av den voksne befolkningen er sårbare i møte med offentlige digitale tjenester.

For at våre innbyggere skal kunne nyttiggjøre seg kommunens digitale tjenester, må det derfor innenfor alle kommunens tjenesteområder arbeides både med digital innbyggerkompetanse, tillits- og mestringstro, samt hvordan kommunen utformer sine digitale tjenester. NAV har undersøkt hvilke tjenester som bør digitaliseres og hvordan det bør gjøres. I en økonomisk krevende tid kan kommunen bygge videre på denne kunnskapen, og bedre vurdere hvilke av tjenestene som best egner seg for digitalisering, og hvilke som vil gi størst gevinst både for innbyggerne og kommunen. Alle kommunens områder må i digitaliseringen av tjenestene, ha et særlig fokus på hva dette vil kreve av innbyggerne og hvilke opplæringstilbud som bør understøtte tjenesten (eks. Digihjelpen og Bibliotekenes rolle).

Boligsosiale satsinger: Tilpasse boligmasse og oppfølgingstjenester

Kommunens boligpolitiske prioriteringer er nedfelt i kommunes boligsosiale handlingsplan 2024-2034. Målet med planen er å sørge for at vanskeligstilte personer på boligmarkedet får hjelp til å bo og at kommunen har egnede boliger til målgruppen.

Det er en utfordring at den kommunale boligmassen ikke er tilpasset behovet i målgruppen og at det er et betydelig vedlikeholdsetterslep på boligene. Etterslep på boligetableringer gir økte ventelister på bolig og press på nødboliger. Det er særlig bostedsløse med rus- og psykisk helseutfordringer og store barnefamilier som mangler egnet bolig.

Den krevende boligsosiale situasjonen er et prioritert samarbeidsområde på tvers av direktørområder i perioden. Kartlegging av boligmassen og planer for hvordan denne bedre kan tilpasses dagens behov er prioriterte oppgaver. Et særskilt fokus er å utrede nye alternative tomter for samlokaliserte boliger for vanskeligstilte med helseutfordringer knyttet til rus og psykisk helse.

Et eget prosjekt i 2026-27 er bistand til kjøp av egen kommunal bolig. Tiltaket skal bidra til at flere innbyggere eier egen bolig, økt sirkulasjon i kommunal boligmasse og et redusert press på nødboligene.

De kommunale boligstiftelser ble opphevet i 2025. Innlemmelsen av boligstiftelsene gir kommunen mer frihet ved at de disponerer alle boligene selv og det økonomiske handlingsrommet bedres blant annet ved at verdiene i stiftelsene går inn i en lukket økonomi for bolig. Frigjorte midler brukes blant annet til å styrke vedlikeholdet av de kommunale boliger.

Innsatser for helsefremmende omgivelser og aktiviteter

Randesund bibliotek og møteplass. Det midlertidige prosjektbiblioteket "Demo Rona" skal etter planen erstattes av en fullverdig bibliotekfilial i et nybygg i Randesund som står ferdig i 2027 eller 2028. Tiltaket er en del av satsingen på en mer jevn geografisk fordeling av bibliotektilbudet i kommunen.

Det er fortsatt en prioritet at alle i Kristiansand har god tilgang til nærturområder, det er et mål i perioden å øke andel boliger som ligger nærmere enn 500 m fra tursti, turvei eller allment tilgjengelig grønnstruktur.

Kommunen vil fortsette utviklingen av innbyggerdialogen og samhandling med frivillighet og innbyggere. Dialogen mellom kommuneadministrasjonen og innbyggere skjer flere steder i organisasjonen i forbindelse med tjenesteyting og -utvikling, plansaker, høringsprosesser og servicefunksjoner. Sentrale arenaer for dialog er bibliotekene, innbyggertorg, bydelsråd, velforeninger, og frivillige organisasjoner. Det vil også være fokus på å utvikle digitale verktøy for dialog med innbyggere.

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

Den kraftige veksten i den eldste delen av befolkningen gir en betydelig økning i antallet innbyggere som vil ha en kognitiv svikt- eller demenslidelse. Dette har stor betydning, ikke bare for tjenesteinnretning og -volum, men også for hvordan byen, lokalsamfunn og senterområder tilrettelegges og utvikles. Ansvar- og oppgavedeling mellom profesjoner, brukere, pårørende, nabolag, lokalsamfunn og øvrige samfunnsaktører påvirker hvordan en klarer å utvikle Kristiansand til et aldersvennlig samfunn.

Temaplan helse og omsorg ble vedtatt i 2025. Planen setter retning for utviklingen av kommunens fremtidige helsetjenester og har et særlig fokus på mobilisering av ressurser og aktører på tvers av frivillig, sivil- og offentlig sektor. Konkret prioriteres tiltak for å styrke sosial kontakt, bruke metodikk som stimulerer nettverk, lokalsamfunn og nabolag på nye måter, og å legge til rette for at eldre kan være aktive bidragsytere, også i utviklingen av fremtidens tjenester.

Implementering av temaplan helse og omsorg krever en tverrfaglig og tverrgående innsats i organisasjonen og vil ha en høy prioritet i perioden.

Delmål 2026-2029

Delmål	Område
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder	By- og stedsutvikling
Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet	By- og stedsutvikling Helse og mestring
Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Oppholdet skal som hovedregel ikke overstige 3 måneder.	By – og stedsutvikling Helse og mestring
Pårørende til personer med behov for helse- og omsorgstjenester er en ressurs som kommunen samhandler med og gir støtte til	Helse og mestring
Innbyggere får økt trygghet i at de selv kan mestre påkjenninger	Helse og mestring
Barn og unge som strever med uro og bekymring får rask tilgang på veiledning som styrker deres evne til å mestre eget liv	Helse og mestring
Innbyggere som er i risikogrupper og krevende livssituasjoner blir prioritert for rask avklaring og egnet oppfølging	Helse og mestring
Innbyggere med selvmordsrisiko blir fanget opp og får tilpasset hjelp	Helse og mestring
Kristiansand er en foregangskommune når det gjelder likestilling inkludering og mangfold.	Kultur og innbyggerdialog
Arbeide aktivt for å forbedre områder med store levekårsutfordringer	Oppvekst
Legge til rette for mestring og bruk av egne ressurser hos barnefamilier som har utfordrende levekår	Oppvekst
Legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom	Oppvekst
Barn og unge med omfattende og sammensatte behov får koordinert og tverrfaglig hjelp	Oppvekst

4.4 Skapende og kompetent

Prioritert hovedmål 2030

Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende

Slik gjør vi det:

- gjøre det attraktivt å starte opp og drive ulike typer virksomheter
- være attraktiv vertskommune for bedrifter, arrangementer og institusjoner av internasjonal, nasjonal og regional betydning
- synliggjøre Kristiansands økonomiske, kulturelle og naturgitte kvaliteter og muligheter
- styrke Kristiansands posisjon og omdømme som teknologi- og kompetanseregion i samfunnsliv og frivillig arbeid

Behovet for arbeidskraft er allerede til stede i Kristiansand og etterspørselen etter arbeidskraft og kompetanse vil bare øke ytterligere i årene som kommer, på bakgrunn av demografiendringene i samfunnet. Det er behov for å tiltrekke seg og beholde både studenter og arbeidstakere, samt tilrettelegge for både næringsliv og en omstilling til fornybarregionen.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2026-2029

En attraktiv kommune

«Fornybarregionen - Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen» ble vedtatt i 2024 av de seks kommunene i Kristiansandsregionen. Strategien har som visjonen å være landets ledende fornybarregion og mål om at Kristiansandsregionen er landets mest attraktive og bærekraftige region. For å nå posisjonen har strategien seks viktige satsingsområder: energinæringer, infrastruktur og næringsareal, opplevelser, arbeidsplasser og kompetanse, internasjonal konkurranseevne, innovasjonskraft og omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn.

Kommunen følger opp arbeidet gjennom strategiens handlingsplan 2024-2028. Sentrale oppgaver å realisere viktig infrastruktur for næringslivet og tiltrekke, inkludere og beholde nasjonale og internasjonale studenter, arbeidstakere og øke attraktivitet for næringsetableringer og besøkende. Dette gjøres blant annet igjennom tiltak som Vekst i Sør, prosjekt Studenttrivsel, Work Without Borders og Relocation Agder.

Kommunens arbeide med å tilrettelegge for og bidra til å realisere viktig infrastruktur herunder tilgang til kraft, vei, havneareal og -fasiliteter er viktig for næringslivet. Å sikre næringsperspektivet i arealsaker, og gi disse sakene prioritet i saksbehandlingen og samtidig ha forutsigbare saksbehandlingsprosesser, er prioriterte innsatser som kan gjøre det attraktivt å etablere og drive virksomhet i kommunen. Det er viktig å synliggjøre og promotere eksisterende næringsareal for å tiltrekke nye etablerere.

I dagens situasjon og med regionens konkurransefortrinn er det mulighet for å øke attraktiviteten for etableringer innen forsvar, teknologi og kunnskapsintensive bedrifter, samtidig er det utfordrende å få tilgang på nok risikovillig kapital som sikrer nyetablering, innovasjon og utvikling av bedrifter. Kommunen jobber med å øke attraktiviteten for etableringer innen forsvar, teknologi og kunnskapsintensive bedrifter ved å understøtte satsningen på leverandørindustri til forsvaret og forsvarsrelaterte etableringer i Kristiansandsregionen.

Kommunen satser på å videreutvikle internasjonale arrangementer som Demokratiuka og Europakonferansen som avholdes i Kristiansand i mai. Kommunedirektøren har i august 2025 lagt fram

en modell for videreføring av aktivitetene, basert på bredt partnerskap og fullfinansiert administrasjon fra ekstern aktør som frikjøper prosjektleder i Kultur og innbyggerdialog.

Videreutvikling av universitetsbyen

Kommunen bidrar til å utvikle universitetsbyen Kristiansand gjennom et bredt samarbeid med Universitetet i Agder. Flere studenter har praksis i kommunen, og ulike samarbeid vektlegger å utvikle partnerskapet.

Universitetsbystrategien 2030 er grunnlaget for nødvendig samordning med UiA på et viktig fag- og politikkområde. Den ble tidligere fulgt opp av en politisk vedtatt handlingsplan, som nå er faset ut. Universitetsbystrategien foreslås forlenget i nåværende form og vil bli vurdert revidert i løpet av de nærmeste to årene. Strategien gjøres om til temaplan for universitetsbyen i tråd med nytt plansystem.

Kristiansand har prosjektansvar for partnersamarbeidet om studenttrivsel, hvor partnerne er: UiA, Grimstad kommune, Studentsamskipnaden i Agder (SiA), Agder fylkeskommune. Velferdstinget i Agder og Studentorganisasjonen i Agder (STA) er styringsgruppe. Målet er å få høy andel av studentene i Kristiansand og Grimstad til å trives og oppleve tilhørighet, slik at flere studenter velger å bli i Agder etter endte studier. Dette tre-årige prosjektet avsluttes juni 2026. I løpet av 2026 vil det avklares hvordan partnerne skal videreutvikle, prioritere og organiseres fortsatt felles satsing på studenttrivsel.

Kristiansand som teknologi og kompetanseregion

Ny nasjonal digitaliseringsstrategi *Fremtidens digitale Norge (2024–2030)* vektlegger en forsterket styring og samordning i offentlig sektor, med bedre og mer sammenhengende tjenester for innbyggere og næringsliv. Samtidig fremheves de private aktørene som en viktig del av hvordan mange av målene skal kunne realiseres. Det private næringslivet ses på både som en leverandør, innovasjonspartner og som bruker av data, infrastruktur og fellesløsninger.

Kommunen skal inneha god kunnskap om hvordan de nasjonale og regionale samstyringsstrukturene og fellesløsningene utvikles og samspiller. Kristiansand som storkommune skal bidra med fagkompetanse og kommunal erfaring fra sine fagmiljøer inn i nasjonale- og regionale utviklingsprosjekter av digitale fellesløsninger og KI initiativer. Samtidig må relasjonen til de store fagsystemleverandørene videreutvikles, slik at automatiserings- og KI-potensialet i de nye it-systemene kan hentes ut.

Innen KI og digitalisering har kommunen tatt en nasjonal posisjon i samarbeid med både nasjonale og regionale aktører og privat næringsliv, herav Digi Agder, Universitetet i Agder, Kartverket, Norkart, Digin og Egde. Det er derfor viktig å opprettholde kommunens og regionens posisjon som en kompetent ressurs og samarbeidspartner innen digitalisering og teknologiutvikling.

Kommunen er en pådriver regionalt og nasjonalt og attraktiv kompetansepartner

Igjennom programmet Flere i arbeid er kommunen en pådriver for nye nasjonale, regionale og lokale løsninger på utenforskap blant unge under 30 år i utdanningsløpet og arbeidslivet.

Også på helse- og omsorgsfeltet i kommunen er det stort behov for omstilling. Utviklingsarbeidet på dette feltet prioriteres videre, blant annet gjennom Kristiansands pådriverrolle, leder- og sekretariatsfunksjoner i ulike prosjekt, nettverk og interkommunalt samarbeid.

Regionalt bidrar kommunen til utvikling og drift av digitale løsninger som prosjekteier for Regional anskaffelser av ny pasientjournal i Agder, og som vertskommune for responscenter innen helseteknologi for kommunene i Agder. Kommunen leder prosjektet Helsehjelpspiloten, med ambisjon om å utvikle en nasjonal digital løsning for selvhjelp ved nyoppstått sykdom og skade. Nasjonalt deltar kommunen i "Felles journalløft" i regi av KS, og prøver ut kommunal nettlege i regi av Helsedirektoratet.

Arbeidet styrker kommunes profil som en attraktiv samarbeids- og kompetansepartner regionalt og nasjonalt på omstilling innen helse.

Synliggjøre kulturelle og naturgitte muligheter

Kunst og kultur i Kristiansand bidrar til kvalitet og attraktivitet i sentrumsområder og nærmiljøer. Kommunen vil i perioden sikre at innbyggere møter kunst og kultur igjennom hele livsløpet igjennom kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av idretts, kunst- og kulturfeltet.

For å kunne tilrettelegge for gode kulturopplevelser og arrangementer i hele kommunen prioriteres det å arbeides med utvikling og oppgradering av kulturarenaer i kommunen. Prosjektet vil ivareta oppgraderinger ved Søgne gamle prestegård, Vågsbygd kultursenter inkl. Festningen, Myren gård og Andøya gård, Samsen kulturhus og Sygna kultursenter.

Kristiansand har naturgitte fordeler det er viktig å ivareta, dermed vil tilrettelegging for friluftsliv og kyststi prioriteres i perioden.

Kristiansand er en kulturby med et mangfold av tilbud som bidrar til å gjøre Kristiansand attraktiv. Store kulturinstitusjoner som Kilden og Kunstsilo har satt Kristiansand på det internasjonale kultur-kartet. Kommunen bidrar med 35 mill. i perioden til arbeidet med det nye Vest-Agder museumsbygget i Nodeviga som åpner i 2028. Visit Sørlandet bidrar med profilering av kulturbyen Kristiansand for å tiltrekke besøkende til landsdelen.

Rehabilitering hovedbiblioteket – «Kunsten og litteraturens hus»

I mai 2025 ble det gjennomført en tilstandsvurdering av bibliotekbygget i sentrum. Basert på rapporten er det utarbeidet behovsutredning for en full rehabilitering av «Kunsten og litteraturens hus» med ferdigstillelse i 2029.

Idrettsbydelen Gimle – forprosjekt Agder Arena

Arbeidet knyttet til realisering av idrettsbydelen Gimle har høy prioritet og gjennomføringen av forprosjektet Agder Arena inngår som en sentral del av dette arbeidet.

Forprosjektet er et fellesprosjekt med Agder fylkeskommune, og skal utrede fire ulike scenarioer knyttet til utvikling av Gimlehallen. I flere senario vil det kunne skapes sambruk og flerbruk på forskjellig nivå. I det mest omfattende scenario rives Gimlehallen og det bygges et nytt bygg med plass til 5 000 tilskuerplasser og 12 000 plasser til konserter. Det blir et unikt og banebrytende fyrtårn for idrett, kultur, undervisning, folkehelse, arrangementer og konserter for både kommunen og regionen. Arbeidet vil sees i sammenheng med utviklingen av Universitetsbyen Kristiansand.

Delmål 2026-2029

Delmål	Områder
I Kristiansand bidrar kunst og kultur til kvalitet og attraktivitet i senterområder og nærområder	Kultur og innbyggerdialog
Kristiansand er en attraktiv vertskommune for arrangementer og institusjoner av internasjonal, nasjonal og regional dimensjon	Kultur og innbyggerdialog

4.5 Indikatorer på samfunnsutvikling

Hovedmål	Delmål	Indikator	2023	2024	Snitt ASSS u/Oslo 2024
Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015		Direkte klimagassutslipp for Kristiansand som geografisk område, målt i %-endring	-0,35 % (2022)	-10,4 % (2023)	-
		Dyrka mark (daa)		25 148	-
		Andel boliger som etableres i eller nær senterområdene (snitt siste 5 år)		67 %	-
		Personbiltransport basert på Statens vegvesens byindeks, målt i %-endring		-0,6 %	-
I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv	Økt sysselsetting i befolkningen	Sysselsettingsgrad personer under 30 år	61,2 % (2023)	61,2 % (2024)	62,7 % (2024)
		Sysselsettingsgrad personer 20-66 år	74,4 % (2023)	74,2 % (2024)	78,0 % (2024)
		Sysselsettingsgrad innvandrere 20-66 år	63,1 % (2023)	62,7 % (2024)	69,5 % (2024)
		Samlet andel mottakere av AAP og uføretrygd under 30 år	7,6 % (juni 2024)	7,5 % (juni 2025)	6,0 %
	Økt deltakelse i utdanning	Andel som er i utdanning 15-29 år	27,2 % (2023)	27,2 % (2024)	26,6 % (2024)
		Andel som består VG1	89,4 % (2024)	89,3 % (2025)	-
		Andel unge som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år	81% (2020-2022)	82% (2021-2023)	-
		Andel innvandrere som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år	61 % (2020-2022)	66 % (2021-2023)	-
		Andel personer 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	10,2 % (2023)	9,9 % (2024)	9,7 % (2024)
		Andel innvandrere 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	23,4 % (2023)	21,8 % (2024)	22,6 % (2024)
	Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Andelen barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt i kommunen	12,5% (2020-2022)	11,6 % (2021-2023)	8,8 % (2022-2024)
		Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer	50,8% (2022)	51,1 % (2023)	-

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

	Andelen husholdninger med vedvarende lavinntekt som har mer enn halvparten av husholdningsinntekten fra offentlige overføringer	56,9% (2022)	58,1 % (2023)	-
	Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt som bor trangt	44,6 % (2023)	42,2 % (2024)	-
	Andelen barnefamilier med vedvarende lavinntekt som leier bolig	55 % (2023)	56,4 % (2024)	-
	Andelen ungdom som har foreldre med lav utdanning som gjennomfører videregående utdanning	60 % (2022)	64 % (2023)	-
	Antall barn i lavinntektsfamilier som har gratis kjernetid i barnehage	848	718	-
	Antall barn i lavinntektsfamilier som har redusert betaling for SFO	413	326	-
Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende	Antall arbeidsplasser i privat næringsliv	42 244 (2023)	42 909 (2024)	-
	Antall kommersielle overnattinger i Kristiansandsregionen	968 724 (2023)	927 027 (2024)	-
	Antall søkere med UiA som førstevalg	6 059 (2023)	6 327 (2024)	-
	Boligpriser, sykepleierindeksen*	46 % (2023)	48 % (2024)	-
	Antall innbyggere	116 986	118 221	-

* Sykepleierindeksen måler hvor stor andel av de omsatte boligene en singel sykepleier får finansiering til å kjøpe. Dersom sykepleieren kan kjøpe en høy andel av boligene i en by, er boligprisene i byen lave.

5 Forutsetninger for å lykkes

For at Kristiansand kommune skal lykkes med satsingsområdene må sentrale rammebetingelser være på plass. Organisasjonen Kristiansand kommune skal kjennetegnes av "å være på": *På lag - På stell - På hugget*

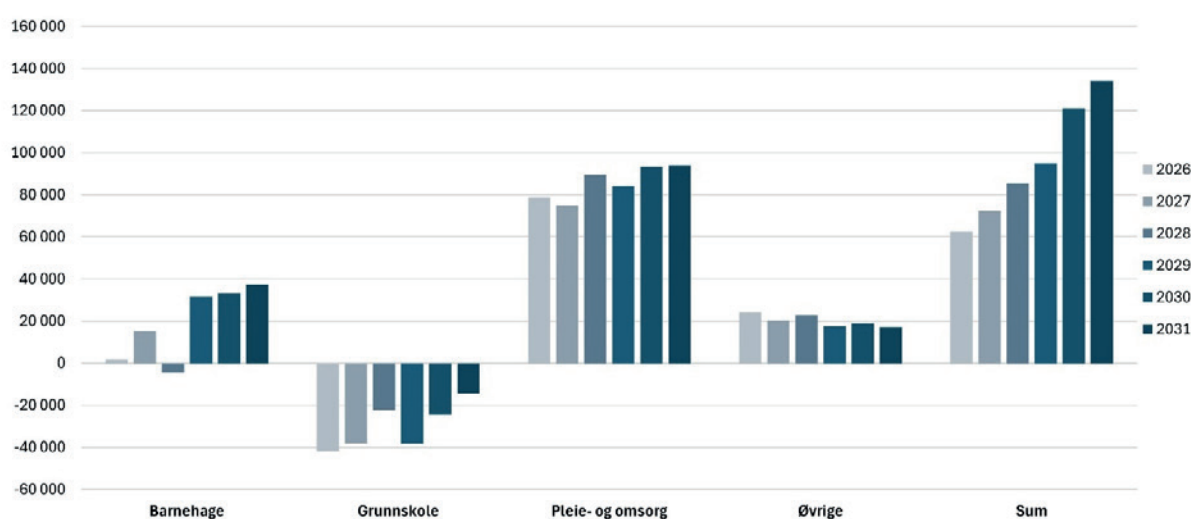
5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet

Vekst i frie inntekter og demografikostnader

Det er i forslag til Statsbudsjett for 2026 lagt til grunn en vekst i frie inntekter fra 2025 til 2026 på 100,8 mill. Kr (1,2 %). Frem til 2029 tilsier SSBs befolkningsframskriving for Kristiansand at det er forventet en relativt sterk vekst i utgiftsbehovet hovedsakelig innenfor pleie og omsorg. Utgiftsbehovet i oppvekst reduseres i perioden.

Ifølge disse beregningene vil Kristiansand de neste 4 årene i gjennomsnitt måtte øke brutto driftsutgifter med 78 mill. kr årlig for å kunne videreføre tjenestetilbudet på nivå med landsgjennomsnittets standard og dekningsgrader for 2025. Utgiftsbehovet til pleie og omsorg antas å øke med i gjennomsnitt 82 mill. kr per år. Innen grunnskole ventes en nedgang i utgiftsbehovet på 35 mill. kr per år mens barnehages utgiftsbehov i gjennomsnitt har en årlig økning på 11 mill. kr. Kristiansand har lavere kostnadsnivå enn landsgjennomsnittet derfor er kommunens egne beregninger lavere (jfr. kapittel 3).

Figur 7: Demografikostnader Kristiansand 2026-2031.

Kilde: SSB/KS

Økonomisk handlefrihet sikres gjennom effektiv ressursbruk

En grunnleggende forutsetning i kommuneplanen er at kommunens økonomiske handlefrihet skal sikres

Forutsetninger for å lykkes

gjennom effektiv ressursbruk. Kommunens innbyggere skal gis et så godt tjenestetilbud som mulig innenfor de økonomiske rammene. Bystyret har vedtatt 2 måltall og 6 handlingsregler for kommunens økonomistyring.

Mål for økonomistyring:

Driftsmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
1. Korrigeret netto resultatgrad bør være minimum 1,0 %	Korrigeret netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,6 %	1,0 %	1,0 %
2. Sentralt disposisjonsfond bør utgjøre minimum 4,0 %	Sentralt disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	2,5 %	4,0 %	4,0 %

Handlingsregler for økonomistyring:

1. Korrigeret netto lånegjeld skal være maksimalt 8,8 mrd. kr nominelt.
2. Netto premieavvik skal hvert år avsettes til fond for dekning av premieavvik.
3. Energiverksfondet skal prisjusteres hvert år.
4. Utbytteinntekter skal kun benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.
5. Skattesats for 2024 skal betraktes som et maksimalt nivå for eiendomsskatt. Volumveksten som følge av nye boliger i kommunen skal uavkortet benyttes til å redusere eiendomsskatten.
6. Salgsinntekter fra salg av utleieboliger avsettes i sin helhet til rehabilitering av boliger eller kjøp av boliger for utleie til vanskeligstilte på boligmarkedet.

Økonomiplanen for 2026-2029 er basert på disse måltallene og handlingsreglene. Det har ikke vært mulig å oppfylle måltallene på korrigeret netto driftsresultat og sentralt disposisjonsfond. Måltallet på korrigeret netto driftsresultat nås nesten i 2029.

Måltall 1: Korrigeret netto driftsresultat (korrigeret netto driftsresultat/sum driftsinntekter)

Kristiansand kommune bruker korrigeret netto driftsresultat og ikke ordinært netto driftsresultat som grunnlag for måltall 1. Korrigeret netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigeret for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik. Dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften.

I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene. Det vil si om lag 200 mill. kr i 2026. Anbefalingen gjelder kommunesektoren samlet sett og må fastsettes per kommune. Anbefalingen er ulik fra kommune til kommune og avhenger i hovedsak av gjeldsnivå. Har kommunen et høyere gjeldsnivå enn gjennomsnittet bør også netto driftsresultat være høyere enn gjennomsnittet. Kristiansand har en høyere gjeld enn landsnittet og bør derfor ha et måltall som høyere enn anbefalingen på 1,75 %.

Kommunens korrigerte netto driftsresultat (netto driftsresultat korrigeret for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik) bør det enkelte år i økonomiplanen som et minimum være positivt.

Når måltallet som sier at korrigeret netto resultatgrad bør være minimum 1,0 % av brutto driftsinntekter ble satt i 2025, utgjorde netto premieavvik en styrking av ordinært nettodriftsresultat med hele 620,8 mill. kr i perioden 2025-2028. Et korrigeret netto driftsresultat på 1% tilsvarte da et ordinært netto driftsresultat på ca. 2,0-2,5% som var over TBU's anbefaling. Etter at ny livsvarig AFP skal tas med i de beregnede pensjonskostnadene fra 2025 og det at departementet har gjort justeringer i beregningsforutsetningene for pensjonskostnadene gjeldene fra 2026. Så vil netto premieavvik svekke ordinært netto driftsresultat med 74,6 mill. kr i perioden 2026-2029. Kommunedirektøren vil derfor komme tilbake til bystyret med en egen sak i 2026 om hva måltallet på korrigeret netto driftsresultat bør være for at ordinært netto driftsresultat skal bli høyere enn TBU sin anbefaling på 1,75%.

Forutsetninger for å lykkes

Korrigert netto driftsresultat på 1% av sum driftsinntekter utgjør om lag 115 mill. kr. Det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet er å redusere netto lånegjeld. Det letter presset på driften og gir på sikt en mulighet for å nå målet om økt netto driftsresultat.

Netto finansutgifter bestående av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med 112 mill. kr fra 2026 til 2029 i løpende priser. Avdragsutgiftene viser en økning som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden. Men avdragene er redusert i forhold til vedtatt økonomiplan 2025-2028, som skyldes endring av avskrivningstider på vann- og avløpsanlegg som gjelder fra 2026. Dette medfører at de kommunale avgiftene for innbyggerne blir lavere. Kapitalinntektene knyttet til vann og avløpsanlegg som kommunen mottar gjennom de kommunale avgiftene er dermed redusert.

Kristiansand kommune forventer et godt resultat i 2025 og det er budsjettet et positivt resultat alle år i økonomiplanperioden selv om målsetningen ikke nås før i slutten av perioden. Hovedårsaken til dette er forventet realøkning i frie inntekter, budsjettkontroll i områdene og måten kommunen har håndtert budsjetteringen av pensjon på.

Det korrigerte resultatet er for årene 2026-2029 budsjettet til 222 mill. kr. Dette resulterer i at kommunen gradvis kan bygge opp det sentrale disposisjonsfondet opp mot målsetningen på 4% av brutto driftsinntekter.

Bystyret vedtok en reduksjon av eiendomsskatten i 2025 fra 2,07 promille til 2,01 promille. I perioden 2026-2028 reduserte bystyret eiendomsskatten fra 2,2 promille til 2,01 promille. Dette utgjorde en redusert inntekt på 137,1 mill. kr i fireårsperioden. Totalt reduserte bystyret korrigert netto driftsresultat med 128,2 mill. kr i perioden. Dette ble finansiert med bruk av sentralt disposisjonsfond.

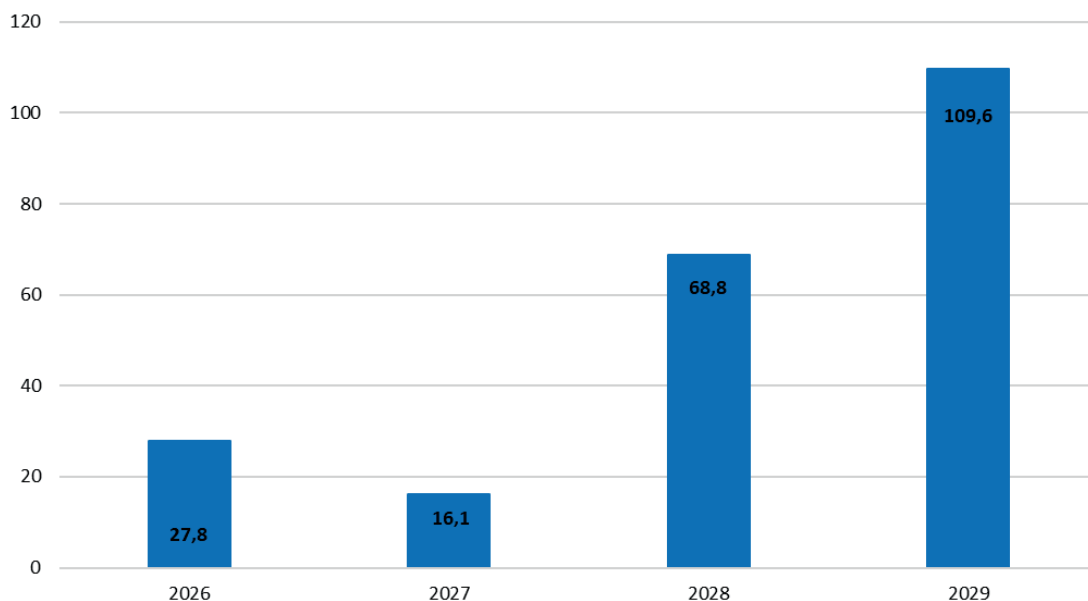
I forslag til økonomiplan 2026-2029 er det følgende korrigert netto driftsresultat, med positivt resultat i hele perioden:

I mill. kr.	2026	2027	2028	2029	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	27,8	16,1	68,8	109,9	222,3

*Korrigert for netto premieavvik og bruk/avsetning bundne fond

Det korrigerte netto driftsresultatet er på 27,8 mill. kr (0,2 %) i 2026, 16,1 mill. kr (0,1 %) i 2027, 68,8 mill. kr (0,6 %) i 2028, og 109,6 mill. kr (0,95 %) i 2029. Samlet sett er resultatet positivt med 222,3 mill. kr i økonomiplanperioden. Resultatet er svakere enn måltallet hvert eneste år i perioden, bortsett fra i 2029, da målet nesten nås.

Figur 8: Korrigert netto driftsresultat 2026-2029 i mill. kr.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser resultatet av kommunens ordinære, løpende drift innenfor det finansielt orienterte regnskapssystemet. Det betyr at man har korrigert for virkningen av avskrivninger og erstattet dette med avdrag på lån. Netto driftsresultat er driftsinntekter fratrasket driftsutgifter og netto finansutgifter. Netto driftsresultat vises i de økonomiske oversiktene § 5-4. 1. ledd og §5-6.

Netto driftsresultat sier hvor stor andel av driftsinntektene som kan benyttes til finansiering av investeringer og avsetninger til fond. Overføring til investering og bruk/avsetning til fond foretas altså etter netto driftsresultatet. I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene over tid. Netto driftsresultat benyttes ofte til å beskrive kommunens økonomiske handlefrihet. Handlefriheten påvirkes imidlertid også av avsetninger til og bruk av bundne fond samt netto premieavvik som beskrives nærmere under korrigert netto driftsresultat.

Korrigert netto driftsresultat

Som nevnt tidligere i økonomiplanen opererer kommunen med et korrigert netto driftsresultat. Korrigert netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik. Dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften.

Korrigerings for netto premieavvik

Premieavvik forklares som differansen i kr mellom det kommunen betaler inn i pensjonspremie til pensjonsselskapene (KKP, KLP og SPK) og en beregnet pensjonskostnad basert på kriterier fastsatt av finansdepartementet. Når premieinnbetalingen overstiger den beregnede pensjonskostnaden, oppstår et positivt premieavvik. Dette er ikke reelle midler, men det skal behandles som en inntekt som rent teknisk reduserer den samlede pensjonsutgiften i regnskapet. Det vil si at det året det positive premieavviket oppstår blir det inntektsført i driftsregnskapet og bli ført opp i balansen som en kortsiktig fordring som må utgiftsføres i drift de neste 7 årene. Med andre ord dette positive premieavviket som oppstår det ene året blir de neste 7 årene utgiftsført i driftsregnskapet med 1/7 hvert år, såkalt amortisering. Hensikten med dette er for å få samsvar mellom de regnskapsførte pensjonskostnadene og betalte premier på sikt.

Netto premieavvik er årets premieavvik – utgiftsføring/amortisering av tidligere positive premieavvik.

Forutsetninger for å lykkes

Budsjettforslaget brukt i økonomiplan 2026-2029 baserer seg på prognoser fra aktuariene for de tre pensjonskassene Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP), Kommunal landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Som tidligere brukes ikke netto premieavvik til å finansiere årets drift i det økonomiske opplegget, men dette avsettes til eller brukes av fond. I økonomiplan 2026-2029 er netto premieavvik negativt med 15,9 mill.kr i 2028 og negativt med 73,2 mill. kr i 2029 som er første gang siden ordningen med premieavvik ble innført i 2002. Disse årene skal det brukes av avsatt premieavviksfond for å dekke det negative netto premieavviket. Grunnen til at den beregnede pensjonskostnaden er økt skyldes at ny offentlig AFP skal inkluderes i regnskapsført pensjonskostnad fra året 2025 og det er endringer i beregningsforutsetningene for beregnet pensjonskostnad som er gjeldene fra 2026.

I økonomiplanperioden er det forutsatt at netto premieavvik minus inndekning av tidligere premieavvik, reduserer ordinært netto driftsresultat med 74,8 mill. kr. Med andre ord er kommunens korrigerende resultat 74,8 mill. kr bedre enn kommunens ordinære resultat. Her er det viktig å merke seg at disse inntektene i årene når netto premieavvik er positivt ikke medfører noen innbetalinger og motsatt når netto premieavvik er negativt vil det ikke føre til noen utbetaling. Kommunen bør derfor unngå å bruke premieavviket i driften, da det er en inntekt uten innbetaling eller en utgift uten utbetaling. Inntekter fra premieavviket burde alltid settes av i et eget disposisjonsfond eller brukes når premieavviket er negativt for ikke å påvirke likviditeten. Slik som bystyret har vedtatt i handlingsregel 3.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der netto premieavvik avsettes til fond for inndekning av premieavviket for å ikke tappe likviditeten, samt at vi korrigerer netto driftsresultat for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik, da dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften. Denne måten å håndtere pensjon og premieavvik på viser seg å ha vært god økonomisk styring og medfører at handlingsrommet til kommunen øker, sammenlignet med andre kommuner som ikke har håndtert pensjon og premieavvik på denne måten.

Tabellen viser at ordinært netto driftsresultat og korrigeret netto driftsresultat. Kommunens korrigerende resultat 74,8 mill. kr bedre enn kommunens ordinære resultat.

	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Netto driftsresultat	40 864	17 272	52 858	36 439
Netto premieavvik (avsetning premieavviksfond)	-13 040	-1 213	15 894	73 155
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-
Korrigeret netto driftsresultat	27 823	16 059	68 752	109 594

Korrigerer for avsetning/bruk av bundne driftsfond

Kommunen mottar driftsinntekter som den ikke disponerer fritt, altså midler som er øremerket spesifikke formål. Dette kan være overskudd på selvkosttjenester eller øremerkede tilskudd som ikke er benyttet fullt ut i regnskapsåret. I det kommunale systemet skal slike udisponerte inntekter avsettes til bundet driftsfond. Det betyr at inntekten (gebyret eller tilskuddet) øker netto driftsresultat, mens avsetningen til det bundne driftsfondet foretas etter netto driftsresultat. Da blir netto driftsresultat i utgangspunktet bedre som følge av disse udisponerte inntektene. Dette bedre driftsresultat har i prinsippet ikke med kommunens løpende drift å gjøre. Det samme gjelder ved bruk av bundne driftsfond. Da vil kommunen ha utgifter som reduserer netto driftsresultat, mens bruken av det bundne fondet som finansierer disse utgiftene foretas etter netto driftsresultat.

Forutsetninger for å lykkes

Eksempel dersom kommunen mottar 100 mill. kr i 2025 i øremerkede tilskudd (inntekt) på slutten av året og disse ikke blir bruk, men avsatt til bundne fond. Da vil netto driftsresultat være 100 mill. kr bedre i 2025 enn hva som er reelt i forhold til den løpende driften. I 2026 kommer utgiftene knyttet til disse øremerkede tilskuddene som ble mottatt i 2025 og kommunen bruker 100 mill. kr av det bundne fondet for å dekke disse utgiftene. Da vil netto driftsresultat være 100 mill. kr dårligere i 2026 enn hva som er reelt i forhold til den løpende driften, ettersom bruk og avsetning av bundne driftsfond foretas etter netto driftsresultat.

Derfor korrigerer kommunen for dette i det korrigerte netto driftsresultatet for å gi et riktigere bilde av den underliggende driften.

Måltall 2: Størrelse på det sentrale disposisjonsfondet

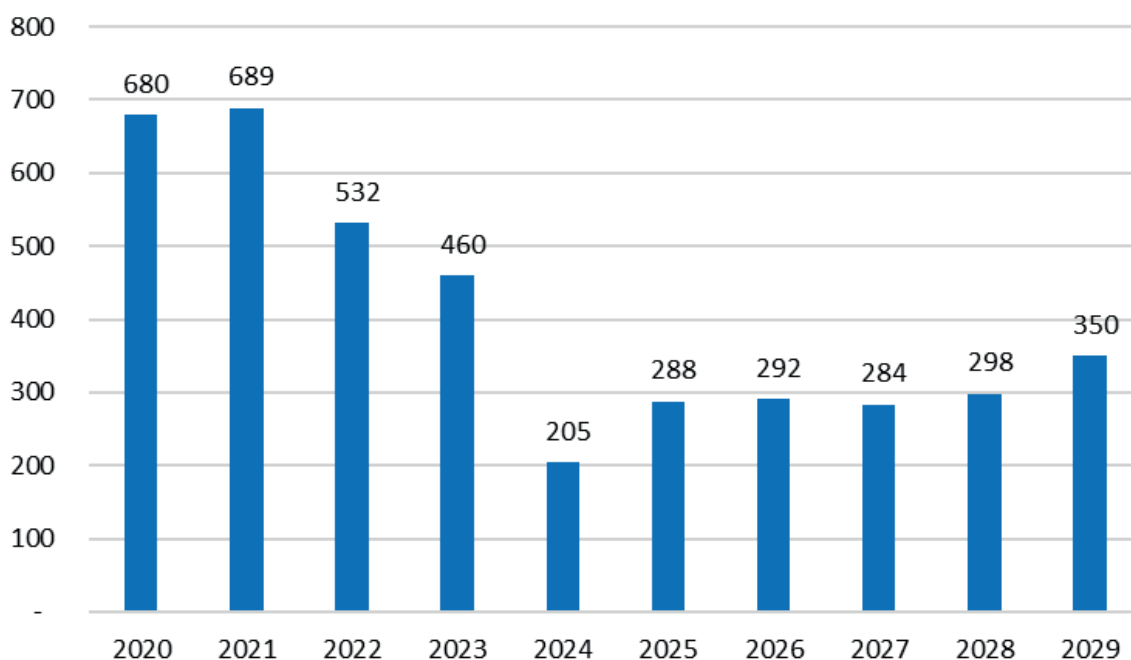
Det forventes at det sentrale disposisjonsfondet ved utgangen av 2025 er på om lag 288 mill. kr. Dette er en økning på 82,7 mill. kr i 2025, som skyldes en forventning om et godt resultat i 2025 på ca. 193 mill. kr i overskudd.

Kristiansand kommune forventer et godt resultat i 2025 og det er budsjettert et positivt resultat alle år i økonomiplanperioden. Det korrigerte resultatet er for årene 2026-2029 budsjettert til 222 mill. kr. Dette resulterer i at kommunen gradvis kan bygge opp det sentrale disposisjonsfondet opp mot målsetningen på 4% av brutto driftsinntekter.

Det legges opp til at det avsettes 3,8 mill. kr til sentralt disposisjonsfond i 2026, brukes 7,9 mill. kr i 2027 og avsettes 14,7 mill. kr i 2028 og 52,1 mill. kr i 2029, total avsetning på 62,7 mill. kr i perioden.

Bystyrets målsetting er at det sentrale disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 4 % av brutto driftsinntekt (460 mill. kr), og prognosen tilsier at fondet vil utgjøre om lag 2,5 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2025 og 3,0 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2029 som er litt under målsetningen.

Figur 9: Sentralt disposisjonsfond 2020-2029 i mill. kr (pr. 31.12).

2025 tall er basert på prognose november 2025.

Handlingsregel 1: Netto lånegjeld

Netto lånegjeld ligger under lånetaket i hele økonomiplanperioden. I 2026 vil netto lånegjeld ligge 395 mill. kr under lånetaket på 8,8 mrd. kr. Dette reduseres til kun 48 mill. kr under lånetaket i 2029. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Netto renter, utbytte og avdragsutgifter stiger i driften med 112 mill. kr fra 2026 til 2029. Kommunen bør prøve å begrense investeringsnivået og redusere lånegjelden i perioden fremover.

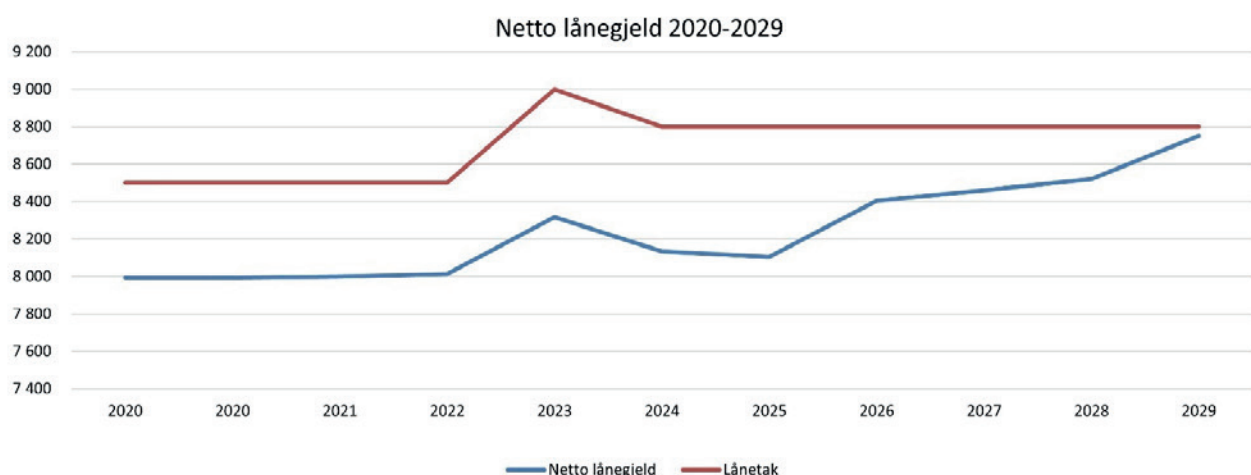
Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden (6 mrd. kr). Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 344 mill. kr. Den største investeringen er nytt helsehus til 619 mill. kr som forventes ferdigstilt i 2028. Det er avsatt 488 mill. kr til utvidelse av to omsorgssentre på østsiden av byen (totalbevilgning 1,75 mrd. kr). Det bygges 6 boliger for rusfeltet og psykisk helse (68,7 mill. kr).

Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 144 mill. kr. Hoved investeringene er Lauvåsen ungdomsskole inklusiv flerbrukshall og kunstgressbane (421 mill. kr), avsetning til ny barneskole på Brattbakken (290 mill. kr), utvidelse og rehabilitering av Slettheia skole (241 mill. kr) og Tordenskjoldsgate skole (250 mill. kr) samt en avsetning til tiltak innen skolestruktur Indre Randesund (62 mill. kr). Det er avsatt 60 mill. kr til kunstgressbaner i perioden og 58,6 mill. kr til rehabilitering av hovedbiblioteket. Det investeres 2,1 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det er videre innarbeidet 68 mill. kr til energiprojekt som i hovedsak innebærer innstallering av solcelleanlegg.

I økonomiplanperioden betales det gjennomsnittlig minimumsavdrag med ca. 534 mill. kr årlig i løpende priser. Det tas opp 4,5 mrd. kr i nye lån knyttet til investeringer i økonomiplanperioden og det betales ca. 2,1 mrd. kr i avdrag. Det vil si at lånegjelden knyttet til investeringer øker med ca. 2,4 mrd. kr. For å redusere lånegjelden, bør opptak av nye lån ligge under minimumsavdragene som betales, som gjennomsnittlig er ca. 534 mill. kr årlig.

Den høye lånegjelden innebærer en «ikke ubetydelig» finansiell risiko for kommunen. Risikoen håndteres i en samlet finansstrategi, hvor evnen til å motstå svingninger i renter, avkastning og verdivurderinger inngår.

Figur 10: Netto lånegjeld 2020-2029 i mill. kr.

Handlingsregel 2: Håndtering av netto premieavvik

Premieavvik forklares som differansen i kr mellom det kommunen betaler inn i pensjonspremie til pensjonsselskapene (KKP, KLP og SPK) og en beregnet pensjonskostnad basert på kriterier fastsatt av finansdepartementet. Når premieinnbetalingen overstiger den beregnede pensjonskostnaden, oppstår

et positivt premieavvik. Dette er ikke reelle midler, men det skal behandles som en inntekt som rent teknisk reduserer den samlede pensjonsutgiften i regnskapet. Det vil si at det året det positive premieavviket oppstår blir det inntektsført i driftsregnskapet og avsatt som gjeld i balansen som må tilbakeføres til drift. Med andre ord dette positive premieavviket som oppstår det ene året blir de neste 7 årene utgiftsført i driftsregnskapet med 1/7 hvert år. Dette er såkalt amortisering.

Netto premieavvik er årets premieavvik minus amortisering. Når netto premieavvik (premieavvik minus amortisering) blir negativt vil det belaste driften og redusere netto driftsresultat. Eller motsatt når netto premieavvik blir positivt vil det forbedre netto driftsresultat. Fra ordningen ble innført i 2002 har pensjonspremien samlet sett hvert år vært høyere enn pensjonskostnaden. Det betyr at regnskapsresultatet ser bedre ut enn likviditetsresultatet. Dersom ikke det positive netto premieavviket settes av på fond, svekkes likviditeten. Når netto premieavvik blir negativt skal premieavviksfondet benyttes for å dekke inn dette. I økonomiplan 2026-2029 er netto premieavvik negativt med 15,9 mill.kr i 2028 og negativt med 73,2 mill. kr i 2029 som er første gang siden ordningen med premieavvik ble innført i 2002. Disse årene skal det brukes av avsatt premieavviksfond for å dekke det negative netto premieavviket.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der netto premieavvik avsettes til fond for inndekning av premieavviket.

Handlingsregel 3: Energiverksfondet

Energiverksfondet var på 1,201 mrd. kr ved inngangen til 2025. Energiverksfondet ventes å være på 1,225 mrd. kr ved inngangen til 2026 etter prisjustering som utgjør 24 mill. kr i 2025. Det forventes positiv avkastning også i 2025 som tilføres driftsregnskapet.

I økonomiplanen 2026-2029 har kommunedirektøren innarbeidet årlig avkastning på 5,9 % i hele perioden. Dette er en økning på 0,4% i forhold til vedtatt økonomiplan 2025-2028. Anslaget er noe forsiktig sett i forhold til beregninger fra kommunens rådgiver Gabler. Økningen utgjør ca. 5 mill. kr hvert år i perioden. Bakgrunnen for å øke avkastningsforventningen fra 5,5 % til 5,9 % er hovedsakelig økt strategisk aksjeandel fra 25 % til 35 %, og i mindre grad økte markedsrenter. Økning av aksjeandelen er den viktigste endringen i nytt finansreglement, som ble vedtatt av bystyret i juni 2025.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der energiverksfondet prisjusteres hvert år for å opprettholde realverdien. I økonomiplan 2026-2029 prisjusteres fondet hvert år slik at handlingsregelen følges. Fondet prisjusteres med 24 mill. kr hvert år, og fondets verdi vil derfor ved utgangen av 2029 være på 1 321 mrd. kr.

Handlingsregel 4: Utbytte fra aksjeselskaper

Det er opp til styret i aksjeselskapene å fastsette utbytte. Det vil derfor være usikkerhet knyttet til hvor mye kommunen som eier kan legge til grunn i økonomiplanen. Bystyret har vedtatt en handlingsregel der utbytteinntekter kun skal benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.

Handlingsregelen følges opp i 2026, både samlet sett og isolert på selskapsnivå. Det legges til grunn at utbyttet fra Å Energi i økonomiplanperioden er innenfor intervallet for et fremtidig normalnivå, selv om nivået i 2027 er trukket noe opp sammenlignet med det som tidligere er kommunisert ut til eierne. For resten av perioden er nivået til styret lagt til grunn, dvs. et jevnt lavt nivå historisk sett.

Utbyttet fra Avfall Sør i 2026 ligger noe over faktisk utbetalt utbytte de seneste årene og nivået øker ut over i økonomiplanperioden. Økningen kommer som følge av at konsernet begynner å få avkastning på gjennomførte investeringer, og det legges til grunn at utbetalingen i slutten av perioden representerer

et nytt stabilt utbyttelnivå. Det forventes ikke utbytte fra KNAS i 2026 og 2027 og det legges til grunn et lavt nivå i 2028 og 2029 historisk sett.

Handlingsregel 5: Skattesats for 2024 skal betraktes som et maksimalt nivå for eiendomsskatt. Volumveksten som følge av nye boliger i kommunen skal uavkortet benyttes til å redusere eiendomsskatten.

Kommunedirektøren følger opp denne handlingsregelen i hele økonomiplanperioden 2026-2029. Det er tatt utgangspunkt i bystyrets vedtak om å redusere eiendomsskatten i økonomiplan 2025-2028, samt det er lagt inn en ytterligere reduksjon av eiendomsskatten i 2029.

Tabellen under viser budsjettert eiendomsskatt og skattesats lagt til grunn i kommunedirektørens forslag:

Tall i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Eiendomsskatt løpende pris (1,96 promille i 2026)	329 550	328 989	328 208	328 208
Skattesats	1,96‰	1,93‰	1,91‰	1,88‰
I Faste 2026- priser	329 550	320 965	312 393	304 774

Handlingsregel 6: Salgsinntekter fra salg av utleieboliger avsettes i sin helhet til rehabilitering av boliger eller kjøp av boliger for utleie til vanskeligstilte på boligmarkedet

Kommunen investerer samlet sett mer i boliger innen habilitering, rusomsorg og psykisk helse og andre utleieboliger for vanskeligstilte, enn det som selges av utleieboliger samlet sett til samme formål. I perioden utgjør det 77 mill. kr. I den grad det selges for mer enn det som er budsjettert det enkelte år avsettes midlene til fond for rehabilitering og kjøp av nye boliger.

Kommunedirektøren vil årlig utarbeide en rapport som beskriver tilstandsgrader og vedlikeholdsbehov for de ulike typene boliger.

Innsparingskrav

Tidligere vedtatte innsparingstiltak

Kommunen arbeider kontinuerlig med å effektivisere driften. Innsparingstiltakene fra tidligere økonomiplaner er videreført. Sammenlignet med 2019 er totale innsparingstiltak på 168 mill. kr i 2025 og 192 mill. kr i 2029 i forhold til 2019. Store deler av dette er direkte knyttet til reduksjon av administrasjonskostnader.

Sammenlignet med de andre 12 store kommunene i Norge (ASSS-nettverket ekskl. Oslo) har Kristiansand lavere administrative kostnader enn gjennomsnittet. Netto driftsutgifter pr. innbygger var i 2024 4 986 kr pr. innbygger mot 5 329 kr pr. innbygger snittet for ASSS-kommunene.

Bystyret vedtok i økonomiplan 2024-2027 et generelt trekk på 3 mill. kr i 2025, 4 mill. kr i 2026 og 5 mill. kr fra 2027 knyttet til «sammenslåing av områder og reduksjon av kommunalsjefer». Ny organisering med reduksjon av et stabsområde ble iverksatt 1. mars 2025. I den forbindelse ble det kravet økt til 3,6 mill. kr i 2025 og 7,2 mill. kr årlig fra 2026.

I tillegg til dette så økte bystyret innsparingskravene i budsjettbehandlingen i økonomiplan 2025-2028 forhold til kommunedirektørens forslag med 9 mill. kr i 2025 og 10 mill. kr fra 2026. Dette er fordelt på kommunalsjefområdene hvorav 5 mill. kr ble tatt ved redusert innkjøp og 2 mill. kr ved redusert bruk av overtid. By- og stedsutvikling fikk i tillegg et generelt innsparingskrav med 2 mill. kr i 2025 og 3 mill. kr fra 2026. Dette er videreført i økonomiplan 2026-2029.

Kommunedirektørens anbefalinger om ikke å øke innsparingskravene

Den økonomiske situasjonen til Oppvekst og Helse og mestring er krevende. Tjenesteområdene har store utfordringer med å omprioritere ressurser for å gå i balanse i løpet av 2025. I tillegg har organisasjonen vært igjennom omorganiseringer de siste årene.

Sentraliseringen av AFP ordningen som ble gjort i 1. tertialrapport 2025 er basert på gjennomsnittskostnader de siste tre årene. Dette har ført til at enkelte har fått rammetrekk som er høyere enn kostnadene som er i 2025, og dermed har måttet finne innsparingstiltak for å løse deler av rammetrekket. Bakgrunnen for å sentralisere denne ordningen var å ta bort usikkerheten på disse kostnadene som har variert veldig fra år til år og fra område til område. Totalt ble 100,9 mill. kr trukket fra områdene sine budsjett og lagt til område 9.

Kommunedirektøren vil på bakgrunn av det som er nevnt ovenfor ikke foreslå økte innsparingskrav i økonomiplan for 2026-2029, men vil vurdere det igjen i rullering av økonomiplan 2027-2030.

Innsparingskrav fordelt pr. område

Innsparingskrav for områdene utgjør 10,9 mill. kr i 2026 stigende til 14,5 mill. kr fra 2029. Tabellen viser økningen i krav i forhold til 2025 og er fordelt slik pr. område (avrundet):

	2026	2027	2028	2029
Kommunedirektør og kommuneadvokatkontor	0	0	0	0
Organisasjon og teknologi	-1 300	-2 000	-2 000	-2 000
Økonomi og virksomhetsstyring	-3 300	-4 100	-4 100	-4 100
Oppvekst	0	0	0	0
Helse og mestring*	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Kultur og innbyggerdialog	-1 300	-2 100	-2 100	-2 100
Kirkelig fellesråd	-100	-100	-100	-100
By- og stedsutvikling	-2 500	-4 400	-5 400	-5 400
Næring og Nav	-700	-3 000	-8 000	-8 000
Sum	-10 900	-14 500	-14 500	-14 500

*I tillegg til dette kommer reduserte leiekostnader ved avsluttet leieforhold Gyldengården.

Både Helse og mestring og Oppvekst har i tillegg til dette store omprioriteringstiltak for å komme i budsjettbalanse i løpet av 2025 (se neste avsnitt).

Områdene har spesifisert kravene på konkrete tiltak (se områdekapitlene).

Det må også tas hensyn til manglende kompensasjon for demografi for de fleste tjenester, noe som igjen innebærer at innsparingskravet i realiteten er vesentlig større. Dette gjelder i størst omfang for omsorgstjenesten.

Det er i flere av områdene lagt opp til redusert bemanning i stabsfunksjonene. Kommunedirektøren anbefaler at ansettelses- og vikarstopp fortsetter som virkemiddel i 2026. Før beslutning om at en ledig stilling ikke skal utlyses, vil det bli gjennomført en forenklet ROS-analyse i den aktuelle enheten. Dette for å bli bevisst konsekvensen, samt at den lokale medbestemmelsesgruppen involveres.

Det vil videre jobbes med å ta i bruk ny teknologi innen flere tjenester. Det er satt av midler til å utprøve nye løsninger innen omsorgstjenestene. Innen skoletjenesten er det vedtatt om lag 61,4 mill. kr i perioden til IKT i undervisningen. Det ligger også mange muligheter innen administrative tjenester.

Forutsetninger for å lykkes

Det er vedtatt et energiprojekt hvor det installeres solceller på tak, kombinert med batteribank for blant annet å utnytte produksjon av energi på sommerstengte skoler. Den totale investeringskostnaden for prosjektet er 108 mill. kr, hvorav 68 mill. kr i perioden. Prosjektet forventes å gi en besparelse i strømkostnader på om lag 17 mill. kr i perioden. Budsjettrammen til By- og sted, Eiendom er redusert tilsvarende.

Det investeres i ladestasjoner for kommunale biler, og bilparken vil gradvis bestå av en større andel el-biler. Dette vil føre til reduserte kostnader på drivstoff.

Det arbeides kontinuerlig med arealeffektivisering. Det er i vedtatt økonomiplan innarbeidet en reduksjon i budsjettrammen til NAV og andre kommunale tjenester lokalisert i Gyldengården når avtalen går ut i 2026 både vedrørende forventet lavere leiepris sammenlignet med da kontrakten ble inngått i 2008 og redusert arealbehov. Samlet sett anslås besparelsen til om lag 12 mill. kr fra 2027 da det er full årseffekt av nye leieavtaler.

Omprioriteringer - omstillingstiltak

I tillegg til innsparingstiltak med «rammekutt» (tabellen med totale innsparingskrav) foreslår kommunedirektøren en rekke tiltak i Helse og mestring og Oppvekst for å komme i budsjettbalanse. De største grepene ligger i Helse og Mestring.

Helse og Mestring har fra 2023 jobbet aktivt med tiltak for å komme i balanse. Flere av tiltakene vil få helårseffekt i 2025 og enkelte i 2026. De fleste tiltakene er allerede besluttet og satt i verk. Samtlige tiltak er en del av budsjettforutsetningen for å komme i balanse i 2025 (55,9 mill. kr i 2025/2026 og 58,85 mill. kr fra 2029).

Ut over disse tiltakene har Helse og Mestring iverksatt tiltak som har gitt effekter til omprioritering til andre områder for å imøtekomme manglende budsjettforutsetninger og økt aktivitet. Dette er tiltak som er vurdert til å underbygge områdets strategier for å sikre en bærekraftig drift fremover.

Omprioriteringer/innsparinger Helse og mestring til:

	2026	2027	2028	2029
Tiltak for å komme i balanse	55 974	56 474	58 474	58 474
Frigjorte midler til omprioritering	51 909	17 500	17 500	17 500
Sum Helse og mestring	113 883	73 974	75 974	75 974

I økonomiplanen 2024-2027 og økonomiplan 2025-2028 ble det på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen nødvendig å legge inn ytterligere innsparinger og omprioriteringer som skulle frigjøre midler for å styrke ordinær drift i grunnskolen og styrket tilbud i barnehagen. Tabellen under viser de tiltakene som har endringer i perioden fra 2026.

	2026	2027	2028	2029
Innsparinger og omprioriteringer i barnehage	-3 230	-3 230	-3 230	-3 230
Innsparinger og omprioriteringer i skolen	-1 750	-5 160	-7 750	-7 750
Sum Oppvekst	-4 980	-8 390	-10 980	-10 980

Se områdekapitlene for å se de konkrete tiltakene.

5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass

For at kommunen som arbeidsgiver skal kunne løse de utfordringene organisasjonen står overfor vil satsingsområder i planperioden være å utvikle felles verdier, god ledelse og organisasjonskultur, sikre helsefremmende arbeidsplasser og å ha riktig kompetanse.

En ledig stilling gir mulighet til å justere bemanning, oppgaver og kompetanse til beste for enheten og utvikling av tjenesteområdet. Kommunen jobber kontinuerlig med effektiviseringstiltak og kommunedirektøren har siden oktober 2024 benyttet vikar- og ansettelsesstopp som virkemiddel. Statistikk fra Styringsportalen tyder på at direktørens tettere kontroll i forhold til gjeldende ansettelsesprosedyre er formålstjenlig. Kommunedirektøren har etter dialog med frikjøpte tillitsvalgte og verneombud vurdert det som hensiktsmessig å videreføre nåværende praksis i 2026 med ny vurdering neste høst.

Nedenfor gjennomgås noen satsingsområder som alle er forankret i kommunens arbeidsgiverstrategi.

Organisasjonskultur og ledelse

Alle kommunens arbeidsplasser skal kjennetegnes av en organisasjonskultur der ansatte er på lag, har det på stell og er på hugget. For å lykkes med dette, må det jobbes systematisk på alle nivåer i organisasjonen. Det er avgjørende at alle ledere i samråd med tillitsvalgte og vernetjeneste legger vekt på å bygge en organisasjonskultur som fungerer godt på den enkelte arbeidsplass.

Kommunen har valgt mestringsorientert ledelse som sin lederfilosofi. Mestringsorienterte ledere bidrar til at de ansatte vet hvilke oppgaver de har, ser meningen med det de gjør og opplever indre motivasjon og tro på egne evner i møte med de utfordringer arbeidsdagen gir. En viktig indikator for dette er medarbeiderundersøkelser for alle ansatte. Den neste gjennomføres i løpet av 2026.

Lederopplæring og lederutvikling

Mange av veivalgene i arbeidsgiverstrategien legger føringer for lederopplæring og lederutvikling. Det er uttrykt ønske fra områdene om å prioritere lederopplæring.

Når det gjelder lederutvikling på tvers av kommunens områder satses det på følgende:

- **Mentorprogram:** Kommunen har et mentorprogram for både nye og erfarne ledere, som støtter opp under ønsket kultur- og kompetanseutvikling.
- **Ledergruppeutvikling:** Med utgangspunkt i ledergruppeprofilen Effect arbeides det målrettet med ledergruppeutvikling i kommunen.
- **Lederutviklingsprogrammet "PÅ".** Programmet skal styrke den enkelte leders bevissthet om og trygghet i eget lederskap. Videre at det skal styrke felles kultur for tillitsbasert ledelse på tvers av kommunens områder samt styrke kommunens felles gjennomføringskraft i møte med samfunnsutfordringene.

Likestilt arbeidsliv

Kristiansand kommune er sertifisert som en likestilt kommune av "Likestilt arbeidsliv".

Helsefremmende arbeidsplasser

En helsefremmende arbeidsplass innebærer at arbeidet blir organisert og tilpasset den enkeltes arbeidsevne, ferdigheter, alder og livssituasjon. Kommunen som arbeidsgiver skal legge forholdene til rette slik at medarbeidere og ledere opplever å ha et ønske om, og en helse til, å stå i jobb.

Nærvær

Måltallsrapportering for sykefravær gir kommunens enhetsledere myndighet til å fastsette hvilken ambisjon enheten skal ha for nærvær på kort og lang sikt, samt hvordan enheten skal oppnå disse målene. Måltallene akkumuleres til et felles måltall for sykefravær for hvert enkelt direktørområde samt kommunen samlet sett.

Heltidskulturprosjektet er nå avsluttet, og det er lagt et solid grunnlag for det videre arbeidet med heltid i kommunen. I løpet av prosjektperioden er det utarbeidet retningslinjer for å øke andelen heltidsansatte, og det er etablert samarbeidsarenaer, systemtiltak og rutiner som allerede er implementert i driften. Forskning viser imidlertid at utviklingen lett kan stagnere uten kontinuerlig oppmerksomhet, og det er derfor avgjørende å holde fokus videre.

Ved avslutning av prosjektet var den overordnede målsettingen at 60 % av stillingene skulle være heltid, og at gjennomsnittlig stillingsstørrelse skulle være 86 %. Disse målene er ikke nådd, men det har vært positiv utvikling: Andelen heltidsstillinger har økt fra 53,9 % til 58,3 % i løpet av prosjektperioden. En viktig årsak til denne økningen er lovendringen i arbeidsmiljøloven § 14-4a, som gir deltidsansatte fortrinnsrett til ekstravakter og dermed mulighet til økt stillingsprosent.

Prosjektet hadde også som ambisjon at Kristiansand kommune skulle bli en **foregangskommune for heltidskultur** innen prosjektets slutt. Dette målet er ikke nådd. Foregangskommuner har som regel en heltidsandel på mellom 70 og 80 %, og Kristiansand ligger per nå bak både andre storbyer og nærliggende kommuner.

En fortsatt høy andel deltidsstillinger kan på sikt gi utfordringer med rekruttering og stabilisering av fagpersonell. Det er derfor viktig at alle tjenesteområder holder fast ved målet om å øke både andelen heltid og gjennomsnittlig stillingsstørrelse.

For å lykkes med dette må kommunens vedtatte retningslinjer følges systematisk. HR vil være en støttespiller for tjenesteområdene, både faglig og i tråd med aktivitets- og redegjørelsesplikten. HR vil kartlegge ufrivillig deltid annet hvert år og formidle resultatene. Medbestemmelsesgruppene har ansvar for å følge opp kartleggingen og iverksette nødvendige tiltak.

Kommunen som arbeidsgiver – en satsing for økt inkludering og rekruttering

Temaområdet *Kommunen som arbeidsgiver* i programmet **Flere i arbeid** skal bidra til at kommunen rekrutterer flere personer som i dag står utenfor arbeidslivet, inn i kommunale stillinger. Ved å se denne målgruppen som en ressurs, ivaretar kommunen et viktig samfunnsansvar samtidig som den sikrer arbeidstrening, kvalifisering og rekruttering av nødvendig arbeidskraft i en tid med økende konkurranse om arbeidskraften.

Kristiansand kommune har med programmet Flere i arbeid inntatt en nasjonal posisjon, blant annet gjennom utvikling og bruk av **arbeidsledermodellen**. Det er også utarbeidet flere målrettede tiltak som unntak fra kvalifikasjonsprinsippet i samarbeid med tillitsvalgte. Denne praksisen er nå en del av kommunens kvalitetssystem og er inkludert i KS' nylig utgitte **Veileder for unntakene fra kvalifikasjonsprinsippet**.

Et annet sentralt element /tiltak i satsingen er samarbeidsavtaler med NAV. Disse omfatter både rekruttering til **seks måneders vikariater** og et eget **traineeprogram for innvandrere med høyere utdanning**. Sistnevnte er finansiert gjennom et spleiselag mellom NAV og kommunen, med bruk av kommunale integreringsmidler. Begge avtalene gir rom for arbeidstrening og vurdering til fast stilling uten ordinær søknadsprosess. I flere tilfeller er arbeidsledermodellen avgjørende for å lykkes med dette. Som arbeidsgiver har kommunen behov for mange forskjellige typer arbeidskraft. Disse ulike

tiltakene vil også bli omtalt i de områdevisse kapitlene, der det fremgår mer konkret hvordan dette gjøres.

Kommunens HR **fagopplæring** er del av satsingen blant annet ved målrettet å rekruttere personer fra utenforskap og tilby kvalifisering som gir reell mulighet for fast jobb. Samarbeid med fylkeskommunen, NAV og nøkkelpersoner i kommunens direktørområder er styrket og dialog preges av fokus på muligheter og konkret handling.

Et annet viktig satsingsområde er **samarbeid med arbeidsmarkedsbedrifter**. Et godt eksempel er samarbeidet med Varodd Industrier, blant annet gjennom den såkalte *kantineavtalen* i Rådhuskvartalet. Det vurderes nå tilsvarende løsninger innen andre virksomhetsområder, med mål om å skape nye arenaer for arbeidstrening, kvalifisering og fast jobb for målgruppen.

Fremover blir det viktig å videreføre og forsterke satsingen på å få flere i utdanningsløp og arbeid – både i samarbeid med eksterne aktører og internt mellom kommunens direktørområder. Her er kommunen en viktig part i et regionalt samarbeid som har blitt lagt merke til nasjonalt. Det legges vekt på å utnytte handlingsrommet på kort og lang sikt og, der det er behov, løfte frem utfordringer og forslag til systemendringer i dialog med relevante samarbeidspartnere.

Selv om programmet *Flere i arbeid* avsluttes i 2026, vil satsingen **Kommunen som arbeidsgiver** videreføres innenfor kommunens ordinære drift – og styrkes. En fortsatt sterk innsats på fagopplæring, og målrettet bruk av integreringsmidler som fremmer arbeidsinkludering og overgang til fast arbeid, vil være sentralt i det videre arbeidet både internt i kommunen og som del av det regionale partnerskapet.

Ansettelses- og vikarstopp

På grunn av den økonomiske situasjonen og behovet for å tilpasse driften til rammene, innførte kommunedirektøren **ansettelses- og vikarstopp** fra 21. oktober 2024. Virksomhetskritiske funksjoner er unntatt (eks. Helsepersonell og undervisningspersonell).

Det vises til rapporteringer på oppfølging av vedtaket i tertialrapporteringene i 2025. Overordnet har tiltaket medført at kommunen har hatt færre stillingsutlysninger det siste året og at antallet faste årsverk har hatt en svak vekst, der hovedvekten av veksten er i Helse og mestring. Dette er i tråd med planlagt aktivitetsvekst på grunn av demografiutviklingen. Tiltaket har hatt effekt. Det vil bli gitt en mer utfyllende rapportering på tiltaket i årsrapporten for 2025.

Kommunedirektøren vurderer det som hensiktsmessig å videreføre ansettelses- og vikarstoppen i 2026, med ny vurdering høsten 2027.

Livsfasepolitikk

Arbeidet med livsfasepolitikk har blitt utsatt og forventes nå ferdigstilt første halvår 2026. Dette er en ytterligere utsettelse fra tidligere, men utsettelsen er gjort i samråd med tillitsvalgte og verneombud for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag.

Livsfasepolitikken vil bli utformet som en handlingsplan med tiltak til arbeidsgiverstrategien.

Kompetanse og rekruttering

Å jobbe for økt kvalitet i rekrutteringsprosessene er et prioritert område i kommunen. Det prioriteres et prosjekt for heldigitalisering av rekrutteringsprosessen. Arbeidet sees i sammenheng med innføringen av ny ERP.

Forutsetninger for å lykkes

Arbeidet med handlingsplan for strategisk kompetanseutvikling og rekruttering gir overordnede føringer for hele kommunen. For å styrke denne satsingen er det igangsatt et prosjekt for å anskaffe og implementere digitalt verktøy for kompetansestyring. Også dette sees i sammenheng med innføringen av ny ERP.

Arbeidet med etikk og antikorrupsjon

Kommunen vil i planperioden arbeide målrettet med forebygging av korrupsjon:

- Revidere etiske retningslinjer for folkevalgte og ansatte.
- Revidere varslingsrutiner.
- I løpet av 2026 planlegger vi å etablere et helhetlig plan- og programarbeid for kommunens innsats innen etikk og antikorrupsjon. Arbeidet vil følge anbefalingene fra KS.
- Videreføre arbeidet med god egenkontroll/internkontroll hos Anskaffelser i kommunen. Dette omfatter systematisk dokumentasjon av vurderinger som foretas i forbindelse med anskaffelsesprosesser, samt gjennomføring av sidemannskontroll i form av anskaffelsesråd sammen med fagansvarlig på Anskaffelser eller Kommuneadvokaten før utlysning og tildeling av konkurranser.

Driftsmål	Indikator	Siste måling	Mål 2026	Mål 2029*
Nærværet øker hvert år, og alle ledere har et ekstra søkelys på å redusere arbeidsrelatert sykefravær	Sykefravær i prosent	9,8 %	7,9 %	7,5 %

*Måltall for sykefravær settes årlig av enhetsledere for inneværende år og tre år frem i tid.

5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst og utviklingsorientert organisasjon

En kvalitetsbevisst og utviklingsorientert kommune

Helhetlig virksomhetsstyring og systematisk kvalitets- og utviklingsarbeid er sentrale forutsetninger for effektiv ressursforvaltning og tillit til kommunen som organisasjon.

Gjennom målrettet arbeid med kvalitet og utvikling sikres etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter, oppfølging av politiske vedtak, samt kontinuerlig læring og forbedring i tjenestene. Dette bidrar til å styrke tilliten mellom kommunen og innbyggere, brukere, politikere og samarbeidspartnere.

Driftsmål
Kristiansand kommune leverer gode tjenester med riktig kvalitet og omfang
Kommunens tjenester er målrettede, helhetlig utformet, godt koordinert og mobiliserer innbyggernes egne ressurser
Kristiansand kommune har en effektiv og helhetlig virksomhetsstyring og en målrettet og risikobasert internkontroll

Prioritert innsats for å nå målene:

Helhetlig virksomhetsstyring og internkontroll:

- Videreutvikle metoder og verktøy for målstyring, resultatoppfølging, styrings- og kvalitetsdialog mellom ledelsesnivåer.
- Videreutvikle metoder og prosesser for sikre målrettede prioriteringer.
- Videreutvikle gode styringsdata og indikatorer for kommunens ulike tjenester på kvalitet og effektivitet.

Forutsetninger for å lykkes

- Inkludere god risikostyring i den helhetlige virksomhetsstyringen og utvide bruken av digitalt verktøy for registrering og oppfølging av risikoområder.
- Forenkle tilgang til og forbedre innhold i reglementer, prosedyrer og policyer for å sikre at ansatte og ledere enkelt finner frem til den informasjonen de trenger for å gjøre jobben sin.
- Videreutvikle en god meldekultur for avvik, uønskede hendelser og forbedringsforslag, og benytte dette til kontinuerlig forbedring, oppfølging og læring.
- Ledere tilrettelegger for en kultur blant ansatte for å jobbe med forbedring av egen praksis gjennom kollektive prosesser der bruk av kvalitative og kvantitative data og kunnskap fra forskning er sentralt.

Tjenestekvalitet:

- I all tjenesteutvikling og forbedringsarbeid er **samhandling med innbyggere, brukere og pårørende og ressursene de representerer** helt vesentlige. De gode løsningene skapes sammen. Kristiansand kommune skal fortsatt videreutvikle metoder og modeller for hvordan kommunen i utøver sine roller i velferdssamfunnet, hvor innbyggere og brukeres ressurser blir sett og brukt. Denne tilnærmingen vektlegges i kommunens ledelsesutvikling og kulturbygging. Dette vektlegges å prøve ut nye metoder eksempelvis i områdesatsingen for Kvadraturen/Eg.
- **Velfungerende intern samhandling** mellom tjenester er et viktig premiss for å sikre mer helhetlig og koordinerte tjenester til innbyggerne. I neste periode er forbedre intern samhandling omkring barn/unge med sammensatte behov høyt prioritert. Forbedringsarbeidet handler blant annet om nye samarbeidsstrukturer og tettere samarbeid i planlegging og utforming av tjenester. Videreutvikling av det interne samarbeidet på det boligsosiale feltet har også høy prioritet.
- **Bruker- og innbyggerundersøkelser** er et viktig verktøy for å innhente brukerstemmen på en systematisk måte i videreutvikling av tjenestene. Flere av disse gjennomføres med faste mellomrom, og dette er prioritert å gjennomføre i flere ulike tjenester i neste periode.
- Annet systematisk kvalitetsarbeid i tjenestene som har høyt prioritet i perioden er:
 - **Oppvekst:** Systematisk arbeidet med barnehage og skolebasert vurdering, kvalitetsdialog og rapportering ifm. Kvalitetsmelding.
 - **Helse og mestring:** Systematiske kompetansehevingstiltak og internrevisjoner på ulike risiko-områder. Eksempelvis medikamenthåndtering, fallforebygging og utagerende adferd. Årlig ledelses gjennomgang av styringssystemet og systematisk hendelsesgjennomganger av alvorlige hendelser.
 - **By- og stedsutvikling:** Kompetanseheving og verktøy for oppfølging av seriositetsbestemmelser. Systematisk HMS arbeid inkludert hendelsesgjennomganger av alvorlige hendelser for å sikre læring.
 - **Kultur og innbyggerdialog:** Kompetansehevingstiltak/fagmøter for ledere og andre ressurspersoner for å forsterke, systematisere og samarbeide om kvalitets- og internkontrollarbeidet.

5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon

I tråd med ny nasjonal digitaliseringsstrategien **Fremtidens digitale Norge** (2024–2030) [Ny nasjonal digitaliseringsstrategi - regjeringen.no](#), og vår lokale digitaliseringsstrategi **Smartere sammen (2022)** [digitaliseringsstrategi-20223.pdf](#), skal Kristiansand kommune være en fremoverlent organisasjon som bruker digitalisering som et strategisk virkemiddel for å effektivisere arbeidsprosesser og gi bedre kommunale tjenester til innbyggere, næringsliv og frivilligheten.

Kommunene trenger også å løfte fram digitalisering som et tydeligere virkemiddel, ikke bare for å effektivisere, men også kunne bruke teknologien på å løse de større samfunnsutfordringer som demografi/eldrebølge, økonomisk omstilling, klimaendringer og behov for innovasjon.

Forutsetninger for å lykkes

Samtidig er det viktig at kommunen i en geopolitisk urolig tid og i møte med de store tek-gigantene, sørger for å ha tilstrekkelig kontroll over digitaliseringen. **Utviklingen skal skje på en trygg, sikker og tillitsvekkende måte**, og da særskilt med tanke på sårbare grupper som eksempelvis barn og unge.

Digitalisering er også en faktor for å øke tilgjengeligheten av tjenestene og effektivisere kommunens ressursbruk, noe som er sentralt i en **økonomisk krevende tid med begrensede rammebetingelser**. Kommunens store tjenestoområder skal være i fokus, og den interne koordineringen og prioriteringen av digitaliseringsporteføljen bør styrkes. For med begrensede rammebetingelser, er det særlig viktig at de prosjektene som igangsettes, gir tydelige gevinster for innbyggere og/eller kommunen.

Det er fortsatt et sterkt søkelys på **brukerorientering** og at innbyggerne skal settes i sentrum for tjenesteutviklingen, og at tjenestene skal være **sammenhengende tjenester**. Derfor er det fra nasjonalt hold en tydeligere ambisjon om sterkere styring og samordning, redusert byråkrati, økt tillit, personellbesparende teknologier, digital inkludering, tydeligere sikkerhetsmål, samt konkrete mål for datadeling, kompetanse og infrastruktur.

Kristiansand kommune har med bakgrunn i kommuneplanens samfunnsdel ambisjon om å være ledende på digitalisering, en foregangsaktør i Agder regionen og en aktiv samarbeidspartner nasjonalt for både KS og KS Digital. I tråd med forutsetningene og innsatsområdene i den nasjonale digitaliseringsstrategien, vil kommunen i den kommende økonomiplanperioden trekke frem følgende lokale fokusområder:

- **Kjennskap og deltakelse i samstyringsstrukturene:** Gitt den nasjonale forsterkningen av styring og samordning av digitalisering i offentlig sektor, må også Kristiansand kommune inneha god oversikt over den nasjonale og regionale samstyringsstrukturer, og være involvert på de riktige stedene i strukturen. Dette for å være godt orientert om nasjonale fellesløsninger og utviklingsprosjekter, unngå dobbeltarbeid og kunne posisjonere seg for å påvirke utviklingen.
- **Trygghet og ansvarlig digitalisering:** Kristiansand skal være en trygg og tillitsbasert kommune som ivaretar informasjonssikkerhet, personvern og etisk bruk av teknologi, herunder KI. Det skal arbeides med retningslinjer og veiledning for bruk av kunstig intelligens i kommunen. I anskaffelsesprosjekter skal kommunen sikre at leverandørene har innebygd personvern i løsningene sine, og at innbyggernes personvern ivaretas i møte med tek-gigantene. Kommune følger også med på KS sitt nasjonale initiativ – Rammeverk for trygg digitalisering - som skal hjelpe kommuner med å styrke sikkerhet, personvern og robusthet i sin digitale utvikling.
- **Digital kompetanse og inkludering:** *Fremtidens digitale Norge* legger større vekt på at ingen skal stå utenfor digitalisering, at alle skal ha nødvendig digital kompetanse, og at det skal være tiltak for voksne og eldre som trenger opplæring. Kommune må derfor bidra til at innbyggere får digital kompetanse til å kunne bruke kommunens digitale tjenester. Internt må kommunen sikre at politikere, toppledere, tjenesteledere og ansatte får nødvendig digital kompetanse, til å bidra inn i den digitale transformasjonen av kommunen. Digdirs 3-nivå kompetansemodell, [Kompetansemodell for digital transformasjon | Digdir](#), tydeliggjør hva som kreves av politikere, toppledere, ledere og fagspesifikk kompetanse, for å lykkes med digital transformasjon. I tillegg har diginettverkene utviklet en selvstudiepakke til bruk for kommunene, samt at KS kontinuerlig utvikler kurs og seminarer i dialog med Digital Norway som tilgjengeliggjøres via Innafor.
- **Utnytte muligheten i kunstig intelligens:** Kristiansand har tidligere arbeidet med ulike piloter for å utforske mulighetsrommet for bruk av kunstig intelligens i regi av Agder KI ([AgderKI - Digi Agder](#)). Det er også gjennomført promptekurs blant ansatte i regionen i regi av Digi Agder ([Promptekurs i Kristiansand - Digi Agder](#)). Samtidig har NTNU og Datatilsynets sandkasseprosjekt for vurdering av forsvarlig bruk av Microsoft Copilot Chat 365 vært viktig for å øke forståelsen av denne nye KI-assistenten. Foreløpig har ikke Kristiansand kommune av personvern årsaker valgt

å ta i bruk Microsoft Copilot Chat, men piloter vurderes igangsatt for å teste ut og vinne erfaringer i en kommunal kontekst. Kristiansand kommune skal fortsette med å teste ut mulighetsrommet for KI, og samarbeide med KS i deres arbeid med en mer samlet tilnærming til KI arbeidet i kommunal sektor og utarbeidelsen av en felles handlingsplan for bruk av KI i kommunal sektor: [Plan for bruk av kunstig intelligens i kommunal sektor 2025 - Hjem](#).

- **Økt datadeling og utnytte mulighetene i data:** Kommunen skal jobbe med kvaliteten på data, slik at de kan være tilgjengelige, gjenfinnbare, mulig å bruke og kunne sammenstilles på en måte som gir verdi internt i tjenesteutviklingen. Det bør etableres tydeligere interne retningslinje for hvordan man må gå frem for å få tilgang til data. Kristiansand kommune deltar i nasjonale prosjekter for å etablere et felles rammeverk for informasjonsforvaltning (Kommune Los 4.0 og Støtte Los), dvs. et felles vokabular for klassifisering av offentlige eksterne og interne tjenester og ressurser, og ny veileder for arkitekturprinsipper i praksis for kommuner. God kvalitet på data vil også være en premiss for å kunne muliggjøre seg av potensialet av bruk av KI.
- **Digitaliseringsporteføljen:** For den kommende økonomiplanperioden utgjør utskifting av sentrale fagsystemer den betydeligste andelen av digitaliseringsporteføljen. Nytt økonomi, lønns- og personaldatasystem (ERP) settes i drift 1.1.2026, men det vil være et viktig etter- og oppfølgingsarbeid for å ta i bruk nye muligheter i systemet knyttet til automatisering og bruk av KI. Videre skal kommunen anskaffe nytt elektronisk pasientjournal løsning (EPJ), fordelt på to parallelle anskaffelser, noe som vil være minst like krevende som ERP-anskaffelsen. I tillegg gjennomføres dette som en fellesanskaffelse på Agder, noe som kan gjøre selve prosjektperioden mer krevende, men som på sikt kan gi muligheter for samarbeid. Av andre prioriterte anskaffelser – enten som følge av at leverandøren avslutter sin leveranse av systemet eller at avtaler går ut – kan nevnes: anskaffelse av nytt innkrevingssystem, utskifting av Master Cater (kjøkkensystemet), fremforhandling av ny Microsoftavtale, anskaffelse av nytt kvalitetssystem, anskaffelse av nytt konkurransegjennomførings- og kontraktsadministrativt system(KGV/KAV), ny felles kommunal formidlingsløsning for biblioteket, utskifting av HK data/fagsystemet for Oppvekst og PP-tjenesten, og bredbåndsutbygging for å støtte opp om kommunens digitale infrastruktur. Digitaliseringsporteføljen vurderes i tråd med kommunens årshjul og tertialrapporteringene.

5.5 Kristiansand kommune skal være en miljøvennlig organisasjon

En miljøvennlig organisasjon

Kristiansand kommunens overordnede klima- og miljøstrategi setter mål for blant annet forbruk og avfall. Det er et mål om å redusere avfall ved å stimulere til mer gjenvinning og redusert forbruk. Det er særlig oppmerksomhet på marin forsøpling og reduksjon av matsvinn. I klimabudsjettet ligger det tiltak om miljøstasjoner for bedre kildesortering på utendørs idrettsanlegg, internt ombruk av møbler og inventar, samt videreføring av prosjekt for å redusere matsvinn ved kommunens omsorgssentre.

I kommunens klima- og miljøstrategi for bygg og anlegg settes det ambisiøse mål for kommunens egne byggeprosjekt. Overordnet mål er at kommunens bygninger skal ha så lave klimagassutslipp som mulig i et livsløpsperspektiv. Klima- og miljøkravene vil ha betydning både for materialbruk, energiløsninger, utslipp fra byggeplass, avfallsmengde, sorteringsgrad og gjenbruk. Det er for eksempel et fokus å utvikle og forvalte idrettsanlegg med bærekraftige og miljøvennlige løsninger og lang levetid i samarbeid med utbyggere og idrettsorganisasjoner.

Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen og nå klimamålene. I Kristiansand kommune skal det derfor blant annet stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

Forutsetninger for å lykkes

Kommunen skifter ut bilparken fra fossil til nullutslippsbiler (el-biler) og vil samtidig fortsette arbeidet med å redusere reisevirksomhet, blant annet gjennom økt bruk av digitale verktøy og deltakelse. Det er i perioden prioritert å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene.

Det ble i 2022 utarbeidet egne mål og indikatorer for Kristiansand kommunes drift, for bedre å kunne følge opp og evaluere effekten av interne klima- og miljøtiltak i organisasjonen. Hvert år settes det nye mål for neste økonomiplanperioden. I 2025 er det gjort noen endringer i indikatorene:

- Klima: 2030-målet for reduksjon av klimagassutslipp endres fra 65 % til 55 %.
- Bygg og anlegg:
 - Ordlyden i indikatoren “Andel utslippsfrie kommunale bygge- og anleggsplasser” endres til “Andel av utslippsfri energibruk (el-andel) på kommunale byggeplasser”. Dette er en presisering av tidligere ordlyd, og det er fortsatt det samme som måles.
 - Målsettingen for 2030 for indikatoren ovenfor endres fra 100 % til 95 % el-andel.
- Energi:
 - Den første indikatoren; “kWh/kvm” endres til også å inkludere energi som er forbrukt fra egenprodusert strøm. Indikatoren viser nå det totale strømforbruket per kvadratmeter, inkludert egenprodusert strøm. Tallene som nå fremvises i tabellen under er oppdatert etter denne endringen.
 - I indikatoren “Totalt strømforbruk” endres ordlyden til “Totalt innkjøpt strøm”. Det er fortsatt det samme som rapporteres på, så endringen er kun en spesifisering i ordlyden.
 - Det opprettes en ny indikator for egenprodusert strøm. Denne inkluderer både strøm som er forbrukt i kommunale bygg og overskuddsstrøm som er solgt til nettet.
- Innkjøp: indikatoren “Andel anskaffelser der det er stilt miljøkrav i %” fjernes. Etter regelendringen knyttet til vektning av klima- og miljøhensyn i anskaffelser, skal disse vurderingene alltid gjøres, og indikatoren vurderes derfor som lite relevant.

Driftsmål 2026-2029:

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår 2021	Resultat 2024	Mål 2026	Mål 2029	Mål 2030
Klima	Kristiansand kommunes klimagassutslipp knyttet til drift av egen virksomhet er redusert med 65% fra 2021 til 2030	Klimagassutslipp for organisasjonen	7540 tonn CO2e	8194 tonn CO2e	11 %	44 %	55 %
Bygg og anlegg	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg er så lave som mulig	Andel av utslippsfri energibruk (el-andel) på kommunale byggeplasser	0	25 %	50 %	90 %	95 %
		Sorteringsgrad for avfall på kommunale bygge- og anleggsplasser økes	81 %	94 %	96 %	100 %	100 %
		Avfallsmengde kg/m2 ved avsluttede nye byggeprosjekt	33 kg	26,3 kg	20 kg	16,5 kg	15 kg
Energi	Kristiansand kommunes energiforbruk er redusert med 8% kWh per m2 fra 2020 til 2030	Totalt strømforbruk per kvadratmeter (kwh/kvm)	104 kWh/m2	99,3 kWh/m2	98 kWh/m2	96 kWh/m2	95,5 kWh/m2
		Totalt innkjøpt strøm (ref. år 2023)	87,6 mill. kWh	86 mill. kWh	83,7 mill. kWh	78,4 mill. kWh	77,9 mill. kWh
		Egenprodusert strøm (ref. år 2024)	1,4 mill. kWh 2024	1,4 mill. kWh	3 mill. kWh	4,4 mill. kWh	4,7 mill. kWh
		Energibruk fjernvarme/-kjøling (ref. år 2023)	14,6 mill. kWh	14,7 mill. kWh	14,2 mill. kWh	14,0 mill. kWh	13,9 mill. kWh

Forutsetninger for å lykkes

Avfall og matsvinn	Kristiansand kommunes produserte mengde restavfall og matsvinn er halvert fra 2021 til 2030	Total mengde restavfall i kg	1.843.252 kg	1.744.462 k kg	30 %	47,5 %	50 %
		Kildesorteringsgrad i % i egen drift (ref. år 2023)	42 %	48 %	62,5 %	75 %	80 %
		Total mengde matsvinn i kg	243.690 kg	326.605 kg	25 %	45 %	50 %
Innkjøp og anskaffelser	Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Andel omsetning fra miljøsertifiserte leverandører (ref. år 2023)	47 %	55 %	56 %	63 %	65 %
		Andel miljøsertifiserte leverandører (topp 100) (ref. år 2023)	53 %	48 %	61 %	68 %	70 %
Tjenestereiser og transport	Kristiansand kommunes reisevirksomhet er redusert og større andel av reiser skjer ved klimavennlig transport	Antall flyreiser (anslag nye Krs i 2019)	4 500	3550	37 %	47 %	50 %
		Liter drivstoff person- og varebiler (ref. år 2023)	243.341	288.041	30 %	80 %	95 %
		Liter drivstoff maskiner (ref. år 2023)	492.260	480.761	30 %	80 %	90 %
		Kjøregodtgjørelse og taxi (km) (ref. år 2023)	1.966.349 km	1.910.783 km	22 %	43 %	50 %
Kjøretøy	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra kjøretøy er så lave som mulig	Andel utslippsfrie person- og varebiler	44 %	58 %	70 %	90 %	95 %

Prioritert innsats for å nå målene:

I 2023 vedtok bystyret klima- og miljøstrategi og handlingsplan. Arbeidet med å følge disse opp prioriteres. Noen tiltak kan gjennomføres innenfor budsjetttrammen, mens andre trenger finansiering og kan spilles inn som klimatiltak ved rullering av økonomiplanen.

Arbeidet med implementering av Miljøfyrtårn som klima- og miljøledelsessystem er godt i gang, og kommunen er nesten i mål med alle planlagte sertifiseringer.

5.6 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden

Lokal samhandling

Kommunens ulike tjenester har en omfattende samhandling med sine innbyggere og ulike lokale aktører både når det gjelder utvikling av kommunale tjenester, steds- og lokalsamfunnsutvikling. Dette innebærer samhandling med innbyggere og tjenestemottakere, pårørende, frivillige, studenter, næringslivsaktører, sosiale entreprenører, interesseforeninger, academia, velforeninger og bydelsråd.

Områdesatsingen er et samarbeid mellom kommunen og statlige myndigheter for å bedre levekårene i utsatte lokalområder. I Kristiansand er Posebyen-Eg valgt som utprøvningsområde. I perioden 2023-2028 skal kommunen teste ut modell for lokal samhandling med innbyggere og lokale frivillige og ideelle aktører. Prosjektet skal utvikle innbyggermedvirkning og innbyggerdialogen i prosesser med fysisk utbygging, og i utviklingen av tjenester og tilbud til barn, unge og familier som bor i området.

Forutsetninger for å lykkes

Trygge og levende lokalsamfunn kan fremme tillit, trivsel, livskvalitet og god folkehelse. Kommunen samhandler med innbyggere i flere av kommunens lokalsamfunn gjennom bydelsråd. Lokalt mobiliserer bydelsrådene stadig flere innbyggere, velforeninger og frivillige organisasjoner til sosiale aktiviteter i bydelene. I 2026 skal kommunen videreutvikle samhandlingen blant annet ved å invitere til erfaringsdeling mellom bydelsrådene og dialog om samfunnsaktuelle tema som det kan være aktuelt å samhandle om.

I 2026 vil det nye biblioteket på Rona videreutvikles som møteplass og arena for innbyggerdialog og samhandling med frivillige organisasjoner gjennom prosjektet "Demo Rona".

Regional samhandling

Regionplan Agder er førende for det regionale samarbeidet. Formålet er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Basert på dette vil Kristiansand kommune videreutvikle samarbeidet med nabokommuner, fylkeskommune, sykehus, UiA og andre regionale samarbeidsaktører gjennom Region Kristiansand og andre ulike samhandlingsstrukturer på Agder-nivå, herunder #vårtagder. I 2026 vil regionalt samarbeid om samfunnssikkerhet og beredskap ha høy prioritet.

Universitet i Agder (UiA) er en sentral samarbeidspartner for Kristiansand, og samarbeid både på faglig nivå og på politisk og administrativt toppledernivå videreføres i 2026. For å styrke både tjenestekvalitet og rekruttere studenter til kommunale stillinger vil de ulike områdene i kommunen videreutvikle faglig samarbeid med UiA gjennom forsknings- og utviklingsprosjekt, studentpraksis, oppgaveskriving og faglige nettverk.

Kristiansand vil fortsette å bidra til å utvikle framtidsrettet og bærekraftige helsetjenester på Agder sammen med Sørlandet Sykehus Helseforetak (SSHF) og andre Agder-kommuner. Målet er å utvikle helsetjenestene til beste for befolkningen på Agder ved å prioritere de samlede ressursene best mulig.

Kristiansand har prosjektansvar for partnersamarbeidet om studenttrivsel, hvor partnerne er: UiA, Grimstad kommune, Studentsamskipnaden i Agder (SiA), Agder fylkeskommune. Velferdstinget i Agder og Studentorganisasjonen i Agder (STA) er styringsgruppe. Målet er å få høy andel av studentene i Kristiansand og Grimstad til å trives og oppleve tilhørighet, slik at flere studenter velger å bli i Agder etter endte studier. Dette tre-årige prosjektet avsluttes juni 2026. I løpet av 2026 vil det avklares hvordan partnerne skal videreutvikle, prioritere og organisere fortsatt felles satsing på studenttrivsel.

Alle 25 kommunene i Agder har gått sammen for å kjøpe felles elektronisk pasient-system. Dette skal gi bedre informasjonsflyt, enklere samarbeid mellom kommunene og en mer helhetlig tjeneste for innbyggerne. Kristiansand leder anskaffelsesarbeidet i samarbeid med IKT Agder og Det Digitale Vestre Agder (DDV). Selve anskaffelsen skal gjøres i løpet av 2026. Dette blir et av de største systemanskaffelsene som er gjort regionalt. Den nye løsningen vil bli tatt i bruk i av alle Agder-kommunene i løpet av 2027 og 2028.

Samhandling på nasjonalt nivå med KS og andre kommuner

Storbyene har kompetanse og utviklingsmiljø som gjør dem til sentrale pådrivere og foregangskommuner for utvikling av kommunesektoren. For å kunne møte omstillingsbehov og utvikle kunnskap om hvordan kommunene best skal ruste seg for framtida, vil Kristiansand videreføre samarbeidet med andre storbyer og KS gjennom ulike faglige og strategiske nettverk. Det gjelder særlig samarbeid mellom de 8 største kommunene i Norge gjennom KS storbynettverk, både på administrativt og politisk nivå, og i KS program for storbyrettet forskning. Disse nettverkene er også viktige arenaer for dialog med sentrale myndigheter om storbyrelevante tema.

Forutsetninger for å lykkes

I tillegg er det svært viktig for Kristiansand å dele kunnskap og erfaring med storbyer og andre store kommuner gjennom for eksempel storbynettverk næringssjefer, storbynettverk beredskap, helseledernettsverk og arbeidsgivernettsverk. Disse nettverkene driver også fram felles satsinger og utviklingsarbeid som er nyttig både for den enkelte kommune og generelt for offentlig sektor.

Kristiansand viderefører deltakelse i ASSS-samarbeidet med de 12 største kommunene, og deltakelsen i tjenestevise nettverksgrupper for å utvikle og bruke sammenlignbare data for å forbedre egne tjenester. I tillegg møtes ledere fra de 10 største kommunene på flere fagområder for sikre erfaringsdeling, og sammenligning for å avdekke hvor det er størst potensial for effektivisering (såkalte "K10-nettverk").

Kristiansand deltar i nasjonale nettverk og samarbeid på sentrale utviklingsområder for kommunal sektor, og hvor også mindre kommuner deltar. Det gjelder for eksempel nettverk for universitetskommuner og samarbeid med KS hvor Kristiansand har rollen som regional vertskapskommune og såkalt "motorkommune" for Agder.

Samhandling internasjonalt

Kristiansand skal være en vekstkraftig, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert regionhovedstad. Dette er forankret i kommuneplanens samfunnsdel. For å nå disse målene er samarbeid avgjørende. Samarbeid skjer både i faglige nettverk, på konferanser, gjennom delegasjoner og i prosjekter på tvers av landegrensene.

Norge er tett knyttet til EU gjennom EØS-avtalen. EUs politikk innen områder som energi, vekst, sysselsetting, sosial utvikling, grønn omstilling, digitalisering og demokrati vil få stor betydning for kommunen. Det samme gjelder forskningsprogrammet Horisont Europa og EUs kommende rammeprogram fra 2028. Det blir derfor viktig å forberede og posisjonere kommunen for å møte utviklingen innen disse områdene. Det innebærer blant annet å styrke kunnskapen om internasjonalt og europeisk samarbeid, samt innsikt i EU- og EØS-politikikutvikling. For å få til dette vil et tett samarbeid med Agder Europakontor være sentralt.

I 2026 fortsetter kommunen samarbeidet om Europakonferansen for demokrati og menneskerettigheter, samt Demokratiuka. Samarbeidspartnerne er Europarådet, Kilden, Arkivet, Kunstsilo, Sparebankstiftelsen Sparebanken Sør, Universitetet i Agder og Agder fylkeskommune.

5.7 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte kriser og alvorlige hendelser

Kommunen skal være rustet til å møte kriser og alvorlige hendelser. Naturhendelser skjer hyppigere, og kommunen viser gjennom hendelser og øvelser at den har en god beredskap. Forskning viser at det fortsatt er sannsynlig for nye pandemiutbrudd, eller andre hendelser som vil kreve mye av vår helseberedskap.

Det alvorlige bakteppe som følger av krig i Europa, stormaktsrivalisering og en usikker fremtid hvor krise og krig også er sannsynlig, tar kommunen på alvor. Stortingets behandling av totalberedskapsmeldingen, og regjeringens vedtatte nasjonale sikkerhetsstrategi, vil ha stor betydning for hvordan kommunen må rigge seg i fremtiden.

Kommunedirektøren ser behovet for å øke fokus på beredskapsforberedelsene til kommunen. Utredningene etter stortingets behandling av totalberedskapsmeldingen vil ta noe tid før det fremkommer klare og tydelige retning for nye oppgaver og roller til kommunene. For å trygge befolkningen vil direktørområdene delta aktivt med å forberede seg til å ta nye oppgaver og styrke beredskapen og rapportere på dette til politisk nivå.

Forutsetninger for å lykkes

Kommunedirektøren har ikke lagt inn ressurser i økonomiplanen for nye oppgaver som kan forventes ut fra totalberedskapsmeldingen. Det er imidlertid omprioritert 850 000 kr i budsjettet til Helse og mestring for å følge opp den lovpålagte nødstrømskapasiteten ved bygging av nye sykehjem og rullering av lager for smittevernuttstyr.

Det vil fortsatt være naturhendelser og trusler mot den globale folkehelsen som er mest sannsynlig scenarioer på kort sikt. Cyberhendelser og sabotasje mot kritisk infrastruktur vil påvirke kommunens tjenester i større eller mindre grad. Slike scenarier må kommunens tjenester være forberedt på og oppdatere risikoanalyser, planverk og øve for å både forebygge og ha tiltak som virker effektivt skadereduserende.

Økt samarbeid på tvers av etater og tjenester og oppbygging av gjensidig planverk er nødvendig for å styrke beredskap og utholdenhet. Felles situasjonsforståelse og riktig kommunikasjon til tjenestene og befolkningen vil også være avgjørende for at kommunen vil fungere også i krise og krig.

Langvarige strømbrudd og andre alvorlige beredskapssituasjoner

Bystyret vedtok i 1. tertialrapport 2025 følgende: *“Bystyret ber administrasjonen i sammenheng med rullering av budsjett og økonomiplan vise til utfordringer og nødvendige tiltak innen både drift og investering for å sikre levering av nødvendige tjenester ved langvarige strømbrudd og andre alvorlige beredskapssituasjoner. Det bør også belyses kapasitet for lagring av mat og medisiner ved byens helseinstitusjoner”.*

Dette med at kommunen må være forberedt på langvarig strømutfall og andre beredskapshendelser er behandlet i kommunens arbeidsutvalg for kriseledelsen. Det er gjennomført konkrete øvelser og vurderinger som omhandler alle kritiske tjenester. Resultatet fra øvelsene viser at kommunikasjonsutfordringene er de største utfordringene. Samtidige hendelser med ekstrem kulde eller hete vil forsterke utfordringene. Tjenestene vil måtte gå over til manuelle rutiner og fysisk oppmøte på de fleste steder. Kritiske funksjoner i samfunnet vil også ha utfordringer som igjen har betydning for befolkningen og kommunens tjenester.

Kommunedirektøren anser at kommunens tjenester er bygd opp med en robusthet som skal kunne klare å levere tjenester så langt det er mulig. Det betyr at helsetjenester vil bli gitt også ved langvarig strømutfall selv opp mot 7 døgn. Vannverket vil også levere vann til befolkningen, men med redusert mengde som innbyggerne er vant med når det er lite vann i magasinene. Vedlagt på nettsiden ligger en detaljert oversikt over sårbarheten i kommunen og kommunens oppfølging av dette.

6 Klimabudsjett

6.1 Innledning

Klimabudsjettet er et styringsverktøy som viser klimagassutslippene i egen kommune og gir en kort oversikt over innførte tiltak som vil føre til reduksjon av klimagassutslippene. Metodikken brukt i fjorårets rapport er lagt til grunn for beregningene som er fremstilt i budsjettet for 2026-2029. Kommunen fokuserer i hovedsak på egne tiltak i klimabudsjettet, men har i tillegg en løpende dialog med flere av aksjeselskapene der kommunen er eier eller deleier. Disse selskapene beskriver sine egne tiltak i sine respektive årsmeldinger, og er ikke inkludert direkte i kommunens klimaregnskap og budsjett. Kommunen har også engasjert de større industriaktørene for å tilrettelegge og samarbeide om reduksjon av klimagasser innenfor kommunens geografiske område, samt starte arbeidet med å evaluere de indirekte utslippene utenfor kommunegrensene som er vanskeligere å kvantifisere. Alt dette vil bidra i større grad til å komme nærmere Kristiansands klimamål.

Også i 2025 har kommunen brukt Miljøfyrtårn som styringsverktøy. Dette har blant annet forbedret prosessen med innspill til klimabudsjettet. Dette vil over tid la oss evaluere tiltakene og styre prosessen bedre enn tidligere.

6.2 Endringer i tallgrunnlaget

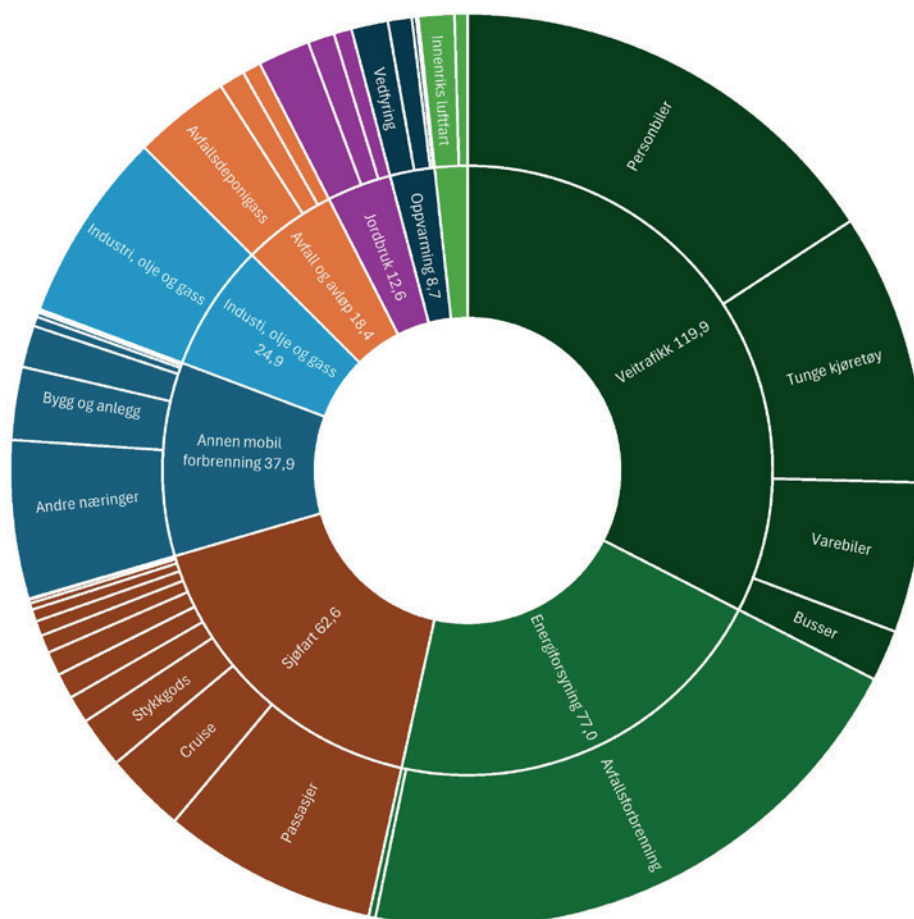
Utslippstallene fra Miljødirektoratet som danner grunnlaget for kommunens klimagassbudsjett kan bli justert når det oppdages feil i rapporterte data, når nye og mer presise datakilder blir tilgjengelige, eller når beregningsmetodene forbedres i tråd med internasjonale standarder og ny kunnskap. Dette sikrer at tallene er mest mulig pålitelige og sammenlignbare over tid – noe som er avgjørende for å kunne følge utviklingen og sette riktige klimatiltak lokalt.

I utslippstallene fra Miljødirektoratet er det noen vesentlige endringer dette året. Endringene i Jordbruk og Avfall og avløp skyldes at i siste publisering er vektingsfaktorene (GWP-verdier) fra FN klimapanels femte hovedrapport (AR5) brukt til å beregne CO₂-ekvivalenter i klimagassregnskapet for kommuner. Dette betyr at utslippene for jordbruk er justert opp for hele tidsserien, også for historiske verdier. Det har i tillegg vært flere større endringer i utslippsmodellen for veitrafikk, NERVE. De største endringene skyldes at det er benyttet nye kjøringene av transportmodellene som beregner trafikkgrunnlaget til modellen.

6.3 Sammendrag av klimagassstatistikken for Kristiansand

Figur 11: Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2023, i henhold til Miljødirektoratets kommunefordelte klimagass statistikk, fordelt på sektorer (innerste sirkel) og mer detaljerte utslippskilder (ytterste sirkel). Tallene angir utslipp i 1000 tonn CO₂-ekvivalenter.

Klimabudsjett

Ifølge Miljødirektoratets kommunefordelte klimagass statistikk, var de direkte klimagassutslippene fra Kristiansand kommune som geografisk område var 368 332 tonn CO₂-ekvivalenter i 2023. Dette var en nedgang på 10,4 % i forhold til 2022 og en nedgang på 19,5 % i forhold til 2015. For å komme i rute med målene om 55 % reduksjon innen 2030, burde man nå hatt en nedgang i underkant av 29,3 % ved utgangen av 2023, et gap på 9,8 %-poeng i forhold til målbanen. Direkte utslipp fra Kristiansand kommune som organisasjon i 2023 er anslått til 10 828 tonn CO₂-ekvivalenter, som tilsvarer litt under 2,9 % av de totale direkte utslippene for kommunen. Dette gjør kommunen som organisasjon til en liten brikke i de totale klimagassutslippene, og det plasserer oss som en aktør som må arbeide utad mot våre innbyggere og næringsliv for å kunne ha en vesentlig effekt på de større.

Utslippskategorier

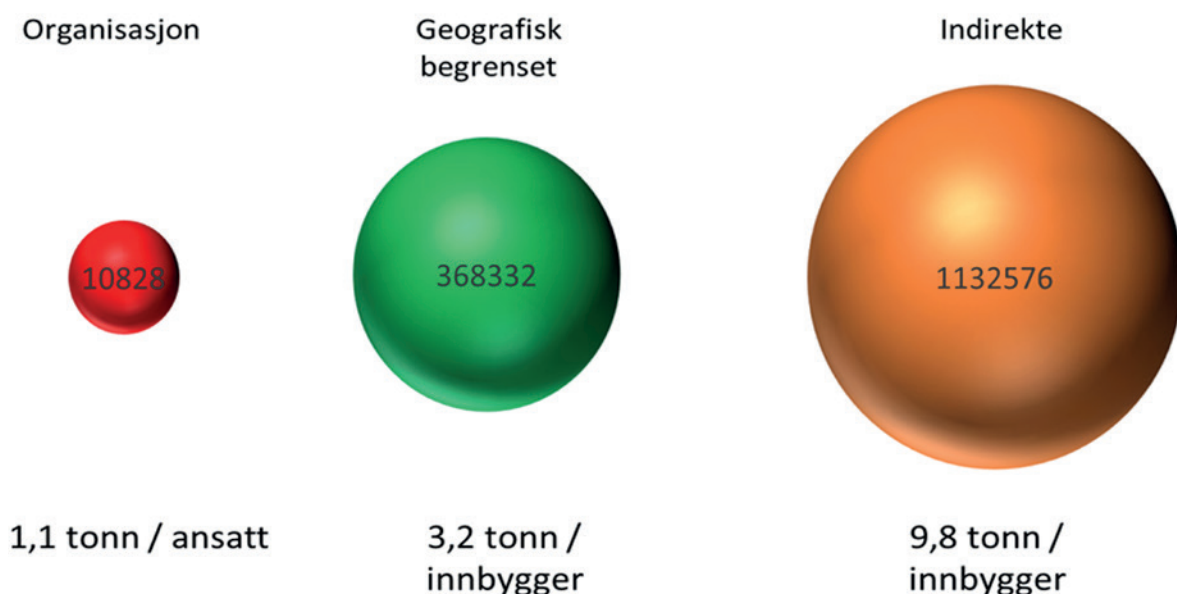
I klimagass-statistikken fra Miljødirektoratet for Kristiansand kommune rapporteres kun direkte utslipp. Indirekte utslipp er estimert:

Direkte utslipp: Dette er de utslippene som fysisk skjer innenfor grensene til Kristiansand kommune som geografisk område. Det er disse utslippene kommunen blir målt på i forhold til klimagassreduksjoner opp mot målet om 55 % utslippskutt.

Indirekte utslipp: Dette er utslipp som fysisk skjer utenfor Kristiansands grenser, men som forårsakes av kommunens og innbyggernes forbruk av varer og tjenester, samt bygge- og anleggsaktivitet innenfor kommunegrensen (forbundet med hele forsyningskjeden, inkludert transport, produksjon, og utvinning av råvarer).

I Kristiansand kommune skiller vi mellom *direkte utslipp egen drift*, *direkte utslipp geografisk begrenset*, og *direkte og indirekte utslipp* estimert fra nasjonale data fra Miljødirektoratet.

Figur 12: Sammenligning av utslippstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2023.

Som geografisk område har Kristiansand kommune mange store utslippskilder uten at noen enkelt kilde dominerer. Dette gjør at omfattende utslippskutt krever innsats på flere områder enn i kommuner med et mer ensformig utslippsbilde. I Kristiansand kommune er det tre store industrivirksomheter med store prosessrelaterte klimagassutslipp, høy andel sjøfartsutslipp, et regionalt avfallsforbrenningsanlegg, samt Kjevik lufthavn. I tillegg til disse kildene har Kristiansand relativt store utslipp fra veitransport og fra bygg- og anleggsvirksomhet, på lik linje med de fleste bykommuner.

Det er viktig å understreke at industrivirksomhetene, sjøfarten samt forbrenningsanlegget hos Returkraft gir viktige bidrag både til Kristiansands og norsk økonomi, men gir utslipp i Kristiansand fordi aktivitetene finner sted innenfor Kristiansands grenser

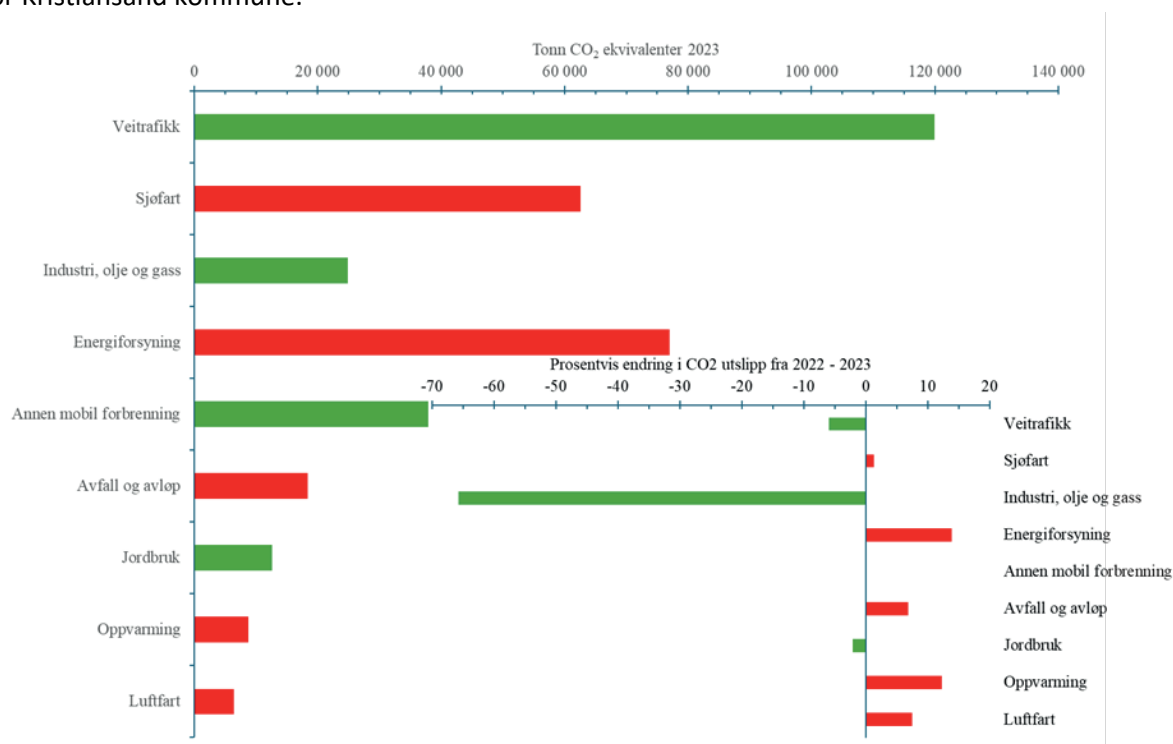
6.4 Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand kommune

Miljødirektoratets kommunefordelte klimagass statistikk publiseres årlig og utgjør basisgrunnlaget for Kristiansands klimabudsjett. Klimagass-statistikken viser utslipp av klimagasser i Kristiansand innenfor kommunens grenser.

Fra 2022 til 2023 har utslippene gått ned i alle sektorene Veitrafikk, Industri, olje og gass, Annen mobil forbrenning, og jordbruk. Nedgangen er størst i sektoren Industri, olje og gass, dette grunnet at REC Solar stengte ned sitt anlegg på Fiskåtangen. Den moderate nedgangen på rundt 6 % i utslipp fra veitrafikksektoren skyldes i all hovedsak at elbilandelen for personbiler økte fra 4,6 % i 2015 til i overkant av 28,4 % i 2023 (SSB.no: Tabell 07849), økninger i omsetningskravet for biodrivstoff, og en endring i modellen for beregningene. Fra 2022 til 2023 er det en betydelig samlet reduksjon i de samlede utslippene på 10,4 % fra året før, og 19,5 %-poeng fra referanseåret.

Klimabudsjett

Figur 13. Sektorfordelte klimagassutslipp og prosentvise endringer fra referanseåret 2022 til 2023 for Kristiansand kommune.

Utslippene fra luftfartssektoren økte med 7,5 % fra 2022 til 2023, noe som skyldes gjenopprettelse av ruter til utlandet.

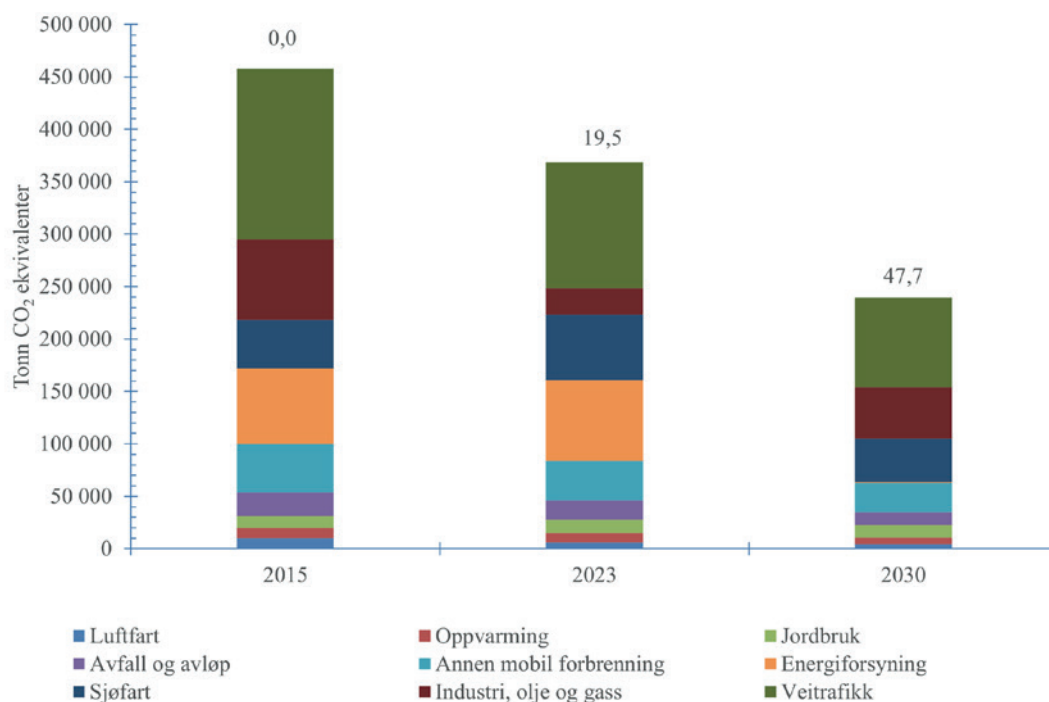
For sjøfartssektoren var det en marginal økning i utslipp, men mange flere anløp. Forbedret tilkoblingsmuligheter for landstrøm gir gode resultater, og snart vil selv de største cruiseskipene ha tilgang på landstrøm.

I tillegg til å medvirke til direkte og indirekte utslippsreduksjoner, kan kommunen veilede innbyggere og virksomheter om hvordan man kan gjøre klimavennlige valg, gjennom eksempelvis informasjonskampanjer, arrangementer, informasjonsordninger og undervisningsopplegg. Kristiansands ambisiøse klimamål vil kreve omfattende endringer som ikke kan oppnås gjennom individuelle atferdsendringer alene.

6.5 Klarer Kristiansand kommune 55 % målet?

Figur 14: Samlede sektorfordelte klimagassutslipp i Kristiansand kommune for referanseåret 2015, rapporteringsåret 2023, og utslippsestimat for målåret 2030. Tallene over søylene viser prosentpoeng reduksjon med referanse til 2015.

Klimabudsjett

Kristiansand, som Norge, har satt et ambisiøst mål om å redusere sine direkte klimagassutslipp med 55 % i forhold til referanseåret 2015. Å nå målet om 55 % kutt i de direkte klimagassutslippene er avhengig av statlige føringer, som deretter må følges opp på kommunalt nivå. Selv med dette er det vanskelig å nå målet. Figuren ovenfor viser hva som er oppnåelig med planlagte tiltak, hvor vi ligger an til å oppnå en reduksjon på 47,7 % i forhold til referanseåret. Tabellen nedenfor viser utslagene av tiltak frem mot 2030 i de største utslippskildene i Kristiansand kommune. Disse kan ene og alene stå for ytterligere 38,3 %-poeng kutt i utslippene sammenlignet med referanseåret 2015.

Største utslippskilder (tonn CO2 ekvivalenter)	2015	2023	Utslippskutt fra tiltak mot 2030 (% av 2015 utslipp)
Annen mobil forbrening	46 303	37 872	
Utslippsfrie byggeplasser			10 000 (2,5)
Energiforsyning	72 161	77 019	
Ettersorteringsanlegg og karbonfangst			70 000 (17,3)
Sjøfart	46 240	62 601	
Ammoniakk / hydrogen fergetransport innen 12 nautiske mil			20 000 (4,9)
Videre elektrifisering av eksisterende cruisekaianlegg og Kongsgård – Vige			5 000 (1,2)
Industri, olje og gass	76 459	24 885	-
Veitrafikk	162 923	119 927	
Nye kontrakter for fossilfrie busser i 2028			5 238 (1,3)
Videre elektrifisering av personbiler følger referansebane			30 202 (7,5)
ENOVA-satsing tunge kjøretøy gir lik referansebane som personbiler			10 000 (2,5)
Elektrifisering varebiler gir lik referansebane som personbiler			4 302 (1,1)
Sum	404 086	322 304	154 742 (38,3)

Klimabudsjett

Kommunen kan oppnå betydelige deler av kuttene gjennom en rekke kommunale virkemidler, som tilgang og avgifter på parkering, bompenger og utvidet kollektivtilbud samt nullvekst i veitrafikk, krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i egne og kommersielle byggeprosjekter, videre utbygging av kapasitet for landstrøm og intensiver til lavutslipp i havna, samt karbonfangst og ettersorteringsanlegg hos Returkraft.

For å oppnå varige og målrettede reduksjoner i klimagassutslipp, bør Kristiansand kommune følge en sektorvis tilnærming i tråd med kommunens omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn. Klimaarbeidet må være systematisk og forankret i både kommunens egen virksomhet og i samfunnet for øvrig. Det betyr at tiltakene må tilpasses de ulike utslippskildene som kommunen blir målt på:

Veitrafikk: Elektrifisering av kjøretøy, styrking av kollektivtransporten og videre tilrettelegging for gange og sykling er sentrale virkemidler. Elektrifisering av tungtransport og varebiler må prioriteres lokalt og nasjonalt. Effekten av dette er vist i tabellen ovenfor.

Sjøfart: Tilgang på landstrøm i alle havner, samt overgang til alternative drivstoff som ammoniakk eller hydrogen, vil bidra til betydelige utslippskutt som vist i tabellen ovenfor.

Industri, olje og gass: Energieffektivisering og grønn omstilling er nødvendige tiltak.

Energiforsyning: Karbonfangst og -lagring/-bruk (CCS/CCU). Utbygging av fornybar energi, smart strømnnett og lokale energisystemer vil styrke forsyningssikkerheten og redusere utslipp. Videre er ettersorteringsanlegg nødvendig for å oppnå utslippsreduksjonene fra tabellen ovenfor.

Annen mobil forbrenning: Elektrifisering av maskinpark og bruk av biodrivstoff bør prioriteres i bygg, anlegg og landbruk. Utslippsfrie bygge- og anleggsplasser kan kutte 2,5 % av utslippene i forhold til referanseåret 2015.

Avfall og avløp: Økt materialgjenvinning, biogassproduksjon og forbedret rensing vil redusere utslipp og utnytte ressursene bedre.

Jordbruk: Klimasmart drift, biogass fra husdyrgjødsel og vern av karbonrike arealer er sentrale tiltak.

Oppvarming: Utfasing av fossil energi, bruk av varmepumper og energieffektivisering av bygg er nødvendige grep.

Luftfart: Reduksjon i kortreist flytrafikk, innfasing av el-fly og bærekraftig drivstoff bør inngå i en langsiktig strategi.

Politikk og virkemidler: Klimabudsjetter med utslippstak, grønne anskaffelser og samarbeid med næringsliv og innbyggere er avgjørende for å sikre gjennomføring og forankring.

Gjennom en helhetlig og koordinert innsats på tvers av disse sektorene kan Kristiansand kommune redusere utslippene i tråd med sine klimamål og bidra til den nasjonale og globale klimainnsatsen.

Tabellene nedenfor viser tiltakene som har fått finansiering i økonomiplanen for 2026 - 2029. Tabellene viser navn på tiltaket, estimerte kostnader for 2026 – 2029, hvilken utslippssektor tiltakene adresserer og CO₂-ekvivalent reduksjoner.

De to høyest prioriterte tiltakene i økonomiplanen er finansiering av skolehager og internt ombruk av møbler og inventar. I tillegg foretas en omdisponering av midler fra klimakvoter til innkjøp av biodiesel

Klimabudsjett

for kommunens tunge kjøretøy. Videreførte tiltak i økonomiplanen er finansiering av Matsvinn-prosjektet i Helse og mestring. Prosjektet omfatter nå omsorgssentre som tidligere ikke har vært med i prosjektet, noe som tilsier at man får en god klimagevinst i tillegg til en økonomisk besparelse.

Videre fortsetter etableringen av kildesorteringssystemer ved 48 utendørs idrettsanlegg, noe som antas å gi en årlig utslippsreduksjon på inntil 800 tonn CO₂-ekvivalenter.

Det er flere tiltak som allerede er tatt inn i kommunens rutiner med betydelige klimagevinster, men uten at disse er finansiert og nevnt eksplisitt i tabellene nedenunder. Særlig gjelder dette innføring av miljøkrav og endringer i arbeidsmetoder i byggeprosjekter. Det er tatt ut betydelige klima- og miljøgevinster i allerede realiserte prosjekter.

Det er flere planlagte byggeprosjekter som skal følge samme miljøkrav, og det legges i tillegg opp til en økning i fossilfrie byggeplasser og anleggsplasser, samt økt sorteringsgrad på byggeplassene. Prosjektene er imidlertid ikke tilført spesifikke midler for å dekke inn ekstrakostnader til miljøkrav, men kostnadene fremkommer som en del av prosjektenes totalkostnader.

Flere av tiltakene nedenunder er tiltak som har eksisterende finansiering gjennom tidligere økonomiplaner. Andre er tatt med ettersom de ikke trenger ekstra finansiering utover vanlig drift. I tillegg gjennomføres det flere klima- og omstillingsprosjekter som ikke er tatt inn i tabellene nedenunder.

Kristiansand kommune styrer videre etter ett sett med nøye utarbeidede indikatorer for å nå mål om intern utslippsreduksjon. Det er satt ambisiøse mål om utslippsreduksjon fra bl.a. strømforbruk, fossilfrie byggeplasser, avfall og matsvinn samt tjenestereiser.

6.6 Klimatiltak med i økonomiplanen

Direkte og indirekte utslipp Kristiansand kommune

Reduksjoner vises i tonn CO₂ ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Totalkostnad 2026-2029	Sektor	Reduksjon i perioden
Sykkelparkering og sykkelboder	2 900	Annen mobil forbrenning	0,0
Internt ombruk av møbler og inventar	3 500	Avfall og avløp	16,0
ENØK Flomlys utendørsanlegg til LED	11 953	Energiforsyning	2 880,0
Krav til miljøegenskaper og CO ₂ -utslipp for materialer	0	Innkjøp	81,0
Folkets klimadugnad	2 044	Miljøledelse	2 628,0
Klima- og miljø kampanjer inkl. Miljøuka	1 500	Miljøledelse	600,0
Klima- og omstillingsfondet	14 575	Miljøledelse	13 936,0
Matsvinn omsorgssentre	1 000	Miljøledelse	11,0
Panteordning for vedovner	756	Oppvarming	713,0
Etablering av ladestasjoner	12 800	Veitrafikk	60,0
Sum	51 028		20 925,0

Klimabudsjett

Direkte utslipp egen drift

Reduksjoner vises i tonn CO₂ ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Totalkostnad Sektor 2026-2029	Reduksjon i perioden
Fossilfrie og utslippsfrie kommunale byggeplasser og anleggsplasser	0 Annen mobil forbrenning	2 424,0
Kjøp av biodiesel / Klimakvoter	700 Annen mobil forbrenning	83,0
Økt utsortering og redusert mengde avfall på kommunale byggeplasser	0 Energiforsyning	43,0
Nullutslipps kommunal bilpark	33 000 Veitrafikk	593,0
Sykkeltiltak	1 336 Veitrafikk	332,0
Sum	35 036	3 475,0

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO₂ ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Totalkostnad 2026-2029 Sektor	Reduksjon i perioden
Marin forøpling og matsvinn	4 080 Avfall og avløp	0,0
Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg	808 Avfall og avløp	0,0
Klima- og miljøkrav i kommunens innkjøp	0 Innkjøp	0,0
Kommunale skolehager	2 400 Jordbruk	0,0
Sum	7 288	0,0

6.7 Konklusjon

Kristiansand kommune har registrert en tilsynelatende betydelig nedgang i klimagassutslipp på 10,4 % fra 2022 til 2023. Denne reduksjonen skyldes i all hovedsak nedleggelsen av REC Solar. Utslippene gikk ned fra 411 103 tonn CO₂ i 2022 til 368 332 tonn CO₂ i 2023 – en reduksjon på 42 711 tonn CO₂. Dette tilsvarer nesten nøyaktig REC Solars utslipp i 2022 (42 700 tonn CO₂). Den observerte nedgangen reflekterer ikke en varig eller systematisk forbedring, og ny drift på anlegget har allerede medført en betydelig tilbakeføring av utslippene.

Skal vi nå kommunens ambisiøse mål om 55 % utslippskutt bør innsatsen intensiveres betraktelig. Selv om det er gjort fremskritt i reduksjon av utslippene fra kommunens egen drift, viser tallene at det fortsatt er et betydelig gap mellom dagens utvikling og målene som er satt. Det faktum at kommunens egne utslipp bare utgjør en liten andel av de totale utslippene, understreker nødvendigheten av å engasjere innbyggere, næringsliv og andre aktører i klimaarbeidet. Kommunen har for øvrig publisert et klima- og miljøbarometer som viser tallgrunnlaget for kommunens utslippsstatistikk. Barometeret finnes her: <https://www.baerekraftigkristiansand.no/temasider/klima-og-miljubarometer>

I sum representerer kommunens innsats for å redusere klimagassutslippene et positivt steg i riktig retning mot en mer bærekraftig fremtid. Selv om det fortsatt gjenstår mye arbeid, er det ingen tvil om at Kristiansand er på rett vei mot å bli en mer bærekraftig og miljøvennlig kommune for kommende generasjoner. Tiltakene som er innført for å oppmuntre til grønn praksis, både i offentlig og privat sektor, viser at kommunen har en helhetlig tilnærming til klima- og miljøvern.

7 Økonomiske hovedoversikter

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2025	2026	2027	2028	2029
Rammetilskudd	-4 279 256	-4 554 669	-4 572 516	-4 616 005	-4 658 682
Inntekts- og formuesskatt	-4 226 146	-4 497 930	-4 545 155	-4 592 238	-4 639 101
Eiendomsskatt	-333 900	-329 551	-320 965	-312 393	-304 774
Andre generelle driftsinntekter	-360 027	-396 592	-315 836	-237 169	-174 211
Sum generelle driftsinntekter	-9 199 329	-9 778 742	-9 754 472	-9 757 805	-9 776 768
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	8 480 335	9 054 670	9 060 168	8 983 938	9 001 929
Avskrivninger	642 500	745 100	745 100	745 100	745 100
Sum netto driftsutgifter	9 122 835	9 799 770	9 805 268	9 729 038	9 747 029
Brutto driftsresultat	-76 494	21 028	50 796	-28 767	-29 739
Renteinntekter	-140 096	-136 890	-136 227	-138 303	-134 127
Utbytter	-166 476	-69 184	-90 649	-81 186	-84 305
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-66 005	-72 283	-71 901	-71 495	-71 067
Renteutgifter	459 627	468 450	462 445	489 280	499 553
Avdrag på lån	509 928	493 113	513 365	522 717	528 347
Netto finansutgifter	596 978	683 206	677 033	721 013	738 401
Motpost avskrivninger	-642 500	-745 100	-745 100	-745 100	-745 100
Netto driftsresultat	-122 016	-40 866	-17 271	-52 854	-36 438
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	0	0	0	0	22 000
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	176 114	40 866	25 213	52 854	76 124
Bruk av disposisjonsfond	-54 098	0	-7 942	0	-61 686
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	122 016	40 866	17 271	52 854	36 438
Fremført til inndecking i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2025	2026	2027	2028	2029
Kommunedirektør	6 369	19 247	19 247	19 247	19 247
Organisasjon og teknologi	300 261	317 375	323 896	314 703	321 007
Økonomi og virksomhetsstyring	215 468	240 024	240 095	241 681	239 975
Samhandling og innovasjon	58 501				
Oppvekst	3 599 785	3 741 102	3 738 239	3 727 248	3 736 679
Helse og mestring	3 547 425	3 365 470	3 380 564	3 365 682	3 406 182
Kultur og innbyggjerdialog	421 478	441 585	447 496	440 835	433 455
By- og stedsutvikling	372 579	382 616	359 733	338 797	307 613
Næring og Nav	0	469 983	448 403	396 463	395 263
Utenomsektorielt	-41 530	77 268	102 493	139 281	142 507
Sum bevilgninger drift, netto	8 480 335	9 054 670	9 060 168	8 983 938	9 001 929

Økonomiske hovedoversikter

Herav:					
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	8 480 335	9 054 670	9 060 168	8 983 938	9 001 929

Sammendrag driftsbudsjett

En viktig budsjettpremiss er at utgangspunktet for budsjetttrammen er opprinnelig årsbudsjett for 2025. Det betyr at alle budsjettendringer er i forhold til opprinnelig budsjetttramme for 2025. Dersom et tiltak er en reduksjon, vil det framkomme med et minusbeløp i budsjettendrings-tabellene.

Enkelte kommentarer til driftsbudsjettet pr. område:

Kommunedirektøren og kommuneadvokatkontoret

Driftsbudsjettet til dette området består av lønns- og driftsutgifter til kommunedirektøren, kommunalsjef eierskap og kommuneadvokatkontoret som er lagt direkte under kommunedirektøren. Kommunedirektøren foreslår at kommuneadvokatkontoret tilføres et årsverk for å kunne håndtere økende bistand i barnevernsaker.

Organisasjon og teknologi

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 5,1 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 11,2 mill. kr.

Hovedårsaken til budsjettøkningen er at Digitalisering er flyttet til IT med 7,6 mill. kr, økt forsikringspremie med 5 mill. kr og forsikring på 2,8 mill. kr på kommunale boliger som tidligere lå i boligstiftelsen. Budsjettet til Stortingsvalget i 2025 er tatt ut med 6,3 mill. kr.

Det er lagt inn en økning av lisenskostnadene til Microsoft med 1 mill. kr i 2026 og 6 mill. kr fra 2027. Kommunedirektøren foreslår videre at IT sitt budsjett styrkes med 930 000 kr til slutføring av bredbåndsutbygging og trainee ordning for integrering av flyktninger videreføres med 1,3 mill. kr til og med 2027. Dette er finansiert av integreringstilskuddet.

Det er lagt inn 6,3 mill. kr til Kommunevalg i 2027 og 6,3 mill. kr til Stortingsvalg i 2029. Finansiering og antall lærlinger er uendret fra 2025 og er 175.

Sentralisering av AFP ordningen fører til at Organisasjon og teknologi har fått et rammetrekk på 4,5 mill. kr årlig fra 2026.

Innsparingskravet i området er på 1,3 mill. kr i 2026 i forhold til 2025. Innsparingskravet i 2029 i forhold til 2025 er på 2 mill. kr.

Økonomi og virksomhetsstyring

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 26,2 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 6,57 mill. kr.

Hovedårsaken til budsjettøkningen er knyttet til tekniske justeringer som følge av organisasjonsutviklingsprosessen og sammenslåing av stabsområder med 26,1 mill. kr, økt tilskudd til KBR på 6,7 mill. kr, samt kostnader knyttet til innføringen av nytt ERP-system.

Økonomiske hovedoversikter

Det er vedtatt økt tilskudd til KBR på 4,1 mill. kr i 2026 og 8,2 mill. kr fra 2026. Kommunedirektøren foreslår i denne økonomiplanen at tilskuddet økes med 2,6 mill. kr i 2026, 2,4 mill. kr i 2027, 4 mill. kr i 2028 og 2,3 mill. kr i 2029 for å dekke økte kapitalkostnader ved rehabilitering av ny brannstasjon. Dette i henhold til nasjonale krav i forhold til innbyggertall.

Kostnader knyttet til innføring av nytt ERP-system er tidligere vedtatt og utgjør 4 mill. kr i 2025 og 2 mill. kr i 2026. Dette er frikjøp av ansatte. Kommunedirektøren foreslår at netto lisens- og driftskostnader på 2,1 mill. kr til ERP systemet sentraliseres og legges til budsjettet til Økonomi og virksomhetsstyring fra andre områder. I tillegg foreslås det en økning til driftskostnader på 3,3 mill. kr i 2026 og 2,8 mill. kr årlig fra 2027.

Budsjettet til revisjon og kontrollutvalget ligger i økonomiområdet og er på 12,3 mill. kr. Dette er en økning i forhold til 2025 på 179 000 kr som er i henhold til budsjettvedtaket i Kontrollutvalget.

Sentralisering av AFP ordningen fører til at Økonomi og virksomhetsstyring har fått et rammetrekk på 3,2 mill. kr årlig fra 2026.

Innsparingskravet i området er på 3,3 mill. kr i 2026 i forhold til 2025. Innsparingskravet i 2029 i forhold til 2025 er på 4,1 mill. kr.

Oppvekst

Områdets driftsbudsjett er netto redusert fra 2025 til 2026 med 2,3 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 144 mill. kr. De største endringene er helårsvirkning kompensasjon for reduksjon av makspris (fra 2000 kr til 1 200 kr) foreldrebetaling i barnehager med 52 mill. kr og justeringer på demografi.

Oppvekst er justert for demografiske endringer med en reduksjon i skole på 18,8 mill. kr og barnehage har fått en økning på 10,6 mill. kr i 2026 i sammenlignet med 2025.

Kravet om full barnehagedekning er fulgt opp i perioden og det antas at kommunen har overkapasitet på 176 barnehageplasser høsten 2025. Forventet antall barn i barnehagealder øker i perioden som gjør at antall ledige barnehageplasser reduseres. Høsten 2029 beregnes det å bli ca. 40 ledige barnehageplasser.

Barnevernet har det siste året hatt en økning i antall akuttplasseringer og antall barn på barnevernsinstitusjon. Flere av barna på institusjon er plassert etter kapittel 6 i barnevernloven, som gjelder atferd og rusproblematikk. Barnevernet hadde i 2025 budsjettert med 15 barn på institusjon, og per august 2025 var det 27 barn som var plassert etter barnevernloven på barnevernsinstitusjon. Dette er en økonomisk utfordring som vil fortsette også i 2026 og kommunedirektøren foreslår at styrke barnevernets budsjett med 7,1 mill. kr årlig fra 2026. Dette er en økning på 3 mill. kr i forhold til 2025.

Regjeringen har videre lagt inn 3,2 mill. kr til full egenandel for spesialiserte fosterhjem og 493 000 kr i kompensasjon for endringer i barnevernloven.

I regjeringens budsjettforlik med SV i desember 2024 ble det bevilget 11,8 mill. kr til økt bemanning i SFO i 2025. Dette er videreført i 2026 som helårsvirkning. Midlene er etter vedtak i 1. tertial 2025 omprioritert til grunnskole drift der de økonomiske utfordringene er størst. Gratis kjernetid i SFO for 3. klassinger er videreført.

Sentralisering av AFP ordningen fører til at Oppvekst har fått et rammetrekk på 33,8 mill. kr årlig fra 2026.

Økonomiske hovedoversikter

Oppvekst har ingen nye vedtatte eller foreslåtte innsparingstiltak i perioden, men har flere omprioriteringstiltak som får helårsvirkning. I økonomiplanen 2024-2027 ble det på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen nødvendig å legge inn ytterligere innsparinger og omprioriteringer som skulle frigjøre midler for å styrke ordinær drift i grunnskolen, styrket tilbud i barnehage og styrkingsmidlene til helsestasjon og skolehelsetjenesten.

Totale innsparingstiltak/omprioriteringstiltak er på 5 mill. kr i 2026 stigende til 11 mill. kr fra 2029.

Integrering

Kristiansand kommune hadde opprinnelig vedtatt å bosette 385 personer i 2025, men dette ble nedjustert til 290 personer i 2025. 20 er forbeholdt enslige mindreårige i alder 0-18 år i kommunens egne omsorgsboliger. Det er usikkert om kommunen vil klare dette målet, men det estimeres allikevel at 290 personer vil bli bosatt i 2025.

Det er knyttet stor usikkerhet til integreringsfeltet, og hvor mange flyktninger kommunen vil bli bedt om å bosette i neste økonomiplanperiode. Kommunedirektøren har budsjettet med en nedgang av mottak av flyktninger i perioden, og fra 2028 er det lagt til grunn bosetting av 109 personer.

Utover vedtatt økonomiplan er områdene tildelt integreringstilskudd i 2026 på 84,9 mill. kr og 64,6 mill. kr i 2027. Dette betyr over en halvering av mottatt integreringstilskudd. Det tar noe tid å nedjustere tiltak slik at områdene må i en overgang finansiere tiltak ved avsatt fond for integreringstilskudd.

Helse og mestring

Budsjettrammen til NAV er overført fra Helse og mestring til nytt direktørområde Næring og Nav fra 01.01.26. I budsjettet for 2025 ligger budsjettrammen til Nav inne med 370 mill. kr. Dette forklarer nedgangen i den totale budsjettrammen til Helse og mestring i 2026 sammenlignet med 2025.

Helse og mestring sitt driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2026 med 62,3 mill. kr i tillegg til kompensasjon for pris- og lønnsvekst på 125 mill. kr.

Budsjettøkningene er i hovedsak knyttet til videreføring av integreringstiltak, kompensasjon for endringer i den statlige ordningen knyttet til ressurskrevende tjenester og ny finansieringsmodell for fastlegeordningen fra RNB 2025. Sentralisering av AFP ordningen fører til at Helse og mestring har fått et rammetrekk på 38,7 mill. kr årlig fra 2026.

For å håndtere vedvarende kostnader i forbindelse med mottak og oppfølging av flyktninger, er det i budsjett for 2026 lagt inn ca. 29 mill. kr til generelle tiltak, samt 33 mill. kr til særskilte tiltak rettet mot enslige mindreårig flyktninger. Tilført budsjett er finansiert gjennom statlige tilskudd, herunder integreringstilskudd, vertskommunetilskudd og særskilt tilskudd for enslige mindreårige. Tilskuddene er beregnet ut fra forventet økning i bosetting og plasser i asylmottak. Den samlede finansieringen gjør det mulig å videreføre budsjettramme fra 2025 også i 2026 og i 2027.

Området er kompensert for kostnader som følge av demografisk vekst i perioden med 30 mill. kr i 2026, økende til 141 mill. kr fra 2029. Beregninger fra KS tilsier imidlertid at udekket behov justert for forskjeller i utgiftsnivå da er 31 mill. kr i 2026 og 175 mill. kr fra 2029. Økte inntekter fra egenbetaling for institusjonsopphold, tilsvarende 12 mill. kr fra 2026 og økende i perioden, er lagt inn i budsjettet og må sees i sammenheng manglende kompensasjon for demografikostnader i perioden

Kommunedirektøren foreslår at budsjettet tilføres midler til økte administrative kostnader og prosjektledelse knyttet til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien med 2 mill. kr i 2026 og årlig 12 mill. kr fra 2027.

Økonomiske hovedoversikter

For at kommunene skal overholde vedtatt måltall knyttet til gjeldstak, utsettes byggestart av nye Strømme sykehjem, slik at det planlegges ferdigstilling 2031. Som en følge av dette vil også det neste nye sykehjemmet bli ytterligere forskjøvet med planlagt ferdigstilling i 2033. Underdekningen av langtidsplasser vil øke i perioden som følge av utsettelsen. Helse og mestring har som følge av forskyvningene prioritert midler til flere kompenserende tiltak for hjemmeboende for å sikre forsvarlige tjenester i perioden.

Det planlegges for å åpne de resterende plassene ved Kleplandstunet høsten 2026. Nye Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Randesund omsorgssenter vil i full drift ha 58 plasser. Det planlegges gradvis åpning med 28 plasser fra 01.05.27. Det foretas ny vurdering av tidspunkt for åpning av resterende 30 plasser i løpet av 2027. På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet i etterkant av at Randesund omsorgssenter åpner.

Kostnader til anskaffelse og implementering av ny elektronisk pasientjournal (EPJ) er i 2026 lagt inn med 10,1 mill. kr. Det er videre lagt inn 26,8 mill. kr i 2027 og 2,5 mill. kr i 2028. Økte lisenskostnader til ordinær drift er i tillegg lagt inn med 3,7 mill. kr årlig fra 2027.

Kommunedirektøren forslår at området kompenseres for endringen i finansieringen av den statlige ordningen knyttet til ressurskrevende tjenester med 16,3 mill. kr og for kostnadsøkning til ny finansiering av fastlegeordningen fra RNB 2025 med 9,8 mill. kr årlig.

Totalt innsparingskrav i Helse og mestring er på 1,4 mill. kr årlig i 2026 sammenliknet med 2025.

Helse og mestring har i tillegg til dette en rekke tiltak for å komme i budsjettbalanse. Dette utgjør 56 mill. kr i 2026 økende til 58,5 mill. kr fra 2029. Videreføring av disse tiltakene er en budsjettforutsetning for at Helse og mestring skal gå i driftsbalanse i 2026-2029. Ut over disse tiltakene har Helse og Mestring iverksatt tiltak som har gitt effekter til nødvendige omprioriteringer internt i Helse og mestring for å imøtekomme manglende budsjettforutsetninger og økt aktivitet.

Økonomiplan for 2026-2029 innebærer et svært stramt økonomisk opplegg for Helse og mestring, hvor det blant annet videreføres en lavere kompensasjon for demografiske kostnader enn det framskrivningene tilsier. Det vil være sentralt for Helse og mestring å videreføre vedtatte strategier og opprettholde driftseffektiviteten som grunnlag for bærekraftig drift framover.

Kultur og innbyggerdialog (ekskl. Kirkelig fellestråd)

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 3,9 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 12,6 mill. kr. Hovedårsaken til budsjettøkningen skyldes i hovedsak første utbetaling av tilskudd til nytt museumsbygg i Nodeviga med 11,2 mill. kr og andre nye tiltak og prioriteringer.

Nytt museumsbygg på Odderøya i regi av Vest-Agder museet har en total kostnadsramme på 420 mill. kr eks. mva. Kommunens finansieringsbidrag utgjør 34 mill. kr og utbetales etter vedtatt betalingsplan: 11,2 mill. kr i 2026, 15,4 mill. kr i 2027, 7,4 mill. kr i 2028.

Bystyret vedtok i økonomiplan 2024-2027 økt driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner med 1,1 mill. kr i 2024 stigende til 2,2 mill. kr fra 2026. I økonomiplan 2025-2028 vedtok bystyret ytterligere økt tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner med 750 000 kr i 2025, 1,5 mill. kr i 2026, 2,25 mill. kr fra 2027 og 2,5 mill. kr fra 2028. Totalt er det en økning i tilskudd (prisjustert) på 1,4 mill. kr i 2026, 2,3 mill. kr i 2027, 2,7 mill. kr fra 2028 og 2,9 mill. kr fra 2029. Totalt 6,090 mill. kr i 2026 og økende til 7,6 mill. kr i 2029.

Økonomiske hovedoversikter

Kilden teater- og konserthus har fått en økning på 3,6 % i statsbudsjettet for 2026, som innebærer at avtalt andel for kommunen øker med 395 000 kr utover vanlig lønns- og priskompensasjon. Kommunens andel utgjør 16,7 % av samlet finansiering, og den regionale andelen øker når staten øker tilskuddet (andel 70 %). Kommunens driftstilskudd blir dermed på 37,649 mill. kr i 2026.

Kommunedirektøren foreslår at Fullriggeren Sørlandet tilføres 600 000 kr i økt driftstilskudd årlig for å håndtere økte vedlikeholdskostnader.

Ordningen med Fritidsfond videreføres som et tiltak for å sikre at barn fra lavinntektsfamilier kan være med i minst en fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes økonomi.

Det er tidligere vedtatt 2,6 mill. kr i 2027 til etablering av Randesund bibliotek og møteplass fra 2028. Kommunedirektøren foreslår at budsjettet tilføres ytterligere 2 mill. kr fra 2028.

Sentralisering av AFP ordningen fører til at Kultur og innbyggerdialog har fått et rammetrekk på 6,5 mill. kr årlig fra 2026.

Innsparingskrav i Kultur og innbyggerdialog er på 1,2 mill. kr i 2026 i forhold til 2025. Innsparingskravet i 2029 i forhold til 2025 er på 2 mill. kr.

Kirkelig fellesråd

Kommunalt driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjettert på området til Kultur og innbyggerdialog, og utgjør 77,2 mill. kr i 2026. Det er bevilget økt driftstilskudd på 1,7 mill. kr til ERP (nytt økonomisystem) for Kirkelig fellesråd og tilskudd på 0,5 mill. kr for å utrede en gravferdsmelding. Det kompenseres med totalt 2,8 mill. kr for pris- og lønnsvekst. Kompensasjon for økte strømkostnader som ble lagt inn i økonomiplanen fra 2023 reduseres med 1,4 mill. kr fra 2026.

Bystyret har tidligere vedtatt et generelt nedtrekk i driftstilskuddet på 64 000 kr i 2026 stigende til 106 000 kr fra 2027. Kirkelig fellesråd må finne innsparingstiltak i driften for å dekke inn dette.

By- og stedsutvikling

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2025 til 2026 med 8,5 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 18,5 mill. kr.

Endringer som styrker budsjettrammen er kommunedirektørens forslag om økt bevilgning til vinterdrift med 14 mill. kr pr år. Dette for å komme opp på et budsjett som er noe mer realistisk. Domkirkens menighetshus er tidligere vedtatt med 3,6 mill. kr til vedlikehold i 2026. Vedlikehold bolig øker med 1 mill. kr i 2026 og økes ytterligere med 1 mill. kr pr år i perioden.

Rutebåttilbudet i Randesund og Ny Hellesund blir styrket med 1,8 mill. kr pr år grunnet ny avtale og overgang til El-ferjer. Kommunedirektøren foreslår videre at det legges inn 3,4 mill. kr til å rive to bygg som ikke lenger er i bruk og som utgjør en sikkerhetsrisiko. Det gjelder tidligere svømmehall ved Grim skole og bygget hvor tidligere Hamretun barnehage holdt til.

Plan og bygg får styrket sin ramme med 1 mill. kr til utarbeidelse av områdeplan for Randesund bydelssenter i 2026.

Endringer som reduserer rammen er reduserte energiutgifter med 12,5 mill. kr pr år. Inntektskravet/kapitalkostnadene til selvkosttjenestene vann og avløp reduseres med 6,8 mill. kr fra 2025 til 2026. Økt inntektskrav til Parkering med 2,8 mill. kr i 2026 som øker gradvis til 13,5 mill. kr i

Økonomiske hovedoversikter

2029, renter knyttet til lånene boligstiftelsen hadde ,6,8 mill. kr overføres sammen med lånene til bykassa og økt inntektskrav til småbåthavner med 1 mill. kr i 2026 som øker til 2 mill. kr i 2027.

Eiendom har fått økt budsjett til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg (A-bygg) i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid.

Det ble i økonomiplan 2025-2028 vedtatt en utvidelse av energiprojektet med solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å utnytte produksjon av energi på sommerstengte skoler. Investeringskostnadene til prosjektet er på totalt 108 mill. kr og utgjør 68 mill. kr i perioden. Prosjektet har en effekt på sparte strømkostnader på 2,4 mill. kr i 2026 og økende til 4,8 mill. kr i fra 2027 (om lag 17 mill. kr i perioden) i driften. Budsjettrammen til eiendom er trukket ned tilsvarende. Det er i tillegg lagt inn strømbesparelser på utskifting til LED-lys på utendørs idrettsanlegg med 214 000 kr fra 2026 og 666 000 kr fra 2028.

Tidligere vedtatte økninger av klimaomstillingsfondet og naturfondet ligger inne som før.

Kommunedirektøren foreslår at Klima og areal tilføres 500 000 kr i 2026 og 1 mill. kr fra 2028 til klimatiltak og intern ordning for ombruk av møbler og inventar.

Sentralisering av AFP ordningen fører til at By- og stedsutvikling har fått et rammetrekk på 14,2 mill. kr årlig fra 2026.

Innsparingskrav i By- og stedsutvikling er på 3 mill. kr i 2026 i forhold til 2025. Innsparingskravet i 2029 i forhold til 2025 er på 4mill. kr.

NAV og Næring

Området er et nytt direktørområde med eget samlet driftsbudsjett for Næring (24 mill. kr) og Nav (446 mill. kr) fra 1.1.2026. Driftsbudsjettet er økt med 61,8 mill. kr i 2026 i forhold til 2025. Det er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 13,8 mill. kr. Hovedårsaken til den store økningen er integreringstiltak og økt sosialhjelp og Kvalifiseringsprogram .

Det er videreført integreringstiltak fra 1. tertialrapport 2025 også til 2026 på 47 mill. kr. 35 mill. kr av disse er til økt sosialhjelp utover ordinært budsjett. Kommunedirektøren foreslår ytterligere 15 mill. kr årlig til økt sosialhjelp og kvalifiseringsprogram. Fra økonomiplan 2025-2028 er det vedtatt en reduksjon på 5 mill. kr, slik at netto økning i 2026 blir på 10 mill. kr. Det foreslås også videreføring av natthjem med 9 mill. kr i 2026 og i 2027, samt årlig 200 000 kr fra statsbudsjett 2026 vedrørende justering av ordning til sosialhjelp.

På næring så er det et rammetrekk på 6,6 mill. kr fra 2026 på bakgrunn av at programmet Flere i arbeid avsluttes som program og går over i ordinær drift. Kommunedirektøren foreslår imidlertid at området tilføres 1,2 mill. kr til et årsverk til og med 2028 som skal sørge for at overgangen følges opp i driften.

Kommunedirektøren foreslår at Vitensenteret får et driftstilskudd på 2 mill. kr i 2026 og 3 mill. kr fra 2027.

Kommunedirektøren foreslår videre 600 000 kr til medfinansiering av administrativ stilling for å bistå direktøren til drift av det nye området. Driftsrammen til Helse og mestring blir nedjustert tilsvarende fra 2028.

Innsparingskrav i området er på 736 000 kr i 2026. Innsparingskravet i 2029 i forhold til 2025 er på 970 000 kr.

Økonomiske hovedoversikter

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Investeringer i varige driftsmidler	1 552 020	1 401 103	1 249 409	1 457 225
Tilskudd til andres investeringer	38 771	21 787	18 435	15 905
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	53 440	54 776	56 145	57 549
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 644 231	1 477 666	1 323 989	1 530 679
Kompensasjon for merverdiavgift	-172 845	-139 729	-106 989	-148 914
Tilskudd fra andre	-117 607	-152 573	-60 549	-33 398
Salg av varige driftsmidler	-90 688	-137 840	-120 776	-33 368
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-1 420	-2 716	-27 672	-27 522
Bruk av lån	-1 230 000	-1 038 000	-990 000	-1 224 000
Sum investeringsinntekter	-1 612 560	-1 470 858	-1 305 986	-1 467 202
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	105 000	110 000	115 000	120 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-105 000	-110 000	-115 000	-120 000
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	-22 000
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	45 344	68 920	60 388	16 684
Bruk av ubundet investeringsfond	-77 015	-75 728	-78 391	-58 161
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-31 671	-6 808	-18 003	-63 477
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000	2026	2027	2028	2029	Sum 2026-2029
Organisasjon og teknologi	3 250	12 100	3 000	3 000	21 350
Oppvekst	262 048	264 016	254 292	457 350	1 237 706
Helse og mestring	477 529	350 524	239 501	276 190	1 343 744
Kultur og innbyggerdialog	39 631	71 259	17 020	16 850	144 760
By- og stedsutvikling	769 562	703 204	735 596	703 835	2 912 197
Investeringer i varige driftsmidler	1 552 020	1 401 103	1 249 409	1 457 225	5 659 757

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000	2026	2027	2028	2029	Sum 2026-2029
Kirken Den Norske (ekskl. mva)	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Egenkapitaltilskudd	967	991	1 016	1 041	4 015
Kristiansand kapell - tak	0	2 500	0	0	2 500
Voie kirkegård - utvidelse	17 841	429	0	0	18 270
Justeringsavtaler	14 963	12 867	12 419	9 864	50 113
Tilskudd til andres investeringer	38 771	21 787	18 435	15 905	94 898

Økonomiske hovedoversikter

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000	2026	2027	2028	2029	Sum 2026-2029
Ansvarlig kapital KKP (Kr.sand kommunale pensjonskasse)	50 102	51 354	52 637	53 953	208 046
Ansvarlig kapital KLP (Kommunal landspensjonskasse)	3 338	3 422	3 508	3 596	13 864
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	53 440	54 776	56 145	57 549	221 910

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000	2026	2027	2028	2029	Sum 2026-2029
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	1 644 231	1 477 666	1 323 989	1 530 679	5 976 565

Sammendrag investeringsbudsjett

Hovedsatsingen på investeringer følger av vedtatt økonomiplan for 2025-2028 og ligger i hovedsak på vann og avløp (VAR området), Skole, Kultur- og innbyggerdialog og Helse og mestring.

Enkelte kommentarer til investeringsbudsjettet pr. område:

Organisasjon og teknologi

Det er lagt inn 20,8 mill. kr i perioden til IT kapasitet og sikkerhet av moduler og programmer. I 2027 er det planlagt større investeringer i form av utskifting av aksesspunkter samt brannmur. Det er i tillegg budsjettert med 300 000 kr til iPader til nytt bystyre i 2027.

Oppvekst

Til skolestart i 2024 ble Wilds Minne skole og Vågsbygd skole ferdigstilt. Samtidig ble Åsane skole lagt ned.

Lauvåsen ungdomsskole, ny ungdomsskole på Lauvåsen for 385 elever fra Hånes og Tveit ligger inne med 421 mill. kr. Skolen er ferdigstilt til skolestart 2027. Brattbakken skole og bydelshus, barneskole for 600 elever fra Hånes, ligger inne med 290 mill. kr i perioden. Prosjektkostnaden er beregnet til 580 mill. kr. Byggestart er planlagt primo 2028/2029 med ferdigstillelse i løpet av 2030. På bakgrunn av gjeldstaket er dette prosjektet er skjøvet ett år i forhold til økonomiplan 2025-2028.

Det er lagt inn 250,4 mill. kr til utvidelse og rehabilitering av Tordenskjoldsgate skole med oppstart bygging i 2026 og ferdigstillelse til skolestart 2028. Total prosjektkostnad er 260 mill. kr. Det er ved tidligere rullering av økonomiplanen lagt inn driftsmidler til å inngå leieforhold med Kvartal 71 med hensyn til utvikling og bygging av enkelte spesialrom for skolen trenger og som nærmiljøet vi ha nytte av.

Utvidelse og rehabilitering av Slettheia skole ligger inne med 241 mill.kr i perioden. Oppstart bygging i 2028 og ferdigstillelse i 2029.

Det ligger også inne midler til å oppgradere Solstrålen barnehage for å få nødvendige godkjenninger (3,9 mill.kr) og til nytt tilbygg for å kunne opprettholde utegruppe ved Skårungen barnehage (8,3 mill.kr)

Som følge av vedtak i skolebehovsplanen er det lagt inn midler i 2026 til nødvendige oppgraderinger på Tunballen skole (3,88 mill.kr) for å kunne ta imot elevene fra Rosseland skole. Det er også lagt inn midler til strakstiltak på Fiskå skole (9,6 mill.kr).

Økonomiske hovedoversikter

Sak om skolestruktur i Randesund er på høring. På grunn av den store elevtallsveksten og manglende kapasitet på både barne- og ungdomstrinnet, er det lagt inn avsetninger i hele perioden på til sammen 62 mill.kr til planlegging og en mulig byggestart i 2029. Midlene blir brukt i samsvar med strukturvedtaket i bystyret primo 2026.

Bevilgningen på 3 mill. kr til oppgraderingstiltak på de eldste kommunale barnehagene er videreført i perioden i samsvar med behovsutredning som er foretatt.

Det er lagt opp til gjennomføring av oppvekstområdets IKT-plan som legger opp til «1:1 dekning» av IKT-utstyr i skolen. Det ligger inne 61,4 mill. kr i perioden til IKT undervisning/digitalisering i perioden. Noe av bevilgningen benyttes også mot barnehage.

Helse og mestring

Bygging av 6 samlokaliserte boliger med småhusmodell til personer med rusproblematikk på Voie Ringvei blir ferdigstilt i 2027, med planlagt drift fra 2028.

Nytt omsorgssenter bygges på Randesund. Prosjektet omhandler rivning av 16 sykehjemsplasser, og bygging av 58 nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 eksisterende omsorgsboliger. Prosjektet forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Det er lagt inn driftsmidler for 14 nye plasser. Driftsmidler for øvrige plasser håndteres ved omdisponering av driftsmidler i kommunalområdet. Det nye omsorgssenteret planlegges åpnet gradvis, i to faser.

Nytt omsorgssenter 2031 på Strømme omhandler rivning av eksisterende sykehjemsplasser og kapasitetsutvidelse, på samme lokasjon. Bygningsmassen er en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet hvilke volum og utforming av bygningsmasse som vil kunne sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Det pågår også vurderinger knyttet til mulig gjenbruk eller erstatning av eksisterende bygningsmasse for omsorgsboligene i leilighet i Strømmehaven. Dette kan muliggjøre en ytterligere kapasitetsutvidelse. Det er derfor lagt inn et økt budsjett for opp til 84 sykehjemsplasser til dette byggeprosjektet. Endelig antall vil avklares i neste rullering av økonomiplan. For å kunne legge frem et budsjettforslag som holder seg under gjeldstaket, foreslår kommunedirektøren en ytterligere forskyvning av Strømme omsorgssenter fra 2029 til 2031.

Det er lagt inn investeringsmidler til 120-144 plasser i det nye omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven. Budsjettforslaget for perioden 2026-2029 forutsetter at ferdigstilling av det neste nye omsorgssenteret forskyves fra 2031 til 2033.

Som en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for vurdering av behovet for utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser, vil det i 2026 bli utarbeidet en behovsplan som inkluderer muligheter for å styrke kapasitet og effektiv drift på eksisterende omsorgssentre. Resultater fra denne behovsplanen vil kunne påvirke investeringsprosjektet for dette omsorgssenteret. Det er lagt inn investeringsmidler fra 2029 til konseptutredning og prosjektering av det neste nye sykehjemmet etter Strømme.

Det er lagt inn investeringsmidler til Helsehus som er et samarbeidsprosjekt med Sørlandet sykehus med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier innenfor akuttmedisinske tjenester. Det planlegges ny legevakt og andre kommunale tjenester samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet forventer ferdigstilling av ny bygningsmasse i 2028.

Avlastningstilbudet til habilitering utvides med 6 nye avlastningsplasser i Lundeveien. Dette innebærer en reduksjon med 1 plass fra opprinnelig plan, for å ivareta tilstrekkelig personalfasiliteter i denne eksisterende bygningsmassen. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2026, med drift fra 2027.

Økonomiske hovedoversikter

Avsetninger til oppstart av bygging av et nytt aktivitetssenter for habilitering er forskjøvet med ett år. Midler til prosjektering er lagt inn fra 2028 med forventet ferdigstilling i 2030. Det pågår utviklingsarbeid på habiliteringsfeltet som vil bli fulgt opp i neste rullering med hensyn til vurdering av riktig kapasitet og tidspunkt for gjennomføring av prosjektet.

Kultur og innbyggerdialog

Kommunedirektøren forslår en rehabilitering av hovedbiblioteket og har lagt inn 58,6 mill. kr i perioden med ferdigstilling i 2027. Total kostnad for en totalrehabilitering er 149 mill. kr.

Bevilgningen til utbygging av kunstgressbaner ligger inne med 15 mill. kr årlig, totalt 60 mill. kr i perioden. I tillegg delfinansierer kommunen ny fotballbane på Kongsgård (totalt budsjett 18 mill. kr). Det er/vil bli igangsatt planlegging av prosjektene på Torridal, Fagerholt og Slettheia (2 x 7er baner), Søgne (Tangvall Arena), Flekkerøy (Arcikon Arena) og Karuss i økonomiplanperioden.

I planen om å gjøre Gimle-området til et samlingspunkt for idretten med flere nye idrett- og aktivitetsanlegg, er det behov for å starte opp arbeidene med fordrøyningsanlegg i og rundt dagens Gimlebane før opparbeidelse av 11er fotballbane med kunstgressdekke. Bakgrunnen for dette er tidligere utredninger i mulighetsstudiet knyttet til overvannsproblematikk. Grovkalkylen viser et investeringsbehov på 12,5 mill. kr. Delprosjekt 11'er fotballbane med kunstgressdekke er et samarbeidsprosjekt med Studentsamskipnaden i Agder/Universitetet i Agder, for å få prosjektet realisert. Også dette delprosjektet er satt på vent i påvente av forprosjektet for Agder Arena. Det skyldes at planområdet som er tenkt benyttet også vil kunne bli benyttet for å løse forhold tilknyttet Agder Arena.

Det er tidligere vedtatt netto 8,5 mill. kr i 2026 til LED belysning av utendørsanlegg i økonomiplanperioden. Total projektkostnad er på 17,6 mill. kr. Dette på bakgrunn av forbud med nåværende lysrør og effektivisering av energiforbruk, samt besparelser på generelt vedlikehold. Investeringsprosjektet gir alene besparelser på strøm (Eiendom) og drift/vedlikehold (Idrett) på ca. 3,4 mill. kr i denne økonomiplanperioden.

Idda Arena ble ferdigstilt i 2010/2011 og består blant annet av en ishall med ishockeybane og curlinghall. Det er behov for å skifte ut isprepareringsmaskinen og kommunedirektøren foreslår at 2,4 mill. kr legges inn til dette. Kommunedirektøren foreslår videre at det anskaffes robotvaskere til utprøving av vasking av innendørshaller til 1,3 mill. kr.

I klimabudsjettet er det tidligere vedtatt å anskaffe miljøstasjoner for kildesortering på kommunens utendørs idrettsanlegg. Total kostnad for prosjektet er på 800 000 kr i perioden.

Kirkelig fellesråd

Kirkelig fellesråd melder om store utbedringsbehov. Det generelle investeringstilskuddet til Kirkelig fellesråd er på årlig 5 mill. kr, og ble økt opp med 1,5 mill. kr fra 2025. I tillegg kommer egenkapitaltilskudd på 967 000 kr. Det er tidligere vedtatt en utvidelse av Voie kirkegård til 29,7 mill. kr med ferdigstilling i 2027, hvorav 11,4 mill. kr lå inne i 2025, 17,9 mill. i 2026 og 0,4 mill. kr i 2027.

Det er videre vedtatt utbedring av skifertak på Kristiansand kapell til 2,5 mill. kr i 2027.

By- og stedsutvikling

Investeringsbudsjettet til by- og stedsutvikling er omfattende og består av mange prosjekter. Arbeidsplaner og faste bevilgninger ligger fast i perioden.

Bystyret har vedtatt byvekstavgift for Kristiansandsregionen. Det legges inn 5 mill. kr årlig i

Økonomiske hovedoversikter

investeringsbudsjettet for å dekke inn de kommunale egenandelene (15 %). Det er tidligere lagt inn 10 mill. kr årlig i driftsbudsjettet.

Det ble i økonomiplan 2025-2028 vedtatt en utvidelse av energiprojektet med solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å utnytte produksjon av energi på sommerstengte skoler. Investeringskostnadene til prosjektet er på totalt 108 mill. kr og utgjør 68 mill. kr i perioden. Det er beregnet at dette gir 17 mill. kr i reduserte strømkostnader i perioden. For å skifte ut to eldre pelletsanlegg til mer miljøvennlig løsning er det satt av 8,4 mill. kr, som gir reduserte energikostnader på 4,1 mill. kr i perioden. Det er satt av 8 mill. kr til brannsikring av kommunale bygg og det er bevilget 9,7 mill. kr i perioden til å fortsette utskifting av eldre heiser, samt 8 mill. kr til radontiltak i formålsbygg.

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenesteområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov. KBR har definert sitt arealbehov og det er nødvendig å lage en ny behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. I økonomiplanen 2025-2028 ble det satt av planleggingsmidler med 1 mill. kr i 2025 og 2 mill. kr i 2026 og gjort en avsetning til prosjektet på 80 mill. kr. Avsetningen er i økonomiplanen for 2026-2029 økt til 192 mill. kr.

Til rehabilitering av kommunale boliger er det en årlig bevilgning på 3 mill. kr, totalt 12 mill. kr i perioden. I tillegg er det lagt inn midler til kjøp og oppgradering av kommunale boliger. Det er lagt inn salgsinntekter ved salg av kommunale boliger med til sammen 95 mill. kr skal brukes til rehabilitering, kjøp og bygging av nye tilpassede boliger.

En tilstandsanalyse viser at fasadekonstruksjonen på Valhalla helsesenter har skader og mangler som innebærer høy risiko for personsikkerhet. Det er startet arbeid med å kartlegge hvordan dette kan utbedres. Det er gjort en avsetning i økonomiplanen på 59 mill. kr basert på tidlige kalkyler, det forventes samtidig at fasadeutbedring vil utløse støtte fra Enova i størrelsesorden 10 mill. kr.

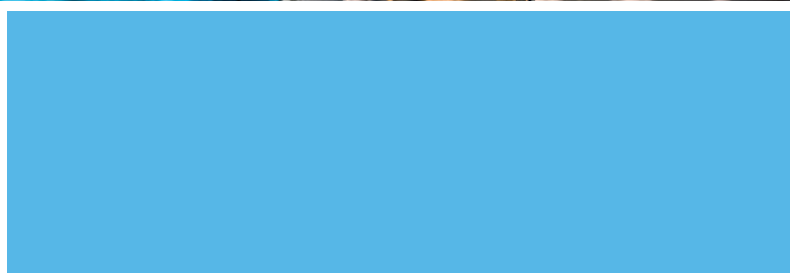
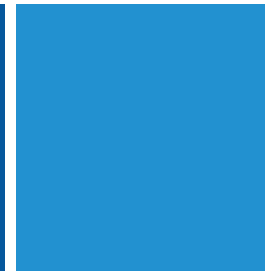
Oppgradering av Domkirkens menighetshus ble på bakgrunn av kommunens økonomi tatt ut av investeringsprogrammet i fjor. Det er lagt inn 3,6 mill. kr i 2026 til utbedring av bygget over driftsbudsjettet.

I perioden er det blant annet satt av 44,5 mill. kr til utbedring av dammer og 54 mill. kr til vei, skifte gatebelysning til LED og utskiftning av råtne gatelysstolper. Til kjøp av transportmidler og maskiner er det bevilget totalt 134 mill. kr i perioden. Haus bro fullfinansieres ved 35 mill. kr fra byvekstmidler, total bevilgning er 71,5 mill. kr.

Det er budsjettet med salgsinntekter knyttet til utleieboliger, boligpolitiske prosjekter, fast eiendom og utbyggingsområder på 382,7 mill. kr i perioden. Kostnadssiden er på 26,7 mill. kr.

Investeringer knyttet til selvkostområdet vann og avløp utgjør 2,1 mrd. kr i perioden. Det må etableres en ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er total innarbeidet 400 mill. kr i økonomiplanen i perioden.

Reservevannforsyning øst for byen er estimert til 800 mill. kr for nytt ledningsnett, hvorav 140 mill. kr er bevilget i perioden. I tillegg kommer nytt vannbehandlingsanlegg ved Grimevann i samarbeid med Lillesand kommune. Det er avsatt 205 mill. kr i perioden til dette.

8 Kommunens områder

1 Kommunedirektør

1.1 Kort om området

Området består av Kommunedirektøren, kommunalsjef for eierskap og kommunalsjefsområdet kommuneadvokaten.

1.2 Hovedutfordringer

Kommuneadvokaten: Hovedutfordringene de to siste årene har vært økende arbeidsbelastning på flere fagområder, hvor tendensen er at oppdragene blir mer komplekse. Barnevernsfeltet er et område der saksmengden har økt betydelig de siste årene. Dersom tendensen til økt sakstilfang fortsetter, vil belastningen til tider kunne bli for stor for å kunne gi forsvarlig bistand av ønsket kvalitet, og kontoret vil da i større grad be om at advokatoppdrag, settes ut for ekstern bistand.

1.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Budsjett 2025	Økonomiplan			
			2026	2027	2028	2029
Kommunedirektør	15 603	17 381	19 247	19 247	19 247	19 247
Sum	15 603	17 381	19 247	19 247	19 247	19 247

Driftsbudsjett er fra 2025 til 2026 økt med 1,1 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 735 000 kr, til sammen 1,9 mill. kr. I hovedsak skyldes dette at kommuneadvokaten foreslås å tilføres midler til et årsverk.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	17 381	17 381	17 381	17 381
Sum Deflator	435	435	435	435
Sum Lønns- og prisjustering	300	300	300	300
Vedtatte endringer	735	735	735	735
Vedtatt ramme	18 116	18 116	18 116	18 116
Nye tiltak				
Innsparingstiltak kutt i konferanser og temauker i egen regi	-154	-154	-154	-154
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-15	-15	-15	-15
Årsverk kommuneadvokaten til barnevernsaker - bistand Oppvekst	1 300	1 300	1 300	1 300
Sum Nye tiltak	1 131	1 131	1 131	1 131
Nye tiltak og realendringer	1 131	1 131	1 131	1 131
Ramme 2026-2029	19 247	19 247	19 247	19 247

Nye tiltak

Innsparingstiltak kutt i konferanser og temauker i egen regi

Innsparingskrav i Bystyresak 20/25. Restbeløp lagt til Kommunedirektøren.

Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift

Kommunen har utarbeidet nytt telefonreglement som gir besparelser i arbeidsgiveravgiften hos alle områder. Besparelsen er fordelt ut.

Årsverk kommuneadvokaten til barnevernsaker - bistand Oppvekst

Tilførsel av midler til ett årsverk til kommuneadvokaten til barnevernsaker.

2 Organisasjon og teknologi

2.1 Kort om området

I 2024 gjennomførte Kommunedirektøren en prosess knyttet til vurdering av antall stabsområder. Konklusjonen ble at Samhandling og Innovasjon ble besluttet delt opp og flyttet til de andre statsområdene, Økonomi og virksomhetsstyring og Organisasjon og teknologi. I denne prosessen ble også kommunalsjefsområde Digitalisering slått sammen med IT til nytt kommunalsjefsområde IT og Digitalisering og Lønn ble flyttet til Organisasjon og teknologi. Funksjonen som assisterende kommunedirektør ble avviklet og Kommuneadvokaten ble derfor lagt direkte under Kommunedirektøren.

Organisasjon har 117 faste årsverk fordelt på 131 fast ansatte. I tillegg kommer lærlinger, som i snitt gjennom året er ca. 175 personer. Området er fra 2025 organisert i tjenesteområdene HR, IT og digitalisering, Politikk og Administrasjon, samt Lønn. I tillegg er Bedriftshelsetjenesten og Beredskap/Informasjonssikkerhet direkte underlagt organisasjonsdirektøren.

HR består av avdeling for Lederstøtte og avdeling for Rekruttering og kompetanse. Tjenesteleveranser omfatter ansvar for personaltjenester, overordnet arbeidsgiverpolitikk, IA-arbeid, HMS, lønnspolitikk og -forhandlinger, rekruttering av ledere og nøkkelpersoner, lederstøtte, organisasjonsutvikling, partsarbeid, hovedtillitsvalgte og fagopplæring (tidligere «lærlingtjenesten»). I tillegg ytes tjenester innen lederopplæring, lederutvikling og bistand i komplekse personalsaker.

IT og digitalisering består av avdeling for Arkitektur og utvikling, avdeling for Infrastruktur og avdeling for Drift- og brukerstøtte. IT er rådgivere for tjenesteområdene i deres utviklingsprosjekter og sørger for sikker og stabil drift for kommunens infrastruktur, nettverk, telefoni, eksisterende systemportefølje, skyløsninger og Office/Microsoft 365. IT designer fremtidige løsninger og plattformer samt leverer IT brukerstøtte til ansatte, tjenestene og folkevalgte. IT har fagansvar for bredbåndsutbygging i kommunen.

Politikk og administrasjon er delt i Politisk- og administrativt sekretariat (PAS) og Dokumentsenteret. PAS yter støttetjenester for administrativ ledelse, har ansvar for gjennomføring av kommune-, fylkesting- og stortingsvalg og er sekretariat for politisk ledelse og politiske utvalg i kommunen. Elevombudet og Personvernombudet inngår også i denne avdelingen. Dokumentsenteret er ansvarlig for kommunens digitale arkiver, journalføring av inn- og utgående korrespondanse i aktuelle systemer, publisering i offentlig journal, behandling av innsynskrav og tilrettelegging for digital samhandling internt og med innbyggere og næringsliv.

Lønnsavdelingen har ansvar for å sikre riktig utbetaling av lønn, innrapportere lønnsopplysninger, samt søke refusjoner for alle ansatte i kommunen. Lønnsavdelingen forvalter også systemeierskapet til kommunens lønns- og personalsystem.

Bedriftshelsetjenesten er fagkyndig og rådgivende tjeneste som bistår arbeidsgiver med å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø. Tjenesten gir råd og støtte i HMS-arbeid, helseovervåking og bidrar ved tilrettelegging. BHT tilbyr opplæring, deltar i risikovurderinger og gir faglige råd ved omstillinger.

Beredskapssjef har ansvar for beredskap og informasjonssikkerhet.

2.2 Hovedutfordringer

Organisasjonsutvikling og fremtidig fokus

Direktørområdet har gjennomført to organisasjonsutviklingsprosesser (OU-prosesser) i henholdsvis 2022 og 2024. Det videre arbeidet vil ha fokus på å konsolidere den nye organiseringen, med mål om å realisere ønskede effekter basert på behovene i tjenestene.

Tverrfaglig samarbeid mellom stabsområdene vil være avgjørende for å sikre helhetlig utvikling og effektiv ressursutnyttelse. Det vil likevel være en krevende utfordring å balansere etterspørsel fra tjenesteområdene mot tilgjengelige ressurser og kvalitet.

Innføring av nytt ERP-system vil utvilsomt bidra til en del utfordringer på kort sikt, men på lengre sikt skal det gi effektiviseringsgevinster. Dette må ses i helhet for kommunen.

Følgende fagområder vil være særlig prioriterte i kommende periode:

- Digitalisering og teknologiutvikling
- Inkluderende arbeidsliv og sykefraværsoppfølging
- Helse, miljø og sikkerhet (HMS)
- Beredskap og samfunnssikkerhet

2.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2026	2027	2028	2029
Innsparingstiltak administrasjon	-525	-1 050	-1 050	-1 050
Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk (slå sammen områder og redusere antall kommunalsjefer	-461	-461	-461	-461
Lønn	-102	-102	-102	-102
Reduksjon områderammer	-178	-367	-367	-367
Totalsum	-1 267	-1 981	-1 981	-1 981

Organisasjon har i tillegg til innsparingstiltakene i tabellen over en underdekning i budsjettet på 2,561 mill. kr i forhold til AFP kostnader som de siste årene vært høyere enn budsjetterte kostnader. Ettersom ny AFP ordning vil bli dyrere og vanskelig å håndtere for områdene er midlene nå trukket inn sentralt, basert på de siste års faktiske utgifter. Totalt er dermed behovet for innsparing 3,8 mill. kr i 2026 økende til 4,5 mill. kr i fra 2027.

Innsparingskravene løses ved at området bemanner ned med 3,6 stillinger og i tillegg er det to rådgivere i HR som er kommet inn med lavere lønn enn forgjengerne. IT og digitalisering vil redusere med 1,6 årverk, HR 0,5 årverk, PAS 0,5 årverk og Dokumentsenteret med 1 stilling. Reduksjon med 1 stilling i IT og 0,5 stilling i PAS er allerede effektivert. Reduksjonene forøvrig skjer gradvis, hovedsakelig gjennom naturlig avgang og ved at stillinger ikke erstattes der det vurderes som forsvarlig.

2.4 Hovedprioriteringer

Digitalisering og teknologiutvikling

Det pågår en helhetlig kartlegging av behov knyttet til tiltak, kompetanse og ressurser – både på kort og lang sikt – innen stabsområdene og tjenesteområdene, med mål om å modernisere og effektivisere tjenester og tjenesteleveranser.

I 2024 ble det gjennomført en konseptfase for digitalisering av rekrutteringsprosessen. Dette arbeidet videreføres i 2026, med mål om å forenkle søknads- og arbeidsprosesser, samt redusere risiko for feil.

Organisasjon og teknologi

IT og Digitalisering prioriterer støtte til utviklingsprosjekter i de største tjenestoområdene, blant annet knyttet til utskifting av sentrale fagsystemer som ERP (Enterprise Resource Planning) og EPJ (Elektronisk pasientjournal). Disse prosjektene vil pågå i store deler av økonomiplanperioden, og omfatter komplekse anskaffelses- og implementeringsprosesser med stor innvirkning på flere tusen ansatte. Innføringen av EPJ kan i tillegg til systemanskaffelsen medføre betydelige kostnader knyttet til oppgraderinger som er nødvendige for å opprettholde funksjonalitet.

Det nye ERP systemet skal settes i drift 01.01.2026. Dette vil kreve omfattende oppfølging i alle direktørområder. Organisasjon og teknologi har et særlig ansvar i samarbeid med Økonomi og virksomhetsstyring. Lønnsavdelingen tilføres ekstra ressurser i tilknytning til prosjektet.

Videre samarbeider IT og Digitalisering med KS om utvikling og forbedring av fellesløsninger og -komponenter, herunder DigiOrden – et styringsverktøy for informasjonsforvaltning og del av veilederen Orden i eget hus.

Kristiansand kommune deltar også i KS' fagråd for virksomhetsarkitektur og i prosjektet Felles kommunal arkitektur.

Inkluderende arbeidsliv og sykefraværsoppfølging

Det vurderes fortløpende nye tiltak og metoder for å styrke inkluderende arbeidsliv (IA) og nærværarbeid i kommunens tjenester, med mål om å redusere sykefraværet.

Direktørområdene Helse og mestring samt Organisasjon og teknologi ser behov for å videreutvikle innsatsen innen arbeidstrening, inkludering og kvalifisering. Gjennom kommunens fagopplæring videreføres tiltak som kvalifiserer husassistenter til arbeid i omsorgssentrene.

Økte økonomiske rammer fra bystyret til fagopplæringen for lærlinger, kombinert med målrettede tilskudd fra NAV og fylkeskommunen, gir grunnlag for å øke antallet unge voksne som følger løp mot fagbrev eller kompetansebevis.

Det satses videre på arbeidstrening og prøveordninger, i dialog med tillitsvalgte, der kvalifikasjonsprinsippet ikke er til hinder for fast ansettelse. Selv om innsatsen favner bredt, vurderes den som særlig viktig for å møte fremtidens personellutfordringer innen helse- og omsorgssektoren.

Videre brukes integreringstilskudd til å ansette fem innvandrere med høyere utdanning som traineer, med mål om å støtte denne gruppen inn i relevant arbeid.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Kommunens arbeidsmiljøutvalg (HAMU) og kommunedirektøren har prioritert at bedriftshelsetjenesten (BHT) skal bistå arbeidsgiver i utarbeidelsen av risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) for arbeidsmiljøet, samarbeidsplaner, risikovurderinger, samt bidra i det systematiske AKAN-arbeidet (arbeid mot rus- og avhengighetsproblematikk).

Forebyggende arbeid mot vold og trusler om vold har vært et fokusområde i flere direktørområder over lengre tid. Det er imidlertid behov for en mer helhetlig og overordnet struktur. Det vil derfor arbeides med å etablere dette.

Beredskap og samfunnssikkerhet

Kommunen intensiverer innsatsen innen samfunnssikkerhet og beredskap for å møte et økende krav til robusthet, beredskapsevne og koordinert krisehåndtering. Det legges vekt på både forebyggende arbeid og bedre evne til å håndtere uønskede hendelser.

Fokusområder i perioden:

- **Oppdatering av beredskapsplanverk:** Det arbeides systematisk med å revidere og videreutvikle kommunens beredskapsplaner, inkludert helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og sektorvise ROS-analyser.
- **Styrking av kriseledelse og øvingsaktivitet:** Det planlegges og gjennomføres jevnlige øvelser på ulike nivåer i organisasjonen, både internt og i samarbeid med eksterne beredskapsaktører som politi, brannvesen og helseforetak.
- **Digital sikkerhet og beredskap mot IKT-hendelser:** Økt avhengighet av digitale løsninger stiller krav til motstandsdyktige systemer og rask respons ved avvik eller angrep. Kommunen arbeider aktivt med informasjonssikkerhet og hendelseshåndtering.
- **Klimatilpasning og beredskap for ekstremvær:** Arbeidet med å tilpasse infrastruktur og tjenester til økt risiko for flom, skred og ekstremnedbør prioriteres, i tråd med kommunens klimastrategi.
- **Beredskap i helse og omsorg:** Det vurderes tiltak for å sikre tilstrekkelig bemanning og medisinsk beredskap i helse- og omsorgstjenestene ved langvarige kriser eller større hendelser.

Målet er å sikre at kommunen har god oversikt, klare roller og ansvar, og tilstrekkelig kapasitet til å beskytte liv, helse og kritiske samfunnsfunksjoner – både i normalsituasjoner og ved kriser.

2.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

2.5.1 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv

Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn sammenlignbare storbykommuner når det gjelder andel personer som står utenfor utdanning og arbeidsliv. Det gjelder særlig ungdom. Utenforskap har nær sammenheng med at en for stor andel av de unge ikke fullfører videregående utdanning.

Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift. Det innebærer et særlig ansvar for å tilby arbeidstrening, kvalifisering mot kompetansebevis og lærlingplasser. Det er viktig å ha god kvalitet på oppfølging av lærlinger så de ikke faller ut av utdanningsløpet. Det er også åpnet opp for at kommunen kan ansette inntil 20 personer per år som etter gitte kriterier er unntatt fra kvalifikasjonsprinsippet. Kommunen har gjort flere positive erfaringer gjennom programmet "Flere i arbeid". Når programmet avsluttes i 2026, tas de gode erfaringene derfra videre inn i ordinær drift.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Antall lærlingeplasser er økt	175	175	175

2.6 Planoppgaver

Endringer av [Planoppgaver 2025-2028](#) gjøres i tråd med bystyrets vedtak om «planvask». Følgende planer skal utarbeides og følges opp av Organisasjon og teknologi i perioden 2026-2029:

Livsfasepolitikk

Arbeidet er en oppfølging av tidligere vedtatt seniorpolitikk og i tråd med vedtatt helhetlig arbeidsgiverpolitikk. Kommunen er i ferd med å utforme en livsfasepolitikk som sikrer at vi er en inkluderende arbeidsgiver som ivaretar medarbeidere i alle livsfaser. For å sikre bred involvering og forandring på tvers av direktørområdene er arbeidet besluttet organisert som et prosjekt.

Plan for livsfasepolitikk utformes som en administrativ handlingsplan under arbeidsgiverstrategien.

2.7 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Organisasjon og teknologi	275 748	301 112	317 375	323 896	314 703	321 007
Sum	275 748	301 112	317 375	323 896	314 703	321 007

Organisasjon sitt driftsbudsjett er fra 2025 til 2026 økt med 5,1 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 11,2 mill. kr, til sammen 16,3 mill. kr. Hovedårsaken til økningen i budsjettet er tilførsel av midler som følge av at Digitalisering er flyttet til IT og at budsjettet som følge av det øker med 7,6 mill. kr.

Andre større forhold som påvirker budsjettet:

- Valg korrigering (ikke valg i 2026), -6,3 mill. kr
- AFP - sentralisering av ordningen, -4,5 mill. kr
- Økt forsikringspremie, 5 mill. kr
- Forsikring kommunale boliger som tidligere lå i boligstiftelsen, 2,8 mill. kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	301 112	301 112	301 112	301 112
Sum Deflator	7 528	7 528	7 528	7 528
Sum Lønns- og prisjustering	3 645	3 645	3 645	3 645
Sum Integreringstilskudd	0	-1 230	-1 230	-1 230
Tidligere vedtatte tiltak				
Arealoptimaliseringsprosjektet - delfinansiering	0	0	102	102
Digitalt kompetansestyringssystem	1 179	1 179	0	0
Finansiering 25% jordmorstilling BHT fra HM og Oppvekst 2025 og 2026	0	-472	-472	-472
Folkevalgt opplæring	0	-526	-526	-526
Mer effektiv politisk organisering/struktur	0	-512	-1 025	-1 025
Overføringer fra Digitalisering til IT	7 564	7 564	7 564	7 564
Reduserte reiseutgifter Areal og miljøutvalget overføres til Organisasjon	102	102	102	102
Valgavvikling	-6 292	12	-6 292	-6 292
Andre tiltak	0	0	0	0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	2 554	7 347	-545	-545
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-1 267	-1 981	-1 981	-1 981
Vedtatte endringer	12 459	15 309	7 417	7 417
Vedtatt ramme	313 570	316 421	308 528	308 528
Nye tiltak				
20% stilling klagenemnda fra Innbyggertorg til PAS	170	170	170	170
Forsikringer - nytt anbud	5 000	5 000	5 000	5 000
Forsikringspremie kommunale boliger	2 800	2 800	2 800	2 800
IT - Bredbåndsutbygging	930	0	0	0
IT - Microsoft økning i lisenser	1 000	6 000	6 000	6 000
Midler til gjennomføring av jubilentfest overføres fra PAS til Innbyggertorget	-1 410	-1 410	-1 410	-1 410
Midler til gjennomføring av ordførerens veteranmiddag overføres fra PAS til Innbyggertorget	-51	-51	-51	-51
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-56	-56	-56	-56
Omstillingsmidler til nærværarbeid	1 500	0	0	0
Overføring fra HM og Oppv. 10% stilling hovedverneombud	82	82	82	82
Sentralisering av AFP-ordningen	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Sentralisering ERP-kostnader	-1 710	-1 710	-1 710	-1 710
Vaksinering og HMS kurs	250	250	250	250
Valgavvikling	0	0	0	6 304
Sum Nye tiltak	4 005	6 575	6 575	12 879

Organisasjon og teknologi

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd Traineer 5 innvandrere med høyere utdanning	0	1 300	0	0
Sum Integreringstilskudd	0	1 300	0	0
Nye tiltak og realendringer	4 005	7 875	6 575	12 879
Sum Rammefordeling	-200	-400	-400	-400
Interne rammeendringer	-200	-400	-400	-400
Ramme 2026-2029	317 375	323 896	314 703	321 007

Tidligere vedtatte tiltak

Arealoptimaliseringsprosjektet – delfinansiering

I prosjektet aktivitetsbasert arbeidsplasser blir det kjøpt inn nye PCer i deler av 2. etg. i Rådhuskvartalet. Som følge av det forventes en besparelse på mindre innkjøp av nytt PC-utstyr på 100 000 kr i 3 år for Organisasjon.

Digitalt kompetansestyringssystem

Midler bevilget til digital kompetansestyring i 2026 og 2027.

Finansiering 25% jordmorstilling BHT fra HM og Oppvekst 2025 og 2026

Det er gjort en avtale om at Oppvekst og Helse og mestrings dekker 25% hver av kostnadene til jordmorstilling i 2025 og 2026 ettersom jobben som gjøres fører til besparelser i deres områder.

Folkevalgt opplæring

Gjelder besparelse som følge av at bystyret har vedtatt at folkevalgtopplæringen i 2027 skal være i et kommunalt bygg og gjennomføres uten vesentlige merkostnader.

Mer effektiv politisk organisering/struktur

Bystyret ba om sak om mer effektiv politisk organisering/struktur ved en senere anledning. Rammen til Organisasjon reduseres.

Overføringer fra Digitalisering til IT

Digitalisering ble flyttet fra Samhandling og Innovasjon til Organisasjon og teknologi fra mars 2025. Driftsbudsjettet overføres permanent.

Nye tiltak

Forsikringer - nytt anbud

Forventet økning i forsikringspremie basert på tall fra kommunens forsikringsmegler

Forsikringspremie kommunale boliger

De kommunale boligstiftelsene ble opphevet i 2025 og eierskapet til boligene er overtatt av kommunen. Forsikringsansvaret et sentralisert i Organisasjon og teknologi og det overføres 2,8 mill. kr fra Eiendom til dekning av økt forsikringspremie.

IT – Bredbåndsutbygging

Kommunens andel for å ferdigstille bredbåndsutbyggingen.

IT - Microsoft økning i lisenser

I 2026 er økningen ut fra dagens priser. I 2027 skal det inngås en ny 3-årig entrepriseavtale med Microsoft der lisensen antas å øke med ca. 5 mill. kr.

Midler til gjennomføring av jubilentfest overføres fra PAS til Innbyggertorget

Ansvar for budsjett og gjennomføring av jubilentfesten for kommunens ansatte blir overført fra Politisk og administrativt sekretariat til Innbyggertorget.

Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift

Kommunen har utarbeidet nytt telefonreglement som gir besparelser i arbeidsgiveravgiften hos alle områder. Besparelsen er fordelt ut.

Omstillingsmidler til nærværarbeid

I økonomiplan 2024-2027 ble midler på 3 mill. kr årlig for 2025 og 2026 omprioritert til videre omstillingsarbeid TØRN arbeidet i Helse og mestring. I samme periode ble midler nærvær/sykefravær prosjektet i Organisasjon og teknologi avsluttet i 2024. Helse og mestring og Organisasjon og teknologi ser behov for å videreutvikle metoder for å jobbe for å øke nærværet i helse og mestringstjenestene, og omprioriterer 1,5 mill. kr av disse midlene til å styrke arbeidet med inkludering i jobb, IA arbeid og nærværarbeid i tjenestene. Helse og mestring og Organisasjon og teknologi vil gjennom kommunens fagopplæring fortsette arbeidet med å kvalifisere husassistenter i forhold til behov i omsorgssentrene.

Overføring fra HM og Oppv. 10% stilling hovedverneombud

Som følge av underfinansiering ved tidligere flytting av ansettelsesforhold for hovedverneombud overfører HM og Oppvekst midler til 5% stilling hver.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

Sentralisering ERP-kostnader

I forbindelse med innføringen av nytt ERP-system er det kartlagt hvilke kostnader kommunen i dag har til Visma-lisenser, og hvilke av disse som faller bort fra 1. januar 2026. Samtidig er kostnadene for det nye ERP-systemet beregnet. Flere områder påvirkes. For å sikre en oversiktlig håndtering av kostnader og finansiering, foreslås det at alle kostnader i første omgang samles under Økonomi og virksomhetsstyring - sammen med finansieringen.

Vaksinering og HMS kurs

For å slippe å ompostere mellom BHT og enhetene for vaksinering og HMS kurs tilføres midler tilsvarende dagens nivå. Oppgavene det har vært "internfakturert" for er lovpålagte.

Valgavvikling

Gjelder justering i forhold til de år det er valg.

Integreringstilskudd

Integreringstilskudd Traineer 5 innvandrere med høyere utdanning

Midler til traneeordning for innvandrere med høyere utdanning i 2026 og 2027.

2.8 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026- 29	Inntekt 2026- 29
Investeringer							
Ipad til bystyret	600	0	300	0	0	300	0
IT-kapasitet og sikkerhet		3 000	11 800	3 000	3 000	20 800	0
NBN (nasjonalt begrenset nett)	250	250	0	0	0	250	0
Sum investeringer	850	3 250	12 100	3 000	3 000	21 350	0

Ipad til bystyret

Etter kommunevalget i 2027 vil det nye bystyret ha behov for nye iPader. Investeringsbevilgningen er på 300 000 kr. Total prosjektkostnad på 600 000 kr skyldes innkjøp av iPad vedrørende nytt bystyre i 2023.

IT-kapasitet og sikkerhet

Prosjektet er en løpende bevilgning og benyttes til nødvendige tiltak for å vedlikeholde den tekniske standarden på infrastrukturen. Det omfatter blant annet vedlikehold av datanettet og serverparken, samt ulike sikkerhetstiltak. Noen av tiltakene er i tråd med planlagte behov, mens andre behov igjen kommer som en følge av akutte hendelser.

I 2027 er det planlagt større investeringer i form av utskiftninger av aksesspunkter samt brannmur.

NBN (nasjonalt begrenset nett)

Kommunen investerer i Nasjonal begrenset nett (NBN) for å ha mulighet til å behandle og kommunisere gradert informasjon til samarbeidsaktører.

3 Økonomi og virksomhetsstyring

3.1 Kort om området

Området Økonomi og virksomhetsstyring ble etablert våren 2025. I området er det fem stabsenheter med hvert sitt områdeansvar: Strategi, analyse og styring, Økonomistyring inkludert eierskap, Anskaffelser, Regnskap og Forskning og utvikling. Økonomi og virksomhetsstyring fungerer som en sentralisert stabs- og støttetjeneste for de andre tjenesteområdene i kommunen. Totalt er det 80 ansatte fordelt på 73 årsverk. Budsjettet for kontrollutvalget, Region Kristiansand, Europakontoret og tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS er også en del av områdets budsjetttramme.

Strategi, analyse og styring har det overordnede ansvaret for virksomhetsstyring, internkontroll og kvalitetssikring i Kristiansand kommune. I tillegg ligger til planarbeid, resultatoppfølging, prosjekt- og prosessledelse, samt analyse og statistikk.

Økonomistyring er en sentralisert tjeneste som har hovedansvaret for utarbeidelse av kommunens økonomiplan, tertialrapportering og overordnet økonomistyring for områdene. Anskaffelser er en sentralisert tjeneste og har ansvar for å gjennomføre anskaffelsesprosesser for kommunens innkjøp som overstiger 100 000 kr.

Regnskap er ansvarlig for både den løpende regnskapsføringen og gjennomføringen av årsoppgjøret for ca. 35 særregnskaper, i tillegg til å håndtere bykasseregnskapet. Finansforvaltningen ivaretas også av her, samt ansvaret for administrasjonen av kommunens økonomisystem.

Forskning og utvikling bidrar blant annet til innovasjon i kommunens tjenester sammen med områdene og eksterne samarbeidspartnere, i tillegg til å være pådriver for forskning og innovasjonsarbeid fra idéfase til implementering. Det er bindeleddet mellom kommunens tjenester og akademien.

Området er dedikert til å være en pådriver for effektivisering og kontinuerlig forbedring av økonomistyringen, samt understøtte annet utviklingsarbeid.

3.2 Hovedutfordringer

I starten av økonomiplanperioden vil ERP-innføringen kreve betydelig innsats i form av tid og kompetanse, blant annet knyttet til opplæring av nye system, oppfølging, tilpasninger og videreutvikling av interne rutiner i tråd med det nye systemet. I tillegg skal Kirkelig fellesting, som Regnskap leverer tjenester til, innføre et annet ERP-system. Dette vil skape ytterligere kompleksitet i tjenesteleveransen og krever tilpasning i både rutiner og kompetanse.

Fokus på å sikre gyldig avtaledokumentasjon for kommunens innkjøpsbehov opprettholdes. Anskaffelser står i en presset situasjon knyttet til kapasitet og arbeider med å vri ressurser over mot avtaleoppfølging. Tilknytning til OFA vil bidra her, men selskapets produksjon har i en periode vært påvirket av lavere bemanning. Fortsatt fokus på opplæring og lojalitet til bruk av eksisterende avtaler vil være av betydning for å få økt etterlevelse av anskaffelsesregelverket i kommunen.

Området vil i løpet av økonomiplanperioden stå overfor ressursutfordringer. Bemanningsendringer, nye arbeidsoppgaver og planlagte innsparinger gjør det nødvendig å finne balansen mellom effektivisering og kvalitet. Viktig nøkkelkompetanse vil forsvinne som følge av pensjonering, og flere funksjoner er sårbare ved fravær. Innsparingene påvirker også utviklingsarbeidet, og ekstern finansiering søkes derfor i større grad.

3.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2026	2027	2028	2029
Anskaffelser	-564	-1 025	-1 025	-1 025
Forskning og utvikling	-282	-594	-594	-594
Økonomistyring	-1 003	-972	-972	-972
Regnskap	-205	-205	-205	-205
Strategi, analyse og styring	-1 286	-1 286	-1 286	-1 286
Totalsum	-3 340	-4 083	-4 083	-4 083

Innsparingskravene for økonomiplan 2026–2029 må ses i sammenheng med rammereduksjonen knyttet til sentralisering av AFP-ordningen i kommunen. Området har derfor gjennomført flere tiltak enn det som fremkommer i innsparingstabellen.

Det viktigste å få frem er at området i perioden samlet sett reduserer bemanningen tilsvarende 5 årsverk – ett årsverk på hver av stabsenhetene. Reduksjonen skjer gradvis, hovedsakelig gjennom naturlig avgang og ved at stillinger ikke erstattes der det vurderes som forsvarlig. Noen ansatte har allerede sluttet i 2025 uten å bli erstattet. Dette innebærer at årsverktallet ved utgangen av perioden ikke nødvendigvis vil fremstå som 5 lavere enn i 2026, selv om områdets økonomiske rammer i realiteten er redusert tilsvarende.

Årsverk fordelt	2025	2026	2027	2028
Strategi, analyse og styring	-1	-1	-1	-1
Økonomistyring		-1	-1	-1
Anskaffelser			-1	-1
Regnskap		-1	-1	-1
Forskning og utvikling	-1	-1	-1	-1
Antall årsverk	-2	-4	-5	-5

3.4 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene bygger direkte på hovedutfordringene i området. I 2026 vil innføringen av nytt ERP-system være den høyeste prioriteten. Dette vil kreve betydelig tid og ressurser fra alle stabsenhetene. Videre vil området prioritere å realisere synergieffektene fra organisasjonsutviklingsprosessen, blant annet ved å knytte analyse tettere til økonomistyringen. Det vil også legges vekt på å håndtere kommende kapasitetsutfordringer på en best mulig måte.

3.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

3.5.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55% lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Delmål: Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp.

Kommunen skal bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene. Det skal vurderes hvorvidt alternative løsninger for behovsdekning kan være mindre miljøbelastende gjennom hele livsløpet. I Kristiansand kommune skal det derfor stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

Flere i arbeid

Området bidrar til satsingen Flere i arbeid. Anskaffelser vurderer handlingsrommet som ligger i anskaffelsesregelverket hva angår muligheter for å bruke reserverte kontrakter eller utvidet egenregi i utvalgte konkurranser for å kunne være med å stimulere til oppfyllelse og medvirkning av/til denne satsingen.

Forskning og utvikling bidrar med veiledning i prosjekt- og programarbeid knyttet til utsatte barn og unge. Sammen med fylkeskommunen bidrar ressurser fra området i planlegging og gjennomføring av Levekårskonferansen som arrangeres årlig som en nasjonal konferanse i Kristiansand. Stabsenheten leverer en betydelig innsats til programmet Flere i arbeid og skal første halvår 2026 ferdigstille prosjektet Inkluderingspartnerskap som mottar støtte fra Forskningsrådet. Doktorgradsarbeid finansiert gjennom Offentlig Ph.d. ordningen som belyser implementering i programmet Flere i arbeid forventes ferdigstilt i 2026. Det arbeides med søknad til Forskningsrådet knyttet til behov for ny kunnskap og bedre tjenester identifisert gjennom programmet Flere i arbeid. Dersom søknaden får støtte, vil det være behov for kapasitet til å drive prosjektet i fire år framover.

Programstøtten fra Strategi, analyse og styring omfatter analyse, gevinstrealisering, effektmåling og strategisk forankring. Ved videre implementering i drift fra 2026 blir særlig analysekompetanse og samarbeid med fylkeskommunen og Nav Agder avgjørende.

3.6 Planoppgaver

Endringer av [Planoppgaver 2025-2028](#) gjøres i tråd med bystyrets vedtak om «planvask». Følgende planer skal utarbeides og følges opp av økonomiområdet i perioden 2026-2029:

Anskaffelsesstrategi

Arbeidet med ny anskaffelsesstrategi har tidligere blitt utsatt flere ganger. Offentlige anskaffelser er et område med omfattende og strenge lovkrav, men det finnes samtidig et visst handlingsrom innenfor de gjeldende rettslige rammene.

I forslaget til ny anskaffelseslov, som ennå ikke er vedtatt, foreslås det å innføre en plikt for oppdragsgivere til å ha en anskaffelsesstrategi som beskriver hvordan samfunnshensyn skal ivaretas i anskaffelser. I tillegg skal det utarbeides rutiner for hvordan disse hensynene skal følges opp i praksis. Både strategien og rutinene skal være offentlig tilgjengelige.

Flere konkrete punkter knyttet til anskaffelser er allerede innarbeidet i kommunens eksisterende planer, strategier og handlingsplaner. I tillegg legger kommunens seriøsitetsbestemmelser føringer for arbeidet på området.

På bakgrunn av dette vurderes det som ikke nødvendig å utarbeide en ny politisk vedtatt temaplan for anskaffelser på nåværende tidspunkt. Det anses som mer hensiktsmessig å videreføre og følge opp de allerede vedtatte planene, som inneholder en rekke relevante tiltak det allerede jobbes med og rapporteres på i ulike sammenhenger.

Det anbefales derfor at det i første omgang utarbeides en administrativ oversikt som:

- Oppsummerer relevante punkter fra tidligere vedtatte planer knyttet til anskaffelser, og
- Ivaretar de føringene som følger av det nye lovforslaget, dersom dette blir vedtatt.

Finansstrategi og finansreglement

Finansreglement med finansstrategi rulleres med hver bystyreperiode selv om dette ikke er et formelt krav. Det er derfor ikke nødvendig at dette står i oversikten over planoppgaver. Nytt finansreglement med finansstrategi ble vedtatt av bystyret våren 2025.

Eierskapsmeldingen

Etter kommuneloven §26-1 skal kommunen minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Gjeldende eierskapsmelding ble vedtatt i forrige valgperiode, og det legges opp til at det utarbeides ny eierskapsmelding i 2026.

Universitetsbystrategien ble vedtatt i 2019 og varer til 2030. Den er grunnlaget for nødvendig samordning med UiA på et viktig fag- og politikkområder. Den ble tidligere fulgt opp av en politisk vedtatt handlingsplan. Denne er nå faset ut. Universitetsbystrategien foreslås forlenget i nåværende form, da den er retningsgivende for samarbeidet mellom UiA og Kristiansand kommune. Den vil bli vurdert revidert i løpet av de nærmeste to årene, og vil da gjøres om til Temaplan for universitetsbyen i tråd med nytt plansystem.

Internasjonal strategi ble [vedtatt i 2021](#) for å gi det internasjonale arbeidet i den sammenslåtte kommunen den ønskede retningen. Etter fire år er vurderingen at det ikke er behov for å gjøre gjeldende strategi om til en politisk vedtatt temaplan. Det vurderes som mer hensiktsmessig å følge opp bakgrunnen for planen administrativt og politisk som følger:

På administrativ side vil årlige prioriteringer i virksomhetsplanen til Økonomi og virksomhetsstyring og tjenesteområdene være styrende. Samtidig vil kontinuerlig utvikling av eksternt finansierte prosjekter basert på tjenesteområdenes behov rette seg etter målene i kommuneplanens samfunnsdel og delmål i temaplaner.

Ovenfor politisk ledelse vurderes følgende som mer virkningsfulle enn en rullert handlingsplan for internasjonalt arbeid:

- Ett årlig temamøte i formannskapet, om oversikt over kommunens samlede internasjonale aktiviteter og vurdering av nytten.
- Oppdatert oversikt over kommunens internasjonale nettverk, vennsks- og samarbeidsbyer samt ande internasjonale engasjementer på [kommunens hjemmeside](#).
- Strategiene i Internasjonal strategi følges opp med mer aktiv bruk av kapitler i økonomiplan; "Oppfølging av kommuneplanen" og "Forutsetning for å lykkes".

3.7 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Økonomi og virksomhetsstyring	84 714	205 738	240 024	240 095	241 681	239 975
Sum	84 714	205 738	240 024	240 095	241 681	239 975

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 26,2 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 6,57 mill. kr. Endringene er i hovedsak knyttet til tekniske justeringer som følge av organisasjonsutviklingsprosessen og sammenslåing av stabsområder med 26,1 mill. kr, økt tilskudd til KBR på 6,7 mill. kr, samt kostnader knyttet til innføringen og drift av nytt ERP-system på netto 5,4 mill. kr. Rammereduksjon skyldes innsparingstiltak og rammereduksjon ved sentralisering av AFP-ordningen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	205 738	205 738	205 738	205 738
Sum Deflator	5 143	5 143	5 143	5 143
Sum Lønns- og prisjustering	1 429	1 429	1 429	1 429
Tidligere vedtatte tiltak				
Innføring av nytt ERP system	-2 050	-4 100	-4 100	-4 100
Overføring ramme fra Strategi til Strategi, analyse og styring	17 855	17 855	17 855	17 855
Overføring ramme fra Virksomhetsstyring til Strategi, analyse og styring	8 245	8 245	8 245	8 245
Rammejustering redusert disposisjonsfond	0	-2 050	-2 050	-2 050
Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)	4 100	8 200	8 200	8 200
Andre tiltak	156	156	156	156
Sum Tidligere vedtatte tiltak	28 306	28 306	28 306	28 306
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-3 340	-4 083	-4 083	-4 083
Vedtatte endringer	31 538	30 795	30 795	30 795
Vedtatt ramme	237 276	236 533	236 533	236 533
Nye tiltak				
Kontrollutvalget: Besparelse oppsigelse sekretariatsfunksjon	0	-500	-500	-500
Kutt i konferanser og temauker i egen regi Bystyresak 20/25	-1 230	-1 230	-1 230	-1 230
Europakonferansen				
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-22	-22	-22	-22
Rammejustering redusert disposisjonsfond	-1 000	1 000	1 000	1 000
Sentralisering av AFP-ordningen	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
Sentralisering ERP-kostnader	2 092	2 092	2 092	2 092
Økt budsjett kontrollutvalget iht. vedtak	179	179	179	179
Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)	2 599	2 413	3 999	2 293
Økte driftskostnader ERP	3 300	2 800	2 800	2 800
Andre tiltak	30	30	30	30
Sum Nye tiltak	2 748	3 562	5 148	3 442
Nye tiltak og realendringer	2 748	3 562	5 148	3 442
Ramme 2026-2029	240 024	240 095	241 681	239 975

Tidligere vedtatte tiltak

Innføring av nytt ERP system

Kostnader knyttet til innføring av nytt ERP-system er finansiert av bykassa i prosjektperioden, før midlene leveres tilbake i sin fullhet fra 2027. Midlene er i hovedsak knyttet til frikjøp av ansatte.

Rammejustering redusert disposisjonsfond

I 2025 og 2026 ble områdets budsjett styrket med 2 mill. kr hvert av årene med midler for å finansiere 2 årsverk som tidligere er finansiert av områdets disposisjonsfond. Fondet ble tilsvarende redusert.

Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)

Det ble gjennomført en beredskapsanalyse for KBR IKS. Kravet til bemanning øker blant annet når tettstedet Kristiansand passerer 100 000 innbyggere rundt år 2030. Det planlegges rehabilitering av Kristiansand Brannstasjon samt planlegging av permanent øvingsanlegg i 2028/29 og ny kasernert stasjon på vestsiden i kommunen i 2030. Dette gir kapitalkostnader som må dekkes av eierkommunene dersom tiltakene skal gjennomføres.

For 2025 ble det vedtatt et tilskudd tilsvarende pris- og lønnsjustert tilskudd for 2024, samt en økning på 391 000 kr til 110 sentralen. Det er 1 mill. kr lavere tilskudd enn forslaget fra administrasjonen i KBR IKS. Det legges til grunn at KBR IKS bruker disposisjonsfondet i 2025. For årene 2026-2028 er vedtatt økonomiplan lavere en forslaget fra KBR IKS (1,5 mill. kr i 2026, 2 mill. kr i 2027 og 2,8 mill. kr lavere i 2028).

Nye tiltak

Kontrollutvalget: Besparelse oppsigelse sekretariatsfunksjon

Kommunedirektøren vil vurdere en mer effektiv og kostnadsbesparende sekretariatsfunksjon for kontrollutvalget og har lagt inn en besparelse på 500 000 kr fra 2027.

Kutt i konferanser og temauker i egen regi Bystyresak 20/25 Europakonferansen

Kommunens direkte økonomiske bidrag til Europakonferansen på 1,2 mill. kr kuttes i tråd med formannskapetets vedtak fra juni 2025. Kommunedirektøren har i august 2025 lagt fram en modell for videreføring av aktivitetene, basert på bredt partnerskap og fullfinansiert administrasjon fra ekstern aktør som frikjøper prosjektleder i Kultur og innbyggerdialog.

Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift

Kommunen har utarbeidet nytt telefonreglement som gir besparelser i arbeidsgiveravgiften hos alle områder. Besparelsen er fordelt ut.

Rammejustering redusert disposisjonsfond

Henger sammen med tidligere vedtatt tiltak. Midlene ble levert tilbake i 1. tertialrapport 2025, og fordeles likt i økonomiplanperioden.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

Sentralisering ERP-kostnader

I forbindelse med innføringen av nytt ERP-system er det kartlagt hvilke kostnader kommunen i dag har til Visma-lisenser, og hvilke av disse som faller bort fra 1. januar 2026. Samtidig er kostnadene for det nye ERP-systemet beregnet. Flere områder påvirkes. For å sikre en oversiktlig håndtering av kostnader og finansiering, foreslås det at alle kostnader i første omgang samles under Økonomi og virksomhetsstyring - sammen med finansieringen.

Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)

Økt tilskudd til KBR knytter seg til bemanningsøkning og kostnader for Nasjonalt kommunesamarbeid for 110-sentralene IKS som overstiger deflatorjusteringen.

Økte driftskostnader ERP

Lisenskostnader og andre driftskostnader knyttet til nytt ERP-system øker fra dagens økonomiske ramme.

4 Oppvekst

4.1 Kort om området

Oppvekst har ansvaret for et helhetlig tjenestetilbud til barn og unge som skal sikre trygge oppvekstsvilkår og gode læringsarenaer for barn og ungdom. Opplevelsen av å være inkludert i fellesskapet er grunnleggende for at barn og unge skal oppleve trygghet, mestring, mening og glede, og for all læring og utvikling. Inkludering må også forstås og ses i et videre og mer langsiktig perspektiv, der formålet er at alle barn og unge i fremtiden skal kunne delta og påvirke i arbeids- og samfunnsliv, og få et godt og meningsfullt liv.

Disse hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel er særlig sentrale for området:

- I Kristiansand opplever alle barn og unge å være en del av fellesskapet.
- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
- Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller
- Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.

Området består av disse kommunalsjefområdene:

- Direktørområde med stab.
- Barnehage (Barnehageeier for kommunale barnehager og barnehagemyndighet for kommunale og private barnehager).
- Skole og SFO.
- Barne- og familietjenester (helsetjenester for barn og unge, forebyggende tjenester, barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste).

4.2 Hovedutfordringer

De fleste barn og unge i Kristiansand har en god oppvekst. Ungdata-undersøkelsen fra 2025 viser at de aller fleste elever har det bra, og på elevundersøkelsen oppgir elevene på alle trinn høyere trivsel enn landssnittet. Elevene rapporterer om gode relasjoner til foreldre, venner og lærere, og trives i skolemiljøet. Foreldreundersøkelsen viser også at foreldre er fornøyde med barnehagetilbudet. Dette gir et godt utgangspunkt for læring og utvikling.

Samtidig ser vi at det fortsatt er store ulikheter. Flere unge har utfordringer knyttet til psykisk helse, og noen lever med omsorgssvikt, vold og overgrep. Ungdomsvold og kriminalitet er en stor utfordring, selv om det har vært nedgang det siste året. Dette krever målrettet innsats og tett samarbeid mellom tjenester.

Oppvekstreformen har medført at kommunen har overtatt oppgaver som tidligere lå hos staten. Det stiller høye krav til tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid – både internt i oppvekstområdet og med andre kommunalområder og frivillige aktører. Barn og unges medvirkning og foreldres involvering er avgjørende for å lykkes med forebyggende arbeid og sikre kvalitet i tjenestene.

En stor andel barn og unge vokser opp i lavinntektsfamilier, og psykososiale vansker og læringsutfordringer samvarierer med sosioøkonomisk bakgrunn. Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i denne gruppen. Utdanningssystemet lykkes ikke godt nok med å utjevne forskjellene, og for mange elever går ut av grunnskolen uten gode nok grunnleggende ferdigheter.

Elevundersøkelsen viser, som i landet forøvrig, at en stor andel elever opplever mobbing. Selv om andelen elever som rapporterer mobbing er høy, viser undersøkelsen at mange av disse elevene samtidig oppgir at de trives på skolen. Dette understreker kompleksiteten i elevenes skolehverdag, og

Oppvekst

behovet for å forstå og følge opp mobbing i lys av en helhetlig og systematisk tilnærming. Mobbing har alvorlige konsekvenser for de berørte og krever omfattende oppfølging. Lovverket stiller store krav til dokumentasjon og tiltak, og det krever betydelige ressurser. Flere ansatte opplever vold og trakassering, men antall avvik har gått ned siste år, og det kan tyde på at kompetanseheving og tiltak for å ivareta personalet har hatt god effekt.

Omfanget av spesialpedagogisk hjelp og individuelt tilrettelagt opplæring har gått noe ned de siste to årene, men ligger ennå på et for høyt nivå. Dette utfordrer ressursfordelingen, da spesialpedagogiske tiltak kan svekke det ordinære tilbudet og grunnbemanningen, og føre til en negativ spiral.

Individualisering som samfunnstrend gir seg utslag i økt etterspørsel etter individrettede tiltak. Dette utfordrer balansen mellom individuelle rettigheter og fellesskapets behov.

Elevenes motivasjon synker utover skoleløpet, særlig på mellomtrinnet. Læreplanfornyelsen og stortingsmeldingen *Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn* (Meld. St. 34, 2023–2024) gir tydelige føringer om å utvikle en mer praktisk og relevant skole. Dette er viktig for å motvirke utenforskap og styrke elevenes engasjement.

Digitale medier er en integrert del av barn og unges hverdag. Økt skjermbruk kan ha negative konsekvenser, samtidig som digitale plattformer gir nye muligheter og impulser. Kunstig intelligens utfordrer og kan berike læringsmiljøet, og det er viktig at ansatte har oppdatert kompetanse for å følge utviklingen.

Ufrivillig skolefravær er en bekymring. Årsakene er sammensatte, med overrepresentasjon av elever med nevroutviklingsforstyrrelser og sammensatte vansker. Det er igangsatt kompetanseheving gjennom en nasjonal pakke for å møte denne utfordringen.

Samfunnsutviklingen preges av økt kompleksitet og rask endringstakt. Krig, konflikter og utfordringer mot demokratiet i flere vestlige land påvirker også barn og unge i Kristiansand. Det er derfor viktig å styrke deres forståelse for demokrati og medborgerskap, og gi dem verktøy til å delta aktivt i samfunnet.

Press på økonomien

Området fikk et negativt resultat i 2024 på -17,3 mill. kr, etter et positivt resultat i 2023 på 34 mill. kr. For 2025 forventes det et avvik som er på nivå med 2024 og det er fortsatt utfordringer knyttet til å levere tjenester innenfor budsjetttrammene. De største utfordringene finner vi på skoleområdet og institusjons- og akutt plasseringer innenfor Barnevernet.

Flere skoler befinner seg i en krevende økonomisk situasjon. Årsaken til utfordringen har med flere særegne forhold å gjøre:

- Økt omfang av lovpålagte tiltak knyttet til enkeltelever med behov for særskilt oppfølging og tilrettelegging. Innskjerpingen av Opplæringslovens § 12 har medført flere inngripende tiltak som krever økt bemanning.
- Økning i antall elever med medisinske behov og elever innenfor autismespekteret. Kompetanseavdelingene er fulle, og flere elever som tidligere ville fått sitt tilbud der, må nå få tilrettelegging på nærskolen.
- Skoleområdet står overfor en betydelig nedgang i elevtallet i grunnskolen de kommende årene. Dette medfører reduserte økonomiske rammer, som igjen krever justeringer i bemanningen ved skolene for å oppnå økonomisk balanse. Høsten 2025 er det 225 elever færre enn foregående skoleår. Det innebærer rammereduksjon på ca. 20 mill. kr på årsbasis.

Oppvekst

- Lønnsglidning som følge av at mange lærere tar videreutdanning årlig. Antallet har ligget på over 100 de seneste årene, men er nå litt lavere.
- Alle grunnskolelærere uteksamineres nå med mastergrad (lektor) som gjør at nyutdannede starter på langt høyere lønn enn tidligere.
- Kostbar skolestruktur som medfører at mye ressurser brukes på administrasjon og ledelse på grunn av mange enheter, i tillegg kommer også kostnadene ved å drifte en større bygningsmasse enn nødvendig.

I 1. tertial 2025 ble midlene som ble tilført rammen i forbindelse med Statsbudsjettet 2025, og som var tiltenkt å styrke bemanningen i SFO, omprioritert til skole, totalt 11,8 mill. kr. Denne omprioriteringen er med på å dempe effekten av elevtallsnedgangen og unngå de mest inngripende innsparingstiltakene på skolene.

Veksten i antall institusjons- og akutt plasseringer som startet i 2024, har fortsatt inn i 2025. Barnevernet hadde i 2025 budsjettert med et gjennomsnitt på 15,5 barn plassert i institusjon, mens det per september er 27 barn institusjonsplassert etter barnevernloven. Det er vedvarende utfordringer med å rekruttere fosterhjem, og tilgangen på spesialiserte fosterhjem er begrenset. Til tross for Bufetats bistandsplikt overfor kommunene, oppleves det hyppige brudd på denne forpliktelsen. Dette representerer en betydelig økonomisk utfordring som forventes å vedvare i 2026, og det vil være nødvendig med virkningsfulle innsatser tidligere og omprioriteringer i økonomiplanperioden for å håndtere dette.

Kommunen fikk med virkning fra 2025 en rammeøkning på 8 mill. kr, begrunnet i økte kostnader knyttet til institusjonsplasser. På det tidspunktet behovet ble beregnet (ved rullering av økonomiplan 2025–2028), var antall plasser vesentlig lavere enn dagens nivå, og prognosene viste en mulig nedgang. Det ble derfor vurdert at merkostnadene kunne håndteres gjennom et engangsbeløp på 4 mill. kr, som ble innarbeidet i budsjettet for 2025.

Utviklingen i antall institusjonsplasseringer har imidlertid vært betydelig høyere enn forutsatt, og det er nå klart at det opprinnelige engangsbeløpet ikke er tilstrekkelig for å dekke de reelle kostnadene. Det er derfor behov for en varig styrking av rammen i tillegg til å fortsette omstillingsarbeidet, for å sikre bærekraftig finansiering av institusjonsplasser i planperioden.

Barnevernet har også utgifter knyttet til barn med rettigheter etter flere lovverk. Selv om antallet barn ikke har økt fra 2024, har døgnprisene steget, og enkelte saker med oppstart høsten 2024 har helårseffekt i 2025. Kostnadene for disse plassene er estimert til 11,5 mill. kr i 2025, som er 5 mill. kr over budsjett. Flere av barna mottar tjenester med 1-til-1- eller 2-til-1-bemanning, noe som gjør tjenestene svært ressurskrevende. Det vil bli foretatt en vurdering av disse vedtakene for å avklare om enkelte burde vært hjemlet i helse- og omsorgslovgivningen, og dermed kvalifisert for refusjon gjennom ordningen for ressurskrevende tjenester.

Etter en periode med historisk høy ankomst av flyktninger og asylsøkere, synker nå ankomsten betydelig. Dette betyr at det må gjennomføres større nedbemanninger, særlig innen voksenopplæringen.

4.3 Endrede forutsetninger

Store deler av oppvekstfeltet er regulert i nasjonale styringsdokumenter, lovverk og forskrifter. Nylig er det vedtatt, eller forventes vedtatt, endringer som vil legge føringer for flere tjenester i oppvekst i perioden:

- **Ny opplæringslov:** Ny opplæringslov ble innført med virkning fra august 2024. Endringene er i hovedsak implementert. Endringene som gjelder retten til individuelt tilrettelagt opplæring og personlig assistanse må fortsatt ha fokus med hensyn til å ivareta intensjonene med endringen.

Oppvekst

- **Stortingsmelding 34, En mer praktisk skole, bedre læring, motivasjon og trivsel på 5-10 trinn.** Meldingen vil ha stort fokus med hensyn til at skolen blir mer praktisk og relevant.
- **Nytt nasjonalt kvalitetsvurderingssystem i skole:** Utvalget for kvalitetsvurdering i skolen leverte NOU 2023:27 i november 2023. NOUen anbefalte flere endringer som gjelder kvalitetsvurdering og som kan få stor betydning for skolens arbeid, herunder eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen. Høring ble gjennomført våren 2024 og innstilling kan ventes i 2025.
- **Lov- og forskriftsendring om finansiering av private barnehager.** Loven ble vedtatt i 2025 og forskriften er på høring høsten 2025. Endringene iverksettes fra august 2026 og får betydning for de private barnehagenes økonomiske vilkår og kommunens saksbehandling og oppfølging.
- **Ny nasjonal veileder for barn og unges psykiske helse:** Kommuner er pålagt å klargjøre hvilket psykisk helsetilbud vi har til barn og unge - utover helsestasjon og skolehelsetjenesten. Omstillingsarbeidet i Barn og familie har som siktemål å klargjøre dette ytterligere i 2026.
- **Tilskuddsordningene for kollektiv kompetanseheving** (rekomp, decomp, kompetanseløftet) og **ordninger for videreutdanning** i barnehage, skole og PPT blir slått sammen fra 2026. Endringen forventes å øke kommunens handlingsrom for å prioritere egnede kompetansestiltak.
- **Endringer i opplæringsloven:**
 - Adgang til fysisk inngripen ved fysiske og verbale krenkelser.
 - Forslag om innskjerpinger når det gjelder skjermbruk på 1.-4. trinn.
 - Forslag om 15 års aldersgrense for bruk av sosiale medier.
- **Endrede arbeidsvilkår for kommunens fysioterapeuter** - som følge av sentral avtale får fysioterapeuter et lønnstillegg utover normal lønnsvekst mot at de skal jobbe noe mer. Merkostnadene må håndteres innenfor rammen til helsetjenestene i oppvekst og helse og mestring.
- **Barnevernsreformen** - som ledd i implementering av barnevernsreformen skal kommunen fra 2026 betale forhøyet pris for alle barn i spesialiserte fosterhjem. Kommunens rammetilskudd økes med 6 mill. kr begrunnet i endringen. Midlene legges til barnevern.

4.4 Innsparinger

Oppvekst har ingen vedtatte eller foreslåtte innsparingskrav i perioden.

Andre innsparingstiltak knyttet til omprioriteringer i området

Tall i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Innsparinger og omprioriteringer til styrket tilbud Barnehage				
Reduserte utgifter til matservering som følge av endret vedtak (Barnehage)	-3 230	-3 230	-3 230	-3 230
Sum Barnehage	-3 230	-3 230	-3 230	-3 230
Innsparinger og omprioriteringer til Skole				
Nedleggelse av Rosseland skole	-1 750	-4 200	-4 200	-4 200
Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit (Skole)	0	-460	-1 050	-1 050
Mottaksskolen endret driftsform			-1 500	-1 500
Videreutdanning - redusert kommunal egenandel	0	-500	-1000	-1000
Sum Skole	-1 750	-5 160	-7 750	-7 750
Totale innsparinger/omprioriteringer	-4 980	-8 390	-10 980	-10 980

Kommentarer til tiltakene:

Reduserte utgifter til matservering som følge av endret vedtak (Barnehage)

Konsekvens av bystyrets vedtak om matservering i kommunale barnehager, som ble innført fra 01.08.23. Frigjorte midler omdisponeres til styrket tilbud.

Nedleggelse av Rosseland skole

Midlene frigjøres som følge av bortfall av ledelse, administrasjon og særskilte kompensasjoner skolen har fått som følge av at den har få elever på trinnene. I tillegg vil merforbruk som skolen har hatt i alle år etter kommunesammenslåingen bortfalle.

Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit

Når den nye ungdomsskolen på Lauvåsen er ferdig, til skolestart 2027, slås ungdomstrinnet på Tveit og Hånes sammen. Sammenslåingen vil gi en innsparingseffekt som følge av at 1-10 skolen på Ve har en høyere finansiering enn når den blir 1-7 skole.

Etter og videreutdanning - naturlig nedtrapping og omlegging av ordningen

Den kommunale egenandelen i forbindelse med statens videreutdanningsopplegg (jf. kompetansekravene) forventes å kunne nedtrappes noe som følge av at antall som oppfyller kompetansekravene øker og en sannsynlig effekt av omlegging av ordningen. Rammen for dette blir vurdert og justert årlig i forhold til behovet.

Mottaksskolen

Mottaksskolen har i tidligere økonomiplanen blitt vedtatt nedlagt, men nedleggelsen har vært skjøvet på ved flere rullinger. De siste årene har Kristiansand hatt en rekordhøy bosetning, som nå avtar. Nivået er likevel fortsatt høyt. Derfor har det ikke vært rom for å gjøre endringer i forhold til tilbudet for nyankomne. Det er i gang et prosjekt som skal bedre kvaliteten på opplæringen av barn med flerspråklig bakgrunn. Innretting og organisering av innføringstilbud i fremtiden vil være del av arbeidet. Aktuelle alternativ til dagens modell kan være et mer spisset sentralisert tilbud i forhold til varighet og målgruppe. Tiltaket skyves derfor i denne omgang ut til 2027. Frigjorte midler vil bli uansett brukes inn mot målgruppen.

Andre omprioriteringer

I tillegg gjøres flere omprioriteringen innen det enkelte kommunalsjefområde for å styrke de lovpålagte tjenestene, blant annet:

- Omprioritering av midler fra staten begrunnet i økt bemanning i SFO videreføres til grunnskoleområdet.
- Arealeffektivisering som følge av at barnevern flytter fra Gyldengården til Kvartal 71.
- Omprioritering fra voksenopplæring til grunnskole.

4.5 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for Oppvekst er å skape god kvalitet i de ordinære og universelle tjenestene. Gjennom å bygge trygge, gode og inkluderende læringsmiljø i barnehager, skoler og SFO vil man skape trivsel og trygghet, og øke læringsutbyttet for alle barn og elever. Arbeidet med å utvikle god kvalitet i det ordinære tilbudet i barnehager, skoler og helsetjenester for barn og unge er det viktigste bidraget for å hjelpe utsatte grupper og utjevne sosiale forskjeller.

Oppvekst

Innsatsen for å redusere omfang av vold og trusler og for å fremme trygge læringsmiljø for elever og gode arbeidsmiljø for ansatte skal intensiveres. Det samme gjelder innsatsen for å redusere mobbing og bekymringsfullt fravær i skolen.

For å sikre et likeverdig tjenestetilbud og utjevne kvalitetsforskjeller mellom enheter og innad i enheter er det stilt tydeligere forventninger til arbeidet med systematisk kvalitetsvurdering. Administrasjonen vektlegger i den sammenheng tett oppfølging av enhetene. Arbeidet med organisasjonsutvikling gjennom å bygge gode lederteam og legge til rette for at enheter deler og utvikler kunnskap på tvers gjennom lærende nettverk blir videreført.

Oppfølging av Stortingsmelding 34 om mellom- og ungdomstrinnet, som handler om å utvikle en mer praktisk og relevant skole, vil ha sterkt fokus i kommende periode. På barnehagefeltet vil den nasjonale strategien for kvalitetsutvikling få betydning framover.

Barne- og familietjenestene er samlokalisert i Familiens hus i hver bydel. Tjenestene skal også støtte barnehagenes og skolenes arbeid med å utvikle inkluderende læringsmiljø og med å sette inn gode tiltak for å hjelpe barn og unge som har behov for ekstra støtte. På bakgrunn av evalueringen av Familiens hus i 2024 arbeides det med å omorganisere tjenestene ved at store deler av tiltaksapparatet i barnevernet også kan jobbe i mer forebyggende spor utenfor barnevernet. Denne omorganiseringen skal legge til rette for bedre tverrfaglig samhandling slik at det i større grad vil lykkes med tidlig innsats og gi koordinerte tjenester for å hjelpe barn og familier. I tillegg forventes det at endringen kan bidra til å redusere behovet for institusjonsplasseringer.

Gjennom lokale prioriteringer, støttet av statlig finansiering, satses det betydelig på flere felt innen forebygging. Det gjelder vold og overgrep mot barn (oppfølging av 0-visjonen), Gatepuls, beredskapsteam og skolemiljøteam for å forebygge adferdsproblemer og ungdomskriminalitet, områdesatsing og en rekke familiestøttende tiltak.

Økonomiske prioriteringer

Oppvekstområdet står overfor betydelige økonomiske driftsutfordringer, særlig knyttet til grunnskoledrift, samt institusjons- og akutt plasseringer i barnevernet. Prognosen for 2025 viser et forventet merforbruk på om lag 19 mill. kr, til tross for at skolebudsjettet er styrket gjennom en omprioritering av 11,8 mill. kr fra statsbudsjettet for 2025. Disse midlene var opprinnelig øremerket styrking av bemanningen i SFO.

På bakgrunn av dette er det ikke rom for særlige nye tiltak. Prioriteringene vil derfor gjelde å omfordele og bruke ressurser på primæroppgavene og på innsatser som bidrar til forebygging og redusert omfang av individuelle tjenester.

Grunnskolenes får betydelig reduserte rammer som følge av elevnedgang, med en reduksjon på 18,8 mill. kr i 2025, økende til 56,6 mill. kr i 2029. Dette krever en gradvis tilpasning av bemanningen til faktisk elevtall. Det er også nødvendig å videreføre omprioriteringen av midler fra SFO til skole i 2026 for å redusere omstillingsutfordringene.

Ser man bort fra rammereduksjonen som følge av elevnedgang, styrkes skoledriften med 1,75 mill. kr i 2026 sammenlignet med 2025, som følge av nedleggelsen av Rosseland skole. I 2027 øker denne effekten til 4,2 mill. kr. I tillegg har denne skolen hatt årlig merforbruk på ca. 3 mill. kr de siste 5 årene som vil bortfalle.

For å kompensere for lønnsglidning i skolene foreslås det å styrke rammen med 4 mill. kr i 2027, økende med 4 mill. kr årlig til totalt 12 mill. kr i 2029.

Oppvekst

Som følge av vedtak i tidligere økonomiplaner, og hensyntatt effekt av at besparelser i forbindelse med tidligere vedtak om matservering i barnehager omprioriteres, vil rammen til styrket tilbud reelt reduseres med 1 mill. kr i 2026 sammenlignet med 2025. Barnehagetjenesten har arbeidet målrettet for å sikre at barn får nødvendig hjelp og tilrettelegging for å kunne delta og være inkludert i det ordinære tilbudet, uten behov for individuelle vedtak. Gjennom systematisk innsats for å justere tjenestens nivå og ved gradvis styrking av rammene, har tjenesten – etter flere år med overforbruk – tilpasset aktivitetsnivået. Det forventes nå drift innenfor vedtatt budsjettramme i 2025. Dette er et kontinuerlig forbedringsarbeid som vil videreføres i planperioden.

I revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 2025 er det lagt inn midler til redusert foreldrebetaling fra høsten 2025 og som er foreslått videreført i perioden. I RNB 2025 har Stortinget også vedtatt midler til toppet bemanning i barnehage som enten skal bidra til å styrke grunnbemanningen eller avlaste grunnbemanningen. Dette vil være øremerkede midler som Kristiansand kommune skal søke om i 2026.

I barne- og familietjenester, barnevern, foreslås det å innarbeide 3,2 mill. kr i 2026, i tråd med varslingen i RNB 2025, som følge av avvikling av overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem. Fra 1. januar 2026 vil kommunen betale full egenandel for alle plasseringer i slike fosterhjem. Det forventes et merforbruk i barnevernet i 2025 knyttet til spesialiserte fosterhjem. Selv med kun én plassering igjen på gammel ordning, vurderes den foreslåtte styrkingen til å ikke være tilstrekkelig for å oppnå balanse på denne posten fra 2026.

Samtidig er det vedtatt et nedtrekk på 4 mill. kr i barnevernet knyttet til institusjonsplasseringer. Midlene som ble lagt inn for økte kostnader i økonomiplan 2025–2028, var kun budsjettet for ett år (2025). Som følge av at barnevernet i 2025 forventes å ha merforbruk på 20 mill. kr, samt at kompenseringen for spesialiserte fosterhjem ikke dekker fullt ut, foreslås det å øke engangsbevilgningen fra 4 mill. kr (2025) til en årlig bevilgning på 7,1 mill. kr i hele perioden.

- **Refusjon for ressurskrevende tjenester:** Kommunen vil vurdere muligheten for å søke refusjon for enkelte avlastningssaker i barnevernet som overstiger innslagspunktet for refusjon av særlig ressurskrevende tjenester. Det vurderes om disse sakene kan omfattes av lovverket for helse- og omsorgstjenester, noe som i så fall kan gi økt refusjon i størrelsesorden 2–3 mill. kr.
- **Statlig og regional bistandsplikt:** Det er avgjørende å ansvarliggjøre stat og Bufetat for deres bistandsplikt til å skaffe fosterhjem. Mangelen på permanente fosterhjem fører til at barn blir værende for lenge i midlertidige beredskapshjem og flere ender opp på institusjon, noe som kan ha negativ innvirkning på barnets utvikling og medfører betydelige merkostnader. Til sammenligning koster et ordinært fosterhjem i snitt 20 000 kr per måned, mens en institusjonsplassering koster 190 000 kr per måned.
- **Omstilling og forebygging:** Det pågår et omstillingsarbeid i Barne- og familietjenester med mål om å styrke det forebyggende arbeidet, slik at færre saker ender i barnevernet. Omorganiseringen innebærer omfordeling av ressurser og reduksjon i lederstillinger, noe som vil gi økonomiske gevinster når tiltakene er gjennomført.
- **Reduksjon i institusjonsopphold:** Omstillingsarbeidet som iverksettes på nyåret 2026, forventes å gi resultater i form av færre barn med tunge tiltak i barnevernet, der i blant institusjonsplasseringer. Seks institusjonsopphold avsluttes innen februar 2026, noe som har en årseffekt på 13,7 mill. kr. Dersom en klarer å forebygge tilførselen av nye institusjonsplasseringer, vil dette gi betydelig økonomisk effekt. For å lykkes med det, er helsetilbudet til barn og unge, særlig i forhold til skadelig rusbruk særlig viktig.

Budsjettrammen for Barne- og familietjenester foreslås ellers økt med 1 mill. kr fra 2025 til 2026 som følge av satsingen “Trygg sammen” (nullvisjon for vold og seksuelle overgrep).

Oppvekst

Oppsummert:

For å møte betydelige driftsutfordringer innen oppvekstområdet, iverksettes en rekke tiltak for å sikre økonomisk balanse i løpet av planperioden.

Skolebudsjettet styrkes gjennom omprioritering av midler fra SFO og gradvis tilpasning til redusert elevtall, samtidig som nedleggelsen av Rosseland skole og bortfall av tidligere merforbruk gir rom for noe styrking.

Barnehagesektoren får mulighet for noe økt aktivitet fra 2026 som følge av statlige overføringer til toppet bemanning som kommunen vil søke om. Styrket tilbud må imidlertid redusere nivået noe.

Innen barne- og familietjenester foreslås det styrking av rammene knyttet til spesialiserte fosterhjem, samtidig som det gjennomføres omfattende omstillingstiltak for å redusere institusjonsplasseringer og styrke det forebyggende arbeidet. Muligheter for økt refusjon for ressurskrevende tjenester og ansvarliggjøring av statlige aktører forventes å bidra til å redusere merkostnader og sikre bærekraftig drift.

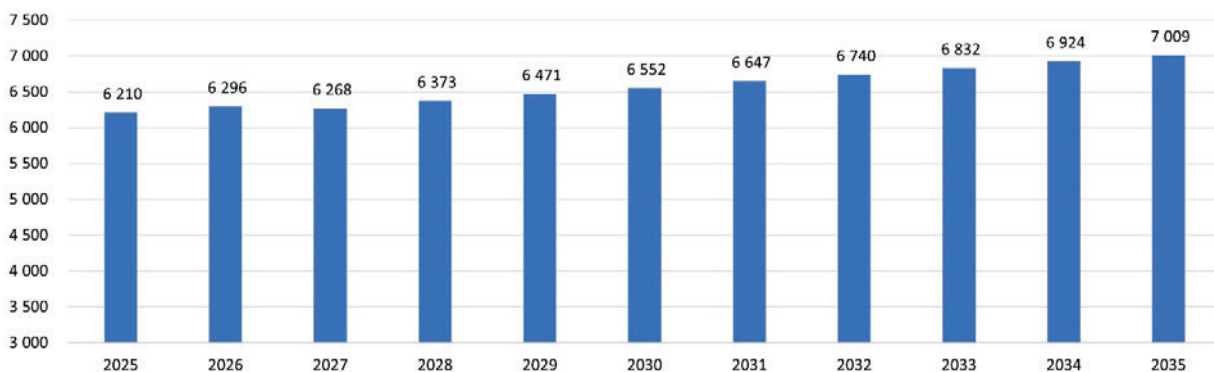
Det henvises ellers til budsjetttiltakene under det enkelte kommunalsjefområdet.

Demografi

Barnehage

Figurene nedenfor viser forventet antall barn på høsten det aktuelle året.

Figur 15: Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder (høsten det aktuelle året)

Antall barn i barnehagealder forventes frem til 2035 å øke med 799 barn. I økonomiplanperioden 2026-29 forventes det at barnetallet øker med 175 barn.

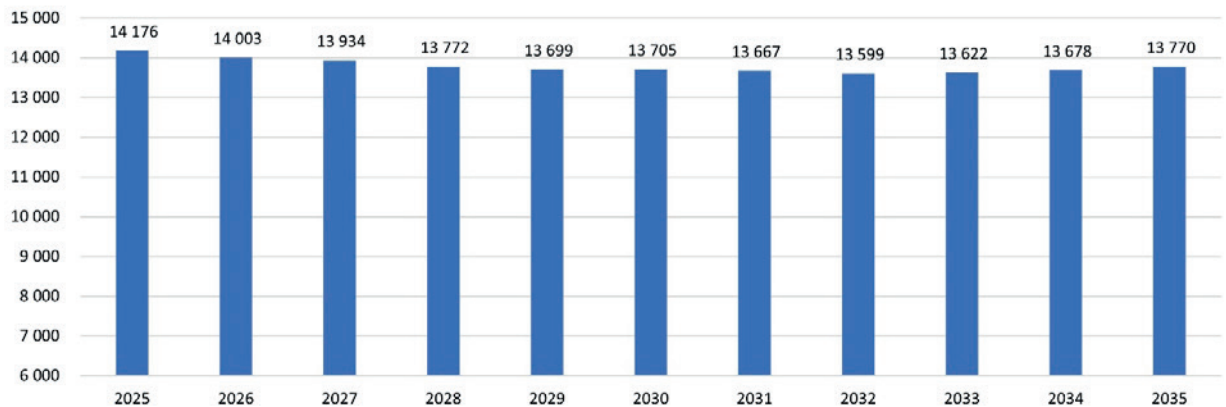
Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene i tusen kr.

Demografikompensasjonen er noe lavere enn i økonomiplan 2025-28 de første tre årene, og høyere i 2029:

2026	1027	2028	2029
10 650	23 540	28 331	50 126

Skole

Figur 16: Forventet elevtallsutvikling 1. – 10. trinn (høsten det aktuelle året)

Elevtallet i skole forventes å synke fremover. I 2035 forventes det å være 406 færre elever enn i 2025.

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene. Hensyntatt den betydelige elevtallsnedgangen som har vært foregående 2 år (ca. 350 elever færre) og nedgangen som vil fortsette, vil dette by på særlig store utfordring for skolene å tilpasse seg. Det er et større nedtrekk i hele perioden enn i økonomiplan 2025-28:

2026	2027	2028	2029
-18 777	-33 302	-44 404	-56 564

Satser til private barnehager i 2026

Driftstilskuddssatsene fastsettes etter forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager der satsene for 2026 beregnes ut fra forbruket i kommunale barnehager i 2024, lønns- og prisjustert til 2026 nivå. I tillegg til forbruket i kommunale barnehager, påvirkes satsene blant annet av kommunal deflator og makspris på foreldrebetaling.

Barnehagebehov 2026-2029

Etter at antall barn i barnehagealder i en lengre periode vokste til dels kraftig, har kommunen vært gjennom en periode med nedgang i antall barn. Den perioden ser nå ut til å være over. Antall barn i barnehagealder forventes å øke i årene framover.

Det er per nå en del ledige barnehageplasser, så selv om antall barn vil øke er det ikke behov for å opprette mange nye barnehageplasser i økonomiplanperioden. Samtidig er det områder der antall barn vil øke mye. Det er spesielt behov for å øke kapasiteten i Indre Randesund. Drangsvann barnehage, som åpnet høsten 2024 fikk gjennom fjorårets økonomiplan konsesjon til å utvide med 70 plasser fra høsten 2027, økende til 100 plasser fra og med 2028. Antall barn i dette området vil etter prognosene øke klart mest i kommunen. Barnehagen planlegges med kapasitet til 135 barn. Det foreslås derfor å utvide konsesjonen ytterligere fra 100 til 120 barn i 2029. I 2030 kan det bli behov for å bygge ny barnehage på Lauvåsen, i tillegg til ytterligere en ny barnehage i Indre Randesund i 2031. Begge disse utbyggingene ligger utenfor økonomiplanen og det blir derfor ikke gitt konsesjoner før eventuelt ved senere rullering av økonomiplanen.

Oppvekst

Det kan bli behov for barnehageplasser på Lund mot slutten av økonomiplanperioden. Det legges derfor opp til at Kongsgård barnehage på Lund, ved behov, kan tas i bruk med ca. 45 plasser som en midlertidig løsning.

Spiren barnehage har tidligere fått tillatelse til å erstatte sine tidligere fire lokasjoner fra høsten 2027 (har per dags dato to) til en ny barnehage på Tangvall. Det vil føre til ca. 30 flere barnehageplasser enn det de har i dag.

Etter 2030 kan det også bli behov for barnehageutbygging i vestre del av Søgne.

Barnehagebehovsplanen søker å balansere utbygging på både bydel- og delområdenivå. Dette for å gjøre hverdagen best mulig for foresatte, og for å redusere transportbehovet og derved reduserte klimagassutslipp. Det er omtrent balanse mellom tilbud og etterspørsel i de fleste delområdene, mens noen områder har litt overdekning. Som følge av at kommunen har hatt en relativt stram praksis med å etablere nye barnehageplasser, har det ikke vært særlige problemer med overkapasitet og nedleggelser av barnehager i områder der barnetallet har gått ned, slik flere andre kommuner har hatt.

Generelt gikk barnehageopptaket høsten 2025 greit. Det er noen barn på venteliste på Hånes og til dels Strai, mens det er litt ledige plasser i flere områder av kommunen. Tabellen nedenfor viser at det høsten 2025 rent teoretisk er 176 ledige barnehageplasser. I praksis har noen barnehager nå for en periode tatt inn færre barn enn de har kapasitet til, men plassene kan altså tas i bruk når behovet gjenoppstår.

Høsten 2029 beregnes det å bli ca. 40 ledige barnehageplasser, noe som forventes å gi større utfordringer for å kunne få barnehageplass der foreldre ønsker det, og noe mindre kapasitet i det løpende opptaket (plass underveis i året).

Årstall	2025	2026	2027	2028	2029
Kommunens prognose. Antall barn 1-5 år (på høsten)	6 210	6 296	6 268	6 373	6 471
Dekningsgrad:	96 %	96 %	96 %	96 %	96 %
Beregnet etterspørsel	5 962	6 044	6 017	6 118	6 212

Antall barnehageplasser	2025	2026	2027	2028	2029
Antall barnehageplasser i kommunen nå	6 137	6 137	6 137	6 137	6 137
Drangsvann barnehage - P Utvidelse			70	100	120
Spiren, nytt barnehagelokale på Tangvall (vedtatt)			30	30	30
Midlertidig barnehage på Lund, Kongsgård - K					45
Små private barnehager som velger å legge ned		-20	-40	-60	-80
Antall barnehageplasser	6 137	6 117	6 197	6 207	6 252
Endring i antall plasser	0	-20	60	70	115

Beregnet barnehagedekning	2025	2026	2027	2028	2029
Forventet etterspørsel	5 962	6 044	6 017	6 118	6 212
Antall barnehageplasser	6 137	6 117	6 197	6 207	6 252
"Ledige" plasser	176	73	180	89	40

Endringer i forhold til økonomiplan 2025-2028

- Drangsvann barnehage fikk gjennom fjorårets økonomiplan konsesjon til 70 plasser i 2027 og så 100 plasser fra og med 2028. Konsesjonen foreslås utvidet til 120 plasser i 2029.

Oppvekst

- Ved fjorårets rullering av økonomiplanen lå det an til barnehage på Lauvåsen i privat regi med oppstart på 50 plasser i 2028, økende til 100 plasser fra 2029. Det er ikke valgt privat aktør. Oppstart foreslås endret til etter økonomiplanperioden 2026-29.
- Det er foreslått lagt inn 45 plasser i Kongsgård barnehage midlertidig. Barnehagebygget har en periode vært brukt av Kongsgård skolesenter, men er nå tilgjengelig. Det forventes drift i 2029 og 2030.

Skolebehov

Fremtidige skolebehov ble vurdert i skolebehovsplanen som ble behandlet av bystyret i mars 2025. Generelt er det betydelig samlet overkapasitet på skolene i Kristiansand. I tillegg forventes elevtallet å synke framover.

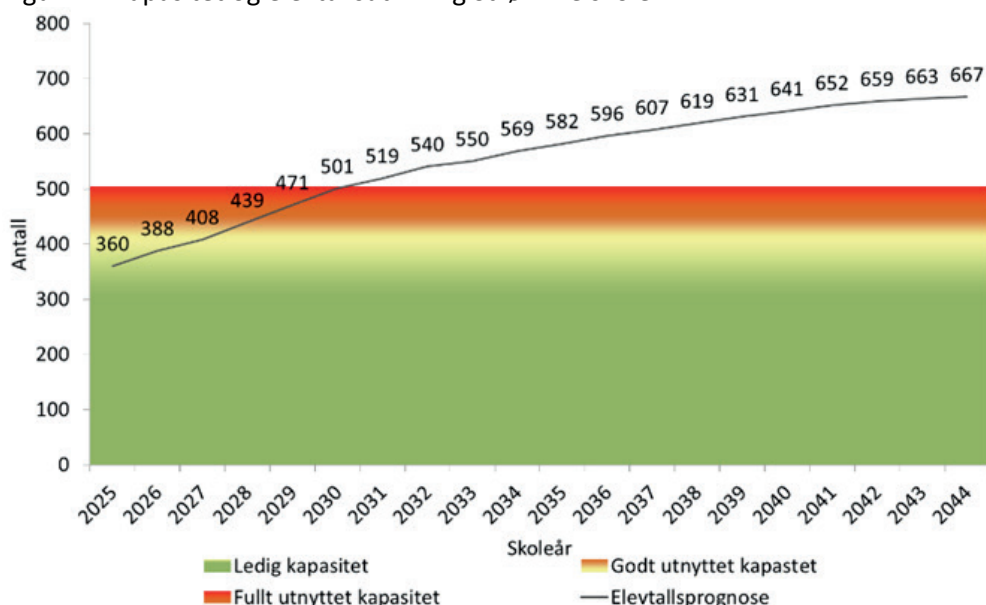
Områdene med kapasitetsutfordringer:

- Kvadraturen (Tordenskjoldsgate skole),
- Hånes (barne- og ungdomstrinnet)
- Indre Randesund (Haumyrheia, Strømme og Vardåsen skoler).
- Slettheia skole

I økonomiplanen er det lagt inn finansiering slik at ungdomsskolen på Lauvåsen er ferdig til skolestart i 2027 og Tordenskjoldsgate skole er ferdig til skolestart i 2028. Barneskolen på Hånes (Brattbakken skole) foreslås skjøvet ut ett år i forhold til økonomiplan 2025-28 begrunnet i økonomiske rammer og at investeringsplanen holdes innenfor gjeldstaket. Oppvekstdirektørens faglige vurdering er at de øvrige større investeringene i oppvekst er mer prekære.

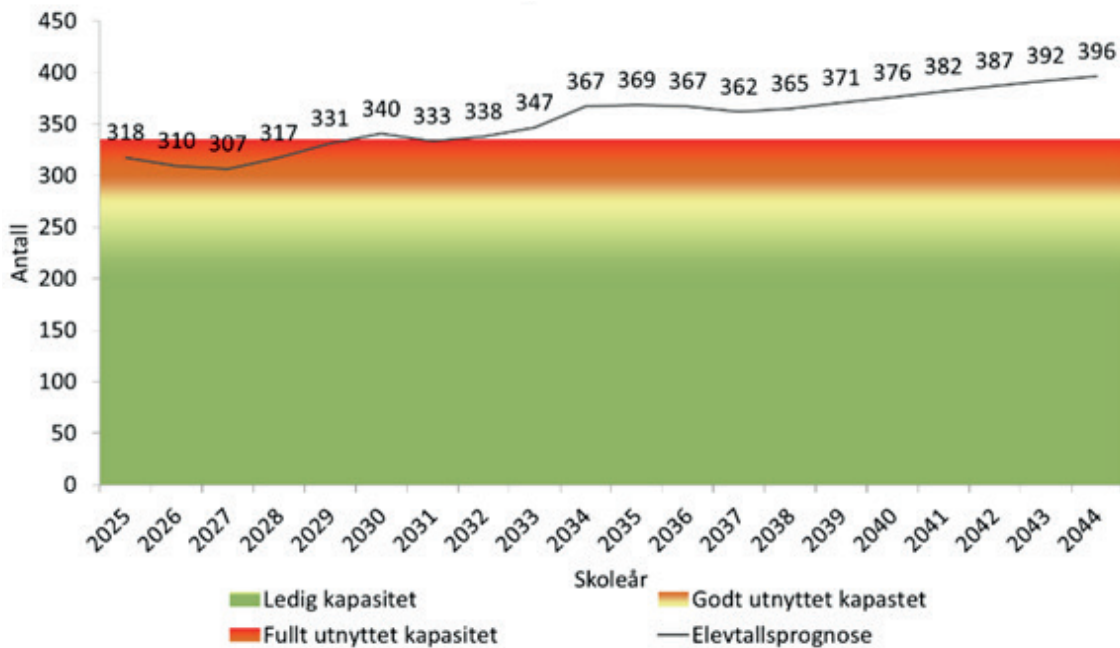
Skolestruktur i Indre Randesund vil bli avgjort i egen sak på nyåret 2026. Det er foreløpig lagt inn planleggingsmidler og en avsetning som muliggjør oppstart bygging i 2029. Dette området vurderes mest prekärt av hensyn til kapasitetsutfordringer slik prognosene viser:

Figur 17: Kapasitet og elevtallsutvikling Strømme skole

Oppvekst

Figur 18: Kapasitet og elevtallsutvikling Søm delområde Haumyrheia skole

I skolestruktursaken ble det vedtatt at skolestruktur på barnetrinnet for Solholmen Krossen skulle legges fram i forbindelse med rullering av økonomiplan 2026-29. Kommeunedirektøren har vurdert at saken må på høring og kan ikke realitetsbehandles før høringen er gjort. Høringssak planlegges lagt fram senere i høst, eventuelt tidlig i 2026.

Slettheia skole er lagt inn med en avsetning som muliggjør ferdigstilling i løpet av 2029. Prosjektet har mange sikkerhetsforhold som gjør det nødvendig med en grundig planleggingsfase.

I forbindelse med skolebehovsplanen ble det vedtatt at saken om skolestruktur på barnetrinnet som gjelder

Vedlikeholdsbehov

Flere skoler og barnehager har et omfattende vedlikeholds- og rehabiliteringsbehov. På barnehage ligger det inne en årlig avsetning på 3 mill. kr (1,5 mill.kr i 2026 på grunn av merforbruk i 2025) til indre oppgraderingstiltak. På skole ble behovene kartlagt i skolebehovsplan del 1 og kostnadsberegnet i del 2. På bakgrunn av dette ble det bevilget 30 mill. kr til akutttiltak som i hovedsak gjelder sikkerhet - trafikk og uteområder. Behovene er vesentlig større, men det er ikke funnet rom for å øke innsatsen utover noen konkrete mindre prosjekter:

- Akutttiltak Fiskå skole
- Tilpasninger på Lindebøskauen skole
- Oppgraderinger Solstrålen barnehage
- Tilbygg som erstatning for brakke på Skårungen barnehage
- Noe ombygging og tilpasning på Tunballen skole

Det henvises til investeringskapitlet for nærmere beskrivelser.

4.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

4.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: I Kristiansand oppnår vi mer med mindre ressursbruk

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Gjennom den daglige driften kan barnehager og skoler bidra til å redusere klimagassutslipp gjennom å legge til rette for og oppmuntre til at barn og elever ikke blir kjørt med bil til og fra barnehager og skoler, og gjennom å redusere reisevirksomhet til ansatte og legge til rette for mer klimavennlige transportmåter. Mange vektlegger også å utvikle en kultur for gjenbruk gjennom bytte av leker, utstyr og klær. I dette arbeidet ligger det også en unik mulighet for å koble den daglige driften sammen med den pedagogiske virksomheten, slik at barn og elever gjennom praktiske erfaringer knyttet til det virkelige liv, får mulighet til å utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Gjennom dette arbeidet skal barn og unge få utvikle en forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning.

Rammeplanen for barnehage beskriver betydningen av bevissthet om bærekraftig utvikling. Læreplanen for grunnskolen vektlegger også bærekraftig utvikling gjennom at dette området er et av tre gjennomgående temaer som alle fag skal fokusere på. Barn og unge skal få økt kunnskap om lokale, nasjonale og globale utfordringer innen klima og miljø. De vil også delta i lokale aktiviteter som kan bidra til bærekraftig utvikling.

Både i barnehage og på skole er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet. Eksempler er naturgrupper i barnehager, uteskole og skolehage, tiltak for å redusere matsvinn og fremme gjenbruk. Mange enheter deltar i kampanjer som *Beintøft* eller *Naturesekken*.

Ressursinnsats innenfor delmål: Tilrettelegge for sirkulære løsninger, ansvarlig forbruk og produksjon

- Alle barnehager, skoler og enheter/avdelinger i barn- og familietjenester er Miljøfyrtårn-sertifisert.
- Prosjekt for å få ned matsvinn i barnehagen i samarbeid med miljøvernenheten, med finansieringsstøtte fra Miljødirektoratet (Klimasats) og Agder fylkeskommune.
- Fokus på kildesortering og gjenbruk i samarbeid med Avfall Sør og Blå Kors.
- Samarbeid med Geitmyra matkultursenter om bærekraftig mat og måltider.
- Elsykkelprosjekt i barnehagene for å gi familier mulighet til å teste klimavennlig transport.

4.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge å være en del av fellesskapet

Kvaliteten innenfor de ordinære tjenestene i oppvekst er grunnleggende for at kommunen skal lykkes med arbeidet innenfor dette satsingsområdet. Barnehager og skoler er de to mest sentrale inkluderingsarenaene i barns oppvekst. For at alle barn og unge skal oppleve trygghet, trivsel og læring er fokuset på å skape trygge og gode relasjoner et hovedfokus i kvalitetsarbeidet.

Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er også viktig for å hindre utenforskap. Forebyggende plan som ble vedtatt i 2024 vil være retningsgivende for dette arbeidet.

Rammeplan for barnehager, læreplanen for grunnskolen og føringer i andre nasjonale retningslinjer gjør også at tjenestene innenfor oppvekstområdet har økt oppmerksomhet på temaet livsmestring. Fysisk og psykisk helse, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner er sentralt i dette arbeidet.

Ressursinnsats innenfor delmål: Sikre at barn og unge blir verdsatt som den de er og utvikler ferdigheter til å mestre eget liv

- Videreføre innsatser som *Mini-RISK*, *Sånn funker vi*, og *Vanlig, men vondt* for å styrke barn og unges mestringstro.

Ressursinnsats innenfor delmål: Sikre nulltoleranse mot mobbing, vold og overgrep

- Nullvisjonen mot vold og overgrep følges opp gjennom programmet *Trygg sammen*.
- Jobbe systematisk og kontinuerlig med å forebygge, avdekke og håndtere mobbing i barnehager og skoler.
- Enhet for trygt og godt skolemiljø (tidligere mobilt team) støtter skolene i vanskelige læringsmiljø- og mobbesaker.
- PPT har ressursteam for trygt og godt barnehagemiljø som støtter barnehagene i vanskelige læringsmiljø- og mobbesaker.
- Kompetanseheving i samarbeid med UH, bl.a. gjennom implementering av *Dialogmodellen* i skolene.
- Havåsen barnehage, Espira Vedderheia barnehage og Lunde skole deltar i *Læringsmiljøprosjektet* i samarbeid med Universitetet i Stavanger for å fremme trygge og gode barnehage- og skolemiljø.
- Beredskapsteam for å forebygge vold og ungdomskriminalitet.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Sikre nulltoleranse mot mobbing, vold og overgrep	Andel elever som opplever mobbing 10. trinn (skala 1-5)	11,0 %	6,0 %	3,0 %
	Andel elever som opplever mobbing 7. trinn (skala 1-5)	12,9 %	6,0 %	3,0 %

Ressursinnsats innenfor delmål: Så tidlig som mulig iverksette tiltak for de som står i fare for å falle utenfor

- *Tverrfaglig arena (TFA)*, *Foreldreressurs i barnehage og Sammen på vei*, er eksempler på tidlig innsats.
- Videreutvikle prosjektet *Skoleporten* ved Tinntjønn skole for elever med bekymringsfullt skolefravær.

Ressursinnsats innenfor delmål: Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet	Barnets trivsel i barnehagen (skala 1-5)	4,8	4,8	4,8
	Elevenes trivsel i skolen (skala 1-5, gjennomsnitt 5.-10. trinn)	4,2	4,2	4,2

Hovedmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv
Ressursinnsats innenfor delmål: Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring

- Videreutdanning og kollektive kompetansetiltak i barnehager, skoler og PPT i samarbeid med UIA gjennom tilskuddsordningene.
- Videreutvikle system for kvalitetsvurdering i barnehager og skoler.

Oppvekst

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring	Barnets utvikling i barnehagen (skala 1-5)	4,7	4,7	4,7
	Grunnskolepoeng (skala 10-60)	42,4	42,5	42,5
	Nasjonale prøver 5. trinn, skalapoeng engelsk, lesing og regning	49,7	50,0	50,0
	Nasjonale prøver 8. trinn, skalapoeng engelsk, lesing og regning	48,7	50,0	50,0

Ressursinnsats innenfor delmål: Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn

- Gratis SFO for 1.–3. trinn.
- Styrke rekruttering av minoritetsspråklige barn til barnehage.
- Redusert makspris i barnehage.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn	Andel minoritetsspråklige barn (1-5 år) som går i barnehage	79,9 %	85,0 %	90,0 %

Ressursinnsats innenfor delmål: Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger

- Implementere inkluderende støttesystem for å gi et tilpasset tilbud til alle barn og elever i barnehager og skoler.
- Styrke intensiv opplæring på 1.-4. trinn for elever som står i fare for ikke å ha forventet progresjon i lesing, engelsk og regning.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Andel barn som mottar spesialpedagogisk hjelp i barnehagen	3,8 %	3,7 %	3,5 %
	Andel elever som mottar individuelt tilrettelagt opplæring	6,8 %	6,6 %	6,0 %
	Andel undervisningstimer som går til individuelt tilrettelagt opplæring	17,8 %	17,6 %	17,0 %

Ressursinnsats innenfor delmål: Bidra til at flere fullfører utdanning for å møte framtidens kompetansebehov

- Samarbeid med vgs og næringsliv om valgfag, arbeidslivsfag og entreprenørskap.
- Arbeidsuke og bedriftsbesøk på alle skoler på ungdomstrinnet.
- Alle ungdomsskoler tilbyr arbeidslivsfag på alle trinn.
- Stryket innsats på karriereveiledning og rundt overgang til videregående skole gjennom programmet Flere i arbeid.
- Utvikle en mer praktisk skole (i tråd med føringene i Meld. St. 34) gjennom kompetanseheving og tilskudd til utstyr for å gjennomføre praktisk undervisning.

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller

Ressursinnsats innenfor delmål: Arbeide aktivt for å forbedre områder med store levekårsutfordringer

- *Områdesatsing* i Kvadraturen nordøst og Eg: Tverrfaglig innsats for å styrke oppvekstsvilkår, med fokus på tidlig innsats, foreldrestøtte og nærmiljøutvikling.
- *Foreldreressurs i barnehage*: Tilgjengelig støtteperson i barnehagen som hjelper familier med lav tillit til systemet, språkbarrierer eller sosiale utfordringer.

Ressursinnsats innenfor delmål: Legge til rette for mestring og bruk av egne ressurser hos barnefamilier som har utfordrende levekår

- ICDP foreldreveiledning: Tilbud om veiledning i foreldrerollen, med fokus på å styrke relasjonen mellom barn og foreldre.
- *Sammen på vei*: Et tiltak som gir familier støtte til å navigere i systemet og finne veien videre mot utdanning, arbeid og bedre livskvalitet.

Ressursinnsats innenfor delmål: Legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom

- Integrering av bevegelse i undervisningen for å fremme helse og læring gjennom prosjektet *Sånn funker vi*.
- Samarbeid med Geitmyra matkultursenter om mat og måltider i barnehage, SFO og skole som fremmer helse, bærekraft og matglede.

Ressursinnsats innenfor delmål: Barn og unge med omfattende og sammensatte behov får koordinert og tverrfaglig hjelp.

- Tverrfaglig arena (TFA) for å fange opp barn og unge med sammensatte behov tidlig og koordinere innsatsen rundt dem.
- Helsesykepleiere samarbeider med barnevern om familier med sammensatte utfordringer, gjennom samtaler, hjemmebesøk og oppfølging.
- Nye samarbeidsstrukturer mellom oppvekst og helse og mestring

4.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Hovedmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby

Gjennomføring av videregående opplæring er viktig for å bli kvalifisert for arbeidslivet, og oppvekst er en sentral i dette arbeidet. Meld. St. 34 (2023-2024) skaper forventninger om at vi må utvikle en skole som er mer praktisk og relevant. Mulighet for å starte valgfag på mellomtrinnet og å stryke yrkes- og utdanningsveiledning skal gjøre at elever blir bedre i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg. Flere i arbeid-programmet bidrar til å forsterke dette arbeidet.

Oppvekst bidrar også til å utvikle universitetsbyen Kristiansand gjennom et bredt samarbeid med universitetet. Flere studenter har praksis i kommunen, og ulike samarbeid vektlegger å utvikle partnerskapet. Gjennom blant annet tilskuddsordninger for kompetanseutvikling, videreutdanning, samarbeid omkring masterutdanning og forsknings- og utviklingsprosjektet *Handlekraftig oppvekstsektor*, får praksisfeltet og universitetet økt felles forståelse for utfordringsbildet. Det skal bidra til en mer kunnskapsbasert praksis i kommunen og til mer relevant forskning og utdanning i UH-sektor.

Ressursinnsats innenfor delmål: Samarbeide med næringslivet, academia og andre offentlige aktører om å få flere i arbeid

Oppvekst

- Hospitering, arbeidsuker og samarbeid med næringslivet og UiA gjennom programmet Flere i arbeid.
- Ungt Entreprenørskap og elevbedrifter på 9. trinn for å styrke entreprenørskompetanse.

Ressursinnsats innenfor delmål: Legge til rette for livslang læring og mestring med høye forventninger til utvikling

- Kollektiv kompetanseheving og videreutdanning i barnehager og skoler gjennom tilskuddsordningene.
- Veiledning for nytilsatte i barnehager og skoler i samarbeid med UiA.

Ressursinnsats innenfor delmål: Samarbeide systematisk og koordinert med næringslivet og utdanningsinstitusjoner om fremtidens kompetansebehov

- Skolebaserte utviklingsprosjekter med UiA på temaer som inkludering, språk, teknologi og praktisk læring.

Ressursinnsats innenfor delmål: Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand sammen med studenter, universitetet, høyskolene og forskningsinstitutter

- Videreutvikle partnerskapet med UiA gjennom tilskuddsordningene for kollektiv kompetanseutvikling og videreutdanning i barnehager og skoler.
- Samarbeid med UiA om praksisplasser og partnerskoler/barnehager knyttet til lærerutdanningene.
- FoU-prosjektet *En handlekraftig oppvekstsektor* for å styrke ledelse i barnehager og skoler i samarbeid med UiA.

4.7 Endring betalingssatser

Barnehage

Betalingssatsene fastsettes i samsvar med statens fastsatte makspris og reguleres i statsbudsjettet. Maksprisen for en barnehageplass er 1 200 kr per måned. Grensen for å få 20 timers gratis kjernetid vil i 2026 være 669 050 kr. Husstander med samlet inntekt under 220 000 kr vil ha rett til reduksjon i foreldrebetaling. Foreldrebetalingen skal maksimalt utgjøre 6 % av husholdningens samlede inntekt.

Kostpenger

Kommunen kan ikke ta mer inn i kostpenger enn det som brukes på matservering til barna. På bakgrunn av dette gjøres det ikke endringer i kostpengesatsen for 2026, og prisen forblir 575 kr i måneden for de kommunale barnehagene. Det ble i 2023 vedtatt en ordning med inntektsgraderte kostpenger og søskenmoderasjon for husholdninger med lav inntekt. Ordningen er beskrevet i vedtektene for de kommunale barnehagene. Grensen for inntektsgradering justeres i samsvar med innslagspunktet for gratis kjernetid som vedtas i statsbudsjettet.

Skole/SFO

Satsene for foreldrebetaling, gjeldende fra 01.01.2026, er fastsatt i samsvar med de plasstyper som ligger i vedtektene.

Satsene for 2026 er prisjustert tilsvarende kommunal deflator på 3,5 %. Søskenmoderasjonen er videreført med 15 %.

Sats for hel plass i SFO blir med dette 4 077 kr per måned for 4. trinn, en økning på 138 kr i forhold til 2025. For 1. - 3. trinn utgjør satsen for hel plass i SFO 1 854 kr per måned, en økning på 63 kr i forhold til 2025. Satsene inkluderer kostpenger.

Oppvekst

Inntektsgraderingsordning 1.-4. trinn

Inntekt under 200 000 kr for 1.-4. trinn - ingen betaling. Inntekt over 200 000 for 1. til 4. trinn betales maksimalt 6 % av husholdningens samlede inntekt (jf. nasjonal forskrift). Innslagspunktet for redusert betaling er i 2026 en samlet inntekt på 747 450 kr. For elever med særskilte behov på 5. til 10. trinn med SFO-plass - ingen betaling.

Gratis 12 timer SFO per uke og kjøp av enkeltdager

Fra 01.08. 2024 ble det innført en ny oppholdstid med daglig ettermiddagstilbud i SFO innenfor maksimalt 12 timer pr uke. Ordningen med gratis kjernetid gjelder for 1. til 3. trinn. Ved rullering av økonomiplan for 2025 ble det innført gitt anledning til kjøp av ekstra dager i og utenom skolens ferier. Satser fremgår av gebyrlisten.

Leie av skolelokaler

Satsene for leie av skolelokaler er justert med kommunal deflator på 3,5 %. Endringene gjøres gjeldende fra 01.01.26. Gratisprinsippet gjelder for barn og unge, frivillige foreninger og lag som ønsker å benytte kommunale bygg eller gymsaler. Det er utarbeidet detaljerte retningslinjer for hvordan gratisprinsippet skal forvaltes av den enkelte skole.

4.8 Planoppgaver

Følgende planoppgaver gjelder for Oppvekst:

- Oppfølging av 0-visjonen - i programmet "Trygg sammen"
- Handlingsplan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt (medansvar sammen med NAV og Næring), oppstart 2026.

4.9 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Oppvekststab	34 785	31 723	34 067	34 257	33 904	33 904
Skole	1 725 011	1 738 743	1 774 404	1 761 635	1 751 937	1 739 573
Barnehage	1 185 212	1 292 566	1 364 077	1 375 504	1 379 475	1 401 270
Barne- og familietjenester	506 062	536 753	568 554	566 844	561 932	561 932
Sum	3 451 070	3 599 785	3 741 102	3 738 239	3 727 248	3 736 679

Oppvekst sitt driftsbudsjett er fra 2025 til 2026 redusert med 2,3 mill. kr. Området er i tillegg kompensert med lønns- og prisvekst på 144 mill. kr.

4.10 Oppvekststab

4.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Oppvekst stab er organisert under to stabsledere og har følgende hovedansvar:

- Støtte kommunalsjefer og direktør i oppfølging av enhetene.
- Saksbehandling og utredning - politisk og administrativt.
- Fagutvikling.
- Barnehagemyndighet.
- Forvaltningsoppgaver som blant annet barnehageopptak, vedtak om spesialpedagogiske tiltak barn i barnehager, spesialundervisning i friskoler og fosterbarn i andre kommuner.
- Realisere barnehage- og skoleanlegg i samsvar med investeringsprogram.
- Ulike planoppgaver.

Oppvekst

4.10.2 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Oppvekststab	34 785	31 723	34 067	34 257	33 904	33 904
Sum	34 785	31 723	34 067	34 257	33 904	33 904

Kommunalsjefområdet Oppvekst stab sitt driftsbudsjett er økt med 1,1 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 1,2 mill. kr.

De største endringene er knyttet til:

- Fordelt ut innsparingskrav bedre arbeid VIA, 1,5 mill. kr
- Flytte tilskudd Homestart til barne- og familietjenester, -506 000 kr
- Budsjettreduksjon som følge av sentralisering av AFP kostnader, -300 000 kr
- Tilført 50% stilling til matsvinn i barnehager, 400 000 kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	31 723	31 723	31 723	31 723
Sum Deflator	793	793	793	793
Sum Lønns- og prisjustering	445	445	445	445
Tidligere vedtatte tiltak				
Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra Oppvekst 2025 og 2026	0	236	236	236
Reduserte reiseutgifter Oppvekstutvalget	106	106	106	106
Andre tiltak	0	0	1	1
Sum Tidligere vedtatte tiltak	106	341	342	342
Vedtatte endringer	1 344	1 579	1 580	1 580
Vedtatt ramme	33 067	33 302	33 304	33 304
Nye tiltak				
Matsvinn 50% stilling	400	0	0	0
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-90	-90	-90	-90
Overføring til organisasjon 5% stilling hovedverneombud	-41	-41	-41	-41
Rajshahi	0	354	0	0
Sentralisering av AFP-ordningen	-300	-300	-300	-300
Sum Nye tiltak	-31	-77	-431	-431
Nye tiltak og realendringer	-31	-77	-431	-431
Sum Rammefordeling	1 031	1 031	1 031	1 031
Interne rammeendringer	1 031	1 031	1 031	1 031
Ramme 2026-2029	34 067	34 257	33 904	33 904

Tidligere vedtatte tiltak

Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra Oppvekst 2025 og 2026

Jordmorstillingen gjelder et toårig prosjekt i BHT for å arbeide med nærværstiltak som gjelder gravide.

Reduserte reiseutgifter Oppvekstutvalget

I økonomiplanen 2024-2027 ble det vedtatt en reduksjon i reiseutgiftene til Oppvekstutvalget i Oppvekstområdet, trekket var på 150 000 kr i 2024 og i 2025, mens det ble redusert til 50 000 kr i 2026 og 2027. Derfor økes rammen i 2026. Det har ikke vært reisevirksomhet de siste årene og det er ikke budsjett på denne posten.

Nye tiltak

Matsvinn 50 % stilling

By- og stedsutvikling har overført midler tilsvarende 50 % stilling til et matsvinnprosjekt i barnehage i deler av 2025 og nå for 2026. Denne overføringen tilbakeføres i 2027.

Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift

Kommunen har utarbeidet nytt telefonreglement som gir besparelser i arbeidsgiveravgiften hos alle områder. Besparelsen er fordelt ut.

Overføring til organisasjon 5 % stilling hovedverneombud

Overføring til organisasjon tilsvarende 5 % stilling hovedverneombud.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

4.11 Skole

4.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefsområdet Skole og SFO har grunnskolevirksomhet knyttet til 42 ordinære grunnskoler. Tolv av disse er ungdomsskoler, fire er kombinerte barne- og ungdomsskoler, ett oppvekstsenter der barnehage og skole er samlokalisert og resten er rene barneskoler. Det er skolefritidsordninger knyttet til de kombinerte skolene og barneskolene. Ved skolene Hellemyr, Krossen, Nygård og Dvergsnes skoleenhet er det egne kompetanseavdelinger for elever med særskilte behov.

Innføringstilbudet til nyankomne innvandrere og flyktninger i grunnskolealder gis i hovedsak ved Mottaksskolen. Voksenopplæringen/Kongsgård skolesenter har ansvaret for grunnskolen for voksne, norsk- og samfunnskunnskap for asylsøkere og introdeltakere, arbeidstrening og kvalifiseringstiltak i introprogrammet og spesialundervisning for voksne. I tillegg sorterer Svømmeopplæringen, Bringsvær leirskole og Støtteenhet for trygt skolemiljø under skoleområdet.

Skoleområdet er kommunens største kommunalsjefsområde med 47 selvstendige enheter som rapporterer til kommunalsjef. I overkant av 2 500 ansatte jobber hver dag med å gi rundt 13 350 elever og 750 voksne et opplærings- og fritidstilbud. På grunn av størrelse, kompleksitet og lederspenn har kommunalsjefsområdet også assisterende kommunalsjef.

4.11.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår:

- Tilpasse bemanningen til de økonomiske rammene og gjenvinne økonomisk handlingsrom.
- Implementere inkluderende støttesystem for å sikre en god og tilpasset opplæring for alle elever.
- Utvikle en mer praktisk skole (i tråd med føringene i Meld. St. 34) gjennom kompetanseheving og ved bruk av statlige tilskudd til utstyr/læremidler for å gjennomføre praktisk undervisning.
- Videreføre innsatsen for å redusere omfang av vold og trusler og for å fremme trygge læringsmiljø for elever og gode arbeidsmiljø for ansatte. Det samme gjelder innsatsen for å redusere bekymringsfullt fravær i skolen.
- Videreutvikle og forbedre språkopplæringen for flerspråklige barn.

4.11.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skole	1 725 011	1 738 743	1 774 404	1 761 635	1 751 937	1 739 573
Sum	1 725 011	1 738 743	1 774 404	1 761 635	1 751 937	1 739 573

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er foreslått redusert med 33,9 mill. kr. I tillegg kompenseres området for pris- og lønnsvekst på 69,5 mill. kr.

Budsjettendringen fordeler seg på følgende endringer:

- Endring demografi -18,8 mill. kr
- Endring midlertidige løsninger 100 000 kr
- Sentralisering av AFP-ordning -13,8 mill. kr
- Klimatiltak - 80 skolehager 600 00 kr
- Skoles andel av innsparingskrav knyttet til bedre arbeid i VIA -513 000 kr
- Endring sats SPK -6,5 mill. kr
- Økt integreringstilskudd (språkopplæring) 4,7 mill. kr
- Overføring av lønnsmidler til innbyggertorg -116 000 kr
- Midler til forbruksmateriell renhold overført fra Eiendom 330 000 kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	1 738 743	1 738 743	1 738 743	1 738 743
Sum Deflator	43 469	43 469	43 469	43 469
Sum Lønns- og prisjustering	26 054	26 054	26 054	26 054
Sum Integreringstilskudd	0	-4 386	-7 461	-7 461
Tidligere vedtatte tiltak				
Leie av skolelokaler kvartal 71	1 615	1 615	1 615	1 615
Midlertidige løsninger Slettheia skole	0	578	578	578
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 615	2 194	2 194	2 194
Sum Demografijustering	-16 277	-29 048	-40 846	-40 846
Vedtatte endringer	54 861	38 282	23 409	23 409
Vedtatt ramme	1 793 605	1 777 025	1 762 153	1 762 153
Nye tiltak				
Endring av SPK sats fra 7,88% til 7,30%	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Etablering av «skolehager» i skoler og barnehager	600	600	600	600
Flytting av lønnsmidler til Innbyggertorg fra Skole	-116	-116	-116	-116
Forbruksmateriell renhold	330	330	330	330
Forskjøvet oppstart leieforhold Kvartal 71	-1 500	-1 500	0	0
Lønnsglidning skole	0	4 000	8 000	12 000
Midlertidige løsninger Slettheia skole	100	664	2 843	1 564
Midlertidige løsninger Tordenskjoldsgate skole	0	3 700	2 500	-425
Sentralisering av AFP-ordningen	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Sum Nye tiltak	-22 086	-13 822	-7 343	-7 547
Demografijustering				
Demografi ny prognose 2026-2029	-18 777	-33 302	-44 404	-56 564
Demografi utnulling 2025-2028	16 276	29 047	40 845	40 845
Sum Demografijustering	-2 501	-4 255	-3 559	-15 719
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd utvidet språkopplæring, år 2	2 500	0	0	0
Integreringstilskudd økt tjenestebehov og språkopplæring	2 200	2 000	0	0
Sum Integreringstilskudd	4 700	2 000	0	0
Nye tiltak og realendringer	-19 887	-16 077	-10 902	-23 266

Oppvekst

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Sum Rammefordeling	687	687	687	687
Interne rammeendringer	687	687	687	687
Ramme 2026-2029	1 774 404	1 761 635	1 751 937	1 739 573

Tidligere vedtatte tiltak

Midlertidige løsninger Slettheia skole

Gjelder videreføring av midlertidige løsninger på Slettheia skole etter nedleggelsen av Øvre Slettheia skole.

Nye tiltak

Endring av SPK sats fra 7,88% til 7,30%

Statens pensjonskasse (SPK) gjør en årlig beregning av premiesatsen for kommende år. Satsen for 2025 var på 7,88 %, men er for 2026 endret til 7,30 %. Endringen beløper seg til en reduksjon på 6,5 mill. kr i 2026.

Etablering av «skolehager» i skoler og barnehager

Klimatiltak – rammeøkning for å etablere inntil 20 «skolehager» årlig i barnehager og skoler.

Forbruksmateriell renhold

For å få en lik praksis for innkjøp av forbruksmateriell renhold gjøres det en rammeendring fra Eiendom til henholdsvis Oppvekst og Helse og mestring. Hensikten er at dette skal håndteres likt på alle skoler og sykehjem.

Forskjøvet oppstart leieforhold Kvartal 71

I henhold til sannsynlig fremdrift forskyves oppstart leieforhold Kvartal 71.

Lønnsglidning skole

For å kompensere for økt lønnsvekst i skolene grunnet flere lærer med 5-årig lærerutdanning/masterutdanning, foreslås det å styrke rammen med 4 mill. kr i 2027, økende med 4 mill. kr årlig til totalt 12 mill. kr i 2029.

Midlertidige løsninger Slettheia skole

Økning av budsjett til midlertidige løsninger Slettheia skole i forbindelse med utvidelsen.

Midlertidige løsninger Tordenskjoldsgate skole

Midlertidige løsninger ved Tordenskjoldsgate skole i forbindelse med utvidelse og rehabilitering av skolen.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

4.12 Barnehage

4.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Barnehageområdet består av til sammen 94 barnehager. Av disse er 34 kommunale barnehager, 49 private barnehager og 11 private familiebarnehager. I tillegg er det også 8 åpne barnehager som gir

Oppvekst

tilbud til barn og foreldre. Samlet er det per september 5 632 barn som har barnehageplass i Kristiansand. I tillegg har 115 barn fått plass og begynner i barnehage innen 30.11.25.

59,7 % av barna går i privat barnehage, mens 40,3 % går i kommunal barnehage.

På barnehagefeltet har kommunen to roller:

- Barnehagemyndighet for alle barnehagene.
- Eier for de kommunale barnehagene.

Som barnehagemyndighet har kommunen ansvar for forvaltningsoppgaver som samlet opptak, tilskudd til private barnehager, tilsyn, godkjenning av barnehager, dispensasjonssøknader og lignende. Kommunalsjefsområdet har også et overordnet ansvar for faglig kvalitet i alle barnehager. Dette krever et godt samarbeid mellom administrasjon, private og kommunale barnehager.

Som eier for de kommunale barnehagene, har kommunalsjefsområdet særlig ansvar for lederoppfølging og drift av de kommunale barnehagene innenfor fag, økonomi og personal.

Kommunalsjefsområdet har også strategisk ansvar for faglig utvikling i alle kommunens barnehager, både private og kommunale.

4.12.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår er knyttet til disse områdene:

- Fortsette arbeidet med at alle barn skal oppleve seg inkludert i fellesskapet.
- Systematisk arbeid med å utvikle inkluderende pedagogiske støttesystemer i barnehagene.
- Arbeid med styrket tilbud for enkeltbarn parallelt med videreutvikling av det allmennpedagogiske arbeidet slik at det tilpasses hele barnegruppa i enda større grad enn før.
- Organisasjonsutvikling med fokus på godt og tydelig lederskap og videreutvikling av de profesjonelle fellesskapene både i og rundt barnehagene.
- Felles fagdager for kommunale og private barnehager med fokus på aktuelle tema.
- Opplæring til alle ansatte i eierlinja i forhold til vold og trusler, og hvordan møte barns utagerende adferd.
- Styrke og videreutvikle kommunens rolle som barnehageeier for egne kommunale barnehager.
- Videre fokus på arbeid med å rekruttere minoritetsspråklige barn til økt barnehagedeltakelse.

4.12.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Barnehage	1 185 212	1 292 566	1 364 077	1 375 504	1 379 475	1 401 270
Sum	1 185 212	1 292 566	1 364 077	1 375 504	1 379 475	1 401 270

Kommunalsjefsområdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 18,7 mill. kr. Lønns- og prisvekst er kompensert med 52,8 mill. kr, slik at budsjettet er 71,5 mill. kr høyere enn i 2025.

De største endringene i budsjettet er:

- Budsjettøkning grunnet reduksjon makspris foreldrebetaling barnehage gitt i RNB 2025. Ca. 30 mill. kr vil gå til høyere satser til private barnehager, 49,6 mill. kr.
- Forventet endring i satser til private barnehager eksklusiv kompensasjon for redusert makspris, - 13,6 mill. kr.

Oppvekst

- Budsjettreduksjon som følge av sentralisering av AFP kostnader, -14,3 mill. kr
- Tilbakelevering av midler til kompensasjon for redusert makspris, 1. tertialrapport 2025, -13,3 mill. kr.
- Demografikompensasjon for 2026, 10,7 mill. kr.
- Bortfall av rammeøkning barnehage 2025, -4,3 mill. kr.
- Statsbudsjettet 2026: Nytt system for videreutdanning for ansatte i private og kommunale barnehager, 1,1 mill. kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	1 292 566	1 292 566	1 292 566	1 292 566
Sum Deflator	32 314	32 314	32 314	32 314
Sum Lønns- og prisjustering	20 466	20 466	20 466	20 466
Sum Integreringstilskudd	-1	-1 462	-2 282	-2 282
Tidligere vedtatte tiltak				
Forventet økning i kommunale satser til private barnehager 2025	-9 686	-9 686	-9 686	-9 686
Inntektsgraderte kostpenger for private barnehager	-1 576	-1 576	-1 576	-1 576
Matservering i barnehage innført fra høsten 2023	3 904	3 904	3 904	3 904
Rammeøkning barnehage	-4 202	-4 202	-4 202	-4 202
Økt tilskudd til private barnehager pga. høye strømpriser	-3 878	-3 878	-3 878	-3 878
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-15 439	-15 439	-15 439	-15 439
Sum Demografijustering	14 166	29 369	39 490	39 490
Vedtatte endringer	51 506	65 247	74 549	74 549
Vedtatt ramme	1 344 072	1 357 813	1 367 115	1 367 115
Nye tiltak				
Midlertidige løsninger øvre Slettheia barnehage	-1 740	-1 740	-1 740	-1 740
Sentralisering av AFP-ordningen	-14 300	-14 300	-14 300	-14 300
Tilbakelevering barnehage, makspris 1. tertialrapport 2025	-13 325	-13 325	-13 325	-13 325
Sum Nye tiltak	-29 365	-29 365	-29 365	-29 365
Demografijustering				
Demografi nullstilling 2025-2028	-14 164	-29 368	-39 490	-39 490
Demografi ny prognose 2026-2029	10 650	23 540	28 331	50 126
Sum Demografijustering	-3 514	-5 828	-11 159	10 636
Statsbudsjett				
RNB 2025 redusert foreldrebetaling i barnehage	49 572	49 572	49 572	49 572
Statsbudsjett 2026: Nominell videreføring av makspris, 1 200 kr	1 072	1 072	1 072	1 072
Statsbudsjett 2026: Nominell videreføring av makspris, økt tilskudd til private barnehager	1 670	1 670	1 670	1 670
Statsbudsjett 2026: Nytt system for videreutdanning for ansatte i private og kommunale barnehager	1 082	1 082	1 082	1 082
Sum Statsbudsjett	53 396	53 396	53 396	53 396
Nye tiltak og realendringer	20 517	18 203	12 872	34 667
Sum Rammefordeling	-512	-512	-512	-512
Interne rammeendringer	-512	-512	-512	-512
Ramme 2026-2029	1 364 077	1 375 504	1 379 475	1 401 270

Tidligere vedtatte tiltak

Forventet økning i kommunale satser til private barnehager 2025

Private barnehager får tilskudd ut fra forbruket i kommunale barnehager 2 år tidligere. I 2023 hadde de kommunale barnehagene et merforbruk som gjorde at en la inn høyere ramme i 2025 som tas ned tilsvarende i 2026.

Inntektsgraderte kostpenger for private barnehager

Det er innført inntektsgraderte kostpenger for de private barnehagene. De private barnehagene administrerer dette selv og sender refusjonskrav til kommunen, fremfor at kostnaden med den

Oppvekst

kommunale ordningen gir økte tilskuddssatser med to års forsinkelseeffekt. Ordningen gir høyere kostnader i 2024 og 2025 for så å gi noe reduserte utgifter. Endring i rammen for inntektsgraderte kostpenger er -1,4 mill. kr fra 2024 til 2025.

Matservering i barnehage innført fra høsten 2023

Helårsvirkning som gjelder redusert utbetaling til private barnehager som følge av vedtak i 2023 om matservering i barnehage. Deler av beløpet, 3,2 mill. kr, er omdisponert til styrket tilbud.

Nye tiltak

Midlertidige løsninger øvre Slettheia barnehage

Bortfall av leieutgifter av brakkeløsninger for Øvre Slettheia barnehage.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

Tilbakelevering barnehage, makspris 1. tertialrapport 2025

Tilbakelevering barnehage, makspris 1. tertialrapport 2025

Statsbudsjett

RNB 2025 redusert foreldrebetaling i barnehage

Maksprisen for barnehage ble i RNB 2025 vedtatt satt ned fra 2 000 kr til 1 200 kr. Barnehage kompenseres for mindre inntekter og høyere tilskudd til private barnehager.

Statsbudsjett 2026: Nominell videreføring av makspris, 1 200 kr

Makspris barnehage holdes på 1 200 kr. Kompensasjon for manglende deflatorjustering. Mindreinntekt kommunale barnehager. Totalt 2,742 mill. kr for kommunale og private barnehager.

Statsbudsjett 2026: Nominell videreføring av makspris, økt tilskudd til private barnehager

Makspris barnehage holdes på 1 200 kr. Økt tilskudd til private.

Statsbudsjett 2026: Nytt system for videreutdanning for ansatte i private og kommunale barnehager

Ordningen legges om i forhold til frikjøp og kommunen får større kompensasjonsplikt til kommunale og private barnehager. Totalt 50 mill. kr for landet.

4.13 Barne- og familietjenester

4.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

I Barne- og familietjenester inngår Helsetjenester barn og unge, Pedagogisk psykologisk Tjeneste (PPT), Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester og Barnevernstjenesten for Kristiansandregionen.

PPT samarbeider med barnehager og skoler for å øke kvalitet i læringsmiljøene og sikrer vurdering av enkeltbarns utbytte av opplæring. Fra 2024 er flere spesialpedagogiske fagmiljø lagt til PPT leders ansvar. Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester er viktig for tverrfaglig samarbeid, som brobyggere mellom skoler og andre tjenester og kommunens kriminalitets- og rusforebyggende innsatser. Helsetjenester for barn og unge leverer svangerskapsoppfølging, helsestasjon, skolehelse, familieveiledning og fysio- og ergoterapi til barn.

Oppvekst

Barneverntjenesten er et interkommunalt samarbeid med Lillesand og Birkenes kommuner. Videre i økonomiplanen omtales tjenesten kun som "Barnevernet." Barnevernet har i 2024 fått ansvar for akuttberedskap for alle kommuner i Agder og i tillegg driftes nasjonal Alarmtelefon med Chat for barn og unge.

Tjenestene i Barn og familie er lokalisert til fem "Familiens hus," Gyldengården ved Torvet og Kongsgård skolesenter.

4.13.2 Hovedprioriteringer

Oppvekstreformen innebærer at flere statlige oppgaver og finansieringsansvar innen barnevern er overført til kommunen fra januar 2022. Det stiller særlige store krav til at kommunen lykkes i det forebyggende arbeidet og dreier ressursbruk fra kostbare enkeltsaker til systematisk tidlig innsats. Brukermedvirkning, arbeid med å styrke psykososial støtte og møteplasser for familier med sammenlignbare utfordringer, skal gis høy prioritet.

Hovedprioriteringen for Oppvekst samlet, er å sikre inkludering, deltakelse i opplæringstilbudet og god sammenheng mellom tjenester utenfor barnehage og skole. Det er utarbeidet egen oversikt som gjør synlig tilbud kommunen har til ulike grupper innbyggere og hvilken kompetanse som er tilgjengelig, for å kunne tilby tjenester med høy kvalitet.

Barne- og familietjenester arbeider på ulike måter for å bidra til et opplærings- og fritidstilbud som fremmer barn og unges psykiske helse og aktive deltakelse i egen hverdag. Foreldrestøtte, familieveiledning, familieråd og faste strukturer for forpliktende samarbeid om kraftfulle forebyggende innsatser prioriteres. Barneverntjenesten prioriterer å dreie tiltak til lokale tiltak der det er mulig, og arbeider aktivt med å finne løsninger lokalt og i barnets nettverk.

Det arbeides med å klargjøre ansvarsforhold i kommunen som sikrer at barn og familier som har rett til behandling og bistand etter flere lovverk, opplever tilstrekkelig støtte og koordinering.

Det er gjennomført en evaluering av Familiens hus med påfølgende omstilling av tjenestene i Barn og familie. Det vil ha høy prioritet å følge opp forbedringstiltak som følge av evalueringen.

4.13.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Barne- og familietjenester	506 062	536 753	568 554	566 844	561 932	561 932
Sum	506 062	536 753	568 554	566 844	561 932	561 932

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 11,4 mill. kr, utover lønns- og prisvekst som er på 20,4 mill. kr.

De største endringene i budsjettet er:

- Økt ramme Barnevern, 3,1 mill. kr
- Pensjon for fosterforeldre, 1,4 mill. kr
- Økning sosialagenter - erfaringskonsulenter 513 000 kr
- Fjerninga av toårig tilskudd, -1 mill. kr
- Budsjettreduksjon som følge av sentralisering av AFP kostnader, -4,2 mill. kr
- Overføring til skole, omfordeling pga. AFP trekk, -1,3 mill. kr
- Styrking Trygg sammen, 1 mill. kr

Oppvekst

- Husleie Tordenskjoldsgate, 4,4 mill. kr
- Barnevernsreformen, egenandel for spesialiserte fosterhjem, 3,2 mill. kr
- Økt integreringstilskudd, 3,7 mill. kr
- Overført fra Oppvekst stab, tilskudd Homestart, 506 000 kr
- Fordelt på kommunalsjefområdene, innsparing bedre arbeid i VIA, -512 000 kr
- Statsbudsjett 2026: Kompensasjon endringer i barnevernloven, 493 000 kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	536 753	536 753	536 753	536 753
Sum Deflator	13 419	13 419	13 419	13 419
Sum Lønns- og prisjustering	6 938	6 938	6 938	6 938
Sum Integreringstilskudd	-0	-1 844	-3 556	-3 556
Tidligere vedtatte tiltak				
Amathea	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Sosialagenter - erfaringskonsulenter	512	512	512	512
Statsbudsjett 2025 - Pensjon for fosterforeldre	1 386	1 386	1 386	1 386
Økte kostnader barnevernet	-4 100	-4 100	-4 100	-4 100
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-3 252	-3 252	-3 252	-3 252
Vedtatte endringer	17 104	15 260	13 548	13 548
Vedtatt ramme	553 857	552 013	550 301	550 301
Nye tiltak				
Sentralisering av AFP-ordningen	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
Trygg sammen (nullvisjonen)	1 000	1 000	1 000	1 000
Økt husleie Tordenskjoldsgate	4 440	5 074	5 074	5 074
Økte kostnader barnevernet institusjonsplasseringer	7 100	7 100	7 100	7 100
Andre tiltak	177	177	177	177
Sum Nye tiltak	8 517	9 151	9 151	9 151
Statsbudsjett				
Statsbudsjett 2026: Barnevernsreformen kompensasjon fra staten full egenandel for spesialiserte fosterhjem	3 192	3 192	3 192	3 192
Statsbudsjett 2026: Finansiering av endring i barnevernsloven	493	493	493	493
Sum Statsbudsjett	3 685	3 685	3 685	3 685
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd Flexidkurs i grunnskole	500	0	0	0
Integreringstilskudd foreldreressurs Øvre Slettheia	1 000	1 000	0	0
Integreringstilskudd Styrking av fagmiljø til tospråklig fagmiljø i barnehager	1 500	1 500	0	0
Integreringstilskudd Styrking av ICDP veiledning mål: ungdomsforeldre	700	700	0	0
Sum Integreringstilskudd	3 700	3 200	0	0
Nye tiltak og realendringer	15 902	16 036	12 836	12 836
Sum Rammefordeling	-1 205	-1 205	-1 205	-1 205
Interne rammeendringer	-1 205	-1 205	-1 205	-1 205
Ramme 2026-2029	568 554	566 844	561 932	561 932

Tidligere vedtatte tiltak

Amathea

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen 2024-2027 ble det gitt et toårig tilskudd til Amathea i 2024 og 2025. I 2026 bortfaller derfor tilskuddet.

Sosialagenter – erfaringskonsulenter

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen 2025-2028 ble det lagt inn 500 000 kr til Sosialagenter - erfaringskonsulenter i 2025, som øker til 1 mill. kr i 2026.

Statsbudsjett 2025 - Pensjon for fosterforeldre

I forbindelse med at det ble lovfestet at frikjøpte fosterforeldre skal kompenseres for tapt tjenestepensjon, ble Kristiansand kommune kompensert med 1,3 mill. kr i 2025 og 2,7 mill. kr fra 2026.

Økte kostnader barnevernet

Barnevernet har det siste året hatt en økning i antall akutt plasseringer og antall barn på barnevernsinstitusjon. I 2025 ble rammen til Barnevernet styrket med 4 mill. kr for å møte denne utfordringen, styrkingen ble bare lagt inn for ett år.

Nye tiltak

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

Trygg sammen (nullvisjonen)

For å videreføre arbeidet med Trygg sammen (nullvisjonen) tilføres kommunalsjefområdet 1 mill. kr.

Økt husleie Tordenskjoldsgate

I forbindelse med flytting fra lokaler i Gyldengården vil Oppvekst ha behov for nye lokaler og det tilføres midler til å dekke leie av nye lokaler.

Økte kostnader barnevernet institusjonsplasseringer

Kommunedirektøren foreslår å øke kompenseringen til barnevernet fra 4 mill. kr som ble lagt inn som en engangsbevilgning i 2025, til en årlig ramme på 7,1 mill. kr årlig i hele perioden. Utviklingen i antall institusjonsplasseringer har vært betydelig høyere enn forutsatt, og det er nå klart at det opprinnelige engangsbeløpet ikke er tilstrekkelig for å dekke de reelle kostnadene. Det er derfor behov for en varig styrking av rammen for å sikre bærekraftig finansiering av institusjonsplasser i planperioden.

Statsbudsjett

Statsbudsjett 2026: Barnevernsreformen kompensasjon fra staten full egenandel for spesialiserte fosterhjem

Barnevernsreformen trådte i kraft 1. januar 2022, og kommunene ble kompensert for reformen gjennom en økning i rammetilskuddet. Barnevernsreformen har hatt en overgangsordning som innebærer at eksisterende plasseringer, fra før reformen trådte i kraft 1. januar 2022, i spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem, skulle lavere egenandel videreføres i overgangsperioden. Overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem vil avsluttes fra og med 1. januar 2026. Det betyr at kommunene må betale full egenandel for alle plasseringer i spesialiserte fosterhjem fra og med 1. januar 2026. Barne- og familiedepartementet vil i statsbudsjettet for 2026 foreslå at kommunene blir kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på om lag 150 mill. kr, noe som vil tilsi 3,2 mill. kr for Kristiansand kommune. Barnevernet tilføres tilsvarende.

Statsbudsjett 2026: Finansiering av endring i barnevernsloven

Det er vedtatt endringer i barnevernloven og regjeringen foreslår å kompensere kommunene med 34,4 mill. kr, blant annet for å kompensere for at masterkravet for ansatte i barnevernet er tatt bort i ny barnevernlov. Kommunedirektøren foreslår at Kristiansand kommunes andel på 490 000 kr legges til rammen til barnevernet.

4.14 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026- 29	Inntekt 2026- 29
EIE- Fiskå skole - strakstiltak (trinn 1)	9 594	9 594	0	0	0	9 594	0
EIE- Lauvåsen ungdomsskole	421 118	176 885	107 366	0	0	284 251	-5 000
EIE- Lindebøskauen skole - ombygging	440	440	0	0	0	440	0
EIE- Oppgradering kommunale barnehager		1 500	3 000	3 000	3 000	10 500	0
EIE- Skårungen barnehage - Tilbygg	8 300	0	8 300	0	0	8 300	0
EIE- Solstrålen barnehage - Bruksendring	3 900	3 900	0	0	0	3 900	0
EIE- Tangvall skole	424 838	0	0	0	0	0	-5 022
EIE- Tunballen skole - ombygging	3 879	3 879	0	0	0	3 879	0
EIE- Wilds Minne Skole og flerbrukshall	602 942	0	0	0	0	0	-13 110
IKT til undervisning/digitalisering		15 350	15 350	15 350	15 350	61 400	0
Strakstiltak i skolen		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utendørsarbeid ved skolene		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Sum Investeringer	1 475 011	213 548	136 016	20 350	20 350	390 264	-23 132
Avsetninger							
EIE- Havlimyra barnehage	40 000	0	0	0	2 000	2 000	0
EIE- Hånes barneskole og bydelshus	580 000	5 000	2 000	35 000	248 000	290 000	0
EIE- Skolebehovsplan - Skolestruktur Indre Randesund - avsetning	412 000	2 000	5 000	5 000	50 000	62 000	0
EIE- Slettheia skole - utvidelse og rehabilitering	241 500	3 000	7 000	96 000	135 000	241 000	0
EIE- Tordenskjoldsgate skole - utvidelse	260 000	38 500	114 000	97 942	0	250 442	0
EIE- Voie skole utvidelse - avsetning	10 000	0	0	0	2 000	2 000	0
Sum Avsetninger	1 543 500	48 500	128 000	233 942	437 000	847 442	0

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringsprosjektene på området vises samlet. Budsjettet for investeringer i Oppvekst er 17,35 mill. kr i 2026 (69,4 mill. kr i perioden). Budsjettet for investeringer i Eiendom er 244,7 mill. kr i 2026 (1,17 mrd. kr i perioden).

Prosjekter som er gruppert under Avsetninger i tabellen indikerer at prosjektene er i en tidligfase, jamfør investeringsinstruksen. Det betyr at det er satt av midler til en antatt framtidig kostnad, men det er usikkerhet til både utgifts- og inntektssiden i prosjektet. Avsetning innebærer at det ikke er vedtatt en kostnadsramme for prosjektet, det vil først foreligge ved B2 (Beslutingspunkt 2) som beskrevet i investeringsinstruksen.

EIE- Fiskå skole - strakstiltak (trinn 1)

I Bystyrets behandling av skolebehovsplanen 05.03.2025 SAK 12/25, ble det vedtatt at Fiskå skole ikke legges ned.

Som en konsekvens av at skolen skal opprettholdes, er det gjort en tilstandsanalyse hvor det er laget en oversikt over strakstiltak som må gjøres med bakgrunn i en videre drift i et 5 – 7 årsperspektiv, og hva som må til for å få bygget til å oppnå kravene i bygningsforskriftene.

Basert på tilstandsanalysen gjelder strakstiltakene å tilfredsstille byggetekniske krav på brann, VVS, elektrisitet/automatisering og universell tilgjengelighet. Strakstiltakene er beregnet til 9,59 mill.kr og er lagt inn i 2026.

I et lengre perspektiv er det behov for å løfte hele bygget til å tilfredsstille kravene i TEK17 og løfte bygget til tilstandsgrad 1. Den rent tekniske oppgraderingen er beregnet til å koste ca. 126 mill.kr.

Oppvekst

Fiskå skole er en klasseromsskole som ble tatt i bruk i 1965. Det har skjedd mye med pedagogiske arbeidsmåter fram til i dag. I denne utredningen er det ikke gjort noen vurderinger av endringer i bygget for å legge bedre til rette for dagens innhold, pedagogikk og arbeidsmåter.

For å dekke dagens behov bruker skolen tre klasserom som ligger i Vågsbygd bydelshus. I et lengre perspektiv vil det være naturlig at disse arealene legges inn i skolens egne arealer. Dette er heller ikke tatt hensyn til i tilstandsanalysen.

Ved en større oppgradering iht dagens krav, jf tilstandsrapporten, må derfor også skolen bygges om og arealene som ligger i kultursenteret bør erstattes ved å utvide skolen. I skolebehovsplanen ble investeringsrammen (inkludert moms, finans kostnader og prisstigning) for en slik oppgradering, ombygging og utvidelse beregnet til ca. 240 mill. kr (dersom skolen skulle være ferdig til 2029). Dette vurderes fortsatt å ville vært en realistisk kostnad for en permanent løsning for skolen.

EIE- Havlimyra barnehage

Justneshalvøya og Justvikområdet har hatt dårlig barnehagedekning. Derfor ble det til barnehagestart i 2017 etablert 46 midlertidige barnehageplasser i modulbygg ved Havlimyra barnehage som etterhvert må erstattes med permanent bygg.

Barnetoppen på Justneshalvøya er nå nådd og barnetallet vil synke framover. Derfor blir det ikke et permanent behov for så mange plasser som tidligere var planlagt. Det er i 2024 og 25 gjort opprustningstiltak på brakkene slik at disse er gode og funksjonelle i et 5-års perspektiv. Det er lagt inn en avsetning på 2 mill. kr i 2029 til planlegging av utvidelse, men behovet må vurderes nøyer ved kommende rullinger av økonomiplanen.

EIE- Hånes barneskole og bydelshus

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet. Jf. beskrivelse under prosjekt Lauvåsen ungdomsskole.

Den nye ungdomsskolen (Lauvåsen ungdomsskole) vil stå ferdig til skolestart i 2027.

Det hadde vært ønskelig at bygging av barneskolen kunne starte ved årsskiftet 2027/28 etter at ungdomsskolen var ferdig og Vigvoll skole var utflyttet og kan brukes til midlertidige løsninger. Av hensyn til gjeldstaket er dette vurdert å ikke være mulig. Barneskolen med bydelshus er derfor lagt inn med oppstart ved årsskiftet 2028/29 med forventet ferdigstilling i løpet av 2030. Dette innebærer en forskyvning på ett år i forhold til forrige rulling av økonomiplanen. Oppvekstdirektøren har vurdert at de andre større prosjektene (Tordenskjoldsgate skole, Slettheia skole og skolestruktur i Randesund) er mest kritisk å få gjennomført.

Planleggingsarbeidet vil imidlertid fortsette for fullt uavhengig av utsettelsen. Det innebærer at det er mulig å framskyve prosjektet igjen ved neste rulling dersom de økonomiske rammebetingelsene endrer seg og kan gjøre dette mulig.

Det er ellers gjennomført omfattende medvirkningsprosesser med skolens elever og ansatte og med lokalmiljø, lag og foreninger som grunnlag for rom- og funksjonsprogram. Prosess med nødvendige reguleringsendringer pågår ellers parallelt med at det i løpet av 2025 blir gjennomført designkonkurranse.

Rammen for prosjektet er beregnet til 580 mill. kr, derav 290 mill. kr i perioden.

EIE- Lauvåsen ungdomsskole

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet med følgende vedtak:

Oppvekst

- Ungdomstrinnet på Hånes og Tveit samlokaliseres i ny felles ungdomsskole for 385 elever med idrettshall på Lauvåsentomta.
- Nytt bydelshus samlokaliseres med barnetrinnet på Brattbakken.
- Ungdomstrinnet realiseres først og Vigvoll skole benyttes som midlertidige løsninger når barneskolen og bydelshuset bygges.
- Tidspunkt for gjennomføring vurderes i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

I forrige økonomiplan det lagt inn investeringsmidler som muliggjorde en gjennomføring av ungdomsskoleprosjektet med byggestart juni 2025 og ferdigstilling juni 2027. Prosjektet omfatter også en 11er fotballbane.

På bakgrunn av designkonkurranse mellom tre prekvalifiserte tilbydere har det bearbejdede vinnerutkastet vært gjenstand for konkurranse om samspillkontrakt for bygging av anlegget. Prosjektet er i rute, og byggearbeidene er godt i gang.

Ungdomstrinnene på Ve og Vigvoll slås sammen når prosjektet er ferdig til skolestart skoleåret 2027/28.

Prosjektkostnaden er 421 mill. kr, derav 284,3 i perioden.

EIE- Lindebøskauen skole – ombygging

Prosjektet gjelder mindre ombygginger og tilpasninger for å få tilstrekkelig dagslys i læringsarealer, som følge av krav fra miljørettet helsevern. Prosjektkostnaden er 0,44 mill.kr.

EIE- Oppgradering kommunale barnehager

I økonomiplan 2023-26 ble det lagt inn en årlig bevilgning på 3 mill. kr til indre oppgraderingstiltak i de eldre kommunale barnehagene. Behovene gjaldt blant annet kjøkken, garderober, stallefasiliteter, innvendige overflater og behov for å bytte dører for å ha innsyn i alle rom. De samlede behovene var beregnet til ca. 34 mill. kr. Rekkefølgen på tiltak gjøres ut fra en prioritering av de største og viktigste behovene. Førsteprioritet har vært å bytte dører med glass, slik at voksne har innsyn i alle rom. Derneft pågår utskifting av kjøkken.

EIE- Skolebehovsplan - Skolestruktur Indre Randesund – avsetning

Det pågår en høringsprosess når det gjelder fremtidig skolestruktur i Indre Randesund. Om få år (2-4 år) vil det ikke være kapasitet til elevene på barnetrinnet (Strømme skole) og noe senere heller ikke på ungdomstrinnet (Haumyrheia). I høringsaken anbefales det å bygge ny barneskole på Benestad, deretter bygge om Strømme skole til ungdomsskole og utvikle Haumyrheia som skolested. Endelig beslutning om struktur gjøres i egen sak etter høringsperioden, tidlig i 2026. Uavhengig av hvilken strukturløsning som velges, er det behov for å igangsette planlegging snarest mulig. Det er derfor avsatt planleggingsmidler i 2026-28 og en avsetning i 2029 for å starte bygging, totalt 62 mill. kr. Ved neste rullering vil det, på bakgrunn av valgt skolestruktur, bli gjennomført en nærmere behovsutredning og lagt inn midler til videre gjennomføring av det første prosjektet.

EIE- Skårungen barnehage – Tilbygg

I 2007 ble det satt opp en brakkerigg bestående av tre brakker utenfor Skårungen barnehage i Vågsbygd som skulle fungere som en midlertidig base for naturgruppen. Rikken var midlertidig fordi det forelå planer om en permanent utvidelse. Disse planene utgikk etter at det ble bygget en stor privat barnehage i bydelen, og brakkerikken ble derfor permanent.

Brakkerikken er nå i en svært dårlig forfatning og anses kondemnabel. Etter tilsyn i 2024 fra Miljørettet helsevern ble det gitt en rekke avvik som gjelder fukt og råte, dårlige toalettfasiliteter,

Oppvekst

temperaturregulering, dårlig innelima mv. Barnehagekapasiteten i Vågsbygd tilsier at de ca. 20 plassene i naturgruppa er nødvendig å opprettholde.

Det er gjennomført en behovsutredning der det er vurdert to alternative løsninger:

- Erstatte brakke med ny brakkeløsning
- Tilbygg til eksisterende barnehage.

Selv om brakkeløsningen er vesentlig billigere (ca. 4,1 mill.kr) anbefales det en permanent utvidelse av eksisterende bygg men nødvendig ombygging og tilpasning. Dette vil gi en vesentlig mer funksjonell og kvalitativt bedre løsning for både barna og de ansatte. I tillegg vil et slikt tilbygg ha lengre levetid.

Utvidelsen er beregnet til 8,3 mill.kr og lagt inn i 2027.

EIE- Slettheia skole - utvidelse og rehabilitering

Som følge av at Øvre Slettheia skole ble vedtatt nedlagt og slått sammen med Slettheia skole, ble arealbehovet løst med å sette opp midlertidige brakkemoduler.

På bakgrunn av en behovsutredning fra 2023, som omfattet Øvre Slettheia barnehage og utvidelse av Slettheia skole, ble det laget en priskalkyle for å tilrettelegge Slettheia skole for økt elevtall som følge av nedleggelsen av Øvre Slettheia skole og rehabilitering forøvrig av skolen. Høsten 2024 ble priskalkylen fra utredningen oppdatert til 2025 priser. I tillegg ble kostnader for strakstiltak på uteområde fra *Skolebehovsplan del 1 - Tilstandsoversikt*, lagt inn i prosjektet. Det ble også lagt til noen poster som ikke var tatt med i behovsutredningen, som bl.a. midler til inventar og kjøling.

Etter denne oppdateringen ble rammen justert, og prosjektkostnaden satt til 241,5 mill. kr.

Prosjektet omfatter:

- Rehabilitering av Slettheia skole
- Riving av liten gymsal og musikkrom
- Nybygg/tilbygg på 1100m² (inkludert ny gymsal og arealer for å dekke utvidet behov for klasserom/spesialrom og arbeidsplasser)
- Oppgradering av utomhusarealene
- Løse overvannsproblematikk
- Etablere trygg adkomst for elevene

Basert på vedtak i økonomiplanen vil arbeid med planlegging og kontrahering pågå i 2026, 27 og delvis 2028. Et slikt større rehabiliterings-, ombyggings- og utvidelsesprosjekt har betydelige usikkerhetsforhold som krever god tid i planleggingsfasen for å kunne få et vellykket prosjekt faglig og økonomisk. Investeringsrammen som er lagt inn på prosjekter er derfor en avsetning og den videre planleggingsfasen må avklare eventuelle behov for rammejusteringer ved neste rullering.

Byggefasen er planlagt fra medio 2028 med ferdigstillelse i slutten av 2029.

EIE- Solstrålen barnehage – Bruksendring

Solstrålen barnehage er lokalisert i Øygarden 11, et bygg som foreløpig ikke er godkjent som barnehage.

I 2020 ble det igangsatt arbeid med å søke om bruksendring for bygget som tidligere fungerte som bo- og behandlingskollektiv på Langenes i Søgne. Solstrålen barnehage har holdt til i disse lokalene siden

2011 som en midlertidig løsning på mangel av barnehageplasser i tidligere Søgne kommune. Siden den gang har barnehagen vært i drift uten at det har blitt søkt om bruksendring for arealene den benytter.

I 2020 ble det innvilget en rammetillatelse på tre år av Plan og bygg i Kristiansand kommune. Rammetillatelsen ble gitt på vilkår om at det må foreligge samtykke fra Arbeidstilsynet og at forhold vedrørende brannsikkerhet og rømning må være avklart. Først når disse vilkårene er ivarettatt kan det søkes om igangsettingstillatelse.

Solstrålen barnehage fikk fornyet godkjenning av Miljørettet helsevern som følge av kommunesammenslåingen og etter en utvidelse av uteareal og noe ombygging av lokalene. Etter nytt tilsyn kunne ikke Miljørettet helsevern fornye godkjenningen og det ble utarbeidet en liste over avvik som måtte rettes før ny godkjenning kunne gis. Det er også gjort en brannteknisk vurdering og utarbeidet brannkonsept for barnehagen i tråd med de krav som foreligger for barnehagedrift.

Totalt er kostnadene beregnet til 3,9 mill.kr. Tiltakene vil bli utført snarest i 2026 og det forutsatte da at alle godkjenninger kan komme raskt på plass.

EIE- Tangvall skole

Prosjektet er ferdigstilt, men vil motta spillemiddelinntekter i løpet av perioden.

EIE- Tordenskjoldsgate skole – utvidelse

Tordenskjoldsgate skole har ikke kapasitet til nåværende eller fremtidig elevtall. I tillegg har skolen vesentlige bygningsmessige mangler. Det er utarbeidet en mulighetsstudie som viste mulige utbyggingsalternativer for skolen. Boligene i Fritz Jensens gate, som i henhold til Kvadraturplanen skal inngå som en del av skolens område er kjøpt opp eller avtalt kjøpt. I 2023 ble det utført strakstiltak innenfor en ramme på 10 mill. kr. Høsten 2022 ble det også satt opp en brakkemodul med to klasserom. Disse tiltakene har bedret situasjonen noe, men er ikke tilstrekkelige. Miljørettet helsevern har stilt krav om en forpliktende plan for en permanent løsning med oppgradering og utvidelse.

Kvartal 71 ("Fylkeshuset") som ligger vis-a-vis Tordenskjoldsgate skole planlegges utviklet til bolig. Det pågår reguleringsarbeid, og ett av grepene er å skape en sammenheng mellom Kvartal 71 og Tordenskjoldsgate skole, blant annet ved at Lømslandsvei stenges og det etableres gågate mellom skolen og kvartalet. Det ble ved tidligere rullering av økonomiplanen også lagt inn midler til leie av arealer ved at kommunen og eiendomsutvikler samarbeider om skolearealer som vil ha særlig synergier for bruk av lokalmiljøet og at disse kan bygges som del av Kvartal 71. Dette gjelder musikk/samlingsrom, verksteder og mat og helse, som utgjør totalt 380m² (tidligere 500m²). Området inngår sammen med Fergefjellet som en del av områdesatsingen som kommunen har fått midler til fra Kommunal- og Regionaldepartementet. Sambruket med Kvartal 71 har et stort potensiale for å bidra til å nå målsettingen med denne satsingen.

I tillegg til å ha stort sambrukspotensiale og være en ressurs for lokalmiljøet, vil dette også kunne frigjøre arealer på en trang skoletomt og legge til rette for ytterligere utvidelser av skolen på lengre sikt. Det tas forbehold om at det kan bli aktuelt å komme tilbake med utvidet alternativ siden det foreløpig ikke er inngått forpliktende avtaler med utvikler av Kvartal 71.

Prosjektrammen i forrige økonomiplan var på 177,7 mill. kr. Etter at det i første del av skisseprosjektet ble gjort ett nytt kostnadsoverslag, er rammen for prosjektet økt til 259,8 mill. kr, hvorav 247,9 i perioden. Den økte kostnadsrammen skyldes flere faktorer:

- Arealet for funksjonene i lokaler i Kv 71 er 380m² og ikke 500m² slik det var i mulighetsstudiet fra 2021. Det betyr at arealet må økes tilsvarende i dette prosjektet.
- Økt areal som må rehabiliteres i eksisterende bygningsmasse

Oppvekst

- Kostnader for erverv av boliger i Fritz Jensens gate, som er en del av prosjektrammen, er blitt høyere enn forventet.
- Noe større avsetning til inventar og utstyr som følge av at det er kommet ny investeringsinstruks.
- Noen poster som støyskjerm, ny heis i 4 etasjer, kjøling osv var ikke medtatt

Det er ellers inngått en intensjonsavtale om å gjennomføre prosjektet som et "FutureBuilt" forbildeprosjekt. Det er ikke tatt høyde for eventuelle økte kostnader utover eksterne tilskudd.

Byggestart for en utvidelse og rehabilitering planlegges våren 2027, med ferdigstilling november 2028.

Det er gjennomført brede brukerprosesser med både skolen og lokalmiljøet som grunnlag for et rom- og funksjonsprogram der både skoleutvidelsen med rehabilitering og arealene i Kvartal 71 ses i sammenheng.

Utvidelsen og rehabiliteringen av Tordenskjoldsgate skole med tilleggsarealene i Kvartal 71 vil gi en kapasitet på ca. 200 elever. Det tas også høyde for at skolen kan utvides senere.

EIE- Tunballen skole – ombygging

Som følge av at Rosseland skole ble vedtatt nedlagt og slått sammen med Tunballen fra skoleåret 2026-27, er det gjennomført en nærmere behovsvurdering av nødvendige tiltak på Tunballen. Tiltakene gjelder noe ombygging av enkelte elevarealer, ekstra toalett, akustiske tiltak, tiltak som gjelder garderobeforhold og en del oppgradering for å få bedre forhold og kapasitet på SFO-kjøkkenet. Tiltakene er beregnet til 3,88 mill.kr og vil bli ferdige til SFO-start 2026.

EIE- Voie skole utvidelse – avsetning

Voie skole, som del av Voiebyen skoleenhet, ble nedlagt i 2021 og erstattet av brakker som ble etablert ved Torkelsmyra slik at alle elevene på 1-7. trinn ble samlet.

Avsetning på 2 mill. kr i 2029 for å planlegge for permanent utvidelse av Voiebyen skole. Prosjektet har vært skjøvet på tidligere år og er også skjøvet ut ett år ved denne rulleringen. Selv om modulbygget har god kvalitet og vurderes tilfredsstillende for videre skoledrift noen år til, må en permanent utvidelse gjennomføres og vurderes ved fremtidige rulleringer av økonomiplanene.

EIE- Wilds Minne Skole og flerbrukshall

Prosjektet er ferdigstilt, men vil motta spillemiddelinntekter i løpet av perioden.

IKT til undervisning/digitalisering

Det ligger til sammen 15,35 mill. kr årlig til IKT i Oppvekst for å realisere kontinuerlig 1:1 dekning av IKT-utstyr i skolene, investering i lokal infrastruktur og kjøp av diverse lisenser. Noe av midlene brukes også på barnehage. Nivået er nødvendig for å ha en funksjonell maskinpark med en utskiftingstakt på ca. 4 år.

Strakstiltak i skolen

Årlig bevilgning på 1 mill. kr til å tilrettelegge skoler, og til en viss grad barnehager, for elever og barn med ulike funksjonshemninger. Gjelder særlig hørsels- og bevegelseshemmede. Rammen er ikke tilstrekkelig i forhold til behovet. Det må også brukes midler fra ordinær drift.

Utendørsarbeid ved skolene

Årlig bevilgning på 1 mill. kr årlig til opprusting av skolenes, og i noen grad barnehagenes, utearealer. Midlene brukes i stor grad som egenandel i forbindelse med spillemiddelanlegg slik at verdien av investeringene tilnærmet doubles. Det er fortsatt store behov og forventninger knyttet til uteområdene ved barnehagene og skolene som ikke lar seg løse innenfor den årlige rammen.

5 Helse og mestring

5.1 Kort om området

Området Helse og mestring består av 5 kommunalsjefområder: Forvaltning og koordinering, Livsmestring, Helsefremming og inkludering, Hjemmetjenester og rehabilitering og Omsorgssenter. I tillegg er det Helse- og mestring stab. Kommunalsjefsområdet NAV er flyttet til nytt direktørområdet Næring og NAV.

Området har et netto driftsbudsjett på ca. 3,3 mrd. kr og totalt 2 641 faste årsverk, fordelt på 4 165 fast ansatte.

Området har ansvaret for å utvikle og levere tjenester til alle innbyggere innenfor helse-, omsorg- og sosialfeltet. Dette omfatter tjenester til barn, unge og voksne innenfor store områder som hjemmetjenester, rehabiliteringstjenester, heldøgns omsorgstjenester, tjenester innen rus- og psykisk helsefeltet, habilitering, bolig og oppfølgingstjenester. Området har også ansvar for blant annet legetjenester, frisklivs- og mestringstilbud og tjenester på integreringsfeltet.

5.2 Hovedutfordringer

Helse og mestring har ved inngangen til perioden stor oppmerksomhet og betydelig kapasitet rettet mot å videreføre tiltak som sikrer tilpasset drift til de vedtatte økonomiske rammene. Budsjettforslaget for 2026-2029 er basert på at området styrer mot driftsbalanse i 2025. Tiltak for å tilpasse driften til vedtatt budsjett omtales nærmere under Innsparinger og omprioriteringer. Under Hovedprioriteringer beskrives hovedgrep i budsjettforslaget og hvilke vurderinger som ligger til grunn for dette, basert på utfordringsbildet. Under kapitlet Hovedprioriteringer er det også en nærmere redegjørelse for hvordan demografiutviklingen gir utslag med hensyn til forventet aktivitetsvekst og budsjettpremisser som ligger til grunn. Dette kapitlet gir en oversikt over de utviklingstrekk og konkrete forhold som utfordrer helse- og omsorgstjenestene særskilt ved inngangen til neste fireårsperiode:

Økt press på helse- og omsorgstjenestene

- Demografiske endringer utløser behov for omfattende volumøkning innenfor både hjemmetjenester og institusjonstjenester – samtidig som det utløser en alvorlig arbeidskraftutfordring
- Økende demografikostnader kompenseres ikke fullt ut. Underfinansieringen må håndteres i form av omstillinger, økt effektiviserings- og innsparingskrav i tjenestene til befolkningen.
- Endring i sykdomsbildet i befolkningen - flere med store og komplekse bistandsbehov. Økningen har vært og er fortsatt stor, også i yngre aldersgrupper.
- Den markante økningen i andel av de eldste eldre, kommer samtidig som det blir stadig færre i den yrkesaktive aldergruppen
- Økte forventninger til helse- og omsorgstjenestene som ikke kan innfris som følge av framtidig mangel på personell og redusert økonomisk handlingsrom
- Endringer i spesialisthelsetjenestens behandlingstilbud som følge av deres budsjetttilpasninger, øker presset og forventningene til kommunale tjenester.

Rekrutterings- og omstillingsutfordringer

- Utfordringer med å rekruttere personell, høyt sykefravær, høy grad av deltid og høy turn-over
- Implementering av teknologi krever ressurser til omstilling og støtte ved innføring, drift, vedlikehold og videreutvikling
- Manglende kapasitet i tjenestene til kompetanseheving av ansatte
- Marginalt handlingsrom og ledelseskapasitet til omstillingsarbeid

Utenforskap

- Bolig og tjenester til vanskeligstilte på boligmarkedet er ikke tilpasset behovet.
- Høy andel utenfor arbeid og utdanning og høy andel unge uføre og unge på sosialhjelp
- Barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt.
- Prisstigning og press på privatøkonomien fører til økt behov for bistand fra flere tjenesteområder
- Krig i Europa påvirker migrasjonssituasjonen og krever tilpasning av tiltak som treffer målgruppene hensiktsmessig

De mest krevende utfordringsområdene ved inngangen til neste periode omtales nærmere nedenfor

Omstillingsbehovet knyttet til arbeidskraftutfordringen

Temaplan Helse og omsorg, vedtatt av Bystyret i 2025 har som hovedmål å legge til rette for en bærekraftig utvikling av helse- og omsorgstjenestene frem mot 2035. Kommunens samfunnsoppdrag vil, som følge av endringene i befolkningssammensetning fremover, kreve nye løsninger og kraftfull omstilling. Det utløser behov for en annerledes mobilisering fra både kommune, innbyggere og sentrale samfunnsaktører. Det vil på mange områder innebære å bygge "laget" mer robust med tanke på fellesskap og mestring. Det vil kreve at de ressursene og kompetansen samfunnet har tilgjengelig samlet sett, benyttes på en langt mer bærekraftig måte fremover.

Helse og mestring erfarer at utfordringene knyttet til rekruttering av arbeidskraft øker raskt. Flere av tjenesteområdene har store utfordringer med å sikre riktig kompetanse og tilstrekkelig personell. Dette gjelder for alle utdanningsgrupper som leger, sykepleiere, vernepleiere, miljøterapeuter, psykologer og helsefagarbeidere. Kostbare løsninger med bruk av bemanningsbyrå har for eksempel stadig oftere blitt eneste løsning for å rekruttere leger til legevakt. Ved økende rekrutteringsutfordringer også til andre kompetanser, vil dette kunne bli situasjonen i flere deler av tjenesten.

Omstillingsbehovet i tjenestene vil kreve stor grad av innovasjon, digitalisering og samarbeid på tvers. De store tjenesteområdene vil være under betydelig press når det gjelder kapasiteten til å drive omstilling og å gjennomføre kompetansehevende tiltak av ansatte. Tilstrekkelig kapasitet til dette arbeidet er en forutsetning for å kunne møte rekrutteringsutfordringene på en bærekraftig måte. Dette handler om å utvikle nye arbeidsformer, ansvar- og oppgavefordeling, arbeidstidsordninger og organisering med hensyn til bærekraftig bruk av kompetanse fremover. De store tjenesteområdene er kjennetegnet ved stor grad av kompleksitet, noe som krever gjennomgripende omstillingsprosesser. En forutsetning for å lykkes med omstillingene er å sikre tilstrekkelig kapasitet hos ledere på nivå 4 (avdelingsledere) som har et stort lederspenn.

E-helse og digitalisering

Kristiansand kommune har, som resten av kommunene i Norge, begrenset tilgang til digitale løsninger som sikrer tilstrekkelig informasjonsdeling og samhandling mellom ulike helseaktører. De digitale løsningene legger i liten grad til rette for god beslutningsstøtte og støtte til ansattes arbeidsprosesser.

Digitale løsninger som støtter informasjonsdeling, beslutningsstøtte, arbeidsprosesser, og underbygger ny ansvars- og oppgavedeling vil være avgjørende for å få best mulig effekt med hensyn til frigjort tid hos helsepersonell fremover. Investeringene i teknologi er for kommunal sektor framskrevet til 2050, og er estimert til en økning på opp mot fem ganger dagens drifts- og forvaltningskostnader. Store deler av kostnadsøkningen vil være i helse og omsorgstjenestene. Det er sentralt å sikre gode prosesser for beslutning og implementering av teknologi og digitale løsninger som sikrer økt omsorgskapasitet i tjenestene.

Digitalisering og teknologi er en av forutsetningene for å sikre en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste og det innføres derfor stadig mer teknologi i tjenestene, noe som innebærer at kommunene må dreie ressurser og kompetanse for å ivareta tilstrekkelig støtte til implementering, drift og forvaltning av systemer, tjenesteutvikling og endringsledelse. Det er et stort behov for å spisse og prioritere innsatsen knyttet til digitalisering, og sikre gode strukturer for å realisere ønsket effekt.

Begrenset kapasitet til digitaliseringsarbeid i kommunen, parallelt med behovet for raskere implementeringstakt med tanke på gevinstrealisering, er en sentral del av utfordringsbildet.

Med den økonomiske situasjonen kommunen er i, vil en i stor grad også være avhengig av ekstern finansiering fremover. Gjennom flere ulike eksterne tilskuddsordninger bevilges det midler som kan bidra til å sikre kapasitet på digitaliseringsarbeid i kommunen. En forutsetning er at det må sikre kapasitet til å utarbeide søknader og håndtere utviklingsarbeid. Det er lite kapasitet til dette i dag noe kommunen vil være avhengig av for å få til nødvendig utvikling og kraft på dette feltet. Dette utgjør en trussel med tanke på behovet for nødvendig utviklingstakt.

Utviklingen på e-helsefeltet er også avhengig av at det finnes tilstrekkelig støtte til implementering og forvaltning av systemene. De siste årene har det vært en kontinuerlig økning av nye fagsystem, og økt ressursbruk i forvaltning av systemene, uten at ressurser knyttet til fagsystemansvar er økt. Dette vil være en økende utfordring.

Gjennom forskriftsendringer er kommunen pålagt å ta i bruk, drifte og betale for nasjonale fellesløsninger. Kostnadsbildet er uforutsigbart i den forstand at endringene skjer fra år til år og er økende ut over pris og lønnsjusteringer i kommunens budsjett.

Dagens EPJ systemer (elektronisk pasientjournal) må skiftes ut. De tilfredsstiller ikke dagens krav og forventninger til digitale løsninger og har ikke tilpasset funksjon til å kunne innføre nasjonale fellesløsninger uten at dette medfører ekstraarbeid og merkostnader. Anskaffelse av ny EPJ vil gjennomføres gjennom regionalt samarbeid. Implementering av ny EPJ-løsning i Kristiansand kommune vil innebære betydelig ressursbruk. En stor del av kostnaden er knyttet til opplæring for personell. I tillegg vil kostnader knyttes til prosjektledelse, endringsledelse og intern organisering. Det er potensial for å gjennomføre deler av opplæring og organisasjonsutvikling med interne ressurser, men det vil også være behov for frikjøp av personell og mulig ekstern bistand. Etter implementeringen må det regnes med økte årlige driftskostnader relatert til lisens, forvaltning og teknisk drift av skybasert løsning. Disse er foreløpig estimert til 12–15 mill. kr. per år., men det er usikkerhet knytte til dette frem til tilbud fra leverandører er mottatt. Konkurransen utlyses høsten 2025. Se nærmere under budsjettomtalen. I 2026 vil anskaffelse og avtale med leverandør ferdigstilles, og det vil da være nødvendig å gjøre nye beregninger for neste økonomiplanperiode.

Boligsituasjonen til vanskeligstilte

Kommunen har en stor utfordring med å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet som har krav på kommunens bistand til å skaffe egnet bolig. Den kommunale boligmassen er ikke tilpasset behov i disse målgruppene. Dette har ført til kostbare en-til-en løsninger, både innenfor rus- og psykisk helsefeltet og habiliteringsfeltet. Etterslepet på boligetableringer i forhold til behovsøkningen gir økte ventelister på bolig, press på nødboliger og utfordringer med å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Det er også en vedvarende bekymring for innbyggere som utgjør en trussel mot samfunnsvernet. Kommunen har ikke juridiske rammer til å håndtere en del av disse innbyggernes behov på en forsvarlig måte. Situasjonen forverres ved at kommunen ikke har tilstrekkelig differensiert boligtilbud. En får i for liten grad bosatt bostedsløse med rus- og psykisk helseutfordringer i den kommunale boligmassen. Det er også en økende utfordring å skaffe boliger til store barnefamilier. Den krevende boligsosiale situasjonen er et prioritert samarbeidsområde på tvers av direktørområder i

perioden. Kommunen har tatt grep for å møte disse overordnede utfordringene. Det ble høsten 2025 avsatt dedikerte ressurser til arbeidet, og det er etablert et tverrfaglig samarbeid mellom direktørområdene Helse og mestring, By- og stedsutvikling og Økonomi og virksomhetsstyring

Rus – og psykisk helsefeltet

Når det gjelder ungdom er det knyttet bekymring til psykisk helse og rusproblematikk, som igjen har sammenheng med kriminalitetssituasjonen i byen. Det er bekymring for at det ikke er tilstrekkelige forebyggende tiltak som fanger opp unge i risiko tidlig nok, med lav terskel og oppsøkende tilnærminger. Dette er derfor gjenstand for samhandling på tvers av Helse og mestring, Oppvekst og Kultur og innbyggerdialog i perioden.

Når det gjelder russituasjonen i byen er det også knyttet bekymring til åpne russcener i bybildet. Dette er gjenstand for samhandling mellom kommunen, organisasjonene på rusfeltet, politiet og brukergruppen selv – hvor en fortløpende vurderer hensiktsmessige tiltak og innsats. Tiltak rettet mot rusrelaterte utfordringer generelt, vil være omfattet av tiltak i rusmiddelpolitisk temaplan som er under utarbeidelse.

Flyktnings situasjonen

Kommunen står til enhver tid overfor betydelige endringer i rammebetingelsene for integreringsarbeidet, både nasjonalt og lokalt. Dette innebærer også endringer i målgruppe og krav til tjenesten, blant annet med hensyn til måloppnåelse i nasjonale og kommunale strategier. Det er vedtatt bosatt 1980 flyktninger i perioden fra 2022-2025. I samme periode er det bosatt 1597 pr 2. tertial 2025. Dette innebærer et komplekst arbeid som krever god koordinering på tvers av mange tjenester. Utbetalinger til livsopphold og andre kostnader ved bosetting dekkes av det statlige integreringsskuddet. Kommunen må finne frem til de virkningsfulle integreringstiltakene som fører til at overgangen til arbeid sikres bedre enn tilfellet er i dag. Opparbeidelse av språkkompetanse er sentralt i dette arbeidet.

Det har i perioder vært utfordrende å skaffe tilstrekkelig boliger, særlig til unge voksne. I forbindelse med kraftig økning i familiegjenforeninger er det nå svært krevende å skaffe til veie store familieboliger.

Barn og unge med behov for tverrfaglig innsats

Det er en økning i barn og unge med omfattende behov for helse og omsorgstjenester og unge som har behov for samtidig innsats fra flere kommunale instanser og på tvers av forvaltningsnivå. Det er initiert en egen samhandling rundt disse målgruppene – på tvers av Oppvekst og Helse og mestring- med tanke å følge utviklingen tett og utvikle gode, sammenhengende tjenestetilbud.

5.3 Endrede forutsetninger

Nødnett

Det er fra Helsetjenestens driftsorganisasjon for Nødnett HF har informert kommunene om økte kostnader i forbindelse med det nasjonale nødnettet. Merkostnadene håndteres innenfor rammene til Helse og mestring, og kommunalsjefsområdet Hjemmetjenester og Rehabilitering kompenseres.

Endrede arbeidsvilkår for kommunens fysioterapeuter

Som følge av sentral avtale får fysioterapeuter et lønnstillegg utover normal lønnsvekst mot at de skal jobbe 37,5 timers uke og ikke lengre 36 timers uke. Merkostnadene må håndteres innenfor rammen til helsetjenestene i Oppvekst og Helse og mestring.

Stegvis utvikling i finansieringsmodellen for fastlegeordningen

I forbindelse med revidert statsbudsjett ble det igangsatt en gradvis endring i finansieringsmodellen for

fastlegeordningen. Regjeringen har i forslag statsbudsjett tatt sikte på å øke andelen av basistilskuddet i den totale finansieringen av ordningen, med mål om en samlet økning på 10 %-poeng innen 2027. Den totale finansiering av fastlegeordningen består av basistilskudd, nasjonale takster og egenandeler. Det fremgår videre at neste opptrapping i modellen for basistilskudd planlegges iverksatt fra 1. juli 2026.

Fra og med 1. juli 2025 utgjorde den nasjonale gjennomsnittssatsen for basistilskudd ca. 993 kr per innbygger. Dette innebærer at statens sats fortsatt ligger under nivået for kommunalt basistilskudd (1000 kr pr capita). Frem til den planlagte økningen trer i kraft 1. juli 2026, vil kommunens vedtak om kommunalt basistilskudd være gjeldende.

5.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2026	2027	2028	2029
Effekt reduserte transportkostnader fra fossilbiler til elbiler	-432	-432	-432	-432
Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk (reduksjon i administrasjonskostnader)	-772	-772	-772	-772
Totalsum	-1 204	-1 204	-1 204	-1 204

Trekk relatert til reduserte transportkostnader

Innsparingskravet vedrørende reduserte transportkostnader er relatert til en beregning som er gjort av By- og stedsutvikling som beregner at overgang fra fossile biler til el- biler vil gi Helse og mestring en gevinst i form av reduserte kostnader. Dette er innarbeidet i rammene.

Bystyrets vedtak om reduksjon av årsverk

Helse og mestring sin andel av vedtatt innsparingskrav på reduksjon av «administrasjon, staver og kommunalsjefer» utgjør en økning på 772 000 kr fra 2026. Innsparingstiltaket er fordelt på kommunalsjefsområdene.

Driftstilpasningstiltak og omprioriteringer

Helse og mestring har siden 1. tertial 2023 jobbet aktivt med tiltak for å komme i økonomisk driftsbalanse. Direktør for helse og mestring iverksatte en gjennomgang av alle tjenesteområder for å vurdere kostnadsreduserende tiltak, deriblant å vurdere tjenestetildeling med hensyn til nivå, hyppighet og omfang av tjeneste for å fastsette et minste forsvarlig nivå på ulike tjenester gitt den økonomiske situasjonen og utfordringsbildet fremover.

Området har fortsatt driftsutfordringer på enkelte underliggende tjenester som det vil bli satt inn ytterlige tiltak for i perioden.

Tabellen nedenfor viser hvilke tiltak som er iverksatt, effekter disse har hatt som videreføres i perioden. Samtlige tiltak er en del av budsjettforutsetningen for at Helse og mestring har tilpasset drift til vedtatte budsjetttrammer inn i økonomiplanperioden i 2026-2029. Tabellene nedenfor viser et årlig beløp. Når beløpet er likt fra år til år betyr det at det ikke er noen endring mellom årene, kun en videreføring.

Tall i 1000 kr

Tiltak	Effekt	2026	2027	2028	2029	Tjenesteområde
Skape differensiert bo- og tjenestetilbud innen habiliteringsfeltet - Bystyre sak 90/24	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	15 900	15 900	15 900	15 900	Habiliteringsfeltet
Gjennomgå nivå på tjenesten på aktivitetshus	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	1 600	1 600	1 600	1 600	Habiliteringsfeltet

Helse og mestring

Tiltak	Effekt	2026	2027	2028	2029	Tjenesteområde
Benytte personalet i større grad på tvers innenfor Habiliteringstjenestene - Bystyret sak 90/24	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	6 400	6 400	6 400	6 400	Habiliteringsfeltet
Avvente kapasitetsutnyttelse av ledige leiligheter for riktig beboersammensetning - Bystyre sak 90/24	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	2 400	2 400	2 400	2 400	Habiliteringsfeltet
Redusert administrative funksjoner knyttet til lederstøtte	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	760	760	760	760	Habiliteringsfeltet
Stenge 10 omsorgsboliger Songdalen - Sak Helseutvalget 3/23	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	1 780	1 780	1 780	1 780	Heldøgns omsorgsplasser
Endret tildelingspraksis på praktisk bistand - Sak Helseutvalget 23/23	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	1 000	1 000	1 000	1 000	Hjemmetjenester
Gjennomgang av nivå på tjenester innenfor Rus og psykiskhelsefeltet	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	6 100	6 100	6 100	6 100	Rus- og psykisk helsetjenester
Reduserte utgifter til ekstraordinær finansiering knyttet til enetiltak - Sak Formannskapet 3/23	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	7 000	7 000	7 000	7 000	Ressurskrevende tjenester
Mer effektiv bestilling av mat og forbruksmateriell	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	2 000	2 000	2 000	2 000	Heldøgns omsorgsplasser
Overføre Catering virksomhet til Varodd konsernet	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	400	400	400	400	
Flytte produksjon av mat fra Søgne til Bråvann	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	834	1 334	1 334	1 334	
Større fokus på forebygging og mestring innenfor hjemmetjenesten som fører til utsatt hjelpebehov - Sak Helseutvalget 23/23	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	1 900	1 900	1 900	1 900	Hjemmetjenester
Innføring av kamerateknologi	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	3 000	3 000	5 000	5 000	Heldøgns omsorgsplasser
Restriktiv tildelingspraksis omsorgsstønad – Sak i Bystyret 34/23	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	4 000	4 000	4 000	4 000	Habiliteringsfeltet
Vurdere tildelingspraksis i BPA- ordninger- sak i bystyret 34/23	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	900	900	900	900	
Reversering 5 til 3 timer på støttekontakt*	Tiltak for å komme i økonomisk balanse	-	-	-	-	
Sum		55 974	56 474	58 474	58 474	

*Effekten av tiltaket har ikke gitt reduserte kostnader da effektene er benyttet til økt antall brukere i tjenestene. Gjennomsnittlig timeantall ligger på 3,32 timer pr bruker pr juni 2025.

Videreføring av disse tiltakene er en budsjettforutsetning for at Helse og mestring går i driftsbalanse i økonomiplanperioden 2026-2029.

Ut over disse tiltakene har Helse og mestring iverksatt tiltak som har gitt effekter til omprioritering til andre områder for å imøtekomme manglende budsjettforutsetninger og økt aktivitet. Dette er tiltak som er vurdert til å underbygge områdets strategier for å sikre en bærekraftig drift fremover.

Tall i 1000 kr

Helse og mestring

Tiltak	Effekt	2026	2027	2028	2029	Tjenesteområdet
Samlokalisering av tjenester rehabiliterings og korttids-opphold (Kløvertun til Valhalla) - Helseutvalget sak 10/24	Frigjorte midler til omprioritering	10 000	10 000	10 000	10 000	Rehabiliteringstjenester
Midlertidig reduksjon av institusjonsplasser ved Randesund Omsorgssenter under byggeperioden - Helseutvalget sak 6/24	Frigjorte midler til omprioritering	12 900				Heldøgns omsorgsplasser
Forskjøvet åpning av 32 heldøgns omsorgsplasser ved Kleplandstunet	Frigjorte midler til omprioritering	5 000				Heldøgns omsorgsplasser
Avviklet Seniorveileder - Helseutvalg sak 23/23	Frigjorte midler til omprioritering	1 000	1 000	1 000	1 000	Forebyggende tjenester
Fra stedlig til ambulant bemanning ved 5 boliger innen Rus og psykisk helse - Helseutvalget sak 23/23	Frigjorte midler til omprioritering	6 500	6 500	6 500	6 500	Rus- og psykisk helsetjenester
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	Frigjorte midler til omprioritering	16 509				Heldøgns omsorgsplasser
Sum		51 909	17 500	17 500	17 500	

Tabellen nedenfor viser prioritering av frigjorte midler og er forutsetning for at området skal ha mulighet til å oppnå budsjettbalanse i 2026 og videre i perioden.

Tall i 1000 kr

Omprioriterte midler til:	2026	2027	2028	2029
*Avtalefestet pensjon (AFP)	3 000	3 000	3 000	3 000
Omsorgsbolig til barn og unge med store bistandsbehov gjennom døgnet	11 600	8 000	8 000	8 000
Øke driftsramme ved Dvergsnesveien	2 200	2 200	2 200	2 200
Uløste innsparingskrav Livsmestring	1 900	1 900	1 900	1 900
Inngåtte avtaler om tjenestekjøp arbeidsrettede tiltak Rus/psykisk helse	400	400	400	400
Risikodempende tiltak forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser	17 909	0	0	0
Midlertidig styrkning av budsjett på Omsorgssentre i påvente av effekter fra bla arbeidstidsordninger	12 900	0	0	0
Kostnader til påløpte utgiftsøkninger på eksisterende bygg - Husleie og drift av bygg	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum	51 909	17 500	17 500	17 500

*Total budsjett knyttet til AFP kostnader ble flyttet til Bykassa i forbindelse med 1. tertial 2025.

For å gjennomføre det omfattende omstillings- og utviklingsarbeidet Helse og mestring må lykkes med i perioden, er det omdisponert stab- og støttefunksjoner fra kommunalsjefsområdet Stab til å understøtte de prioriterte innsatsene i tjenesteområdene. Dette gjelder særlig arbeidsgiverfeltet og innsatser knyttet til digitalisering, e-helse og velferdsteknologi. Ressursvridningen er blant annet rettet mot å sikre utviklingsarbeidet med arbeidstidsordninger og turnus, mentorordninger, kompetanseplanlegging og praksisplasser og lederstøtte i enkeltsaker i forbindelse med IA-arbeid (inkluderende arbeidsliv). Det er prioritert ressurser for å øke lederstøtte til innføring av teknologi i tjenestene, noe som er helt avgjørende for å oppnå forventede effekter. Implementering av den nasjonale prioriteringsveilederen i helse og omsorgstjenester vil også være sentralt i omstillings- og utviklingsarbeidet.

5.5 Hovedprioriteringer

Det er et premiss for de økonomiske prioriteringene i vedtatt budsjett at Helse og mestring går i balanse i 2025. I forbindelse med behandling av økonomiplan 2024-2027 og 1. og 2. tertial 2024 er det vedtatt en rekke tiltak for å komme i driftsbalanse, med økonomiske effekter i 2024 og 2025. Disse er nærmere omtalt under Innsparinger og omprioriteringer. Der er det vist hvordan tilgjengelige budsjettmidler som er frigjort til omfordeling, er prioritert i perioden. Det er også omtalt hvordan området har vridd ressurser fra stab og støtte til de prioriterte områdene.

Nedenfor omtales hovedprioriteringene i vedtatt budsjettopplegg for Helse og mestring. Det henvises ellers til budsjetttiltakene under det enkelte kommunalsjefområdet, hvor budsjettendringene kommer frem.

Økonomiske prioriteringer

I Kommunedirektørens forslag til budsjett for Helse og mestring kompenseres området for økte kostnader og inntektssvikt i perioden knyttet til følgende:

- Endringer i den statlige tilskuddsordningen for særlig ressurskrevende helse og omsorgstjenester i kommunen, som vil gi inntektstap.
- Kostnader til prosjektledelse og økte administrative kostnader knyttet til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien
- Kostnader til anskaffelse og implementering av ny elektronisk pasientjournal (EPJ)
- Helse og mestring får beholde økte vederlagsinntekter som følge av høyere lønns- og prisvekst

Generelt er området ikke fullt ut kompensert for lønns- og prisvekst og heller ikke for demografikostnader. Kommunedirektøren foreslår å legge inn 45 mill. kr i kompensasjon for økte demografikostnader i 2029. Dette utgjør om lag halvparten av stipulerte kostnader. Underkompensering for demografikostnader i tidligere vedtatte budsjetter betyr ytterligere effektivisering og innsparingskrav i tjenestene i løpet av perioden.

Det ble i økonomiplan for 2025-2028 vedtatt å utsette åpning av de resterende 32 heldøgnsomsorgsplassene ved Kleplandstunet fra 2025 til siste del av 2026. Dette for å frigjøre driftsmidler som i hovedsak ble omdisponert til andre tjenesteområder hvor det fortsatt jobbes med tiltak for å komme i driftsbalanse og for å sikre finansiering av økte behov på andre tjenesteområder.

I forbindelse med rullering av økonomiplanen har kommunedirektøren vurdert ulike investeringsprosjekter med tanke på mulig forskyvning som kan bidra til at kommunens budsjettforslag holder seg innenfor vedtatt investeringstak. I budsjettforslaget foreslås det derfor utsatt byggestart av Strømme omsorgssenter.

Det økonomiske opplegget for Helse og mestring i perioden knyttes i hovedsak til følgende:

- I forbindelse med utsettelse av byggestart ved Strømme omsorgssenter til 2031 er det behov for å prioritere nødvendige kompenserende tiltak for å håndtere press på hjemmetjenester og dempe press på heldøgns omsorgsplasser.
- Forskyvning og gradvis åpning av heldøgns omsorgsplasser ved Randesund omsorgssenter. Det planlegges å åpne 28 plasser fra 01.05.27. Det foretas ny vurdering av tidspunkt for åpning av resterende 30 plasser i løpet av 2027. Dette bidrar til å frigjøre driftsmidler midlertidig som kan finansiere nødvendige tiltak som skal dempe risikoen ved at man forskyver og utsetter etablering av heldøgns plasser i perioden.

Kommunedirektøren vurderer at dette er forsvarlig, forutsatt at det blir prioritert midler til risikodempende tiltak og at utviklingen i behov for heldøgns plasser overvåkes tett. Eksempel på kompenserende tiltak i perioden er:

- Styrke hjemmetjenester i form av:
 - Øke med en dagsentergruppe, inkludert transport
 - Styrke kapasitet på hjemmesykepleie
 - Styrke med en treningsgruppe ved enhet for rehabilitering
 - Styrke med et rehabiliteringsteam til hjemmeboende
 - Tilstrekkelig korttids plasser
- Pårørendestøtte
- Ta i bruk teknologi- behov for å øke opp antall teknikere og støtte til implementering
- Videreutvikling av helsefremmende og forebyggende innsatser i tråd med Temaplan Helse og omsorg

I tillegg til nødvendige tiltak som kan demme opp for at behovet blir større enn tilgangen på heldøgns omsorgsplasser vil frigjorte driftsmidler benyttes til å løse andre kritiske områder i begynnelsen av neste periode. Et sentralt budsjettgrep er at Omsorgssenter får tilført midler til arbeidet med å tilpasse tjenestene til budsjettbalanse. Området har i tillegg omprioritert midler til å imøtekomme aktivitetsvekst på habiliteringstjenestene for å redusere venteliste på bolig til denne målgruppen. Det er også prioritert demografimidler til aktivitetsvekst på habiliteringsfeltet mot slutten av perioden. Dette gir samtidig effekter på kapasitet på avlastningstjenestene. Arbeidet med differensiering og ny faglig retning på habiliteringsfeltet er videre prioritert inn i 2026 med forlengelse av prosjektledelse ytterligere ett år. Mot slutten av perioden er det avsatt demografimidler til ytterligere vekst i hjemmetjenestene og åpning av Helsehus.

Det er i tråd med vedtatte strategier å utsette behovet for omfattende omsorgstjenester ved å gi befolkningen større mulighet til å bo trygt i eget hjem så lenge som mulig. Utsettelse av utvidet kapasitet på heldøgns plasser kan også være et insentiv til å forsterke kommunens innsats i denne retningen.

Utviklingen i heldøgns omsorgsplasser i perioden

Høsten 2026 tas de 18 gjenstående plassene på Kleplandstunet i bruk og Kleplandstunet er fullt ut tatt i bruk. Med tildelt fullt driftsbudsjett for Kleplandstunet frigjøres driftsmidlene fra tidligere Langenes omsorgssenter og omdisponeres til drift ved Randesund omsorgssenter i tråd med tidligere vedtatt budsjett.

Utvidelsen av Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Randesund omsorgssenter vil i full drift ha 58 plasser. Det planlegges å åpne 28 plasser fra 01.05.27. Det foretas ny vurdering av tidspunkt for åpning av resterende 30 plasser i løpet av 2027.

På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet i etterkant av at Randesund omsorgssenter åpner. Plassene utgjør en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet krav til bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. I tillegg har det over tid blitt registrert en nedgang i behov for omsorgsboliger i leilighet. Det vurderes fremtidig behov for denne type heldøgns omsorgsplasser. Med utgangspunkt i disse forholdene pågår det vurderinger om det er hensiktsmessig å gjenbruke eller erstatte bygningsmassen for omsorgsboligene i leilighet i Strømmehaven, i tillegg til riving av sykehjemmet. Denne tilnærmingen vil kunne gi rom for flere sykehjemsplasser. Det er tatt høyde for opp til 84 plasser i byggeprosjektet i investeringsbudsjett.

Omsorgsboligkapasiteten er en del av totalkapasiteten for heldøgns omsorgsplasser i perioden. Den videre utviklingen av denne kapasiteten og antall sykehjemsplasser må derfor vurderes nøye de nærmeste årene, for å sikre at behov kan dekkes i tråd med forventet økning og samtidig sikre at kapasiteten ikke økes for tidlig i forhold til behovsveksten. Endelig forslag til antall sykehjemsplasser og bruk av omsorgsboliger i leilighet i Strømmehaven vil derfor avklares i neste rulling av økonomiplan.

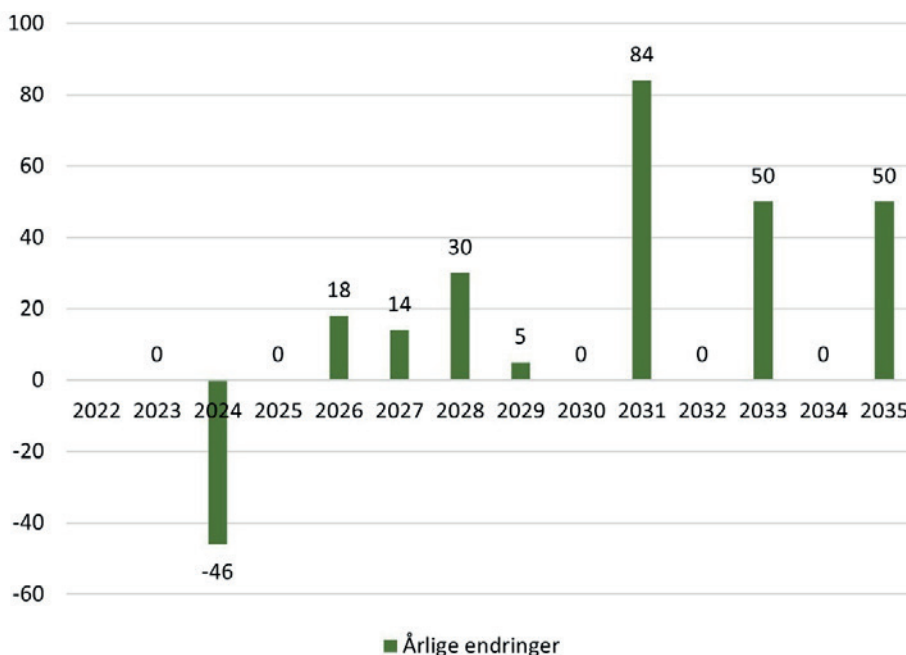
Byggeprosjektet i Strømmehaven er forskjøvet fra 2029 til 2031. Dette er justert med bakgrunn i planlagt åpning av sykehjemsplasser på Randesund omsorgssenter, vurderinger knyttet til totalt kapasitetsbehov og behov for lengre periode til konseptutredning av byggeprosjektet.

Bystyret har i 2023 vedtatt at driften av omsorgssenter 2031 skal konkurranseutsettes. Budsjettforslaget for perioden 2026-2029 forutsetter at ferdigstilling av dette omsorgssenteret forskyves fra 2031 til 2033, som en følge av at ferdigstilling av Strømmehaven forskyves. Driftsmidler til gjennomføring av anbudskonkurranse og oppfølging av leverandør ble vedtatt i økonomiplanen 2025-2028. Driftsmidler for tjenesten må håndteres i fremtidige rullinger av budsjett, og det må vurderes om omsorgssenteret skal åpnes i faser. Dette for å sikre at kapasiteten på heldøgns plasser er i tråd med behovsutviklingen.

Som en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for vurdering av behovet for utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser, vil det i 2026 bli utarbeidet en behovsplan som inkluderer muligheter for å styrke kapasitet og effektiv drift på eksisterende omsorgssentre. Resultater fra denne behovsplanen vil kunne påvirke investeringsprosjektet for dette omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av byggeprosjekt i Strømmehaven.

Når kapasitetsbehovet vurderes legges det primært vekt på antall langtidsplasser i sykehjem, korttidsplasser i institusjon, og omsorgsbolig i bokollektiv. I perioden 2024 – 2035 kan endringer i det totale antallet vises slik:

Figur 19: Årlige endringer langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.

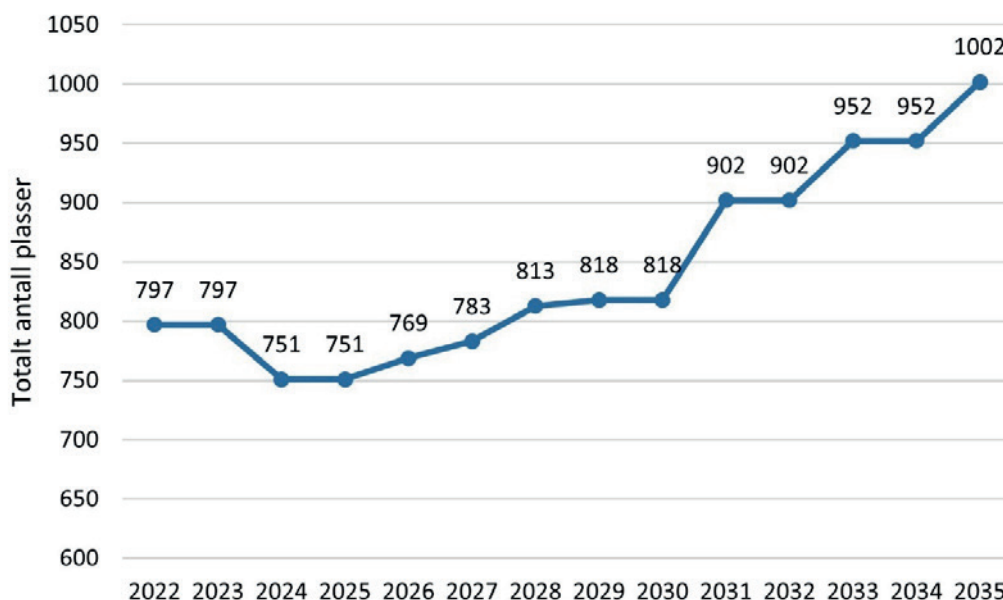
Endringene som er gjennomført/planlegges:

- Endringene som er gjennomført/planlegges:

- **2024:** 10 omsorgsboligplasser Songdalstunet stengt, beboere flyttet til omsorgsbolig i leiligheter. 20 korttidsplasser Rehabilitering flyttet fra Kløvertun til Valhalla – reduksjon i antall ordinære korttidsplasser. Kapasiteten er opprettholdt gjennom økt sirkulasjon på eksisterende korttidsplasser. 16 sykehjemsplasser Randesund stengt for å klargjøre for utbygging.
- **2026:** 18 resterende plasser Kleplandstunet åpnes.
- **2027:** 58 nye plasser på Randesund omsorgssenter ferdigstilt. 28 av disse plassene åpnes i 2027. 14 plasser på Strømme overføres til Randesund omsorgssenter.
- **2028:** Estimert tidspunkt for åpning av fase 2 på Randesund omsorgssenter, 30 plasser
- **2029:** Det etableres 5 spesialiserte korttidsplasser i Helsehuset på Eg (bygget ferdigstilles i 2028)
- **2031:** Opp til 84 nye plasser på Strømme er ferdigstilt. Gradvis åpning av disse plassene må vurderes i lys av behov.
- **2033:** Nytt omsorgssenter med opptil 144 plasser åpnes i flere faser, her estimert med 50+50+44 med to års mellomrom.

Med utgangspunkt i disse planene vil utvikling av det totale antallet plasser se slik ut:

Figur 20: Utvikling i totalt antall langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.

Framskrivningen viser at det økonomiske opplegget knyttet til investering og drift av heldøgns omsorgsplasser, innebærer en risiko for underdekning på heldøgns omsorgsplasser. Kommunen har frem til nå ikke sett tilsvarende vekst i behovet som de rene framskrivningene skulle tilsi, noe som kan skyldes at kommunen har prioritert demografimidler til tjenester og tiltak som styrker profilen som hjemmetjenestekommune (hjelpemiddelformidling, rehabilitering, hverdagsrehabilitering, korttidsplasser, treningsgruppe, dagsentertilbud mv). Derfor er det en sentral budsjettforutsetning at det er omprioritert midler til ytterligere risikodempende tiltak. I drøfting med tillitsvalgte og vernesiden uttrykkes det klart at en kontinuerlig overvåkning av utviklingen er viktig å sikre.

Demografiutvikling

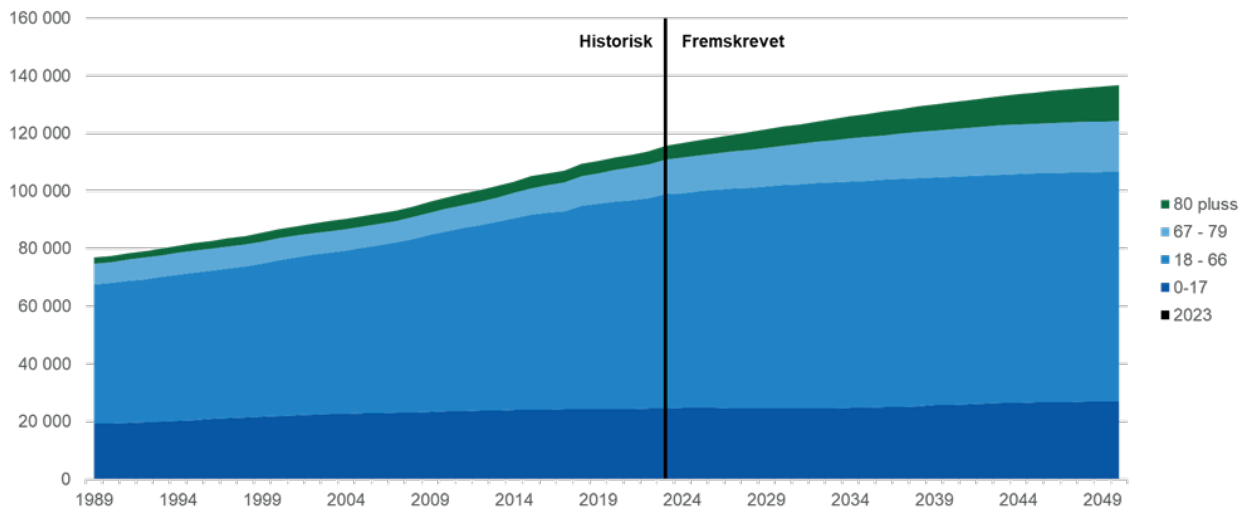
Den demografiske utviklingen fremover gir kommunen store omstillingsutfordringer. Kunnskap om dette er sentralt siden dette ligger som premisser for de driftstilpasningene Helse og mestring nå foretar for å komme i balanse i 2025.

Befolkningsutviklingen viser at Kristiansand kommune får en kraftig vekst i eldrebefolkningen, samtidig som veksten i den yrkesaktive delen av befolkningen ikke fortsetter å øke, som tilfellet har vært fram til

Helse og mestring

nå. Det krever kraftig omstilling med tanke på hvordan kommunen planlegger tjenesteutviklingen når tilgangen på arbeidskraft vil bli dramatisk redusert. Hvis en planlegger ut fra dagens måte å gi tjenester på, vil dette si at Helse og mestring vil ha behov for 950 nye årsverk i 2032.

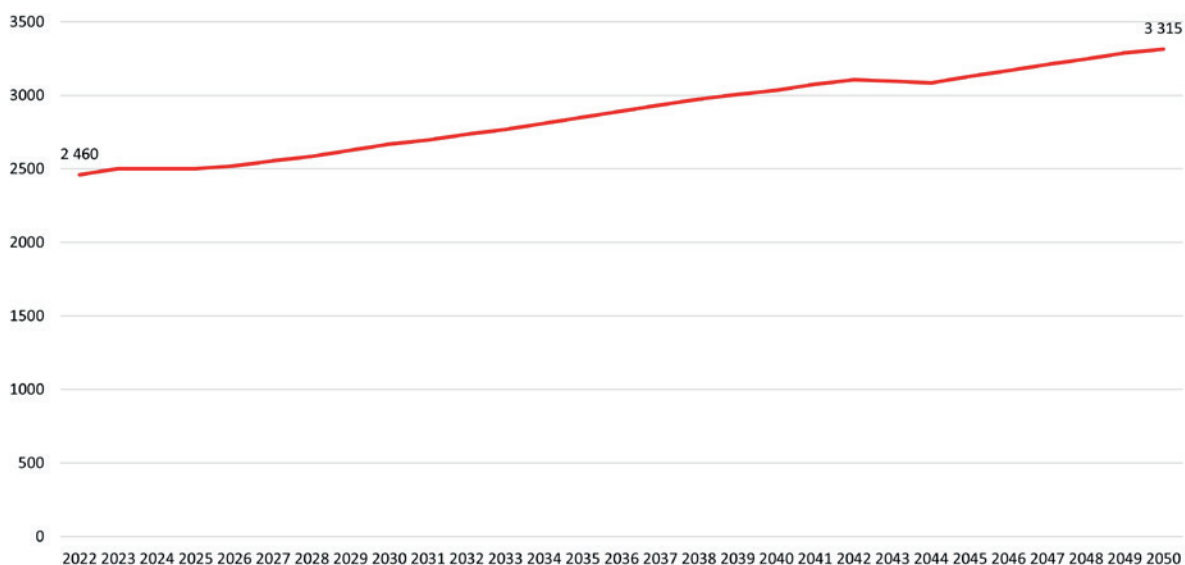
Figur 21: Demografisk utvikling frem mot 2050.

Kilde: Kristiansand kommune.

En stor del av presset helse- og omsorgstjenestene opplever nå, skyldes en ganske markant økning over tid i de yngre aldersgruppene. Disse har hatt behov for omfattende helse- og omsorgstilbud og de vil også ha det i lang tid fremover. Det er avgjørende at kommunen utvikler gode og bærekraftige tilbud til disse målgruppene fremover. Hvis ikke kommunen lykkes med omstillingsarbeidet på dette området, vil det være veldig krevende å håndtere situasjonen når den kraftige veksten i behov hos den eldste befolkningen også kommer i tillegg. Uansett vil det bli svært utfordrende prioriteringer for kommunen fremover.

Figur 22: Forventet antall unge mottakere av heldøgns omsorgs- og hjemmetjenester fra 2022-2050.

Kilde: KS Omsorg 2050.

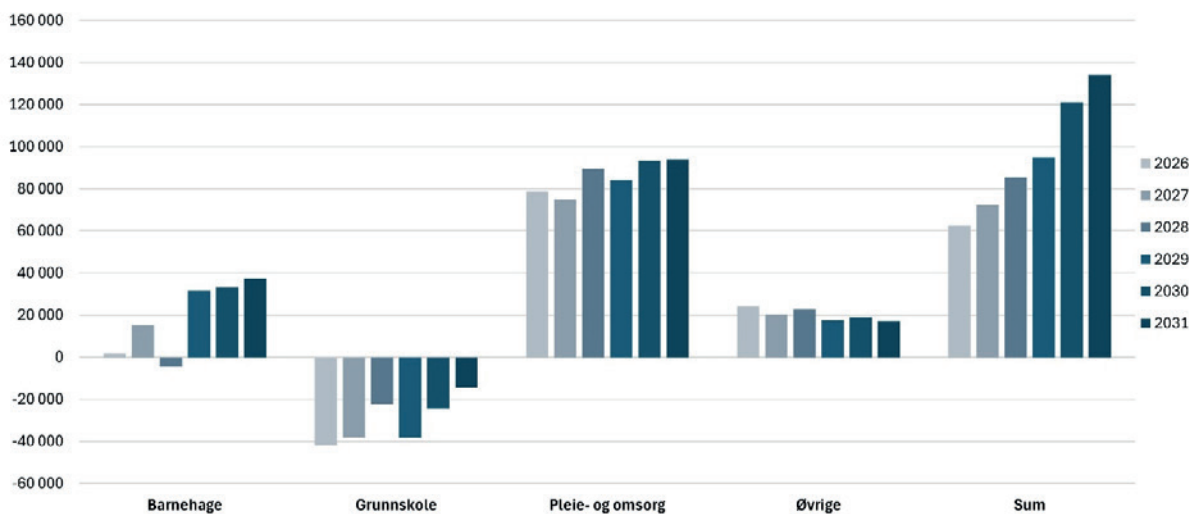
Den kraftige veksten i den eldste delen av befolkningen vil gi en betydelig økning i antallet innbyggere som vil ha en kognitiv svikt- eller demenslidelse. Dette har stor betydning, ikke bare for tjeneste-

innretning og volum, men også for hvordan byen, lokalsamfunn og senterområder tilrettelegges og utvikles. Ansvar- og oppgavedeling mellom profesjoner, brukere, pårørende, nabolag, lokalsamfunn og øvrige samfunnsaktører har stor betydning for hvordan en klarer å utvikle Kristiansand til et aldersvennlig samfunn.

I den neste fireårsperioden blir det viktig å jobbe med å avklare forventningene innbyggerne kan ha til nivå og innhold i kommunale helse- og omsorgstjenester. Det samme gjelder hvilke forventninger kommunen kan ha til innbyggere, brukere og pårørende, frivillige og ideelle organisasjoner, den voksende eldreressursen og andre sentrale samfunnsaktører. I innbyggerdialogen blir politisk og administrativt nivå i kommunen sentrale tilretteleggere.

Kommunen må ha tilstrekkelige ressurser til å sikre forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Det skjer gjennom å sikre tilstrekkelig arbeidskraft, rett kompetanse og tilstrekkelig økonomi til å dekke økte kostnader som følger av demografiutviklingen. Tjenestene i Helse og mestring har over tid ikke blitt kompensert for demografikostnader fullt ut. Dette er innsparingskrav som tjenestene årlig må løse innenfor gitte budsjetter, ved å effektivisere driften. Heller ikke fremover kan det forventes full kompensasjon for demografikostnader. Derfor er handlingsrom til å omstille tjenestene avgjørende, slik at kommunen kan gi forsvarlige tjenester i tråd med lovkrav. Det betyr at en del av omstillingen også må omfatte å vurdere hvilke tiltak som kommunen kan overlate til andre å tilby, slik at de kommunale helse- og omsorgstjenestene kan sikre driften av sin kjernevirksomhet som ligger til kommunens samfunnsoppdrag.

Figur 23: Demografikostnader Kristiansand 2026-2031.

Kilde: ASSS.no

Beregningen av demografikostnader tar også inn i seg beregninger av utviklingen av demensforekomst som er et betydelig utviklingstrekk. I Kristiansand vil det bli mer enn en dobling av personer med demens fra 2020 til 2050.

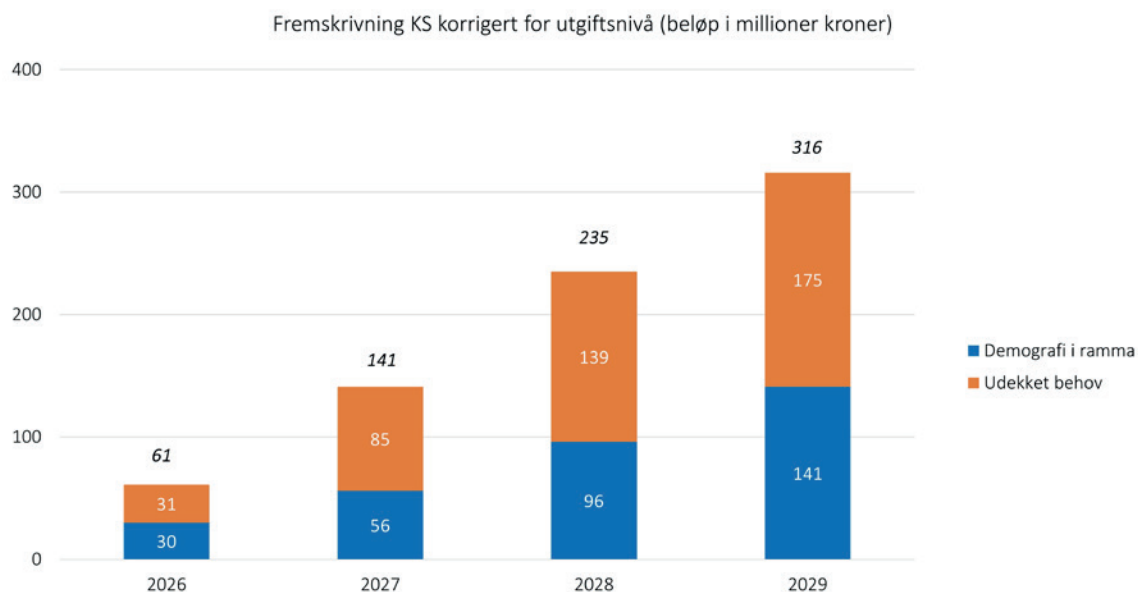
Tabellen under viser framskrivningen opp mot økningen som ligger i vedtatt budsjett for perioden 2026-2029 for pleie- og omsorgstjenestene. Modellen er hentet fra KS og er primært laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov framover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år da framskrivninger for enkeltår i tillegg til å være usikre, også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivningene og faktisk befolkningsutvikling.

Helse og mestring

Beregningene til KS er basert på et noe høyere kostnadsnivå enn det som er aktuelt i Kristiansand. Ved å korrigere for at Kristiansand har et lavere utgiftsnivå vil det udekkede behov i 2026 være på ca. 31 mill. kr. økende til 175 mill. kr i 2029. Underkompensering for demografikostnader i perioder betyr ytterligere effektivisering og innsparingskrav til tjenestene. Dette illustrerer risikoen i vedtatt budsjett og understreker det store behovet for omstilling som er beskrevet i Temaplan Helse og omsorg.

Utgiftsnivået til Kristiansand ligger nærmere snittet for ASSS kommunene innen pleie og omsorg enn tidligere år og det er dette som det er korrigert for i tabellen nedenfor.

Figur 24: Framskrivninger pleie og omsorg.

Kilde: KS.

I 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Framskrivning KS	66 000	151 000	253 000	399 000
Framskrivning KS korr. for utg. nivå	61 000	141 000	235 000	316 000
Demografi i rammen	30 000	56 000	96 000	141 000
Udekket behov i perioden for pleie og omsorg justert for forskjell i utgiftsnivå	31 000	85 000	139 000	175 000

I 2050 er det en redusert aldersbæreevne tilsvarende 60 % sammenliknet med dagens situasjon.

5.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

Basert på utfordringsbildet viderefører Helse og mestring de vedtatte hovedstrategier for tjenesteutvikling. Disse er retningsgivende for de prioriterte innsatsene som skal bygge opp om kommuneplanens satsingsområder i perioden:

- Videreutvikle profilen som **hjemmetjenestekommune** - for å gi befolkningen mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig.
- Videreutvikle **helsefremmende og forebyggende innsatser** - for å gi befolkningen i alle aldre mulighet til å leve et aktivt og selvstendig liv så lenge som mulig.
- Videreutvikle **bolig- og tjenestetilbud** – for å sikre grunnleggende livsbetingelser som inkluderer innbyggere i alle aldre og livssituasjoner i gode bomiljø og sosiale fellesskap.
- Videreutvikle tiltak og virkemidler som **motvirker «utenforskap»** i samfunnet og bidrar til økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Direktør for helse og mestring vil med utgangspunkt i utfordringsbildet videreføre følgende prioriterte innsatsområder i perioden:

- Arbeidsgiverfeltet
- Plan og utviklingsarbeid
- E-helse og digitalisering
- Intern virksomhets- og økonomistyring

5.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 80 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015

Innsatser for å nå målet:

Helse og mestring har et stort antall tjenestebiler og har som uttalt mål at dette er el-biler. Unntak er knyttet til forhold som krever fossilbiler for å sikre forsvarlig tjenesteleveranser over hele kommunen gjennom hele døgnet og alle årstider. Det vil i perioden bli arbeidet med å redusere reisevirksomhet til møter, kurs og seminarer blant annet gjennom økt bruk av digitale verktøy og deltakelse. Det er prioritert i perioden å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene, der hvor dette er mulig slik at en kan redusere behovet for reise.

Se måltall og indikatorer på kommunenivå.

Delmål: Matsvinn ved kommunens omsorgssentre er redusert.

Årstall	Felles klimamål på total mengde matsvinn
2025	-10 %
2028	-40 %
2030	-50 %

Innsatser for å nå målet:

- Finansieringen over klimabudsjettet til å videreføre dedikerte ressurspersoner, som jobber med matsvinnreduserende tiltak ved hvert omsorgssenter.
- Kartlegging (veiing): oversikt over hva som er kastet- og mengder.
- Redusert antall bestillere; tilpasse bestilling til varierende middagsbehov.

- Internkontroll mat: Lagringsrutiner, trygg nedkjøling og riktig oppvarming.
- Lage lunsjmenyer basert på bruk av matrester.
- Ernæring- god matomsorg; skape gode rammer rundt måltidet.
- Bevisstgjøring og kultur- deling av kompetanse - kompetanseheving.

5.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: Kristiansand er et aldersvennlig samfunn

Temaplan for utvikling av fremtidens helse- og omsorgstjenester har blitt vedtatt i 2025.

Implementering av planen vil ha en høy prioritet i perioden og det vil bli jobbet med svært mange tiltak som er knyttet til en rekke delmål i planen som bygger opp om dette målet i kommuneplanen. Nedenfor synliggjøres noen sentrale innsatser. Disse må sees i sammenheng med det totale målbildet og prioriterte innsatser i perioden.

Kommunens innsatser er i tråd med den nasjonale strategien Bu trygt heime, mht. tiltak for å utvikle aldersvennlig samfunn. Satsningsområdene denne strategien er:

- *Levende lokalsamfunn som tar vare på aktivitet og fellesskap.*
- *Tilpassede botilbud, og gjøre det mulig å bo trygt i eget hjem lengre.*
- *Kompetente medarbeidere.*
- *Trygghet for brukere og støtte til pårørende.*

Innsatser for å nå målet:

- Styrke tjenester og tiltak som bidrar til at flere kan bo trygt i eget hjem så lenge som mulig.
- Videreutvikle differensiert tjenestetilbud tilpasset de demografiske endringene. Deriblant:
 - Nye Randesund omsorgssenter åpner i 2027.
 - Helsehuset med nye lokaler til legevakt, Øyeblikkelig hjelp døgnet (ØHD), spesialiserte korttidsplasser, responsenter, legevaktsentralen og et legesenter for fastlegetjenester åpner på Eg i 2028.
- Bidra til at sosiale møteplasser blir opprettholdt og utviklet, med tanke på å styrke sosial kontakt og motvirke ensomhet.
- Ta i bruk metodikk som stimulerer nettverk, lokalsamfunn og nabolag i større grad og på nye måter.
- Legge til rette for at eldre som ressurs kan være aktive bidragsytere, også i forbindelse med planlegging og utvikling av fremtidens tjenester.
- Involvere pårørende som en ressurs og sikre støtte for å håndtere omfattende omsorgsoppgaver.
- Fortsette utviklingssamarbeid med stiftelsen Kongens senter, koordinert av By- og stedsutvikling.

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune med reduserte levekårsforskjeller

Delmål: Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet (Boligsosial handlingsplan)

Innsatser for å nå målene:

- Bidra til systematisk og planmessig utvikling av boligmassen i tråd med kommunens nåværende og framtidige behov, i samarbeid med By- og stedsutvikling
- Vurdere nåværende og framtidige behov for samlokaliserte og bemannede boliger, gjennomgå eksisterende boligmasse og tjenestedrift og fastsette beskrivelser av hva som skal tilbys i boliger med heldøgns bemanning (fastsette tjenestenivå).

Helse og mestring

- Bidra til realisering av tidligere vedtatte boliger i samarbeid med By- og stedsutvikling
- Avklare tomter for etablering av samlokaliserte boliger med bemanning (Rus- og psykisk helsefeltet) og midlertidige botilbud, i samarbeid med By- og stedsutvikling

Delmål: Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Oppholdet skal som hovedregel ikke overstige 3 måneder. (Boligsosial handlingsplan)

Innsatser for å nå målene:

- Drift av natthjem videreføres i to år, 2026-2027 inntil de bemannede boligene i Voie Ringvei er ferdigstilt.
- Ordningen med miljøvaktmester for å øke sirkulasjon i nødboligmassen, videreføres og evalueres i 2026. NAV har ansvar for tiltaket.
- Målrettet og individuell oppfølging med utgangspunkt i den enkeltes ressurser og ønsker for fremtidig bolig, prioriteres i forbindelse med omorganiserte tjenester på rus- og psykisk helsefeltet.
- Prioritere ulike tiltak som skal forhindre at barnefamilier kommer i en situasjon hvor de må tilbys midlertidig botilbud. Dette er et samarbeid mellom NAV, Forvaltning, Livsmestring og Helsefremming og inkludering.
- Gjennomføre prosjekt i 2026 og 2027 hvor Forvaltning og koordinering bistår flere leietakere i kommunale boliger med å kjøpe egen bolig. Tiltaket skal bidra til at flere innbyggere eier egen bolig, sirkulasjonen i den kommunale boligmassen er økt og presset på nødbolig er redusert. (Prioriteringen er en oppfølging av Boligsosial handlingsplan og Bystyrevedtak i forbindelse med 1. tertial 2025, sak 51/25 om å prioritere ressurser i økonomiplan til arbeidet med å redusere venteliste til bolig)

Hovedmål: I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet

Delmål: Lokalsamfunnene er aktive og inkluderende, og bidrar til friskere liv, å motvirke ensomhet og fremme inkludering og trygghet (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

- Stimulere til å videreutvikle lokale møteplasser for sosialt samvær og aktivitet. Benytte gjennomført kartlegging av lokalmiljø som mangler tilstrekkelig tilbud. (Oppfølging av Bystyresak 56/25)
- Bidra til at barn og unge inkluderes i samhandlende aktiviteter i lokalmiljøene, slik at det bygges kultur for å bidra aktivt i nettverk og fellesskap.
- Bidra til at eldre innbyggere involveres aktivt i utforming, planlegging og gjennomføring av ulike sosiale aktiviteter og tilbud
- Bidra til at tekniske løsninger videreutvikles som bedre kan samle og koordinere frivillige ressurser
- Samhandle med lag og foreninger om å inkludere ulike målgrupper i de ulike møteplassene og aktivitetstilbud, eksempelvis innbyggere med innvandrerbakgrunn, innbyggere som trenger tilrettelegging eller bistand til å delta (demens, psykisk helse m.m.), og innbyggere som mangler nettverk.
- Videreutvikle kommunens innsatser for et demensvennlig samfunn, blant annet gjennom samarbeidet med Nasjonalforeningen for folkehelse.

Delmål: Innbyggere og deres pårørende som opplever skade, sykdom eller nedsatt funksjon, får støtte fra nærmiljø og nettverk. (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

- Stimulere til at nettverk og nærmiljø tar en aktiv rolle i bistand i hverdagen til innbyggere og pårørende som har behov for det.
- Utvikle modeller i samarbeid med ideelle organisasjoner som kan invitere og koordinere personer i nettverk og nærmiljø til å bidra med sosial støtte og praktisk hjelp. Nettverkskartlegging, nettverksmøter og nettverksråd er eksempler på mulige tilnærminger.

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune med reduserte levekårsforskjeller

Delmål: Pårørende til personer med behov for helse- og omsorgstjenester er en ressurs som kommunen samhandler med og gir støtte til (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

- Videreutvikle proaktivt pårørendearbeid i alle tjenestene
- Videreutvikle kompetanse hos ansatte om barn som pårørende.
- Stimulere til at pårørende kan knytte kontakter og at det etableres selvstyrte nettverksgrupper
- Vurdere hvordan bruk av likepersoner kan bidra i nettverksarbeidet
- Vurdere om det skal etableres et kontaktpunkt for pårørende som kan gi informasjon og veiledning, koordinere tilbud til pårørende og samarbeid med frivillighet, samt tilby kompetanseheving til ansatte.

Delmål: Innbyggere får økt trygghet i at de selv kan mestre påkjenninger (Temaplan psykisk helse)

Innsatser for å nå målene:

- Tilbud som fremmer helse, livskvalitet og egenmestring som utsetter innbyggernes behov for tjenester videreutvikles i tråd med temaplan Helse og omsorg, slik som frisklivs- lærings- og mestringstilbud.

Delmål: Barn og unge som strever med uro og bekymring får rask tilgang på veiledning som styrker deres evne til å mestre eget liv (Temaplan psykisk helse)

Innsatser for å nå målene:

- Helsestasjon for unge viderefører sitt tilbud til ungdommer i alderen 13-24 år som selv opplever at fokus på mat og kropp tar for stor plass i livet, uavhengig av diagnosekriterier. Det er en målsetting å forebygge utvikling av spiseforstyrrelser.
- Helse- og mestring, sammen med Oppvekst viderefører prioritert innsats rettet mot oppsøkende arbeid og tidlige innsatser til barn og ungdom som er i risiko for å utvikle psykiske lidelser og rusproblematikk (for eksempel Gatepuls, ungdomstjenesten og RPH til ungdom).

Delmål: Innbyggere som er i risikogrupper og krevende livssituasjoner blir prioritert for rask avklaring og egnet oppfølging (Temaplan psykisk helse)

Innsatser for å nå målene:

- Vurdere om psykisk helse kan inngå som tema i introduksjonsprogrammet for flyktninger. Tema i samarbeidet mellom tjenester om integrering (for eksempel Kongsgård skolesenter, Integrering og NAV)
- "Ny inngang" til kommunens tjenester på psykisk helse- og rusfeltet piloteres med tanke på implementering i drift. Hovedmålsettingen med en "ny inngang" er å sikre rask hjelp til rett tid

Helse og mestring

og rett tjeneste. Dette skal skje også ved at tilbud utenfor kommunen fra lag, foreninger og ideelle organisasjoner benyttes for å nå målsettingene.

Delmål: Innbyggere med selvmordsrisiko blir fanget opp og får tilpasset hjelp (Temaplan psykisk helse)

Innsatser for å nå målet:

- Øke kunnskapen hos ansatte som møter utsatte grupper - vurdere økt bruk av VIVAT kurs tilpasset ulike personalgrupper.
- Livskrisehjelpen ved legevakten videreføres og vurderes for implementering i fast drift ved neste rullering.

Hovedmål: Kristiansand har et variert og bærekraftig arbeids- og næringsliv

Delmål: Kommunens arbeidsplasser er tilrettelagt for friskliv og nærvær på arbeidsplassen (Temaplan Helse og omsorg; Strategi: Styrke ansattes evner til å stå i jobb over tid, og komme tilbake etter sykmelding).

Innsatser for å nå målene:

- Frigjøre tid hos ledere til å jobbe med helsefremmende turnuser og arbeidsmiljø.
- Lederne samarbeider med BHT og andre kompetansemiljø for å vurdere å ta i bruk evaluerte verktøy for å styrke arbeidsmiljøet og riktige tiltak for ansatte med risiko for fravær.
- Vurdere hvordan Rask psykisk helsehjelp kan spille en rolle for ansattgrupper som er i fare for / tidlig i et sykefravær.
- Videreutvikle tidlig involvering av sykmeldte for å øke muligheten for at ansatte klarer å komme tilbake etter sykemelding
- Videreutvikle arbeidet med å finne / etablere tilrettelagte stillinger og oppgaver for at flere kan arbeide.
- Sikre raske avklaringer av arbeidsevne hos ansatte som har over lengre tid vært ute av jobb

Delmål: Kristiansand kommune har arbeidsplasser og stillinger som er attraktive for ansatte (Temaplan Helse og omsorg, Strategi: Kommunen videreutvikler arbeidsgivertiltak som tilrettelegger for ulike behov individuelt og i ulike livsfaser)

Innsatser for å nå målene:

- Kommunene videreutvikler ansvar- og oppgavedeling i tjenestene som bidrar til at ansattes kompetanse benyttes mer hensiktsmessig (TØRN).
- Kommunen videreutvikler gode arbeidstidsordninger og livsfasepolitikk i samarbeid med organisasjoner. Seniorpolitikk vektlegges spesielt (TØRN).
- Ansatte får faglig påfyll og kan utvikle seg i jobb. Legge til rette for karriereveien innad i kommunen gjennom videreutdanningsløp, kompetansehevende tiltak m.m. i tråd med kompetanseplan og behov for kompetanse.
- Videreutvikle kompetansehevende tiltak som sikrer god språkforståelse hos ansatte og tilrettelegger for språkvennlige arbeidsplasser.
- Styrke etablering av tilrettelagte stillinger gjennom oppgavedeling, for å inkludere flere i arbeidslivet. F.eks. økt bruk av unge uføre, studenter og seniorer i deltidsstillinger innen helsevesenet.
- Styrke innsatsen for å bistå medarbeidere til å kvalifisere seg til fagbrev eller kompetansebevis, i samarbeid med NAV og Fylkeskommunen.
- Videreutvikle etablering av arbeidsledere opp mot målgrupper som trenger kvalifiseringsløp på arbeidsplass, elever og studenter for å øke kapasitet til omsorgsoppgaver i tjenestene

- Videreutvikle innsatsen på sosiale medier og aktuelle rekrutteringsarbeidene som synliggjør kommunen som arbeidsgiver.
- Styrke ansattes kompetanse på omstilling og forståelsen for behov for dette.

5.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Hovedmål: Kristiansand er regional drivkraft og nasjonal pådriver i utvikling av effektive og behovsdrevne tjenester

Delmål: Bruk av digitale løsninger og helseteknologi bidrar til at innbyggere i Kristiansand kommune har mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig (Temaplan Helse og omsorg)

Delmål: Medarbeidere har tilgang til gode digitale verktøy som sikrer tilgang til nødvendig informasjon, legger til rette for god informasjonsflyt og gir tilgang på kunnskap. Dette gir økt omsorgskapasitet og økt ledelseskapasitet i tjenestene. (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

Implementering av digitale og teknologiske løsninger som:

- Understøtter helsefaglige arbeidsprosesser for å utvikle gode og effektive tjenester i hele pasientforløpet og som muliggjør leveranse av gode helse- og omsorgstjenester med mindre personell (økt omsorgskapasitet).
- Forbedrer brukernes mulighet til å mestre egen hverdag og ta aktivt del i egen helse.
- Øker brukere og pårørendes opplevelse av trygghet, slik at innbyggere kan bo hjemme lengst mulig.
- Gir brukere og pårørende økt tilgang til helseinformasjon og veiledning gjennom digitale løsninger.
- Sikrer god samhandling mellom ulike helseaktører og mellom helsepersonell og brukere/pårørende.
- Integrerer KI-verktøy som er trygge og bidrar til effektivitet
- Sikre videreutvikling av effektive digitale kompetanse- og opplæringsverktøy for helsepersonell
- Sikrer E-helseløsninger som legger til rette for samhandling og sømløs informasjonsdeling.
- Understøtter utviklingen av profilen som hjemmetjenestekommune og behov for økt omsorgskapasitet i tjenestene, som for eksempel trygghets- og varslingsteknologi
- Optimaliserer kommunens behov for ressursstyring og bidrar til økt ledelseskapasitet
- Sikre kapasitet på tvers av områder, til å benytte mulighetene som ligger i eksterne tilskudds- og finansieringsordninger.

Bidrag til regional utvikling og drift og av digitale løsninger

- Prosjekteier for Regional anskaffelse av ny elektronisk pasientjournal (EPJ) for alle kommuner på Agder.
- Vertskapskommune for responscenter og håndtering av helseteknologi for kommunene på Agder

Bidrag til den nasjonale utviklingen av digitale løsninger

- Utvikle digital selvhjelpsløsning som innbyggere kan benytte ved nyoppståtte helseutfordringer, gjennom prosjekt Helsehjelpspiloten finansiert av Forskningsrådet
- Deltakelse i "Felles journalløft" i regi av KS
- Utprøving av kommunal nettlege i regi av Helsedirektoratet

Helse og mestring

Det er utarbeidet indikatorer til flere av de prioriterte innsatsene som er vist ovenfor. Dette følges opp i forbindelse med rapportering på driftsmål på virksomhetsplannivå.

Delmål: Kristiansand kommune deltar aktivt i utvikling og implementering av kunnskap sammen med sentrale aktører og andre kommuner (Temaplan Helse og omsorg)

Delmål: Behovsdrevet forskning på helse- og omsorgstjenestene understøtter kunnskapsbasert tjenesteutvikling (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

Regionalt samarbeid og arbeid i strategiske fagnettverk på helse- og omsorgsfeltet

Helse- og omsorgsfeltet har stort behov for omstilling. Utviklingsarbeid i samhandling med eksterne samarbeidsparter vil være svært sentralt fremover. Kristiansand kommune har flere roller og funksjoner i det strategiske samarbeidet på helsefeltet regionalt. Gjennom arbeidet i ulike nettverk og fora ivaretas behov og interesser relatert til samarbeidet med spesialisthelsetjenesten, academia og opp mot regionale råd, utvalg og nasjonale myndigheter. Kristiansand har pådriverrolle, leder- og sekretariatsfunksjoner i mange prosjekter og interkommunale beslutningsorgan og nettverk som har regional og nasjonal verdi. Dette arbeidet vil fortsatt ha prioritet på fagområdene innen Helse og mestring. I den svært utfordrende økonomiske situasjonen kommunen er i, og med et begrenset handlingsrom, vil det kreve at en må prioritere de mest sentrale nettverkene med tanke på utvikling av bærekraftige helse-, sosial og omsorgstjenester. I tillegg til dette vil det være sentralt at en innenfor nettverkene prioriterer innsats på de områder som bidrar til å forsterke vedtatte strategier og innsatsområder i kommende periode, se Hovedprioriteringer. Rekrutteringsutfordringer vil være et av det mest kritiske området fremover. En vil i perioden derfor spesielt prioritere arbeidsgiverfeltet og bidra til konstruktivt samarbeid i regionen for å unngå uheldig konkurransesituasjon.

Følgende nettverk vil ha prioritet i perioden:

- Samhandling med spesialisthelsetjenesten gjennom Helsefellesskapet Agder. Forsterket samarbeid gjennom ny avtale mellom KS og regjeringen og bevilgede midler til samhandlingstiltak ved eget rekruttering- og samhandlingstilskudd.
- Strategisk samarbeid innenfor helse-, sosial - og omsorgsfeltet med kommunene i Agder. Kommunalt strategisk samarbeidsorgan (KOSS) KOSS har fått et fornyet mandat og skal effektivisere strukturene for samarbeidet for på en bedre måte sikre sammenheng mellom satsing i Helsefellesskapet, e-helsefeltet og forskning
- Regionale nettverk knyttet til e-helse og velferdsteknologi som sikrer drift, implementering og utvikling av teknologi som understøtter de behov området har for å utvikle bærekraftige og fremtidsrettede helsetjenester.
- Nasjonalt strategisk kommunesamarbeid på helsefeltet mellom de ti største byene (K10).

I tillegg til dette vil en også prioritere utvikling av det bilaterale samarbeidet med Sørlandet sykehus HF. Kristiansand kommune har omfattende samarbeid med Sørlandet sykehus HF i forbindelse med det felles byggeprosjektet for nytt akuttbygg og kommunalt helsehus. Samarbeidet omhandler både bygningsmessige løsninger, effektiv drift av støttetjenester, digitale løsninger for informasjonsflyt samt videreutvikling av pasientflyt, arbeidsprosesser og kompetanse. Ny metodikk vil også kunne være overførbart til andre. I tillegg prioriterer kommunen det bilaterale samarbeidet på rus- og psykisk helsefeltet.

Regional samhandling om forskning og utdanning

- Samarbeidsarena for forskning (KSF) og tilhørende klyngesamarbeid for å styrke grunnlaget for kunnskapsbaserte beslutninger og tjenesteutvikling på prioriterte områder og mer praksisnære utdanningstilbud, vil være prioritert.
- Særskilte satsinger i perioden på dette feltet vil også relatert til regional samhandling i forbindelse med Campus sør om arbeidet med medisinskfaglig rekruttering og samarbeidet med UiA om psykologutdanningen.

Utvikling av vertskommuneoppdraget for Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT).

Kristiansand er vertskommune for USHT Agder (vest). Dette er et nasjonalt oppdrag fra Helsedirektoratet. USHT har en sentral rolle i fag- og tjenesteutvikling i Agder (vest). I perioden vil en ha stort fokus på videreutvikling av vertskommuneoppdraget for å legge til rette for intern samhandling, samt utadrettet samarbeid med de andre kommunene i Agder. Det er viktig å sikre synergi mellom kommunens behov for fag- og tjenesteutvikling og vertskommuneoppdraget som USHT har. Sikre hensiktsmessig representasjon av USHT i regionale samarbeidsstrukturer for å legge til rette for best mulig realisering av det nasjonale oppdraget.

Samarbeidsutvikling med frivillige og ideelle organisasjoner.

På helse- og mestringsområdet er det lange tradisjoner for samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner. Samskaping med innbyggere, lag og foreninger, næringsliv og frivilligheten med tanke på å videreutvikle mangfoldige aktivitetstilbud og møteplasser i alle bydeler for alle målgrupper – er et prioritert satsingsområde i Temaplan Helse og omsorg.

Samarbeid med organisasjonene om tiltaksutvikling og omforente løsninger i fellesskap, vil være særlig viktig på rus- og psykisk helsefeltet i neste fireårsperiode. Helse- og mestring har også en rekke tjenestekjøp fra organisasjoner. Videreutvikling av god kontraktsoppfølging og samarbeidsstrukturer blir prioritert i perioden.

I samarbeidet med bruker- og pårørendeorganisasjoner vil særlig utviklingen av brukermedvirkning og brukerkompetansen i forbindelse med tjenesteutvikling og i samhandlingen på systemnivå være prioritert.

5.7 Endring betalingssatser

Betalingssatsene gjelder for helse- og omsorgstjenesten. For 2026 legges det til grunn en samlet prisvekst på 3,5 %, iht. forventet kommunal deflator. Betaling beregnes av et inntektsavhengig tak som tar utgangspunkt i statens grunnbeløp (G). Brukerbetaling for husstander med inntekt under 2G fastsettes statlig og offentliggjøres i eget rundskriv i desember. Mer informasjon om betalingssatser finnes på kommunens nettsider.

Endringer som følge av vedtatt statsbudsjett

Fribeløp og egenandeler på sykehjem med hjemmel i forskrift om egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester foreslås oppdatert i samsvar med den generelle kostnadsveksten.

- Fribeløpet ved langtidsopphold i institusjon foreslås justert fra 10 450 kr til 10 950 kr (statsbudsjettet 2026) med virkning fra 1. januar 2026.
- Samtidig foreslås det å øke maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med samlet inntekt under 2 G fra 240 kr til 245 kr.

Helse og mestring

- For hhv. korttidsopphold og dag- og nattopphold på institusjon, foreslås det å endre maksimal egenandel fra 200 kr til 205 kr pr. døgn.
- Satsen for dag/ nattopphold foreslås holdt uendret på 115 kr.
- Langtidsbeboere på sykehjem, som uten selv å ønske det legges på dobbeltrom, får redusert egenandel gjennom at det tilstås et fribeløp. For oppdaterte fribeløp i samsvar med den generelle kostnadsøkningen, forslår departementet at dette justeres fra 50 500 kr til 52 950 kr med virkning fra 1. januar 2026. (Per i dag tildeler ikke Kristiansand kommune dobbeltrom til innbyggere som ikke ønsker det selv).

5.8 Planoppgaver

Planoppgaver i perioden er knyttet *til implementering* av tiltak og sørge for at det blir jobbet koordinert med oppfølging av planene på tvers av alle områder. Dette gjelder:

- Temaplan psykisk helse, Boligsosial temaplan, Temaplan Helse og omsorg, Rusmiddelpolitisk temaplan (ferdigstilling til politisk behandling i 2025).
- Temaplan Helse og omsorg ble behandlet av Bystyret i mai (Sak 44/25) og det ble vedtatt at den skal rulleres etter to år, altså i løpet av 2027.

Helse og mestring har fulgt opp det politiske vedtaket om å redusere antall planer ved å foreslå følgende: Handlingsplan e-helse innarbeides i handlingsdelen til temaplan Helse og omsorg. Det samme gjelder rullert tiltaksmatrise fra plan for legetjenestene som også er en handlingsplan. Når det gjelder plan for habiliteringsfeltet er forslaget å utarbeide en egen handlingsdel til temaplan helse og omsorg som omfatter dette fagområdet særskilt. Dette arbeidet sees i sammenheng med det faglige utviklingsarbeidet som pågår på habiliteringsfeltet.

I løpet av 2026 skal det utarbeides en behovsplan for utvikling av heldøgns omsorgsplasser. Dette vil foregå i et tett samarbeid mellom By- og stedsutvikling og Helse og mestring. Planen vil danne et sentralt kunnskapsgrunnlag for vurdering av areal- bygg- og tjenestebehov ved neste rulling av økonomiplanen.

Siden flere av planene og utredningsarbeidet omfatter både barn og unge og voksne, må det legges til rette for prosesser og beslutningsstrukturer på tvers av direktørområder.

5.9 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Helse- og mestringsstab	122 873	178 277	123 221	148 131	126 221	140 721
Forvaltning og koordinering	1 520 867	1 527 027	1 599 607	1 580 932	1 614 775	1 627 775
Livsmestring	513 642	513 739	549 697	567 405	576 550	576 550
Helsefremming og inkludering	289 748	327 544	401 952	380 301	343 619	341 619
Hjemmetjenester og rehabilitering	385 930	418 857	447 849	454 970	457 692	472 692
Omsorgssenter	215 166	212 707	243 143	248 825	246 825	246 825
Sum	3 048 225	3 178 153	3 365 470	3 380 564	3 365 682	3 406 182

Budsjettet for Helse og mestring er fra 2025 til 2026 økt med 62,3 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst med 125 mill. kr.

De ulike budsjettpostene beskrives nærmere i tilknytning til kommunalsjefområdene.

5.10 Helse- og mestringsstab

5.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Helse og mestringsdirektørens stab består av funksjoner som skal støtte direktørrollen på de fire hovedansvarsområdene som tilligger direktøren i HM innenfor, politisk nivå, strategi, plan og utvikling, ekstern samhandling og virksomhetsstyring og driftsstøtte.

Organisering av staben og samhandlingen mellom kommunalsjefsområdene er bygget på mål og tenkning bak Kristiansand kommunes samspillmodell. Staben skal betjene og støtte alle nivå i Helse og mestring på prioriterte områder. Staben består av rådgivere med særskilt spisskompetanse på Helse og mestringsfeltet. Staben er delt inn i 3 team: Virksomhetsstyring og driftsstøtte, Strategi- og planarbeid og Utvikling og kompetanse.

I tillegg er det nasjonale vertskommuneoppdraget for USHT (*Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester*) en egen avdeling og ligger til ansvarsområdet til Helse- og mestring stab. USHT nedslagsfelt og ansvarsområde er alle kommunene Vest i Agder.

5.10.2 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Helse- og mestringsstab	122 873	178 277	123 221	148 131	126 221	140 721
Sum	122 873	178 277	123 221	148 131	126 221	140 721

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2025 til 2026 er redusert med ca. 48 mill. kr, som i hovedsak gjelder sentralisering av AFP og fordeling av midler til tjenesteområdene som tidligere har vært avsatt sentralt. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 5 mill. kr, og det er videreført et inntektsbudsjett på ca. 6 mill. kr i tilskudd til USHT.

Tilskudd til ideelle organisasjoner (tilskuddsordninger) og årlig driftstilskudd til ideelle organisasjoner har en totalramme på ca. 20 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	178 277	178 277	178 277	178 277
Sum Deflator	4 457	4 457	4 457	4 457
Sum Lønns- og prisjustering	835	835	835	835
Tidligere vedtatte tiltak				
Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra HM 2025 og 2026	0	236	236	236
Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet - omprioritering	0	-5 125	-5 125	-5 125
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	16 922	0	0	0
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026	-2 207	-2 207	-2 207	-2 207
HM Arbeidsplanlegging- og ressursstyringssystem overføres til 2025	-1 508	-1 508	-1 508	-1 508
Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter	0	-13 260	-13 260	-13 260
Ny elektronisk pasientjournal	-18 323	-18 323	-18 323	-18 323
Ny elektronisk pasientjournal driftsmidler 2026	3 338	3 338	3 338	3 338
Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten	0	13 260	13 260	13 260

Helse og mestring

Beløp i 1000

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2026	2027	2028	2029
Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet	0	3 690	3 690	3 690
Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktninger til sentralt ansvar	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Planleggingsmidler konkurranseutsetting omsorgssenter	0	736	736	736
Reduserte reiseutgifter Helseutvalget	106	106	106	106
Tiltak omdisponert fra demografimidler	1 400	1 400	1 400	1 400
Utsatt oppstart Kleplandstunet	-9 686	-9 686	-9 686	-9 686
Utvikelse av kapasitet institusjonsavlastning barn og unge	0	-5 125	-5 125	-5 125
Økte kostnader AFP	175	1 752	1 752	1 752
Andre tiltak	432	355	355	355
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-10 377	-31 387	-31 387	-31 387
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-22	-22	-22	-22
Sum Demografijustering	-2 923	-3 230	37 770	37 770
Vedtatte endringer	-8 031	-29 348	11 652	11 652
Vedtatt ramme	170 246	148 930	189 930	189 930
Nye tiltak				
40% stilling tilskuddsadm. til Helse og mestring	407	407	407	407
Avdelingsledere økt lønnsvekst 2025	1 000	1 000	1 000	1 000
Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering	0	9 000	9 000	9 000
Driftstilskudd avtaleterapeuter	-1 150	-1 150	-1 150	-1 150
EPJ - engangskostnader og økt drift	13 437	26 778	2 500	0
EPJ - utsatt oppstart fra 2026 til 2027	-3 338	0	0	0
EPJ - økte lisenskostnader ordinær drift	0	3 700	3 700	3 700
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser	2 153	0	0	0
Fritt brukervalg hjemmesykepleie	2 000	12 000	12 000	12 000
Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter	0	29 882	0	0
Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter	-6 000	0	0	0
Kompensasjon lønnsvekst avd-ledere 2024	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter	-2 992	-5 442	-9 942	-9 942
Krisesenter	-405	-710	-710	-710
Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter	0	0	-800	-800
Lønnsmidler fagsystemansvar	800	800	800	800
Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter	0	-12 000	-12 000	-12 000
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-82	-82	-82	-82
Nødnett	-850	-850	-850	-850
Omstillingsmidler til nærværarbeid	-1 500	0	0	0
Overføring til organisasjon 5% stilling hovedverneombud	-41	-41	-41	-41
Ressurser årsverk administrasjon overføres fra Helse og mestring stab til Næring og NAV	0	0	-600	-600
Sentralisering av AFP-ordningen	-38 700	-38 700	-38 700	-38 700
Sentralisering ERP-kostnader	-200	-200	-200	-200
Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering	0	0	-750	-750
Økt midlertidig leie Tordenskjoldsgate fram til 15.2.2026	776	0	0	0
Økt vederlagsinntekt -Omprioritering i Helse og mestring	12 000	14 000	16 000	18 000
Økte kostnader til bilhold	-1 600	-1 900	-1 900	-1 900
Andre tiltak	-177	-177	-177	-177
Sum Nye tiltak	-25 462	35 315	-23 495	-23 995
Demografijustering				
Aktivitetsvekst habilitering	-22 350	-27 000	-31 000	-40 000
Demografi	0	0	0	45 000
Demografi administrasjonskostnader nye Randesund Omsorgssenter	0	-1 000	-1 000	-1 000
Demografi hjemmebaserte tjenester	0	-8 900	-5 000	-11 000
Åpning av nye plasser i Helsehus	0	0	-4 000	-19 000
Sum Demografijustering	-22 350	-36 900	-41 000	-26 000
Nye tiltak og realendringer	-47 812	-1 585	-64 495	-49 995
Sum Rammefordeling	786	786	786	786
Interne rammeendringer	786	786	786	786
Ramme 2026-2029	123 221	148 131	126 221	140 721

Tidligere vedtatte tiltak

Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra HM 2025 og 2026

Helse og mestring bidrar med 25% stilling for å opprettholde jordmorstillingen i kommunen. Det anses som et viktig bidrag til kommunens nærværarbeid og er et spesielt tiltak rettet mot gravide som har utfordringer med å stå i jobb under graviditet.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Bystyret vedtar å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026

Forvaltning og koordinering følger med på behov for å utøke kapasitet på antall korttidsplasser i tråd med behov som et ledd i strategien om å videreutvikle profilen som en hjemmetjenesteprofil. De vurderer tilstrekkelig kapasitet på korttidsplasser og mener at økningen kan forskyves ett år frem.

Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter

Midlertidig stenging av Randesund sykehjem gir en besparelse som omprioriteres i Helse og mestring. Se omtale under Omsorgssenter.

Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet

Aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Etablering av botilbud.

Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktninger til sentralt ansvar

Midler ble omprioritert i 2025 til risikodempende tiltak ved forskjøvet oppstart av heldøgns omsorgsplasser.

Planleggingsmidler konkurranseutsetting omsorgssenter

Det er lagt inn midler til planlegging og gjennomføring av anbudskonkurranse i forbindelse med drift av nytt omsorgssenter i tråd med politisk vedtak.

Reduserte reiseutgifter Helseutvalget

Det er også vedtatt et trekk i rammene i forbindelse med besparinger i planlagte reiser for de politiske hovedutvalgene. Dette utgjør et rammetrekk tilsvarende 0,150 mill.kr for Helse og mestring for årene 2024/25, redusert til 0.05 mill.kr i årene 2026/27.

Utsatt oppstart Kleplandstunet

Budsjettmidler fra utsatt åpning Kleplandstunet omprioriteres til styrking av avlastningstjenesten for barn og unge, etablering av «natthjem» og til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelsen.

Utvidelse av kapasitet institusjonsavlastning barn og unge

Det prioriteres midler til å utvide kapasiteten på institusjonsavlastning. 10 mill. kr i 2025 og 2026 er omprioriteringer knyttet til forskjøvet oppstart av 32 heldøgns omsorgsplasser på Kleplandstunet. I økonomiplan 2025-2028 ble det vedtatt et nedtrekk på 5 mill. kr fra 2027.

Økte kostnader AFP

Det er omprioritert midler fra overordnede ansvar til å håndtere økende vekst i AFP-kostnadene i perioden. Det er forventet et økende antall ansatte i målgruppen også i årene fremover.

Nye tiltak

Avdelingsledere økt lønnsvekst 2025

Det ble i forbindelse med lønnsforhandlinger i kap. 3 prioritert en pott ut over forhandlingsramme til avdelingsledere i Helse og mestring. Begrunnelsen er at avdelingsledere har en lavere lønn enn andre sammenlignbare stillinger i kommunen og har et krevende lederansvar med stort lederspenn og drift 24/7/365.

Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering

Effekter av ny faglig retning innen habiliteringsfeltet for å håndtere manglende budsjettpremisser hos 1utførere.

Driftstilskudd avtaleterapeuter

Kapasitetsøkning i tråd med videreutvikling av hjemmetjenesteprofilen til Kristiansand kommune.

EPJ - engangskostnader og økt drift

Engangskostnader knyttet til anskaffelse og implementering av nytt pasientjournalssystem.

EPJ - utsatt oppstart fra 2026 til 2027

Nedtrekk av lisensmidler knyttet til ny elektronisk pasientjournal grunnet at det i tidligere budsjett ble lagt inn midler til anskaffelsen for tidlig.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser

Forvaltning og koordineringer følger med på behov for å utøse kapasitet på antall korttidsplasser, som ledd i strategien for å videreutvikle profilen som hjemmetjenestekommune. De vurderer at kapasiteten for neste år er tilstrekkelig og mener at økning av korttidsplasser kan forskyves ett år frem.

Fritt brukervalg hjemmesykepleie

Avsatte midler til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien og økte administrative kostnader i perioden.

Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter

Kompensasjon fra overordnede ansvar for at Omsorgssenter håndtere driftsutfordringer. Videreføring fra 1. tertial 2025

Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter

Som en følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter er det behov for å iverksette tiltak som vil bidra til å redusere press på heldøgns omsorgsplasser i perioden. Tiltak som prioriteres i perioden er ny dagsentergruppe, inkl transport, ekstra treningsgruppe i regi av enhet for rehabilitering, økt kapasitet natt tjeneste for hjemmeboende og et rehabiliteringsteam.

Krisesenter

Kristiansand kommune er vertskommune for Stiftelsen Sørlandet krisesenter og i forbindelse med kommunesammenslåingen ble ikke budsjetttrammene justert med hensyn til økt innbyggertall i kommunen. Dette har frem til nå vært håndtert via midler fra disposisjonsfond avsatt til krisesenteret som nå er brukt opp.

Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter

I forbindelse med åpning av nye heldøgns omsorgsplasser ved Randesund omsorgssenter er det behov for å øke kapasitet på legetjenester til sykehjemsbeboere. Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter i 2027.

Lønnsmidler fagsystemansvar

Budsjettmidler knyttet til en fast stilling med fagsystemansvar for helseteknologi, som skal organiseres under Helse og mestring stab.

Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter

Økte vederlagsinntekter tilbakeføres til drift av omsorgssentertjenesten for å håndtere utfordringer med å tilpasse drift til budsjettammer. Området jobber videre med ulike omstillingstiltak for å sikre en bærekraftig drift, samtidig så er det avdekket at finansiering til natt tjenestene ikke er tilstrekkelig for å sikre et faglig forsvarlig nivå. Det er behov for å videreføre en styrking av området i perioden.

Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift

Kommunen har utarbeidet nytt telefonreglement som gir besparelser i arbeidsgiveravgiften hos alle områder. Besparelsen er fordelt ut.

Nødnett

Kristiansand kommunes andel av prisvekst på nasjonale tjenester knyttet til nødnett.

Omstillingsmidler til nærværarbeid

I økonomiplan 2024-2027 ble midler på 3 mill. kr årlig for 2025 og 2026 omprioritert til videre omstillingsarbeid TØRN arbeidet i Helse og mestring. I samme periode ble midler nærvær/sykefravær prosjektet i Organisasjon og teknologi avsluttet i 2024. Helse og mestring og Organisasjon og teknologi ser behov for å videreutvikle metoder for å jobbe for å øke nærværet i helse og mestringstjenestene, og omprioriterer 1,5 mill. kr av disse midlene til å styrke arbeidet med inkludering i jobb, IA arbeid og nærværarbeid i tjenestene. Helse og mestring og Organisasjon og teknologi vil gjennom kommunens fagopplæring fortsette arbeidet med å kvalifisere husassistenter i forhold til behov i omsorgssentrene.

Overføring til organisasjon 5 % stilling hovedverneombud

Overføring til organisasjon tilsvarende 5 % stilling hovedverneombud.

Ressurser årsverk administrasjon overføres fra Helse og mestring stab til Næring og NAV

I forbindelse med opprettelse av nytt direktørområde Næring og NAV overføres det ressurser til administrasjon ressurser fra Helse og mestring stab til Næring og NAV.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

Sentralisering ERP-kostnader

I forbindelse med innføringen av nytt ERP-system er det kartlagt hvilke kostnader kommunen i dag har til Visma-lisenser, og hvilke av disse som faller bort fra 1. januar 2026. Samtidig er kostnadene for det nye ERP-systemet beregnet. Flere områder påvirkes. For å sikre en oversiktlig håndtering av kostnader og finansiering, foreslås det at alle kostnader i første omgang samles under Økonomi og virksomhetsstyring - sammen med finansieringen.

Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering

Endrede rammebetingelser i forbindelse med sentrale forhandlinger kompenseres fra demografrimidler fra 2028. Kommunalsjefsområdet håndterer økte utgifter i 2026 og 2027 med egne rammer

Økt vederlagsinntekt -Omprioritering i Helse og mestring

Økte merinntekter fra vederlagsinntekt som følge av høyere pris- og lønnsvekst over flere år avsettes til omprioritering til budsjetttilpasninger i Omsorgssenter og andre risikodempende tiltak i perioden.

Økte kostnader til bilhold

Økt antall biler som følge av økt aktivitet i tjenestene.

5.11 Forvaltning og koordinering

5.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet er delt inn i tre avdelinger: Mottak og koordinering og to avdelinger med ansvar for bolig- og tjenestetildeling. Kommunalsjefområdet har også enkelte tiltak rettet mot tidlig innsats og forebygging, som kreftkoordinator og hukommelsesteam.

Forvaltning og koordinering har ansvaret for å tildele individuelle helse- og omsorgstjenester. Etter pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven skal det fattes enkeltvedtak ved tildeling for flere tjenester, deriblant helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og opplæring, støttekontakt, plass i institusjon, avlastningstiltak, omsorgsstønad og brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Kommunalsjefområdet skal sikre likebehandling og ivareta rettsikkerheten til brukerne gjennom profesjonell saksbehandling med tverrfaglige og helhetlige vurderinger av behov. Hovedprinsippet er at Forvaltning og koordinering har myndighet til å fatte vedtak og tildele helse- og omsorgstjenester, i riktig mengde og til riktig tid, i tråd med innbyggernes behov – og har det økonomiske ansvaret for tildelt tjeneste.

Store deler av budsjettet innen somatikk, rus og psykisk helse samt tjenester innen habiliteringsfeltet er knyttet opp til innsatsstyrt finansiering (ISF). Ressursene fordeles ut til utførerne ut fra type og volum på tjenesten. Utførerenhetene blir tildelt midler fortløpende når det fattes enkeltvedtak til brukerne og tjenesten iverksettes.

Forvaltning og koordinering har ansvar for framskrivning og behovsvurdering på kort og lengre sikt – både når det gjelder bolig- og tjenestebehov.

Kommunalsjefområdet er kommunens koordinerende enhet og skal bidra til å sikre helhetlig tilbud til brukere med behov for sosial, psykososial eller medisinsk rehabilitering og rehabilitering. Området har det overordnede ansvaret for arbeid med individuell plan, oppnevning, opplæring og veiledning av koordinatorene.

Forvaltning og koordinering har også ansvar for tildeling av viktige virkemidler rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet; kommunale utleieboliger og Husbankens individuelle økonomiske virkemidler (startlån og tilskudd) er de mest sentrale. Forvaltning og koordinering har i denne forbindelse et tett samarbeid opp mot by- og stedsutvikling som har ansvaret for å fremskaffe, forvalte og utvikle den kommunale utleie- boligmassen. I tillegg har området ansvar for å fremskaffe private leieavtaler ved førstegangsbosetting av flyktninger.

5.11.2 Hovedprioriteringer

- Sikre effektiv fordeling av ressurser i tråd med lovverk og prinsippet om likebehandling. Forankring og god praksis i tråd med vedtatt forvaltnings- og finansieringsmodell er sentralt.
- Videreføre praksis med å tildele individuelle helse og omsorgstjenester på et minste forsvarlig nivå
- Sikre systemer for oversikt over behov i ulike målgrupper. Lage gode framskrivningsmodeller i tråd med faglig utvikling, i samarbeid med HM-stab og Økonomi- og virksomhetsstyring.
- Økt fokus på bruk av digitale løsninger og tildeling av individuelle tjenester som sikrer en bærekraftig utvikling.

Helse og mestring

- Følge opp anbefalinger i rapporten «Nye perspektiver i Forvaltning og koordinering». Arbeidet er initiert av direktør for helse og mestring. Hensikten er å vurdere tiltak for å videreutvikle forvaltningsmodellen og sikre en fremtidsrettet organisering/arbeidsflyt i Forvaltning og koordinering som bidrar til en bærekraftig tjenesteutvikling.
- Følge opp forbedringspunkter og eventuelle politiske vedtak i forbindelse med Bystyrets behandling av rapport utarbeidet av Agder Kommunerevisjon IKS – BPA i Kristiansand kommune
- Videreutvikle dialog med brukere og deres pårørende i tråd med Helse og omsorgsplan.
- Tilrettelegge for fremtidsretta finansieringsmodeller på de ulike tjenesteområdene i samarbeid med Økonomi og virksomhetsstyring
- Sikre systemer for oversikt over behov i ulike målgrupper og lage gode framskrivningsmodeller i tråd med faglig utvikling
- Vurdere nåværende og fremtidig behov for samlokaliserte og bemannede boliger, samt fastsette beskrivelser for hva som tilbys i boliger med heldøgns bemanning (tjenestenivå) i tråd med tiltak i boligsosial handlingsplan.
- Gjennomføre et 2-årig prosjekt med mål om at flere leietakere i kommunale boliger får mulighet til å kjøpe egen bolig
- Innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien fra 2027

5.11.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Forvaltning og koordinering	1 520 867	1 527 027	1 599 607	1 580 932	1 614 775	1 627 775
Sum	1 520 867	1 527 027	1 599 607	1 580 932	1 614 775	1 627 775

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2025 til 2026 økt med ca. 68 mill. kr hvorav pris- og lønnsvekst er tilsvarende ca. 62 mill. kr.

Kommunalsjefsområdet er tilført midler blant annet knyttet til aktivitetsvekst innen habiliteringsfeltet på 21 mill. kr i 2026, og for å dekke merkostnader knyttet til ordningen for særlig ressurskrevende brukere. Det er samtidig gjort et nedtrekk i budsjetttrammen knyttet til bortfall av leiekostnader ved Gyldengården, og videreføring av tiltak fra 1. tertial 2025 som er av teknisk karakter mellom Forvaltning og koordinering og andre kommunalsjefsområder i Helse og mestring.

Store deler av helse- og omsorgstjenestene finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF). Budsjettmidlene til disse tjenestene ligger på dette kommunalområdet og finansieres med stykkprisfinansiering til de utførende kommunalsjefområdene. De ulike budsjettpostene og prioriteringene som kommer frem hos Forvaltning og koordinering kommenteres og beskrives ytterligere hos tilhørende kommunalsjefområder.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	1 527 027	1 527 027	1 527 027	1 527 027
Sum Deflator	38 176	38 176	38 176	38 176
Sum Lønns- og prisjustering	23 916	23 916	23 916	23 916
Sum Integreringstilskudd	-1	-1 743	-2 543	-2 543
Tidligere vedtatte tiltak				
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	-14 154	0	0	0

Helse og mestring

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026	2 207	2 207	2 207	2 207
Hjemmetjenester	1 051	2 101	2 101	2 101
Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter	0	13 260	13 260	13 260
Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet	0	-3 690	-3 690	-3 690
Prisvekst og ulempetillegg - Nytt omsorgssenter 2026	1 114	1 114	1 114	1 114
Videre opptrapping av hjemmetjenesten	2 050	2 050	2 050	2 050
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-7 733	17 043	17 043	17 043
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-150	-150	-150	-150
Sum Demografijustering	23 624	20 463	20 463	20 463
Vedtatte endringer	77 832	97 704	96 905	96 905
Vedtatt ramme	1 604 860	1 624 731	1 623 932	1 623 932
Nye tiltak				
Ambulant dagtilbud budsjettmidler	1 070	1 070	1 070	1 070
Bortfall av leie Gyldengården	-19 305	-22 063	-22 063	-22 063
Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering	0	-9 000	-9 000	-9 000
Flytting beboere fra habilitering til Omsorgssenter	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser	-2 153	0	0	0
Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter	0	-32 442	0	0
Kompensasjon tekniske endringer i ordningen for særlig ressurskrevende tjenester	11 848	11 848	11 848	11 848
Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter	1 692	1 692	1 692	1 692
Lønnsmidler fagsystemansvar	-50	-50	-50	-50
Økt vederlagsinntekt - Forvaltning og koordinering	-12 000	-14 000	-16 000	-18 000
Økte leiekostnader Gyldengården Forvaltning fra 15.2.2026	6 275	7 175	7 175	7 175
Sum Nye tiltak	-15 123	-58 270	-27 828	-29 828
Demografijustering				
Aktivitetsvekst habilitering	21 000	27 000	31 000	40 000
Demografi hjemmebaserte tjenester	0	4 400	5 000	11 000
Sum Demografijustering	21 000	31 400	36 000	51 000
Statsbudsjett				
Statsbudsjett 2025: Ressurskrevende brukere kompensasjon for reduserte inntekter fra staten	4 500	4 500	4 500	4 500
Sum Statsbudsjett	4 500	4 500	4 500	4 500
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd tomgangsleie	1 000	0	0	0
Integreringstilskudd - behov for helsetjeneste	4 800	0	0	0
Integreringstilskudd saksbehandling bolig	400	400	0	0
Sum Integreringstilskudd	6 200	400	0	0
Nye tiltak og realendringer	16 577	-21 970	12 672	25 672
Sum Rammefordeling	-21 829	-21 829	-21 829	-21 829
Interne rammeendringer	-21 829	-21 829	-21 829	-21 829
Ramme 2026-2029	1 599 607	1 580 932	1 614 775	1 627 775

Tidligere vedtatte tiltak

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Bystyret vedtar å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser fra 2025 til 2026

Forvaltning og koordinering følger med på behov for å utøke kapasitet på antall korttidsplasser i tråd med behov som et ledd i strategien om å videreutvikle profilen som en hjemmetjenesteprofil. De vurderer tilstrekkelig kapasitet på korttidsplasser og mener at økningen kan forskyves ett år frem.

Hjemmetjenester

Det er vedtatt å legge inn en styrkning av hjemmetjenestene i perioden i tråd med vedtatte strategier. Styrkingen er økende i perioden.

Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter

Midlertidig stenging av Randesund sykehjem gir en besparelse som omprioriteres i Helse og mestring. Se omtale under Omsorgssenter.

Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet

Aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Etablering av botilbud.

Prisvekst og ulempetillegg - Nytt omsorgssenter 2026

Det er lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst samt ulempetillegg i forbindelse med drift av boliger og heldøgns omsorgstilbud som blir etablert i perioden.

Nye tiltak

Ambulant dagtilbud budsjettmidler

De siste årene har man hatt et prøveprosjekt med ambulant dagtilbud som en tjeneste for hjemmeboende personer som ikke kan eller ønsker å benytte seg av kommunens ordinære tilbud om dag- og aktivitetstilbud. Dette videreføres nå fast i driften. Budsjettmidler knyttet til ambulant dagtilbud overføres derfor varig fra Hjemmetjenester og rehabilitering til Forvaltning og koordinering.

Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering

Effekter av ny faglig retning innen habiliteringsfeltet for å håndtere manglende budsjettpremisser hos utførere.

Flytting beboere fra habilitering til Omsorgssenter

Overføring ramme for flytting beboere fra habilitering til Omsorgssenter.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser

Forvaltning og koordineringer følger med på behov for å utøse kapasitet på antall korttidsplasser, som ledd i strategien for å videreutvikle profilen som hjemmetjenestekommune. De vurderer at kapasiteten for neste år er tilstrekkelig og mener at økning av korttidsplasser kan forskyves ett år frem.

Kompensasjon tekniske endringer i ordningen for særlig ressurskrevende tjenester

Kompensasjon for inntektstap som følge av tekniske justeringer i statlig finansieringsordning for ressurskrevende helse og omsorgstjenester videreføres i perioden fra 1 tertial 2025.

Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter

Som en følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter er det behov for å iverksette tiltak som vil bidra til å redusere press på heldøgns omsorgsplasser i perioden. Tiltak som prioriteres i perioden er ny dagsentergruppe, inkludert transport, ekstra treningsgruppe i regi av enhet for rehabilitering, økt kapasitet natt tjeneste for hjemmeboende og et rehabiliteringsteam.

Lønnsmidler fagsystemansvar

Budsjettmidler knyttet til en fast stilling med fagsystemansvar for helseteknologi, som skal organiseres under Helse og mestring stab.

Økt vederlagsinntekt - Forvaltning og koordinering

Økte merinntekter fra vederlagsinntekt som følge av høyere pris og lønnsvekst over flere år avsettes til omprioritering til budsjetttilpasninger i Omsorgssenter og andre risikodempende tiltak i perioden.

5.12 Livsmestring

5.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Livsmestring har ansvar for store deler av kommunens tjenestetilbud innen psykisk helse, rus og habilitering. Livsmestring har omkring 1600 fast ansatte fordelt på 7 enheter. Det gis råd og veiledning, individuelle oppfølgingstjenester, gruppebaserte tilbud i form av kurs, fritidstilbud, aktivitetstilbud, arbeidstilbud og praktisk bistand og oppfølging i forbindelse med bosituasjon.

Tjenester på habiliteringsfeltet

Kommunalsjefområdet har ansvaret for tjenester til barn, unge og voksne med kognitiv funksjonsnedsettelse.

Habilitering voksne har ansvar for:

- 33 bofellesskap/tiltak som er bemannet gjennom hele døgnet.
- 1 bofellesskap/tiltak med nattevakt og ambulant bemanning.
- 3 bofellesskap/tiltak med ambulant bemanning.
- 6 aktivitetshus som tilbyr fellesskap og aktivitet tilpasset funksjonsnivå og behov.
- 3 ambulerende tjenester som følger opp brukere som ikke har døgntjenester.

Habilitering barn og unge, gir tilbud til multifunksjonshemmede barn og unge i kommunen. Tjenesten har ansvar for:

- 6 kommunale avdelinger som gir avlastningstilbud (døgntilbud, dagtilbud).
- Konsulenter for barn og unge og barnekoordinator.
- Avdeling for privat avlastning/Krutt.
- To boliger for unge over 18 år.
- Natttjeneste til barn og unge.
- Etterskoletilsordning til videregående elever.

Tjenester på psykisk helse- og rusfeltet

Kommunalsjefområdet har følgende tjenestetilbud:

- 4 aktivitetssentre og arbeidsforberedende tiltak til personer med rus- og psykiske lidelser og pårørende.
- Aktiv fritid, støttekontakt og arbeidsforberedende tiltak og ivaretar kommunens arbeidsgiveransvar i brukerstyrt personlig assistent ordninger (BPA).
- Tjenester til unge i ulike aldersgrupper 16-25 år, som består av avdelingene Ungdomstjenesten og Ungdomshelse. Tjenestene omfatter blant annet tilbud om skolehelsetjenesten i videregående skole og Helsestasjon for Ungdom (HFU).
- Drop-in (lavterskeltilbud) for både ungdom og voksne. Lavterskeltilbud til voksne. Samtaler, kurs og grupper.
- Tverrfaglige team som tilbyr psykisk helsehjelp og sosialfaglig oppfølging til voksne over 25 år.
- 12 bemannede bofellesskap og 2 nattpatroljer.
- Midlertidig botilbud (nødbolig).
- Jegersberg gård. Rehabiliteringstilbud for rusavhengige med 26 rehabiliteringsplasser.
- Feltsykepleien og Rusteamet.

Flere av tilbudene i tjenesten er ambulerende og oppsøkende. Disse tiltakene er tilpasset brukere som har utfordringer med å nyttiggjøre seg det ordinære helse- og oppfølgingstilbudet.

5.12.2 Hovedprioriteringer

- Sikre bærekraftig tjenesteutvikling, gjennom tidlig innsats og prioritering av ressurser til innbyggere med stort bistandsbehov, ved rus- og psykisk helsefeltet
- Videreutvikle bærekraftig fagutvikling og driftstilpasning i forbindelse med utviklingsarbeidet på habiliteringsfeltet.
- Videreutvikling av rehabiliterings- og kompetansesenteret Jegersberg gård.
- Sikre bærekraftige driftsmodeller i forbindelse med nyetableringer av bemannede boliger i perioden innen habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet.
- Sikre samhandling med Oppvekst i forhold til felles utfordringsbilde rundt barn og unge
- Sikre bærekraftige og robuste driftsmodeller for ambulante oppfølgingstjenester i tråd med profilen som hjemmetjenestekommune.
- TØRN omstilling - ansvars- og oppgavedeling, nye turnusordninger, heltid og nærværarbeid.
- Ta i bruk teknologi.
- Videreføre Sommerjobb- og helårsprosjekt finansiert av integreringstilskudd.
- Videreføre lavterskeltilbud Fleksidkurs for ungdom.

5.12.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Budsjett 2025	Økonomiplan			
			2026	2027	2028	2029
Livsmestring	513 642	513 739	549 697	567 405	576 550	576 550
Sum	513 642	513 739	549 697	567 405	576 550	576 550

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2025 til 2026 økt med ca. 15 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 21 mill. kr.

Hovedårsaken til budsjettendringen fra 2025 til 2026 skyldes endring av finansieringsform. Dette resulterte i en netto økning i rammefinansiering og netto reduksjon i ekstraordinær finansiering. Rammeøkningen vises innenfor Livsmestring, mens reduksjonen vises innenfor kommunalsjefsområdet Forvaltning og koordinering.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefsområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør ca. 554 mill. kr i 2026. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 1,1 mrd. kr.

Området har i tillegg inntektsbudsjett på ca. 63 mill. kr i inntekter, refusjoner, tilskudd og overføringer.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	513 739	513 739	513 739	513 739
Sum Deflator	12 843	12 843	12 843	12 843
Sum Lønns- og prisjustering	7 875	7 875	7 875	7 875
Sum Integreringstilskudd	-461	-3 037	-3 317	-3 317
Tidligere vedtatte tiltak				
Driftsmidler 6 bemannede boliger innen rusfeltet Voie Ringvei	12 923	12 923	12 923	12 923
Driftsmidler avlastning Lundeveien	12 818	18 281	18 281	18 281
Forskjøvet oppstart av 6 boenheter rus feltet, Voie Ringvei	-12 923	-11 275	0	0

Helse og mestring

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Forskjøvet oppstart av utvidelse 7 plasser Lundeveien avlastning	-12 818	0	0	0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	0	19 929	31 204	31 204
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-150	-150	-150	-150
Vedtatte endringer	20 107	37 460	48 456	48 456
Vedtatt ramme	533 847	551 200	562 195	562 195
Nye tiltak				
Kompensasjon lønnsvekst avd-ledere 2024	250	250	250	250
Krisesenter	405	710	710	710
Lønnsmidler fagsystemansvar	-100	-100	-100	-100
Økte kostnader til bilhold	200	200	200	200
Sum Nye tiltak	755	1 060	1 060	1 060
Demografijustering				
Aktivitetsvekst habilitering	1 350	0	0	0
Sum Demografijustering	1 350	0	0	0
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd Livets tre/Flexid helsesykepleier	450	450	0	0
Integreringstilskudd Sommerjobb helårsprosjektet	0	1 000	0	0
Integreringstilskudd økt tilbud i skolehelsetjeneste ungdom	0	400	0	0
Sum Integreringstilskudd	450	1 850	0	0
Nye tiltak og realendringer	2 555	2 910	1 060	1 060
Sum Rammefordeling	13 295	13 295	13 295	13 295
Interne rammeendringer	13 295	13 295	13 295	13 295
Ramme 2026-2029	549 697	567 405	576 550	576 550

Tidligere vedtatte tiltak

Driftsmidler 6 bemannede boliger innen rusfeltet Voie Ringvei

Det er prioritert driftsmidler til etablering av seks bemannede boliger innen rusfeltet, Voie Ringvei, som planlegges for oppstart i 2026.

Driftsmidler avlastning Lundeveien

Det er prioritert driftsmidler til utvidelse av avlastningsplasser på habiliteringsfeltet, Lundeveien, som planlegges for oppstart i 2026.

Forskjøvet oppstart av 6 boenheter rus feltet, Voie Ringvei

I forbindelse med forskyving av byggeprosjektet ved Voie Ringvei, blir også drift av tjenesten forskjøvet. Midler avsatt til drift i 2026 og 2027 leveres til Bykassa. Det er avsatt midler i 2027 til oppstart fra 01.01.28.

Forskjøvet oppstart av utvidelse 7 plasser Lundeveien avlastning

Investeringen ved Lundeveien er forskjøvet til 2026, som medfører at midler til drift er avsatt et år for tidlig. Midlene leveres til Bykassa i 2026. Det er imidlertid omprioritert midler (10 mill. kr) til å øke kapasitet på avlastningstjenesten til barn og unge fra 01.01.25.

Nye tiltak

Krisesenter

Kristiansand kommune er vertskommune for Stiftelsen Sørlandet krisesenter og i forbindelse med kommunesammenslåingen ble ikke budsjetttrammene justert med hensyn til økt innbyggertall i kommunen. Dette har frem til nå vært håndtert via midler fra disposisjonsfond avsatt til krisesenteret som nå er brukt opp.

Lønnsmidler fagsystemansvar

Budsjettmidler knyttet til en fast stilling med fagsystemansvar for helseteknologi, som skal organiseres under Helse og mestring stab

Økte kostnader til bilhold

Økt antall biler som følge av økt aktivitet i tjenestene

Demografijustering

Aktivitetsvekst habilitering

Videreføring av omstillingsprosjekt på habiliteringsfeltet.

5.13 Helsefremming og inkludering

5.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet gir tjenester og tilbud til hele kommunen og har ansvar for blant annet miljørettet helsevern, legetjenester, smittevern, integrering og tolketjenester. Området drifter frisklivstilbud og andre helsefremmende og forebyggende tilbud. Kommunalsjefområdet har tre enheter.

Mestringsenheten

Mestringsenheten skal gjennom tidlig innsats redusere forekomsten av og forebygge utvikling av livsstilssykdommer og psykiske plager, slik at den enkelte kan opprettholde sin arbeidsevne og livskvalitet.

Enheten skal fremme helse og utsette innbyggernes behov for tjenester gjennom å legge til rette for deltakelse, aktivitet og mestring. Mestringsenheten består av tre avdelinger:

- Friskliv og mestring gir en rekke tilbud til personer som har økt risiko for eller allerede har utviklet sykdom og som trenger hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer.
- Aktiv senior har fire seniorsentre og tilbyr aktiviteter, kurs og sosiale møteplasser for seniorer flere steder i kommunen.
- Rask psykisk helsehjelp er et kommunedekkende lavterskeltilbud for personer over 16 år med symptomer på angst og depresjon av lett til moderat grad.

Samfunnsmedisinsk enhet

Samfunnsmedisinsk enhet har en bred tilnærming til helse og sykdom og til sammenhengen mellom medisin og samfunn.

- Enheten har ansvar for kommunelegene og fastlegeadministrasjon i tilknytning til 117 fastlegehjelmere. I tillegg har enheten ansvar for institusjonsleger, helsestasjonsleger og leger ved korttids- og rehabiliteringsinstitusjoner
- Enheten har også ansvar for LIS1 og LIS3 i allmennmedisin og drifter ett av seks ALIS-kontor i landet. Kontoret prøver ut oppgaver knyttet til opplæring og oppfølging av LIS1 og gir råd til kommuner i regionen om spesialisering i samfunnsmedisin (SamLIS Sør).
- Enheten omfatter også miljørettet helsevern, smittevern, flyktninghelse og vaksinasjonskontor. Voksenvaksinasjonsprogrammet er etablert som en fast tjeneste, og enheten har en sentral rolle i utviklingen av nytt helsehus med legevakt, øyeblikkelig-hjelp-døgnplasser og vaksinasjon.

Integreringsenheten

Integreringsenheten består av to ordinære asylmottak og et tilrettelagt mottak for beboere med helseutfordringer og behov for ekstra oppfølging. Ressurssenteret jobber med bosetting og oppfølging

av flyktninger, og Introavdelingen har ansvar for kvalifisering av disse. Enheten har også ansvar for enslige mindreårige flyktninger. Tolketjenesten leverer tolkeoppdrag til hele kommunen og andre aktører som etterspør og kjøper tjenesten.

5.13.2 Hovedprioriteringer

- Utvikle frisklivs- og mestringstilbud i tråd med Temaplan Helse og omsorg, med fokus på forebygging og tidlig innsats.
- Teste ut pilot "Jobben min" i Helse og Mestring, rettet mot ansatte i risiko for sykefravær, i samarbeid med NAV, fastleger og bedriftshelsetjenesten.
- Videreutvikle Aktiv senior som del av helsefremmende og forebyggende arbeid, i tråd med Temaplan Helse og omsorg.
- Koordinere innsats på integreringsfeltet og tilpasse tjenestene i tråd med vedtatt bosetting
- Videreføre samarbeid mellom Helse og mestring, Oppvekst, Næring og NAV for felles mål og koordinering av arbeid- og språkpraksis til bosatte flyktninger.
- Videreføre Familiehjemsmodellen (SOS Barnebyer) i arbeidet med enslige mindreårige, og vurdere effekter både med hensyn til kvalitet og økonomi.
- Utvikle startpakke for nybosatte flyktninger som sikrer tidlig kartlegging og oppstart av norskopplæring før introduksjonsprogram.
- Innføre ventestønad fra 01.01.26 som kommunal ytelse i perioden før oppstart i introduksjonsprogrammet, med mål om redusert ventetid og økonomisk forutsigbarhet.
- Styrke arbeid med familiegjennforeninger gjennom koordinering og samhandling med andre aktører.

5.13.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Helsefremming og inkludering	289 748	327 544	401 952	380 301	343 619	341 619
Sum	289 748	327 544	401 952	380 301	343 619	341 619

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2025 til 2026 økt med ca. 74 mill. kr. Inkludert er kompensert pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 11 mill. kr. Tjenesteområdet har fått tilført integreringstilskudd på ca. 53 mill. kr. Resterende økning knytter seg primært til statlig kompensasjon fastlegeordningen.

Det er budsjettert inntekter og tilskudd på ca. 116 mill. kr.

Samlet har tjenesteområdet tilgjengelig ca. 518 mill. kr i 2026.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	327 544	327 544	327 544	327 544
Sum Deflator	8 189	8 189	8 189	8 189
Sum Lønns- og prisjustering	3 270	3 270	3 270	3 270
Sum Integreringstilskudd	0	-15 261	-30 683	-30 683
Tidligere vedtatte tiltak				
Fastlegeordningen nedjustering	-3 152	-6 304	-6 304	-6 304
Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktninger til sentralt ansvar	1 025	1 025	1 025	1 025
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-2 127	-5 279	-5 279	-5 279
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-150	-150	-150	-150

Helse og mestring

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatte endringer	9 182	-9 231	-24 653	-24 653
Vedtatt ramme	336 726	318 313	302 891	302 891
Nye tiltak				
Fastlegeordningen ny finansieringsmodell 2025-2027 RNB 2025	9 775	9 775	9 775	9 775
Fastlegeordningen reversering nedjustering tidligere vedtatt 2024	3 152	6 304	6 304	6 304
Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter	0	560	800	800
Lønnsmidler fagsystemansvar	-50	-50	-50	-50
Voksenvaksinasjonsprogrammet	-1 101	-1 101	-1 101	-1 101
Sum Nye tiltak	11 776	15 488	15 728	15 728
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd Miljøvaktmester flyktning	800	800	0	0
Integreringstilskudd oppfølging familiegjenforente og eldre	2 250	1 500	0	0
Integreringstilskudd Ressurssenter nye lokaler	500	500	0	0
Integreringstilskudd saksbehandling ved sekundærbosetting	500	500	0	0
Integreringstilskudd Startpakke for flyktninger	1 600	1 600	0	0
Integreringstilskudd Styrking av arbeid med koordinering av søknader for ekstratilskudd	800	0	0	0
Integreringstilskudd Ventestønad	11 000	9 000	0	0
Integreringstilskudd økonomisk saksbehandler	1 600	1 600	0	0
Særskilt tilskudd til enslige mindreårige avsetning	33 000	30 000	25 000	23 000
Andre tiltak	1 400	1 000	0	0
Sum Integreringstilskudd	53 450	46 500	25 000	23 000
Nye tiltak og realendringer	65 226	61 988	40 728	38 728
Ramme 2026-2029	401 952	380 301	343 619	341 619

Tidligere vedtatte tiltak

Fastlegeordningen nedjustering

Som følge av at kommunalt basistilskudd ikke skal pris- og lønnsjusteres årlig, vil rammen reduseres med 3 mill. kr årlig for å holde rammen permanent.

Overføring av tilskudd til enslige mindreårige flyktninger til sentralt ansvar

Midler ble omprioritert i 2025 til risikodempende tiltak ved forskjøvet oppstart av heldøgns omsorgsplasser.

Nye tiltak

Fastlegeordningen ny finansieringsmodell 2025-2027 RNB 2025

Endring i nasjonal finansieringsordning som omtalt i 1.tertial 2025

Fastlegeordningen reversering nedjustering tidligere vedtatt 2024

Tidligere vedtatt tiltak om å ikke pris- og lønnjustere kommunalt basistilskudd reverseres som følge av at kommunalt basistilskudd utgår fra 01.07.2026

Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter

I forbindelse med åpning av nye heldøgns omsorgsplasser ved Randesund omsorgssenter er det behov for å øke kapasitet på legetjenester til sykehjemsbeboere. Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter i 2027

Lønnsmidler fagsystemansvar

Budsjettmidler knyttet til en fast stilling med fagsystemansvar for helseteknologi, som skal organiseres under Helse og mestring stab

Voksenvaksinasjonsprogrammet

Redusert bevilgning som følge av endring i kommunens egenbetaling av vaksiner som omtalt i 1.tertial 2025 (RNB).

5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering

5.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet har ansvar for flere tjenester som bidrar til at innbyggerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Hjemmebaserte tjenester med hjemmesykepleie og praktisk bistand er sentrale for å sikre opprettholdelse av kommunens hovedstrategi som hjemmetjenestekommune. Tjenestene bidrar til at kommunens innbyggere kan bo trygt hjemme så lenge som mulig. Sammen med differensierte dagsenterplasser og rehabiliteringstjenester, samt tilstrekkelig tilgang til korttids- og rehabiliteringsplasser i institusjon utgjør tjenestene hovedelementene i profilen som hjemmetjenestekommune. Kommunalsjefområdet har også ansvar for døgnberedskapstjenester som legevakt, responscenter og øyeblikkelig hjelp døgntilbud (ØHD). Kommunalsjefområdet har omkring 100 fast ansatte med aktiv stillingsprosent, fordelt på seks enheter.

Tre enheter for hjemmetjenester inndelt i geografiske områder (øst, vest og sentrum)

- Helsehjelp i hjemmet (hjemmesykepleie).
- Praktisk bistand (hjemmehjelp).
- Dag- og aktivitetssentre.
- Oppfølging av omsorgsboliger ved Ternevig.

Enhet for korttidsopphold

- Korttidsopphold og rehabiliteringsopphold ved Valhalla helsesenter.
- Korttidsopphold ved Søgne omsorgssenter (inkludert 8 langtidsplasser).

Enhet for kommunale akuttmedisinske tjenester

- Øyeblikkelig hjelp døgnopphold (ØHD) og amb. blodprøvetaking
- Legevakt (Eg og Tangvall), nettlegetjeneste, Responscenter og legevaktssentral.

Enhet for rehabilitering

- Rehabiliteringsmottak, hjelpemiddelformidling og hjelpemiddellager.
- Velferdsteknologiteam og transportsentral.
- Fysioterapi og ergoterapi, rehabiliteringsteam, sansetap.
- Administrasjon av driftsavtaler med private fysioterapeuter.

5.14.2 Hovedprioriteringer

- Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig i lys av arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringene.
- Utvikle legevakt tjenesten gjennom prosjektene Helsehjelp-pilot og Akuttmedisinsk kjede, som en forberedelse til innflytting i Helsehus.
- Planlegge og forberede samlokalisering av ulike tjenester i nytt Helsehus.
- Ta i bruk og ta ut effekter av digitale løsninger.
- Videreutvikling og styrking av bærekraftige dag og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre.
- Videreutvikle og styrke tjenester knyttet til rehabilitering for å utsette behov for høyere omsorgsnivå - deriblant videreutvikling av private fysioterapihjemler

Helse og mestring

- Samle og vurdere erfaringer fra nasjonal pilot med Kommunal nettlege tilknyttet legevakt
- Videre utrede alternative løsninger knyttet til arealbehov for hjemmetjenesten - Grim og Tinnheia.
- Sikre tilstrekkelig kapasitet på biler i tråd med økte behov i tjenestene.

5.14.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Hjemmetjenester og rehabilitering	385 930	418 857	447 849	454 970	457 692	472 692
Sum	385 930	418 857	447 849	454 970	457 692	472 692

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2025 til 2026 økt med ca. 11 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca.17 mill. kr. Hovedårsaken til endringen er tilførte budsjettmidler knyttet til at Hjemmetjenester og rehabilitering overtok driftsansvaret for korttidsplassene ved Søgne omsorgssenter fra 01.01.2025, samt kompensasjon knyttet til bilhold og økt kapasitet i fysioterapitjenesten. Området har budsjettert med inntekter på ca. 50 mill. kr i tilskudd fra staten, andre kommuner og egenandeler i 2026.

Hjemmetjenestene innenfor dette kommunalsjefsområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør ca. 376 mill. kr i 2026. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 823 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	418 857	418 857	418 857	418 857
Sum Deflator	10 471	10 471	10 471	10 471
Sum Lønns- og prisjustering	6 136	6 136	6 136	6 136
Sum Integreringstilskudd	0	-129	-307	-307
Tidligere vedtatte tiltak				
Sum Tidligere vedtatte tiltak	0	0	0	0
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-582	-582	-582	-582
Vedtatte endringer	16 026	15 897	15 718	15 718
Vedtatt ramme	434 883	434 754	434 575	434 575
Nye tiltak				
Ambulant dagtilbud budsjettmidler	-1 070	-1 070	-1 070	-1 070
Driftstilskudd avtaleterapeuter	1 150	1 150	1 150	1 150
Forbruksmateriell renhold	27	27	27	27
Kompensasjon lønnsvekst avd-ledere 2024	500	500	500	500
Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter	1 300	3 750	8 250	8 250
Lønnsmidler fagsystemansvar	-500	-500	-500	-500
Nødnett	850	850	850	850
Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering	0	0	750	750
Økte kostnader til bilhold	1 100	1 400	1 400	1 400
Sum Nye tiltak	3 357	6 107	11 357	11 357
Demografijustering				
Demografi hjemmebaserte tjenester	0	4 500	0	0
Åpning av nye plasser i Helsehus	0	0	4 000	19 000
Sum Demografijustering	0	4 500	4 000	19 000
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd legevakt	1 650	1 650	0	0
Integreringstilskudd rehabilitering	200	200	0	0
Sum Integreringstilskudd	1 850	1 850	0	0
Nye tiltak og realendringer	5 207	12 457	15 357	30 357

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Sum Rammefordeling	7 760	7 760	7 760	7 760
Interne rammeendringer	7 760	7 760	7 760	7 760
Ramme 2026-2029	447 849	454 970	457 692	472 692

Nye tiltak

Ambulant dagtilbud budsjettmidler

De siste årene har man hatt et prøveprosjekt med ambulant dagtilbud som en tjeneste for hjemmeboende personer som ikke kan eller ønsker å benytte seg av kommunens ordinære tilbud om dag- og aktivitetstilbud. Dette videreføres nå fast i driften. Budsjettmidler knyttet til ambulant dagtilbud overføres derfor varig fra Hjemmetjenester og rehabilitering til Forvaltning og koordinering.

Driftstilskudd avtaleterapeuter

Kapasitetsøkning i tråd med videreutvikling av hjemmetjenesteprofilen til Kristiansand kommune.

Forbruksmateriell renhold

For å få en lik praksis for innkjøp av forbruksmateriell renhold gjøres det en rammeendring fra Eiendom til henholdsvis Oppvekst og Helse og mestring. Hensikten er at dette skal håndteres likt på alle skoler og sykehjem.

Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter

Som en følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter er det behov for å iverksette tiltak som vil bidra til å redusere press på heldøgns omsorgsplasser i perioden. Tiltak som prioriteres i perioden er ny dagsentergruppe, inkl transport, ekstra treningsgruppe i regi av enhet for rehabilitering, økt kapasitet natt tjeneste for hjemmeboende og et rehabiliteringsteam.

Lønnsmidler fagsystemansvar

Budsjettmidler knyttet til en fast stilling med fagsystemansvar for helseteknologi, som skal organiseres under Helse og mestring stab

Nødnett

Kristiansand kommunes andel av prisvekst på nasjonale tjenester knyttet til nødnett

Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering

Endrede rammebetingelser i forbindelse med sentrale forhandlinger kompenseres fra demografrimidler fra 2028. Kommunalsjefsområdet håndterer økte utgifter i 2026 og 2027 med egne rammer

Økte kostnader til bilhold

Økt antall biler som følge av økt aktivitet i tjenestene

Demografijustering

Demografi hjemmebaserte tjenester

Midler til forventet aktivitetsvekst innen hjemmebaserte tjenester i tråd med demografiutvikling. Som en følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter er det behov for å sikre tilstrekkelig kapasitet til natt tjenester for hjemmeboende da det forventes økt press på natt tjenesten som følge av utsettelse av åpning av nye heldøgns plasser.

Åpning av nye plasser i Helsehus

Budsjettmidler knyttet til åpning av Helsehus i 2029. Midler i 2028 benyttes til planlegging og oppstart.

5.15 Omsorgssenter

5.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Omsorgssentrene gir tjenester i institusjon eller bolig til mennesker som ikke lenger kan bo hjemme, eller som har behov for et tidsbegrenset opphold. Kommunalsjefområdet er delt opp i åtte enheter under hver sin enhetsleder. Totalt er det 28 avdelingsledere og omkring 1 400 ansatte fordelt på alle enhetene.

Syv av enhetene omfatter 15 omsorgssentre med heldøgns omsorgstilbud. I tillegg består en enhet av Kjøkkenservice, som leverer mat til institusjoner, dagsenter og hjemmeboende.

Hvert omsorgssenter har langtidsplasser i form av sykehjemsplasser og/eller omsorgsboligplasser. Totalt antall plasser i kommunalsjefområdet per 01.01.2026 er 755, hvorav 24 er rullerings- eller korttidsplasser og 182 er omsorgsboligplasser.

I tillegg betjener Omsorgssenter 18 serviceleiligheter, tilknyttet Vågsbygdtnet og Tveit omsorgssenter.

16 sykehjemsplasser på Randesund omsorgssenter er ikke med i beregningen av antall plasser, da sykehjemmet er midlertidig stengt, grunnet bygging av ny sykehjemsdel.

- Langtidsplasser (sykehjem/omsorgsboliger) er beboerens hjem.
- Det er to typer omsorgsboliger; selvstendige leiligheter og bokollektiv.
- Rulleringsplasser/korttidsplasser har hyppig skiftende brukere, med primært mål om hjemflytting.

5.15.2 Hovedprioriteringer

- TØRN - Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig. Det jobbes videre med utvikling av ulike modeller av sykepleierteam som jobber på tvers av avdelinger og omsorgssentre.
- Videreutvikle husassistent ordning i lys av ny ansvar- og oppgavedeling.
- Utvikle arbeidstidsordninger for å beholde og rekruttere kompetanse, redusere små deltidsstillinger, redusere vikarbruk og tilpasses vedtatt budsjett.
- Videreutvikle arbeidsledermodellen i samarbeid med aktuelle partnere.
- Tydeliggjøre avdelingslederrollen gjennom å redusere administrative oppgaver for å frigjøre kapasitet til ledelse hos avdelingsledere.
- Systematisk arbeid med nærværstiltak intensiveres i hele kommunalsjefsområdet i perioden.
- Planlegge og følge opp bygging av nytt sykehjem på Randesund og etablere drift i tråd med vedtatt plan for åpning av plasser.
- Utvide driften ved Kleplandstunet i tråd med vedtatt økonomiplan.
- Ta i bruk digitale løsninger og hente ut effekter av digitale løsninger. Planlegge og innføre kamerateknologi ved tre sykehjem. Videre øke opp i perioden.
- Matsvinnreducerende tiltak i omsorgssentrene.
- Implementere nytt fagsystem Kjøkkenservice.
- Videreføre ordning med Gledesspredere i sykehjem.

5.15.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Omsorgssenter	215 166	212 707	243 143	248 825	246 825	246 825
Sum	215 166	212 707	243 143	248 825	246 825	246 825

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2025 til 2026 økt med ca. 21 mill. kr. Dette gjelder primært midlertidig omprioritering i Helse og mestring til styrking av institusjonstjenesten, og midler knyttet til videreføring av matsvinn. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 9 mill. kr.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjett-tabellene over. Forventet ISF-finansiering av tjenestene utgjør ca. 652 mill. kr i 2026. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 895 mill. kr. Området har budsjettert ca. 15 mill. kr i inntekter fra salg av matvarer og brukerbetaling i 2026.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	212 707	212 707	212 707	212 707
Sum Deflator	5 318	5 318	5 318	5 318
Sum Lønns- og prisjustering	3 674	3 674	3 674	3 674
Tidligere vedtatte tiltak				
Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet	0	15 375	15 375	15 375
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	-2 768	0	0	0
Kompensasjon for merkostnader i forbindelse med drift under byggeperioden ved Randesund omsorgssenter	0	-4 100	-4 100	-4 100
Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten	0	-13 260	-13 260	-13 260
Overføring av midler fra klimabudsjett til matsvinnprosjekt i omsorgssentre	0	-1 025	-1 025	-1 025
Utsatt oppstart Kleplandstunet	9 686	9 686	9 686	9 686
Andre tiltak	0	-3 075	-3 075	-3 075
Sum Tidligere vedtatte tiltak	6 918	3 600	3 600	3 600
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-150	-150	-150	-150
Sum Demografijustering	5 725	5 725	5 725	5 725
Vedtatte endringer	21 484	18 167	18 167	18 167
Vedtatt ramme	234 192	230 874	230 874	230 874
Nye tiltak				
Flytting beboere fra habilitering til Omsorgssenter	2 500	2 500	2 500	2 500
Forbruksmateriell renhold	13	13	13	13
Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter	0	2 000	0	0
Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter	6 000	0	0	0
Kompensasjon lønnsvekst avd-ledere 2024	250	250	250	250
Lønnsmidler fagsystemansvar	-100	-100	-100	-100
Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter	0	12 000	12 000	12 000
Økte kostnader til bilhold	300	300	300	300
Sum Nye tiltak	8 963	16 963	14 963	14 963
Demografijustering				
Demografi administrasjonskostnader nye Randesund Omsorgssenter	0	1 000	1 000	1 000
Sum Demografijustering	0	1 000	1 000	1 000
Nye tiltak og realendringer	8 963	17 963	15 963	15 963
Sum Rammefordeling	-12	-12	-12	-12
Interne rammeendringer	-12	-12	-12	-12
Ramme 2026-2029	243 143	248 825	246 825	246 825

Tidligere vedtatte tiltak

Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet Bystyret har i forbindelse med forskjøvet oppstart av 32 heldøgns plasser på Kleplandstunet omprioritert budsjettmidlene. 10 mill. kr benyttes til å styrke avlastningstjenesten til barn og unge. De resterende 5 mill. kr omprioriteres til andre behov i Helse og mestring.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Bystyret vedtar å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Kompensasjon for merkostnader i forbindelse med drift under byggeperioden ved Randesund omsorgssenter

Bystyret vedtar å styrke Helse og mestring sine merkostnader knyttet til ombygingsperioden ved Randesund omsorgssenter. Dette er økte kostnader knyttet til at omsorgsboligene ved Randesund skal driftes som normalt under byggeperioden.

Overføring av midler fra klimabudsjett til matsvinnprosjekt i omsorgssentre

Overføring av midler fra klimabudsjett til videre finansiering av prosjektmedarbeider for å jobbe videre med matsvinnreduserende tiltak i omsorgssentrene.

Utsatt oppstart Kleplandstunet

Budsjettmidler fra utsatt åpning Kleplandstunet omprioriteres til styrking av avlastningstjenesten for barn og unge, etablering av «natthjem» og til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelsen.

Nye tiltak

Flytting beboere fra habilitering til Omsorgssenter

Overføring ramme for flytting beboere fra habilitering til Omsorgssenter

Forbruksmateriell renhold

For å få en lik praksis for innkjøp av forbruksmateriell renhold gjøres det en rammeendring fra Eiendom til henholdsvis Oppvekst og Helse og mestring. Hensikten er at dette skal håndteres likt på alle skoler og sykehjem.

Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter

Kompensasjon fra overordnede ansvar for at Omsorgssenter håndtere driftsutfordringer. Videreføring fra 1. tertial 2025

Lønnsmidler fagsystemansvar

Budsjettmidler knyttet til en fast stilling med fagsystemansvar for helseteknologi, som skal organiseres under Helse og mestring stab

Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter

Økte vederlagsinntekter tilbakeføres til drift av omsorgssentertjenesten for å håndtere utfordringer med å tilpasse drift til budsjettammer. Området jobber videre med ulike omstillingstiltak for å sikre en bærekraftig drift, samtidig så er det avdekket at finansiering til natt tjenestene ikke er tilstrekkelig for å sikre et faglig forsvarlig nivå. Det er behov for å videreføre en styrking av området i perioden.

Økte kostnader til bilhold

Økt antall biler som følge av økt aktivitet i tjenestene.

5.16 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026-29	Inntekt 2026-29
Investeringer							
Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg		800	800	800	800	3 200	0
EIE- 5 boenheter rus og psykisk helsefeltet - Midtheilia	18 435	11 800	0	0	0	11 800	0
EIE- 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie Ringvei	68 707	5 000	63 707	0	0	68 707	-12 282
EIE- Nytt helsehus	619 394	193 346	202 450	181 111	0	576 907	-47 520
EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund	517 527	202 919	45 577	0	0	248 496	-94 039
EIE- Nødbolig Rodeneset - tilbygg	1 600	1 600	0	0	0	1 600	0
EIE- Nødstrøm institusjoner, oppstart 2026	6 000	2 000	1 800	2 200	0	6 000	0
EIE- Oppgradering kjøkken omsorgssenter, oppstart 2028	6 000	0	0	1 200	1 200	2 400	0
EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger	12 300	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
EIE- Setesdalsveien 53, nybygg etter brann	40 000	21 000	19 000	0	0	40 000	-15 800
EIE- Utvidelse av Lundeveien avlastning	27 700	26 200	0	0	0	26 200	-8 000
Helse og mestring investeringsfond		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
HM Teknisk infrastruktur og kamera omsorgssenter	4 369	1 674	0	0	0	1 674	0
Inventar og vedlikehold Kjøkkenservice		300	300	300	300	1 200	0
IT-investeringer		1 750	1 750	1 750	1 750	7 000	0
Mobiltelefoner sykesignalanlegg		140	140	140	140	560	0
Tilleggsteknologi varsling		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Sum Investeringer	1 322 032	472 529	339 524	191 501	8 190	1 011 744	-177 641
Avsetninger							
EIE- Jegersberg gård, utvidelse - avsetning	93 000	0	0	0	3 000	3 000	0
EIE- Ny bolig rus og psykisk helse	65 000	0	0	5 000	60 000	65 000	-12 000
EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien	187 000	0	0	5 000	15 000	20 000	0
EIE- Nytt omsorgssenter 2031 Strømme	1 227 986	5 000	11 000	38 000	185 000	239 000	0
EIE- Utredning nytt omsorgssenter - avsetning	5 000	0	0	0	5 000	5 000	0
Sum Avsetninger	1 577 986	5 000	11 000	48 000	268 000	332 000	-12 000

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringene på området vises samlet. Budsjettet for investeringer i Helse og mestring er 7,66 mill. kr i 2026 (25,6 mill. kr i perioden). Budsjettet for investeringer i Eiendom er 469,9 mill. kr i 2026 (1,32 mrd. kr i perioden).

Prosjekter som er gruppert under Avsetninger i tabellen indikerer at prosjektene er i en tidligfase, jamfør investeringsinstruksen. Det betyr at det er satt av midler til en antatt framtidig kostnad, men det er usikkerhet til både utgifts- og inntektssiden i prosjektet. Avsetning innebærer at det ikke er vedtatt en kostnadsramme for prosjektet, det vil først foreligge ved B2 (Beslutingspunkt 2) som beskrevet i investeringsinstruksen.

Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg

Midler til kommunalområdets løpende investeringer knyttet til digitale trygghetsalarmer og varslingsanlegg i sykehjem. Oppsett av nye alarmanlegg i sykehjemmene stoppet opp i på grunn av manglende leveranser av utstyr under pandemien. Arbeidet er gjennomopptatt og forventes ferdigstilt senest i 2024.

Kommunalområdet vil i perioden få økte kostnader i forbindelse med at teleoperatørene vil slukke 2G-nettet i Norge i 2025. Mange installasjoner og bransjer benytter fortsatt 2G ved maskin til maskinkommunikasjon, deriblant varsling og velferdsteknologi. Utfasingen av 2G-nettet vil få betydelige konsekvenser ved at dagens digitale trygghetsalarmer ikke lenger vil fungere når nettet slukkes. Området må derfor skifte ut 2 500 digitale trygghetsalarmer innen 2025. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

EIE- 5 boenheter rus og psykisk helsefeltet – Midtheilia

Det er vedtatt at det skal bygges 5 kommunale utleieboliger på Midtheilia. Prosjektet er igangsatt og fremdriftsplanen tilsier ferdigstillelse sommeren 2026. Grunnet noe justert fremdrift for byggearbeidene skyves det 11,8 mill. kr i 2. tertial 2025, og innarbeides i økonomiplanen i 2026.

EIE- 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie Ringvei

Det er behov for bemannede boliger for personer med utfordringer knyttet til rusproblematikk. Det skal etableres seks boenheter utformet som småhus ved Voie Ringvei. Det er lagt inn investeringsmidler i 2026 og 2027, med igangsetting av drift fra 2028.

EIE- Jegersberg gård, utvidelse – avsetning

Det er lagt inn en avsetning i slutten av perioden for oppstart av arbeidet med utvidelse av kapasitet og utbedring av fasiliteter på Jegerberg gård. Det planlegges en utvidelse med 10 plasser. Det er i tillegg behov for å utvide spisesal og kjøkken. For å oppfylle HMS-krav er det nødvendig å sikre tilstrekkelige fasiliteter for kontorplasser og garderober.

EIE- Ny bolig rus og psykisk helse

Helse og mestring har meldt inn behov for en enhet med 6 boliger som er samlokalisert og som har fasiliteter for døgnbemanning. Målgruppen er personer med psykiske helseutfordringer og/eller utfordringer med rusmiddelbruk. Lokalisering er ikke avklart. Ferdigstilling av denne enheten vil være etter perioden. Det er lagt inn midler til oppstart av prosjektering i 2028.

EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien

Helse og mestring har ved tidligere rullering meldt inn behov for utvidelse av antall tilgjengelige plasser i aktivitetssenter for habilitering. Nytt aktivitetssenter Vest skal erstatte aktivitetssenteret i Gislemyrveien. På grunn av pågående vurderinger knyttet til omstilling på habiliteringsfeltet har Helse og mestring foreslått å skyve på investeringsprosjektet med ett år. Det er nødvendig å avklare hva som vil være riktig framtidig kapasitet for aktivitetssenterne. Fram til realisering av prosjektet vil det være behov for driftsmidler til kompenserende tiltak for målgruppen. Lokalisering må vurderes nærmere i samarbeid med By- og stedsutvikling, slik at strategisk areal- og byplanlegging sikres. Det er nå lagt inn en avsetning til oppstart av byggeprosjektet i 2028/2029 og bygging i 2030, med planlagt drift fra 2031. Endelig tidspunkt og kapasitetsbehov vil avklares fram mot neste rullering av økonomiplan.

EIE- Nytt helsehus

Det er lagt inn investeringsmidler til et kommunalt byggeprosjekt på Eg i nært samarbeid med Sørlandet sykehus, med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier på tvers av forvaltningsnivå innenfor akuttmedisinske tjenester. Det kommunale helsehuset blir samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. I helsehuset etableres det nye lokaler for Kristiansand legevakt lokasjon Eg, en pasientetasje med totalt 20 plasser til ØHD (øyeblikkelig hjelp døgn) og korttidsplasser, lokaler til responscenter og legevaktssentralen samt et legesenter for fastlegetjenester. Prosjektet skal gjennomføres som ett felles byggeprosjekt for Kristiansand kommune og Sørlandet sykehus, med ferdigstilling høst 2028.

EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund

Byggeprosjektet for Randesund omsorgssenter omhandler riving av 16 sykehjemsplasser, og bygging av

58 nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 omsorgsboliger som videreføres. Prosjektet forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Med utgangspunkt i fremskrivninger av behovet for heldøgns omsorgsplasser, den reelle utviklingen av dette behovet, samt plan for åpning av Kleplandstunet fase 2 høsten 2026, planlegges det åpning av sykehjemsplassene på Randesund omsorgssenter i to faser:

Fase 1: åpning av 28 sykehjemsplasser mai 2027. 14 sykehjemsplasser fra Strømmehaven flyttes til Randesund. Det åpnes altså 14 netto nye plasser.

Fase 2: øvrige 30 plasser kan åpnes fra 2028. Endelig tidspunkt for åpning avklares i forbindelse med neste rullering av økonomiplan.

Det lagt inn driftsmidler i driftsbudsjettet til Helse og mestring for åpning av Randesund omsorgssenter. Disse driftsmidlene forutsetter flytting av de 14 sykehjemsplasser fra Strømmehaven til Randesund omsorgssenter.

EIE- Nytt omsorgssenter 2031 Strømme

Dette prosjektet på Strømme omhandler riving av 14 sykehjemsplasser og bygging av nye sykehjemsplasser. Bygningsmassen er en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet krav til bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. I tillegg har det over tid blitt registrert en nedgang i behov for omsorgsboliger i leilighet. Det vurderes nedskalering av denne type heldøgns omsorgsplasser. Med utgangspunkt i dette pågår det vurderinger om det er hensiktsmessig å gjenbruke eller erstatte bygningsmassen for omsorgsboligene i leilighet i Strømmehaven, i tillegg til riving av sykehjemmet. Denne tilnærmingen vil kunne gi rom for flere sykehjemsplasser. Det er derfor lagt inn et økt budsjett for opp til 84 sykehjemsplasser til dette byggeprosjektet. Endelig antall vil avklares i neste rullering av økonomiplan.

I tråd med plan for åpning av sykehjemsplasser på Randesund omsorgssenter, vurderinger knyttet til kapasitetsbehov og utvidet periode til konseptutredning er ferdigstilling er forskjøvet fra 2029 til 2031.

EIE- Nødbolig Rodeneset – tilbygg

Ved nødboligene på Rodeneset skal det settes opp et tilbygg i tilknytning til eneboligen på området. Rommet benyttes som et samhandlingsrom i forbindelse med mottak av nye leietakere og matutdeling. Hensikten er å ivareta verdighet for leietakerne og sikkerheten til både leietakere og personalet.

EIE- Nødstrøm institusjoner, oppstart 2026

Det er over tid etablere nødstrøm i bygg for de mest kritiske tjenestene i Helse og mestring, der en har sårbare brukere som er krevende å sikre forsvarlige tjenester til ved langvarig strømbrudd. Det er i årene 2026-2028 lagt inn investeringsmidler til etablering av nødstrøm på Bispegra omsorgssenter, Lillebølgen avlastning og Lundeveien avlastning.

EIE- Oppgradering kjøkken omsorgssenter, oppstart 2028

Kjøkken i den enkelte bogruppe i omsorgssentrene benyttes intensivt og er utsatt for betydelig slitasje. I perioden 2016-2024 er alle kjøkken skiftet/oppgradert. Det er behov for videre planmessig oppgradering og utskiftning. Det er nå lagt inn årlige investeringsmidler fra 2028 for dette arbeidet.

EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger

Helse og mestring og Bolig i By- og stedsutvikling har i fellesskap gjennomgått behov for oppgraderinger i bemannede boliger for rehabilitering, rus og psykisk helse. Mange boliger er av eldre årgang, og i tillegg til ordinært vedlikehold er det behov for oppgradering av personalfasiliteter til dagens standard og krav. Det er forskjellige behov i ulike enheter. Det kan gjelde etablering av garderober, kontor, hvilerom for nattevakt og sikkerhetstiltak for personalet, m.m. Arbeidet er påbegynt i 2022. Budsjettet til dette arbeidet videreføres med 1 mill. kr. per år i perioden.

EIE- Setesdalsveien 53, nybygg etter brann

Setesdalsveien 53 er en kommunal bolig bestående av 8 boenheter. Sommeren 2024 ble bygget delvis skadet i en brann og 4 boenheter er ubeboelige. Bygget forøvrig er i dårlig stand, og er ikke tilpasset dagens krav og standard når det kommer til blant annet brannsikkerhet.

Boligene er lokalisert sammen med Setesdalsveien 55 hvor det er personalfasiliteter med heldøgns bemanning for oppfølging av beboerne. Boligene tildeles personer med rus og psykiatrilidelser med behov for oppfølging. I nylig vedtatt boligsosial handlingsplan pekes det på utfordringen med å skaffe egnede boliger til denne målgruppen. Det er derfor av stor betydning at boligen i Setesdalsveien 53 gjenoppbygges for å kunne opprettholde tilbudet til målgruppen, og unngå ytterligere press på ventelister og bruk av nødbolig.

Det er vurdert som mest hensiktsmessig å rive eksisterende bygningsmasse og bygge en ny og tilpasset bolig etter dagens standard. Prosjektet er kalkulert til en brutto kostnad på 40 mill. kr inklusive merverdiavgift. Det er avklart at ved en gjenoppbygging utløses et forsikringsoppgjør på 3,2 mill. kr, i tillegg har Husbanken indikert at prosjektet vil kvalifisere til investeringstilskudd. Det forutsettes at investeringstilskuddet vil utgjøre 14 mill. kr.

Kommunens andel av investeringen vil utgjøre 22,8 mill. kr. Kommunedirektøren foreslår å bevilge midler til prosjektet slik at dette kan starte opp i 2026 og ferdigstilles i 2027.

EIE- Utredning nytt omsorgssenter – avsetning

Basert på framskrivninger av behovet for heldøgns omsorgsplasser i tråd med befolkningsutvikling, er det meldt behov for betydelig utvidelse av kapasitet. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet krav til bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Med utgangspunkt i dette planlegges det mellom 120 og 144 plasser for omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven.

Bystyret har i 2023 vedtatt at drift av dette omsorgssenteret skal konkurranseutsettes. Budsjettforslaget for perioden 2026-2029 forutsetter at ferdigstilling av dette omsorgssenteret forskyves fra 2031 til 2033, som en følge av at ferdigstilling av Strømmehaven forskyves. Det er lagt inn investeringsmidler til konseptutredning og prosjektering av dette omsorgssenteret fra 2029.

Som en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for vurdering av behovet for utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser, vil det i 2026 bli utarbeidet en behovsplan som inkluderer muligheter for å styrke kapasitet og effektiv drift på eksisterende omsorgssentre. Resultater fra denne behovsplanen vil kunne påvirke investeringsprosjektet for dette omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av byggeprosjekt i Strømmehaven.

EIE- Utvidelse av Lundeveien avlastning

Prosjektet innebærer en utvidelse av avlastningstilbudet til habilitering med 6 nye avlastningsplasser i Lundeveien. Plassene etableres i leiligheter med stue/kjøkken, soverom og bad. I tillegg etableres fellesarealer og nye personalrom. I tråd med tidligere helse- og omsorgsplan for Søgne kommune, er beboere fra Lundeveien flyttet over til Kleplandstunet for å frigjøre arealer til utvidelse av avlastningstilbudet. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2026.

Helse og mestring investeringsfond

Dette er Helse- og mestrings eget investeringsfond. Midler herfra blir brukt til å finansiere løpende investeringsbehov i området. Eksempelvis vedlikehold og fornyelse av inventar på institusjoner og bygg, i tillegg til å løse ekstraordinære mindre investeringsbehov. Det er allerede avdekket behov for investeringsmidler i forbindelse med ombygginger ved legevakten på Eg våren 2023. Dette er i

forbindelse med at telefonsentralen ved legevakta er samlokalisert med responsentertjenesten. Med denne investeringen vil Helse og mestrings investeringsfond for neste år allerede være disponert.

HM Teknisk infrastruktur og kamera omsorgssenter

For området omsorgssenter er det lagt inn investeringsmidler til å etablere teknisk infrastruktur og kamera i alle beboer-rom på utvalgte omsorgssentre. Kamera vil bli benyttet for planlagte og hendelsesbaserte tilsyn til beboerne. Hensikten er mer skånsom utøvelse av tilsyn for beboerne, samt effektiv drift for tjenesten. Erfaringer vil bli evaluert for å kunne vurdere om kamera skal benyttes på alle omsorgssentrene. Dette vil en komme tilbake til i fremtidige rulleringer av økonomiplan.

IT-investeringer

Dette er Helse og mestrings eget IT-investeringsfond. Midlene brukes til IT-modernisering av tjenestene i området og løpende utskifting av utstyr. Rammen ble i vedtatt budsjett redusert med 1 mill. kr i 2024 og 2025. Dette var Helse og mestrings andel av investeringskostnaden til utskiftning av elektronisk pasientjournal. Fra 2026 økes investeringsfondet med 1 mill. kr. Det viser seg ved utskifting av digitale informasjonssystemer at kostnadene i større grad dreier seg om driftskostnader i form av lisenser framfor investeringer. Tidligere omtalt i vedtatt budsjett for perioden 2023-2026.

Tilleggsteknologi varslings

Det er bevilget 1 mill. kr årlig i perioden til prosjekt tilleggsteknologi varslings.

6 Kultur og innbyggerdialog

6.1 Kort om området

Kultur og innbyggerdialog tilrettelegger for, og driver også i kommunal regi et mangfoldig tilbud innenfor kultur, idrett og fritid. Området har ansvar for kommunikasjon internt og eksternt, og tjenester knyttet til kommunens innbyggertorg som er lokalisert i bykjernen og utvalgte bydeler. Kommunens ulike demokratiordninger, som lovpålagte råd, bydelsråd og formannskapets dialogmøter hører også inn under dette direktørområdet. Området har et utstrakt samarbeid med institusjoner, profesjonelle og amatører innenfor fagområdene. Samarbeidet med frivillige organisasjoner, lag og foreninger står sentralt i vårt arbeid. I den forbindelse er tilrettelegging for ulike former for møteplasser og områdets ulike tilskuddsordninger viktige.

Etter organisasjonsendringen som ble gjennomført i området fra 2025, består området av en stab og 8 enheter.

- Stab med kulturfaglige og tverrfaglige rådgivere, og enhetene Kulturskolen, Kulturarenaer, Bibliotek, Fritidsenheten, Idrett og fysisk aktivitet, Kommunikasjon, Innbyggertorg og Frivillighet og medvirkning.

Staben består av kulturfaglige, tverrfaglige og administrative rådgivere. Kulturfaglige rådgivere har det faglige ansvaret for kulturområdene visuell kunst, musikk, scenekunst, museer, kulturvern, litteratur og film. Arbeidet foregår i hovedsak langs to linjer: Forvaltning av kommunens økonomiske tilskudd til kulturlivet og som aktør i samfunnsutviklingen gjennom deltakelse, dialog og rådgiving. De tverrfaglige rådgiverne har ansvar henholdsvis på områdene kriminalitetsforebygging, likestilling, inkludering og mangfold, folkehelse og flerkulturell dialog. Rådgiverne skal være pådrivere for kompetanse, fagutvikling og rådgiving på det aktuelle området. Rådgiverne benytter sin kompetanse til tverrfaglig innovasjon og veiledning i samlet stab på området, ut til andre områder og til eksterne aktører.

Kirkelig fellesråd i Kristiansand er en selvstendig juridisk enhet, som følger kommunegrensene. Budsjettmidler knyttet til kirkens virksomhet overføres til fellesrådet i form av en tilskuddspost under kulturstaben.

Kulturskolen gir barn og unge planmessig og allsidig opplæring og kreativ utfoldelse i kunstneriske fag. Undervisningen følger grunnskolens skoleår og gis på ettermiddag og kveldstid på 27 ulike steder i kommunen. Kulturskolen leverer også dirigenttjenester til kommunens skolekorps. Enhetens produksjonsavdeling har ansvar for Den kulturelle skolesekken og KulturRullator.

Kulturarenaenheten tilbyr arenaer for et mangfold av kulturopplevelser, både i egen regi og gjennom utleie av lokaler til andre. Enheten består av fire avdelinger: Samsen kulturhus, Søgne gamle prestegård, Sygna kultursenter og Vågsbygd kultursenter. Avdelingen i Vågsbygd har også ansvar for driften av de historiske byggene Andøen gård, Myren gård og Christiansholm festning.

Fritidsenheten har unge i alderen 10-18 år som hovedmålgruppe. Ung kultur og frivillig engasjement utvikles gjennom fritidsklubber, arrangementer, turer og andre ungdomsaktiviteter i nærmiljøene. Enheten tilbyr også tilrettelagte fritidsgrupper for ulike målgrupper, og har ansvar for BUA-ordningen med gratis utlån av utstyr. Fritidsenheten forvalter en rekke bydelshus og fritidssentre som er viktige møteplasser i lokalområdene.

Kommunikasjon har ansvaret for informasjon i alle kommunens kanaler til innbyggere, egne ansatte og andre interessenter. Bruken av kommunens kanaler er under stadig evaluering og forbedring for å sikre

at vi når ut med informasjon til de ulike målgruppene våre. Enheten holder også kurs i medietrening, bruk av sosiale medier og publisering på nettsiden.

Biblioteket forvalter lovverket for folkebibliotekene. Biblioteket er en møteplass for ytringsfrihet og demokratibygging, en arena for kunst og litteratur, og et sted for deling av livserfaring, kunnskap og ferdigheter. Hovedbiblioteket er lokalisert sentralisert i Kvadraturen i Kunsten og litteraturens hus. Videre er det filialer i Vågsbygd, Tangvall, Nodeland og kombinasjonsbibliotek på Finsland, Flekkerøy og Hellemyr. Våren 2025 etablerte området et prøveprosjekt med bibliotek og møteplass på Rona, øst for Topdalsjorden. Prosjektet har fått navnet "Demo Rona", og skal etter planen erstattes av et permanent bibliotek på østsiden 2027/2028.

Innbyggertorget er kommunens førstelinjetjeneste og ansikt utad. De skal gi informasjon, veiledning og saksbehandling til våre innbyggere. Innbyggertorget er lokalisert i Kvadraturen. I tillegg betjener bibliotekene på Nodeland og Tangvall enkel informasjon og veiledning til innbyggere.

Frivillighet- og medvirkningsenheten skal støtte og tilrettelegge for god samhandling mellom innbyggere, kommunen og frivilligheten. Enheten har oppfølgingsansvar for kommunale- og organisasjonseide frivilligsentraler, og har ansvar for følgende råd og ordninger: Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdommens bystyre, Studentutvalg og BUR - barn og unges representant i plansaker. Politisk administrativt sekretariat har overtatt sekretærfunksjonen for rådene. Enheten bidrar til samarbeid med innbyggere og organisasjoner om å videreutvikle og forankre nye metoder og verktøy for god innbyggerdialog, og bistår bydelsrådene.

Idrett og fysisk aktivitet sikrer og ivaretar anleggene hvor den organiserte aktiviteten utøves, gjennom planlegging, forvaltning og drift og utvikling både av de eksisterende anleggene, men også nye anlegg. Kristiansand kommune har et rikt mangfold av anlegg for allsidig idrett og fysisk aktivitet. Totalt er det i overkant av 1 300 idrett-, nærmiljø- og friluftsanlegg rundt om i kommunen, hvor rundt 90 forskjellige typer aktivitetsskapende tiltak utøves. Disse må sikres, ivaretas og utvikles. Idrett og fysisk aktivitet skal i tillegg være en aktiv deltaker i arbeidet med god folkehelse, trivsel, tilhørighet og mulighet for fysisk utfoldelse. Det sikres gjennom bevisst tenkning, handling og investering i tiltak som kan legge til rette for å øke den fysiske aktiviteten blant kommunens innbyggere. Tilgjengelige areal og anlegg både til den organiserte og den uorganiserte delen er nødvendig og viktig for å stimulere til og fremme dette.

Følgende idrettsanlegg inngår i enhetens portefølje:

- 48 natur- og kunstgressbaner (11'er, 9'er og 7'er utendørsbaner)
- 14 idrettshaller (flerbrukshaller)
- 3 friidrettsanlegg
- 2 fotballhaller
- 2 turnhaller
- 2 svømmeanlegg
- 1 baseballanlegg
- 1 isanlegg

6.2 Hovedutfordringer

Kvalitet. Løfte kvaliteten på tjenestene gjennom kunnskapsdrevet utvikling av tjenestetilbud og forvaltning.

Utvikling. Fortsette utviklingen av innbyggerdialogen og samhandling med frivillighet og innbyggere. Utnytte og prioritere ressursene til tjenestene enda bedre. Bidra til utvikling av kulturnæring,

institusjoner og «det frie feltet» gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.

Implementering av vedtatte planer gjennom samhandling og felles prioritering på bakgrunn av nye reduserte økonomiske rammevilkår.

Kultur-stab

- Prioritere ressurser for å oppnå kulturstrategiens visjon: *Kultur i alt vi gjør*.
- Prioritere samhandle og samarbeide internt og eksternt om viktige samfunnsutfordringer når det gjelder folkehelse, kriminalitetsforebygging, flerkulturell dialog, likestilling, inkludering og mangfold.
- Nylig overlevert NOU 2025:8 om prioritering av folkehelseiltak gir flere anbefalinger som er relevant for Kristiansand kommunes folkehelsearbeid. Disse vil påvirke hvordan kommunen jobber systematisk med folkehelse generelt og prioritering av folkehelseiltak på tvers av sektorer spesielt, i perioden.
- Bidra til utvikling av kulturnæringen, institusjoner og det frie feltet gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.

Biblioteket

- Svært ujevn geografisk fordeling av bibliotektilbudet i kommunen
- Etablering av ny filial i øst med Randesund bibliotek og møteplass fra 2027 vil innebære en omprioritering/flytting av dagens bibliotekressurser fra sentrum/vest til øst.
- Balansere hensynet til et så godt tilbud til publikum som mulig, og hensynet til et forsvarlig arbeidsmiljø

Fritidsenheten

- Behov for bedre vedlikehold og oppgraderinger på flere av bydelshusene som enheten benytter, inkl. nærliggende uteområder.
- Marginale budsjetter til fagavdelingene.
- Rom for færre kulturarrangementer og turer for målgruppene
- Økte krav til inntjening ved utleie samtidig som det er politisk vedtak om gratis leie av lokaler for lag og organisasjoner.

Idrett og fysisk aktivitet

- Anleggsutvikling – sikre riktig og bærekraftig utvikling både av nye og eldre idrettsanlegg
- Samhandling – sikre faktabasert kunnskap fra ulike aktører, både internt og eksternt for å få til økt fysisk aktivitet.
- Styring – sikre at tiltak i vedtatte styringsdokumenter og planverk (temaplan for idrett og friluftsliv og strategi for toppidrett) ivaretas innenfor tilgjengelige økonomiske rammer.

Kulturskolen

- Redusert bemanning i administrative ressurser på grunn av innsparinger skaper utfordringer i utviklingsarbeid utover den pedagogiske kjernevirksomheten
- Kulturskolen mangler gode medvirkningsarenaer som på sikt kan føre til en avstand mellom tilbud og etterspørsel (ungdomssegmentet)
- Lønnsutviklingen i skole og kulturskole vil gradvis få konsekvenser for den økonomiske ramma og endring i kompetansebehov går raskere enn organisasjonens evne til omstilling

Kultur og innbyggerdialog

- Trafikksituasjonen på Silokaia – området er ikke tilrettelagt for sikker henting og levering av elevene med bil.

Kulturarena

- Behov for oppgradering av bygninger
- Redusert tilgjengelighet og sviktende leieinntekter på Samsen kulturhus ved utbygging av E39/Gartnerløkka.

Frivillighet og medvirkning

- Oppfølging av de lovpålagte rådene, Eldrerådet, Råd for personer med funksjonsnedsettelse og Ungdommens bystyre
- Medvirkning i plansaker som berører barn og unge.
- Legge til rette for god samhandling mellom kommunen og frivilligheten
- Oppfølging av kommunale og organisasjonseide frivilligsentraler. Departementet har igangsatt et evalueringsarbeid av tilskuddsordningen til frivilligsentralene, som kan få konsekvenser for kommunen

Kommunikasjon

- Være der målgruppene er, rett kanal til rett tid for henholdsvis innbyggere og ansatte.

Innbyggertorg

- Rett kompetanse og riktig tjenestenivå
- Organisasjons- og tjenesteutvikling frem i tid
- Styrke samhandlingen med områdene vi leverer tjenester for
- Styrke innbyggernes kjennskap til Fritidsfondet

6.3 Endrede forutsetninger

Etablering av ny bibliotekfilial i øst fra 2027 eller 2028 vil kreve omprioritering/flytting av bibliotekressurser fra sentrum/vest til øst. I de foreløpige beregningene av budsjettmessige konsekvenser er det lagt til grunn en flytting av 1,75 årsverk og omdisponering av 270 000 kr i driftsmidler. Når økonomiplanen er vedtatt vil Kulturdirektøren på nyåret 2026 fremme sak for kultur- og idrettsutvalget for å vedta de konkrete omprioriteringene av ressurser fra sentrum/vest til øst.

Idrett og fysisk aktivitet har flere utfordrende rammevilkår, som blant annet gjelder kvalitetsnivå på ulike idrettstjenester og dialog med brukere om forventninger versus tilgjengelige midler/ressurser.

Kulturskolen er som skole, produksjonshus, fritidsarena og ressurscenter i et krysspress (Rapporten: «Kultur+skole=sant», Telemarksforskning). Forventningene til tjenesten blir mer sammensatte og krever økt utviklings- og omstillingskapasitet innenfor knappere økonomiske rammer.

Kommunikasjonsheten har økte krav til kommunikasjonberedskap, og behov for å være tilgjengelig 24/7. Det utfordrer kommunens begrensende kommunikasjonstjenester, som fordrer en avklaring av ambisjonsnivå og ressursbehov fremover.

6.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Enhet	2026	2027	2028	2029
Fritid	-82	-92	-92	-92
Frivillighet og medvirkning	-284	-768	-768	-768
Idrett og fysisk aktivitet	-199	-273	-273	-273
Kultur og innbyggerdialog stab	-498	-665	-665	-665
Kulturarenaer	-116	-137	-137	-137
Kulturskole	-116	-148	-148	-148
Totalsum	-1 295	-2 083	-2 083	-2 083

Innsparinger på kommunalsjefområdene

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2026	2027	2028	2029
Kultur og innbyggerdialog stab				
Kultur stab: Redusere bemanning - siste rest av 1 årsverk	-66	-139	-139	-139
Kultur og innbyggerdialog: Innsparing adm./ledelse for området - siste rest av 1 årsverk tatt ut fra 1.7. 2025	-461	-461	-461	-461
Kirkelig fellesråd: Redusert driftstilskudd	-63	-105	-105	-105
Tilbakeføring bruk av disp.fond på tidl. kommunalsjefområde Kultur og fritid	91	39	39	39
Kulturskole: Redusere bemanning, fortrinnsvis i administrasjon - siste rest av 1 årsverk tatt ut i 2025	-53	-64	-64	-64
Kulturskole: Inntekter fra utleie nybygg på Silokaia	-63	-84	-84	-84
Fritid: Redusere bemanning ved naturlig avgang - siste rest av 1 årsverk	-19	-18	-18	-18
Fritid: Økte inntekter fra utleie til private	-63	-74	-74	-74
Kulturarena: Økte inntekter på utleie til næringslivet/private	-116	-137	-137	-137
Frivillighet og medvirkning: Redusere bemanning 1 årsverk	-284	-768	-768	-768
Idrett og fysisk aktivitet: Økte inntekter på utleie av idrettshaller til næringslivet	-167	-210	-210	-210
Idda curling - økt utleieinntekt	-32	-63	-63	-63
Sum innsparingstiltak	-1 295	-2 083	-2 083	-2 083

Kommunedirektøren har fordelt bystyrets innsparingskrav på områdene. Kulturdirektøren har fordelt innsparingskravet i området, der stab og enheter har foreslått og innført realistiske tiltak for å redusere utgiftene eller øke inntektene.

Området har foretatt noen hovedgrep for å gjennomføre innsparingskravene:

- Redusere bemanningen. Hovedsakelig ved naturlig avgang og fortrinnsvis i stillinger knyttet til administrasjon og ledelse. I tillegg er kommunalsjefområdene avviklet. Det er innført felles ledelse på Frivillighet og medvirkning, slik at det er spart inn en enhetslederstilling.
- Økte inntektskrav knyttet til utleie av lokaler og anlegg.
- Redusere disposisjonsfond og buffere.

Dette krever at enhetene samhandler mer internt og eksternt for å nå felles mål. I den grad ansatte er blitt økonomisk overtallige er det håndtert i henhold til kommunens vedtatte prosedyrer for dette.

Bystyrets vedtak om flate kutt på 1,150 mill. kr fra 2025 knyttet til innkjøpsstopp og redusert overtid er innpasset permanent i budsjetttrammene. Dette gjelder også kutt på 100 000 kr til i tema-uken "En by for alle".

6.5 Hovedprioriteringer

Kulturstrategien - videreutvikling av Odderøya

Videreutvikling av Odderøya vil fortsatt prioriteres. Dette er i tråd med vedtatt kulturstrategi og tilhørende handlingsplan, hvor det blant annet står at kommunen skal «sikre at Odderøya har et komplett tilbud av formidlingsbygg for kulturarv, scenekunst, musikk og billedkunst». Den nå fullfinansierte byggingen av nytt kulturhistorisk museum og formidlingsbygg på Odderøya i regi av Vest-Agder Museet er med på å virkeliggjøre denne strategien fullt ut.

Nytt museumsbygg på Odderøya har en total kostnadsramme på 420 mill. kr eks. mva. Kommunens gjenstående finansieringsbidrag utgjør 41,410 mill. kr og utbetales etter vedtatt betalingsplan: 11,275 mill. kr i 2026, 15,375 mill. kr i 2027 og 7,380 mill. kr i 2028.

Agder Arena – Gimle

Arbeidet knyttet til realisering av idrettsbydelen Gimle har høy prioritet og gjennomføringen av forprosjektet Agder Arena inngår som en sentral del av dette arbeidet. Forprosjektet er et fellesprosjekt med Agder fylkeskommune, og skal utrede fire ulike scenarioer knyttet til kun rehabilitering av Gimlehallen (nullalternativ), rehabilitering og nytt bygg (scenario 1), rive Gimlehallen og bygge et ambisiøst nytt bygg med opptil 4500 tilskuerplasser (scenario 2) og rive Gimlehallen og bygge et nytt bygg (fyrtårn) med plass til 5 000 tilskuerplasser og 12 000 plasser til konserter (scenario 3). I scenario 1-3 vil det kunne skapes sambruk og flerbruk på forskjellig nivå. Med scenario 3 blir det et unikt og banebrytende fyrtårn for idrett, kultur, undervisning, folkehelse, arrangementer, konserter, m.m. for både kommunen og regionen.

Forprosjektet skal redegjøre for både funksjonalitets- og arealbehov, finansierings- og driftsmessige forhold og økonomiske konsekvenser, og se på ulike driftsmodeller, fordeling av driftsutgifter inkludert kalkyler slik at det kan fattes nødvendige politiske vedtak.

Forprosjektet skal leveres primo desember 2025 med politisk behandling våren 2026. En eventuell realisering av arenaen kan ha oppstart og bygging i løpet av 2027/28, med ferdigstilling i 2030.

Kommunedirektøren har ikke innarbeidet prosjektet ved denne rulleringen av økonomiplanen.

Demo Rona - som erstattes av Randesund bibliotek og møteplass

Det midlertidige prosjektbiblioteket "Demo Rona" skal etter planen erstattes av en fullverdig bibliotekfilial i et nybygg som står ferdig i 2027 eller 2028. Det er tidligere lagt inn ekstra budsjettmidler til etableringen av ny filial fra og med 2027. Det er nå gjennomført mer eksakte beregninger av de budsjettmessige konsekvensene, og det foreslås å øke bevilgningen med 2,0 mill. kr fra og med 2028, samtidig som det forutsettes at biblioteket omprioriterer egne ressurser i nødvendig grad. Den foreslåtte økningen sikrer også at Demo Rona videreføres fram til ny, fullverdig filial er innflyttingsklar.

6.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

For å oppfylle flere av målene i kommuneplanens samfunnsdel, er befolkningens tilgang til kunst og kultur gjennom hele livet et viktig satsingsområde. Det bidrar til å forme identitet og ytring, og derigjennom samfunnsdeltakelse og investering i demokratiet.

6.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: Kristiansand har en by og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø.

- I Kristiansand bidrar kunst og kultur til kvalitet og attraktivitet i sentrumsområder og nærmiljøer.
- Vi bidrar til å legge til rette for kunst og kulturopplevelser der folk bor, og samarbeider om tilgjengelige åpne kulturarenaer i alle bydeler.
- Vi jobber for god rangering på Norsk kulturindeks og idrettsindeks.
- Vi jobber for å øke andelen av kommunale kunstgressbaner som tilfredsstillers nasjonal forurensningsforskrift.
- Kristiansands rangering i Norsk idrettsindeks for storbyenes anleggsdekning opprettholdes.
- Vi jobber for å få etablert permanent bibliotek og møteplass på øst for Topdalsfjorden.

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune med reduserte levekårsforskjeller

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Kristiansand er en foregangskommune når det gjelder likestilling inkludering og mangfold.				

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Frivillig sektor tar del i det grønne skiftet				
Utvikle og forvalte idrettsanlegg med bærekraftige og miljøvennlige løsninger og lang levetid i samarbeid med utbyggere og idrettsorganisasjoner				

6.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge å være en del av fellesskapet

- Idrett, kunst- og kulturlivet skal speile mangfoldet i befolkningen, bidra til bedre folkehelse og motvirke utenforskap.
- Vi vil øke innsatsen for å bidra til at Kristiansand er en trygg digital kommune.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Barn og unge har tilgang til åpne, trygge og inkluderende idretts-, kultur- og fritidsarenaer i lokalområdene	Antall besøk i fritidsklubber, tilrettelagte fritidsgrupper og ferietilbud	48 191	80 000	80 000
	Kortere kurs og workshops på Knuden Kristiansand kulturskole	31	40	60
Flere barn og unge får mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter uavhengig av foreldres økonomi	Antall utlånte enheter fra utstyrslageret BUA	21 296	25 000	30 000

Hovedmål: I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Innbyggerne bruker biblioteket og andre kulturarenaer som et møtested for ytringsfrihet, meningsutveksling, demokratibygging, kunst og kultur	Samlet besøk på bibliotekene i Kristiansand	536 977	580 000	600 000
	Utlån av bøker	396 146	405 000	420 000
Kristiansand er et fyrtårn i kampen mot radikalisering og voldelig ekstremisme				
Lokalsamfunnene er aktive og inkluderende, og bidrar til friskere liv, å motvirke ensomhet og fremmer inkludering og trygghet				

6.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Hovedmål: Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende

- Vi skal videreutvikle Demokratiuka og Europakonferansen sammen med våre samarbeidspartnere.
- Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av Idrett, kunst- og kulturfeltet. Vi sikrer at innbyggerne møter kunst og kulturlivet gjennom hele livsløpet.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
I Kristiansand bidrar kunst og kultur til kvalitet og attraktivitet i senterområder og nærområder				
Kristiansand er en attraktiv vertskommune for arrangementer og institusjoner av internasjonal, nasjonal og regional dimensjon	Antall regionale, nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer som kommunen tilrettelegger for per år	25	35	40

6.7 Endring betalingssatser

Betalingssatsene økes med 3,5 % som tilsvarer forventet lønns- og prisstigning i statsbudsjettet. Noen betalingssatser vil få en annen justering på grunn av avrunding til 10 eller 50 kr, eller fordi satsen har vært uendret over flere år. Andre satser forblir uendret dersom satsene har hatt større økning tidligere år, eller er i en kategori som ikke er naturlig for årlig endring. For å innfri innsparingskravet om økt inntekt på utleie av lokaler og anlegg vil enkelte betalingssatser bli økt mer enn den generelle prisstigningen. Det er lagt opp til at prisstrukturen og betalingssatsene forenkles mest mulig der det er formålstjenlig.

Nytt kulturskolebygg på Silokaia kan bare bli utleid i begrenset grad av hensyn til egen drift og innenfor rammene av lov om momskompensasjon.

Betalingssatser under kommunalsjefområdet Idrett og fysisk aktivitet er endret, slik at gratis leie til inntektsgivende arrangementer for Idretten videreføres i økonomiplanperioden (tilsvarende en verdi på 750 000 kr).

6.8 Planoppgaver

Følgende vedtatte planer skal rulleres i økonomiplanperioden:

- Temaplan frivillighet 2022-2026.
- Bibliotekplan 2022-2026.

Kultur og innbyggerdialog

- Strategi for likestilling, inkludering og mangfold - "Det er mennesker det handler om"
- Krimforebyggende plan for Kristiansand - "Sammen om en tryggere hverdag"
- Temaplan for fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud 2023-2028.
- Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028.

6.9 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kultur og innbyggerdialog stab	207 800	197 084	208 939	212 371	204 376	196 996
Kulturskole	39 819	40 888	41 802	41 770	41 770	41 770
Kulturarenaer	16 511	18 314	18 667	18 646	18 646	18 646
Fritid	29 436	31 153	31 879	31 790	31 588	31 588
Frivillighet og medvirkning	12 300	15 575	16 135	16 346	16 526	16 526
Kommunikasjon	10 365	10 553	11 472	11 472	11 472	11 472
Innbyggertorg	24 281	28 259	30 297	30 426	30 036	30 036
Bibliotek	35 495	35 826	37 055	39 608	41 431	41 431
Idrett og fysisk aktivitet	44 202	43 825	45 340	45 066	44 989	44 989
Sum	420 210	421 478	441 585	447 496	440 835	433 455

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2025 til 2026 med 3,9 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 12,6 mill. kr. Hovedårsaken til budsjettøkningen skyldes i hovedsak første utbetaling av tilskudd til nytt museumsbygg i Nodeviga med 11,2 mill. kr, samt andre nye tiltak/prioriteringer. Samtidig reduseres budsjetttrammen blant annet som følge av innsparingskrav/innkjøpskutt på til sammen 2,2 mill. kr og sentralisering av områdets andel av avtalefestet pensjon (AFP-trekk) på 6,5 mill. kr fra 2026.

Kommunalt driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjettet på området til Kultur og innbyggerdialog, og utgjør 77,2 mill. kr i 2026. Det er bevilget økt driftstilskudd på 1,7 mill. kr til ERP (nytt økonomisystem) for Kirkelig fellesråd og tilskudd på 500 000 kr for å utrede en gravferdsmelding. Det kompenseres med totalt 2,8 mill. kr for pris- og lønnsvekst. Kompensasjon for økte strømkostnader som ble lagt inn i økonomiplanen fra 2023 reduseres med 1,4 mill. fra 2026.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	421 478	421 478	421 478	421 478
Sum Deflator	10 537	10 537	10 537	10 537
Sum Lønns- og prisjustering	4 885	4 885	4 885	4 885
Sum Integreringstilskudd	5	-91	-737	-737
Tidligere vedtatte tiltak				
Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg	-133	-333	-410	-410
Budsjett Tall Ships Races overføres fra Organisasjon til Kultur og innbyggerdialog	-4 307	-4 307	-4 307	-4 307
Driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner	578	578	578	578
Kutt i konferanser og temauker i egen regi	-922	-922	-922	-922
Norsk-jødisk minnesmerke	-256	-256	-256	-256
Randesund bibliotek og møteplass	0	2 627	2 627	2 627
Reduserte reiseutgifter Kultur- og idrettsutvalget	106	106	106	106
Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet - nytt museumsbygg Nodeviga	11 275	15 375	7 380	7 380
Tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner	769	1 538	1 794	1 794
Sum Tidligere vedtatte tiltak	7 108	14 404	6 589	6 589
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-1 295	-2 083	-2 083	-2 083
Vedtatte endringer	21 241	27 652	19 191	19 191
Vedtatt ramme	442 719	449 130	440 669	440 669

Kultur og innbyggerdialog

Beløp i 1000

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak

	2026	2027	2028	2029
Nye tiltak				
20% stilling klagenemnda fra Innbyggertorg til PAS	-170	-170	-170	-170
40% stilling tilskuddsadm. til Helse og mestring	-407	-407	-407	-407
Flytting av lønnsmidler til Innbyggertorg fra Skole	116	116	116	116
Fullriggeren Sørlandet økt driftstilskudd	600	600	600	600
Innsparingskrav kutt i konferanse og temauker i egen regi nedskalering "En By for alle"	-103	-103	-103	-103
Innsparingskrav kutt i konferanser og temauker i egen regi justering	1 742	1 742	1 742	1 742
Kirkelig fellesråd - ERP system	1 700	1 700	1 700	1 700
Kirkelig fellesråd - gravplassmelding	500	0	0	0
Kirkelig fellesråd - tilbakebetaling av midlertidig strømstøtte	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Midler til gjennomføring av jubilentfest overføres fra PAS til Innbyggertorget	1 410	1 410	1 410	1 410
Midler til gjennomføring av ordførerens veteranmiddag overføres fra PAS til Innbyggertorget	51	51	51	51
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-43	-43	-43	-43
Overføring av midler til renhold-hall Wilds Minne skole fra Eiendom til Idrett	418	418	418	418
Randesund bibliotek og møteplass	0	0	2 000	2 000
Sentralisering av AFP-ordningen	-6 500	-6 500	-6 500	-6 500
Statsbudsjett 2025 Vest-Agder museet korrigering 2029	0	0	0	-7 380
Sum Nye tiltak	-2 086	-2 586	-586	-7 966
Statsbudsjett				
Statsbudsjett 2026: Fullriggeren Sørlandet - justert pris- og lønnskompensasjon	35	35	35	35
Statsbudsjett 2026: Kilden IKS - justert pris- og lønnskompensasjon	395	395	395	395
Statsbudsjett 2026: Kilden Kultur - justert pris- og lønnskompensasjon	101	101	101	101
Statsbudsjett 2026: Kunstsilo - justert pris- og lønnskompensasjon	95	95	95	95
Statsbudsjett 2026: Naturmuseum UiA - justert pris- og lønnskompensasjon	45	45	45	45
Statsbudsjett 2026: Vest-Agder-museet - justert pris- og lønnskompensasjon	81	81	81	81
Sum Statsbudsjett	752	752	752	752
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd - tilbud Bibliotek	100	100	0	0
Integreringstilskudd - tilbud Fritid	100	100	0	0
Sum Integreringstilskudd	200	200	0	0
Nye tiltak og realendringer	-1 134	-1 634	166	-7 214
Ramme 2026-2029	441 585	447 496	440 835	433 455

Tidligere vedtatte tiltak

Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg

I 2027 er det planlagt at alle 31 anlegg, som det må byttes flomlys på, har fått LED-lys. Potensiell årlig besparelse i driften er økende til totalt 1,050 mill. kr fra 2028, hvorav 400 000 kr gjelder besparelser på vedlikehold/utstyr hos Idrett og fysisk aktivitet og 650 000 kr på strøm hos Eiendom.

Driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner

Bystyret vedtok å øke driftstilskuddet til barne- og ungdomsorganisasjoner med 1,1 mill. kr fra 2024, ytterligere økt med 550 000 kr fra både 2025 og 2026, slik at driftstilskudd vil være 2,2 mill. kr høyere fra 2026 og videre. Tilskuddet utbetales fra Frivillighetsenheten.

Kutt i konferanser og temauker i egen regi

Kommunens utgiftskutt til "konferanser og temauker i egen regi" på 0,8 mill. kr i 2025 og økende til 1,7 mill. kr fast fra 2026 er lagt samlet til området kultur og innbyggerdialog, og dette vil bli fordelt på aktuelle områder snarest mulig i 2025.

Norsk-jødisk minnesmerke

Bystyret bevilget 250 000 kr i 2025 til et norsk-jødisk minnesmerke. I forbindelse med oppfølgingen av bystyrets budsjettvedtak ble bevilgningen tatt opp i kultur- og idrettsutvalgets møte 13.02.2025. Utvalget bestemte å slutte seg til et planlagt norsk-jødisk minnesmerke på Arkivets nye uteområde, som blir ferdig etter veiprojektet ved Gartnerløkka.

Randesund bibliotek og møteplass

Ved oppstart av planleggingen av et bibliotek-tilbud øst for Varoddbrua, ble det foretatt en foreløpig avsetning i økonomiplanen på 2,0 mill. kr fra og med 2027. Etter indeksreguleringer vil dette være cirka 2,7 mill. i 2027-kroner. Det pågår høsten 2025 forhandlinger med utbygger av Rona Torv om å leie arealer i et nybygg til en fullverdig, permanent bibliotekfilial for innbyggerne i Tveit, Hånes og Randesund med åpning i 2. halvår 2027 eller 1. halvår 2028. For å etablere et bibliotektilbud tilsvarende det som finnes både i Vågsbygd og Søgne, er det nødvendig å øke rammen til Randesund bibliotek og møteplass med 2,0 mill. kr fra og med 2028.

Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet - nytt museumsbygg Nodeviga

Staten foreslår i statsbudsjettet for 2025 å bevilge 139 mill. kr til Vest-Agder-museets nye museumsbygg i Nodeviga. Det er innarbeidet 34 mill. kr fra Kristiansand kommune i økonomiplan 2026-28 (om lag 35 mill. kr i 2027 kr). Kommunedirektøren foreslår at driftstilskuddet til Vest-Agder-museet utbetales i byggeperioden 2026-2028, slik staten sannsynligvis vil periodisere sine tilskuddsutbetalinger.

Tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner

Frivillighetens tilskuddsordning til barne- og ungdomsorganisasjoner får økte budsjettmidler på 750 000 kr fra 2025, økende til 1,5 mill. kr i 2026, 2,250 mill. kr i 2027 og 2,5 mill. kr fra 2028.

Nye tiltak

Fullriggeren Sørlandet økt driftstilskudd

Tilskuddet foreslås økt med 600 000 kr forutsatt at fylkeskommunen og staten bevilger tilsvarende beløp.

Innsparingskrav kutt i konferanser og temauker i egen regi justering

Det er bestemt at innsparingskravet på kutt i konferanser og temauker i egen regi medfører at temauka "En by for alle" reduseres med 100 000 kr (fra 200 000 kr til 100 000 kr).

Kirkelig fellesråd - ERP system

Fra og med 1. januar 2026 vil fellesrådet gå over på annen løsning for lønns- personal- og økonomisystem enn kommunen. Innen lønn, må fellesrådet kjøpe tjenester i sin helhet (system, lønnskjøring, rådgivning, oppfølging etc). Innen regnskap vil fortsatt regnskapsavdelingen i kommunen føre regnskapene for menighetsråd og fellesråd, selv om dette innebærer benyttelse av annet økonomisystem enn det kommunen skal benytte. Den årlige løpende driften vurderes til å koste 1,7 mill. kr fra 2026, når det er hensyntatt lavere utgifter til kommunens IT-tjeneste og lønnsavdeling.

Kirkelig fellesråd – gravplassmelding

Den 13. april 2025 trådte ny forskrift for gravplassene i Kristiansand i kraft. Dette får konsekvenser for mulig gjenbruk av kistegraver, spesielt vil det gjelde for Kristiansand gravplass og gravplassene i vestre del av kommunen. Det er behov for grundig vurdering av investeringsbehovet gjeldende gravplassene i Søgne, Greipstad og Finsland, både med hensyn til arealkapasitet for kiste- og urnegraver, bårhus, toaletter mv. I denne forbindelse vil det være behov for å utarbeide en gravplassmelding. Fellesrådet har derfor bedt om 0,5 mill. kr for å leie inn ekstern bistand og spisskompetanse til utarbeidelse av en egen gravferdsmelding.

Kirkelig fellesråd - tilbakebetaling av midlertidig strømstøtte

Kirkelig fellesråd har årlig gjort avregninger av kommunens tilskudd til ekstra strømstøtte siden 2022. Strømutgiftene har nå stabilisert seg, og det trekkes tilbake 1,4 mill. kr fra 2026.

Midler til gjennomføring av jubilentfest overføres fra PAS til Innbyggertorget

Ansvar for budsjett og gjennomføring av jubilentfesten for kommunens ansatte blir overført fra Politisk og administrativt sekretariat til Innbyggertorget.

Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift

Kommunen har utarbeidet nytt telefonreglement som gir besparelser i arbeidsgiveravgiften hos alle områder. Besparelsen er fordelt ut.

Overføring av midler til renhold-hall Wilds Minne skole fra Eiendom til Idrett

Det er Idrett som er ansvarlig for renhold i Marvikshallen ved Wilds Minne skole. Rammen for renhold ble flyttet fra Eiendom til Idrett i 1. tertial 2025 og videreføres nå permanent i økonomiplanen.

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

Statsbudsjett

Statsbudsjett 2026: Fullriggeren Sørlandet - justert pris- og lønnskompensasjon

Justert pris- og lønnskompensasjon i henhold til statsbudsjettet 2026.

Statsbudsjett 2026: Kilden IKS - justert pris- og lønnskompensasjon

Justert pris- og lønnskompensasjon i henhold til statsbudsjettet 2026.

Statsbudsjett 2026: Kilden Kultur - justert pris- og lønnskompensasjon

Justert pris- og lønnskompensasjon i henhold til statsbudsjettet 2026.

Statsbudsjett 2026: Kunstsilo - justert pris- og lønnskompensasjon

Justert pris- og lønnskompensasjon i henhold til statsbudsjettet 2026.

Statsbudsjett 2026: Naturmuseum UiA - justert pris- og lønnskompensasjon

Justert pris- og lønnskompensasjon i henhold til statsbudsjettet 2026.

Statsbudsjett 2026: Vest-Agder-museet - justert pris- og lønnskompensasjon

Justert pris- og lønnskompensasjon i henhold til statsbudsjettet 2026.

6.10 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
	Brutto prosjektutgift	2026	2027	2028	2029	2026- 29	Inntekt 2026- 29
Brannvarslingsanlegg for scenerøyk/scenepyro-idrettshaller	2 300	1 000	1 300	0	0	2 300	0
EIE- Greipstadhallen	49 600	0	0	0	0	0	-4 945
EIE- Rehabilitering hovedbiblioteket	149 000	9 128	49 471	0	0	58 599	0
ENØK, flomlys utendørsanlegg til LED-hovedprosjekt	17 638	8 528	3 425	0	0	11 953	-4 100
Fond for kommunal kunst		800	800	800	800	3 200	0
Gimle idrettspark - Fordrøyningsanlegg og 11'er fotballbane	12 500	0	0	0	0	0	-2 000
Idda Arena - isprepareringsmaskin	2 400	2 400	0	0	0	2 400	0
Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering		800	800	800	800	3 200	0
Investeringsstilskudd Den Norske Kirke		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Kristiansand kapell - tak	2 500	0	2 500	0	0	2 500	0
Kunstgressbane Kongsgårdbane 2	19 210	0	0	0	0	0	-4 240
Kunstgressbaner, hovedprosjekt		15 000	15 000	15 000	15 000	60 000	0
Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg	1 056	425	213	170	0	808	0
Rehab kunstgress Solvika	10 000	0	0	0	0	0	-4 140
Robotvaskere innendørshaller - pilotprosjekt	1 300	1 300	0	0	0	1 300	0
Utvikling av kulturarenaer		250	250	250	250	1 000	0
Voie kirkegård - utvidelse	29 675	17 841	429	0	0	18 270	0
Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke		967	991	1 016	1 041	4 015	0
Sum Investeringer	297 179	63 439	80 179	23 036	22 891	189 545	-19 425

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringsene på området vises samlet. Budsjettet for investeringer i Kultur og innbyggerdialog er 54,3 mill. kr i 2026 (130,9 mill. kr i perioden). Budsjettet for investeringer i Eiendom er 9,1 mill. kr i 2026 (58,6 mill. kr i perioden).

Brannvarslingsanlegg for scenerøyk/scenepyro-idrettshaller

Idrettshaller er utleieobjekter hvor blant annet scenerøyk/scenepyro benyttes regelmessig i noen av dem. Disse hallene må omprosjekteres og tilpasses for full deteksjon (aspirasjonsanlegg) ved fortsatt utleie til konserter, messer, festivaler og annet. Dette kreves etter Plan- og bygningsloven og gjeldende brannlovgivning. Idrett og fysisk aktivitet er avhengig av denne utleien for å beholde og eventuelt kunne øke inntektskravene i budsjettet.

EIE- Greipstadhallen

Prosjektet er ferdigstilt, men vil motta spillemiddelinntekter i løpet av perioden.

EIE- Rehabilitering hovedbiblioteket

I mai 2025 gjennomførte eksterne rådgivere en helt ny tilstandsvurdering av bibliotekbygget i Rådhusgata 11. Rapporten viser hva som må til for at bygget oppgraderes til tilstandsgrad 1 i samsvar med byggeforskriften TEK 17. Basert på rapportens kalkyle og bibliotekets behov for modernisering er det utarbeidet behovsutredning for en full rehabilitering av «Kunsten og litteraturens hus» med ferdigstilling i 2029. Totalkostnaden for dette er beregnet til 149 mill. kr.

Prosjektet er ikke fullfinansiert innenfor økonomiplanperioden. Det er i 2026-2027 satt av totalt 58,6 mill. kr til tre delprosjekter: Rehabilitering av skråveggen mot bakgården koordineres med renoveringen av Sparebanken Norges bygningsmasse, gjennomføring av strakstiltak for å få bygget i forskriftsmessig stand og utskifting av ventilasjons- og kjøleanlegget. Beløpene for de tre ulike delprosjektene nevnt her kommer fra årets tilstandsvurdering. Investeringen er justert i tråd med tiltenkt gjennomføring av delprosjektene med hensyn til pris og finanskostnader i perioden.

I kommunens investeringsprogram er det ikke rom for å gjennomføre ytterligere rehabilitering, oppgradering og modernisering før tidligst i 2030.

ENØK, flomlys utendørsanlegg til LED-hovedprosjekt

For å beskytte miljøet og folkehelsen er det fra 2023 forbudt å produsere lysrør eller kompaktlysør som benyttes som lyskilde i de fleste av idretts flomlysanlegg. Med bakgrunn i forbudet og en reell fare for at anleggene blir uten lys (når nåværende lysrør ikke kan erstattes), ble det igangsatt en studie for å avdekke omfanget, sett på effektiviseringspotensial (ENØK) og generelle besparelser på drift/vedlikehold. Resultatet viste at investeringsprosjektet gir besparelser på strøm (Eiendom) og drift/vedlikehold (Idrett) på ca. 2,2 mill. kr i denne økonomiplanperioden. For å utnytte dette potensialet, viser kartleggingen et samlet investeringsbehov på ca. 14 mill. kr eks. mva. Fratrullet spillemiddelinntekter gir prosjektet en netto kostnad på ca. 10 mill. kr. Tilbakebetalingstiden på investeringen antas å være rundt 9 år.

Fond for kommunal kunst

I henhold til vedtatte retningslinjer for kunst i offentlige bygg og uterom skal bystyret i budsjettbehandlingen hvert år sette av minimum 0,2 % og inntil 0,5 % av «totalt brutto investeringsbudsjett for byggeprosjekter, parkanlegg og andre skattefinansierte anleggsprosjekter i offentlig rom». Det ble fra 2022 vedtatt en tilpasning som innebærer at minimum 0,2 % innfris, og at beløpet avrundes til 800 000 kr årlig i perioden.

Gimle idrettspark - Fordrøyningsanlegg og 11'er fotballbane

I planen om å gjøre Gimle-området til et samlingspunkt for idretten med flere nye idrett- og aktivitetsanlegg, er det behov for å starte opp arbeidene med fordrøyningsanlegg i og rundt dagens Gimlebane før opparbeidelse av 11'er fotballbane med kunstgressdekke. Cowi AS har utredet delprosjektet fordrøyningsanlegg. Bakgrunnen for dette er tidligere utredninger i mulighetsstudiet knyttet til overvannsproblematikk. Utredningen viser oppsummert et fordrøyningsanlegg basert på en kombinasjon av kassettløsninger, basseng og fyllingsmasser. Grovkalkylen viser et investeringsbehov på 12,5 mill. kr. Delprosjektet er satt på vent frem til forprosjektet for Agder Arena foreligger. Det skyldes blant annet at hele planområdet og tilhørende fordrøyningsproblematikk må sees sammenheng.

Delprosjekt 11'er fotballbane med kunstgressdekke er et samarbeidsprosjekt med Studentsamskipnaden i Agder/Universitetet i Agder, for å få prosjektet realisert. Også dette delprosjektet er satt på vent i påvente av forprosjektet for Agder Arena. Det skyldes at planområdet som er tenkt benyttet også vil kunne bli benyttet for å løse forhold tilknyttet Agder Arena.

Idda Arena – isprepareringsmaskin

Ny maskin for preparering av isen i ishallen på Idda Arena må anskaffes i 2026. Dagens isprepareringsmaskin er flere år over sin antatte levetid på 10 år, og denne maskinen har allerede kritisk nedetid. Maskinen er et helt nødvendig verktøy for at aktivitet (skole, ishockey, kunstløp, opplæring, lek, m.m.) kan gjennomføres. Det følger også flere risikoelementer for ansatte knyttet til HMS (knivbytte med risiko for skade). En ny og moderne maskin vil i tillegg til å fjerne/ redusere risikoelementene, også forenkle vanning av anlegget (betjenes av en person), noe som ikke lar seg gjøre med dagens maskin.

Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering

Idrettsenheten får avsatt en årlig bevilgning på 800 000 kr til rehabiliteringsprosjekter og større vedlikeholdsoppgaver, ettersom anleggene har stor slitasje. Bevilgningen ble økt med 500 000 kr fra 2022 etter omdisponering i kommunalsjefområdet. Bevilgningen blir benyttet til et stort antall tiltak på kommunens idrettsanlegg.

Investeringstilskudd Den Norske Kirke

Det faste investeringstilskuddet til diverse investeringsprosjekter for Kirkelig fellesråd ble fra 2022 økt

med 600 000 kr til totalt 3,5 mill. kr. Kirkelig fellesråd har meldt inn et stort og alvorlig etterslep på vedlikeholds- og bygningsmessige oppfølging, og kommunen økte investeringstilskuddet med 1,5 mill. kr til totalt 5,0 mill. kr fra 2025.

Kristiansand kapell – tak

Kapellet ved Kristiansand kirkegård har et skifertak som må skiftes ut, ettersom skiferstein har falt ned fra taket og området rundt må sikres for å unngå fare for personer som ferdes i nærheten av bygget. Det er innhentet pris på 2,5 mill. kr for å skifte taket. Fellesrådet ber om en ekstrabevilgning for å skifte taket, og tiltaket er bevilget for gjennomføring i 2027.

Kunstgressbane Kongsgårdbane 2

Det er et rekkefølgekrav til utbygging av Bjørndalen Gård og Marviksletta om å anlegge en bane nr. 2 på Kongsgårdjordene (KB2). Finansiering er i det store og hele knyttet til utbyggingsavtaler på 11,8 mill. kr og spillemidler på 4 mill. kr. Bidraget på 4,7 mill. kr fra utbygger av Bjørndalen Gård ble innbetalt i 2024. Det ble i økonomiplan 2024-2027 vedtatt at kommunen skulle forskuttede det øvrige bidraget på 7,1 mill. kr fra utbyggere av Marvikasletta, spillemidler på 4 mill. kr og den kommunale andelen på 2,2 mill. kr, slik at prosjektet kunne igangsettes. Totalkostnaden er kalkulert til 18 mill. kr, og prosjektet antas ferdigstilt i løpet av 2025.

Kunstgressbaner, hovedprosjekt

Fast årlig bevilgning i økonomiplanen til rehabilitering av kunstgressbaner ble fra 2022 økt til 12 mill. kr, som utgjør totalt 48 mill. kr i økonomiplanperioden. Stor prisøkning i bygg- og anleggsbransjen samt behov for mer omfattende grunnarbeider og drensasfalt (for å sikre rimeligere utskiftninger i neste runde) har ført til en pris per kunstgressbane på mellom 12-15 mill. kr. Fra 2025 er den årlige faste bevilgningen 15 mill. kr, som gir en total på 60 mill. kr til hovedprosjektet i økonomiplanperioden. Det er/vil bli igangsatt planlegging av prosjektene på Torridal, Fagerholt og Slettheia (2 x 7er baner), Søgne (Tangvall Arena), Flekkerøy (Arcikon Arena) og Karuss i økonomiplanperioden.

Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg

For å takle økende avfallsutfordringer på våre utendørs idrettsanlegg og samtidig få til økt kildesortering fra områdets brukere, ønsker området å etablere strategisk plasserte miljøstasjoner på alle våre utendørs idrettsanlegg. Målet med stasjonene er å oppmuntre til aktiv kildesortering, bidra til å redusere/forhindre søppel/avfall i naturen og redusere driftsoppgaver til dette. Miljøstasjonene gir oss alle muligheten til å bidra til et bærekraftig miljø.

For å utnytte potensialet, er det et samlet investeringsbehov på ca. 800 000 kr eks. mva.

Robotvaskere innendørshaller – pilotprosjekt

Renhold av idrettshaller (hallgulv) utføres for det meste med bruk av personstyrte maskiner og på dagtid. Det er mulig å oppnå besparelser i driften dersom det tas i bruk moderne robotvaskere. Robotvaskere kan rengjøre hallgulvet raskt og effektivt uten behov for menneskelig styring på faste tidspunkter. Dette frigjør tid for ansatte til å gjøre andre viktige oppgaver, og kan redusere behovet for nyansettelser ved naturlig avgang. Pilotprosjektet er tenkt prøvd ut i 3 idrettshaller i første omgang (Hellemyr, Vågsbygd og Havlimyra). Dette er klisterfrie haller som egner seg godt som testanlegg. Det vil bli behov for å gjøre noen enkle bygningsmessige tilpasninger (docking for selv-start/stopp, tapping/utslipp vann, samt elektroniske dør/port styring). Dette er et pilotprosjekt, og etter testing, erfaringer og evaluering vil det vise seg hvor effektivt dette vil være for fremtidige besparelser. Robotene blir installert i løpet av 2026, og prosjektet må ha ett års full drift (2027) før det kan konkluderes. Av den grunn blir det først fra 2028 at det er realistisk å forvente besparelser.

Utvikling av kulturarenaer

Det er en fast bevilgning på 250 000 kr til utvikling av kulturarenaer. Prosjektet vil ivareta nødvendige

oppgraderinger ved Søgne gamle prestegård, Vågsbygd kultursenter inkl. Festningen, Myren gård og Andøya gård, Samsen kulturhus og Sygna kultursenter.

Voie kirkegård – utvidelse

Voie gravplass ble tatt i bruk rundt 2014, og er blant kommunens nyeste gravplasser. Dagens gravplass fylles raskere enn opprinnelig estimert. Beregninger tilsier at dagens gravplass vil være full om ca. 6 år. Utvidelse i henhold til eksisterende skisseprosjekt vil ha en prosjektperiode på 5 år. Det var derfor viktig å sette i gang med neste fase slik at utvidet området kan tas i bruk medio 2028. Det er foreløpig god kapasitet på urnefelt, men det anbefales både urnefelt og minnelund i den nye delen. Utvidelsen er bevilget med totalt 29,7 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2025.

Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke

Kristiansand kommune finansierer økt egenkapitaltilskudd fra Kirken til Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP) på 967 000 kr i 2026.

7 By- og stedsutvikling

7.1 Kort om området

By- og stedsutvikling består av 5 kommunalsjefområder: Ingeniørvesenet, Parkvesenet, Plan og bygg, Eiendom og Klima og areal.

By- og stedsutvikling har ca. 750 faste ansatte fordelt på 680 årsverk og har ansvar for bolig-, areal- og transportplanlegging, klima og miljø, eiendomsutvikling, boligpolitikk, bygge- og anleggsprosjekter, plan- og byggesaker, geodata og eiendomsdata, landbruk, friluftsliv, park- og skjærgårdsforvaltning, småbåthavner, vann og avløp, vei, parkering, drift og vedlikehold av kommunale formålsbygg og boliger.

7.2 Hovedutfordringer

Areal og transportplanlegging

Nullvekstmålet er et viktig mål i kommunens overordnede arealplanlegging. I byområdene skal hovedtyngden av vekst i boliger og arbeidsplasser planlegges slik at transportbehovet begrenses og det legges godt til rette for kollektivtransport, sykling og gange. Å innrette arealbruken med tanke på å redusere utslippene av klimagasser har vært et viktig premiss ved utarbeidelsen av arealdelen til kommuneplanen. Høsten 2024 signerte Kristiansand kommune sammen med omegnskommunene og Agder fylkeskommune en byvekstavgift med staten. Byvekstavgiftens premisser for byutvikling, og kommuneplanens arealdel er kommunens viktigste verktøy for å gjøre befolkningen mindre avhengig av personbil og redusere utslipp av klimagasser.

Utbyggingspolitikk

Kommuneplanens arealdel har prinsipper for senter- og stedsutvikling. Et av prinsippene er å tilrettelegge for en sammensetning av boligtyper, størrelse og boformer som sikrer boligkarriere og gode levekår i alle bydeler. Regjeringen har varslet endringer i plan- og bygningsloven som gir kommunene flere verktøy for å sørge for at det bygges tilstrekkelige og varierte boliger som dekker ulike behov i befolkningen og bidrar til mangfoldige nabolag. Det er behov for å bygge boliger i ulike nærmiljøer, av ulik type og størrelse, og både selveier- og utleieboliger.

Salg av eiendom

Det ligger inne betydelige inntekter i kommunens budsjetter knyttet til salg av kommunal eiendom. Markedet har de siste årene vært krevende på flere måter, og flere av kommunens salgsobjekter har vært vanskelig å omsette. Administrasjonen anser at denne trenden vil fortsette videre dersom det ikke skjer betydelige endringer, særlig knyttet til rentenivået.

Miljø og klima

Kristiansand har ikke lyktes med å redusere klimautslippene. Bystyret har vedtatt en klima- og miljøstrategi med handlingsplan som setter retning og tydeliggjør kommunens ambisjoner på området. Arbeidet med tiltakene i handlingsplanen må prioriteres, både tiltak som er knyttet til egen virksomhet og tiltak som skal gjennomføres for å få til endringer i samfunnet og næringslivet. Klima- og miljøstrategien setter mål for forbruk og avfall. Det er et mål om å redusere avfall ved å stimulere til mer gjenvinning og redusert forbruk. Det skal fortsatt være et høyt fokus på marin forsøpling og reduksjon av matsvinn.

En særskilt problemstilling ved kommunens ansvar som forurensningsmyndighet, knytter seg til forurensing eller forsøpling fra båter som ikke blir passet på av eier. Mange av disse båtene ligger ulovlig fortøyd på kommunal grunn og båtene er i dårlig teknisk stand. Det kan være lekkasjer og oljesøl fra båten, og de står i fare for å synke. Det følger av forurensningsloven at kommunen kan pålegge eier å sørge for at båten ikke er en fare for forurensing eller forsøpling. Dersom båten synker, er det

omfattende og kostbart å heve båten og kommunen står ofte igjen med regningen. I tillegg er dette tidkrevende prosesser.

Vann og avløpsforsyning

De kommende årene må kommunen bruke betydelige ressurser på å få ferdigstilt arbeidet med oppgradering/samkjøring av renseanleggene for avløp blant annet sjøledning fra Høllen til Odderøya. Samtidig må man opprettholde aktiviteten på utskifting av gamle rør og fjerning av fremmedvann (for eksempel regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet for å redusere overløpsutslipp. Også vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil snart komme i gang, og bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand er allerede godt i gang. Samtidig har man fortsatt stor aktivitet med å bytte gamle rør og redusere lekkasjeandelen i eksisterende vannledningsnett.

Klimatilpasning

Både forebygging og håndtering av endret klima er viktig. Ras, flom, vind og oversvømmelser er en stadig større utfordring. Kostnadene knyttet til høststormer og store snøfall er erfaringsmessig svært høye. Tilsvarende ser man at det stadig brukes mer ressurser på å øke kunnskapen om å forebygge og forhindre at det skjer ras der det er kjent at det er risiko. Mye av arbeidet som området gjør i forhold til overvann består i økt kapasitet på bortledning av regnvann i eksisterende områder, dimensjonere riktig i nye områder og ved fortetting.

Kommunale boliger

Bystyret vedtok den 19.06.24 boligsosial handlingsplan for perioden 2024-34. I hovedutfordringene i planen trekkes det spesielt fram at den kommunale boligmassen ikke er tilstrekkelig tilpasset brukergruppen og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterlep. Innlemmelsen av boligstiftelsene gir kommunene mer frihet ved at de disponere alle boligene selv og det økonomiske handlingsrommet bedres blant annet ved at verdiene i stiftelsene går inn i en lukket økonomi for bolig.

At boligene ikke er tilpasset brukerne gjør at kommunen ikke får tildelt egnede boliger for alle brukerne, samtidig som kommunens eiendomsverdi forringes, ved at boligmassen forfaller. Spesielt er det mangel på egnede boliger til personer med utfordringer knyttet til rus og/eller psykiske lidelser. Planen legger til rette for at kommunen skal jobbe mer systematisk og målrettet med oppgradering av boligmassen, basert på kunnskap om boligmassen og behovene.

Driftsportefølje

I takt med bygging av nye boliger overtar Parkvesenet og Ingeniørvesenet nye veier, lekeplasser og anlegg på offentlige friområder og byrom som skal driftes. Hver reguleringsplan som vedtas synliggjør de økonomiske driftskonsekvensene, og behovene spilles inn i rullering av økonomiplan, men blir ikke kompensert (gjelder både vei og park). Enkelte av anleggene er store og kostnadskrevenne eks. Kanalbyen og Lumber. Konsekvensen av dette er at anleggene vi overtar gradvis forfaller.

Ved å ikke kompensere for volumvekst på kommunale veier over tid, vil midler da måtte fordeles på flere km vei, g/s-vei og fortau. Ingeniørvesenet omprioriterer intern på oppgaver som ligger i rammen for sommervedlikehold så langt det lar seg gjøre, for å dekke merforbruk på enkeltoppgaver/budsjettposter.

Beredskap på kort og lang sikt

Det er viktig å ha et robust veinett. Prosjekter som ytre ringvei, bro til sykehuset og ringbuss er viktige i denne sammenheng. Vi går inn i en tid med begrenset kapasitet på hovedveinettet, da særlig i årene 2026 - 2028 på grunn av byggingen E18/E39 Gartnerløkka - Kolsdalen. Det er en målsetting å redusere

By- og stedsutvikling

bruken av egen bil vesentlig i denne perioden. Det settes derfor inn ulike tiltak (eks leddbusser) for å lede transporten inn mot buss, sykkel og gange.

Tilfluktsrom og dekningsrom og eventuelle nye forskriftskrav til bygging av disse i forbindelse med større byggeprosjekter er et annet tema som vil bli diskutert i tiden fremover. I tillegg vil det bli en gjennomgang av fjellanlegg i kommunen som kan være aktuelle til formålet.

7.3 Innsparinger

Tabellen under viser innsparinger fra tidligere økonomiplaner som slår inni perioden 2026-2029.

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2026	2027	2028	2029
Eiendom	-316	-672	-672	-672
Ingeniørvesen	-74	-284	-284	-284
Klima og arealutvikling	-284	-305	-305	-305
Parkvesen	-474	-779	-779	-779
Plan og bygg	-22	-32	-32	-32
Stab	-1 876	-1 972	-1 972	-1 972
Totalsum	-3 045	-4 044	-4 044	-4 044

By- og stedsutvikling har i egen sak til Areal og miljøutvalget lagt frem forslag til hvordan innsparingskrav skal håndteres. I saken ble prioriteringslisten nedenfor vedtatt med en presisering av at dersom pkt 4 og 5 blir aktuelt skal det først til politisk behandling.

1. Omorganisering som kutter antall ledere. Med effekt fra 01.04.25 vil vi ha en organisering med færre ledere på nivå 2 og 3 enn tilfellet var ved sammenslåingen i 2020. Konkret er det spart inn 6 lederstillinger i denne perioden. Effekten av disse er delvis tatt ut gjennom naturlig avgang tidligere år, men to stillinger vil bidra til å innfri nye innsparingskrav.
2. Kutte ytterligere stillinger i administrasjonen, fortrinnsvis gjennom naturlig avgang.
3. Kutte stillinger i driftsorganisasjonen, fortrinnsvis gjennom naturlig avgang.
4. Justert kvalitet på vinterdrift ved kutt i overtidsbruk og begrense innleie av private kontraktører (færre og lengre brøyteroder, tåle mer snø og is, stenge skoler og barnehager tidligere ved ekstremvær). I tillegg bør nedklassifisering av veier til privat vedlikehold vurderes.
5. Kutte i trivsel og servicetilbud for innbyggerne (f.eks. gravferdsrutiner, isbane på torget, løypekjøring, bistand til arrangementer, søppelrydding).

For å håndtere vedtatte innsparinger (tabell over) pluss konsekvens av avvikling av Areal og transportprosjektet (ATP) (gradvis rammereduksjon til 2,3 mill. kr i 2028 - 2 stillinger) og økte utgifter til avtalefestet pensjon (1,2 mill. kr pr år), vil området redusere antall stillinger. Planene er å redusere 11 stillinger med en beregnet gjennomsnittskostnad på 820 000 kr i perioden fram til og med 2028. De tre første stillingene ble redusert i 2025. En omorganisering av Utbyggingsstaben, Prosjektstaben og Klima og areal førte til en reduksjon av 2 lederstillinger på kommunalsjefsnivå. I tillegg ble det kuttet 1 stilling i Parkvesenet 2025. I 2026 skal det etter planen kuttet 6 stillinger By- og stedsutvikling, i 2027 1 stilling og i 2028 ytterligere 1 stilling. Det samlede innsparingstrykket og konsekvensen det har for antall stillinger som må spares (jf punkt 1-3 over) går fram av tabellen under:

By- og stedsutvikling

Tall i 1000 kr	2025	2026	2027	2028
Sum ufordelt innsparing/rammereduksjoner (akkumulert)	-3 342	-6 900	-7 600	-8 400
Antall årsverk	-3	-9	-10	-11
Årsverk fordelt:				
Byutviklingsdirektøren/Klima og areal	-2	-2	-2	-3
Ingeniørvesenet		-2	-2	-2
Parkvesenet	-1	-2	-2	-2
Plan og bygg		-1	-2	-2
Eiendom		-2	-2	-2

Konsekvenser av reduserte stillinger:

Byutviklingsdirektøren/Klima og Areal

Byutviklingsdirektøren og Klima og areal reduserte 2 stillinger på kommunalsjefnivå i 2025 ved at Utbyggingstaben, Prosjektstaben og Klima og areal ble slått sammen. Dette gir økt belastning på gjenværende ledere og lavere produksjonskapasitet da lederne har bidratt i drift av tjenestene. Stillingsreduksjonen i 2028 vil gi ytterligere reduksjon i kapasitet og det vil bety at enkelte oppgaver/tiltak ikke lenger skal gjennomføres eller at kvaliteten må reduseres.

Ingeniørvesenet

Ingeniørvesenet skal kutte to stillinger i 2026. Det er allerede foretatt reduksjon av en stilling i kommunalsjefsområdets administrasjon, som er erstattet med innleie av en 50% stilling fra regnskap, dvs. Ingeniørvesenet dekker 50 % av lønnskostnaden. I tillegg er en ny 100% stilling innen geoteknikk, som ble bevilget midler til i 2025, ikke lyst ut. Tjenesten leies inn ved behov på prosjekterrelatert arbeid eller akutte behov. Systematisk arbeid innen fagområdet blir da ikke prioritert.

Det arbeides med løsning der Kristiansand kommune bidrar med parkeringstjenester i Vennesla kommune gjennom vertskommunesamarbeid. Det ansettes ikke nye parkeringsbetjenter for å utføre tjenesten i Vennesla. Parkering skal ha to betjenter i Vennesla to dager i uka , i tillegg kommer saksbehandling. En uendret bemanning vil medføre at det blir mindre kapasitet til håndheving i Kristiansand og vil dermed medføre bortfall av inntekter fra illeggelser (parkeringsbøter og kontrollsanksjoner). Det må vurderes underveis at ikke bortfall av inntekter i Kristiansand blir høyere enn kostnaden ved å ha en ekstra stilling. Potensialet for innsparingen antas å kunne tilsvare 1 stilling ved å utnytte stordriftsfordelene på saksbehandling og noe på håndheving.

I tillegg vil det på sikt være aktuelt å se på muligheten for å redusere en lederstilling i kommunalsjefsområdet (ved naturlig avgang). I en overgangsperiode vil det være aktuelt å gjøre midlertidige kompenserende tiltak. Dette kan f.eks. være å bruke disposisjonsfond i en kortere periode, utsette ansettelser i andre stillinger som er/blir vakante eller utsette andre tiltak.

Parkvesenet

Parkvesenet har redusert med 1 stilling i 2025 og skal reduser ytterligere med 1 stilling i 2026, tilsvarende 1,6 mill. kr. Årsverkene reduseres ved naturlig avgang eller ved at beløpet dekkes ved bruk av midler fra vakante stillinger i en overgangsperiode. Konsekvensen er redusert kapasitet. Det kan være aktuelt å slutte med enkeltoppgaver, eksempelvis endring av rutiner for søppelhåndtering eller gjøre en gjennomgang av lekeområder for å redusere antall anlegg å vedlikeholde.

Plan og bygg

Plan og bygg skal redusere 1 stilling i 2026 og 1 stilling i 2027. Dette skal løses ved å redusere både Planavdelingen og Eiendomsskatt- og matrikkelavdelingen med en halv stilling. Plan og bygg har en stilling som er midlertidig besatt 50% til og med januar 2026 og prosjektet som skal utføres forventes avsluttet. Eiendomsskatt- og matrikkelavdelingen vil håndtere reduksjonen av stillingen gjennom reorganisering av Geodataenheten og naturlig avgang i løpet av 2026. Til sammen vil dette utgjøre en stilling. Det er ikke klarlagt hvordan innsparing av stillingen i 2027 skal skje. Reduksjon av bemanning gir lavere kapasitet og kan medføre lengre saksbehandlingstid og økt arbeidspress på øvrige medarbeidere.

Eiendom

Eiendom skal redusere 2 stillinger i 2026 (tilsvarende 1,64 mill. kr) og løser det ved å ikke erstatte stillinger ved naturlig avgang. Hos Bolig og Byggservice er det henholdsvis en 50 % og 100 % stilling som ikke blir erstattet. Byggservice har allerede redusert med 3 årsverk for å få driften i balanse. I tillegg blir en prosjektlederstilling i Bygg og eiendomsforvaltning ikke erstattet. Denne stillingen har et inntektskrav og nettoeffekten blir derfor redusert. Det reduseres 2,5 årsverk med en netto effekt på 1,65 mill. kr. Konsekvensen av de reduserte stillingen er lavere kapasitet og færre timer som kan leveres til de enhetene i kommunen som benytter Eiendom sine tjenester. Reduksjon av en prosjektlederstilling vil medføre økt behov for kjøp av eksterne tjenester ved gjennomføring av investeringsprosjekter.

7.4 Hovedprioriteringer

Byvekstavtalen

Arbeidet med oppfølging av byvekstavtalen er høyt prioritert. For alle tiltak som finansieres innenfor byvekstavtalen der kommunen eller fylket er tiltakshaver legges det til grunn en egenandel på 15 %. Mange av prosjektene i byvekstporteføljen vil bidra til økt trafikksikkerhet. Dette har vært og er fortsatt et viktig arbeid. Myke trafikantenes behov, da spesielt at barn og unge har trygge skoleveier, skal prioriteres. Mye av arbeidet har vært og vil i en periode være knyttet til å få på plass byggeklare prosjekter. Byvekstavtalen bidrar med finansiering og øker forutsigbarheten i planleggingen. I økonomiplanen er det satt av penger til finansiering av den lokale egenandelen, noe som bidrar til økt forutsigbarhet og fremdrift både for planlegging og gjennomføring. Digitalisering i kommunale parkeringshus og nytt prisregime er et viktig bidrag i tilretteleggingen knyttet til byvekstavtalen.

Utbyggingspolitikk

Arbeidet med ny utbyggingspolitikk er godt i gang. Utbyggingspolitikken skal følge opp nye føringer i kommuneplanens arealdel, boligsosial handlingsplan, eiendomsstrategien og vurdere de ulike virkemidlene kommunen har til rådighet. Hovedtemaene i saken vil være bruk av lovverk, reguleringsmyndighet, eierposisjon, tomtepolitikk, økonomiske- og boligpolitiske virkemidler.

Vann og avløp

Det viktigste prosjektene i året som har vært og i økonomiplanperioden vil være de store prosjektene som sikrer et robust vann- og avløpsnett som bl.a. vannforsyningen fra Lillesand, sjøledningen fra Høllen til Odderøya og alle ledningene i sentrale strøk som byttes ut.

Kommunale boliger

Våren 2025 startet arbeidet for å utrede nye alternative tomter for samlokaliserte boliger for vanskeligstilte med helseutfordringer knyttet til rus og psykisk helse. I tillegg skal det finnes plassering for 4 enheter for midlertidig botilbud. Tomtene som velges skal deretter gjennom en reguleringsprosess. By- og stedsutvikling har omdisponert ressurser og har tatt prosjektledelsen for dette arbeidet.

Områderegulering Lagmannsholmen

Å få sluttbehandlet områderegulering av Lagmannsholmen og å få startet flyttingen av containerhavna til Kongsgård/Vige er en viktig oppgave i 2026.

7.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

Noen av de viktigste oppgavene innenfor satsingsområdene er:

Attraktiv og miljøvennlig:

- Byvekstavtalen
- Utarbeide en ny utbyggingspolitikk som følger opp føringer i kommuneplanens arealdel
- Systematisk arbeid med klimagassreduksjon både i egen organisasjon, kommunen som eier og i samfunnet
- Systematisk klimatilpasnings-arbeid.
- Etablere et robust vann- og avløpsnett
- Utvikling av bydelssentrene med boliger, arbeidsplasser og tjenester

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	Antall busspassasjerer i Kristiansand ruteområde per år	13 711 218	14 259 667	15 400 440
	Personbiltransport basert på Statens vegvesens byindeks, målt i % endring	-0,6 %	0,0 %	0,0 %
Jordbruksarealer opprettholdes	Dyrka mark (daa)	25 148	25 148	25 148

Hovedmål: Kristiansand har en by- og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Boligbyggingen skjer ved fortetting og transformasjon i tilknytning til eksisterende senter og boligområder	Andel boliger som etableres i eller nær senterområdene (snitt siste 5 år)	67,0 %	80,0 %	80,0 %
	Antall boliger med mer enn 200 m til møteplass	7 062	6 950	6 850
	Antall boliger med mer enn 500 m til lokal park og nærmiljøpark	11 118	11 000	10 250

Inkluderende og mangfoldig:

- Oppfølging av boligsosial handlingsplan (herunder arbeidet med å lokalisere tomter og tilpasse boligmassen) sammen med Helse og mestring
- Bidra i områdesatsingen Kvadraturen-Eg
- Bydelsmelding og mulighetsstudie Slettheia og Tinnheia
- Tilrettelegging for friluftsliv og kyststi
- Sammen med byggebransjen utvikle gode og inkluderende boliger og møteplasser

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune med reduserte levekårsforskjeller

Delmål	Indikator	Siste måling 2025	Mål 2026	Mål 2029
Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet				
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder	Andel boliger som ligger nærmere enn 500 m fra tursti, turvei eller allment tilgjengelig grønnstruktur	95,0 %	97,0 %	100,0 %
Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Oppholdet skal som hovedregel ikke overstige 3 måneder.				

Skapende og kompetent:

- Bidra i planlegging og realisering av viktig infrastruktur herunder havn, E18/E39 og ytre ringvei
- Prioritere regulering- og byggesaker knyttet til næringsutvikling
- Utvikling av Lagmannsholmen og fokus på utvikling av Kvadraturen som en attraktiv by ved å utvikle byrommene og jobbe for å etablere nye tilbud
- Fortsette utviklingen av universitetsbyen og helsebyen Eg
- Utvikling av Agder arena

7.6 Endring betalingssatser**Vann, avløp, renovasjon og slam**

For tjenestene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og slam er årsgebyrene beregnet til å dekke 100 % av drifts- og kapitalkostnader. Beregningene er gjort etter gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Det er lagt til grunn 3,5 % lønns- og prisvekst for beregningen. Alle betalingssatser og gebyrer er oppgitt inklusiv merverdiavgift (mva).

I statsbudsjettet for 2025 ble det foreslått å endre merverdiavgiften på vann- og avløpsgebyr. Det fikk virkning fra 1. juli i 2025, så årsgebyret for 2025 for vann og avløp i avgiftshuset (vist under) inneholder 25 % mva for første halvår og 15 % mva for siste halvår. Årsgebyr og gebyrlista som ble presentert i fjorårets økonomiplanen (2025-2028) var inkludert 25 % mva. I gebyrlista i årets økonomiplan (2026-2029) er 2025 priser med 25 % mva og 2026 er med 15 % mva.

Kommunal- og distriktsdepartementet har vedtatt lengre nedbetalingstid for investeringer for vann og avløp, og endret selvkostrente. Når det investeres i anlegg og ledningsnett, nedbetales investeringene over hele forventet levetid. Endringene innebærer at nedbetalingstiden forlenges fra 40 til 80 år for ledningsnett og fra 20 til 40 år for visse anlegg innen vann- og avløpstjenesten, som renseanlegg, pumpestasjoner og høydebasseng. Renten som er lagt inn i beregning av kapitalkostnader er 3 måneders NIBOR pluss 0,7 prosentpoeng.

For vann økes abonnementsgebyret med 36 kr til 1 650 kr/år (2,25 %), og forbruksprisen for vann økes med 1,44 % til 9,67 kr pr m³. For en bolig på 120 m² blir det totale årsgebyret for vann på 3 391 kr, en økning på 62 kr (1,87 %) fra 2025.

For avløp reduseres abonnementsgebyret med 242 kr til 2 747 kr/år (-8,11 %), og forbruksprisen for avløp reduseres med -10,74 % til 17,42 kr pr m³. For en bolig på 120 m² blir det totale årsgebyret for avløp på 5 883 kr, som er en reduksjon på 618 kr (-9,50 %) fra 2025.

By- og stedsutvikling

Tilknytningsgebyr for vann og avløp er et engangsgebyr og betales etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet. Gebyret for 2026 er 11 500 kr inkl. mva (Samme netto gebyr men lavere mva). Det er andre satser for abonnenter med større vann- og avløpsmengder.

For slamrenovasjon og andre tømme gebyrer holdes netto gebyret uendret men mva er redusert fra 25 % til 15 %.

For husholdningsrenovasjon er gebyret for et normalabonnement uendret i 2026. Det tas utgangspunkt i 19 tømminger av restavfallsbeholder.

Normalgebyr for en standard bolig (120m²) priser er inkl. mva (det ikke mva på feiegebyret):

Gebyr i 2026-priser		2025	2026	2027	2028	2029
Vann	120m ² bolig	3 329	3 391	3 464	3 667	3 900
Avløp	120m ² bolig	6 501	5 883	6 126	6 440	6 606
Renovasjon	3x120L dunker	5 231	5 231	5 283	5 336	5 390
Feiing		344	356	363	363	363
Sum årsgebyr		15 405	14 862	15 235	15 806	16 259
Gebyrendring i kr i forhold til året før			2026	2027	2028	2029
Vann			62	73	203	233
Avløp			-618	242	314	166
Renovasjon			0	52	53	54
Feiing			12	7	-	-
Sum			-543	374	571	453
Gebyrendring i % i forhold til året før			2026	2027	2028	2029
Vann			1,87 %	2,14 %	5,87 %	6,35 %
Avløp			-9,50 %	4,12 %	5,13 %	2,58 %
Renovasjon			0,00 %	0,99 %	1,00 %	1,01 %
Feiing			3,49 %	1,97 %	0,00 %	0,00 %
Sum			-3,53 %	2,52 %	3,74 %	2,87 %

Graving i kommunal vei - Administrasjonsvederlag for behandling av gravearbeider

For graving i kommunal vei kan kommunen kreve et vederlag for administrasjon og kontroll av gravearbeidene (gravemeldingsgebyr). Administrasjonsvederlaget for 2026 er satt til 3 933 kr, en økning på 133 kr (+ 3,5%) fra 2025.

Graving i kommunal vei - kontrollgebyr

For graving i kommunal vei – kontrollgebyr, økes gebyret for 2026 med lønns- og prisveksten på 3,5 %. Det vil si at gebyret for 2026 blir på 1 835,16 kr. En økning fra 2025 på 62,06 kr. Gebyret er basert på reell tidsbruk.

Graving uten godkjent gravetillatelse - nytt gebyr

Gebyret etableres for å dekke kommunens kostnader i forbindelse med oppfølging, kontroll og saksbehandling i forbindelse med ulovlige gravearbeider. Det skal ikke lønne seg å la være å søke. Det

foreslås 2 ganger ordinært gebyr for å grave ulovlig. Det må i tillegg sendes søknad i etterkant som vil gi ordinært gebyr, det vil si i realiteten 3 ganger ordinært gebyr 7 899 kr ved ulovlig graving.

Parkering

Prisutviklingen for parkering har de senere årene økt mer enn den generelle prisstigningen i samfunnet. Prisene for kommunal parkering justeres derfor noe utover vanlig prisstigning, med en økning på rundt 12 %. Dette er et ledd i å styre trafikkmønstre, sikre tilgjengelighet og sirkulasjon og støtte målene i byveksttalen:

- Boligsoneparkering får en lavere prisøkning enn andre områder.
- Gateparkering i Kvadraturen får høyest pris for å sikre sirkulasjon og effektiv bruk av areal.
- Etter kl. 17 er gateparkering gratis, og det er lavere priser i kommunens åpne parkeringshus på kveldstid for å støtte bylivet.

Sommersesongen for Kongsgård bobilparkering utvides med to måneder, fra 1. mars til 31. oktober, for å møte økt etterspørsel og gi bedre tilbud til reisende i skuldersesongene.

Feiegebyret

Feiegebyret økes med 3 % fra 344 kr i 2025 til 356 kr i 2026. Økningen er henhold til pris- og lønnsvekst.

Utslippstillatelser

Gebyret dekker kommunens arbeid med behandling av søknaden, og er differensiert på størrelse (antall hus/belastningen) pr. anlegg. Det er ikke full dekning over selvkost, men selvkostgraden økes fra 40% til 80%. Sammen med prisstigning medfører dette en økning av gebyret med 26,7% fra 2025 til 2026.

Tilsyn private avløpsanlegg

Kommunen har plikt til å føre tilsyn med at private avløpsanlegg fungerer og ikke forurensrer. Gebyret skal dekke alle kostnader knyttet til tilsynet, og inkluderer mer enn besøk på anleggene. Les mer om hva gebyret dekker på kommunens nettside under private avløpsanlegg. Gebyret er differensiert på små anlegg (opp til 10 hus) og større anlegg. Beregninger viser at gebyret reduseres med 18,9 % fra 2025 til 2026. Hovedgrunnen til at gebyret reduseres er planlagt bruk av opparbeidet selvkostfond.

Tiltaksplan graving i forurenset grunn

Kommunen er myndighet, og skal sørge for at graving i forurenset grunn ikke fører til forurensning. Kommunen skal godkjenne planer ved graving i forurenset grunn og gebyret dekker behandling av tiltaksplaner, inkludert kontroll/tilsyn. Gebyret er differensiert og det skilles på vanskelighetsgrad og konsekvens for helse og miljø. Det er ikke full dekning over selvkost, men selvkostgraden økes fra 52% til 80%. Sammen med prisstigning medfører dette en økning av gebyret med 13,2% fra 2025 til 2026.

Bygg

Byggesaksgebyrene er i snitt justert med 2,9 % i henhold til konsumprisindeksen. Det innføres redusert gebyr ved store byggeprosjekter, med 50% reduksjon ved flere enn 10 boenheter.

Oppmåling

Gebyrer og betalingssatser øker mellom 10,0 % - 20 %, med høyere justering for enkelte tjenester som grensejustering, tilleggsareal, arealoverføring og klarlegging av grenser.

Det økes trinnvis reduksjon i gebyrene ved fradeling av flere tilgrensende tomter samtidig. For den fjerde til og med den niende tomten reduseres gebyret med 15%. Fra og med den tiende tomten reduseres gebyret med 40 %.

By- og stedsutvikling

De nye satsene er utarbeidet med mål om å nærme seg selvkostnivå og reflektere gebyrnivået i sammenlignbare kommuner.

Plan

Plangebyrene øker 3,5 % i samsvar med kommunal deflator.

Eiendom

Utleie av arealer til rigg i Kvadraturen med varighet lenger enn ett år samt all utleie av arealer til rigg utenfor Kvadraturen administreres av Eiendom. Parkering administrerer leie av arealer til rigg i Kvadraturen med kortere varighet enn ett år. Eiendom sine satser har tidligere ikke vært inkludert i gebyrlisten. Prisen i Kvadraturen settes på samme nivå som Parkering. For bydelssentra halveres prisen og en ytterligere halvering av prisen for arealer utenfor bydelssentra.

Småbåthavn

De kommunale småbåthavnene er organisert som et eget selvkostområde. Leie av grunnen som havnene disponerer øker i 2026, og det er derfor behov for å tilpasse betalingssatsene for å ivareta selvkostprinsippet.

Leie av båtplass i sommersesongen øker med 4,5 %.

Prisene for vinterleie på sjø og vinteropplag på land øker med 12,5 %. Prisene er i utgangspunktet på et lavt nivå og justeres basert på økte kostnader og færre vinteropplagsplasser til disposisjon på grunn av brannkrav .

Betalingssats for sommeropplag økes for å unngå at båter langtidslagres i de kommunale båthavnene, som i sommersesongen fungerer som parkeringsplasser for de som leier båtplasser.

7.7 Planoppgaver

Området har følgende planoppgaver i perioden 2026-29:

Byggegrense i 100- meters beltet (pilot)

I forbindelse med sluttbehandling av kommuneplanens arealdel vedtok bystyret et oversendelsesforslag om byggegrense i 100-meterbeltet. Resultatet av svar på oversendelsesforslaget ble vedtak om at administrasjonen skal starte arbeidet med en pilot for et avgrenset område for å avklare arbeidsomfang, ressursbruk, føringer og premisser fra offentlige myndigheter for hva som skal ligge til grunn for arbeidet med å fastsette byggegrense i 100-meterbeltet. Arbeidet med piloten er godt i gang. Det er utført arbeidsverksted med formannskapet og by- og miljøutvalget. Metodikk er utviklet og samarbeid med regionale og statlige myndigheter utført. Sak med rammer for piloten og eventuelt videre arbeid med byggegrense innenfor pilotområdet fremmes i høst.

Trafikksikkerhetsplan 2026-29

Gjeldende trafikksikkerhetsplan går ut i 2026. Planen rulleres hvert 4. år. Arbeidet starter høst 2025 og planlegges vedtatt i 2026. Planen er en temaplan med en handlingsdel med tiltak som prioriteres og som danner grunnlag for tiltak som finansieres gjennom økonomiplan. Planen inneholder også en prioritering av tiltak på fylkesveier og spilles inn til fylkets trafikksikkerhetsplan. Holdningsskapende og forebyggende arbeid er sentralt i planen.

Temaplan arkitektur

24. juni 2025 lanserte regjeringen sin *nasjonale arkitekturstrategi* "Rom for kvalitet". Ambisjonen er å bidra til fortetting med kvalitet, og øke bevisstheten rundt arkitekturens betydning i sted- og samfunnsutvikling. Som en oppfølging av denne, og kommuneplanens arealdel skal det lages en

By- og stedsutvikling

temaplan for arkitektur for Kristiansand. Temaplanen skal være kommunens verktøy for å sikre og diskutere kvalitet i by- og stedsutvikling og bidra til å formidle og styrke egenart, identitet, og mangfoldige og kulturhistoriske verdier (sentralt) i byen og (lokalt) i nabolagene/nærmiljøene. Planen skal også være et grunnlag for dialog og samarbeid med eksterne aktører, og krav i bygg- og plansaker. Både prosess og produkt har betydning for temaplanen forankring og måloppnåelse. Derfor vil arbeidet med temaplanen vektlegge dialog og medvirkning med ulike fag og eksterne aktører som bidrar i by- og stedsutvikling i Kristiansand.

Utbyggingsprogram

Utbyggingsprogrammet omhandler arealer til bolig- og næringsformål, og skal medvirke til at kommunens bolig- og næringsområder etableres og utvikles i tråd med overordnede føringer i kommuneplanen. Det legges spesielt vekt på en bærekraftig utvikling av bolig og næring i Kristiansand. Utbyggingsprogrammet er et viktig grunnlag for kommunens økonomiplan, samtidig som det fungerer som et styringsredskap for kommunen og informasjon til private parter angående status på de ulike delområdene over teknisk og sosial infrastruktur. Programmet rulleres årlig.

Naturmangfold

Forrige bystyre vedtok at de ønsker at administrasjonen utarbeider en kommunedelplan naturmangfold. Planoppgaven er ikke fullfinansiert og skyves derfor på i påvente av finansiering.

Planoppgaver som utgår:

Sykelstrategi

Det foreligger en utgått strategi for Kristiansandsregionen. Det er behov for en plan som er mer oppdatert og rettet mot Kristiansand sine behov. Etter arbeidet med byvekstavtale er kommet i gang vil administrasjonen foreslå at overordnede mål inngår i dette arbeidet og at trafikksikkerhetsplanen utvides med et kapittel som gjelder mer konkrete krav for sykkeltilrettelegging, parkering mm. Det vil derfor ikke være behov for å lage en egne sykkelstrategi.

Andre planoppgaver:

Områdereguleringer

Det arbeides med flere områdereguleringer parallelt – Lagmannsholmen, Randesund bydelssenter, Tinnheia og revisjon av områderegulering for Nodeland.

7.8 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
By- og stedsutvikling stab	144 440	48 760	22 152	22 160	22 160	22 160
Ingeniørvesenet	-85 219	-122 165	-102 405	-130 122	-157 904	-185 088
Parkvesenet	71 195	72 532	74 159	74 268	74 268	74 268
Plan og bygg	26 228	24 282	26 497	24 641	24 641	24 641
Eiendom	289 777	312 252	309 435	315 018	322 171	318 171
Klima og arealutvikling	33 661	36 918	52 778	53 769	53 461	53 461
Sum	480 083	372 579	382 616	359 733	338 797	307 613

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling reduseres med 8,5 mill. kr fra 2025 til 2026, før kompensasjon av pris- og lønnsvekst på 18,5 mill. kr.

Endringer som styrker budsjettrammen er økt bevilgning til vinterdrift med 14 mill. kr pr år. Vedlikehold Domkirkens menighetshus er lagt inn med 3,6 mill. kr som et engangsbeløp i 2026. Vedlikehold bolig øker med 1 mill. kr i 2026 og økes ytterligere med 1 mill. kr pr år i perioden. Plan og bygg får styrket sin

By- og stedsutvikling

ramme med 1 mill. kr til områdeplan for Randesund i 2026. Rutebåttilbudet i Randesund og Ny Hellesund blir styrket med 1,8 mill. kr pr år grunnet ny avtale og overgang til El-ferjer. Det er lagt inn 3,4 mill. kr til å rive to bygg som ikke lenger er i bruk og som utgjør en sikkerhetsrisiko. Det gjelder tidligere svømmehall ved Grim skole og bygget hvor tidligere Hamretun barnehage holdt til.

Endringer som reduserer rammen er reduserte energiutgifter med 12,5 mill. kr pr år. Inntektskravet/kapitalkostnadene til selvkosttjenestene vann og avløp reduseres med 6,8 mill. kr fra 2025 til 2026. Sentralisering av AFP ordningen reduserer rammen med 14,2 mill. kr årlig fra 2026.

Økt inntektskrav til Parkering med 2,8 mill. kr i 2026 som øker gradvis til 13,5 mill. kr i 2029, renter knyttet til lånene boligstiftelsen hadde 6,8 mill. kr overføres sammen med lånene til bykassa og økt inntektskrav til småbåthavner med 1 mill. kr i 2026 som øker til 2 mill. kr i 2027.

Endringer i budsjettrammen er mer utfyllende kommentert under det enkelte kommunalsjefområde.

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling er i 2026 er 382,6 mill. kr. Områdets totale driftsinntekter forventes å bli ca. 1 mrd. kr, og totale driftsutgifter forventes å bli ca. 1,4 mrd. kr.

7.9 By- og stedsutvikling stab

7.9.1 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
By- og stedsutvikling stab	144 440	48 760	22 152	22 160	22 160	22 160
Sum	144 440	48 760	22 152	22 160	22 160	22 160

Netto driftsbudsjett for Direktør Byutvikling reduseres med 27,9 mill. kr fra 2025 til 2026, før lønns- og prisvekst på 1,3 mill. kr. Hovedgrunnen til den store reduksjonen er en omorganisering, hvor Utbyggingsstaben og Prosjektstaben er flyttet til kommunalsjefområdet Klima og areal, samtidig som avtalefestet pensjon (AFP) er samlet i Økonomiområdet.

Byutviklingsdirektøren tilføres 1,8 mill. kr for å håndtere økte utgifter til rutebåt i Søgne skjærgården og Randøyane som følge av ny avtale og overgang til klimavennlige transportløsninger (el-ferje).

Byutviklingsdirektøren koordinerer det økte innsparingskravet som ble lagt inn økonomiplan 2025-2028, overføringen av avtalefestet pensjon (AFP) til området økonomi, samt avviklingen av areal og transportprosjektet (ATP). Dette dekkes inn ved lavere bemanning i hele By og stedsutvikling. Budsjettrammen for det enkelte område reduseres i takt med nedbemanningen. Dette er nærmere beskrevet under avsnittet om innsparinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	48 760	48 760	48 760	48 760
Sum Deflator	1 219	1 219	1 219	1 219
Sum Lønns- og prisjustering	85	85	85	85
Tidligere vedtatte tiltak				
Omorganisering av staber	-18 730	-18 730	-18 730	-18 730
Områdemidler Øvre Slettheia	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Reduserte reiseutgifter Areal og miljøutvalget overføres til Organisasjon	-102	-102	-102	-102
Reduserte reiseutgifter Areal- og miljøutvalget	106	106	106	106

By- og stedsutvikling

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-19 777	-19 777	-19 777	-19 777
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-1 876	-1 972	-1 972	-1 972
Vedtatte endringer	-20 350	-20 445	-20 445	-20 445
Vedtatt ramme	28 411	28 315	28 315	28 315
Nye tiltak				
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-1	-1	-1	-1
Rutebåt Ny Hellesund	1 530	1 530	1 530	1 530
Rutebåt Randøyene	270	270	270	270
Sentralisering av AFP-ordningen	-14 200	-14 200	-14 200	-14 200
Sum Nye tiltak	-12 401	-12 401	-12 401	-12 401
Nye tiltak og realendringer	-12 401	-12 401	-12 401	-12 401
Sum Rammefordeling	6 142	6 245	6 245	6 245
Interne rammeendringer	6 142	6 245	6 245	6 245
Ramme 2026-2029	22 152	22 160	22 160	22 160

Tidligere vedtatte tiltak

Omorganisering av staber

Endret budsjettramme på grunn av omorganisering. Prosjektstab og Utbyggingstab er ikke lenger staber hos Byutviklingsdirektøren. Stabene er flyttet til kommunalsjefområdet Klima og areal der rammen er økt. Byantikvarstillingen er flyttet til Plan og bygg.

Nye tiltak

Rutebåt Ny Hellesund

Økte utgifter som følge av klimavennlig transportløsning (el-ferje).

Rutebåt Randøyene

Økte utgifter som følge av klimavennlig transportløsning (el-ferje).

Sentralisering av AFP-ordningen

Fra 1. januar 2025 trådte det i kraft vesentlige endringer i Avtalefestet pensjon (AFP) for offentlig sektor. Endringene forventes å medføre en betydelig økning i kostnadene. For å gi områdene bedre forutsigbarhet i budsjett- og prognosearbeidet, belastes AFP-kostnadene sentralt.

7.9.2 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026- 29	Inntekt 2026- 29
Kommunalt bidrag byvekstavtale	38 000	5 000	5 000	5 000	9 000	24 000	0
Torridalsveien/Ringlebekkveien	2 600	0	0	0	0	0	-8 700
Sum Investeringer	40 600	5 000	5 000	5 000	9 000	24 000	-8 700

Kommunalt bidrag byvekstavtale

Bystyret har vedtatt byvekstavtale for Kristiansandsregionen. Det legges inn 5 mill. kr årlig i investeringsbudsjettet for å dekke inn de kommunale egenandelene (15 %). Beløpet er økt til 9 mill. kr i 2029 grunnet omdisponeringer som er gjort knyttet til Hagen bro.

Torridalsveien/Ringlebekkveien

Kommunen har i forbindelse med utbyggingen av to utbyggingsområder på Sødal (Kokleheia og

Ringlebekk ca. 165 boenheter), inngått utbyggingsavtale og påtatt seg ansvaret for å forskuttere og delfinansiere bygging/oppgradering av Ringlebekkveien med tilhørende VA-anlegg.

Anleggsbidragene periodiseres i henhold til fremdriften, bortsett fra ett av anleggsbidragene (8,7 mill. kr), som har utsatt innbetaling ved igangsetting, men innen utgangen av 2029 må betalingen være gjennomført. Det foreligger bankgaranti eller pant i eiendom som sikkerhet for gjenværende anleggsbidrag.

7.10 Ingeniørvesenet

7.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Ingeniørvesenet har ansvar for kommunens infrastruktur, som vei, vann, avløp, parkering og kommunens dammer. Kommunen har ansvar for ca. 1 800 km rørledninger, ca. 600 km kommunale veier og gang- og sykkelveier, ca. 22 000 veilys, 27 dammer, 5 parkeringshus og i overkant av 5 000 parkeringsplasser.

7.10.2 Hovedprioriteringer

I perioden forventes det å få ferdigstilt arbeidet med å planlegge og bygge renseløsning for avløp fra Høllen. Det er samtidig viktig å opprettholde aktivitet på utskifting av gamle rør og øke arbeidsinnsatsen for fjerning av fremmedvann (regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet, for å redusere overløpsutslipp. Der kommunen fortsatt har fellessystemer for kloakk og regnvann (overvann), må innsatsen intensiveres med å separere kloakk- og overvannsledninger, for å redusere risiko for tilbakeslag av kloakk i kjellere ved store nedbørsmengder. Dette gjelder spesielt Kvadraturen og Lund. Statsforvalteren har, i tillegg til opprydding av utslipp fra gamle renseanlegg, varslet tydelig forventninger og krav til ledningsnett i arbeidet med ny utslippstillatelse for nye Kristiansand kommune. Implementering av EUs nye avløpsdirektiv vil også legge betydelige føringer i den nye tillatelsen.

Vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil skje i perioden, mens bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand er godt i gang. Samtidig er det også i behov for å videreføre aktivitetsnivået med å bytte gamle rør, for å redusere lekkasjeandelen i det eksisterende vannledningsnett.

For vei- og parkeringsanlegg er det viktig å fortsette med å prioritere oppgradere og skifte ut gamle lysarmatur med LED, for å redusere strømforbruk og få på plass smartere lysstyring (eks. nattsinking). For de kommunale parkeringshusene må innsatsen økes både på vedlikehold, da flere av byggene har fått skader som følge av elde og slitasje, samt å få installert sprinkleranlegg for å tilfredsstille krav til brannsikring. Kostnader med å vedlikeholde og fornye bygg og anlegg har steget betydelig de siste årene. Av større investeringsprosjekter på vei forventes det at reguleringsplan for ny gang- og sykkelbro ved Haus er vedtatt og at bygging kan igangsettes i 2026.

Arbeidet med trafiksikkerhet særlig knyttet til barn og unge og trafiksikker skolevei er høyt prioritert. Hjertesoneprosjekt er vedtatt og allerede i gang på flere skoler. Dette arbeidet videreføres i perioden. I arbeid med trafiksikkerhet er det minst like viktig med holdningsskapende arbeid som fysiske trafiksikkerhetstiltak. Rullering av kommunens trafiksikkerhetsplan er påbegynt og vil behandles politisk i 2026.

7.10.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ingeniørvesenet	-85 219	-122 165	-102 405	-130 122	-157 904	-185 088
Sum	-85 219	-122 165	-102 405	-130 122	-157 904	-185 088

Netto inntektsramme, Ingeniørvesenets netto bidrag til bykassa, reduseres med 19,7 mill. kr fra 2025 til 2026 etter justering for pris og lønnsvekst. Ingeniørvesenet skal i tillegg i 2026 redusere med 2 stillinger som en del av By- og stedsutvikling sin innsparingsplan, og fremkommer som interne rammeendringer i tabellen.

I 2026 har Ingeniørvesenet en netto inntektsramme på 102 mill. kr. Rammen inneholder tjenester som blant annet drift av vei, stab, næring (bl.a. deponier) og tilsyn dammer, som har større utgifter enn inntekter. For disse økes netto budsjett med 16,2 mill. kr. Rammen for vinterbudsjettet har i mange år vært for lav i forhold til en normal vinter og reel kostnadsvekst på beredskap. Vinterbudsjettet ble økt med 10 mill. kr i 2025, og skulle så justeres ned med 5 mill. kr fra 2026. Basert på erfaringstall for en normal vinterdrift og med dagens vakt- og beredskapsavtaler reduseres budsjettet ikke, men økes med 14 mill. kr pr år i forhold til 2025. Det ligger inne en toårig bevilgning på 2 mill. kr til asfaltering av boligveier som tas ut i 2027.

Parkering og selvkosttjenestene vann og avløp har rammer der inntektene er større enn utgiftene. Ved å øke parkeringsavgiftene i gate og parkeringshus med gjennomsnittlig 12% i 2026, forventes det en merinntekt på 10,7 mill. kr i forhold til 2025. En andel av dette går til å dekke økte ordinære/faste driftsutgifter og vedlikeholdsoppgaver. Det er blant annet behov for økte vedlikeholdsmidler til eksisterende parkeringshus. Tilstandsrapporter definerer behov for utbedring av både på bæring, overflater/fukt og branntekniske krav. Netto merinntekt som tilfaller bykassa i 2026 er 2,7 mill. kr, og øker med 2,7 mill. kr i 2027, 4,4 mill. kr i 2028 og med 3,6 mill. kr i 2029. Til sammen en netto økning på 13,5 mill. kr i perioden.

Vann og avløpsgebyrene skal i tillegg til å dekke ordinære driftskostnader også dekke kapitalkostnader knyttet til investeringer. Netto inntektsramme reduseres med om lag 6,8 mill. kr fra 2025 til 2026, som hovedsakelig skyldes reduksjon i kapitalkostnader på grunn av lavere rente og økt avskrivningstid. Budsjettet og kapitalkostnadene for 2025 er beregnet med gammel avskrivningstid og selvkost rente (5års swap pluss 0,5 % påslag), mens budsjettet for 2026 er beregnet med endring i avskrivningstid og NIBOR rente (3mnd nibor pluss 0,7 % påslag). Det er ikke lagt inn økning i driftskostnader utover normal lønns- og prisvekst på 3,5 %. (Mer informasjon om gebyrene under avsnittet om betalingssatser.)

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	-122 165	-122 165	-122 165	-122 165
Sum Deflator	-3 054	-3 054	-3 054	-3 054
Sum Lønns- og prisjustering	1 269	1 269	1 269	1 269
Tidligere vedtatte tiltak				
Besparelse LED lys vei	-256	-512	-769	-769
Kapital- og indirekte kostnader vann og avløp	-19 705	-46 727	-76 066	-76 066
Parkering økt inntektskrav	0	157	157	157
Vintervedlikehold	-5 125	-5 125	-5 125	-5 125
Økt asfaltering boligveier	0	-2 050	-2 050	-2 050
Andre tiltak	-0	-0	-0	-0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-25 086	-54 258	-83 853	-83 853
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-74	-284	-284	-284

By- og stedsutvikling

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatte endringer	-26 945	-56 327	-85 922	-85 922
Vedtatt ramme	-149 111	-178 492	-208 088	-208 088
Nye tiltak				
Kapital- og indirekte kostnader vann og avløp	32 382	36 805	43 062	19 362
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-61	-61	-61	-61
Parkering	-2 793	-5 552	-9 995	-13 479
Sentralisering ERP-kostnader	-182	-182	-182	-182
Vintervedlikehold - økt budsjett	19 000	19 000	19 000	19 000
Sum Nye tiltak	48 346	50 010	51 824	24 640
Nye tiltak og realendringer	48 346	50 010	51 824	24 640
Sum Rammefordeling	-1 640	-1 640	-1 640	-1 640
Interne rammeendringer	-1 640	-1 640	-1 640	-1 640
Ramme 2026-2029	-102 405	-130 122	-157 904	-185 088

Tidligere vedtatte tiltak

Besparelse LED lys vei

Investeringsramme for utskiftning til LED tilsier at det kan spares 160 000-200 000 kWh strøm/år. Det gir en forventet årlig besparelse på 250 000 kr som akkumuleres i perioden.

Nye tiltak

Parkering

Økte betalingssetter på parkering i gate og parkeringshus gir en netto merinntekt tilfaller bykassa i 2026 på 2,7 mill. kr, som øker ytterligere med 2,7 mill. kr til 2027, 4,4 mill. kr til 2028 og med 3,6 mill. kr i 2029. Til sammen en netto økning på 13,5 mill. kr i perioden.

Sentralisering ERP-kostnader

I forbindelse med innføringen av nytt ERP-system er det kartlagt hvilke kostnader kommunen i dag har til Visma-lisenser, og hvilke av disse som faller bort fra 1. januar 2026. Samtidig er kostnadene for det nye ERP-systemet beregnet. Flere områder påvirkes. For å sikre en oversiktlig håndtering av kostnader og finansiering, foreslås det at alle kostnader i første omgang samles under Økonomi og virksomhetsstyring - sammen med finansieringen.

Vintervedlikehold - økt budsjett

Vinterdriftsbudsjettet for 2025 er på 45,9 mill. kr og ble økt med 10 mill. kr i 2025. Budsjettet skulle justeres ned med 5 mill. kr fra 2026. Basert på erfaringstall for en normal vinterdrift og med dagens vakt- og beredskapsavtaler reduseres budsjettet ikke, men økes med 14 mill. kr pr år til 60 mill. kr pr år fra 2026.

7.10.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026-29	Inntekt 2026-29
Arbeidsplan vei		5 100	5 100	5 100	5 100	20 400	0
Asfaltering		1 625	1 625	1 625	1 625	6 500	0
Brannsikring parkeringshus	10 000	1 500	3 000	3 000	1 500	9 000	0
Håndhevingsteknologi		200	200	200	200	800	0
Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggjerdialog)		10 500	7 500	7 500	7 500	33 000	0
Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)		24 000	25 000	26 000	26 000	101 000	0

By- og stedsutvikling

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026-29	Inntekt 2026-29
Ladestasjoner El-biler parkering		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Ladestasjoner kommunale biler		1 200	1 200	1 200	1 200	4 800	0
Ny bro Haus	71 000	35 000	0	0	0	35 000	-35 000
Nyanlegg parkering		400	400	400	400	1 600	0
Parkeringsautomater		400	400	400	400	1 600	0
Tilskudd større veibredder		250	250	250	250	1 000	0
Utskifting av gatelysstolper etter råtekontroll	3 400	1 700	0	0	0	1 700	0
Vei- og gatebelysning LED		6 100	6 100	6 100	6 100	24 400	0
Øvrige dammer		6 000	14 500	16 000	8 000	44 500	0
Sum Investeringer	84 400	95 975	67 275	69 775	60 275	293 300	-35 000
Selvkostinvesteringer							
Arbeidsplan avløp		86 000	88 000	91 000	94 000	359 000	0
Arbeidsplan vann		62 000	63 000	65 000	67 000	257 000	0
Bekkeveien pumpestasjon	6 000	6 000	0	0	0	6 000	0
E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen	49 000	3 000	13 000	13 000	3 000	32 000	0
Avløp							
E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Vann	29 500	10 000	2 000	2 000	2 000	16 000	0
Eg Høydebasseng	19 000	1 000	13 000	0	0	14 000	0
Hovedvannledning Korsvik-Fidjeåsen	52 700	17 000	10 000	0	0	27 000	0
Kapasitetsøkning Rosse vann	130 000	65 000	10 000	0	0	75 000	0
Kjos krysset avløp	40 000	20 000	0	0	0	20 000	0
Kjos krysset vann	20 000	5 000	0	0	0	5 000	0
Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Avløp	10 000	0	5 000	0	0	5 000	0
Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Vann	12 000	0	4 000	4 000	0	8 000	0
Lekkasje reduksjon vann	4 000	2 000	2 000	0	0	4 000	0
Lumber pumpestasjon	19 982	2 000	5 000	13 000	0	20 000	0
Mjåvann avløp	36 500	1 000	1 000	12 500	15 000	29 500	0
Odderøya renseanlegg, oppgradering	32 000	9 000	4 000	4 000	4 000	21 000	0
Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia	20 000	2 000	2 000	6 000	0	10 000	0
Oppgradering sikkerhet pumpestasjoner avløp	22 000	6 000	6 000	4 000	4 000	20 000	0
Pumpestasjon Hundebakken med pumpeutskifting	7 000	7 000	0	0	0	7 000	0
Krossen og Blørstad							
Randesund bydelssenter avløp	5 000	3 000	2 000	0	0	5 000	0
Randesund bydelssenter vann	3 000	2 000	1 000	0	0	3 000	0
Reduksjon av vannmengder i avløpsnettet	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund avløp	440 000	26 000	15 000	15 000	15 000	71 000	0
Rehabilitering av vannet i Kvadraturen	236 500	20 000	10 000	10 000	10 000	50 000	0
Renseløsning for Søgne og Songdalen	430 000	21 000	100 000	100 000	179 000	400 000	0
Reservevannforsyning øst for Topdalsfjorden	800 000	20 000	40 000	40 000	40 000	140 000	0
Slamkiosk	17 000	15 000	0	0	0	15 000	0
Sodefjed - Stangen, Avløp	15 000	0	5 000	0	0	5 000	0
Timenes pumpestasjon	3 500	3 500	0	0	0	3 500	0
Tronstad vannverk, oppgradering	2 000	1 000	1 000	0	0	2 000	0
Utskifting av pumper avløp		8 000	5 000	5 000	5 000	23 000	0
Utskifting av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann		6 700	2 700	2 700	2 700	14 800	0
Vannbehandlingsanlegg Grimevann	225 000	7 000	8 000	95 000	95 000	205 000	0
Vannkiosk	5 000	5 000	0	0	0	5 000	0
Vannledning Rosse vann/Rosedalen/Tangvall	121 400	5 000	55 000	0	0	60 000	0
Vatneli og Lauvlandmoen vannverk	2 000	1 000	0	0	0	1 000	0
Vesvann til Grasåsen vannledning	111 000	18 000	37 000	0	0	55 000	0
Østre ringvei- avløp	90 700	33 000	18 000	0	0	51 000	0
Østre Ringvei- vann	51 500	18 000	10 000	0	0	28 000	0
Sum Selvkostinvesteringer	3 088 282	522 200	542 700	487 200	540 700	2 092 800	0
Sum investeringsprosjekter	3 172 682	618 175	609 975	556 975	600 975	2 386 100	-35 000

Arbeidsplan avløp

Arbeidsplan for avløp benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av avløps- og overvannsnett. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 359 mill. kr.

Arbeidsplan vann

Arbeidsplan for vann benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av ledningsnett. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 257 mill. kr.

Arbeidsplan vei

Arbeidsplan for vei skal gå til mindre veiprosjekter som gang/sykkelveier, fortau, kryssutbedringer, busslommer, overvannsanlegg, leskur, av- og påstigningsplasser ved skoler, støyskjermingstiltak og fartsdempende tiltak. Bevilgningen går også til å dekke egenandeler til prosjekter der det gis tilskudd fra andre (Byvekstmidler, BRA-midler m.m.). Bevilgningen er på 5,1 mill. kr hvert år i perioden.

Asfaltering

Det er bevilget 1,625 mill. kr pr. år til større asfalteringsprosjekter av kommunale veier. Denne må sees i sammenheng med bevilget driftsramme for mindre asfalteringsarbeider.

Bekkeveien pumpestasjon

Bekkeveien pumpestasjon har 7 meter dyp sump og dette medfører høy risiko for personellet ved entring. Stasjonen ble etablert i 1983 og standarden på det elektriske er per i dag dårlig.

Pumpestasjonen har ikke tilfredsstillende forhold med tanke på HMS og flere komponenter er i dårlig forfatning og må byttes ut. Formålet med rehabilitering er å sikre gode driftsforhold, gode arbeidsforhold og HMS samt i størst mulig grad oppgradere stasjonen til gjeldende norm. Det er innarbeidet 6 mill. kr i 2026 til dette prosjektet.

Brannsikring parkeringshus

Det er behov for investeringsmidler i forbindelse med brannsikringstiltak i parkeringshusene.

Gjenstående arbeider gjelder Børsen, Kongens senter, Gyldengården og Slottet. Det er satt av 9 mill. kr i perioden.

E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Avløp

I forbindelse med utbygging av E18 og E39 i regi av Statens vegvesen må kommunen legge om eksisterende ledninger. Det er satt av 32 mill. kr i perioden 2026-2029.

E18-E39 samarbeidsprosjekt Statens vegvesen Vann

Som for avløp er det behov for midler til å dekke kommunens kostnader i forbindelse med utbygging av E18 og E39 i regi av Statens vegvesen. Det er satt av 16 mill. kr i perioden 2026-2029.

Eg Høydebasseng

Det er behov for tiltak på Eg høydebasseng, og det settes av 1 mill. kr i 2026 og 13 mill. kr i 2027. Dette er et eldre fjellbasseng med behov for oppgradering for å trygge god vannkvalitet og sikker vannforsyning.

Hovedvannledning Korsvik-Fidjeåsen

Prosjektet for hovedvannledning Korsvik - Fidjeåsen har blitt forsinket fordi det har tatt lengre tid å inngå avtaler med grunneierne. Det har derfor vært relativt liten aktivitet på prosjektet i 2025. Det forventes høyere aktivitet fremover og det er innarbeidet 17 mill. kr i 2026 og 10 mill. kr i 2027.

Håndhevingsteknologi

Fremtidige kontroll- og håndhevingsrutiner går i retning av billettløse ordninger via skanning av

registreringsnummer, slik at betaling og øvrige vilkår er koblet sammen via registreringsnummeret til det enkelte kjøretøy. Det parkeringstekniske utstyret må tilpasses dette. Det er lagt inn 200 000 kr pr. år i perioden.

Kapasitetsøkning Rosse vann

Rosse vannverk har i dag en vannproduksjon på ca. 370 l/s. Ledningsnettene gjennom Vågsbygd er oppgradert og fått økt kapasitet som ønskes utnyttet spesielt i en beredskapssituasjon. I tillegg ønskes det å bygge fullverdig reservevannsløsning direkte mot Søgne og Songdalen. Vannproduksjonen på Rosse vannverk bør derfor økes med ca. 100 l/s. Kostnadskalkyle for hele prosjektet er 130 mill. kr. Deler av dette er allerede finansiert i tidligere økonomiplaner. Det er innarbeidet 75 mill. kr i årene 2026-2027 for å fullfinansiere prosjektet.

Kjos krysset avløp

Statens vegvesen skal oppgradere og legge om Kjoskrysset. Det skal bl.a. etableres rundkjøring. Samtidig vil VA oppgradere og bygge ut VA-anlegg i anleggsområdet. Ledninger må flyttes på grunn av omlegging av vei og etablering av rundkjøring. Overløpsutslipp for avløp vil legges ut av Kjosbukta. Dette vil bedre forholdene i fuglereservatet. For å bedre kapasitet for videre utbygging av Vågsbygd vil 3 pumpestasjoner for avløp bli erstattet av 1 ny. Byggingen av denne pumpestasjonen skal etter planen starte mot slutten av 2026, og settes trolig i drift i 2028. Det er lagt inn 20 mill. kr i økonomiplanen i 2026.

Kjos krysset vann

Statens vegvesen skal oppgradere og legge om Kjoskrysset. Se beskrivelse under Kjoskrysset avløp. Hovedvannledningen vil få økt dimensjon. Det er innarbeidet 5 mill. kr i 2026 til prosjektet.

Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av bil- og maskinparken som Ingeniørvesenet administrerer for områdene Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog og Eiendom. Rammen for perioden er 33 mill. kr fordelt etter antatt utskiftningsbehov.

Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av biler- og maskiner for Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Idrett. Rammen for perioden er 101 mill. kr fordelt etter antatt utskiftningsbehov.

Ladestasjoner El-biler parkering

Ny parkeringslovgivning har bestemmelser om at det på parkeringsområdet skal tilbys lademulighet for ladbar motorvogn på et tilstrekkelig antall plasser. Det er innarbeidet 2 mill. kr pr. år i økonomiplanperioden.

Ladestasjoner kommunale biler

Ved utskifting til 0-utslippsbilpark (el-biler) må det tilrettelegges for lading av disse på de ulike lokasjoner. Det er innarbeidet 4,8 mill. kr i perioden 2026-2029.

Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Avløp

Det er behov for å utvikle, utbedre og oppgradere kommunal VA-infrastruktur i dette området. Det er behov for utvidelse av kommunal vannforsyning i området, da området har flere boliger. Da må samtidig kommunale avløpsanlegg utvides. Ålo og Trysnes renseanlegg er eldre anlegg og en del av prosjektet kan være å fase ut eller oppgradere disse. Dette prosjektet inngår under investeringstiltak både for vann og avløp. Prosjektet blir tilført 5 mill. kr i 2027.

Lastad med Ålo og Trysnes renseanlegg Vann

Dette investeringsprosjektet dekker kostnadene for utskifting eller oppgradering av vannledninger. Se

også prosjektet Tiltak Lastad - Ålo RA – Trysnes RA - avløp. Totalt er det lagt inn 8 mill. kr i perioden 2026-2029.

Lekkasje reduksjon vann

Den aktive innsatsen gjennom år for reduksjon av lekkasjer fra vannledningsnettet har gitt gode resultater. Det er behov for økt satsing med investering i ombygging av kummer for å kunne få plass til mengde- og trykkmålere. Del av investeringen vil benyttes til systematisk bytte av reduksjonsventiler. Investeringen vil totalt sett gi bedre grunnlag for å avdekke lekkasjer og vil samtidig gi bedre grunnlag for rett spyling av ledningsnettet. Det er totalt bevilget 4 mill. kr i økonomiplanperioden.

Lumber pumpestasjon

Ombygging og utvidelse av Lumber pumpestasjon er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kapasitet for mottak av avløp fra utbyggingsprosjekter i områdene rundt pumpestasjonen. Sjøledning fra Lumber til Odderøya for å pumpe avløpet fra Lumber pumpestasjon direkte til renseanlegget ble lagt i 2024. Denne sjøledningen vil bli satt i drift når ny pumpestasjon driftsettes. Det er satt av 20 mill. kr til prosjektet i økonomiplanperioden.

Mjåvann avløp

Avløpsanleggene på Mjåvann industriområde må oppgraderes for å sikre videre utbygging av næringsområdet. Hva som skal utføres er under planlegging. Det er satt av 29,5 mill. kr i perioden.

Ny bro Haus

Ny gang- og sykkelbro ved Haus er kalkulert til 71 mill. kr. Kommunen mangler 19 mill. kr for å fullfinansiere byggingen og har fremmet ønske om at restbehovet dekkes fra byveksttalen. Reguleringsplan for ny trase for bro er under behandling og planlagt vedtatt i løpet av 2025 og med oppstart av bygging i 2026. Antatt byggetid er ca. 1 år.

Nyanlegg parkering

Løpende bevilgning på 400 000 kr pr år for tilpasninger og krav knyttet til ny parkeringslovgivning.

Odderøya renseanlegg, oppgradering

Prosjektet har i tidligere økonomiplan fått vedtatt investeringsmidler for 2026 og 2027. Det er behov for å øke investeringene i 2026, og forlenge prosjektet hele økonomiplanperioden. I 2026 er det behov for å bytte ut lysarmatur i den eldre delen av anlegget. Dette ble ikke gjort i forbindelse med utbyggingen. Denne skal byttes ut med energibesparende LED. Det er behov for å installere en oljeutskiller ved verksted i anlegget. Disse er behov ut over den eksisterende bevilgningen. Bevilgningen utvides til 2028 og 2029 da det er behov for flere oppgraderinger av anlegget for å forberede for neste utbygging for nitrogen-rensing. Det er lagt inn totalt 21 mill. kr i økonomiplanperioden.

Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia

I forbindelse med videre utbygging av Ausvigheia, Nordalsheia og Kjellandsheia må hovedavløpsanleggene på ledningsstrekket fra områdene og til Høllen renseanlegg oppgraderes. Det er bevilget 10 mill. kr i perioden til prosjektet.

Oppgradering sikkerhet pumpestasjoner avløp

Flere av de eldre pumpestasjonene har behov for å bli oppgradert iht. fallsikring og sikkerhet for elektroinstallasjoner. Disse pumpestasjonene tilfredsstiller ikke dagens krav til HMS og det er derfor satt av 20 mill. kr til dette i økonomiplanperioden.

Parkeringsautomater

Prosjektet gjelder ombygging og tilpasninger av betalingsløsningene slik at disse er universelt utformet i

henhold til lovverket. Samtidig tilrettelegges det for digitalisering og billettløs parkering. Det er bevilget totalt 1,6 mill. kr i perioden.

Pumpestasjon Hundebakken med pumpeutskifting Krossen og Blørstad

For å transportere mer vann gjennom vannledningsnett i Vågsbygd er det nødvendig å etablere ny pumpestasjon i Hundebakken. Samtidig skiftes det ut pumper på Krossen og i Blørstad. Det er innarbeidet 7 mill. kr i 2026 til prosjektet.

Randesund bydelssenter avløp

I forbindelse med utvikling og utbygging av Randesund bydelssenter må kommunen oppgradere og bygge ut deler av spillvannssystemene. Det er satt av 5 mill. kr til dette prosjektet.

Randesund bydelssenter vann

I forbindelse med utvikling og utbygging av Randesund bydelssenter må kommunen oppgradere og bygge ut deler av vannforsyningsnett. Prosjektet er bevilget 3 mill. kr i perioden.

Reduksjon av vannmengder i avløpsnett

Det skal investeres systematisk for å redusere innlekk av fremmedvann til ledningsnett. Dette ved kum-renovering, installasjon av overløpsmålere (mengdemålere) og andre investeringstiltak. Det er innarbeidet totalt 20 mill. kr i perioden 2026-2029.

Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund avløp

Avløpsnett i Kvadraturen og på Lund rehabiliteres og samtidig skiftes også normalt vannledningen i samme trase. Arbeidet har vært utført gjennom flere del-prosjekter over mange år. Prosjektene har fått økte kostnader grunnet bl.a. kompleksitet, økt anleggstid, og uforutsette utfordringer. Det er behov for 11 mill. kr ekstra i 2026, i tillegg til den årlige summen på 15 mill. kr som er vedtatt i tidligere økonomiplaner. Det er lagt inn totalt 71 mill. kr i økonomiplanperioden 2026-2029.

Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen

Avløpsnett i Kvadraturen skal rehabiliteres og samtidig skiftes også normalt vannledningen i samme trase. Det er innarbeidet 50 mill. kr i økonomiplanperioden.

Renseløsning for Søgne og Songdalen

Det skal etableres ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er totalt innarbeidet 400 mill. kr i økonomiplanen 2026-2029. Kommunen har utredet løsning for å erstatte dagens renseanlegg med pumpestasjon i Høllen. Derfra skal avløpet pumpes via sjøledning til Bredalsholmen og videre til Odderøya renseanlegg. I løpet av 2026 vil prosjektet gå over i detaljprosjektering og utførelse. Ny pumpestasjon og sjøledning skal etter planen settes i drift i løpet av 2029.

Reservevannforsyning øst for Topdalsfjorden

Kalkyle for ledningsprosjektet fra nytt vannverk i Lillesand til Sørlandsparken er ca. 800 mill. kr. Dette estimatet er forbundet med noe usikkerhet da størsteparten er til etablering av nytt vannverk på Grimevann som ikke er prosjektert enda, men under prosjektering. Det er innarbeidet 140 mill. kr i perioden 2026-2029. I 2024/2025 ble det lagt omtrent 4000 m ledning, men resten er nå utsatt grunnet krav om regulering. Trolig vil det ikke være ferdig regulert for et godt stykke ut i 2026, vi har da planene klare for å lyse ut neste deletappe.

Slamkiosk

Det er behov for å etablere en slamkiosk for leveranse av septikslam. I dag må septikslam kjøres til Odderøya renseanlegg. Ved å etablere et eget mottak for dette på annen plass i kommunen, vil man få ned kjøreavstanden og miljøbelastningen fra flere av septik-leveransene, da flere av disse vil få kortere avstand til leveringspunkt. Det er bevilget 15 mill. kr til prosjektet i 2026.

Sodefjed - Stangenes, Avløp

Det er innarbeidet 5 mill. kr i perioden til tiltak for å forbedre avløpssituasjonen i området mellom Sodefjed og Stangenes.

Tilskudd større veibredder

Prosjektet må sees i sammenheng med kommunens utbyggingsprogram. Etter vedtatte retningslinjer skal kommunen dekke kostnader med veier ut over 6 m bredde i boligområdene. I tråd med foregående periode er det satt av 250 000 kr pr år.

Timenes pumpestasjon

Timenes pumpestasjon har behov for en betydelig oppgradering av nødvolum, samlestock og det elektriske. Dette er en kritisk pumpestasjon ettersom overløpet går til bekk. Formålet med rehabilitering er å sikre gode driftsforhold, gode arbeidsforhold og HMS. Prosjektet er bevilget 3,5 mill. kr i 2026.

Tronstadvann vannverk, oppgradering

Tronstadvann vannverk har behov for oppgradering av noe utstyr da dette har hatt lang driftstid. Eldre lysarmatur i deler av anlegget må byttes med energisparende LED-belysning. Det elektriske knyttet til UV-anlegget (desinfisering) må byttes ut etter 20 års driftstid. Lagertankene for jernklorid må byttes. Det er behov for en egen silo for marmor slik at doseringen kan gjøres jevnere og dermed sikre stabil og god vannkvalitet. Det er satt av 2 mill. kr i perioden til dette prosjektet.

Utskifting av gatelystolper etter råtekontroll

Det er utført råtekontroll på kommunens tremaster som har avdekket behov for utbygging av ca. 10 % av mastene. Ca. 120 master er så dårlig at de har kabelforbud/må byttes umiddelbart. Utbedringskostnad er 3,4 mill. kr. Det ble bevilget 1,7 mill. kr i 2025 og i 2026.

Utskiftning av pumper avløp

Pumpene har en gjennomsnittlig levetid på ca. 10 år og det er jevnlig behov for utskifting. Det er satt av 23 mill. kr i perioden.

Utskiftning av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann

Kommunens høydebassenger krever oppgradering for å tilfredsstille krav til tetthet og sikkerhet. Antall pumpestasjoner og høydebasseng har økt i omfang. Årlig behov er 2,7 mill. kr, men i 2026 er det satt av 6,7 mill. kr.

Vannbehandlingsanlegg Grimevann

For å dekke fremtidens behov for drikkevann i Kristiansand kommune, samt sikre reservevannforsyning ved utfall av et av vannverkene på vestsiden av byen, eller brudd på vannledningene under Topdalsfjorden, må det bygges et nytt vannverk ved Grimevann. Vannverket skal bygges i samarbeid med Lillesand kommune. Det er innarbeidet totalt 205 mill. kr i økonomiplanperioden.

Vannkiosk

I tilknytning til prosjekt med etablering av slamkiosk, se over, er det planlagt å samtidig etablere vannkiosk, som septikbiler, spylebiler, feiebiler og andre kan fylle på vann etter behov. Etablering av vannkiosk har en kostnad på 5 mill. kr.

Vannledning Rossevang/Rosedalen/Tangvall

Før kommunesammenslåingen hadde Søgne kommune og Songdalen kommune et samarbeidsprosjekt om å sikre alternativ/tosidig vannforsyning for hverandre. Dette er videreutviklet til å bli erstattet med en ny vannledning fra Rossevang vannverk til Tangvall. Det er innarbeidet 60 mill. kr til dette prosjektet i perioden.

Vatneli og Lauvslandmoen vannverk

Vatneli (Kilen) og Lauvslandsmoen (Finsland) vannverk er to mindre vannbehandlingsanlegg i Songdalen. Det er behov for oppgradering og delvis ombygging av disse vannbehandlingsanleggene. Dette for å sikre god kvalitet på drikkevannet som produseres og for å øke sikkerheten for prosessen. Dette er anlegg hvor kilden er grunnvann. Det er bevilget 1 mill. kr i 2026.

Vei- og gatebelysning LED

Arbeidsplan veilys benyttes til anlegg langs veier og gang- og sykkelveier som mangler belysning, fortetting av lyspunkter på veier med mangelfull belysning, utskifting av nedslitte belysningsanlegg og sanering av luftstrekk. Økt utskifting til LED-armatur vil gi lavere energiforbruk og lenger levetid på lyskildene. Det prioriteres å skifte ut de armaturer som ikke samtidig krever etablering av strømskap eller andre store ombyggingskostnader. Det årlige beløpet er 6,1 mill. kr pr år.

Vesvann til Grasåsen vannledning

For å koble sammen nettet i Sørlandsparken og på Tveit/Kjevik via Vesvann, er det behov for ny vannledning fra nytt vannbasseng på Grasåsen til Vesvann vannverk. Sammenkoblingen vil gi tilgang til et betydelig reservevolum mot Tveit/Kjevik ved f.eks. ledningsbrudd ved Hamresanden. Det er bevilget 55 mill. kr i økonomiplanperioden for å fullfinansiere prosjektet.

Østre ringvei- avløp

Dette er en videreføring av prosjektene som de senere år er gjennomført i forbindelse med utbygging av Marviksletta. Det er behov for rehabilitering eller oppgradering av ledningsanleggene i Østre Ringvei og tilstøtende områder. Det er satt av totalt 51 mill. kr i perioden.

Østre Ringvei- vann

Dette er en videreføring av prosjektene som de senere år er gjennomført i forbindelse med utbygging av Marviksletta. Det er behov for rehabilitering eller oppgradering av ledningsanleggene i Østre Ringvei og tilstøtende områder. Det er satt av totalt 28 mill. kr i perioden.

Øvrige dammer

Kristiansand kommune har 24 dammer underlagt NVE-tilsyn, samt en del dammer som vil komme under NVE-tilsyn ved nærmere gjennomgang. De fleste av dammene tilfredsstiller ikke NVE's krav, og flere har betydelige lekkasjer. Det er også tatt hensyn til utbedringer av sykehusdammene i økonomiplan perioden. Totalt ca. 26,5 mill. kr, der det må lages en avtale med Agder fylkeskommune på fordeling av kostnadene. Flomberegninger må være godkjent før teknisk plan kan sendes inn til godkjenning hos NVE. Dette er prosesser som tar tid, så behov for investeringsmidler er skjøvet på i tid. Behovet er vurdert til 6 mill. kr i 2026, 14,5 mill. kr i 2027, 16 mill. kr i 2028 og 8 mill. kr i 2029. Totalt 44,5 mill. kr.

7.11 Parkvesenet

7.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Parkvesenet har ansvar for forvaltning og drift av friområder, parker, byrom, lekeplasser, miljøbyprosjekter, gravplassdrift, naturforvaltning, skolehager, urbant landbruk, samt tradisjonelt landbruk og skogbruk. I tillegg utfører Parkvesenet vedlikehold av uteområdene rundt formålsbygg, rabatter for Ingeniørvesenet samt lekeplasskontroll for skoler og barnehager.

Parkvesenet er en aktiv deltaker i utviklingen av kommunen og har høy fagkompetanse på uterom, byliv, byrom og øvrig byutvikling. Derfor anses det som viktig at Parkvesenet til enhver tid er engasjert i de kreative prosesser og planer som er på gang, og som viser muligheter for utvikling av byrom og steder.

7.11.2 Hovedprioriteringer

Vedtatte innsparingstiltak

Parkvesenet skal redusere med 1 årsverk tilsvarende 800 000 kr i perioden, i tillegg ble 1 årsverk redusert i 2025. Årsverkene reduseres ved naturlig avgang eller ved at beløpet dekkes ved bruk av midler fra vakante stillinger. Resterende reduksjoner gjøres etter drøftinger internt i organisasjon. Et alternativ kan være å slutte med enkeltoppgaver, eksempelvis endring av rutiner for søppelhåndtering i friområder. En reduksjon av antall lekeområder vil også kunne gi en besparelse ved at det blir færre anlegg å vedlikeholde.

Driftsmidler til nyanlegg

Parkvesenets utfordringsbilde er, som også påpekt tidligere år, hovedsakelig vedvarende økning av porteføljen, uten at driftsmidler automatisk innarbeides i økonomiplan (bl.a i forbindelse med alle utbyggingsområder). Kommuneplanens bestemmelser gir føringer på at alle arealer som er tilrettelagt for fellesskapet for opphold/lek skal overføres vederlagsfritt og driftes av kommunen. Enkelte av anleggene som overtas er svært store og kostnadskrevende, eksempelvis Kanalbyen og Lumber. Dette vil på sikt gi et stort etterslep på vedlikehold. Overtatte anlegg som mangler driftsmidler pr idag utgjør 4,12 mill. kr årlig. Manglende driftsmidler kommer i tillegg til innsparingstiltak.

Opparbeidelse av nyanlegg i kommunal regi

I perioden vil det være behov for å ha stort fokus på å få gjennomført flere nyanlegg i kommunal regi og oppgradering av eksisterende anlegg. Mange av anleggene er del av kommunens ansvar i forbindelse med gjennomføring av reguleringsplaner med tilhørende utbyggingsavtaler. Eksempler på dette er bydelspark i Vågsbygd, Nybyen og nytt skateanlegg Kjølita. I tillegg skal det gjennomføres flere anlegg som finansieres av Bydelsfondet investering. På vegne av Kirkeverge vil det i 2026 bli gjennomført en utvidelse av Voie gravplass.

7.11.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Parkvesenet	71 195	72 532	74 159	74 268	74 268	74 268
Sum	71 195	72 532	74 159	74 268	74 268	74 268

Parkvesenets netto budsjettramme reduseres med 1,2 mill. kr fra 2025 til 2026, før pris- og lønnsvekst på 2,8 mill. kr. Naturfondet økes med 262 500 kr. I 1. Tertial 2025 reduserte Parkvesenet 1 stilling tilsvarende 820 000 kr. I 2026 er rammen ytterligere redusert med 1 stilling 820 000 kr. Det er også en reduksjon på 30 000 kr for redusert arbeidsgiveravgift mobiltelefoni.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	72 532	72 532	72 532	72 532
Sum Deflator	1 813	1 813	1 813	1 813
Sum Lønns- og prisjustering	1 021	1 021	1 021	1 021
Tidligere vedtatte tiltak				
Naturfondet	512	769	769	769
Andre tiltak	424	582	582	582
Sum Tidligere vedtatte tiltak	937	1 351	1 351	1 351
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-474	-779	-779	-779
Vedtatte endringer	3 298	3 406	3 406	3 406
Vedtatt ramme	75 829	75 938	75 938	75 938
Nye tiltak				

By- og stedsutvikling

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-30	-30	-30	-30
Sum Nye tiltak	-30	-30	-30	-30
Nye tiltak og realendringer	-30	-30	-30	-30
Sum Rammefordeling	-1 640	-1 640	-1 640	-1 640
Interne rammeendringer	-1 640	-1 640	-1 640	-1 640
Ramme 2026-2029	74 159	74 268	74 268	74 268

Tidligere vedtatte tiltak

Naturfondet

Ved innføring av naturregnskap og -budsjett som styringsverktøy ber bystyret kommunedirektøren opprette et fond som skal gå til naturrestaureringsprosjekter. Miljøorganisasjoner, næringsliv, kommuner og fylkeskommunen inviteres til et samarbeid om finansiering. I påvente av opprettelsen av et fond skal det gjennomføres pilotprosjekter i Kristiansand kommune med sikte på å øke naturverdier i områder og utløse midler fra andre aktører enn kommunen for å sikre riktig ivaretagelse av de konkrete områdene. Det er en rammeøkning fra 2025 til 2026 med 262 500 kr.

7.11.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026-29	Inntekt 2026-29
Arbeidsplan friluftsliv park		250	250	250	250	1 000	0
Arbeidsplan nærmiljø park		700	700	700	700	2 800	0
Bydelspark Vågsbygd	11 470	0	0	2 000	3 000	5 000	0
Egenandel Skjærgårdspark Vest		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Forebyggende tiltak, små stygge steder		100	100	100	100	400	0
Grønn skolegård park		200	200	200	200	800	0
Nybyen Aktivitetspark	15 305	0	0	2 000	3 000	5 000	0
Sum Investeringer	26 775	2 250	2 250	6 250	8 250	19 000	0

Arbeidsplan friluftsliv park

Bevilgningen er på 250 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene er både nye anlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Arbeidsplan nærmiljø park

Bevilgningen er på 700 000 kr pr. år i perioden. Parkvesenet bruker beløpet på rehabilitering av lekeplasser, grønnstruktur, nærmiljøparker og parker. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Bydelspark Vågsbygd

Det er flere rekkefølgekrav og utbyggingsavtaler som skal gå til oppgradering av bydelspark Vågsbygd. Byggetrinn 1 og 2 er ferdigstilt og tatt i bruk i forbindelse med åpningen av Vågsbygd skole. Prosjektering av byggetrinn 3 og 4 er ferdig. Det forventes byggestart tidligst våren 2027. Fullfinansiering av opparbeidelsen er ikke bevilget. Endelig finansiering vil først være på plass når alle utbyggingsavtaler er ferdigforhandlet. Tidligere kommunale bevilgning på 2 mill. kr er skjøvet til 2028 og det er lagt inn 3 mill. kr i 2029.

Egenandel Skjærgårdspark Vest

Det er bevilget 500 000 kr årlig til investering og oppgradering av skjærgårdsparken vest i perioden.

Tiltakene er både nyanlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk.

Forebyggende tiltak, små stygge steder

Prosjektets formål er å aktivisere skolene til å ta ansvar for å registrere og ruste opp «små stygge steder» langs skoleveien, i boligområder og langs kommunale veier. Det er bevilget 100 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk.

Grønn skolegård park

Prosjektet grønn skolegård gjennomføres i samarbeid med skole. Det er bevilget 200 000 kr pr. år i perioden. Prioriteringer skjer i et samarbeid mellom Oppvekst og Parkvesenet. Den kommunale rammen kan brukes som egenandel når det søkes om spillemidler.

Nybyen Aktivitetspark

Nybyen skal være hele nordre Kvadraturen sin nærmiljøpark. Dagens park er preget av slitasje, dårlig belysning og manglende vedlikehold.

Det ligger rekkefølgekrav til oppgradering av kvartalslekeplassen i parken i flere nærliggende reguleringsplaner. Det er utarbeidet et skisseprosjekt, som grunnlag for ønsket oppgradering av kvartalslekeplassen med flere funksjoner som gir større appell til flere brukergrupper. Opparbeidelse kan foregå i etapper.

Ombygging og renovering av Tordenskjoldsgate skole er planlagt ferdigstilt høsten 2028. Skolen forutsetter bruk av ballbane og deler av parken. Skateanlegg i parken er besluttet flyttet til Kjøita. Eksisterende anlegg vil bestå inntil nytt anlegg er realisert, dvs. tidligst høsten 2026.

Prosjektet har fått en bevilgning på 5 mill. kr i 2024 og 2 mill. kr til prosjektet i 2025. Prosjektet får ytterligere 2 mill. kr i 2028, og det er lagt inn en ny kommunal bevilgning i 2029 på 3 mill. kr.

7.12 Plan og bygg

7.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Plan og bygg har 78 ansatte fordelt på tre enheter. Kommunalsjefområdet forvalter flere lovverk, men majoriteten av sakene behandles etter plan- og bygningsloven, matrikkellova og eiendomsskattelova.

Kommunalsjefområdet omfatter også geodata, eiendomsdanning og forvaltningsansvar for kommunens kart- og planarkiv. Kommunalsjefområdet innstiller sine saker til Areal- og miljøutvalget, som har vedtaksmyndighet i byggesaker og innstillingsmyndighet overfor bystyret i plansaker.

7.12.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for Plan og bygg er at saksbehandlingssystemet Plan og Build skal fungere for alle fagenheter i kommunalområdet. Deretter vil systemet rulles ut i hele området for by- og stedsutvikling. Plan og bygg skal også fortsatt ha fokus på videreutvikling og forbedring av informasjon til og fra innbyggerne. Kommunalområdet vil fortsette arbeidet med forskningsprosjektet Kart AI, som har som mål å heve kvaliteten i matrikkelen ved hjelp av automatisering og innbyggerinvolvering.

7.12.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Plan og bygg	26 228	24 282	26 497	24 641	24 641	24 641
Sum	26 228	24 282	26 497	24 641	24 641	24 641

By- og stedsutvikling

Netto driftsbudsjett for Plan og bygg økes med 1 mill. kr fra 2025 til 2026 før pris- og lønnsvekst på 1,2 mill. kr. Innsparingskravet øker i 2026 med 22 000 kr sammenlignet med 2025. I tillegg skal Plan og bygg i 2026 redusere med 1 stilling som en del av By- og stedsutvikling sin innsparingsplan, det fremkommer som interne rammeendringer i tabellen.

Plan og bygg er tilført 1,9 mill. kr. som følge av omorganisering (flytting av byantikvarstillingen). Engangsbevilgning til områderegulering for Lagmannsholmen på 1 mill. kr i 2025 tas ut 2026. I 2026 er det lagt inn 1 mill. kr til områderegulering for Randesund bydelssenter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	24 282	24 282	24 282	24 282
Sum Deflator	607	607	607	607
Sum Lønns- og prisjustering	565	565	565	565
Tidligere vedtatte tiltak				
Lagmannsholmen - områderegulering	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Omorganisering av staber	1 913	1 913	1 913	1 913
Randesund bydelssenter - områderegulering	1 025	0	0	0
Andre tiltak	-2	-2	-2	-2
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 911	886	886	886
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-22	-32	-32	-32
Vedtatte endringer	3 061	2 026	2 026	2 026
Vedtatt ramme	27 343	26 307	26 307	26 307
Nye tiltak				
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-26	-26	-26	-26
Sum Nye tiltak	-26	-26	-26	-26
Nye tiltak og realendringer	-26	-26	-26	-26
Sum Rammefordeling	-820	-1 640	-1 640	-1 640
Interne rammeendringer	-820	-1 640	-1 640	-1 640
Ramme 2026-2029	26 497	24 641	24 641	24 641

Tidligere vedtatte tiltak

Omorganisering av staber

Endret budsjettamme på grunn av omorganisering. Prosjektstab og Utbyggingstab er ikke lenger staber hos Byutviklingsdirektøren. Stabene er flyttet til kommunalsjefområdet Klima og areal der rammen er økt. Byantikvarstillingen er flyttet til Plan og bygg.

Randesund bydelssenter - områderegulering

Det er bevilget 1 mill. kr til områdeplan Randesund i 2026.

7.12.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026-29	Inntekt 2026-29
Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)		500	500	500	500	2 000	0
Skråfoto		0	1 250	0	1 250	2 500	0
Sum Investeringer	0	500	1 750	500	1 750	4 500	0

Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)

Prosjektet dekker løpende oppgradering av digitalt kartverk, samt systematisk utskifting av teknisk utstyr. Det er lagt inn 500 000 kr pr. år i perioden.

Skråfoto

Det er avsatt 1,25 mill. kr hvert andre år framover for å oppdatere skråbildekartet for kommunen. Skråbildekart er et nyttig verktøy i arbeidet med eiendomsskatt, byggesaker, eiendomsdeling og annen saksbehandling innenfor området By- og stedsutvikling.

7.13 Eiendom

7.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Eiendom har 333 ansatte pr. september 2025 og er inndelt i 3 hovedansvarsområder:

Boligenheten har ansvar for å fremskaffe utleieboliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Alle boliger tildeles av Helse og mestrings etter søknad om kommunal bolig. Boligenheten står for vedlikehold og drift av boligene inkludert tekniske anlegg, samt sørger for kontraktskriving og forventningsavklaring med beboerne før innflytting.

De to kommunale boligstiftelsene ble opphevet med virkning fra mars 2025 og om lag 860 boliger, som tidligere var eid av boligstiftelsene, ble overført til kommunen. Boligenheten har i dag om lag 2 100 kommunale utleieboliger i sin portefølje.

Byggservice er en produksjonsenhet med både byggdrift og renhold innenfor ansvarsområdet. Tjenester som byggdrift, teknisk drift, håndverkstjenester og renhold leveres til eget kommunalsjefområde og til øvrige tjenesteområder i kommunen. Byggservice har også ansvar for energioppfølging og energistyring av kommunens formålsbygg, inkludert gjennomføring av ENØK tiltak for å redusere energibruken i kommunale bygg.

Bygg og eiendomsforvaltning er inndelt i 5 underområder:

- Prosjekt med ansvar for prosjektledelse og byggeledelse av kommunens byggeprosjekter.
- Forvaltning med ansvar for drift- og vedlikeholdsoppfølging av kommunens eksisterende bygg.
- Småbåt med ansvar for alle kommunale småbåthavner.
- Vakt og sikkerhet (innbrudds- og heisalarmer, kameraovervåking, m.m.) i kommunens formålsbygg.
- Tilfluktsrom og oppfølging mot sivilforsvarstjenesten.

7.13.2 Hovedprioriteringer

Videreutviklingen av kommunens forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdssystem (FDV) er avgjørende for å sikre en effektiv drift og god forvaltning av kommunens eiendomsmasse. Dette er viktig for hele kommunalsjefområdet. Samtidig er det en prioritert oppgave å styrke arbeidet med å utvikle en felles kultur – både internt i enhetene og på tvers av enhetene i Eiendom.

Bystyret vedtok boligsosial handlingsplan i juni 2024, og i februar 2025 fattet Lotteri- og stiftelsestilsynet vedtak om opphevelse av de to kommunale boligstiftelsene i Kristiansand. Eiendom vil prioritere arbeidet med å følge opp tiltak som er vedtatt i boligsosial handlingsplan. Det vil særlig være fokus på kartlegging av boligmassen og utarbeide planer for hvordan denne bedre kan tilpasses dagens behov. By- og stedsutvikling har omdisponert ressurser for å få fortgang i dette arbeidet. En del av dette arbeidet inkluderer utredning av nye alternative tomter for samlokaliserte boliger for vanskeligstilte med helseutfordringer knyttet til rus og psykisk helse.

Eiendom skal følge opp revisjonens anbefalinger i deres forvaltningsrevisjonsrapport om Eiendomsforvaltning i Kristiansand kommune, blant annet med å utarbeide vedlikeholdsplaner.

Utarbeidelse av vedlikeholdsplaner skal baseres på en fullverdig levetidskostnadsberegning, enten fra byggeprosjektet eller fra nøkkeltall. Hovedelementer i bygget og tekniske anlegg angis i FDV-systemet med relevante kostnader og frekvenser for ulike drift-, vedlikehold- og utskiftingstiltak, alt for å ivareta målsatt tilstandsgrad og garantier.

Det registreres tilstandsgrader for formålsbyggene ved å sette tilstandsgrad på de enkelte bygningsdeler. Det gir en vektet tilstandsgrad for bygget samlet, som også rapporteres inn i ASSS-nettverket, som består av de 12 største kommunene i Norge. Siste rapportering viser at Kristiansand kommunen har en tilstandsgrad for skolebygg som er under snittet i nettverket, mens tilstandsgraden for omsorgsbygg ligger noe over snittet når en sammenligner med de andre kommunene i ASSS. I tillegg registreres egnethet med hensyn på universell utforming og byggets generelle egnethetsgrad for det formål det er tiltenkt.

Dette gir ett godt grunnlag for prioritering av tiltakene, i tillegg til å belyse det langsiktige kostnadsbehovet med hensyn til vedlikehold og utskifting. Ved jevnlig tilstandsvurderinger for de enkelte bygg og porteføljer vil man sikre kontinuerlig oppdatering av vedlikeholdsplanen og eventuelt omprioritere tiltak som følge av dette.

7.13.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eiendom	289 777	312 252	309 435	315 018	322 171	318 171
Sum	289 777	312 252	309 435	315 018	322 171	318 171

Netto driftsbudsjett for Eiendom reduseres fra 2025 til 2026 med 16,3 mill. kr før pris- og lønnsvekst på 13,4 mill. kr. Det samlede innsparingskravet i 2026 er 316 000 kr sammenlignet med 2025. Eiendom skal i tillegg i 2026 redusere med 2 stillinger som en del av By- og stedsutvikling sin innsparingsplan, og fremkommer som interne rammeendringer i tabellen.

Netto driftsbudsjett for Eiendom i 2026 er 309,4 mill. kr som er finansiert av bykassa. Kommunalsjefområdet er i tillegg finansiert med leieinntekter fra kommunale utleieboliger, øvrige utleiebygg, utleie av grunn og arealer, utleie av båtplasser og salg av tjenester til andre områder. Totalt forventes driftsinntektene å utgjøre i overkant av 300 mill. kr slik at brutto driftsutgifter for Eiendom overstiger 615 mill. kr i 2026.

I rammen er det lagt inn midler til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid. For kommunale utleieboliger justeres både inntektssiden og utgiftssiden i takt med endring i boligmassen.

Det er behov for å styrke vedlikeholdet av kommunale boliger. Bystyret av vedtatt en opptrappingsplan hvor vedlikeholdet øker med 1 mill. kr hvert år. Denne satsingen fortsetter, og kommunedirektøren foreslår derfor å øke bevilgningen ytterligere med 1 mill. kr i 2029. For å sikre at boliger med lange leieforhold i habiliteringsboliger blir prioritert i vedlikeholdsarbeidet har bystyret bestemt at 10 mill. kr av den samlede vedlikeholdsrammen til kommunale boliger skal forbeholdes boliger for habilitering.

Bystyret vedtok ved forrige rullering at det skal gjøres nødvendige vedlikeholdstiltak av Domkirkens menighetshus. Det er bevilget 3,59 mill. kr til dette formålet i 2026.

By- og stedsutvikling

De siste årene har vært preget av store svingninger i energiprisene, noe som har gjort det utfordrende å utarbeide et presist budsjett. Prisene har nå stabilisert seg noe, og er på et lavere nivå enn det var i 2022 og 2023, da prisene var særlig høye. Prognosene for 2026 tilsier at energibudsjettet for kommunens formålsbygg kan reduseres i forhold til vedtatt økonomiplan. Samlet er rammen redusert med 12,2 mill. kr. Det skyldes både forventning om lavere priser, samt lavere forbruk som en konsekvens av at det pågår prosjekter hvor det installeres solceller på taket av kommunale bygg, utskifting av pelletsanlegg til mer energieffektiv løsning og utskifting til LED lys på idrettsanlegg.

De kommunale boligstiftelsene ble opphevet i 2025. Kommunen overtok som følge av det de langsiktige lånene i Husbanken fra stiftelsene. Eiendom ved Boligenheten har i praksis betalt renter og avdrag på lånene gjennom leien som er betalt til stiftelsene. Lånene overtas nå av bykassa og det gjøres en rammejustering mot Eiendom på 6,8 mill. kr som tilsvarer kommunens utgifter til renter og avdrag. Forsikringspremie for kommunens eiendommer er sentralisert hos Organisasjon og teknologi. Det overføres 2,8 mill. kr fra Eiendom til Organisasjon og teknologi som utgjør forsikringspremien for boligene som kommunen har overtatt fra stiftelsene. Netto frigjøres 18 mill. kr som en konsekvens av opphevelsen av stiftelsene. Dette brukes til å styrke vedlikeholdet av de kommunale boligene.

Kommunedirektøren foreslår at det bevilges midler til å rive to bygg som ikke lenger er i bruk og som utgjør en sikkerhetsrisiko. Det gjelder tidligere svømmehall ved Grim skole og bygget hvor tidligere Hamretun barnehage holdt til. Rivekostnadene er beregnet til 3,4 mill. kr. Når byggene er revet gir det årlige besparelser på kr 100 000 som leveres til bykassa.

Småbåthavnene disponerer kommunale arealer til sin virksomhet. Det foreslås å øke leien for arealene med 1 mill. kr i 2026 og økende til 2 mill. kr fra og med 2027. Økte inntekter tilfaller bykassa.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	312 252	312 252	312 252	312 252
Sum Deflator	7 806	7 806	7 806	7 806
Sum Lønns- og prisjustering	5 638	5 638	5 638	5 638
Tidligere vedtatte tiltak				
Besparelser energi ved utskifting av pelletsanlegg	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg	-214	-538	-666	-666
Domkirkens menighetshus nødvendig vedlikehold	3 588	0	0	0
Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg	-2 422	-4 845	-4 845	-4 845
FDV 6 boliger Voie rus (ROP) fra 2028	0	0	256	256
FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027	0	8 632	8 632	8 632
FDV Lauvåsen skole 2027	0	3 229	6 304	6 304
FDV nytt helse hus ferdig sent 2028	0	0	1 025	1 025
FDV Tordenskjoldsgate skole utvidelse	0	0	2 050	2 050
Kommunale boliger vedlikehold	-10 250	-10 250	-10 250	-10 250
Kommunale boliger vedlikehold - øremerket habilitering	10 250	10 250	10 250	10 250
Netto inntektsbortfall ved salg av eiendom	1 056	3 516	3 516	3 516
Nødovernatting EØS borgere	-605	-736	-736	-736
Reduserte energikostnader Aquarama	-539	-539	-539	-539
Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a	264	264	264	264
Strømkostnader formålsbygg	0	2 050	2 050	2 050
Vedlikehold bolig	1 025	2 050	3 075	3 075
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 128	12 057	19 360	19 360
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-316	-672	-672	-672
Vedtatte endringer	14 256	24 829	32 132	32 132
Vedtatt ramme	326 508	337 081	344 384	344 384

By- og stedsutvikling

Nye tiltak				
Aquarama ikke prisvekst på leieavtalen kompensasjon leie	490	0	0	0
Forbruksmateriell renhold	-370	-370	-370	-370
Forsikringspremie kommunale boliger	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
KBR - økt leie til dekning av renter og avdrag	0	0	0	-5 000
Lavere strømkostnader	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-70	-70	-70	-70
Overføring av midler til renhold-hall Wilds Minne skole fra Eiendom til Idrett	-418	-418	-418	-418
Renhold reduksjon Øvre Slettheia	-500	-500	-500	-500
Renter og avdrag Boligstiftelsen til bykassa	-6 836	-6 836	-6 836	-6 836
Riving Hamretun barnehage og redusert driftskostnad	400	-25	-25	-25
Riving svømmehall på Grim og redusert driftskostnad	3 000	-75	-75	-75
Småbåthavn økte inntekter	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Vedlikehold av kommunale boliger	0	0	0	1 000
Sum Nye tiltak	-16 104	-21 094	-21 094	-25 094
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd utstyr arbeidsledermodell	150	150	0	0
Sum Integreringstilskudd	150	150	0	0
Nye tiltak og realendringer	-15 954	-20 944	-21 094	-25 094
Sum Rammefordeling	-1 120	-1 120	-1 120	-1 120
Interne rammeendringer	-1 120	-1 120	-1 120	-1 120
Ramme 2026-2029	309 435	315 018	322 171	318 171

Tidligere vedtatte tiltak

Besparelser energi ved utskifting av pelletsanlegg

Det bevilges investeringsmidler til utskifting av pelletsanlegg til bergvarmepumpe i 2025. Beregninger viser at det vil gi årlige besparelser i energiforbruket tilsvarende 1 mill. kr etter at tiltak er gjennomført.

Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg

ENØK prosjekt for utskifting av lys til LED-lys på kommunale idrettsanlegg gir reduserte strømkostnader for kommunen. Idrett er ansvarlig for gjennomføring av prosjektet. Besparelsen øker for hvert år ettersom utskiftingen skjer på flere anlegg.

Domkirkens menighetshus nødvendig vedlikehold

Bystyret har vedtatt at det ikke avsettes midler til nytt menighetshus for domkirken i investeringsprogrammet ved rulleringen av økonomiplanen. Det har tidligere vært gjort en avsetning på 5 mill. kr, men prosjektet har ikke vært fullfinansiert. Det er derfor bevilget midler til nødvendige vedlikeholdstiltak i eksisterende bygningsmasse slik at menigheten kan opprettholde sin aktivitet i lokalene. Det er avsatt 3,5 mill. kr til vedlikehold med planlagt gjennomføring i 2026.

Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg

Det legges inn en forventet besparelse av energikostnader som følge av ENØK tiltak (etablering av solceller på tak). Besparelsen er avhengig av investeringstakten som er foreslått for prosjektet. Det er tidligere bevilget FDV kostnader til drift og vedlikehold av solcelleanleggene.

FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027

Det gjøres avsetning av FDV midler til nytt omsorgssenter i Randesund. Ferdigstillelse er forventet i slutten av 2026 med drift fra 2027. Det er innarbeidet 14 flere omsorgsplasser i byggeprosjektet. Avsetningen til FDV økes dermed på grunn av økt areal i bygget.

FDV Lauvåsen skole 2027

Ferdigstillelse av ny ungdomsskole på Lauvåsen er skjøvet til skolestart 2027. Avsetning av FDV midler til drift og vedlikehold av den nye skolen er justert i henhold til ferdigstillelse av prosjektet.

FDV nytt helse hus ferdig sent 2028

Nytt Helsehus er planlagt ferdigstilt sent 2028. Det er satt av FDV midler til oppstart 2028. Ved neste rullering av økonomiplanen må det innarbeides helårseffekt til forvaltning, drift og vedlikehold som samsvarer med de driftsavtaler som inngås sammen med sykehuset.

Kommunale boliger vedlikehold - øremerket habilitering

Bystyret har vedtatt at 10 mill. kr av det samlede vedlikeholdsbudsjettet til kommunale boliger skal prioriteres til kommunale boliger for habilitering.

Netto inntektsbortfall ved salg av eiendom

Bystyret har vedtatt at det skal selges kommunale eiendommer i perioden. Kommunen har leieinntekter fra eiendommene, og inntektskravet reduseres etterhvert som eiendommene selges og inntektene bortfaller. Inntektsbortfallet må justeres dersom det blir endringer i forutsetningene for hvilke eiendommer som selges og fra hvilket tidspunkt salgene skjer.

Nødovernatting EØS borgere

Kommunen har en etablert ordning for å tilby nødovernatting for tilreisende EØS borgere som kommer for å tigge. Finansieres delvis med tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, men kommunen må bidra med egenandel. Tiltaket er finansiert fram til 1. kvartal 2026, hvor det er inngått avtale om leie av lokaler.

Reduserte energikostnader Aquarama

I driftsavtalen mellom Kristiansand kommune og Aquarama badedrift har kommunene en forpliktelse til å dekke deler av energikostnadene når energiprisene overstiger et gitt nivå. Energiprisene har nå stabilisert seg på et lavere nivå. Tidligere bevilgninger for å dekke kommunens forpliktelser ovenfor Aquarama badedrift reverseres derfor i denne økonomiplanen.

Reduserte leieinntekter salg Songdalsvegen 61 og 63 a

Bystyret har vedtatt å selge to eiendommer som i dag leies ut som kommunale boliger. Netto leieinntekter kompenseres når disse selges. Forventet salg av boligene forskyves til 2026.

Nye tiltak

Aquarama ikke prisvekst på leieavtalen kompensasjon leie

Leieavtalen med Aquarama Badedrift indeksreguleres ikke. Siden leieinntekten ikke kan reguleres blir Eiendom kompensert for dette, fordi inntektskravet til Eiendom i utgangspunktet blir økt i rammen med 2,5 %, noe som tilsvarer 490 000 kr.

Forbruksmateriell renhold

For å få en lik praksis for innkjøp av forbruksmateriell renhold gjøres det en rammeendring fra Eiendom til henholdsvis Oppvekst og Helse og mestring. Hensikten er at dette skal håndteres likt på alle skoler og sykehjem.

Forsikringspremie kommunale boliger

De kommunale boligstiftelsene ble opphevet i 2025 og eierskapet til boligene er overtatt av kommunen. Forsikringsansvaret er sentralisert i Organisasjon og teknologi og det overføres 2,8 mill. kr fra Eiendom til dekning av økt forsikringspremie.

KBR - økt leie til dekning av renter og avdrag

Det planlegges for rehabilitering og utvidelse av hovedbrannstasjonen. Når investeringen er gjennomført vil økt låneopptak for kommunen medføre økt husleie for KBR. I økonomiplanen er det lagt til grunn økt leie fra 2029, som er det tidspunktet en planlegger for ferdigstilling av prosjektet.

Lavere strømknudnader

Prognosene for 2026 tilsier at energibudsjettet for kommunens formålsbygg kan reduseres i forhold til vedtatt økonomiplan. I tillegg til allerede innarbeidede besparelser reduseres budsjettet med ytterligere 8 mill. kr hvert år. Reduksjonen i strømknudnader baserer seg på prisprognosene fra kommunens strømleverandør, samt forventninger om reduksjon i kjøpt energi på grunn av ENØK tiltak.

Overføring av midler til renhold-hall Wilds Minne skole fra Eiendom til Idrett

Det er Idrett som er ansvarlig for renhold i Marvikshallen ved Wilds Minne skole. Rammen for renhold ble flyttet fra Eiendom til Idrett i 1. tertial 2025 og videreføres nå permanent i økonomiplanen.

Renhold reduksjon Øvre Slettheia

Samlet renholdsareal er redusert som følge av strukturendringene ved at Øvre Slettheia skole. Det gir en besparelse på renholdskostnaden med 500 000 kr for Eiendom.

Renter og avdrag Boligstiftelsen til bykassa

De kommunale boligstiftelsene ble opphevet i 2025. Kommunen overtok som følge av det de langsiktige lånene i Husbanken fra stiftelsene. Eiendom ved Boligenheten har i praksis betalt renter og avdrag på lånene gjennom leien som er betalt til stiftelsene. Lånene overtas nå av bykassa og det gjøres en rammejustering mot Eiendom på 6,8 mill. kr for å dekke utgifter til renter og avdrag.

Riving Hamretun barnehage og redusert driftskostnad

Hamretun barnehage er lagt ned og bygningen er ikke lenger i bruk og arealet er avsatt til statlig sikret friluftsområde. Det foreslås å rive bygningsmassen og opparbeide tomten som en del av Hamresanden friluftsområde. Rivekostnadene er 400 000 kr og årlige sparte driftskostnader utgjør 25 000 kr.

Riving svømmehall på Grim og redusert driftskostnad

Svømmehallen ved Grim skole er ikke lenger i bruk. Bygget forfaller og er en sikkerhetsrisiko som følge av hærverk og at uvedkommende tar seg inn i bygget. Det foreslås at bygget rives til en beregnet kostnad på 3 mill. kr. Når bygget er revet gir det sparte driftskostnader på 75 000 kr årlig.

Småbåthavn økte inntekter

Småbåthavn disponere kommunale arealer til sin virksomhet. Leieinntektene økes med 1 mill. kr i 2026 økende til 2 mill. kr fra og med 2027.

Vedlikehold av kommunale boliger

Bystyret har prioritert å øke bevilgningen til vedlikehold av kommunale boliger. Det legges opp til en opptrapping hvor rammen til vedlikehold økes med 1 mill. kr hvert år i perioden. Dette fortsetter også i 2029.

Integreringstilskudd

Integreringstilskudd utstyr arbeidsledermodell

Arbeidsledermodellen utvides med malerfaget. Det bevilges midler til å dekke materiellkostnader for å gjennomføre maleropdrag.

7.13.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026- 29	Inntekt 2026-29
Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger	75 650	8 148	8 147	17 655	14 775	48 725	0
Bolig - Rehabilitering kommunale boliger		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Brannsikring i kommunale bygg		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Energiprojekt trinn 4, oppstart 2023	108 000	32 000	12 000	12 000	12 000	68 000	0
Korsvikilen 87, nybygg etter brann	10 862	8 000	0	0	0	8 000	0
Radontiltak kommunale bygg		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Småbåthavn - Avsetning fremtidige prosjekt		3 000	3 000	4 000	4 000	14 000	0
Småbåthavn - Strømsøyler	4 000	1 000	1 000	0	0	2 000	0
Utskifting av pelletsanlegg til bergvarmepumpe	8 819	8 400	0	0	0	8 400	0
Utskiftning heis	21 650	3 500	3 500	2 650	0	9 650	0
Vardåssløyfen 26, nybygg etter brann	3 165	2 000	0	0	0	2 000	0
Sum investeringer	232 146	73 048	34 647	43 305	37 775	188 775	0
Avsetninger							
Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse	194 000	3 000	32 000	116 000	41 000	192 000	0
Valhalla Helsecenter - Rehabilitering av fasader	59 000	48 000	11 000	0	0	59 000	-10 000
Sum Avsetninger	253 000	51 000	43 000	116 000	41 000	251 000	-10 000
Sum investeringsprosjekter	485 146	124 048	77 647	159 305	78 775	439 775	-10 000

Investeringsbudsjettet til Eiendom er på 124 mill. kr i 2026 (485 mill. kr i perioden). I tillegg budsjetteres alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling, men vises i tabellen under tjenesteområdene. Disse investeringene utgjør 723,7 mill. kr i 2026 (2,55 mrd. kr i perioden).

Prosjekter som er gruppert under Avsetninger i tabellen indikerer at prosjektene er i en tidligfase, jamfør investeringsinstruksen. Det betyr at det er satt av midler til en antatt framtidig kostnad, men det er usikkerhet til både utgifts- og inntektssiden i prosjektet. Avsetning innebærer at det ikke er vedtatt en kostnadsramme for prosjektet, det vil først foreligge ved B2 (Beslutingspunkt 2) som beskrevet i investeringsinstruksen.

Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger

Det er vedtatt at tidligere serviceboliger for eldre som det er overkapasitet av selges ut når leilighetene blir ledige. Dette gjelder 4 boligkomplekser som er omdannet til borettslag. Det kan også være aktuelt å selge enkelte andre boliger, da etter samråd med Helse og mestring. Det kan være salg av bolig til leietaker eller fordi boligen ikke lenger egner seg som kommunal utleiebolig. I økonomiplanperioden er det budsjetter med 95 mill. kr i salgsinntekter for salg av kommunale boliger.

Bystyret har vedtatt at salgsinntektene brukes til investeringer og oppgraderinger i den kommunale boligmassen, for å skaffe boliger som er egnet til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet i dag, og som kommunen har en forpliktelse til å hjelpe med å skaffe bolig.

Tabellen viser budsjetterte salgsinntekter fra salg av kommunale boliger og hvordan salgsinntektene er planlagt disponert i perioden.

By- og stedsutvikling

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2026	2027	2028	2029	2026-2029
Salg av utleieboliger, salgsinntekt	-18 500	-23 500	-28 000	-25 000	-95 000
Omkostninger ved salg	352	353	345	225	1 275
Finansiering nye boligprosjekter	10 000	15 000	10 000	10 000	45 000
Kjøp og oppgradering kommunale boliger	8 148	8 147	17 655	14 775	48 725
Sum	0	0	0	0	0

For å finansiere 6 nye boliger til personer med rusproblematikk settes det av 10 mill. kr av salgsinntektene i 2026 og 2027. Disse boligene er planlagt ferdigstilt ved slutten av 2027. Det settes av 5 mill. kr i 2027 og deretter 10 mill. kr i 2028 og 2029 til finansiering av en ny ROP bolig som er planlagt bygd i 2029. Resterende salgsinntekter forslås bevilget til kjøp av egnede boliger eller oppgradering og tilpasning av boligene kommunen allerede disponerer. Eiendom og Helse og mestring må sammen avklare hvilke tiltak som best løser de utfordringene som er til enhver tid.

Bykassa bevilger i tillegg omlag 14,6 mill. kr til gjenoppbygging av Setesdalsveien 53 for å fullfinansiere prosjektet, hensyntatt forsikringsoppgjør, tilskudd fra Husbanken og momskompensasjon. Til ny ROP bolig er det foreslått at bykassa bidrar med 15 mill. kr netto for å fullfinansiere investeringen. Det er dermed en satsning på kommunale boliger utover det som er til disposisjon ved planlagt salg av kommunale boliger.

Bolig - Rehabilitering kommunale boliger

I eksisterende boligmasse oppstår det behov for rehabilitering og ombygginger av boliger for å tilpasse til dagens standard og krav. Det er bevilget 3 mill. kr årlig til diverse tiltak. Dette knytter seg til brannsikringstiltak som brannvarslingsanlegg, utvidelse og oppgradering av sprinkleranlegg eller andre nødvendige strakstiltak og oppgraderinger som må utføres.

Brannsikring i kommunale bygg

Det bevilges årlig 2 mill. kr til brannsikring i henhold til lovpålagte krav, som innebærer at alle formålsbygg skal ha en brannteknisk rapport i sin branndokumentasjon. Det har vært jobbet systematisk med de ulike formålsbyggene, med særlig fokus på idretts- og skolebygg i den siste perioden. I 1. tertial 2025 ble det vedtatt at prosjektet utvides til samme formål for alle kommunale bygg. Eiendom utarbeider planer for gjennomføring av brannsikringstiltak for kommunens eiendommer.

Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenesteområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov.

KBR har definert sitt arealbehov og det er nødvendig å lage en ny behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. Det er satt av planleggingsmidler med 3 mill. kr i 2026. Det er gjort en samlet avsetning på 192 mill. kr i perioden i økonomiplanen. Det er basert på foreløpige kalkyler hvor ferdigstillelse er planlagt medio 2029.

Energiprosjekt trinn 4, oppstart 2023

Med bakgrunn i mulighetsstudie om utvidet energieffektivisering av utvalgte bygg i Kristiansand kommune sin portefølje, er det kartlagt flere effektiviseringstiltak. Mulighetsstudie er utført av ekstern rådgiver, Enøk Total AS.

Eiendom har satt søkelys på solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å kunne utnytte produksjon på sommerstengte skoler. Det er også ønskelig å gjennomføre et pilotprosjekt med liten vindmølle på tak for å hente erfaring. Mulighetsstudien viser at alle solcelleprosjektene har en tilbakebetalingstid på i underkant av 8 år.

Prosjektet har en kostnadsramme på 108 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2023 og det er installert solceller på 22 bygg. Erfaringene hvor det er installert solceller er gode. Det har vært noen forsinkelser i prosjektet og deler av bevilgningen i 2025 skyves i denne økonomiplanen til 2028 og 2029. Det er lagt inn besparelser i energikostnader fra og med 2024 i driften, som en konsekvens av prosjektet.

Korsvikkilen 87, nybygg etter brann

Korsvikkilen er en kommunal flermannsbolig som ble totalskadet i brann. Prosjektet har mottatt oppgjør fra forsikringen som finansiering til gjenoppbygging av boligen. Byggearbeidene antas å starte opp sent 2025. 8 mill. Kr av budsjettet skyves derfor til 2026 og innarbeides i økonomiplanen.

Radontiltak kommunale bygg

På bakgrunn av krav i byggteknisk forskrift (TEK 17) skal alle bygninger som er beregnet for varig opphold, oppføres med radonforebyggende tiltak. Det skal foretas målinger på skoler, barnehager, i helse- og sosialbygg, idrettshaller, administrasjonsbygg, grendehus og utleiebygg. Målingene skal angi om det er nødvendig å gjennomføre tiltak for å tilfredsstille gjeldende krav. Radonprosjektet ble iverksatt i 2013, og siden den gang er det gjennomført tiltak på mange av kommunens bygninger. Kommunens kommunale boliger vil også bli vurdert innenfor rammene av dette prosjektet.

Prosjektet ligger inne med en løpende bevilgning på 2 mill. kr. årlig i perioden til å fortsette arbeidet med tiltak og gjentakende kontrollmålinger.

Småbåthavn - Avsetning fremtidige prosjekt

Kristiansand kommune har 22 småbåthavner med over 4 000 båtplasser for utleie. Havnene utvikles og oppgraderes kontinuerlig blant annet med utskifting av brygger, installering av strøm og utbedring av fortøyningsutstyr. For perioden 2026-2029 legges det inn avsetning til investeringsprosjekter i småbåthavnene på totalt 14 mill. kr. Det skal utarbeides en prioritert investeringsplan, som konkretisere bruken av de avsatte investeringsmidlene, basert på en tilstandskartlegging av havnene som er under utarbeidelse.

Småbåthavn – Strømsøyler

Det er behov for å oppgradere strømsøyler med ny og bedre betalingsløsning for strøm i de havnene som er utstyrt med strømsøyler i dag. I enkelte havner hvor det ikke er betalingsløsning i dag, må det monteres strømsøyler, og andre steder må det monteres flere strømsøyler for at det skal være tilstrekkelig kapasitet. Dette er nødvendig for at den enkelte leietaker av båtplass har tilgang til strøm og betaler for sitt eget forbruk. Arbeidet er igangsatt og det settes av 1 mill. kr i 2026 og 2027.

Utskifting av pelletsanlegg til bergvarmepumpe

Kommunen har to varmeanlegg som baserer seg på fyring av pellets. Anleggene er ustabile som fører til driftsstans, høye kostnader til drift og vedlikehold og høyt energiforbruk. Begge anleggene ønskes skiftet ut til varmeanlegg basert på energibrønner i grunnen i kombinasjonen med en væske-vann-varmepumpe. Dette forventes å gi en betydelig reduksjon i energi-, drifts- og vedlikeholdskostnader. I tillegg vil man oppnå mer moderne, driftssikre anlegg med en høyere kvalitet enn dagens løsning, og anleggene vil også gi betydelig gevinst for miljøet og omgivelsene lokalt.

Det ble bevilget 8,8 mill. kr i 2025 for gjennomføring av tiltaket. Framdriften er noe forskjøvet og 8,4 mill. kr av bevilgningen flyttes fra 2025 til 2026. Det er anslått en besparelse på 1 mill. kr i årlig energikostnader når prosjektet er gjennomført.

Utskiftning heis

Det er behov for å skifte ut eldre heiser slik at de tilfredsstiller dagens standard. Det blir stadig strengere standarder og strengere håndheving av heiskontrollen, som gjør at tilsyn kan pålegge eier å oppgradere eldre heiser. Det gjelder særlig heiser montert før 1991. Det er i tillegg svært kostbart å stadig gjøre endringer på eksisterende heiser for å tilfredsstille nye standarder og krav som i motsetning til de fleste andre bygningsdeler gis tilbakevirkende krav.

Det er identifisert 10 heiser i formålsbygg fra før 1991 som må skiftes ut med et totalt behov på 21,65 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2022. Det er bevilget 3 mill. kr til prosjekt i 2026 for å fortsette arbeidet. Det er avsatt totalt 9,65 mill. kr i økonomiplanperioden for å fullføre prosjektet.

Valhalla Helsesenter - Rehabilitering av fasader

En tilstandsanalyse viser at fasadekonstruksjonen på Valhalla helsesenter har skader og mangler som innebærer høy risiko for personsikkerhet. Manglende lufting, setningsskader, frostsprengning og forekomst av svartmugg har allerede ført til at teglstein har løsnet og falt ned. Strakstiltak må iverksettes, og fasaden bør totalrehabiliteres. Vinduer og dører er over sin tekniske levetid, og bør inngå som en del av en fremtidig totalrehabilitering. Utvendig solavskjerming er skadet og må skiftes, mens ytterdører på tak har rust- og slitasjeskader som bør vurderes utbedret i sammenheng med øvrige tiltak.

Konsulenten anbefaler at det gjennomføres en egen tilstandsvurdering av flatt tak over 4.etasje og teknisk loft. Ettersom fasaden har omfattende fuktskader og manglende lufting, er det avgjørende å undersøke om taket og overganger har tilsvarende svakheter som kan gi ytterligere risiko for vanninntrengning og følgeskader.

En total rehabilitering av fasade, vinduer, dører og eventuelt tak vil være nødvendig for å sikre byggets videre funksjon, redusere energibruk og opprettholde tilfredsstillende sikkerhet og komfort over tid.

Tiltakene kan være støtteberettiget gjennom Enovas ordninger for energitiltak i yrkesbygg, noe som kan bidra til å redusere investeringskostnadene. Kalkylen må betraktes som et grovt estimat/avsetning, og bør bearbeides videre i en detaljert prosjekteringsfase.

En tidlig kalke viser en antatt brutto kostnad på omlag 60 mill. kr. Støtte fra Enova kan utgjøre 10 mill. kr og momskompensasjon 12 mill. kr. Det er foreslått å bevilge 1 mill. kr i 2. tertial 2025 ved å overføre midler fra drift, slik at det kan jobbes videre med analyser og prosjektering. I økonomiplanen er det lagt til grunn en avsetning i 2026 og 2027 basert på foreløpig kalkyle for prosjektet.

Vardåssløyfen 26, nybygg etter brann

Vardåssløyfen 26 er en kommunal utleiebolig som ble totalskadet i brann. Prosjektet har mottatt oppgjør fra forsikringen i 2025 som finansiering til å gjenoppbygge boligen. Byggearbeidene antas å starte opp sent 2025. 2 mill. kr av budsjettet skyves derfor til 2026 og innarbeides i økonomiplanen.

7.14 Klima og arealutvikling

7.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Stabsområdene i by- og stedsutvikling, Utbyggingsstaben og Prosjektstaben, ble som følge av omorganiseringen integrert i kommunalsjefområdet Klima og arealutvikling i 2025.

Kommunalsjefområdet består nå av tre enheter; Klima og miljøenheten, Arealutvikling og samferdselsenheten samt Prosjekt og eiendomsutviklingsenheten.

Kommunalsjefområdet jobber strategisk og områdeovergripende i et langsiktig perspektiv, ofte i nettverk og med eksterne samarbeidspartnere. Areal- og samferdselsenheten har hovedansvar for

overordnet areal-, steds- og byutvikling/-planlegging, kommuneplanlegging (arealdel, kommunedelplaner) og transport og samferdsel, inkludert Byvekstavtalen. Enheten har også ansvaret for utbyggingsprogrammet og kommunens samarbeid med private utbyggere med hovedvekt på gjennomføring og utbyggingsavtaler. Klima og miljøenheten har ansvar for kommunens arbeid med klima og miljøvern. Her omfatter klimaarbeidet blant annet kommunens klimastrategi, klimaregnskap og -budsjett, mens miljøvernarbeidet omfatter tilsyn, spredte avløp, overvåking av luftkvalitet, kampanjer og forurensning. Prosjekt og eiendomsutviklingsenheten har ansvar for å sikre eiendommer for kommunale formålsbygg og boligprosjekter, kjøp og salg av kommunal eiendom, porteføljestyling og eiendomsstrategi for å understøtte kommunens arealpolitikk. Enheten har ansvaret for å styre behovsutredning av investeringsprosjekter. Videre har enheten det faglige og overordnede ansvaret for prosjektstyring av investeringer og innkjøp innenfor bygg og anlegg, samt overordnet kvalitetsarbeid og HMS.

7.14.2 Hovedprioriteringer

Areal og samferdselsenheten vil i 2026 prioritere arbeidet med ny utbyggingspolitikk. Enheten har også satt av kapasitet til å bidra i oppfølging av boligsosial handlingsplan. Oppfølging av Byvekstavtalen er også et prioritert område der det særlig handler om å få fram byggeklare prosjekter og bidra til en god prioritering i samarbeid med Ingeniørvesenet. For øvrig prioriteres løpende saksbehandling knyttet til rullering av utbyggingsprogrammet, oppfølging av kommuneplanens arealdel og andre løpende prosjekter i egen regi eller i samarbeid med andre.

Klima og miljøenheten har et hovedansvar for å koordinere arbeidet knyttet til reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning og arbeidet for et godt miljø. Kristiansand kommune har både som organisasjon og som samfunn vedtatt å redusere klimagassutslippene med hhv. 65 % og 55 % innen 2030. Enheten har et særlig ansvar for oppfølging av kommunens implementering av miljøfyrtårn, klimaregnskap og klimabudsjettet som er viktige verktøy for å styre de ulike prosessene. Enheten er en pådriver for satsing satse på tiltak som fører til energisparing, reduksjon av utslipp ved transport, reduksjon av matsvinn, tiltak mot marin forurensning og økt kildesortering særlig innenfor kommunen som organisasjon, men også i samfunnet ellers. Det arbeides også med å legge til rette for større grad av ombruk og reparasjon. Som samfunn må kommunen redusere utslippene ved transport, etablere karbonfangst ved avfallsforbrenningsanlegget, fortsette elektrifisering ved Kristiansand havn, samarbeid med bygge- og anleggsnæringen og industri for å redusere bruk av fossil energi og kjøp av kvoter. Enheten har også ansvar for føre tilsyn med grunn, luft- og vannkvalitet, herunder arbeidet med oppfølging av private avløpsanlegg. Arbeidet med klimatilpasning er et område med økt viktighet der det vil være aktuelt med tiltak.

Prosjekt og eiendomsutviklingsenheten har stor faglig spredning i sin portefølje. Salg av eiendom er en prioritert oppgave, men gjennomføringen er utfordrende med hensyn til forventete salgsinntekter og gjeldende markedssituasjon. Det er en stor utfordring å løse forpliktelsene som ligger i vedtatt økonomiplan. Tidligfasearbeidet (behov, prioritering, kartlegging og prosjektutvikling) utvikles i tråd med revidert investeringsinstruks og implementering av denne i kvalitetssystemet. Revidert Klima og miljøstrategi for bygge- og anleggsplasser skal vedtas og etterleves inn i nye prosjekter som skal realiseres. Futurebuilt satsingen er i gang, og i tillegg til intensjonsavtale og oppstart av 2 offentlige prosjekter, er det dialog med private aktører i byggebransjen. Kvalitetsarbeid med oppfølging og tilsyn/HMS/SHA(sikkerhet, helse og sikkerhet), internkontroll og risikostyring er prioriterte oppgaver.

7.14.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Klima og arealutvikling	33 661	36 918	52 778	53 769	53 461	53 461
Sum	33 661	36 918	52 778	53 769	53 461	53 461

Netto driftsbudsjett for Klima og arealutvikling økes fra 2025 til 2026 med 14,3 mill. kr til 51,2 mill. kr før pris og lønnsvekst på 1,6 mill. kr. Ny ramme for kommunalsjefområdet i 2026 blir 52,8 mill. kr. Økningen skyldes hovedsakelig omorganisering internt i By- og stedsutvikling, der Klima og arealutvikling ble tilført Prosjekt- og Utbyggingstaben fra direktør med netto 16,7 mill. kr. I tillegg er det flere endringer som påvirker det nye budsjettet, både fra vedtatt økonomiplan, nye tiltak i årets økonomiplan og fra interne rammeendringer.

Klimaomstillingsfondet økes med 0,5 mill. kr, slik at budsjettet for 2026 vil utgjøre 3,5 mill. kr. Av disse settes 500 000 kr av til å dekke utgifter ved marin forurensing, herunder fjerning av båter som kan utgjøre en fare for forurensing. Klimaomstillingsfondet øker med ytterligere 500 000 kr i både 2027 og 2028. Ved bortfallet av piggdekkavgift ble det bevilget midler til kompensierende tiltak, inkludert midler til veirenhold. Bevilgningen reduseres med 683 000 kr i 2026 ettersom luftmålinger foreløpig har vist at behovet er noe mindre enn først antatt. Revidering av tiltaksutredning og handlingsplan knyttet til avvikling av pikkdekkgebyret kommer samtidig inn igjen i rammen med 400 000 kr i 2026, etter å ha blitt flyttet i 2. tertial 2025.

Som følge av at ATP-ordningen ble avviklet, ble hele rammen i forrige økonomiplan trukket inn. Området fikk samtidig kompensert midler for 2 stillinger som trappes ned frem til 2028.

Lønnsforpliktelsene er likefullt til stede, og som en del av en intern omfordeling av rammer og innsparingskrav omfordeles det midler internt i området for å kompensere dette. Motsatt vei i denne interne omfordelingen går 0,5 mill. kr til eiendom knyttet til kjøp av HMS tjenester, samtidig som kommunalsjefområdet kompenseres med 263 000 kr, begge deler med effekt fra 2026. Det trekkes også inn 820 000 kr knyttet til 1 stilling fra 2028.

Fra vedtatt økonomiplan har kommunalsjefområdet innsparinger på 284 000 kr i 2026 økende til 305 000 kr fra 2027. I tillegg reduseres bevilgningen til miljøuka med 256 000 kr i henhold til bystyrets vedtak, samt en liten post knyttet til nytt telefonreglement. Kuttet knyttet til en kommunalsjefstilling gjort i 1. tertial 2025 videreføres, midlene ble overført til byutviklingsdirektøren som håndterer innsparingene knyttet til stillinger samlet.

Videre foreslås det å overføre 400 000 kr i 2026 til Oppvekst knyttet til en 50% stilling relatert til matsvinn, og en administrativ justering på 30 000 kr knyttet til flytting av ansatt til Økonomi. Administrative justeringer internt i By- og stedsutvikling medfører tilførsel av 256 000 kr til kommunalsjefområdet som kompensasjon for en felles innsparing og en liten overføring til Eiendom som kompensasjon for inntektsbortfall ved oppføring av sykkelbod på en parkeringsplass. I tillegg trekkes engangsbevilgningen på 500 000 kr knyttet til mulighetsstudie på Langenes omsorgssenter tilbake i 2026. Det er videre lagt inn 500 000 kr som øker til 1 mill. kr fra 2027 til klimatiltak for internt gjenbruk av møbler og inventar.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	36 918	36 918	36 918	36 918
Sum Deflator	923	923	923	923
Sum Lønns- og prisjustering	629	629	629	629
Tidligere vedtatte tiltak				
Klima og omstillingsfondet	-13	499	1 012	1 012
Klimaomstillingsfond overføres fra område 9 til Klima og arealutvikling	526	526	526	526
Kompenserende tiltak bortfall av piggdekkgebyr	-683	-683	-683	-683
Lønnsforpliktelser etter avvikling ATP	-820	-1 538	-2 358	-2 358
Mulighetsstudie Langenes omsorgssenter	-512	-512	-512	-512
Omorganisering av staber	16 817	16 817	16 817	16 817
Sum Tidligere vedtatte tiltak	15 315	15 110	14 802	14 802
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-284	-305	-305	-305
Vedtatte endringer	16 583	16 356	16 049	16 049
Vedtatt ramme	53 501	53 274	52 967	52 967
Nye tiltak				
Innsparingskutt temauker/konferanser Miljøuka By- og sted 1. tertialrapport 2025	-256	-256	-256	-256
Klimatiltak internt gjenbruk av møbler og inventar	500	1 000	1 000	1 000
Matsvinn 50% stilling	-400	0	0	0
Nytt telefonreglement - besparelse arbeidsgiveravgift	-14	-14	-14	-14
Revidering av tiltaksutredning og handlingsplan - Veirenhold ubrukte midler 2025 overføres til 2026	400	0	0	0
Andre tiltak	-30	-30	-30	-30
Sum Nye tiltak	200	700	700	700
Nye tiltak og realendringer	200	700	700	700
Sum Rammefordeling	-923	-206	-206	-206
Interne rammeendringer	-923	-206	-206	-206
Ramme 2026-2029	52 778	53 769	53 461	53 461

Tidligere vedtatte tiltak**Klima og omstillingsfondet**

Klima- og omstillingsfondet styrkes med 500 000 kr i 2026 i forhold til 2025. Samlet budsjett for 2026 utgjør 3,5 mill. kr. Av disse settes 500 000 kr av til arbeid mot marin forurensing (f.eks. båter som utgjør en forurensningsfare).

Kompenserende tiltak bortfall av piggdekkgebyr

Midler til kompenserende tiltak etter at piggdekkavgift ble fjernet reduseres med 683 000 kr i 2026.

Lønnsforpliktelser etter avvikling ATP

Det ble lagt inn 2,3 mill. kr til dekning av lønnsforpliktelser i 2025. Disse trappes ned fra 2026, med 820 000 kr i 2026 og reduseres deretter gradvis i økonomiplanperioden. Under interne rammeendringer legges det inn midler for å kompensere dette.

Mulighetsstudie Langenes omsorgssenter

Engangsbevilgning knyttet til mulighetsstudie på Langenes omsorgssenter på 500 000 kr i 2025.

Omorganisering av staber

Endret budsjettramme på grunn av omorganisering. Prosjektstab og Utbyggingstab er ikke lenger staber hos Byutviklingsdirektøren. Stabene er flyttet til kommunalsjefområdet Klima og areal der rammen er økt. Byantikvarstillingen er flyttet til Plan og bygg.

Nye tiltak

Innsparingskutt temauker/konferanser Miljøuka By- og sted 1. tertialrapport 2025

I 1. tertial ble det vedtatt at Miljøuka reduseres med 256 000 kr og reduseres til 3 dager. Tiltaket videreføres i økonomiplan 2026-2029.

Klimatiltak internt gjenbruk av møbler og inventar

Det er lagt inn 500 000 kr i 2026 som øker til 1 mill. kr i 2027 pr år til klimatiltak for internt gjenbruk av møbler og inventar.

Matsvinn 50% stilling

By- og stedsutvikling har overført midler tilsvarende 50% stilling til et matsvinnprosjekt i barnehage i deler av 2025 og nå for 2026. Denne overføringen tilbakeføres i 2027.

Revidering av tiltaksutredning og handlingsplan - Veirenhold ubrukte midler 2025 overføres til 2026

Det ble satt av 400 000 kr til revisjon av tiltaksutredning og handlingsplan knyttet til veirenhold i 2025, disse er flyttet til 2026.

7.14.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2026	2027	2028	2029	2026- 29	Inntekt 2026- 29
Boligpolitiske prosjekter		8 316	979	1 981	1 000	12 276	0
Justeringsavtaler	50 113	14 963	12 867	12 419	9 864	50 113	-55 681
Kjøp av grunn gang/sykkelveier		800	800	800	800	3 200	0
Kjøp og salg av fast eiendom		2 500	1 800	1 500	1 500	7 300	0
Salg av utleieboliger		352	353	345	225	1 275	0
Sikring - kjøp friluft		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	0
Sykkelboder – klimabudsjettet	2 900	900	1 000	1 000	0	2 900	0
Utbyggingsområdene		5 221	150	440	60	5 871	0
Sum Investeringer	53 013	34 552	19 449	19 985	14 949	88 935	-55 681

Boligpolitiske prosjekter

Boligpolitiske prosjekter omfatter prosjekter som skal bidra til å nå boligpolitiske målsetninger. Prosjektene finansieres innenfor en ramme av 200 mill. kr, i henhold til bystyrets boligpolitiske vedtak av 2007. Prosjektene kan gjennomføres til selvkost. Salgsvilkårene skal likevel være til markedspris, med mindre egne vedtak er fattet. Avtalen med utbygger på Kroodden er terminert, og inntekter og utgifter i 2026 er dermed betydelig nedjustert sammenlignet med forrige økonomiplan. Budsjetterte inntekter i perioden er 40,9 mill. kr, og det forventes 12,3 mill. kr i utgifter.

Justeringsavtaler

Prosjektet gjelder inntekter og utgifter på merverdiavgift knyttet til kommunens 10 % andel av justeringsavtalene. Nettobeløpet i prosjektet antas å utgjøre kommunens 10 %-andel. I henhold til vedtak i bystyret skal denne andelen dekke kommunens utgifter til administrasjon av ordningen. Det legges opp til at kommunens 10 % andel av justeringsavtalene settes inn på et eget investeringsfond, men denne avsetningen er ikke tatt inn i budsjettet. Det legges opp til at avsetning til investeringsfond skjer i 2. tertial og i årsavslutningen.

Kjøp av grunn gang/sykkelveier

Prosjektet innebærer å sikre grunn for anlegg av planlagte/regulerte gang- og sykkelveier. Dette prosjektet må sees i sammenheng med de anleggene Ingeniørvesenet har med i sin økonomiplan. Det er avsatt 800 000 kr per år i perioden.

Kjøp og salg av fast eiendom

Inntektssiden i prosjektet er knyttet til salg av eiendommer. Det legges til grunn at man primært søker å optimalisere eiendomsverdiene ved realisering av objekter som kommunen ikke ser som formålstjenlig å ha i sin portefølje. Det er budsjettert med inntekter på 216,9 mill. kr i perioden.

Utgiftssiden i prosjektet er på samlet 7,3 mill. kr i økonomiplanperioden. Midlene knytter seg hovedsakelig til omkostninger knyttet til kjøp og salg samt utgifter til salgforberedelser, men det er samtidig lagt inn en mindre sum til kjøp av eiendom som er av strategisk betydning.

Salg av utleieboliger

Samlet i perioden ligger det budsjetterte salgsinntekter på 95 mill. kr og salgsutgifter på 1,3 mill. kr. Bystyret har vedtatt at salgsinntektene skal brukes til investeringer og oppgraderinger i den kommunale boligmassen. Det vises til omtale hos Eiendom vedrørende prosjekt 5410001 Bolig - Kjøp og oppgradering av kommunale boliger.

Sikring - kjøp friluft

Kristiansand kommune var frem til 2012 med i et storbysamarbeid om sikring av friområder. Årlige bevilgninger var på 5 mill. kr med 50/50 % på stat og kommune, og mange viktige eiendommer ble kjøpt i perioden. Fortsatt har kommunen et samarbeid med Miljødirektoratet, men søknadene fra kommunen gjelder nå også tilrettelegging og opparbeidelse av friområder. Stier og parkeringsplasser bygges og skiltes. Miljødirektoratet er villig til å sikre forutsigbare rammer gjennom et langsiktig samarbeid. Det er avsatt 1,5 mill. kr per år i perioden forutsatt 50 % tilskudd fra staten. Tilskuddet fra Staten forutsetter en evigvarende klausulering til friluftsformål for de flater som inngår.

Sykkelboder – klimabudsjettet

En rekke enheter i kommunen har spilt inn behov for låsbare sykkelboder, og kommunedirektøren foreslår å sette av 2,9 mill. kr i økonomiplanperioden til dette. Midlene er tiltenkt utdelt etter en intern søknadsordning som forvaltes av Arealutvikling og samferdsel. Det legges opp til at man skal utforske mulighetene for å kunne gå for standardiserte sykkelboder, slik at enhetsprisen dermed kan reduseres.

Utbyggingsområdene

Investeringsprosjekter innenfor utbyggingsområdene skal ved igangsettelse minimum være budsjettert til selvkost. Utvikling av utbyggingsområder fører normalt til utlegg relatert til kjøp av grunn og tilrettelegging av infrastruktur før man kan forvente salgsinntekter. Budsjetterte inntekter i perioden er 29,9 mill. kr og utgifter er 5,9 mill. kr.

Salgsinntekter investering:

Beløp i 1000 kr	2026	2027	2028	2029	Sum 2025-2028
Boligpolitiske prosjekter	-	-26 740	-9 090	-5 090	-40 920
Kjøp og salg av fast eiendom	-54 300	-79 600	-80 186	-2 800	-216 886
Salg av utleieboliger	-18 500	-23 500	-28 000	-25 000	-95 000
Utbyggingsområdene	-17 888	-8 000	-3 500	-478	-29 866
Sum salgsinntekter investeringer	-90 688	-137 840	-120 776	-33 368	-382 672

Boligpolitiske prosjekter

Forventede inntekter i perioden er knyttet til Trekanten og Kroodden. Etter terminert avtale på Kroodden er store deler av inntektene tatt ut av økonomiplanen, men det tas høyde for en redusert inntektsstrøm knyttet til et mulig nedskalert alternativ.

Kjøp og salg av fast eiendom

Det budsjetteres med salgsinntekter på til sammen 216,9 mill. kr i perioden. Dette inkluderer inntekter på 54,3 mill. kr som i 2. tertial 2025 ble forskjøvet ett år til 2026. I behandlingen av økonomiplanen for 2025 - 2028 la bystyret inn økte salgsinntekter på 75 mill. kr både i 2026 og i 2027, til sammen 150 mill. kr. Disse salgsinntektene er foreløpig ikke spesifisert på unike salgsobjekter, men det legges til grunn at disse inntektene forskyves ett år, slik at inntektene kommer i henholdsvis 2027 og 2028.

Salg av utleieboliger

Det er vedtatt at det skal fases ut kommunale serviceboliger som det ikke lenger er etterspørsel etter. Det er budsjettet med 95 mill. kr i salgsinntekter i perioden og inntektene fra salget skal benyttes til kjøp og oppgradering av kommunale boliger.

Utbyggingsområdene

Salgsinntektene forventes å komme fra prosjektene Hellemyr Nord felt E1, Lindebø/Skålevik og Lindebø brygge. Markedssituasjonen er for tiden noe utfordrende med tanke på å realisere salgsobjekter, noe som på sikt kan måtte medføre forskyvninger på tidspunkt for inntekter.

8 Næring og Nav

8.1 Kort om området

Området ble etablert i september 2025, og har ansvar for næringsutvikling, arbeidsrelaterte tiltak, inkluderingsarbeid, nødboliger og sosiale tjenester. I tillegg koordinerer området samarbeidet Flere i arbeid både internt og eksternt.

Tjenesteområdet består av 2 kommunalsjefområder – Næring og Nav. I tillegg kommer Næring og Nav administrasjon hvor koordineringsressurs til Flere i arbeid er lagt.

Formålet med å organisere Næringsavdelingen og Nav Kristiansand under ett felles direktørområde er:

- Å styrke den strategiske og organisatoriske kapasiteten i arbeidet med inkludering og arbeidsdeltakelse.
- Å kvalifisere personer utenfor skole og arbeidsliv for jobbmuligheter i privat og offentlig sektor.
- Å legge til rette for en langsiktig og offensiv satsing mot utenforskap, ved videreføring av Flere i Arbeid inn i nytt direktørområde.
- Å fremme bedre tjenester gjennom styrket samhandling mellom arbeid, velferd og næringsutvikling.
- Å sikre næringsarbeidets plass i kommunens toppledelse, med politisk og administrativ tyngde.

Samlet netto driftsbudsjett for Næring og Nav, med foreslåtte endringer utgjør 470 mill. kr i 2026. Området har totalt 147 faste ansatte, fordelt på 127 årsverk. Ansatte tilknyttet prosjekter kommer i tillegg.

8.2 Hovedutfordringer

- **Utenforskap og fattigdom:** Unge utenfor arbeid/utdanning, høy andel barn i lavinntektsfamilier og økt behov for økonomisk bistand til husholdninger.
- **Nærings- og arbeidslivsutvikling:** Konkurranse om arbeidskraft, behov for mer kapital, innovasjon, nyetableringer og bedre infrastruktur som styrker næringslivets konkurransekraft.
- **Integrering og flyktningssituasjonen:** Kortere introduksjonsprogram, langvarige bistandsbehov og utfordringer med å få flere flyktninger raskt i arbeid.
- **Bolig og midlertidige løsninger:** Ikke tilstrekkelig egnede boliger for vanskeligstilte og vedvarende press på midlertidige botilbud.
- **Klima og grønn omstilling:** Utslipp som ikke reduseres i tråd med mål og behov for grønn omstilling i næringslivet.

Utfordringene utdypes under omtalen av kommunalsjefområdene. Flere i arbeid omtales under Næring og Nav administrasjon.

8.3 Endrede forutsetninger

Utfasing av støtteordninger for enslig mor eller far

Som følge av utfasing av statlige støtteordninger for enslige forsørgere, forventes et økt behov for økonomisk sosialhjelp. Kommunen kompenseres via statsbudsjettet for å håndtere den økte belastningen.

Barnetrygd i vurdering om økonomisk sosialhjelp

Endringen i sosialtjenesteloven, hvor barnetrygd ikke lenger skal holdes utenfor vurderingen av søknader om økonomisk sosialhjelp, anslås å gi en besparelse for kommunen. Endringen henger

sammen med påfølgende justeringer i satser, og det er ikke lagt opp til reduksjon i kommunens rammetilskudd som følge av dette.

Økning i veiledende satser for økonomisk sosialhjelp

Økte satser, særlig rettet mot barnefamilier, medfører økte kostnader for kommunen. Endringen er relatert til ovennevnte endring i vurdering av barnetrygd, og det er ikke lagt opp til økt statlig finansiering for å dekke de økte utgiftene.

8.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Kommunalsjefområde	Tiltak	2026	2027	2028	2029
Næring og Nav administrasjon	Innsparingstiltak administrasjon	-699	-911	-911	-911
Næring og Nav administrasjon	Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk	518	518	518	518
Næring og Nav administrasjon	Reduksjon områderammer	-10	-32	-32	-32
Næring og Nav administrasjon	Ytterligere innsparingstiltak	-190	-190	-190	-190
Næringsavdelingen	Ytterligere innsparingstiltak	-205	-205	-205	-205
Nav	Innsparingstiltak andel bystyrets vedtak reduserte årsverk (reduksjon i administrasjonskostnader)	-150	-150	-150	-150
Totalsum		-736	-970	-970	-970

Fra vedtatt økonomiplan har Næringsavdelingen en innsparing på 205 000 kr som tenkes løst slik:

- Avvikle deltakelse på karrieredagene i Kristiansand, Grimstad og Oslo (formål å tiltrekke kompetanse)
- Redusere inntak av traineer (gjennom Trainee Sør)
- Redusere innsats rettet mot nyetableringer

Fra tidligere økonomiplan er det vedtatt innsparinger hos Næring og Nav administrasjon knyttet til Egenandeler prosjekter på 382 000 kr fra 2026 økende til 616 000 kr fra 2027. Dette kuttet medfører redusert mulighet for å delta i utviklingsprosjekter som dukker opp utenfor budsjettprosessene.

Som en konsekvens av reduserte husleieutgifter i Gyldegården får Nav en reduksjon i budsjettet sitt på 2,4 mill. kr samt en andel av tidligere innsparingstiltak på 150 000 kr. Begge deler med effekt fra 2026.

Samlet sett har området dermed innsparinger på 736 000 kr i 2026 økende til 970 000 kr fra 2027.

8.5 Hovedprioriteringer

- **Arbeidsinkludering:** Implementere Flere i arbeid i drift, utvikle Flere i arbeid-garantien, Ung start Jobbskolen, videreutvikle arbeidsledermodellen, teste ungdomsveiledermodellen og styrke språk- og kvalifiseringstiltak.
- **Sosial bærekraft:** Forebygge utenforskap gjennom Jobbskolen, KVP, økonomisk veiledning og oppfølging av unge i alderen 16–30 år.
- **Næringsutvikling:** Styrke leverandørindustri til forsvaret, samarbeid om å øke forsvarets tilstedeværelse og følge opp satsinger på hydrogen, havvind, sirkulære løsninger og grønt gründerskap.
- **Talent og mangfold:** Tiltrekke, inkludere og beholde nasjonale og internasjonale studenter, arbeidstakere og øke attraktivitet for næringsetableringer.

- **Infrastruktur og areal:** Understøtte viktige vei-, fly- og havneprosjekter og sikre næringsarealer.

Hovedprioriteringer utdypes under omtalen av kommunalsjefområdene. Flere i arbeid omtales under Næring og Nav administrasjon.

8.6 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Næring og Nav administrasjon	0	0	7 445	5 811	5 913	4 713
Næringsavdelingen	0	0	16 530	17 530	17 530	17 530
Nav	0	0	446 008	425 062	373 019	373 019
Sum	0	0	469 983	448 403	396 463	395 263

Næring og Nav har et samlet driftsbudsjett på 470 mill. kr i 2026, reduserende til 395 mill. kr i 2029. Driftsbudsjettet økes med 61,8 mill. kr fra 2025 til 2026, i tillegg til kompensasjon av pris og lønnsvekst på 13,8 mill. kr. De største endringene i budsjetttrammen er knyttet til Integreringstilskuddet, økonomisk sosialhjelp, Kvalifiseringsprogrammet og Natthjem hos Nav, samt avslutning av programperioden for Flere i arbeid i Næring og Nav administrasjon. Endringer er nærmere kommentert under hvert kommunalsjefområde og i omtalen av Næring og Nav administrasjon.

8.7 Næring og Nav administrasjon

8.7.1 Kort om kommunalsjefområde

Næring og Nav administrasjon inkluderer administrativ støtte til direktørområdet og satsningen Flere i arbeid.

Det er p.t. ikke etablert administrativ støtte fordi området er under oppbygging. I løpet av 2026 planlegges det for å ansette en administrativ medarbeider. Videre er det i Økonomiplanen lagt inn en koordinatorstilling for Flere i arbeid satsningen fra 2026 til 2028. Samlet sett legges det til grunn at tre årsverk vil være knyttet til Næring og Nav administrasjon i løpet av 2026 - direktør, Flere i arbeid koordinator og administrativ medarbeider.

Flere i arbeid er et tverrfaglig og sektorovergripende program som har jobbet for å identifisere og implementere strukturelle tiltak som bidrar til at flere fullfører utdanning og finner sin plass i arbeidslivet. Programmet har arbeidet for å forbedre systemer og prosesser som gjør det enklere for arbeidsgivere å rekruttere utradisjonelt.

Flere i arbeid overføres til drift i 2026 ved et forpliktende partnerskap mellom Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, Nav Agder og Universitetet i Agder.

8.7.2 Hovedprioriteringer

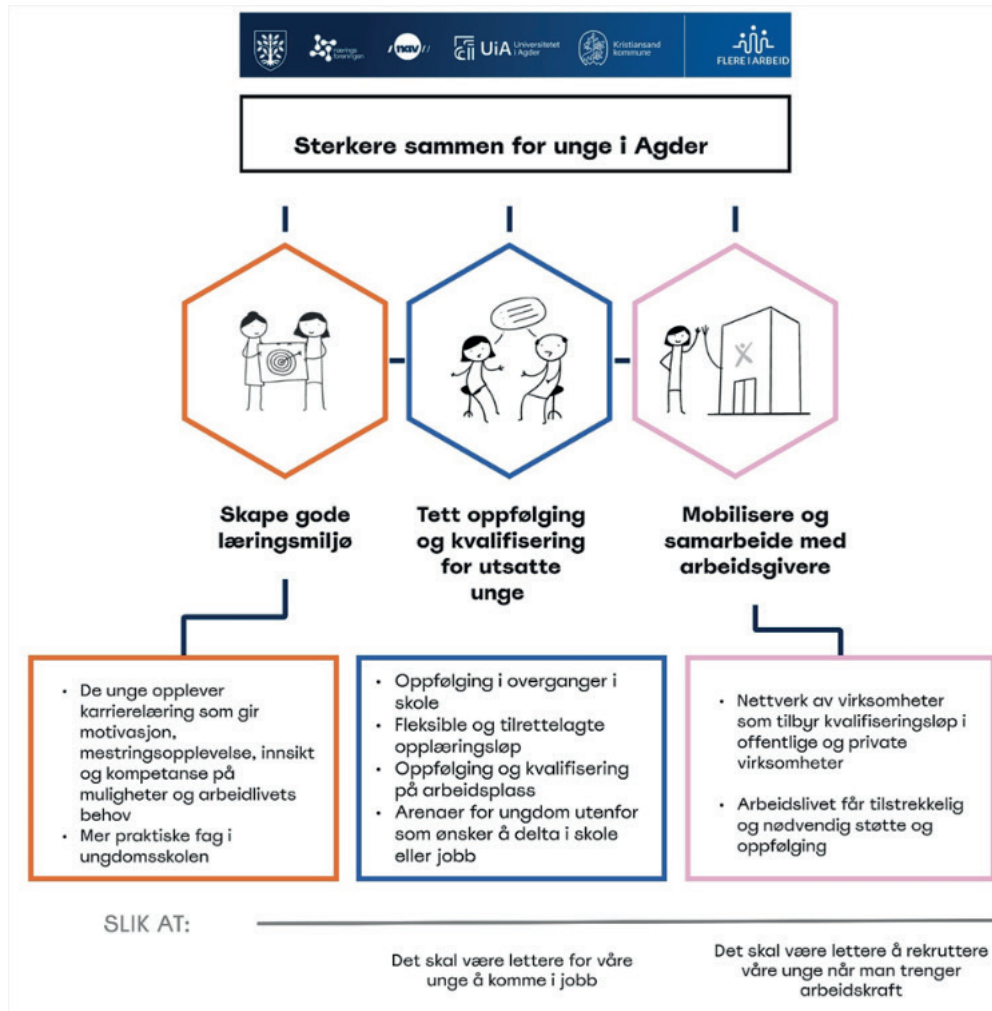
Hovedprioriteringene vil være å:

- Implementere Flere i arbeid i drift, etablere ny samhandlingsstruktur med partnerskapet, følge opp planlagte aktiviteter og utforske nye forbedrings- og utviklingsmuligheter.
- Ferdigstille etableringen av det nye direktørområde gjennom å sette ny organisering og gjøre nødvendige tilpasninger i interne systemer.

Nærmere om hovedprioriteringer for Flere i arbeid

Videreføringen av Flere i arbeid i drift innebærer at erfaringer, metoder og strukturer fra programperioden integreres i organisasjonenes ordinære virksomhet, med mål om varige effekter, bærekraftige løsninger og ytterligere endringsarbeid for å få flere i arbeid.

Flere i arbeid samarbeidet vil inngå som en sentral del av Agder fylkeskommunes Ung i Agder. Ved overføring av Flere i arbeid programmet til drift, er det følgende innsatsområder:

Målgruppene for samarbeidet:

- Unge som står i fare for å falle ut av arbeid, utdanning og skole
- Unge som er utenfor utdanning eller arbeidsliv
- Bedrifter og arbeidsgivere som trenger kvalifisert arbeidskraft

Det vil vurderes å utvide målgruppen i tråd med behovet for å øke arbeidsdeltakelsen ved at eldre ansatte står lenger i arbeid og voksne som står utenfor arbeidslivet inkluderes.

Mål for samarbeidet er at Flere i arbeid skal bidra til systemløsninger som:

1. Styrker overgang til videregående skole og utdanningsvalg innen yrkesrettede utdanningsprogram
2. Styrker tett oppfølging i overganger i kvalifiseringsløpet i skole og på arbeidsplasser
3. Styrker rekruttering av målgruppe i private og offentlige virksomheter

Samarbeidsaktiviteter som prioriteres fra 2026:

1. Videreutvikle systematikk i det varige og forpliktende partnerskap
2. Kontinuerlig identifisere og prioritere arbeid med lokale og nasjonale barrierer
3. Flere i arbeid garantien
4. Lavterskel arena og kurs for arbeidsgivere
5. Bedriftsordinator
6. Ung start jobbskolen
7. Videreutvikle virkningsfulle tiltak og forbedrede arbeidsformer, særskilt:
8. Videreutvikling av arbeidsledermodellen
9. Styrke tiltak for språktrening på arbeidsplasser
10. Ungdomsveiledermodellen i videregående skole
11. Ordninger som styrker overgang til VGS og yrkesrettede utdanningsprogram
12. Benytte handlingsrommet for å gjøre unntak fra kvalifikasjonsprinsippet
13. Utnytte mulighetene for samarbeid med arbeidsmarkedsbedrifter
14. Avklare lokal pilotering for sammenhengende digital løsning for unge

8.7.3 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Næring og Nav administrasjon	0	0	7 445	5 811	5 913	4 713
Sum	0	0	7 445	5 811	5 913	4 713

Næring og Nav administrasjon, tidligere stabsenheten til Samhandling og innovasjon, har et driftsbudsjett som er redusert med 3,8 mill. kr fra 2025 til 2026. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert med 326 000 kr i pris og lønnsjustering.

Endringene gjelder opprettelsen av nytt direktørområde og avslutningen av Flere i arbeids programfase. Ved programmets avslutnings leveres rammen på 6,6 mill. kr tilbake til bykassen iht. vedtak fra tidligere økonomiplaner. Samtidig bygger nye tiltak i årets økonomiplan opp under Flere i arbeids overgang til drift og nytt direktørområde. Det tilføres 1,2 mill. kr i 2026 til 2028 til en koordinatorstilling for Flere i arbeid. Videre kommer 1,4 mill. kr som ble trukket ut av budsjettet til Flere i arbeid i 2. tertial 2025 tilbake igjen til bruk i 2026 for å sluttfinansiere oppstartede tiltak. Det tilføres også 600 000 kr til å styrke administrasjon av området fra 2026.

Næring og Nav administrasjon har innsparinger på i alt 382 000 kr i 2026, økende til 616 000 kr fra 2027. Trekket er knyttet til posten Egenandeler prosjekter. Fra 2028 kommer det midlertidige trekket knyttet til arealoptimalisering fra økonomiplan 2025 tilbake i rammen med 103 000 kr. Næring og Nav administrasjons driftsbudsjett er totalt på 7,4 mill. kr i 2026, reduserende til 5,8 mill. kr i 2027, 5,9 mill. kr i 2028 og 4,7 mill. kr i 2029.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	10 923	10 923	10 923	10 923
Sum Deflator	273	273	273	273
Sum Lønns- og prisjustering	53	53	53	53
Tidligere vedtatte tiltak				
Arealoptimalisering - delfinansiering prosjekt	0	0	102	102
Flere i arbeid avsluttet prosjektperiode	-6 623	-6 623	-6 623	-6 623
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-6 623	-6 623	-6 521	-6 521

Beløp i 1000

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2026	2027	2028	2029
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-381	-615	-615	-615
Vedtatte endringer	-6 679	-6 912	-6 810	-6 810
Vedtatt ramme	4 245	4 011	4 113	4 113
Nye tiltak				
Flere arbeid over i drift, 1 årsverk. Ordinær drift fra 2029	1 200	1 200	1 200	0
Rammejustering ubrukte midler i 2025 overføres til 2026 FiA	1 400	0	0	0
Ressurser årsverk administrasjon	600	600	600	600
Sum Nye tiltak	3 200	1 800	1 800	600
Nye tiltak og realendringer	3 200	1 800	1 800	600
Ramme 2026-2029	7 445	5 811	5 913	4 713

Tidligere vedtatte tiltak

Arealoptimalisering - delfinansiering prosjekt

Som en del av prosjektet aktivitetsbasert arbeidsplass skal det gjennomføres en oppgradering og investering av IT-utstyr for de involverte områdene. Som en følge av dette forventes et redusert behov for nyinvesteringer av IT-utstyr. Samhandling og innovasjon ble sammen med Organisasjon trukket 100 000 kr i rammen i 2. tertial 2024, og dette er vedtatt videreført i 3 år (2025-2027).

Flere i arbeid avsluttet prosjektperiode

Programmet "Flere i arbeid" avsluttes ved årsslutt 2025. Samlet prisjustert ramme på 6,4 mill. kr knyttet til programmet trekkes dermed inn i 2026.

Nye tiltak

Flere arbeid over i drift, 1 årsverk. Ordinær drift fra 2029

Flere arbeid over i drift, 1 årsverk. Ordinær drift fra 2029

Rammejustering ubrukte midler i 2025 overføres til 2026 FiA

Rammejustering ubrukte midler i 2025 overføres til 2026 FiA

Ressurser årsverk administrasjon

Ressurser årsverk administrasjon

8.8 Næringsavdelingen**8.8.1 Kort om kommunalsjefområde**

Kommunalsjefområdet er kommunes fagenhet i næringslivssaker og næringslivets inngang til kommunen. Næringsavdelingen skal bidra til bærekraftig omstilling, jobbskaping og økonomisk vekst i Kristiansandsregionen.

Arbeidet favner et stort spekter av bransjer, sektorer og fagfelt innenfor næringslivet, og det er stor grad av utadrettet virksomhet mot bedriftene, næringslivets organisasjoner, virkemiddelapparatet, academia og internasjonale relasjoner.

Oppgavene til avdelingen omfatter blant annet:

- Tilrettelegge for næringsutvikling og nyetableringer
- Veiledning og rådgivning til næringsdrivende, gründere og investorer
- Samarbeid med næringslivet, deres organisasjoner og virkemiddelapparatet
- Tiltrekke investeringer

Næringsavdelingen består for tiden av syv faste og tre midlertidige ansatte, alle i 100 % stillinger. Dette inkluderer ansatte tilknyttet tjenesten Relocation Agder (ca. 2,5 stillinger), næringssamarbeidet med Birkenes kommune (1 stilling) og Studenttrivselprosjektet (1 stilling) som samlet sysselsetter tre faste og to midlertidige stillinger.

Næringssamarbeidet med Birkenes kommune løper ut 2025. Videre avsluttes Studenttrivselsprosjektet etter første halvår 2026, og én midlertidig stilling løper ut november 2025. For 2026 ligger det derfor an til at avdelingen reduseres til seks faste og én midlertidig ansatt hvis ikke Studenttrivselsprosjektet går over til fast drift og nye prosjekter kommer til. Ettersom de nevnte stillinger i hovedsak er eksternt finansiert, vil ikke disse endringene påvirke den kommunale budsjettammen til Næringsavdelingen.

8.8.2 Hovedutfordringer

Attraktiv og miljøvennlig

- Klimagassutslippene i Kristiansand reduseres ikke i tråd med fastsatte mål.
- Behov for grønn omstilling i næringslivet.

Inkludering og mangfoldig

- Knapphet på, og økt konkurranse om, arbeidskraft på grunn av økende demografiske utfordringer.
- For stort ungt utenforskap.

Skapende og kompetent

- Bedre infrastruktur som stimulerer til næringsutvikling og framtidig konkurransekraft.
- Tiltrekke flere næringsetableringer som kan utvide arbeidsmarkedet, og skape eller forsterke robuste og konkurransedyktige fagmiljøer.
- Øke attraktiviteten for etableringer innen forsvar, teknologi og kunnskapsintensive bedrifter.
- Sikre tilstrekkelige rammevilkår for utvikling av eksisterende industri- og næringsvirksomheter.
- Sikre nok kunnskap og kompetanse som arbeidslivet etterspør og beholde talenter i regionen.
- Tilgang på nok risikovillig kapital som sikrer nyetablering, innovasjon og utvikling av bedrifter.

8.8.3 Hovedprioriteringer

Attraktiv og miljøvennlig

- Understøtte havvindsatsingen i regionen blant annet ved å følge opp aktiviteter i regi av Framtidens havvind og bidra til relevante havnefasiliteter i regionen.
- Understøtte hydrogensatsningen i regionen blant annet ved å bistå GCE Nodes hydrogennettverk og med etablering av hydrogenfabrikken på Fiskå.
- Stimulere til grønt gründerskap og nyskaping for å utnytte sidestrømmer og tilrettelegging for sirkulære løsninger f.eks. innen prosessindustrien. Fortsette samarbeidet om Bærekraftig forretningsidé konkurransen.

Inkludering og mangfoldig

- Øke tilgangen på kvalifisert arbeidskraft for næringslivet gjennom "Flere i arbeid garantien", hjelpe til i oppfølgingen av de tiltak og aktiviteter som er kartlagt i Flere i arbeid og bistå i utprøving av effektkontrakter rettet mot sosiale entreprenører og frivillige organisasjoner.
- Bidra til at nasjonale og internasjonale talenter blir inkludert i utdanning, arbeidsliv og samfunnet gjennom Relocation Agder og Welcome Hub Agder.

Skapende og kompetent

Næring og Nav

- Muliggjør framtidig næringsutvikling og verdiskaping ved å understøtte arbeidet med å realisere viktig infrastruktur som tilgang på kraft, vei, havneareal og -fasiliteter og økt rutetilbud på Kjevik.
- Ivareta næringsinteressene i byutvikling som Lagmannsholmen og CB-tomten.
- Promotere eksisterende næringsareal overfor potensielle interessenter, og sikre at næringstemmen høres i arealsaker.
- Bidra til effektive og forutsigbare saksbehandlingsprosess i areal- og plansaker, og bygge- og gravearbeid som gir minst mulig risiko for næringsaktørene.
- Tiltrekke og beholde studenter, talenter, næringsetableringer, investeringer og besøkende gjennom tiltak som Vekst i Sør, Studentrivselprosjektet, Work Without Borders, Relocation Agder og Welcome Hub Agder, Driv Agder, Innoventus Sør, Visit Sørlandet og Visit Sørlandet Convention Bureau.
- Understøtte satsning på leverandørindustri til forsvaret og forsvarsrelaterte etableringer i Kristiansandsregionen.
- Bruke kommunale innkjøp til å understøtte lokal næringsutvikling ved å stimulere til FoUI-samarbeid mellom lokale bedrifter og kommunen.

8.8.4 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Næringsavdelingen	0	0	16 530	17 530	17 530	17 530
Sum	0	0	16 530	17 530	17 530	17 530

Næringsavdelingens driftsbudsjett er økt med 1,8 mill. kr fra 2025 til 2026. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert med 554 000 kr i pris og lønnsjustering.

Det er to poster som medfører endring i rammen til kommunalsjefområdet. Tilskudd til Vitensenteret på 2 mill. kr i 2026, økende til 3 mill. fra 2027 er lagt til Næringsavdelingen. I tillegg har kommunalsjefområdet en innsparing fra tidligere vedtatt økonomiplan på 205 000 kr fra 2026. Næringsavdelingens driftsbudsjett er på totalt 16,5 mill. kr i 2026, økende til 17,5 mill. kr fra 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	14 182	14 182	14 182	14 182
Sum Deflator	355	355	355	355
Sum Lønns- og prisjustering	199	199	199	199
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-205	-205	-205	-205
Vedtatte endringer	349	349	349	349
Vedtatt ramme	14 530	14 530	14 530	14 530
Nye tiltak				
Vitensenteret - økt tilskudd	2 000	3 000	3 000	3 000
Sum Nye tiltak	2 000	3 000	3 000	3 000
Nye tiltak og realendringer	2 000	3 000	3 000	3 000
Ramme 2026-2029	16 530	17 530	17 530	17 530

Nye tiltak

Vitensenteret - økt tilskudd

Vitensenteret flytter fra Markens gate og etableres på Gimlemoen i juni 2026. Kristiansand kommune v/oppvekst har gitt et fast tilskudd siden oppstarten på 1,89 mill.kr (2025). Tilskuddet bidrar til at

Vitensenteret kan gi grunnleggende programmering for elevene på 5. og 6. trinn i Kristiansandsskolen. For å sikre nyetableringen og at Vitensenteret kan bidra til å skape realfagsglede og styrke utforskertrang blant alle barn og unge i Kristiansand, foreslår kommunedirektøren å legge inn ytterligere 2 mill. kr i 2026 som videreføres med 3 mill.kr fra 2027.

8.9 Nav

8.9.1 Kort om kommunalsjefområde

Kommunalsjefområdet Nav består av totalt 11 avdelinger og stabsfunksjoner som støtter linjeledelsen. Avdelingene er delt inn etter oppfølging av personer i ulike alders- og målgrupper, markedsarbeid og publikumsmottak.

Nye mønstre, som blant annet er rettet mot barnefamilier med lavinntekt, er organisert under kommunalsjefområdet. Det samme gjelder Jobbskolen, som er en forpliktende samarbeidsmodell mellom NAV/kommune og fylkeskommunen med utgangspunkt i å redusere utenforskap, spesielt for ungdom utenfor videregående opplæring.

Området har på grunn av høy bosetting over tid, etablert egen flyktningeavdeling fra høsten 2025. Dette for å forsterke helhetlig oppfølging og samhandling.

Endring og forventninger i omgivelsene krever nye løsninger og nytenkning. Kommunalsjefområdet er i en kontinuerlig prosess for å utvikle nye arbeidsmetodikker for å løse Nav sitt samfunnsoppdrag. I forbindelse med nye lokaliteter innfører Nav ABW-løsning - lokaler for aktivitetsbaserte arbeidsplasser og samhandling.

Nav kommune har ansvar for Lov om sosiale tjenester i Nav. Sentrale områder er råd og veiledning, arbeidsrettet oppfølging, ansvar knyttet til midlertidig husvære, gjeldsrådgiving, økonomiforvaltning og økonomisk sosialhjelp. Kvalifiseringsprogrammet, IPS (individuell jobbstøtte), arbeidsledermodellen og Flere i arbeid er viktige virkemidler. Nav mobiliserer arbeidskraft og bidrar samtidig til å redusere utenforskap.

Kommunalsjefområdet har et tett systematisk samarbeid med næringslivet, der målet er å fremme arbeidsinkludering og rekruttere arbeidskraft. I tett samarbeid med fylkeskommunen, tiltaksarrangører og næringslivet styrkes kompetansen for de uten fullført videregående opplæring.

Den nasjonale ungdomsgarantien skal sikre prioritering av ressurser som fremmer tett oppfølging og integrering av ungdom i utdanning og arbeid.

8.9.2 Hovedutfordringer

Kommunalsjefområdet er bekymret for utfordringer knyttet til privatøkonomien for enkeltpersoner og familier. Det er en økning av henvendelser knyttet til økonomisk rådgivning, og en usikkerhet om videre utvikling her knyttet til konsekvensen av høye levekostnader over tid for husholdningene.

Andre hovedutfordringer er den økte bosettingen av folk uten introduksjonsprogram eller med kortvarig program, boligsituasjonen og ungdom som dropper ut fra slutten av ungdomsskolen.

Midlertidig husvære

Over flere år er det omdisponert midler fra sosialhjelpsbudsjettet for å finansiere kostnader knyttet til midlertidig husvære. Dagens nødboligtilbud er fullt belagt, og det er liten sirkulasjon som frigjør plass til

nye brukere. Det ble derfor etablert Natthjem i desember 2024, og dette har vært i drift gjennom hele 2025. Tilbudet forlenges nå til og med 2027.

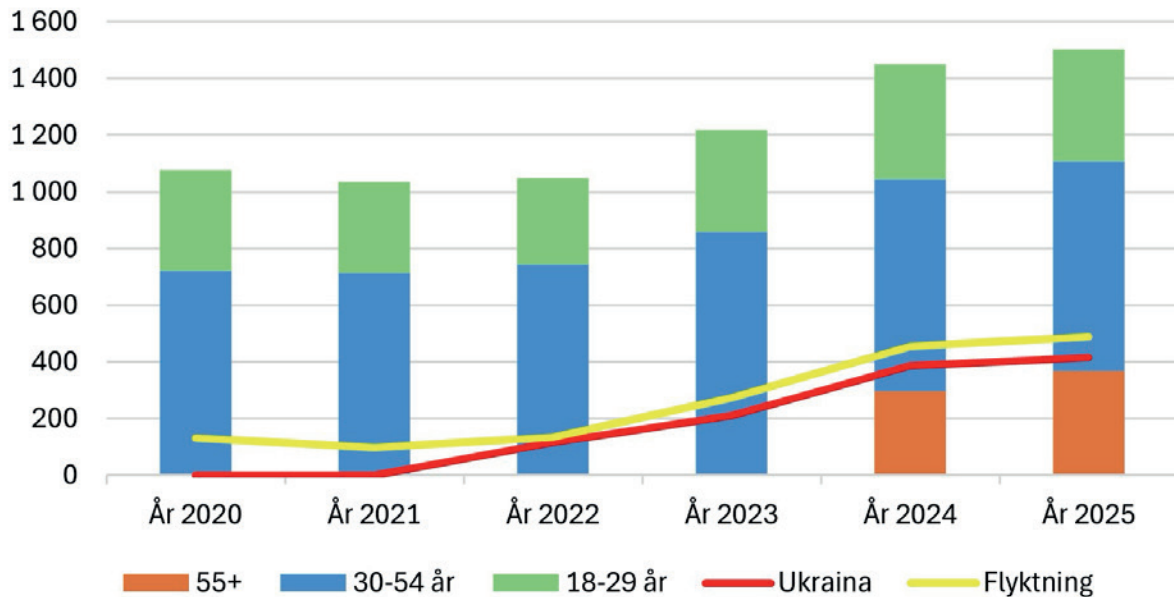
Natthjem avhjelper den akutte situasjonen frem til mer egnede, permanente boliger er tilgjengelige. Tilbudet om Natthjem benyttes ofte av personer med begrenset boevne. Kommunen dekker skader fra hærverk, og det kan derfor bli behov for å sette av noe mer midler til å dekke dette.

Utbetaling til brukere; Sosialhjelp og Kvalifiseringsprogrammet (KVP)

Bosetting av flyktninger har hatt størst påvirkning på sosialhjelputbetalinger de siste årene.

Gjennomsnitt av antall mottakere har fortsatt å øke i 2025, men analyser viser at økningen i stor grad er knyttet til flyktninger i alderen 55+.

Figur 25: Antall mottakere i snitt pr. år

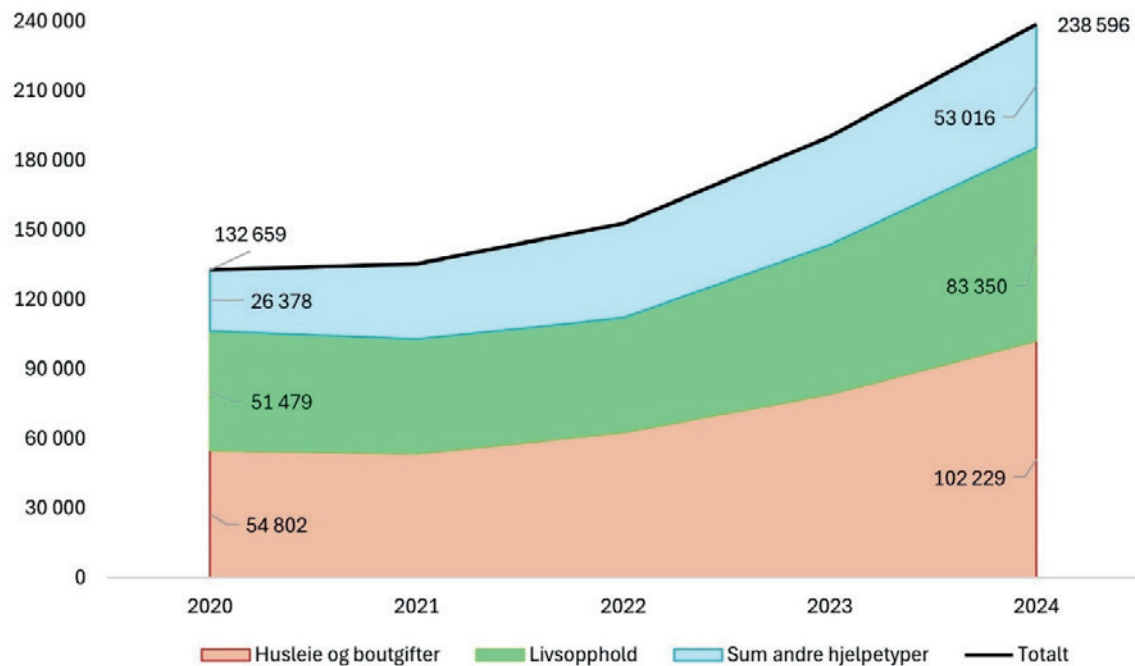

*Søyler for 55+ skilt ut fra 2024. Alder inngår ikke linje for Ukraina/flyktning

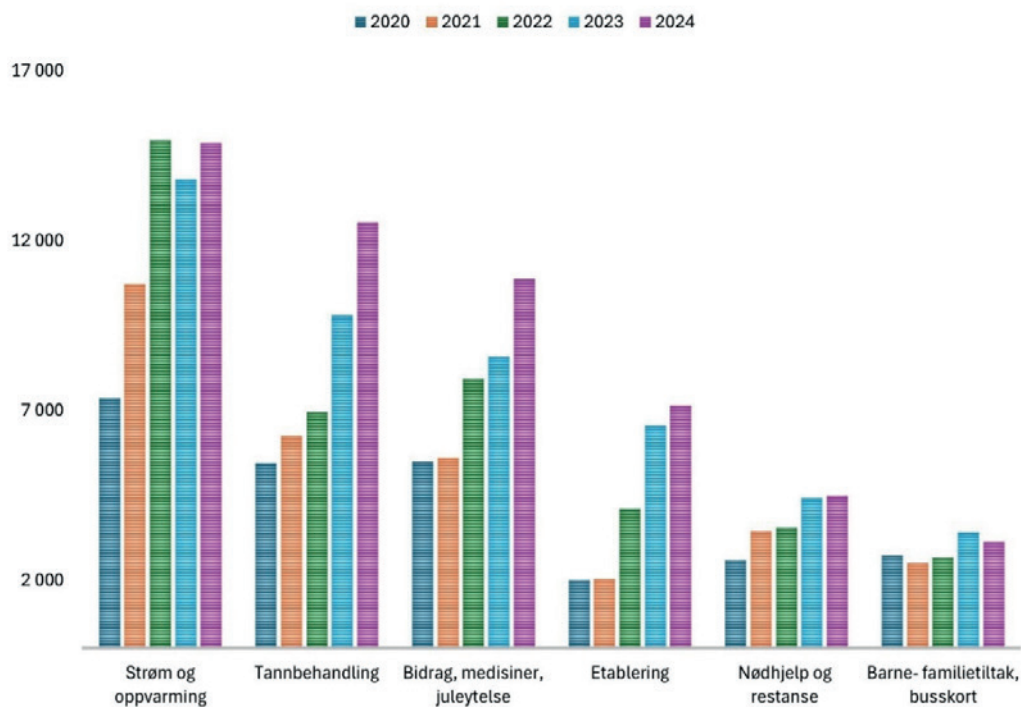
Fordi kostnadene på sosialhjelp har økt betraktelig de siste årene, er det gjort en kartlegging fordelt på ulike stønadstyper som er utbetalt i perioden 2020-2025. Flere av de økte kostnadene har en direkte konsekvens av bosatte flyktninger, men det er også nasjonale endringer som fører til endringer i ytelsene som utbetales. Tilført finansiering via statsbudsjettet til strømstøtte, endringer i nasjonalt regelverk for barnetrygd, bostøtteordning og regulerte satser, fører til endringer i kostnadsbildet.

Figur 26: Type stønad 2020-2024 Total + undergrupper (i 1000 kr)

Næring og Nav

Figur 27: Andre hjelpeytelser spesifisert ytterligere

Kommunalsjefsområdet har en løpende gjennomgang av deltakere og hvorvidt de oppfyller kravene som ligger til grunn for det rettighetsbaserte, virkningsfulle tiltaket KVP. Programmet gir store samfunnsøkonomiske gevinster ved å redusere antall langvarige sosialhjelpsmottakere. Ungdom prioriteres inn i programmet, spesielt som følge av ungdomsgarantien hvor målet er å hjelpe unge i alder 16-30 år til å komme i jobb eller fullføre utdanning. I samarbeid med fylkeskommunen benyttes blant annet Jobbskolen som et effektivt tiltak til ungdom som har «droppet ut av skolen».

Skjerpet fokus på barneperspektiv vil kunne medføre en moderat økning av utgifter knyttet til barne- og familietiltak. Et eget lavinntekt familieteam har sammen med Nye Mønstre bidratt til å bistå familier til å komme ut av fattigdom.

Flyktningssituasjonen

Flyktningstrømmen som følge av invasjonen i Ukraina har medført store ekstra sosialhjelpsutbetalinger og ekstra driftskostnader for Nav. Merkostnaden dekkes av integreringstilskuddet. Det er imidlertid bekymring for konsekvensene på lengre sikt hvis kommunen ikke finner bærekraftige og aktivitetsrettede tiltak for integrering av nye borgere i arbeidsfør alder.

Statens midlertidige endring av integreringsloven, som forkortet introduksjonsprogrammets varighet til 6 måneder, har vært en vesentlig utfordring. Det gjør at Nav får inn personer med mye svakere språk- og samfunnskompetanse enn tidligere, og som derfor er lengre unna arbeidslivet. De fleste søker sosialhjelp i ettertids av programmet, og dette gir økte langvarige kostnader for området. Økningen i bosetting av eldre, som ikke har rett til programmet, gjør også at flere antas motta sosialhjelp i lang tid.

KVP kan være et alternativ for å løse deler av utfordringen med langvarig sosialhjelpsutbetaling, men behovet for arbeids- og språkpraksis i ulike yrkesgrupper er stor i kommunen, næringsliv og ideelle organisasjoner. Det jobbes tett opp mot arbeidsgivere og arbeidssøkerne for å møte dette behovet. Samarbeidet med Integreringsenheten og Kongsgård skolesenter er forsterket for å få mer arbeidsretting inn fra starten av, samt bedre kartlegging og forventningsavklaringer. I denne forbindelse er etablert en startpakke for nyankomne. Ventestønad er også noe som utredes med tanke på å få bedre løp for flyktningene.

8.9.3 Hovedprioriteringer

- Inntektssikring gjennom å øke overgangen til arbeid ved blant annet å benytte Jobbskolen og Kvalifiseringsprogrammet (KVP) som virkemidler for å få flere unge i alderen 16 til 30 år ut i arbeidsliv eller fullføre utdanning.
- Videreutvikle aktive og forbyggende tiltak knyttet til økonomisk råd og veiledning og gjeldsrådgivning.
- Følge utviklingen i behovet for sosialhjelp i befolkningen og følge effekter av kvalifiseringsprogram.
- Evaluere forskjellige arbeidstiltak som ambulerende lærer, praksiskoordinatorer og arbeidsledermodellen. Disse har bare midlertidig dekning og må effektmåles.
- Videreutvikle arbeidsledermodellen.
- Styrke tiltak for språktrening på arbeidsplasser.
- Samarbeidet med Næringsforeningen i Kristiansandsregionen med videreutvikling av Bedriftspakken gjennom Flere i arbeid garantien og INN nettverksarena for arbeidsgivere.

8.9.4 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Budsjett 2025	Økonomiplan			
			2026	2027	2028	2029
Nav	0	0	446 008	425 062	373 019	373 019
Sum	0	0	446 008	425 062	373 019	373 019

Driftsbudsjettet for kommunalsjefområdet NAV økes med ca. 64 mill. kr fra 2025 til 2026. Budsjettet er i tillegg kompensert med ca. 13 mill. kr i pris og lønnskompensasjon.

Endringen skyldes i hovedsak at driftsbudsjettet knyttet til Integreringstilskuddet og arbeid med flyktninger er tilført ca. 47 mill. kr. Det er også foreslått en økning på 15 mill. kr til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogrammet. Drift av natthjem videreføres i 2026 og 2027 med 9 mill. kr.

Motsatt vei får kommunalsjefområdet et trekk i rammen på 2,4 mill. kr knyttet til reduserte leieutgifter i Gyldengården og reduksjon på ca. 5 mill. kr knyttet til tidligere års økning av støtte til økonomisk sosialhjelp. Begge deler med effekt fra 2026.

Samlet sett har tjenesteområdet en budsjettramme på ca. 446 mill. kr i 2026. Integreringstilskuddet reduseres i 2027 og 2028 og Natthjem er kun bevilget for 2026 og 2027. Budsjettrammen i 2027 blir dermed redusert til 425 mill. kr og 373 mill. kr fra 2028.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Opprinnelig budsjett	369 273	369 273	369 273	369 273
Sum Deflator	9 232	9 232	9 232	9 232
Sum Lønns- og prisjustering	3 666	3 666	3 666	3 666
Sum Integreringstilskudd	-88	-11 009	-16 852	-16 852
Tidligere vedtatte tiltak				
Kompensasjon for økte kostnader i sosialhjelp og KVP	-5 125	-5 125	-5 125	-5 125
Redusert besparelse leie Gyldengården	199	199	199	199
Reduserte leieutgifter areal Gyldengården	-2 423	-2 423	-2 423	-2 423
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-7 350	-7 350	-7 350	-7 350
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-150	-150	-150	-150
Vedtatte endringer	5 311	-5 611	-11 453	-11 453
Vedtatt ramme	374 583	363 662	357 819	357 819
Nye tiltak				
Videreføring av natthjem	9 000	9 000	0	0
Økt sosialhjelp og KVP	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum Nye tiltak	24 000	24 000	15 000	15 000
Statsbudsjett				
Utfasing av støtteordninger for enslig mor eller far	200	200	200	200
Sum Statsbudsjett	200	200	200	200
Integreringstilskudd				
Integreringstilskudd Ambulerende lærer	1 600	1 600	0	0
Integreringstilskudd Arbeidsledermodellen	1 100	2 700	0	0
Integreringstilskudd KVP flyktning	2 500	2 500	0	0
Integreringstilskudd Outro jobbteam	2 400	2 400	0	0
Integreringstilskudd Samarbeid språkpraksis og språkapp	500	0	0	0
Integreringstilskudd Økonomisk saksbehandler	375	0	0	0
Integreringstilskudd Kvalifisering, kompetanse, praksis og veiledning	3 750	3 000	0	0
Integreringstilskudd Sosialhjelpsytelser	35 000	25 000	0	0
Sum Integreringstilskudd	47 225	37 200	0	0
Nye tiltak og realendringer	71 425	61 400	15 200	15 200
Ramme 2026-2029	446 008	425 062	373 019	373 019

Tidligere vedtatte tiltak

Kompensasjon for økte kostnader i sosialhjelp og KVP

Helse og mestring er kompensert for økt utbetaling til brukere i Kvalifiseringsprogrammet og sosialhjelp, som følge av økt antall brukere i forbindelse med dyrtid for husholdningene.

Redusert besparelse leie Gyldengården

Besparelse av leiekostnader på Gyldengården er mindre enn tidligere vedtatt.

Nye tiltak

Videreføring av natthjem

Natthjem som et nødovernattings tilbud videreføres i ytterligere to år.

Økt sosialhjelp og KVP

Videreføring av styrking til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogrammet (KVP) beskrevet i 2.tertial 2025

Statsbudsjett

Utfasing av støtteordninger for enslig mor eller far

Kommunen kompenseres med 200 000 kr via statsbudsjettet for å håndtere den økte belastningen knyttet til utfasing av statlige støtteordninger for enslige forsørgere.

9 Utenomsektorielt

9.1 Skatt på formue og inntekt

Brutto skatteinngang for kommunen påvirkes av skatteregler, lønnsnivå, næringssammensetning og sysselsetting. Anslaget på kommunesektoren sine skatteinntekter i 2026 bygger blant annet på en sysselsettingsvekst på 0,7 % og en årslønnsvekst på 4,0 % fra 2025 til 2026. Anslaget i nasjonalbudsjettet sier en skattevekst på 6,3 % for kommunene i forhold til 2025 som tilsvarer en vekst på 6,9 mrd. kr. Den kommunale skattøren for personlige skattytere er redusert med 1,4 %-poeng til 11,35 % i 2026. Den kommunale formuesskatten settes til 0,35 % for 2026, redusert fra 0,525 % i 2025 som er i tråd med innfasing av nytt inntektssystem. Samtidig økes den symmetriske delen av inntektsutjevningen fra 62% i 2025 til 64 % i 2026.

I 2026 legges det opp til at skattøren fortsatt skal fastsettes på grunnlag av målsettingen om at skatteinntektene skal utgjøre ca. 40 % av samlede inntekter, det vil si en skatteandel på 40 %. Fra 2026 skal arbeidsgivere betale ansattes forskuddstrekk samtidig med utbetaling av lønn, pensjon eller andre trekkpliktige ytelser. Dette betyr at Skatteetaten vil kunne fordele skatteinntektene fortløpende til kommunene. Overføring av skatteinntektene vil komme som en kombinasjon av forskudd i gjeldende måned og ved det periodiske oppgjøret primo påfølgende måned. Lovendringen fra 01.01.2026 vil medføre en jevnere skatteinngang for kommunesektoren. Disse endringene medfører også at skatteinntekter som ville kommet i januar 2027 kommer i desember 2026 som er en del av forklaringen på en 6,3 % skattevekst i forhold til 2025 selv om skattøren settes ned med 1,4 %-poeng.

I forutsetningene for skatteanslaget for 2026, legges prognosemodellen fra KS til grunn. Skatteanslaget i 2025 har imidlertid store avvik mellom KS og Finansdepartementet. KS sine anslag for 2025 er opp med ca. 1,5 mrd. kr til total skattevekst på 10,6 % i forhold til anslagene i RNB som var på 9,7 %. Mens anslaget fra Finansdepartementet som kom sammen med nasjonalbudsjettet for 2026 sier en vekst på 355 mill. kr til total skattevekst på 9,9 % i forhold til RNB som var på 9,7 %. Legger en til grunn KS sine anslag tilsvarer dette ca. 37 mill. kr i økte skatteinntekter ut over det som ble lagt inn i 2. tertial 2025. Disse skatteanslagene påvirker kun kommunens inntektsnivå i 2025, og ikke de kommende årene. Dette har sammenheng med at nivået på kommunenes skatteinntekter i 2026 fastsettes med utgangspunkt i skattenivået fra RNB 2025. Det er videre lagt til grunn egne beregninger for utviklingen i folketallet. Skatteanslaget hos Kristiansand kommune innebærer at kommunen vil ligge på 85,1 % av landssnittet pr innbygger i 2026.

Følgende er lagt inn for Kristiansand kommune (2025 tallet er uten forventning om økte skatteinntekter på 37 mill.kr nent i avsnittet over):

Hele 1000 kr fast pris	2025	2026	2027	2028	2029
Inntekts- og formuesskatt	4 234 250	4 497 930	4 545 155	4 592 238	4 639 101

9.2 Andre skatteinntekter (Konsesjonskraft IKS)

Det blir skapt store verdier gjennom regulering av vassdrag og utbygging av kraftanlegg. Fordi lokale naturressurser blir brukt, har lokalsamfunnet rett til en del av disse verdiene. Dette skjer blant annet gjennom ordningen med konsesjonskraft. Kristiansand kommune er en del av Konsesjonskraft IKS sammen med mange andre kommuner på Agder. Dette er i forbindelse med kraftverket som ligger på Boen bruk i Kristiansand kommune. Budsjettet inntekt knyttet til dette er 0,5 mill. kr hvert år i økonomiplanperioden.

9.3 Eiendomsskatt

Bystyret vedtok i økonomiplan 2025-2028 å redusere eiendomsskatten. Eiendomsskatten ble redusert fra kommunedirektørens forslag som var 2,07 promille til 2,01 promille i 2025. Det ble også vedtatt en ytterligere reduksjon i økonomiplanperioden. Totalt ble eiendomsskatten redusert med 137,1 mill. kr i forhold til kommunedirektørens forslag. Følgende promillesatser ble vedtatt i ØP 2025-2028.

	2025	2026	2027	2028
Skattesats	2,01 ‰	1,96 ‰	1,93 ‰	1,91 ‰

Kommunedirektøren foreslår å videreføre disse satsene i økonomiplan for 2026-2029 hvor det er en ytterligere reduksjon i 2029 for å følge opp handlingsregelen vedtatt av bystyret som sier: *Skattesats for 2024 skal betraktes som et maksimalt nivå for eiendomsskatt. Volumveksten som følge av nye boliger i kommunen skal uavkortet benyttes til å redusere eiendomsskatten.*

Skattesatsen fra 2029 er beregnet til å bli 1,88 ‰.

I 2026 faktureres eiendomsskatten sammen med kommunale avgifter over fire terminer. Forfall foreslås satt til den 20. i månedene mars, mai, august og november. Eiendomsskatten for hele 2026 fordeles likt på disse fire terminene.

Tabellen under viser budsjettert eiendomsskatt og skattesats lagt til grunn i kommunedirektørens forslag:

Tall i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Eiendomsskatt løpende pris (1,96 promille i 2026)	329 550	328 989	328 208	328 208
Skattesats	1,96 ‰	1,93 ‰	1,91 ‰	1,88 ‰
I faste 2026-priser	329 550	320 965	312 393	304 774

9.4 Statlig rammetilskudd

I 2026 vil det som tidligere år gjøres en rekke korrigeringer i rammetilskuddet for endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivå, regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd med videre.

Tall i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Fast del	3 988 537	4 000 712	4 038 548	4 075 601
Skjønn	8 000	8 000	8 000	8 000
Inntektsutjevning	558 132	563 804	569 457	575 081
Sum rammetilskudd	4 554 669	4 572 516	4 616 005	4 658 682

Basert på statsbudsjettet får Kristiansand kommune et rammetilskudd på ca. 4,55 mrd. kr i 2026. Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst på 0,6 % for kommunene samlet sett i 2026. Det er en vekst i de frie inntektene på 4,1 % mens deflatoren er beregnet til 3,5 % som gir en realvekst på 0,6 %. For å oppfylle betingelsen om en skatteandel på 40 %. er skatteinntektene økt reelt med ca. 6,9 mrd. kr i 2026 sammenlignet med skattenivået i RNB 2025. I rammetilskuddet er det på den annen side

Utenomsektorielt

innarbeidet en reell reduksjon på 3,7 mrd. kr, slik at samlet realvekst i frie inntekter blir på 3,2 mrd. kr for kommunene. Realveksten er helt i bunnen av det intervallet som ble varslet i kommuneproposisjonen 2026 (3,2-3,8 mrd. Kr). Merkostnader demografi er beregnet til 2,1 mrd. kr, som gir et økt handlingsrom på 1,1 mrd. kr. I RNB ble det imidlertid lagt inn 1,1 mrd. kr ekstra i frie inntekter som er vedtatt videreført. I realiteten medfører det et økt handlingsrom for kommunesektoren på 2,2 mrd. kr.

Fra og med 2026 inngår merkostnader til pensjon i anslått deflator. For 2026 er det anslått nullvekst i merkostnader til pensjon, med andre ord er det i statsbudsjettet for 2026 forventet at veksten i pensjonskostnader vil bli lik forventet årslønnsvekst. Anslaget på den kommunale deflatoren er dermed 3,5 % fra 2025 til 2026 både med og uten merkostnader til pensjon.

Fast del

Den faste delen av inntektssystemet øker i perioden.

I utgiftsutjevningen får hver kommune beregnet et behov ut fra hvilken sammensetning av innbyggere en kommune har, både i forhold til alderssammensetning og visse sosioøkonomiske karakteristika. Utgiftsutjevningen (trekket) for Kristiansand kommune økes i økonomiplanperioden som følge av at utgiftsbehovet er beregnet til 97,46 % av landsgjennomsnittet i 2026 mot 97 % i 2029.

Oppgaveendringer

Det er flere oppgaveendringer og korreksjoner i budsjettopplegget for rammetilskudd 2026. Dette gjelder innenfor områdene barnehage, grunnskole, kommunehelse, sosialtjenester, barnevern og andre tjenesteområder. I tillegg til realveksten i frie inntekter er rammetilskuddet økt med netto 1,8 mrd. kr i 2026-priser for å finansiere oppgaveendringer og korreksjoner.

Barnehage

Fra 1. august 2025 ble den maksimale foreldrebetalingen redusert til kroner 1 200 per måned. I nasjonalbudsjettet 2026 foreslås det at nivået på maksimal foreldrebetaling i 2026 skal videreføres på samme nominelle nivå som høsten 2025. Rammetilskuddet til kommunene er som følge av dette økt med 100 mill. kr. Samlet sett betyr det at rammetilskuddet er økt med 1,4 mrd. kr knyttet til maksimalpris for foreldrebetalingen.

Regjeringen innfører et nytt system for kompetanse og karriereutvikling i barnehage og skole som forventes å gi økte utgifter for kommunene til administrasjon, særlig knyttet til nye oppgaver for barnehagemyndigheten. Som kompensasjon for dette er rammetilskuddet økt med 50 mill. kr som fordeles etter delkostnadsnøkkel for barnehage.

Stortinget har vedtatt ny ordning for beregning av pensjonstilskudd til private barnehager, der det er gitt en særregel for private barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenstepensjon. Kommunene blir kompensert for merutgiftene på 10 mill. kr gjennom økt rammetilskudd.

Grunnskole

Nytt prøvegjennomføringssystem øker graden av digitalisering som igjen antas å gi gevinster for kommunene. Rammetilskuddet er som følge av dette redusert med 1,4 mill. kr fordelt etter delkostnadsnøkkel for grunnskole.

Kommunehelse

Økt andel basistilskudd fastleger med helårseffekt. Basistilskuddets andel av fastlegenes finansiering ble økt fra 1. juli 2025, og rammetilskuddet ble som følge av dette økt med 237 mill. kr i 2025. Endringen får

helårseffekt i 2026 og som kompensasjon for kommunenes økte utgifter i 2026 (helårseffekt) er rammetilskuddet økt med ytterligere 245 mill. kr i 2026.

Sosialtjenester

Økt behov for sosialhjelp ved utfasing av støtteordninger for enslig mor eller far. Regjeringens forslag om å fase ut støtteordninger for enslig mor eller far for hovedgruppen av mottakere. Endringen gjelder nye tilfeller. Kommunenes utgifter til økonomisk sosialhjelp forventes som følge av dette å øke, og som kompensasjon er rammetilskuddet til kommunene økt med 9 mill. kr.

Det foreslås å fjerne regelen i sosialtjenesteloven § 18 om at barnetrygd ikke skal tas med ved vurderingen av søknader om økonomisk sosialhjelp til familier. Det er anslått at kommunene kan spare om lag 650 mill. kr i 2026 om loven blir endret slik at kommunen ikke lenger er forpliktet til å holde barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Samtidig foreslås det å øke de rettleidende satsene for økonomisk sosialhjelp, i hovedsak til familier med barn. De høyere rettleidende satsene kan danne grunnlag for utmåling av en høyere stønad enn dagens satser, hvilket isolert sett vil øke kommunenes utgifter. Det er dermed to forslag til endringer som trekker kommunens utgifter i hver sin retning, og det er ikke foreslått noen justering av kommunenes rammetilskudd som følge av endringene. Når det gjelder hvordan hver enkelt familie kommer ut sammenlignet med i dag, vises det i statsbudsjettet til at dette avhenger bl.a. av hvor gamle barna er, og hvilke behov barna og de voksne i familien har. Framover vil altså barnetrygden inngå som en del av den individuelle vurderingen kommunen må gjøre i hver sak.

Barnevern

Fosterforeldre som er frikjøpt fra vanlig jobb skal fra 01.01.2026 kompenseres for manglende opptjening av tjenestepensjon. For at kommunene skulle kunne tilpasse seg til lovendringen før den trer i kraft ble rammetilskuddet til kommunene i 2025 økt med anslått halvårseffekt på 63,5 mill. kr. Rammetilskuddet i 2026 økes med ytterligere 65,7 mill. kr i 2026 for å kompensere kommunene for helårseffekten.

Kommunene får også økte utgifter som følge av andre endringer i barnevernsloven og kompenseres for dette gjennom en økning av rammetilskuddet med 23,4 mill. kr.

I tråd med det som ble varslet i kommuneproposisjonen foreslås det å avvikle overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem fra 1. januar 2026. Gjennom overgangsordningen har kommunene hatt lavere kommunale egenbetalingssatser for spesialiserte fosterhjemsplasseringer som var gjort før barnevernsreformen. Som følge av at kommunene får økte utgifter til spesialiserte fosterhjem når overgangsordningen avvikles er rammetilskuddet økt med 151,6 mill. kr i 2026.

Øvrige tjenesteområder

Gjennom etableringen av Brann- og redningsskolen får Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap et større økonomisk ansvar for opplæring av brann- og redningspersonell, inkludert gjennomføring av praksisperiode i kommunene. Det er anslått at kommunene vil få en innsparing på 22,9 mill. kr når omleggingen er fullt innfaset i 2028. For 2026 er kommunenes innsparinger anslått til 11,4 mill. kr og dette beløpet er trukket ut av innbyggertilskuddet.

Det er gjort et uttrekk fra kommunenes rammetilskudd på 97,9 mill. kr som følge av at det har blitt flere elever i statlige og private skoler. Uttrekket skjer initialt gjennom innbyggertilskuddet og utgiftsutjevningen (kostnadsnøkkelen) til alle kommuner, men omfordeles gjennom korreksjonsordningen for statlige og private skoler slik at kommunene faktisk trekkes etter hvor mange elever i disse skolene som er bosatt i kommunen.

Oppdatert anslag på merkostnader til pensjon i 2025. Anslaget i RNB inkluderer også effekten av ny offentlig AFP som nå skal innarbeides i kommunenes regnskaper fra og med regnskapsåret 2025. Økningen i pensjonskostnadene i RNB er på 3,7 mrd. kr for kommunene. Hovedårsaken til denne sterke veksten er at det nå legges opp til at ny offentlig AFP skal inkluderes i regnskapsført pensjonskostnad for 2025. For Kristiansand kommune utgjorde dette 76,1 mill. kr som videreføres i 2026. Oppdaterte anslag som kom i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2026 viser at pensjonskostnadene blir ytterligere 0,6 mrd. kr høyere i 2025, dette kompenseres ikke kommunene for da regjeringen i sitt budsjettforslag ser dette i sammenheng med at deflatoren er redusert fra 4,1 % i opprinnelig nasjonalbudsjett til nå 4,0 % som gir en styrking på 0,5 mrd. kr. Deflatoren var imidlertid 3,9 % i RNB og nå er den anslått til 4 % for 2025.

Ordinære skjønnsmidler

Total ramme for ordinære skjønnsmidler for kommunene er i 2026 på 830 mill. kr, dette er en økning på 30 mill. kr i forhold til 2025. Skjønsspotten til Statsforvalteren i Agder har imidlertid over tid fått en stadig lavere reell verdi. Dersom skjønnsrammen for Agder hadde vært justert for deflator for perioden 2020 til 2025, skulle skjønsspotten for 2025 vært på nærmere 65 mill. kr. Dette tilsvarer en reell reduksjon på 17,7 mill. kr i 2024-kroner, som fordeler seg med 7,9 mill. kr i ren beløpsreduksjon og 9,8 mill. kr i «kroneverditap».

I 2025 mottok Kristiansand kommune 10,7 mill. kr i ordinære skjønnsmidler, hvor 7,2 mill. kr var relatert til snøværet nyttårshelgen 2024, 1,4 mill. kr var knyttet til ressurskrevende tjenester og 2,1 mill. kr var knyttet til særegne forhold på tjenesteområdene.

I Økonomiplanperioden har kommunedirektøren lagt til grunn 8 mill. kr i ordinære skjønnsmidler hvert år i perioden, som er lavere enn hva kommunen mottok i 2025. Men dette er begrunnet med at mye av midlene utbetalt i 2025 var knyttet til ekstraordinært snøvær nyttårshelgen 2024

Inntektsutjevning

Gjennom skatteutjevningen må kommuner med høye skatteinntekter fra skatt på inntekt og formue overføre deler av sine inntekter til kommuner med lave skatteinntekter. Så lenge Kristiansand er en minsteinntektskommune (under 90 % av landssnittet) vil inntektsutjevningen dekke ca. 95 % av eventuell skattesvikt og vi vil trekkes like mye av eventuell merinntekt.

I perioden ventes inntektsutjevningen å øke fra ca. 558 mill. kr i 2026 til ca. 575 mill. kr i 2029.

Forutsetninger – befolkningsvekst og endringer i utgiftsutjevningen

Det er innarbeidet befolkningsprognoser for kommunen og for landet. Siden Kristiansand kommune forventer en vekst i befolkningen som er noe over landsgjennomsnittet fra 2026, vil kommunen få en økning i innbyggertilskuddet som er høyere enn for landet.

Kostnadsindeksen:

	2026	2027	2028	2029
Kostnadsindeks	0,9746	0,9714	0,9707	0,9700

Befolkningsprognoser per 1/1:

	2026	2027	2028	2029
Kristiansand	119 488	120 548	121 593	122 627
Landet	5 634 050	5 661 089	5 687 674	5 714 094

Det er benyttet egne beregninger for befolkningsutvikling i perioden da tilflytting av studenter har gitt store svingninger i grunnlagstallene som SSB benytter. I beregningene er det forutsatt en årlig gjennomsnittlig befolkningsvekst på ca. 0,9 % i Kristiansand, mens snittet på landet som helhet i perioden forutsettes å få en økning på ca. 0,5 % pr år. Svakere utvikling i befolkningsveksten kan slå ut i lavere frie inntekter enn det som er lagt til grunn i økonomiplanen. Kostnadsindeksen er relativt stabil i økonomiplanperioden.

INGAR (Inntektsgarantiordningen)

INGAR er dagens overgangsordning i inntektssystemet. Formålet med ordningen er å skjerme kommunene mot en for brå nedgang i rammetilskuddet fra ett år til det neste. Ordningen sikrer at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste som beregnet per innbygger, er mer enn 400 kroner lavere enn beregnet vekst på landsbasis. Ordningen blir finansiert gjennom et likt trekk per innbygger for alle landets kommuner i 2026.

Trekket går ned utover i økonomiplanperioden for Kristiansand kommune.

I økonomiplanen er det for kommunen lagt inn trekk med 5 mill. kr i 2026, 4,8 mill. kr i 2027, 4,8 mill. kr i 2028 og 4,9 mill. kr i 2029.

Forventet vekst i frie inntekter 2027 til 2029

Det gis i statsbudsjettet ikke noe tallanslag for hvilken realvekst som kan forventes i årene 2027 – 2029. Kommunedirektøren har lagt til grunn en realvekst i frie inntekter på ca. 3,0 mrd. kr, fordelt med 1,6 mrd. kr på skatt og 1,4 mrd. kr på rammetilskuddet fra 2027, 2028 og 2029. Dette vekstanslaget er lavere enn veksten i 2026.

9.5 Momskompensasjon

Momskompensasjon for driftsutgiftene er innarbeidet i områdenes driftsrammer. All merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer føres i investeringsregnskapet og må benyttes til finansiering av investeringer. Ordningen er derfor nærmere omtalt under investeringsbudsjettet.

9.6 Tilskudd til renter og avdrag

Regjeringen har gjennom statsbudsjettet satt av midler gjennom Husbanken til rentekompensasjon til kommunale investeringer i helse og omsorgsboliger, renovering av skole og kirkebygg. Ordningen går ut på at kommunene etter søknad presenterer prosjekter som godkjennes og danner grunnlag for kompensasjon.

I 2024 kom det en ny ordning hvor en også kan søke kompensasjon til investeringer i læringsarenaer, utstyr og inventar som bidrar til mer praktisk og variert opplæring på 5.-10. trinn i skolen. Denne ordningen foreslår regjeringen i nasjonalbudsjettet 2026 å utvide til også å gjelde for 1.-4. trinn. I 2026 vil derfor regjeringen øke tilskuddsordningen fra 160 til 191 mill. kr.

Regjeringen har også opprettet en rentekompensasjonsordning for investeringer i utstyr og læringsarenaer som verksteder, skolekjøkken eller uterom som gjør undervisningen praktisk, aktiv og

relevant. I 2026 vil regjeringen øke investeringsrammen i til 3 mrd. kr. De neste fem årene skal denne trappes opp til 8 mrd. kr.

Oppsummering i løpende priser

Tall i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Tilskudd til renter og avdrag, skoleutbygging	-3 482	-2 891	-2 300	-1 709
Tilskudd til renter og avdrag, omsorg	-14 222	-13 785	-12 990	-10 456
Tilskudd til renter og avdrag, kirke	-1 600	-1 447	-1 307	-1 155
Sum	-19 303	-18 122	-16 596	-13 320

9.7 Integreringstilskudd

Kommunen får i en 5-års periode en fast sum for hver flyktning og person med oppholdstillatelse som har fått beskyttelse med flyktningstatus i kommunen. Integreringstilskuddet skal medvirke til rask og treffsikker bosetting, og målet er at de bosatte etter hvert skal delta i arbeidslivet og forsørge seg selv. Alle kommuner som tar imot flyktninger, får tilskudd etter samme satsstruktur og nivå.

Satsene i statsbudsjettet for 2026 er i perioden uendret fra 01.01.2025. Med en deflator på 3,5 % gir dette en realnedgang på 3,5 % på tilskuddet.

Bosettinger	Satser for 1.1.2025 (kr)	Satser for 1.1.2026 (kr)	Endring i kr
År 1 (enslige voksne)	250 500	250 500	0
År 1 (andre voksne)	202 000	202 000	0
År 1 (enslige mindreårige)	194 300	194 300	0
År 1 (barn)	202 000	202 000	0
År 2	259 000	259 000	0
År 3	184 300	184 300	0
År 4	91 400	91 400	0
År 5	74 800	74 800	0
Sum voksne enslige	860 200	860 200	0
Sum voksne	811 700	811 700	0
Sum enslige mindreårige	804 000	804 000	0
Sum barn	811 700	811 700	0

Kristiansand kommune hadde opprinnelig vedtatt å bosette 385 personer i 2025, men dette ble nedjustert til 290 personer i 2025 i tråd med anmodning fra IMDI. 20 er forbeholdt enslige mindreårige i alder 0-18 år i kommunens egne omsorgsboliger.

Det er usikkert om kommunen vil klare dette målet. Det er også usikkert hvor mange flyktninger kommunen vil bli bedt om å bosette i neste økonomiplanperiode.

Utenomsektorielt

Det er per 2. tertial 2025 bosatt 139 personer fra 12 ulike land i Kristiansand. Ukrainere var den største gruppen med 99 flyktninger. Det har skjedd en endring i ankomstene til Norge etter at Ukraina i august 2025 åpnet opp for at menn mellom 18 og 22 år fritt kan reise ut og inn av landet.

Økningen i denne aldersgruppen vil først treffe asylmottakene i Norge, før kommunene vil merke det på bosettingen. UDI er usikre på om økningen vil være kortsiktig eller langsiktig.

Kommunedirektøren anbefaler å budsjettere med et integreringstilskudd basert på en forventet nedgang i bosetting på:

- 290 flyktninger i 2025
- 259 flyktninger i 2026
- 159 flyktninger i 2027
- 109 flyktninger i 2028
- 109 flyktninger i 2029

Kommunedirektøren foreslår at 84,9 mill. kr deles ut til Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog i 2026 og 64,6 mill. kr er delt ut i 2027 – utover eksisterende tiltak.

På bakgrunn av stor usikkerhet og at integreringstilskuddet kun mottas for 5 år så er det behov for å avsette midler til å håndtere fremtidige, langvarige kostnader utover 5-årsperioden. Dette er mulig fra 2026 til 2028, men ikke i 2029. I 2029 er budsjetterte inntekter mindre enn videreføringen fra 2028 i vedtatt økonomiplan og 18,531 mill. kr må finansieres av fond for integreringstilskudd. Alternativt måtte disse midlene vært trukket inn fra områdene. Det foreslås at 5 mill. kr brukes til medfinansiering av økte sosialutgifter til NAV i 2026, 2027 og i 2028.

Med grunnlag i uendrede tilskuddssatser som er foreslått i statsbudsjettet, samt ovennevnte forutsetning om mottak, vil kommunens tilskudd og avsetning til fremtidige utgifter utvikle seg som følger de neste fire årene (minus= inntekt).

I mill. kr (2026 kr)	2026	2027	2028	2029
Statstilskudd - integrering	-309 788	-242 656	-176 872	-126 342
Avsatt til senere fordeling	8 096	63	26 999	0

9.8 Vertskommunetilskudd

Alle kommuner som har asylmottak, får et tilskudd fra UDI. Dette skal dekke de gjennomsnittlige merkostnadene som følge av å ha asylmottak i kommunen. Tilskuddet består av en grunnsatts pr. kommune, og sats pr. mottaksplass som er iverksatt av UDI. Endring av satser er på 12,5 % fra 2025 til 2026, men antall plasser er redusert i løpet av 2025, noe som allikevel gir en lavere inntekt. Estimert inntekt vil derfor være på 9 mill. kr fra 2026 istedenfor 10 mill. kr som det var i vedtatt økonomiplan 2025-2028.

Kristiansand kommune har 3 asylmottak med minimumskapasitet på 270 plasser og maksimumkapasitet på 585 plasser avhengig av iverksatte plasser bestilt av UDI.

	Sats	Antall
Grunnsatts	851 007 kr	1 kommune
Sats pr ordinær mottaksplass	13 061 kr	250-560 plasser

Utenomsektorielt

Sats pr tilrettelagt plass	184 922 kr	20-25 plasser
----------------------------	------------	---------------

Med utgangspunkt i foreslåtte tall i statsbudsjettet knyttet til tilskuddssatser og planleggingstall for antall asylsøkere som vil søke beskyttelse i 2025, vil kommunens tilskudd utvikle seg som følger de neste fire årene (minus= inntekt):

	2026	2027	2028	2029
Vertskommunetilskudd	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000

Ellers er minimum og maksimum avtalte plasser som før, men kommunen har pt. 323 plasser aktive plasser i asylmottakene.

9.9 Særskilt tilskudd til enslige mindreårige

Kommunedirektøren har lagt til grunn mottak av 15 enslige mindreårige asylsøkere i 2026 og 10 barn fra 2027. Bosettingstallene for denne gruppen er veldig usikre, og alderssammensetning kan endre seg.

Satsene for tilskudd til enslige mindreårige øker med ca. 3,7 % i statsbudsjettet for 2026:

Sats året de fyller:	2025	2026	Økning
Til 17 år	1 059 100 kr	1 098 700 kr	3,74 %
Fra 17 år	667 900 kr	692 800	3,73 %

Det er budsjettert med følgende inntekter og avsetninger i område 9:

I mill. kr (2026 kr)	2026	2027	2028	2029
Særskilt tilskudd til enslige mindreårige inntekter	-58 000	-46 000	-35 000	-26 000
Tildelt til tiltak i Helse og mestring	33 000	30 000	25 000	23 000
Avsatt til senere fordeling i utenomsektorielt	25 000	16 000	10 000	3 000
Sum	0	0	0	0

9.10 Diverse fellesordninger

Kalkulatoriske inntekter

Det er beregnet en overføring på 28,1 mill. kr fra By- og stedsutvikling til område 9 i 2026. Beløpet øker til 29,5 mill. kr i 2029 og skal dekke kapitalutgifter for investeringer i utstyr innen maskinforvaltningen. Internleie biler er lagt inn med 16,2 mill. kr i 2026 og reduseres til 9,6 mill. kr i 2029.

Det er beregnet overføring fra småbåthavnregnskapet på 12,2 mill. kr i 2026 og reduseres til 10,3 mill. kr i 2029. Det brukes selvkostrente/kalkylerente i beregningene. Beløpet skal dekke renter og avdrag blant annet etter at innskuddene ble tilbakebetalt i 2006, og erstattet av låneopptak.

Øvrige forhold område 9

Finansrådgivning og annen rådgivning knyttet til område 9 er budsjettert med ca. 2 mill. kr årlig.

Pensjon

Premieavvik

Premieavviket er differansen mellom den betalbare pensjonspremien og en regnskapsmessig

Utenomsektorielt

aktuarberegnet pensjonskostnad. De siste årene har den regnskapsmessige beregnede pensjonskostnad vært lavere enn den betalbare pensjonspremien, som har gitt et positivt premieavvik. Når premieavviket er positivt må det deretter utgiftsføres (amortiseres) over de neste 7 årene, mens positivt premieavvik oppstått i årene 2002 til 2010 skal utgiftsføres over 15 år, og fra 2011 til 2013 over 10 år. Motsatt gjelder dersom premieavviket blir negativt, må det deretter inntektsføres de neste 7 årene.

Budsjettforslaget brukt i økonomiplan 2026-2029 baserer seg på prognoser fra aktuarene for de tre pensjonskassene Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP), Kommunal landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Som tidligere brukes ikke netto premieavvik til å finansiere årets drift i det økonomiske opplegget, men dette avsettes til fond. I økonomiplan 2026-2029 er netto premieavvik negativt med 15,9 mill.kr i 2028 og negativt med 73,2 mill. kr i 2029 som er første gang siden ordningen med premieavvik ble innført i 2002. Disse årene skal det brukes av avsatt premieavviksfond for å dekke det negative netto premieavviket.

Grunnen til dette skyldes at ny offentlig AFP skal inkluderes i regnskapsført pensjonskostnad fra året 2025 og endringer i beregningsforutsetningene for beregnet pensjonskostnad:

I kommuneproposisjonen 2026 ble det varslet at departementet vurderer at det er grunnlag for å gjøre justeringer i beregningsforutsetningene for pensjonskostnadene, og tar sikte på en gradvis justering i årene framover. Det er særlig forholdet mellom diskonteringsrenten og lønnsvekst som har betydning for nivået på pensjonskostnadene. Målet er at pensjonskostnadene, gjennom forventningsrette anslag, over tid skal reflektere nivået på pensjonspremiene. Dette forventes isolert sett også å bidra til et redusert premieavvik over tid. Etter en helhetsvurdering har departementet fastsatt en reduksjon i forholdstallet fra 1,0 til 0,88 for beregning av pensjonskostnadene for regnskapsåret 2026.

Netto premieavvik inklusiv arbeidsgiveravgift er årets premieavvik – utgiftsføring/amortisering av tidligere positive premieavvik. I økonomiplanperioden er det forutsatt at netto premieavvik minus inndekning av tidligere premieavvik, reduserer ordinært netto driftsresultat med 74,8 mill. kr. Med andre ord er kommunens korrigerte resultat 74,8 mill. kr bedre enn kommunens ordinære resultat. Her er det viktig å merke seg at disse inntektene i årene når netto premieavvik er positivt ikke medfører noen innbetalinger og motsatt når netto premieavvik er negativt vil det ikke føre til noen utbetaling. Kommunen bør derfor unngå å bruke premieavviket i driften, da det er en inntekt uten innbetaling eller en utgift uten utbetaling. Inntekter fra premieavviket burde alltid settes av i et eget disposisjonsfond eller brukes når premieavviket er negativt for ikke å påvirke likviditeten. Slik som bystyret har vedtatt i handlingsregel 3.

Ideelt sett burde alt tidligere netto premieavvik vært avsatt til premieavviksfondet for å unngå at likviditeten tappes. I dag er det en underdekning på ca. 143,5 mill. kr. Derfor foreslår kommunedirektøren å redusere denne underdekningen i årene 2028 og 2029 med 30 mill. kr hvert år.

Budsjettforslaget innebærer at akkumulert premieavvik i økonomiplanperioden reduseres med 74,8 mill. kr. For å demme opp mot tapping av likviditeten, foreslår kommunedirektøren at hele avviket mellom premieavviket og inndekningen av tidligere premieavvik i perioden, salderes mot premieavviksfondet. Fondet vil ha en saldo på om lag 1 167 mill. kr ved utgangen av 2029, det vil si at netto belastning på likviditeten vil være redusert fra ca. 143,5 mill. kr til 83,5 mill. kr.

I 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Premieavvik	-310 119	-315 281	-341 486	-305 857
Amortisert tidligere premieavvik	297 079	314 068	357 381	379 012
Netto i året	-13 040	-1 213	15 895	73 155
Akkumulert premieavvik ved utgangen av året	1 339 143	1 340 356	1 324 461	1 251 306

Utenomsektorielt

Fond til dekning av premieavvik ved utgangen av året	1 195 654	1 196 867	1 210 972	1 167 817
Akkumulert premieavvik minus fond	143 489	143 489	113 489	83 489

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der netto premieavvik avsettes til fond for inndekning av premieavviket for å ikke tappe likviditeten, samt at vi korrigerer netto driftsresultat for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik, da dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften. Denne måten å håndtere pensjon og premieavvik på viser seg å ha vært god økonomisk styring og medfører at handlingsrommet til kommunen øker, sammenlignet med andre kommuner som ikke har håndtert pensjon og premieavvik på denne måten. I 2025 ble kommunen tilført 76,1 mill. kr over rammetilskuddet i hovedsak grunnet økt beregnet pensjonskostnad (ny offentlig AFP skal inngå i beregningene fra 2025). Denne inntekten videreføres i økonomiplanperioden og kan brukes på annet enn pensjon grunnet avsatt disposisjonsfond knyttet til premieavvik. I tillegg har kommunen god likviditet sammenlignet med andre kommuner da kommunen ikke har brukt netto premieavviket i driften. Kommunen har i budsjettet en likviditet årlig på ca. 1,5 mrd. kr, som gir en årlig renteinntekt på ca. 66 mill. kr som tilfaller driften. I tillegg til dette har kommunen de seneste årene ikke behovd å ta opp lån knyttet til investeringer før sent på året grunnet den gode likviditeten. I 2025 er dette budsjettet til en besparelse på ca. 10 mill. kr i renteutgifter.

Som nevnt i tidligere avsnitt foreslår kommunedirektøren å redusere underdekningen mellom premieavviksfondet og akkumulert premieavvik i årene 2028 og 2029 med 30 mill. kr hvert år. Det vil si at netto belastning på likviditeten vil være redusert fra ca. 143,5 mill. kr til 83,5 mill. kr i 2029.

Pensjonspremie

Ny offentlig AFP (AFP Livsvarig) og særaldersgrenser

Effekten av AFP Livsvarig er en betydelig økning i pensjonsforpliktelse og pensjonskostnad og gjelder fra året 2025. Ny offentlig AFP er inkludert i den samlede premiesatsen som kommuner betaler i pensjonspremie. Dette er forskjellig fra gammel AFP ordning som ble holdt utenom den samlede pensjonspremiesatsen i KKP.

Ny offentlig AFP skal også inkluderes i regnskapsført pensjonskostnad fra og med året 2025.

Gammel AFP ordning

Det ble i 1. tertial 2025 flyttet AFP utgiftene fra områdene til område 9 (fellesområde). Denne gamle AFP ordningen skal fases ut og erstattes av AFP livsvarig. I økonomiplanen er gammel AFP ordning budsjettet til 96,4 mill. kr i 2026, 85,2 mill. kr i 2027, 73,9 mill. kr i 2028 og 44,9 mill. kr i 2029 inkludert arbeidsgiveravgift. Hovedsakelig er dette budsjettet på område 9, men ca. 7% av totalen er budsjettet på VAR område (selvkostområde)

Nytt forholdstall fra 2026

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har via sitt rundskriv endret forholdet mellom diskonteringsrenten og forventet lønnsvekst til 0,88 fra og med regnskapsåret 2026. Tidligere var dette forholdstallet 1,0. Dette øker den beregnede pensjonskostnaden. Målet er at pensjonskostnadene, gjennom forventningsrette anslag, over tid skal reflektere nivået på pensjonspremiene. Dette forventes isolert sett også å bidra til et redusert premieavvik over tid.

2025

Reguleringspremien estimeres basert på de seneste prognoser om lønnsvekst fra Statistisk sentralbyrå og Norges Bank. Regjeringen la 15. mai ut revidert nasjonalbudsjett og i kommuneproposisjonen står det at planendring for ny offentlig AFP og nye særaldersgrenser innarbeides allerede i 2025. Inkluderingen av ny offentlig AFP og nye regler for særaldersgrenser fra og med i år gir isolert sett

Utenomsektorielt

høyere pensjonsforpliktelse og premie enn tidligere, fra og med i år. Dette medførte også økningen i de beregnede pensjonskostnadene som i revidert nasjonalbudsjett er anslått til 3,7 mrd. kr for kommunene. Hovedårsaken til denne sterke veksten er at det som nevnt nå legges opp til at ny offentlig AFP skal inkluderes i regnskapsført pensjonskostnad for 2025. Dette ble kommunen kompensert for gjennom rammetilskuddet og utgjorde for Kristiansand kommune 76,1 mill. kr i økt rammetilskudd.

Oppdaterte anslag som kom i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2026 viser at pensjonskostnadene blir ytterligere 0,6 mrd. kr høyere i 2025, dette kompenseres ikke kommunene for da regjeringen i sitt budsjettforslag ser dette i sammenheng med at deflatoren er redusert fra 4,1% i opprinnelig nasjonalbudsjett til nå 4,0 % som gir en styrking på 0,5 mrd. Kr. Deflatoren var imidlertid 3,9% i RNB og nå er den anslått til 4% for 2025.

Siste anslag for årslønnsvekst er for KKP anslått til 4,25%. Hos KLP er anslaget henholdsvis 4,4 % for sykepleiere og 4% for øvrige. I statsbudsjettet 2026 er lønnsveksten anslått til 4,0 %.

ØP 2026-2029

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst på 0,6% for kommunene samlet sett i 2026. Vekst i de fire inntekten er beregnet til 3,2 mrd. Kr som var i det laveste intervallet som ble varslet i kommuneproposisjonen 2026 (3,2-3,8 mrd. Kr). Merkostnader demografi er beregnet til 2,1 mrd. Kr., som gir et økt handlingsrom på 1,1 mrd. Kr. I RNB ble det lagt inn 1,1 mrd. Kr. ekstra i frie inntekter som er vedtatt videreført. I realiteten medfører det et økt handlingsrom for kommunesektoren på 2,2 mrd. Kr.

Fra og med 2026 inngår merkostnader til pensjon i anslått deflator. For 2026 er det anslått nullvekst i merkostnader til pensjon, med andre ord er det i statsbudsjettet for 2026 forventet at veksten i pensjonskostnader vil bli lik forventet årslønnsvekst. Anslaget på den kommunale deflatoren er dermed 3,5% fra 2025 til 2026 både med og uten merkostnader til pensjon.

KKP (Kristiansand kommunale pensjonskasse)

Premievarselet fra KKP for 2026 innebærer en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 18,75 % av pensjonsgrunnlaget, inkludert i dette er ny livsvarig AFP. Medlemspremien på 2 % og gammel AFP ordning anslått til ca. 2,26 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KKP.

I økonomiplanen er det budsjettert på områdene med premie på 15 % til KKP. Kommunedirektøren foreslår i perioden 2026 å finansiere premie (ekskl. AFP-kostnader) ut over 13 % fra opparbeidet premiefond i KKP. Fra 2027 til 2029 økes prosenten til 14 %. Tjenesteområdene belastes som tidligere med 15 % premie, mens differansen på 2% i 2026 og 1% i 2027-2029 føres til inntekt i område 9. I økonomiplanperioden er denne inntekten budsjettert til totalt ca. 217,3 mill. kr i område 9 inkludert arbeidsgiveravgift.

Saldo på premiefondet i KKP var pr 01.01.2025 på 515 mill. kr. Bruk av premiefond estimeres til totalt 237 mill. kr for 2025. Det er forventet at restbeløp på dette fondet i KKP vil være etter årets tilførsel på ca. 462 mill. kr.

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Noe av dette ivaretas av egenkapitalens egen avkastning, men dette har tidligere ikke vært tilstrekkelig. Kommunen økte derfor tilførselen i 2025 i investeringsdelen i 2025 med 5 mill. kr mer enn det som var lagt inn i forrige

Utenomsektorielt

økonomiplanperiode. I 2026 er beløpet beregnet til 50,1 mill. Kr og er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 54 mill. kr i 2029. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital, det vil eventuelt kommunedirektøren komme tilbake til.

Bruk av premiefondet ventes å utgjøre hele 754 mill. kr i økonomiplanperioden, fordelt med 210,8 mill. kr i 2026, 184,6 mill. kr i 2027, 174,8 mill. kr i 2028 og 183,8 mill. kr i 2029. Dette fordrer at det i løpet av den aktuelle budsjettperioden blir tilført til sammen drøye 730 mill. kr til kommunens premiefond fra pensjonskassens drift/årsoverskudd i årene 2026-2029.

De siste års økning i markedsrenter gjør at pensjonskassers og livselskapers fremtidige avkastningsutsikter er løftet, sammenliknet med forutsetningene slik de så ut for et par år siden. Dette sannsynliggjør at den nødvendige kapital vil kunne tilføres premiefondet i løpet av perioden. Det må imidlertid tillegges at anslaget fortsatt strekker «utbytteforventningene» overfor KKP utover det nivået som f.eks. KLP har formidlet på sine tilsvarende forsikringskontrakter. KKPs kapasitet til å kunne oppnå det målsatte i perioden henger, i tillegg til selve avkastningen, også sammen med årlige bidrag av egenkapitaltilskudd som nevnt over og soliditet for øvrig. Sviktende forutsetninger på disse områdene vil til en viss grad måtte kompenseres av et økt nivå på det premieelementet som KKP tar seg betalt for å oppnå tilfredsstillende avkastning i kapitalmarkedene.

Mer avdempet inflasjon de siste par år medvirker til forventninger om noe lavere lønns- og pensjonsregulering i kommende periode. Dette innebærer igjen at reguleringspremie som offentlige pensjonsordninger må kreve inn for å dekke dette kostnadselementet, kan forventes lavere enn i perioden vi har lagt bak oss. Anslag fra KKPs aktuar, basert på oppdaterte prognoser fra SSB der estimer for lønnsvekst og prisvekst er lagt inn i periodens anslag på reguleringspremie, gir en samlet snittpremie for arbeidsgiver for perioden 2026-2029 på ca. 18,3% som er inklusiv ny livsvarig AFP, men eksklusiv gammel AFP ordning.

KLP (Kommunal landspensjonskasse)

Premievarselet fra KLP for 2026 innebærer en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 22,1 % av pensjonsgrunnlaget før bruk av premiefond. Medlemspremie på 2 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KLP.

I økonomiplanen er det budsjettert med premie på 15 % til KLP på områdebudsjettene i hovedsak på Helse- og mestring. Kommunedirektøren foreslår at all premie over 15% skal dekkes ved bruk av premiefond, på samme måte som for KKP (her er imidlertid satsen 13% i 2026 og 14% i 2027-2029). I 2025 ble det tilført 106 mill. kr til premiefondet og det brukes 44 mill. kr slik at saldo 01.01.2026 vil være ca. 136 mill. kr.

Bruk av premiefondet ventes å utgjøre 186,8 mill. kr i økonomiplanperioden, fordelt med 31 mill. kr i 2026, 54,1 mill. kr i 2027, 46,1 mill. kr i 2028 og 55,6 mill. kr i 2029. Ved et forsiktig anslag på renteoverskudd/avkastning på midlene forventes premiefondet å være på ca. 110 mill. kr ved utgangen av 2029.

Det er avsatt 3,3 mill. kr i egenkapitaltilskudd til KLP i investeringsdelen i 2026. Beløpene er påfølgende år prisjustert og er nærmere omtalt under investeringsdelen.

SPK (Statens pensjonskasse)

Premien til SPK ventes å bli 7,30 % i 2026 mot 7,88 % i 2025. Rammene for oppvekst er korrigert for reduksjon i premie. I SPK har vi ikke premiefond.

I tillegg er det avsatt årlig 2,5 mill. kr i forbindelse med overføringsavtalen og pensjonskontorkostnader.

9.11 Pris- og lønnsvekst

2026

Anslaget for pris- lønnsveksten i 2026 er beregnet til 3,5% i statsbudsjettet. I områdenes rammer for 2026 er det lagt til grunn en samlet pris og lønnsvekst på 2,5 %. Resterende er avsatt på fellesområde (område 9) og utgjør 100 mill. kr i hele perioden til dekke lønns og prisvekst utover 2,5 %. Dette blir fordelt i 1. tertialrapport 2026.

Lønnsveksten er anslått til 4,0 % og denne utgjør ca. 58% av deflatoren. Fra 2026 inngår kommunenes pensjonskostnader i beregningen av den kommunale deflatoren, i motsetning til tidligere år hvor vekst i pensjonskostnader som avviker fra kommunal lønnsvekst har kommet som del av realveksten.

Beregningsgrunnlag og beregningsmetodikk for anslått vekst i pensjonskostnader er imidlertid uendret. Beregningene for 2026 viser at pensjonskostnadene forventes å utvikle seg i takt med lønnsveksten.

Den kommunale prisveksten kan ut fra opplysninger om deflator og lønnsvekst inklusiv pensjon beregnes til i størrelsesorden 2,8 %. Den kommunale prisveksten er dermed høyere enn anslaget for veksten i konsumprisindeksen (2,2 %), og må ses i sammenheng med at kommunesektorens sammensetning av vare- og tjenestekjøp er annerledes enn innbyggernes.

2025

Deflatoren er for 2025 redusert fra 4,1% i opprinnelig nasjonalbudsjett til nå 4,0 % som gir en styrking på 0,5 mrd. Kr. Dette utlignes imidlertid av at kommunesektorens pensjonskostnader inneværende år øker med 0,6 mrd. kr mer enn tidligere anslått. Deflatoren var imidlertid 3,9% i RNB 2025 og nå er den anslått til 4,0 % for 2025.

Da deflatoren består av flere elementer nå enn tidligere, det vil si lønnsvekst, merkostnader pensjon og prisvekst er dette splittet opp i tabellen under.

	2025	2026	Vekt
Lønnsvekst inkl. pensjon	5,6 %	4,0 %	58 %
Lønnsvekst	4,4 %	4,0 %	
Bidrag fra merkostnader pensjon	1,2 %	0,0 %	
Prisvekst kjøp av varer og tjenester	3,5 %	2,8 %	42 %
Deflator	4,7 %	3,5 %	
Deflator uten bidrag fra pensjon	4,0 %	3,5 %	

9.12 Kommunale foretak

Etter avvikling av Kristiansand Boligselskap KF, gjenstår Kristiansand havn KF som eget foretak. Foretaket fremmer egen sak om budsjett og økonomiplan for bystyret og det henvises til denne saken for nærmere opplysninger.

9.13 Netto renter, avdrag, lånegjeld og utbytte drift

Renter og avdrag

Styringsrenten til Norges Bank ble senket fra 4,5 % til 4,25 % i juni 2025, og videre til 4,0 % i september. Dette er de to første rentekuttene etter at styringsrenten i denne omgang toppet ut på 4,5 % etter 13 strake renteøkninger siden 2021. Signalene fra Norges bank er at det kan komme ytterligere ett kutt i løpet av de neste 12 månedene. På rentemøtet i september publiserte Norges Bank sin nye rentebane med sannsynlig utvikling i styringsrenten ut 2028. Selv om renten ble kuttet, hevet de rentebanen

fremover. Anslaget for styringsrenten ved utgangen av 2026 er nå 3,74 %. Ved utgangen av 2028 er anslaget 3,21 %.

Norges Bank har økt styringsrenten kraftig de siste årene. Fra å være på 0,5 % ved inngangen til 2022, har vi nå hatt en styringsrente på 4,5 % gjennom hele 2024 og første halvdel av 2025. For Kristiansand kommune, som har høy lånegjeld, vil slike store endringer i rentenivået påvirke handlingsrommet i driften gjennom økte renteutgifter. Gjennomsnittlig rente for kommunens gjeldsportefølje uten startlån ventes å falle fra 3,95 % i 2026 til 3,92 % i 2027, før den stiger til 3,99 % og 4,09 % i henholdsvis 2028 og 2029.

Det er avgjørende for kommunens økonomiske handlefrihet at nye låneopptak tilpasses innenfor lånetaket på netto 8,8 mrd. kr. Lånegjelden vil presse kommunens drift i mange år fremover. Netto finansutgifter som består av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med 112 mill. kr fra 2026 til 2029 (i løpende priser). Både renter og avdrag viser økning, som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden. Kommunens årlige avdragsbetaling på lån knyttes til gjenværende levetid av anleggsmidlene (bygninger, anlegg inventar & utstyr mv.). I økonomiplanen er avdragene av lånegjelden tilpasset slik at det minst budsjetteres med lovpålagt minimumsavdrag. Anslagene for minimumsavdrag er imidlertid noe usikre som følge av usikre avskrivningsbeløp. Kommunedirektøren vil om nødvendning komme tilbake til dette i første tertialrapport 2026.

Avskrivningene av anleggsmidlene representerer verdifall eller slit og elde på anleggsmidlene. Avskrivninger inngår i brutto driftsresultat, mens de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Dette vises i de obligatoriske oversiktene. Avskrivningene er budsjettert til 745,1 mill. kr i 2026 og forventes å holde seg stabilt i perioden, selv med økte investeringer, da avskrivning på selvkostområde får utvidet avskrivningstid fra 2026. Minimumsavdraget er budsjettert til 493,1 mill. kr.

Hovedmålsettingen for gjeldsforvaltningen er å oppnå stabile og lavest mulige rentekostnader innenfor et akseptabelt risikonivå. Kommunens evne til å håndtere høyere renteutgifter enn budsjettert er begrenset. Dette innebærer at rentebinding bør benyttes for den del av låneporteføljen som ikke har avlastningsmuligheter ved renteendringer. Kommunen styrer rentebindingen i henhold til nærmere bestemte regler i finansreglementet. Andelen av gjeldsporteføljen med lang rentebinding for kommunen var 44,7 % per 2. tertial 2025, en reduksjon 0,9 prosentenheter i forhold til 2. tertial 2024. Gjennomsnittlig rente på kommunens investeringslån er for 2026 budsjettert med 3,95 %, fallende til 3,92 % 2027, før den stiger mot 4,09 % i 2029. Prognosene er basert på de til enhver tid gjeldende markedsrentene, og kan derfor variere betydelig fra et tidspunkt til et annet. Den flytende renten i Kommunalbanken var ved utgangen av september 5,1 %. Til sammenligning var den 5,5 % på samme tidspunkt i fjor.

Netto finans

(i 1000 kr løpende priser)	2026	2027	2028	2029
Renteutgifter investeringslån (kommunen)	422 067	421 603	453 751	477 664
Renteutgifter startlån	46 383	52 404	60 298	60 299
Avdrag i drift	493 113	526 199	549 179	568 972
Sum renter og avdrag	961 564	1 000 206	1 063 228	1 106 936
Renteinntekter (kommunen)	-90 507	-87 229	-85 007	-84 141
Renteinntekter startlån	-46 383	-52 404	-60 298	-60 299

Utenomsektorielt

Utbytte	-69 184	-92 916	-85 296	-90 787
Gevinster på finansielle omløpsmidler	-72 283	-73 699	-75 115	-76 531
Netto finans løpende priser	683 207	693 958	757 513	795 178
Netto finans faste 2025-priser	683 207	677 033	721 012	738 401

Som tabellen viser, vil netto finansutgifter øke betydelig og legge beslag på en stadig større del av driftsinntektene. Netto finans ventes å øke med 112 mill. kr fra 2026 til 2029 i løpende priser. Økt låneopptak og høyere avdragsutgifter vil føre til at handlingsrommet reduseres i driften.

Av netto finansutgifter i 2026 dekkes ca. 19,3 mill. kr av statlige tilskuddsordninger omtalt i eget kapittel om tilskudd til renter og avdrag. Renteinntekter (kommunen) kommer hovedsakelig fra drifts- og overskuddslikviditet på til sammen ca. 1,5 mrd. kr og utgjør i 2026 ca. 68,2 mill. kr i renteinntekter, resterende renteinntekter er knyttet til utlån hovedsakelig til KNAS.

Av overskuddslikviditeten er ca. 500 mill. kr utplassert i likviditets- og obligasjonsfond.

Avkastning på energiverksfondet er økt fra 5,5 % til 5,9 % i neste økonomiplanperiode.

Lånegjeld

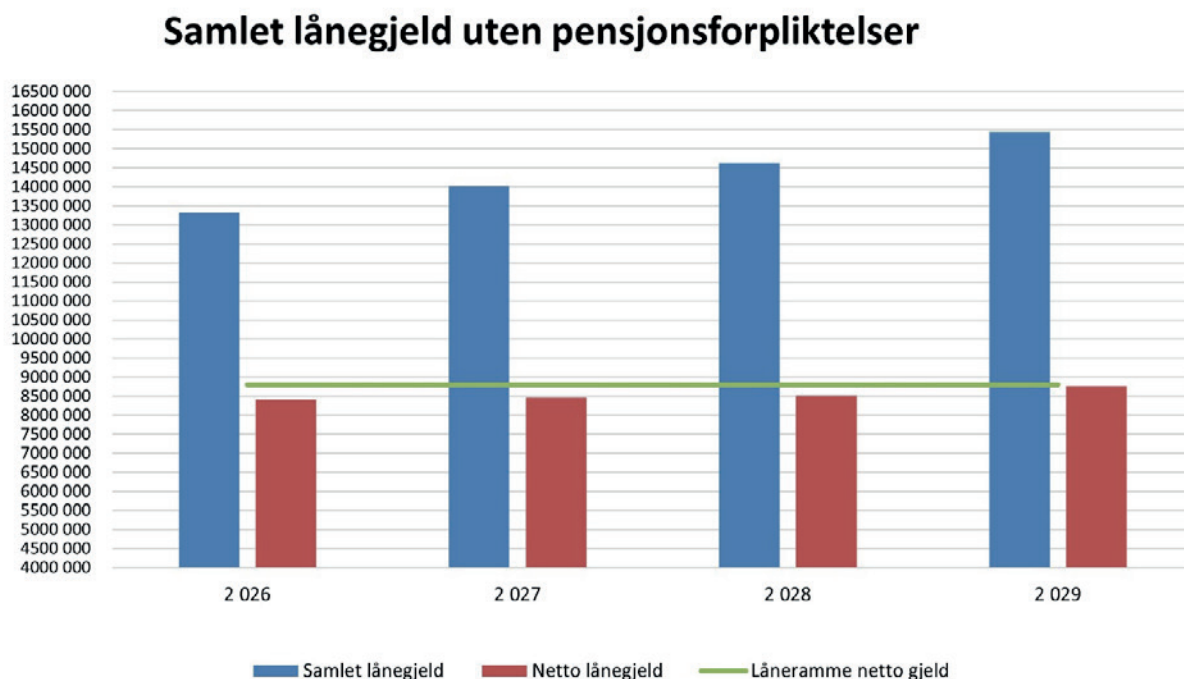
I 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Samlet lånegjeld u/pensjonsforpl.	13 322 040	14 008 841	14 619 662	15 444 690
Lånegjeld knyttet til utlån	1 602 681	1 777 681	1 947 681	2 117 681
Beregningsgrunnlag VAR	3 314 217	3 771 264	4 151 905	4 575 369
Netto lånegjeld	8 405 142	8 459 896	8 520 076	8 751 640
Lånetak	8 800 000	8 800 000	8 800 000	8 800 000

Økonomiplanen gir netto lånegjeld som vist i tabellen over.

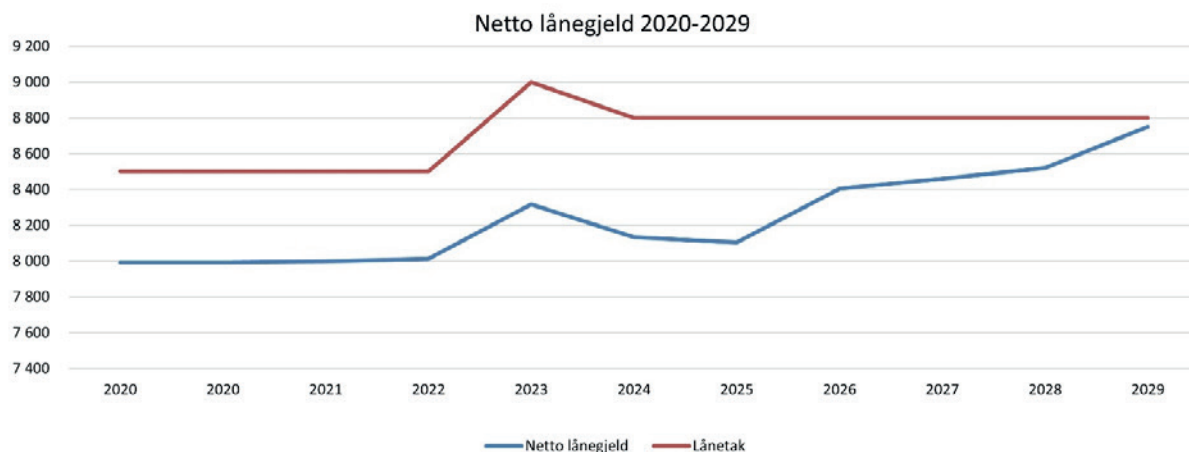
Det er viktig å skille mellom lån til selvfinansiert virksomhet (vann, avløp, renovasjon, utlån mv.) og lån til ordinære kommunale formål. Andelen av gjelden som ikke er selvfinansierende, kalles netto lånegjeld. Denne utgjør ca. 63 % i begynnelsen av økonomiplanperioden og synker til ca. 57 % mot slutten. Vedtatt maksimalt tak på netto lånegjeld er 8,8 mrd. kr i hele perioden, uten prisjustering.

Lånegjeld i 1000 kr

Figur 28: Samlet lånegjeld uten pensjonsforpliktelser

Figur 29: Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket

Statlige tilskuddsordninger for renter og avdrag vil bidra til å finansiere lån tilsvarende ca. 243 mill. kr av netto lånegjeld i 2026 (forutsatt 25 års nedbetaling og 3,95 % rente). Brutto lånegjeld øker betydelig i økonomiplanperioden 2026-2029. Gjelden øker med 2,1 mrd. kr fra anslått 13,3 mrd. kr ved utgangen av 2026 til 15,4 mrd. kr ved utgangen av 2029. Økningen i brutto lånegjeld i perioden kommer imidlertid som følge av stor økning i låneopptak til investeringer innen selvkostområdene (vann og avløp). Det skal investeres for 2,1 mrd. kr innen vann og avløp i økonomiplanperioden. Det er også betydelig økning i startlån, som er lån til videre utlån, hvor årlig låneopptak er 240 mill. kr. I økonomiplanperioden blir dette totalt 3 mrd. kr. Låneopptak til investeringer innen vann og avløp og startlån belaster ikke kommunen, men er selvfinansiert. Resten av økningen i brutto lånegjeld skyldes økt lån til ordinære kommunale formål.

Utenomsektorielt

Som figuren viser, vil netto lånegjeld ligge 395 mill. kr under lånetaket i 2026 på 8,8 mrd. kr. Dette reduseres til kun 48 mill. kr under lånetaket i 2029. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Som nevnt i tidligere avsnitt, så stiger netto renter, utbytte og avdragsutgifter i driften med 112 mill. kr fra 2026 til 2029. Kommunen bør prøve å begrense investeringsnivået og redusere lånegjelden i perioden fremover.

I økonomiplanperioden betales det gjennomsnittlig minimumsavdrag med ca. 534 mill. kr årlig i løpende priser. Det tas opp 4,5 mrd. kr i nye lån knyttet til investeringer i økonomiplanperioden og det betales ca. 2,1 mrd. kr i avdrag. Det vil si at lånegjelden knyttet til investeringer øker med ca. 2,4 mrd. kr. For å redusere lånegjelden, bør opptak av nye lån ligge under minimumsavdragene som betales, som gjennomsnittlig er ca. 534 mill. kr årlig.

Den høye lånegjelden innebærer en «ikke ubetydelig» finansiell risiko for kommunen. Risikoen håndteres i en samlet finansstrategi, hvor evnen til å motstå svingninger i renter, avkastning og verdivurderinger inngår.

Finansreglementet har bestemmelser om blant annet rentesikring av lånegjelden.

9.14 Aksjeselskaper

Kommunen eier en rekke aksjeselskaper, helt eller delvis. I 2021 vedtok bystyret i Kristiansand ny eierskapsmelding som inneholder kommunens overordnede strategi i forhold til sine eierposisjoner. Det er gjennom flere år fremmet egne saker for bystyret knyttet til enkelte selskap. Disse sakene utgjør del 2 av eierskapsmeldingen. Nå omtalt i det videre som selskapsspesifikke eierstrategier. Under presenteres i hovedsak selskaper det forventes utbytteutbetalinger fra i kommende økonomiplanperiode.

Å Energi AS

Kristiansand kommunes eierandel i Å Energi AS er 6,006 %.

Det er vedtatt ny felles eierstrategi for eierkommunene i Å Energi etter fusjonen mellom Agder Energi AS og Glitre Energi AS. Utbyttepolitikken som lå til grunn fra eierskapet i Agder Energi videreføres i det nye selskapet. Dette innebærer at utbyttet i utgangspunktet utgjør 70 % av underliggende IFRS-resultat, hvor bl.a. vesentlige gevinster og tap holdes utenfor beregningsgrunnlaget. For å sikre eierne forutsigbarhet, forskyves utbytteutbetalingene ett år, slik at beregningen og utbetalingen av utbytte i 2026 skjer på bakgrunn av regnskapet for 2024.

Underliggende IFRS-resultat i 2024 var 1,518 mrd. Kr, og dette gir et utbytte på 63,8 mill. kr til Kristiansand kommune. Justert for antatte eierkostnader til drift av Arbeidsutvalget, er samlet utbetaling av utbytte i 2025 63,6 mill. kr.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel, som innebærer at deler av ekstra høyt utbytte skal disponeres til engangsutgifter, dvs. at det kun er et jevnt utbyttelnivå over tid som skal finansiere løpende drift. Det legges til grunn at utbyttelnivået i økonomiplanperioden representerer et nytt jevnt normalnivå, og hele utbyttet bokføres i driftsregnskapet.

Økt grunnrentebeskatning har gitt en kraftig reduksjon av nåværende og fremtidig utbyttegrunnlag. Usikkerheten rundt utviklingen i strømprisene gjør det i tillegg vanskelig å estimere utbytteutbetalingene mot slutten av økonomiplanperioden, men nivået som legges til grunn er på linje med det selskapet selv har estimert som et nedre gulv for utbytte.

Løpende priser (1000 kr)	2026	2027	2028	2029
Utbytte	-63 500	-83 800	-71 800	-71 800

Kristiansand Næringssselskap AS (KNAS)

Kristiansand Næringssselskap eies 100 % av Kristiansand kommune. Bystyret vedtok i januar 2022 Eierstrategi for Kristiansand Næringssselskap AS med bl.a. vekt på fastsetting av avkastningskrav og utbytttemodell.

Bystyret vedtok at den foreslåtte utbytttemodellen iverksettes med et mål for utbytte på minimum 50 % av konsernets årsresultat. Utbetalingen av utbytte forskyves ett år, slik at kommunen allerede i budsjettprosessen har forutsigbarhet vedr. neste års utbytte. I tillegg er det tatt inn et punkt om at eventuelle utbytteutbetalinger som overstiger 50 % av konsernresultatet, overføres fond i bykassa knyttet opp mot KNAS.

Oversikt over utbytte fra KNAS i perioden 2021-2025:

Løpende priser (1000 kr)	2021	2022	2023	2024	2025
Konsernresultat året før utbetalt utbytte	63 790	75 373	50 294	-1 873	
Utbytte	12 000	18 000	32 000	38 000	25 000

Etter omlegging av utbytttemodellen gjeldende fra regnskapsåret 2021, har selskapet betalt ut 95 mill. kr i utbytte i perioden 2023 til 2025 basert på resultater på til sammen 189 mill. kr i perioden 2021 til 2023. Dette gir enn utbytteprosent på 50,1.

For økonomiplanperioden 2026-2029 er nivåene på utbytte basert på faktiske regnskapsresultater samt selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren. Konsernregnskapet for 2024 viste et underskudd, og prognosen for 2025 viser at også i inneværende år går konsernresultatet trolig i minus. Resultatene reflekterer delvis modenheten til mange av prosjektene og delvis et utfordrende eiendomsmarked. Det tas dermed ikke ut utbytte basert på disse regnskapsårene, slik at det legges til grunn null i utbytteutbetalinger i 2026 og 2027. Det legges videre til grunn at konsernet leverer positive årsresultater i 2026 og 2027, og at utbetalt utbytte i 2028 og 2029 blir henholdsvis 5,5 og 9,3 mill. kr.

Løpende priser (i 1000 kr)	2026	2027	2028	2029
Utbytte	0	0	5 500	9 300

Avfall Sør Holding AS

Kristiansand kommunes eierandel utgjør 87,9 %. Etter vedtatt eierstrategi for Avfall Sør Holding, skal nivået på utbytte utgjøre minst 50 % av konsernresultatet (eksklusiv selvkost og Returkraft). Utbetalingen av utbytte forskyves i tillegg med ett år, slik at utbyttet basert på årsresultatet for 2024 først kommer til utbetaling i 2026. Dette sikrer kommunen forutsigbarhet for det første året i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren har vært noe tilbakeholden med å hente ut for store utbytter fra selskapet de siste årene, for ikke å tappe selskapet for kapital i en periode med store investeringer i nytt deponi. Konsernet begynner nå å få avkastning på investeringene, og det legges opp til en trinnvis økning i utbytteutbetalingene for ikke å samle opp for mye kapital i selskapet. Utbyttene er basert på selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Resultat/resultatprognose	9 974	14 441	11 719	13 630	15 776	18 141
Sum utbytte til eiere	3 500	3 500	4 987	8 664	7 617	9 541
Utbytteandel (basert på resultat to år tidligere)			50 %	60 %	65 %	70 %

Utenomsektorielt

Kommunens andel av utbyttet blir:

Løpende priser (i 1000 kr)	2026	2027	2028	2029
Utbytte	4 384	7 616	6 696	8 387

Kristiansand Kino Holding AS

Etter at Nordisk Film AS kom inn på eiersiden i KinoSør i 2014 har Kristiansand Kino Holding AS levert gode økonomiske resultater, men resultatene fra eiendomsselskapet har tidligere også vært en viktig bidragsyter til utbyttegrunnlaget.

Datterselskapet som eier kinoeiendommen i Vestre Strandgate ligger for salg, og det legges til grunn at salget i seg selv vil gi et utbyttegrunnlag i morselskapet. Inntekten herfra bokføres imidlertid i investeringsregnskapet, og tas dermed ikke inn som en inntektsforventning i driftsregnskapet.

Det er naturlig at utbyttelnivået trekkes noe ned som følge av et salg av datterselskapet. Det legges videre til grunn et noe forsiktig utbyttelnivå i perioden ettersom det er usikkerhet knyttet til hva et fremtidig "normalnivå" på utbytte vil være. Det legges derfor inn 1,5 mill. kr i utbytte årlig. Kommunedirektøren ønsker imidlertid å ta en grundig gjennomgang av aksjeposten i KinoSør AS, for å se hvorvidt man kan hente ut ledige midler som ekstra utbytte.

Løpende priser (i 1000 kr)	2026	2027	2028	2029
Utbytte	1 500	1 500	1 500	1 500

9.15 Oversikt over fondsmidler

Kristiansand kommunes energiverksfond

I tabellen nedenfor angis status for fondet og planlagt tilførsel til og bruk av fondet i løpende priser.

Energiverksfondet (i mill. kr)	2026	2027	2028	2029
Til disp. 1. jan	1 225	1 249	1 273	1 297
Avkastning	72	74	75	77
Tilført driftsregnskapet	-72	-74	-75	-77
Prisjustering av fondet (fra drift og investering)	24	24	24	24
Saldo pr. 31.12	1 249	1 273	1 297	1 321

Regnskapsfondene knyttet til energiverksfondet i tabellen består av disposisjonsfond på 276 mill. kr og ubundet investeringsfond på 949 mill. kr. Til sammen er dette 1 225 mill. kr ved utgangen av 2025. Disposisjonsfondets andel er 22,5 %, og andelen for ubundet investeringsfond er 77,5 %. Det legges opp til å prisjustere energiverksfondet i hele perioden 2026-2029, slik det er forutsetning om i finansreglementet og handlingsregel 2. Fondet prisjusteres med 24 mill. kr hvert år, og fondets verdi vil derfor ved utgangen av 2029 være på 1 321 mill. kr.

Markedsverdien ved årets inngang var 1 219,2 mill. kr. Ved utgangen av 2. tertial 2025 var den 1 285,5 mill. kr, som er en økning på 66,3 mill. kr. Netto økning kommer fra positiv avkastning på 70,5 mill. kr og uttak fra porteføljen på 4,2 mill. I september er det gjort uttak av opptjent avkastning på 65 mill. kr i forbindelse med porteføljeendringer og rebalansering. Markedsverdien ble da redusert til omtrent verdien av regnskapsfondene samlet sett.

Utenomsektorielt

Det er regnskapsfondenes verdi som er lagt til grunn for avkastning i forslag til økonomiplan for 2026-2029. Kommunedirektøren har innarbeidet årlig avkastning på 5,9 % i hele perioden. Dette er en økning på 0,4 prosentenheter i forhold til vedtatt økonomiplan 2025-2028. Anslaget er noe forsiktig sett i forhold til beregninger fra kommunens rådgiver Gabler. Økningen utgjør ca. 5 mill. kr hvert år i perioden. Bakgrunnen for å øke avkastningsforventningen fra 5,5 % til 5,9 % er hovedsakelig økt strategisk aksjeandel fra 25 % til 35 %, og i mindre grad økte markedsrenter. Økning av aksjeandelen er den viktigste endringen i nytt finansreglement, som ble vedtatt av bystyret i juni 2025.

I økonomiplanperioden tilføres driften årlig en gjennomsnittlig avkastning på ca. 74 mill. kr. Fondsmidlene i energiverksfondet vil utgjøre 1 321 mill. kr ved utgangen av 2029.

Kapitalfondet

Kapitalfondet var 01.01.2025 på 165,5 mill. kr. I 2024 ble det ikke avsatt noe til kapitalfondet slik det var budsjettert grunnet underdekning i investeringsregnskapet i 2024. Det er i 2025 netto budsjettert brukt 29,6 mill. kr. Det tilser at kapitalfondet vil være i størrelsesorden 135,9 mill. kr pr 31.12.2025. For å opprettholde en viss handlefrihet i forbindelse med finansiering av investeringer og for å dekke egenkapitaltilskudd til pensjonskassene KKP og KLP som ikke kan lånefinansieres. Forslår kommunedirektøren at halvparten av salgsinntektene avsettes fondet fremfor å gå til direkte finansiering av investeringene de enkelte år slik bystyret har vedtatt. Det legges samlet opp til netto bruk av kapitalfondet på ca. 98 mill. kr i perioden. Avsetningene i perioden er imidlertid usikre, da de i hovedsak kommer fra salgsinntekter som er vanskelige å estimere både beløpsmessig og tidsmessig.

I løpet av perioden brukes det totalt 289 mill. kr av kapitalfondet, og det avsettes ca. 191 mill. kr til fondet, slik at saldoen ved utgangen av 2029 vil være ca. 37,9 mill. kr.

Investeringsfond – kapitalfondet (i mill. kr)	2026	2027	2028	2029
Til disp. 1. jan	135,9	104,2	97,4	79,4
Bruk i året	-77,0	-75,7	-78,4	-58,2
Avsetning i året	45,3	68,9	60,4	16,7
Avkastning	5,4	3,9	3,7	3,0
Overført driftsregnskapet	-5,4	-3,9	-3,7	-3,0
Saldo pr. 31.12	104,2	97,4	79,4	37,9

På eget investeringsfond for KNAS står det fra 2019 avsatt 40 mill. kr.

Oversikt over disposisjonsfond

Kommunedirektøren anslår pr 2. tertial at prognose på sentralt disposisjonsfond blir på om lag 288 mill. kr ved utgangen av 2025. Dette er en økning på 82,7 mill. kr i 2025, som skyldes en forventning om et godt resultat i 2025 på ca. 193 mill. kr i overskudd. Bystyrets målsetting er at det sentrale disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 4 % av brutto driftsinntekter, og prognosen tilsier at fondet vil utgjøre om lag 2,5 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2025 og 3,0 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2029 som er litt under målsetningen.

Det er flere kommuner som varsler kutt i 2025 og videre i økonomiplanperioden 2026-2029. Før RNB ble vedtatt varslet 3 av 4 kommuner at de ville gå med underskudd i 2025. I RNB ble kommunene tilført 1,1 mrd. kr i økte frie inntekter. For Kristiansand kommune utgjorde dette ca. 22 mill. kr. Ifølge en analyse fra KLP kan allerede i 2025 50–60 kommuner havne på ROBEK (Register om betinget godkjenning og kontroll), og tallet kan nærme seg 100 innen 2027. Kommuner i ROBEK-registeret må ha godkjenning fra

Utenomsektorielt

Statsforvalteren (på vegne av departementet) for å kunne ta opp lån og inngå langsiktige leieavtaler. Dette viser at kommunene står foran en utfordrende økonomisk periode.

Kristiansand kommune forventer et godt resultat i 2025 og det er budsjettet et positivt resultat alle år i økonomiplanperioden. Det korrigerte resultatet er for årene 2026-2029 budsjettet til 222 mill. kr. Dette resulterer i at kommunen gradvis kan bygge opp det sentrale disposisjonsfondet opp mot målsetningen på 4 % av brutto driftsinntekter.

Sentralt disposisjonsfond - (i mill. kr)	2026	2027	2028	2029
Til disp. 1. jan	287,7	291,5	283,6	298,3
Saldering i ØP drift	3,8	-7,9	14,7	52,1
Avkastning	11,4	11,0	10,6	11,2
Overført driftsregnskapet	-11,4	-11,0	-10,6	-11,2
Saldo pr. 31.12	291,5	283,6	298,3	350,5

Netto avsettes det 62,8 mill. kr til sentralt disposisjonsfond i økonomiplanperioden.

I tillegg til det sentrale disposisjonsfondet har områdene egne frie disposisjonsfond. Områdene hadde samlet disposisjonsfond på 36,8 mill. kr 1.1.2025 og prognosen pr. 31.12.25 er samlet på -12,6 mill. kr. Helse og mestring (-61 mill. kr) og Oppvekst (-47,3 mill. kr) har negative disposisjonsfond, mens de andre områdene forventer positive disposisjonsfond.

I tillegg til områdefondene vil det være enkelte disposisjonsfond der en ikke har prognoser for størrelse. Dette gjelder blant annet fond til dekning av vedlikehold, integreringsmottak, drift småbåthavner og andre mindre fond. Størrelsene på disse fondene var per 2. tertial 2025 155 mill. kr knyttet til vedlikehold, 5,7 mill. kr knyttet til drift av småbåthavn og 190 mill. kr knyttet til integrering. Det forventes at det settes av ytterligere 87 mill. kr knyttet til integrering i årsoppgjøret 2025. Kommunedirektøren foreslår å bruke 18,5 mill. kr av dette fondet i 2029.

Fond til dekning av premieavvik

Det ventes pr. 01.01.2026 avsatt 1 182 mill. kr på fondet til dekning av opparbeidet premieavvik. Fondet er opprettet for å motvirke at likviditeten tappes når akkumulert premieavvik øker. I økonomiplan 2026-2029 er netto premieavvik negativt med 15,9 mill. kr i 2028 og negativt med 73,2 mill. kr i 2029 som er første gang siden ordningen med premieavvik ble innført i 2002. Disse årene skal det brukes av avsatt premieavviksfond for å dekke det negative netto premieavviket. Kommunedirektøren foreslår å redusere underdekningen på 143,5 mill. kr, i årene 2028 og 2029 med 30 mill. kr hvert år. Underbalansen på premieavviksfondet (akkumulert premieavvik minus fond) forutsettes dermed å reduseres fra 143,5 mill. kr i 2026 til 83,5 mill. kr i 2029. Det vises til nærmere omtale av premieavvik.

Fond til dekning av premieavvik (i mill. kr)	2026	2027	2028	2029
Til disp. 1. jan	1 182,2	1 195,2	1 196,4	1 210,5
Netto endring i året	13,0	1,2	14,1	-43,2
Saldo pr. 31.12	1 195,2	1 196,4	1 210,5	1 167,4

9.16 Investeringsbudsjettet

Hovedoversikt – investering og finansiering

Beløp i 1000	2026	2027	2028	2029
Investeringer i varige driftsmidler	1 552 020	1 401 103	1 249 409	1 457 225
Tilskudd til andres investeringer	38 771	21 787	18 435	15 905
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	53 440	54 776	56 145	57 549
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 644 231	1 477 666	1 323 989	1 530 679
Kompensasjon for merverdiavgift	-172 845	-139 729	-106 989	-148 914
Tilskudd fra andre	-117 607	-152 573	-60 549	-33 398
Salg av varige driftsmidler	-90 688	-137 840	-120 776	-33 368
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-1 420	-2 716	-27 672	-27 522
Bruk av lån	-1 230 000	-1 038 000	-990 000	-1 224 000
Sum investeringsinntekter	-1 612 560	-1 470 858	-1 283 986	-1 467 202
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	105 000	110 000	115 000	120 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-105 000	-110 000	-115 000	-120 000
Netto inntekter/utgifter videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	-22 000
Avsetning til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetning til ubundet investeringsfond	45 344	68 920	60 388	16 684
Bruk av ubundet investeringsfond	-77 015	-75 728	-78 391	-58 161
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-31 671	-6 808	-18 003	-63 477
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Utenomsektorielt

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden på ca. 6 mrd. kr. Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 344 mill. kr, mens Oppvekst har samlet investeringer for 1 238 mill. kr. De største investeringene er nytt omsorgssenter i Randesund til 517,5 mill. kr, som står ferdig i 2027, og i perioden er det avsatt 248,5 mill. kr. Det er avsatt 576,9 mill. til nytt helsehus på Eg (totalbevilgning 619,4 mill. kr). Til utvidelse av omsorgssenter på Strømme er det avsatt 239 mill. kr i perioden (totalbevilgning 1 228 mill. kr) Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 081,6 mill. kr og gjelder hovedsakelig Lauvåsen ungdomsskole, ny skolestruktur i Hånesområdet, samt utvidelse av Tordenskjoldsgate skole og Slettheia skole, i tillegg avsettes det 62 mill. Kr til skolebehovsplanen for indre Randesund.

Det er avsatt 60 mill. kr til kunstgressbaner i perioden. Det investeres 2,1 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det skal investeres 68 mill. kr i energiprojekt, som i hovedsak innebærer innstallering av solcelleanlegg og har en totalbevilgning på 108 mill. kr og 192 mill. kr til rehabilitering og utvidelse av brannstasjonen. I tillegg skal fasaden på Valhalla Helsesenter og hovedbiblioteket rehabiliteres for ca. 59 mill. kr. hver.

Bruk av lån er den viktigste finansieringskilden for investeringene, ca. 75 % finansieres ved bruk av lån i perioden. Dette innebærer økt press på driften i form av økte rente- og avdragsutgifter. Egenfinansieringen er på ca. 25 % i perioden og består av salg av fast eiendom, momskompensasjon, tilskudd, mottatte avdrag på utlån av egne midler og bruk av fond.

Staten yter tilskudd til en del av investeringene (sykehjem, omsorgsboliger og skoler) samt spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. I økonomiplanperioden er tilskuddene beregnet til ca. 364,1 mill. kr. Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser i institusjon og omsorgsboliger ble innført i 2008. Formålet med tilskuddet er å stimulere kommunene til både å fornye og øke tilbudet av institusjonsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester.

Samlet låneopptak vises i tabellen over. Startlån utgjør 240 mill. kr årlig.

Inntekter ved salg av eiendom tilfører netto ca. 382,7 mill. kr. Da disse inntektene er usikre, er ca. 191,3 mill. kr av dette forutsatt avsatt til kapitalfondet og dermed ikke direkte benyttet til finansiering av investeringer i perioden. Det benyttes imidlertid ca. 289,3 mill. kr av kapitalfondet i perioden til å finansiere investeringer, og investeringer i aksjer og andeler i selskaper (egenkapitaltilskudd KKP og KLP).

Avskrivninger

Det gjennomføres lineære avskrivninger for de anleggsmidlene som forringes ved slit og elde. Avskrivninger inngår i resultatbegrepet brutto driftsresultat, men de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Budsjetterte avskrivninger på 745,1 mill. kr legges inn i Økonomiplanen for 2026 og forventes å holde seg stabilt i perioden, selv med økte investeringer, da avskrivning på selvkostområde får utvidet avskrivningstid fra 2026.

Momskompensasjon

Momskompensasjon i økonomiplanperioden for investeringsutgifter vises av tabellen over.

Avtaler med utbyggere med justeringsrett mva. og mva.-kompensasjon

Inngåtte avtaler innebærer netto inntekt på ca. 10,7 mill. kr i løpet av økonomiplanperioden.

KNAS – nedbetaling på ansvarlig lån

KNAS har avdragsfrihet på sine ansvarlige lån ut 2027 og vil starte nedbetaling i 2028 med 25,106 mill. kr. og samme sum i 2029, totalt 50,2 mill. kr.

Øvrige avdrag på utlån

Diverse utlån medfører årlige avdrag på ca. 1,4 mill. kr. i 2026, økt til ca. 2,7 mill. kr i 2027, da Sørlandshallen eiendom forventes å betale avdrag igjen, mens det reduseres til 2,5 mill. kr i 2028 og 2,4 mill. kr i 2029 da Bjaavann golfklubb har betalt ned deres lån.

Egenkapitaltilskudd KKP

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Kommunen har avsatt 50,1 mill. kr i tilførsel i investeringsdelen i 2026. Dette beløpet er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 53,9 mill. kr i 2029. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital.

Egenkapitaltilskudd KLP

Det er lagt inn 3,3 mill. kr i bevilgninger til egenkapitaltilskudd for KLP i 2026. Dette beløpet er de påfølgende årene justert opp til 3,6 mill. kr i 2029. Det forutsettes at eventuelle endringer i behov for tilskudd blir behandlet i tertialrapportene.

Formidlingslån

Avdrag på Startlån og tidligere etableringslån varierer fra år til år, avhengig av hvor mye ekstraordinære innfrielser som finner sted. Det ventes mottatte avdrag på 105 mill. kr i 2026 og at dette øker med 5 mill. kr pr år til 120 mill. kr i 2029. Dette brukes i sin helhet til nedbetaling av innlånene i startlånsordningen.

Startlånet er rettet mot personer med langvarige boligfinansieringsproblemer, og boligmarkedet har i 2025, hatt en høy prisøkning – og Kristiansand har hatt en høyere prisvekst enn gjennomsnittet i Norge. Kommunen har mottatt færre søkere enn forventet i 2025, men forventes å holde seg stabilt framover. Det er forventet at boligprisene vil fortsette å stige i de kommende årene, spesielt hvis renten settes ned.

Innlånet fra Husbanken holdes på 240 mill. kr årlig i hele perioden. Boliglånsforskriften, som trådte i kraft 01.01.2017, har ført til at bankene er blitt mindre villige til å være med på samfinansieringer enn tidligere. Dette gjør at startlånet nå blir benyttet som fullfinansiering i flere saker, og at et gjennomsnittlig startlån dermed er større enn tidligere. Risikoen må vurderes opp mot de positive virkningene låneordningen ellers har.

10 Planoppgaver 2026-2029

Kristiansand planstrategi for 2024-2027 ble vedtatt av bystyret 18.09.24. Prioritering av planoppgaver justeres årlig, og inngår i økonomiplanen.

Følgende planoppgaver foreslås prioritert etter vurdering opp mot Planstrategien fra 2024, som innebærer forenkling av plansystemet.

Kommunedirektøren har påbegynt et arbeid med vurdering av planer i henhold til bystyrets vedtak fra 18.09.24: *"Bystyret ber administrasjonen i forbindelse med fremleggelse av neste planprogram gjennomføre en planvask hvor det redegjøres for hvilke planer og strategier som på hensiktsmessig måte kan flyttes til kommuneplanens samfunnsdel. Målet for planvasken er å redusere byråkrati og planadministrasjon."* Flere av planene er allerede blitt vurdert. Dette fremkommer av Planoppgaver for 2026-2029.

Til grunn for vurderingen har kommunedirektøren tatt utgangspunkt i følgende kriterier:

Kommuneplan og temaplaner er et verktøy for politisk prioritering og styring.

Med dette mener vi:

Temaplaner benyttes:

- For å utdype samfunnsdelen innenfor et tema eller fagområde hvor det er behov for et eget styringsdokument over en lengre periode, og som beskriver nødvendig omstilling sett opp mot utfordringsbildet.
- For å sikre politisk eierskap, retning og lokalpolitikkutforming på viktige fag- og politikkområder.
- For å sikre at administrasjonen får nødvendig mandat på strategisk nivå fra politisk nivå.
- For nødvendig samordning på tema som berører flere eksterne samarbeidspartnere på viktige fag og politikk-områder.
- Ved eksplisitte lovkrav og/eller nødvendig posisjonering overfor nasjonale ordninger eller eksterne finansieringskilder.

Kommunedirektøren forstår bystyrets vedtak fra 2024 slik at oppfølging av saken legges frem i neste vedtak av planstrategi, som behandles av bystyret innen et år etter neste kommunestyrevalg (jf, plan og bygningsloven). I denne tar det nye bystyret også stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal revideres.

Plan	Gjelder for perioden	Vedtatt	Vurdering	Oppstart/vedtak 2025/2026	Oppstart 2027	Kommentar
KOMMUNEPLANEN						
Samfunnsdelen med over arealstrategi	2020-2030	26.03.25				Samfunnsdelen er justert i tråd med bystyrets vedtak av planstrategien september 2024.
NÆRING OG NAV						
Temaplan for arbeidet med barnefamilier i vedvarende lavinntekt				o 2026 v 2027		Arbeidet med barnefamilier i vedvarende lavinntekt er et kontinuerlig arbeid. Det utarbeides en temaplan til politisk behandling, samt en handlingsplan som behandles administrativt. Lag og foreninger involveres i arbeidet. Hovedansvaret for planen ligger hos Næring og Nav, mens Helse og mestring, Oppvekst og Kultur og innbyggerdialog har medansvar.
ØKONOMI OG VIRKSOMHETSSTYRING						

Planoppgaver 2026-2029

Plan	Gjelder for perioden	Vedtatt	Vurdering	Oppstart/vedtak 2025/2026	Oppstart 2027	Kommentar
Forsknings- og innovasjonsstrategi	2025-2030	14.05.25				Justert versjon vedtatt av formannskapet 14.05.25, sak 32/25. I forbindelse med at Kristiansand kommune skal ha en rolle i Kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF), kreves det at kommunen har en vedtatt strategi for forskning og innovasjon.
Eierskapsmelding	2024-2027	09.06.21		v 2026		Etter kommuneloven § 26-1 skal kommunen minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Gjeldende eierskapsmelding ble vedtatt i forrige valgperiode, og det legges opp til at det utarbeides ny eierskapsmelding i 2026.
<i>Vurderinger av planer i økonomi og virksomhetsstyring i tråd med bystyrets vedtak.</i>						
Strategi -Universitetsbyen Kristiansand > 2030.	2019-2030	27.11.19				Universitetsbystrategien forlenges i nåværende form, da den er retningsgivende for samarbeidet mellom UiA og Kristiansand kommune. Den vil bli vurdert revidert i løpet av de nærmeste to årene. Tidligere vedtatt handlingsplan er faset ut.
Strategi for forskning, utdanning og innovasjon innen helse	2021-2024	10.06.21	Faset ut			Ble faset ut i 2025. Forskning og innovasjonsstrategien ivaretar planbehovet ifm. Kristiansands rolle i KSF.
Internasjonal strategi	2021-2030	17.03.21	Fases ut			Internasjonal strategi ble vedtatt i 2021 for å gi det internasjonale arbeidet i den sammenslåtte kommunen ønsket retningen. Etter fire år er vurderingen at det ikke er behov for å gjøre gjeldende strategi om til en politisk vedtatt temaplan. Mål for internasjonalt arbeid satt i kommuneplanens samfunnsdel følges opp gjennom politiske temamøter, oppdaterte oversikter på nettsider, samt årlig rullering av økonomiplanen og prioriteringer i virksomhetsplaner.
Anskaffelsesstrategi			Utgår			Innkjøpsområdet er strengt regulert. Flere konkrete punkter knyttet til anskaffelser er innarbeidet i kommunens eksisterende planer, strategier og handlingsplaner. I tillegg legger kommunens seriositetsbestemmelser føringer for arbeidet på området. På bakgrunn av dette vurderes det som unødvendig å utarbeide en ny politisk vedtatt temaplan for anskaffelser på nåværende tidspunkt. Det anses som mer hensiktsmessig å videreføre og følge opp de allerede vedtatte planene, som inneholder en rekke relevante tiltak det allerede jobbes med og rapporteres på.

Planoppgaver 2026-2029

Plan	Gjelder for perioden	Vedtatt	Vurdering	Oppstart/vedtak 2025/2026	Oppstart 2027	Kommentar
ORGANISASJON og TEKNOLOGI						
<i>Vurderinger av planer i Organisasjon og teknologi i tråd med bystyrets vedtak.</i>						
Livsfasepolitikk (Tidligere seniorpolitikk)				o 2025 v 2026		Arbeid med livsfasepolitikk er en oppfølging av tidligere vedtatt seniorpolitikk og i tråd med vedtatt helhetlig arbeidsgiverpolitikk. Kommunen er i ferd med å utforme en livsfasepolitikk som sikrer at vi er en inkluderende arbeidsgiver som ivaretar medarbeidere i alle livsfaser. Plan for livsfasepolitikk utformes som en administrativ handlingsplan under arbeidsgiverstrategien.
OPPVEKST						
Skolebehovsplan		05.03.25				
Barnehagebehovsplan			Årlig rullering			Sikre hensiktsmessig barnehagekapasitet.
<i>Vurderinger av planer i Oppvekst i tråd med bystyrets vedtak.</i>						
Sterkere sammen for barn og unge - strategiplan for oppvekst	2020-2025	17.02.21	Faset ut			Ble faset ut i 2025. Planens hensikt var å samordne de tre gamle kommunenes satsinger på hhv FLiK og Inkluderende læringsmiljø, som nå er nå institusjonalisert i driften.
HELSE OG MESTRING						
Temaplan for helhetlig rusmiddelpolitikk				o 2025 v 2026		Under utarbeidelse. Ferdigstilles ila høsten 2025, med vedtak tidlig 2026.
Temaplan helse og omsorg		21.05.25			Rulleres	Vedtatt i bystyret, sak 44/25. Implementeres i 2025 - 2026. Rulleres etter 2 år, i 2027.
<i>Vurderinger av planer i Helse og mestring i tråd med bystyrets vedtak.</i>						
Temaplan habiliteringsfeltet (Utvikling av tjenester til personer med kognitiv funksjonsnedsettelse)			Utgår			Det utarbeides en handlingsdel til temaplan helse og omsorg som omfatter dette fagområdet særskilt. Dette arbeidet sees i sammenheng med det faglige utviklingsarbeidet som pågår på habiliteringsfeltet.
Plan for legetjenesten	2023-2025	18.10.23	Utgår			Innarbeides i handlingsdelen til temaplan helse og omsorg.
Handlingsplan for e-helse	2022-2025	15.11.22	Utgår			Innarbeides i handlingsdelen til temaplan helse og omsorg.
BY- OG STEDSUTVIKLING						
Utbyggingsprogram			Årlig rullering			Utbyggingsprogrammet omhandler arealer til bolig- og næringsformål, og skal medvirke til at kommunens bolig- og næringsområder etableres og utvikles i tråd med overordnede føring i kommuneplanen og koordinerer forventet utbygging med kommunale investeringer.

Planoppgaver 2026-2029

Plan	Gjelder for perioden	Vedtatt	Vurdering	Oppstart/vedtak 2025/2026	Oppstart 2027	Kommentar
Hovedplaner for vann og avløp				o 2021 v 2025		Krav om å utarbeide hovedplan som grunnlag for utslippstillatelse og prioritering av tiltak i økonomiplan. Anbefales rullert hvert 4. år. Har samme planhorisont som KPA. Hjemlet i PBL §3.1 i) Helhetlig forvaltning av vannets kretsløp, inkludert nødvendig infrastruktur.
Trafikksikkerhetsplan	2022-2026	22.03.23		o 2025 v 2026		Rulleres hvert 4. år. Planene er en temaplan med tiltak i en handlingsdel, som prioriteres og som danner grunnlag for tiltak som finansieres gjennom økonomiplanen. Inneholder i tillegg prioriteringer av tiltak på fylkesveier som spilles inn til fylkets trafikksikkerhetsplan.
Kommunedelplan for naturmangfold				o 2027		Forrige bystyre vedtok at de ønsker at administrasjonen utarbeider en kommunedelplan naturmangfold. Planoppgaven er ikke fullfinansiert og skyves derfor på i påvente av finansiering.
Temaplan arkitektur				o 2026 v 2027		Oppfølging av Kommuneplanens arealdel og nasjonal arkitekturstrategi. Temaplanen skal være kommunens verktøy for å sikre og diskutere kvalitet i by- og stedsutvikling. Arbeidet vil vektlegge dialog og medvirkning med ulike fag og eksterne aktører.
Oppfølging kommuneplanen - byggegrense 100 m-beltet			v 2025			Det er igangsatt et arbeid med en pilot som skal avklare hvordan bystyrets bestilling kan løses på best mulig måte.
Temaplan for Klima- og miljøkrav for kommunale bygge- og anleggsprosjekter	Ikke angitt	27.10.21	o 2024 v 2025			Oppdateres i tråd med utviklingen.
<i>Vurderinger av planer i By- og stedsutvikling i tråd med bystyrets vedtak.</i>						
Sykelstrategi for Kristiansandsregionen	2010-2020		Utgår			Det foreligger en utgått strategi for Kristiansandsregionen. Det er behov for en plan som er mer oppdatert og rettet mot Kristiansand sine behov. Etter arbeidet med byvekstavtale er kommet i gang, vil administrasjonen foreslå at overordnede mål inngår i dette arbeidet og at trafikksikkerhetsplanen utvides med et kapittel som gjelder mer konkrete krav for sykkeltilrettelegging, parkering mm. Behov for egen sykkelstrategi vil dermed utgå.
Klima- og miljøstrategi Omstilling et bærekraftig lavslippssamfunn	2023-2030	18.01.23				Opprettholdes. Strategi med handlingsplan gir retning for hvordan vi skal omstille Kristiansand. Viktig å holde fast ved i forhold til politiske og administrative ambisjoner.
Handlingsplan til klima- og miljøstrategi	2023-2030	21.06.23				

Planoppgaver 2026-2029

Plan	Gjelder for perioden	Vedtatt	Vurdering	Oppstart/vedtak 2025/2026	Oppstart 2027	Kommentar
Klimatilpasnings strategi		11.07.20				Opprettholdes.
Klimatilpasning - handlingsplan			Fases ut			Handlingsplanen er veldig prosessorientert og inneholder lite tiltak knyttet til plan- og byggesaker og utbyggingsprosjekter. Det foreslås å avvike denne handlingsplanen.
Eiendomsstrategi		29.05.24				Opprettholdes som egen plan. Styringsdokument for prioriteringer for politisk og administrativt nivå. Bruke eiendom som strategisk virkemiddel. Prinsipper for porteføljestyling av kommunale bygg.
Temaplan for kulturminner for Kristiansand kommune	2024-2034	28.02.24				Opprettholdes. Temaplanen er et viktig kunnskapsgrunnlag for plan og byggesaksbehandling
Strategi for urbant landbruk - "Dyrk fellesskap" m/handlingsplan		20.09.23				Opprettholdes. Temaplanen gir en retning for kommunens satsing innenfor fagområdet.
KULTUR OG INNBYGGERDIALOG						
Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028	2023-2028	22.03.23			o 2027	Rulleres. Inkluderer eget kapittel om toppidrett.
Handlingsplan til kulturstrategien		28.08.25				Vedtatt i Kultur- og idrettsutvalget.
Temaplan frivillighet	2022-2026	18.05.22		o 2026 v 2027		Rulleres.
Bibliotekplan for Kristiansand Folkebibliotek (temaplan)	2022-2026	28.09.22		o 2026 v 2027		Rulleres.
Temaplan fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud	2023-2028	23.11.22			o 2027	Rulleres.
Sammen om en tryggere hverdag. Krimforebyggende plan for Kristiansand.	2016-2024	27.11.19 24.03.21		o 2026 v 2027		Rulleres. Inkluderer tema vold i nære relasjoner mellom voksne.
Strategi for likestilling, inkludering og mangfold. Det er mennesker det er snakk om.	2015-2023	Vedtatt videreført 2021		o 2026 v 2027		Rulleres.
<i>Vurderinger av planer i Kultur og innbyggerdialog i tråd med bystyrets vedtak.</i>						
Strategi for toppidrett		20.09.17	Utgår			Temaet inkluderes som eget kapittel i temaplan idrett og friluftsliv.

11 Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

11.1 Driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger

Bystyret vedtok 20. september 2023 (sak 143/23) følgende prinsipper og rutiner for forvaltningen av årlige driftstilskudd:

1. Kristiansand kommune gir årlig driftstilskudd for å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen.
2. Hovedregelen er at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes av kommunen gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører på området, og ikke ved at kun én eller noen få mottar årlig driftstilskudd.
3. Årlig driftstilskudd brukes når det foreligger en politisk vedtatt partnerskaps- eller samarbeidsavtale om finansiering av eksterne aktører, eller når det er vedtatt at slik avtale skal inngås. Aktører må forholde seg til de anvisninger som er beskrevet i samarbeidsavtalen.
4. Bystyret avgjør i budsjettvedtaket hvem som skal motta årlig driftstilskudd og størrelsen på det enkelte tilskuddet. Tidsavgrensning av tilskuddet (1-3 år) er en mulighet, og skal i tilfelle markeres tydelig i budsjettdokumentene.
5. Til grunn for tilskuddet skal det foreligge en søknad, vedlagt årsrapport/ årsregnskap fra foregående år og planer/budsjett for kommende år. Årsrapporten skal inneholde oversikt over virksomhetens engasjement av frivillige.
6. Muligheten for å motta årlig driftstilskudd fra kommunen gjøres offentlig kjent i god tid før søknadsfristen. Kommunedirektøren fastsetter søknadsfristen.
7. Saksbehandlingen skal evaluere mottakeren og tilskuddets størrelse. Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram og årsbudsjett skal synliggjøre administrasjonens faglige vurderinger.
8. Normalt utbetales driftstilskudd under 500 000 kr i sin helhet ved starten av året. Utbetalinger på over 500 000 kr fordeles som hovedregel på fire utbetalinger i året. Svarbrev skal presisere at det foretas nye vurderinger hvert år ved rullering av Kristiansand kommunes økonomiplan og budsjett.
9. Mottakere av årlig driftstilskudd skal som hovedregel ikke motta tilskudd fra andre kommunale tilskuddsordninger.

Årlige driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger har vært utlyst i 2025. I økonomiplanen det foretatt prioriteringer innenfor en samlet og forsvarlig budsjetttramme. Fellesnemndas prinsipper og rutiner for årlig driftstilskudd sier at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes gjennom tilskuddsordninger. Kun unntaksvis skal det gis årlig driftstilskudd. I vurderingen av den enkelte søknad er det lagt vekt på mottakernes medvirkning i realiseringen av strategier og målsettinger i kommunens vedtatte styringsdokumenter, for kommunen som helhet og i de respektive fagsektorene.

Bystyret har vedtatt driftstilskudd 2026 til følgende mottakere hvor kommunen enten har en politisk vedtatt samarbeidsavtale, eller slik avtale skal inngås i løpet av året. Alle tall er i 1000 kr.

Driftstilskudd institusjoner, selskap og stiftelser

Mottaker	2025	Søknad	2026	Område	Merknad
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS	36 346	39 124 +indeks	37 649	Kultur og innbyggerdialog	70/30-fordeling mellom stat og region. Egen avtale om fordeling av regional andel, bystyrevedtak 63/13. Løpende avtale.
Kilden Kultur	10 091	10 091 +indeks	10 444	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, bystyrevedtak 42/17. Samarbeidsavtale fornyes automatisk for perioder på fire

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

Mottaker	2025	Søknad	2026	Område	Merknad
					år fra 1.1. 2022, dersom avtalen ikke blir sagt opp senest 18 måneder før utløpet av perioden.
Vest-Agder museet IKS	8 073	8 836	8 356	Kultur og innbyggerdialog	Eier 22 %, samfinansieres med fylket og øvrige kommuner i Vest-Agder. Inkludert magasin, bystyrevedtak 254/20. Løpende selskapsavtale.
Kunstsilo	9 473	9 860	9 805	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen jf. bystyrevedtak 76/19. Løpende avtale, fornyes automatisk for ett budsjettår dersom den ikke blir sagt opp senest 30. juni i året i forveien.
Naturmuseum og botaniske hage, Universitetet i Agder	4 539	4680	4 698	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med UiA og fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 111/14. Uoppsigelig avtale med mindre partene er enig om opphør.
Fullriggeren Sørlandet	3 169	3840	3 883	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 79/17. 15 % andel. Løpende avtale. Tillagt økt bevilgning på 0,6 mill. kr fra 2026.
Bredalsholmen dokk og fartøyvernsenter	960	1920	984	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen og Riksantikvaren, formannskapsvedtak 91/13, bystyrevedtak 44/03. Løpende avtale.
Driftstilskudd/leie til Bredalsholmen Eiendom	118	121	121	Kultur og innbyggerdialog	Overføring fra kultur til Kristiansand eiendom som eier Bredalsholmen Eiendom AS.
Sandriphaia fritidspark	2 818		2 888	Eierskap	Samarbeidsavtale med Vennesla kommune, som kommunalt oppgavefelleskap, bystyrevedtak 132/23. Fast samarbeidsavtale.
Kristiansand Kunsthall (Kunstforeningen)	1 117	1717	1 145	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kunsthallen, bystyrevedtak 120/16. Avtalen blir automatisk fornyet for perioder på fire år, dersom den ikke blir sagt opp senest 18 måneder før utløpet av perioden
Zefyr – regionalt filmfond	315	355	320	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arendal, Vest-, Aust-Agder og Telemark, Bystyrevedtak 107/20. Partnerskapsavtalen reforhandles i 2025
Sørnorsk Filmsenter AS	840	900	900	Kultur og innbyggerdialog	Ny eieravtale signert i 2025. Likeverdig eier sammen med Agder, Vestfold og Telemark fylkeskommune. Løpende avtale. Hver av aksjonærene kan si opp avtalen om pliktig driftstilskudd med ett års skriftlig varsel innen 31.desember hvert år.
Barnefilmfestivalen	950	950	950	Kultur og innbyggerdialog	Jf. bystyrevedtak 25.10.17. Avtale utløper i 2025.
Agder kollektivtrafikk A/S	5 071		5 199	By- og stedsutvikling	Iht. aksjonæravtale av 09.02.16. Beløp avklares i egen prosess. Fast avtale uten utløpsavtale.
Agder kollektivtrafikk A/S	350		359	By- og stedsutvikling	AKT Svipp – Vågsbygd. Vedtak 1. tertial 2024 samt ØP 25-28. Fast avtale uten utløpsdato.
Midt-Agder friluftsråd	2 534		2 666	By- og stedsutvikling	Kontingent pr. innbygger. Avtale uten utløpsdato, ett års oppsigelsesfrist.
Innoventus Sør AS	697		714	Næring (tidl. Samhandling og innovasjon)	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler. Årlig avtale.
Europakontoret	769		788	Økonomi og virksomhetsstyring	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler. Avtalen løper inntil annen politisk beslutning foreligger.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

Mottaker	2025	Søknad	2026	Område	Merknad
Etablerersenter Vest-Agder	697		714	Næring (tidl. Samhandling og innovasjon)	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler. Løpende selskapsavtale uten utløpsdato.
Aquarama – gratis svømming	1 334		1 381	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten. Avtale har ikke blitt inngått.
Vitensenteret	1 188		1 218	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten, 2017. Avtale har ikke blitt inngått.
Geitmyra matkultursenter for barn	2 453		2 539	Oppvekst	Fast tilskudd. Avtale har ikke blitt inngått.
Kommunalt foreldreutvalg grunnskolen	56		57	Oppvekst	Fast tilskudd, organ jfr. Opplæringsloven.
Foreldreutvalget for barnehagene	50		51	Oppvekst	Fast tilskudd.

Driftstilskudd frivillige organisasjoner

Mottaker	2025	Søknad	2026	Område	Merknad
Alternativ til vold	1 800		1 845	Helse og mestring	Helse- og sosialstyrevedtak 11/08. Løpende avtale, ett års oppsigelse.
NOK.Agder	699	700	716	Helse og mestring	Samarbeidsavtale, spleiselag med alle kommuner i Agder og BUF. dir.
Bragdøya kystlag	300		307	Helse og mestring	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22. Løpende avtale.
Bragdøya Kystlag	1 230	1 930	1 260	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22.
Blå Kors	5 769	9 000	5 913	Helse og mestring	Blå Kors har i perioden 2022-2025 mottatt samlet 7,5 mill. kr (2022 kroner) i driftstilskudd. Dette inkluderte tilskuddene til Vision aktivitetshus og Barnas stasjon. Søker om 9 mill. kr samlet. Blå Kors har også en avtale om tjenestekjøp. Samarbeidsavtalen går ut 2025. Ny avtale må eventuelt inngås.
Blå Kors	1 477		1 514	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Kultur og innbyggerdialog er til Vision aktivitetshus.
Blå Kors	853		874	Oppvekst	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Oppvekst er til Barnas stasjon.
Hopeful	1 000	3 500	1 025	Helse og mestring	Vedtatt av bystyret i budsjettet for perioden 2025 – 2028. Ny samarbeidsavtale er opprettet. Søker nå om et større tilskudd. Samarbeidsavtalen går ut i 2028.
Matsentralen	361	350	370	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2022. Samarbeidsavtale er opprettet. Samarbeidsavtalen går ut 2025.
Søgne misjonskirke/Åpent hus	1 300		1 332	Helse og mestring	Økning vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2025 – 2028. Ny samarbeidsavtale skal opprettes. Samarbeidsavtalen går ut 2025.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

Mottaker	2025	Søknad	2026	Område	Merknad
Kristiansand Idrettsråd	1 025	1 125	1 050	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Idrettsrådet, formannskapsvedtak 33/13. Avtale evalueres etter hvert kommunevalg.
Stiftelsen Arkivet	1 281	1 326	1 313	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arkivet. Jf. bystyrevedtak 195/21. Løpende partnerskapsavtale, tre måneders oppsigelsesfrist.
Vågsbygd Turn	477	1 382	490	Kultur og innbyggerdialog	Avtale. Jf. Bystyrevedtak 245/20. Avtale utgår 31.12.2030.
FIDA	543		556	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret i budsjettet for 2022. Ikke vedtatt tidsbegrensning, foreligger samarbeidsavtale.
Odderøyas Venner	165	400	169	By- og stedsutvikling	Vedtatt for 4 år i budsjettet for 2022. Avtale må opprettes. Politisk vedtak, ikke tidsbegrenset.
Kirkens ungdomsprosjekt	3 796		3 880	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid og videreføring vedtatt av bystyret i budsjettet for 2025-2028.
Frelsesarmeen – Home start	997		1 019	Oppvekst	Økning vedtatt av bystyret i budsjettet for 2025-2028. Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid. Løpende avtale.
Muslims union Agders samarbeid med forebygging av ekstremisme i fengsel	50		51	Helse og mestring	Det er vedtatt årlig driftstilskudd i perioden 24-27 vedtatt i budsjettbehandlingen 2024. Avtale har ikke blitt inngått.
Redningsselskapet	500		513	Oppvekst	Vedtatt av bystyret i budsjettbehandlingen 2025 for perioden 25-28. Avtalen gjelder for to skoleår, f.o.m 2024/2025.

Ny søknad om driftstilskudd – institusjoner

Nye søkere for 2026	Søknad	2026	Område	Kommentar
Kanon Produksjon SA	525	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Vardeteateret Sør	653	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Vest-Agder museet IKS	400	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag grunnet en manglende midler.

Nye søkere om årlig kommunalt driftstilskudd – frivillige organisasjoner

Nye søkere for 2026	Søknad	2026	Område	Kommentar
Kristiansand Pensjonistforening	30	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Foreningen for Samlingsheimen	15	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Serbisk forening Srpski Koreni	12	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Spillsenteret	3 335	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Er ingen ordninger som dekker private fritidsklubber eller aktivitet av denne typen.
Filadelfia ettervern	1 400	1 400	Helse og mestring	Filadelfia eier 8 leiligheter som disponeres av kommunen. I forbindelse med disse har Filadelfia tilbud om oppfølging av beboerne. Filadelfia har siden 2013 mottatt tilskudd fra tilskuddsordningen «Tilskudd til mestring,

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

Nye søkere for 2026	Søknad	2026	Område	Kommentar
				deltakelse og livskvalitet innen rus- og psykiskhelsefeltet». For å gjøre det mer forutsigbart foreslås det å innvilge søknaden om årlige driftsmidler og finansiere dette ved å redusere budsjettet for tilskuddsordningen tilsvarende søknadsbeløpet.
Stiftelsen Shalam	2 060	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
NKS Kvinnehelsehus	1 500	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Kristiansand Røde Kors	2 000	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Integrering for alle Kristiansand	486	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Aktiv På Dagtid	550	0	Helse og mestring	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Søgne Røde Kors	65	0	Organisasjon og teknologi	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Ressurscenteret Unik	1 200	0	Oppvekst	Avslag. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.
Amathea	1 000	0	Oppvekst	Avslag. Fikk ett toårig tilskudd vedtatt i budsjettbehandlingen 2024, siste utbetaling i 2025. Likebehandles med andre organisasjoner som søker kommunens ordinære ordninger.

11.2 Tilskuddsordninger

Forvaltningen av tilskuddsordninger skal baseres på åpenhet og likebehandling, alle potensielle søkere skal ha en reell mulighet til å konkurrere på lik linje med andre søkere. Retningslinjer for den enkelte ordning med vurderingskriterier, saksbehandlingsregler og tildelingsfullmakter skal vedtas politisk og være lett tilgjengelige for offentligheten. Hovedformålet med tilskuddsordningene er å gi eksterne aktører som *ikke* mottar årlig driftstilskudd, muligheten til å motta økonomisk støtte fra kommunen til prosjekter og tiltak på ulike samfunnsområder.

Tilskuddsordninger	2025	2026	Avtale varighet	Område
Samlelegatet for tilskudd til organisasjoner	927	951	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til mestring, deltakelse og livskvalitet innen rus- og psykiskhelsefeltet	6 740	5 508	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til integrering, mangfold og deltakelse i samfunnsliv for flerkulturelle	1 546	1 586	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til interesseorganisasjoner og organisering av frivillig innsats innen helse-, omsorgs- og sosialfeltet	1 415	1450	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	4 604	6 090	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens satsing på rytmisk musikk	890	910	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kunst- og kulturformål	1 960	2 010	Løpende	Kultur og innbyggerdialog

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

Tilskuddsordninger	2025	2026	Avtale varighet	Område
Tilskudd til festivaler	1 843	1 890	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til skolekorps	1 000	1 025	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Aktivitetsmidler idrett – kommunal andel storbymidler inkl. bosettingsmidler	783	800	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Satsingsmidler toppidrett	614	630	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til orienteringskart	185	185	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemminger	147	150	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til historiske bygg, aktivitetshus og private grendehus	880	900	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til private idrettsanlegg	760	780	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	4 900	5 020	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til utendørsaktiviteter i lokalsamfunnet	787	807	Løpende	By- og stedsutvikling (kontingent og flere velforeninger reduserer tilskuddspotten)
Løyperydding	339	348	Løpende	By- og stedsutvikling
Tilskudd til privat vedlikehold av veier	551	565	Løpende	By- og stedsutvikling (Ingeniørvesenet og Vei)
Panteordning for eldre ikke-rentbrennende ildsteder – Grim, Lund, Kvadraturen	189	194	Løpende	By- og stedsutvikling
Panteordning piggdekk	415	425	Løpende	By- og stedsutvikling
Bydelsfond (drift)	1 500	1 500	Løpende	
Aktivitetsmidler kultur (Bydelsfondet)	300	300	Løpende	By- og stedsutvikling (overført fra Kultur og innbyggerdialog)
Bydelsfond (investering)	2 500	0	Løpende	By- og stedsutvikling
Folkets klimadugnad	499	511	Løpende	By- og stedsutvikling
Klimaomstillingsfondet	3 000	3 061	Løpende	By- og stedsutvikling
Oppvekstutvalgets tilskuddsordning for utsatte/vanskeligstilte barn og unge	625	641	Løpende	Oppvekst
Ny tilskuddsordning til private fritidsordninger	3 500	3 588	Løpende	Oppvekst
Tilskudd til samlivskurs	327	289	2024- 2027	Oppvekst, vedtatt budsjettbehandlingen 2024, årsaken til reduksjonen er at i 2025 lå det inne 45 000 kr i ubrukte midler.

Priser, stipender og aksjoner

	2025	2026	Område
Kunstnerstipend	420	450	Kultur og innbyggerdialog
Kulturprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Frivillighetsprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2026

	2025	2026	Område
Kommunens miljøpris	50	50	By- og stedsutvikling
Arbeidsmiljøprisen	50	50	Organisasjon og teknologi
TV-aksjonen	160	164	Organisasjon og teknologi
Rajshahi-aksjonen (kr 2 pr innb. hvert tredje år)	0	0	Oppvekst, neste i 2027
Rajshahi - aksjonen tilskudd til adm. av innsamlingen	0	0	Oppvekst, neste i 2027
Rajshahi – administrativt tilskudd	132	135	Oppvekst, årlig

Kontingenter

	2025	2026	Merknad
Region Kristiansand	1 488	1 325	Økonomi og virksomhetsstyring. Forutsetter reduksjon som relateres til innsparingskrav i medlemskap. Kontingenten styrebehandles.
KS - kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon	14 183	14 538	Økonomi og virksomhetsstyring Ordinær kontingent, OU-midler og FOU-midler.

Tilleggsbevilgningskontoer

	2025	2026	Merknad
Kulturutvalgets tilleggsbevilgningskonto	450	450	Brukes i samsvar med kulturutvalgets vedtak 11/20

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no